

ARTICELLA
PAVIA
1506

TRACT, DIVERS.

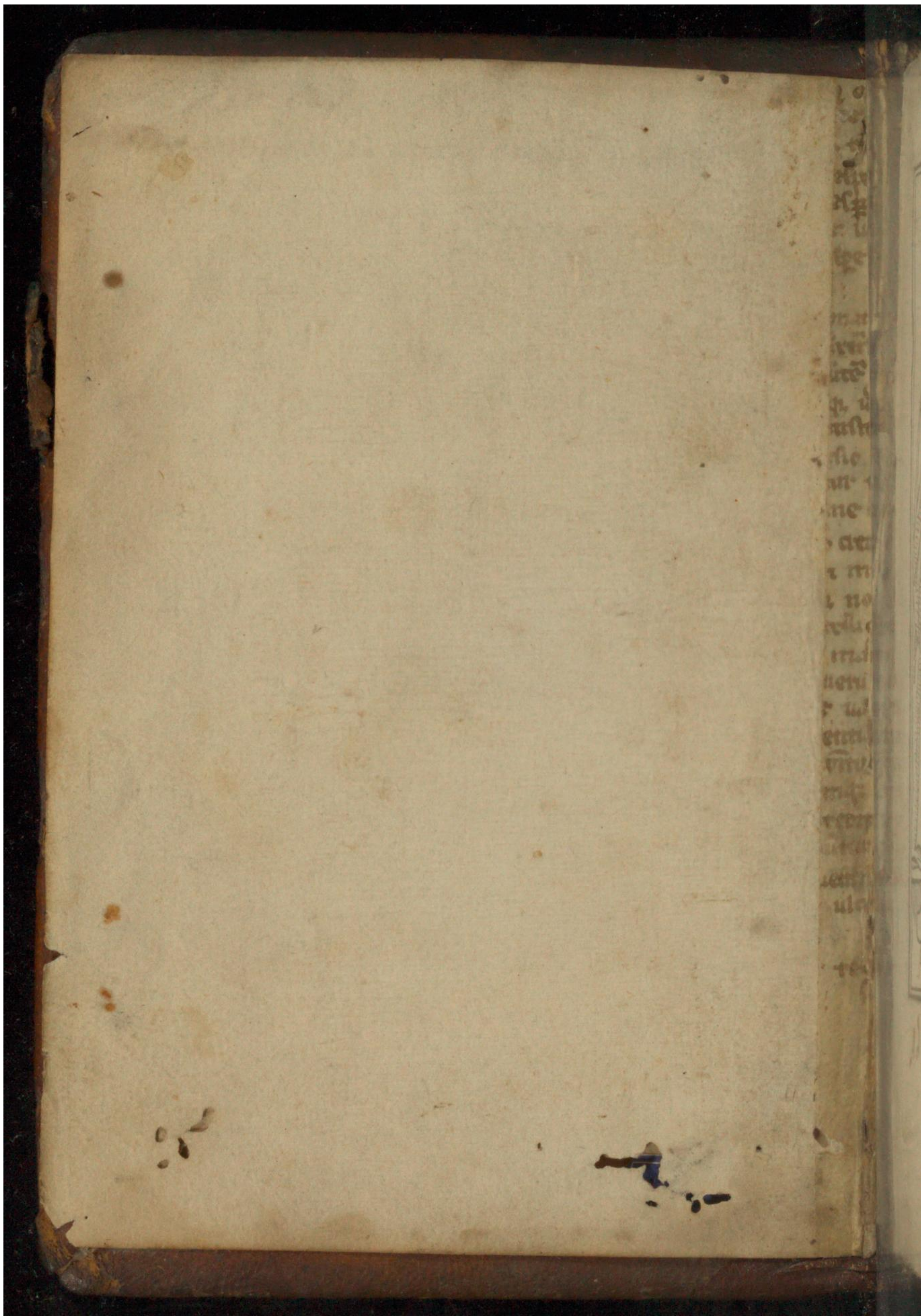

Mancante
8 carte ** (b)

Wanting of sheet b
(8 leaves)

Very rare

Iste liber est [illegible]
[illegible]

Ad Antonij Peregrini [illegible] A
Hercules Perutius Preceptor

¶ In h volumie pūo i q̄ṫitate: maxio i virtute ꝯtinētur īfrascripti codices.
Liber hysagoge Joānitij.
Liber Phylareti de pulsibus.
Liber Theophili de vrinis.
Jusiurandum Hypocratis.
Liber pronosticorum Hypocratis.
Liber affoꝛiſmoꝝ Hypocratis ſꝫ antiquā translationē ⁊ nouā pariter Theodori Gaze elegātissimā.
Collectio affoꝛiſmoꝝ Hypocratis ad vnāquāqꝫ egritudinem pertinentiū.
Liber affoꝛiſmorum Damasceni.
Flosculi ī medicina ex Cor.cel.exc̄ti.
Liber techni Galieni ſꝫ antiquā translationē ⁊ nouā pariter elegantissimā.
Text⁹ duaꝝ primarū fen primi Auicēne in theorica.
Text⁹ fen q̄rte p̄mi: ⁊ p̄ie q̄rti ī p̄ctica.
Cantica Auicēne.
Textus noni Almāsoris de egritudinibus a capite vsqꝫ ad pedes.
Collecta Jacobi de partibus in medicina pro anothomia.

Socii S. francisci Casoni ...

¶ Incipiunt Ysagoge Joannitij in medicina.

Edicina diuiditur in duas partes.s.in theoricam ꝛ practicam. Quarum theorica in tria diuiditur:scilicet in ꝯtemplationem reꝝ naturalium:ꝛ nō naturalium:ꝛ eaꝝ que sunt cōtra naturā:ex quibus egritudinis ꝛ sanitatis ꝛ neutralitatis ꝛ suarū causarū ꝛ significationum scientia procedit:quando extra cursum naturalem quattuor humores excrescunt:ex qua occasione vel ex qua significatione egritudo habeatur.

¶ De rebus naturalibus.

Res vero nāles sunt septem.s.elementa:cōmixtiōes:ꝯpositiones:mēbra:virtutes:opatiōes:ꝛ spiritus. Et alij addiderūt his alia quattuor scilꝫ:etates:colores:figuras:ꝛ distātia iter masculū ꝛ feminā.

¶ De quattuor elementis.

Elemēta sunt quattuor scilicet:ignis:aer:aqua:ꝛ terra. Ignis calidus ꝛ siccus. Aer calidus ꝛ humidus. Aqua frigida ꝛ humida:Terra frigida ꝛ sicca.

¶ De cōmixtionibus.

Commixtiones sunt nouem:octo iequales:ꝛ vna equalis. De inequalibus vero quattuor sunt simplices:hoc est calidum:ꝛ frigidum:ꝛ humidū:ꝛ siccum. Et quattuor ex his ꝯposite.s.calidūꝫ ꝛ humidum:calidum ꝛ sicum:frigidū ꝛ humidū:frigiduꝫ ꝛ siccum. Equalis vero est quando cum moderatione corpus incolume ducitur.

¶ De humoribus.

Compositiones sunt quattuor.s.sanguis:flegma:colera rubea:ꝛ colera nigra. Sanguis est calidus ꝛ humidus. Flegma frigidū ꝛ humidū. Colera rubea calida ꝛ sicca. Colera nigra frigida ꝛ sicca.

¶ De flegmate. Flegmatis autem quinqꝫ sunt modi. Est autē flegma salsum calidius ꝛ siccius ceteris:infectum humore colerico. Et est flegma dulce pertinens ad caliditatē ꝛ humectationē:infectū hūore sanguineo. Est ꝛ acre pertinens ad frigiditatem ꝛ siccitateꝫ:infectū melācolico. Est etiam flegma vitreum quod nascitur ex magna frigiditate ꝛ coagulatione:sicut in senibus naturali calore destitutis. Et est aliud frigidum ꝛ humidum:illud vero saporē non habet:sed propriam retinet frigiditatem ꝛ humiditatem.

¶ De colera rubea. ⁋ Colera rubea quinqꝫ modis constat. Est colera rubea clara vel pura nāliter ꝛ substātialr calida:cuiꝰ origo ē ab epate. Alia est citrina:cuius exordiuꝫ est a ꝯpositiōe aquosi flegmatis ꝛ colē

... frigi ... et humiditati

rubee pure: ideoq3 est calida minus. Alia est vitellina similis vitellis ouoꝝ que nascitur ex cōmixtiōe flegmatis coagulati ⁊ colere rubee clare: que est minus calida. Alia est colera prassiua ad modum prassij viridis: cuius origo magis est a stomacho q̄ ab epate. Est ⁊ alia eruginosa ad modum viridis eris ⁊ vrit in modum veneni: que nascitur ex nimia adustione: que proprium habet colorem propriāq3 eius virtutem ⁊ malitiam.

¶ De colera nigra. Colera nigra duobus modis constat. Uno modo est naturalis in modum fecis sanguinis ⁊ eiusdem perturbationis: ⁊ cognoscitur esse a coloribus nigris cum inferius vel superius extra manat: ⁊ iste modus est veraciter frigidus ⁊ siccus. Est ⁊ alius modus extra naturalē cursum: cuius origo est de vstione colerice ꝯmixtionis: ⁊ hic veraciter appellatur niger: ⁊ est calidior ⁊ leuior a superiori modo habens in se impetū pernecabilem: ⁊ qualitatem pernitiosam.

¶ De modis membrorum.

Membroꝝ modi sunt quattuor. Eoruз enim sunt quedam principalia: ⁊ sunt quasi materia ⁊ fundamenta: scilicet cerebrum: cor: epar: ⁊ testiculi. ¶ Et sunt alia quedam que predictis principalib⁹ deseruiunt: vt sunt nerui qui cerebro ministrāt. Arterie que deseruiūt cordi. Uene que deseruiunt epati. Et vasa spermatica que deseruiunt testiculis: ⁊ illis sperma ministrant. ¶ Sunt vero de mēbris aliam ꝓpriā virtutem habentia: vnde eadem membra regunt ⁊ eorum qualitas constat: vt sunt ossa: ⁊ cartilagines: ⁊ membrane: que sunt inter coriū ⁊ carnem: ⁊ musculi: ⁊ pinguedo: ⁊ caro. ¶ Alia sunt que propria virtute enixa: tamen principiū habent ⁊ vigoreз a principalibus fundamētis: vt ē stomachus: renes: intestina: omnesq3 lacerti. hec eniз sua virtute ꝓpria appetūt cibum ⁊ mutant: ⁊ operant suos actus s̄m naturam. habent ⁊ alias proprias virtutes decurrentes a principalibus fundamentis: de quibus principalibus constat sensus ⁊ vita cum voluntario motu.

¶ De numero virtutum ⁊ diuisione.

Uirtutis itaq3 trina fit partitio. Est virtus animalis. Et spiritualis. Et naturalis.

¶ De virtute naturali. Uirtus siquidem naturalis vna est que ministrat: altera cui ministratur. Sed naturalis virtus cui ministratur modo generat: modo nutrit: modo pascit. Uirtus autem que ministrat ⁊ non ministratur ei: modo appetit: ⁊ retinet: ⁊ digerit: ⁊ expellit que deseruiunt pascenti virtuti: quēadmodum pascens virtus nutribili. Et generanti virtuti deseruiunt alie due. Una que immutat cibuз: altera que informat: que in se differunt. Nam prior virtus immutat cibum ⁊ ministrat virtuti generanti sine informatione. Secunda vero immutat ⁊ ministrat generanti virtuti cum informatione. Sed informatiue virtutis operationes sunt quinq3. Assimilatiua: concaua: perforabilis: aspera: ⁊ leuis.

¶ De virtute spirituali. De virtute spirituali duo procedūt. Unū ope

ratiuum: aliud ab hoc operatum. Operatiua virtus est que cor dilatat ⁊ arterias: ⁊ iterum constringit. Ab operata vero hec nascuntur: ira: indignatio: victoria: dn̄atio: astucia: ⁊ sollicitudo.

¶ De virtute animali. Zodiaca virtus tria complectitur. Est vna virtus animalis que ordinat ⁊ componit ⁊ discernit. Secunda que mouetur voluntario motu. Tertia que sensibilis vocatur. De ordinatiua ⁊ discretiua ⁊ compositiua virtute hec procedunt. Fantasia in fronte. Cogitatio vel ratio in cerebro. Memoria in occipitio. Uirtus vero voluntarie mobilis lacertos quibus cetera membra mouentur mouet: q̄ voluntario motu mouenť. Uirtus itaqꝫ sensibilis constat visu: auditu: gustu: tactu: ⁊ odoratu.

¶ De operationibus.

Operationes duobus modis sunt. Sunt operationes: quarum vnaqueqꝫ singulariter quod suum est perficit. Ut est cibi appetitus per caliditatem ⁊ siccitatem. Digestio per caliditatem ⁊ humectationem. Retentio per frigiditatem ⁊ siccitatem. Expulsio per illud qđ est frigidum ⁊ humidum. Sunt ⁊ composite que a duobus componuntur: vt ē desideriū: ⁊ deportatio. Nā desideriū ỽtute duplici componitur. Quarum vna est que appetit: altera que sentit. Stomachus enim suam mansionem sentit. Deportatio vero duplici virtute vel amplius componitur Una que expellit: altera que attrahit vel sentit: altera que appetit.

¶ De spiritibus.

Spiritus igitur sunt tres. Primus naturalis qui sumit principiū ab epate. Secundus vitalis a corde. Tertius animalis a cerebro. Horum primus ab epate per venas que non habent pulsum in totum corpus diffunditur. Secundus a corde per arterias in totum corpus dirigitur. Tertius vero per neruos in totum corpus a cerebro dirigitur: que in septima parte rerum naturalium. i. in spiritu cognoscunť.

¶ De numero etatum.

Quattuor sunt etates. s. adolescentia: iuuentus: senectus: ⁊ seniuꝫ. ¶ Adolescentia complexionis videlicet calide ⁊ humide est: in qua crescit ⁊ augetur corpus vsqꝫ ad. xxv. vel. xxx. perueniens annuꝫ. ¶ Hanc iuuentus sequitur que calida est ⁊ sicca: perfectum sine diminutione virium corpus conseruans: que. xxxv. vel. xl. anno finitur. ¶ Huic succedit senectus frigida ⁊ sicca: in qua quidem minui ⁊ decrescere corpus incipit: tamen virtus non deficit: quinquagesimo quinto anno vel sexagesimo persistens. ¶ Huic succedit seniuꝫ collectione flegmatis humoris frigidi ⁊ humidi: in quo virtutis apparet defectus: qđ suos annos vite termino metitur.

¶ De colore cutis ⁊ diuisione.

Color cutis duobus modis fit. Aut enim hūc interiora subministrant. Aut exteriora deducūt. ¶ Ab interiorib⁹ autē duob⁹ mōis accidit. Uel ex abundantia. Seu ab equalitate humorum. Ab equali-

tate est ille qui est compositus ex albedine et rubore. Ab inequalitate vero procedunt niger:citrinus:rubeus:glaucus:et albus color. Color nanq3 rubeus:et niger:et citrinus:significant humorē corpori dn̄antem. Citrinus vero solus significat coleram rubeam. Niger vero solus coleram nigram. Rubeus solus abundantiam sanguinis. Albus namq3 et glaucus abundantem frigiditatez corpori dn̄antem. Sed glaucus ex melancolia:albus ex flegmate sui causas habere significat. ¶ Ab exterioribus nēpe colores adueniūt:sicut ex frigore scotis:et ex calore ethiopibus:et ex alijs multis accidētibus. ¶ Sunt et alij spāles vel spūales colores:aut ex timore:aut ex ira:aut ex tristitia:vel alijs animi motib⁹.

¶ De coloribus capillorum.

Capillorum colores sunt quattuor.s.niger:rubeus:glaucus:et canicies:Niger fit ex abundantia colerici incensi vel combustione multa sanguinis. Rubeus a nimietate caloris non adusti:vnde semper fiunt rubei capilli. Glaucus ex abundantia melancolie. Canicies vero fit ex nimia defectione caloris naturalis:et ex effectu putridi flegmatis.hoc plurimū fit in senibus.

¶ De tunicis oculorum.

Oculorum tunice sunt septem:et humores tres. Prima tunica dicitur retina. Secunda secundina. Tertia scliros. Quarta tela aranee. Quinta vuea. Sexta cornea. Septima coniunctiua. ¶ Humor vero primus est vitreus. Secūdus cristallinus. Et tertius albugineus qui est ante vueam tunicam.

¶ De coloribus oculorum.

Oculorum colores sunt quattuor. s.niger: subalbidus: varius:et glaucus. ¶ Nigredo fit ex defectu visibilis spiritus:vel ex perturbatione ipsius:aut ex penuria cristallini humoris:vel quia plurimuz recedit interius ipse cristallinus humor:aut ex humoruz abundantia: qui est similis albugini oui:aut ex perturbatione ipsius:aut ex abundantia qualitatis vuei humoris. ¶ Subalbedo fit ex septem rebus superioribus contrarijs.i.ex abundantia spiritus visibilis:vel claritate ipsius:aut ex magnitudine cristallini humoris et eminētia ipsius:aut ex minorantia albuginei humoris et clariiate ipsius:et defectione qualitatis vuei humoris. ¶ Uarius vero color et glaucus fit: si conueniunt cum rebus que accidūt nigredini et subalbedini. ¶ Uarius vero color significat spiritum visibilez magis abundare et clarescere in sua varietate ¶ Glaucus vero color significat spūm visibilem minus abundare et subnigrescere in sua glaucedine.

¶ De modis qualitatum corporis.

Modi qualitatis corporis quinq3 sunt.s.crassitudo nimia:et extenuata macies:sinthesis:squaliditas:et equalitas. ¶ Crassitudinis due sunt spēs.s.abūdantia carnis:et pinguedo. Abundantia carnis fit ex abūdantia caloris et humorū. Pinguedo fit ex frigiditate et humiditate intensa. ¶ Pinguedinis diminutio vel extenuata macies

fit ex caliditate & siccitate intensa. ⁋ Sintesis fit ex frigiditate & siccitate intensa. ⁋ Squaliditas nempe fit ex frigiditate: & intensa humiditate: aut simul vtrisqꝫ intensis. ⁋ Equalitas itaqꝫ fit ex humorꝫ equalitate. Corporis he sunt forme.

¶ De distantia inter masculum & feminam.

Masculus a femina differt in eo quod hic calidior & siccior est: illa vero est econtrario frigidior & humidior.

¶ Incipit tractatus rerum non naturalium. Et primo de aeris mutatione.

Aeris mutatio fit quinqꝫ modis. aut enim fit ex anni temporib⁹: & ex ortu stellarum: & occasu: ventis: terris & earum fumositatibus.

¶ De temporibus anni.

Anni tempora sunt quattuor. s. Uer equale calidum & humidum. Estas calida & sicca. Autũnus frigidus & siccus. Et hyems frigida & humida. Ex stellis immutatur aeris natura. Nam cũ appropinquauerit sol stellis vel ipse: illi calidior fit aer. His quidem a se seperatis frigiditas aeris mutatur. s. aut augetur: aut minuitur.

¶ De numero ventorum & eorum qualitatibus.

Uenti quattuor sunt. s. subsolanus: fauonius: septentrio: & auster. Quorꝫ vnus habet virtutem frigidam & siccaꝫ. Alter calidã & humidã. Ceteri ṽo duo eq̃lis virtutis sunt. Quorꝫ vni. s. subsolano caliditas & siccitas: Alteri ṽo fauonio frigiditas & humiditas attribuũt. Et auster paulo calidior & humidior. Septẽtrio ṽo frigidior & siccior.

¶ De modis terrarum & earum qualitatibus.

Terrarũ modi sunt quattuor. altitudo: ꝓfunditas: vicinitas montium & maris: equalitas terraꝫ seu locorũ quibus terre a se differunt. Altitudine & ꝓfunditate: qm̃ altitudo frigiditatẽ: ꝓfunditas huic ꝯtrariuꝫ reddit. Propinquitate montiũ eueniunt hec: qm̃ si ipsi fuerint a parte meridiana terra erit frigida. Nam montes calidis meridiani obstãt ventis. septẽtrionales venti frigidis eaꝫ petũt flatibus. si vero septẽtrio montes habuerit supiori terre ꝯtraria erit. Uicinitate maris: qm̃ meridies calidã & siccã: septẽtrio frigidã & siccã terram prebet. Preterea terre sui nã inter se differũt. Naꝫ si fuerit terra petrosa: frigida & sicca. si vero pinguis & crassa: calida & humida. lutea aũt frigida & humida erit. Immutatꝰ quoqꝫ aer fumositate vꝫ paludũ siue putredinis alicuius: vnde fiunt morbi ac pestes in hominibus.

¶ De exercitio corporis.

Exercitiũ imutat corpus. Quia qñ equale est eq̃lem p̃stat calorẽ: Cum vero amplius fit magis calefacit: sed postea infrigidat & desiccat. Ociositate corpus imutatur: q: si inequalis est: & frigiditatem facit & humectationem inequalem. si vero equalis equaliter.

¶ De diuisione balnei.

BAlnea autem dulcis sunt aque: aut non dulcis. Sed dulcis aque balneum remollit: calidum calefacit: et frigidum infrigidat. Nō dulcis vero aque balneum desiccat corpus. Quod si ex aqua salsa vel amara siue sulphurea fuerit calefacit et desiccat. Si vero a luminosa et gipsea infrigidat et desiccat.

¶ De modis ciborum.

MOdi ciborum sunt duo. Est enim cibus bonus qui bonū gignit humorem. Et est malus qui malum gignit humorem. Bonū aūt gignit qui bonū sanguinē creat: et equalem in cōmixtione et opere: vt est panis mundus et recens et fermētatus: et caro animalis agni et edulina. Malus autē cōtraria operatur: vt est panis opirus nō recens: et bouina et hyrcina caro vetusta. Preterea bonum malūq; humorē creātium cibo℞ duo sunt modi. grauis atq; leuis. Grauis est caro porcina et bouina. Leuis pullo℞ vel piscium: caro mediocrium magis mobilium et minus pinguiū et squamoso℞. Est et olerum genus quod malum generat humorem. s. colerā rubeā: vt est nasturciū sinapis et alleū. Sunt que generant melancoliā: sicut lens: caulis: caro caprina vetus et bubulina. Et sunt que generant flegma: vt est caro porcello℞: et agno℞: portulaca: et atriplex. Preterea grauis cibus gignit flegma: et colerā nigrā. Cibus leuis coleram rubeam: et vterq; malus.

¶ De modis potationum.

MOdi potationū sunt tres. Est potus qui nihil aliud est q̄ potus vt aqua. Est et alius qui est potus et cibus: vt vinum. Et est alius potus duobus pertinens superioribus: vt potio que datur cōtra morbi vitiū aliqđ: vt mellicratū: vel mulsa: vel conditū. Cibus vero huius vtilitatis est q2 reparat integritatē corporis recto ordine. Potus vero hanc vtilitatē prestat q2 reportat cibū p corpus. Sed illius potus quē potioni diximus ptinere: corporis naturā ad se conuertit.

¶ De somno.

SOmnus corporis naturā imutat. Primo q2 infrigidat exterius: et calefacit interius. Qui si prolixus fuerit: īfrigidat et humectat. Uigilijs quoq; imutatur corpus: q2 extrinsecus calefaciūt: intrinsecus autem infrigidant et exsiccant.

¶ De coitu.

COitus hoc prestat corpori. siccat corpus: et minuit naturalem virtutē: ideoq; infrigidat: multotiens vero ex multa cōcussione corpus calefacit.

¶ De accidentibus anime.

SUnt quedam accidentia anime que faciūt intra corpus aliquod: sicut que cōmouent nālem calorē ab interiori parte ad superiorē seu superficiem cutis. Aut impetuose: vt ira. Aut leuiter cū suauitate: vt delitie et gaudium. Sunt aūt que ad caliditatē cōtrahunt et celant. Aut impetuose vt terror vel timor. Aut leuiter vt angustia. Et sunt q̄ cōmouent naturalē virtutē intus et extra: vt est tristitia.

¶ Incipit tractatus rex contra naturam.

TRia ergo ↄtra naturaȝ sunt: morb⁹: morbi causa: ⁊ accidētia morbū sequētia. Morbus est qui pricipalr̄ corpori nocet nullo mediatore qui eum adiuuet: vt calor in febre succedente.

¶ De febribus.

FEbris est calor innaturalis: cursum supgrediens nature: pcedens a corde in arterias: suoqȝ ledens effectu. Cuius sunt tria genera. Unum in anima: ⁊ dicitur effimera. Aliud de humoribus qui putrescunt ⁊ putrida nuncupatur. Tertium ledit membra solida: ⁊ ipsa est ethica. Quarū effimera nascitur ab accidēti occasione. Putrida quoqȝ a putridis rebus: cuiusmodi sunt simplices atqȝ singulares: ⁊ sunt quattuor. Primus modus est qui fit de putredine sanguinis conburēs vtranqȝ partem interiorem ⁊ exteriorem: vt est sinochus. Secūdus qui fit de putredine colere rubee: vt est trithe⁹. Terti⁹ fit ex putredine flegmatis: vt est quotidianus. Quartus vero qui fit ex putredine melancolie: qui intermissis duob⁹ diebus affligit infirmū: ⁊ dicit̄ quartanus.

¶ De modis ⁊ speciebus febrium.

MOdi preterea febrium ex putredine accidentium tres sunt. Est febris que quotidie minuitur vt peraugmasticus .i. decrescens. Et est que augetur vt augmasticus donec recedat. Est qui in eodeȝ statu permanet donec iterum recedat vt homothenus. Continua febris de putredine venarum fit declinans quidem extra venas in aliquibus corporis partibus. Horripilatio fit in febribus ex infusione putredinis in sensibilibus membris mordens ⁊ infrigidās. Ideoqȝ horripilatio fit in febribus illis que babent anesim .i. interpollationem: q̄r putredines extra venas sunt.

¶ De modis apostematum.

APostematuȝ autē quattuor sunt modi simplices. Aut eniȝ fiunt ex sanguine ⁊ dicuntur flegmones. Aut ex colera rubea ⁊ dicuntur herisipile. Aut ex flegmate quod est coagulatuȝ: ⁊ dicunt̄ vndimie vel cimie .i. tumor. Aut ex colera nigra: ⁊ dicuutur cancri flegmonum. ¶ Ex sanguine signa sunt hec: rubor: duritia pulsus: dolor: calor: ⁊ tumor. ¶ Ex colera flegmonum signa sunt hec: calor: rubor mixtus citrino colori: magnitudo doloris cū punctione: ⁊ velox augmētatio. ¶ Ex flegmate flegmonis signa sunt hec: albedo: mollities: vt si digitum impresseris quasi signum facit foraminis: ⁊ est sine dolore. ¶ Ex colera nigra flegmonis signa sunt hec: durities ingēs cū nigredine absqȝ sensu.

¶ De re naturali in humano corpore.

IN humano corpore vnaqueqȝ res naturalis si propriam naturaȝ retinuerit facit sanitatem. Si vero eam dimiserit: aut facit egritudinem: aut neutrum.

¶ De generibus egritudinum.

GEnera egritudinum sun tria .s. consimile: officiale: ⁊ vniuersale. ¶ Est quideȝ egritudo consimilis similibus membris contingēs

que similia sortiuntur vocabula cum eadem passione: vt est caput dolens. ¶ Et est officialis egritudo que accidit officialibus mēbris: sicut sunt pedes: manus: lingua: dentes zč. Que nomina sibi sumunt ex sibi accidēte infirmitate: vt podagra pedi: ꝛ ciragra manui. Uel que nomina sumunt ex membris quibus accidunt: vt ciragra ꝛ podagra. ¶ Et ē demꝗꝫ vniuersalis egritudo que sociatur supradictis duabus: vt est membrorum seiunctio ꝛ paralisis.

¶ De egritudinibus similibus membris.

Egritudines ergo que partium habent similitudinem octo sunt: quattuor simplices: ꝛ quattuor cōposite. ¶ Simplices sunt: aut ex sola caliditate: aut ex humiditate: aut frigiditate: aut siccitate. ¶ Ex his inter se iunctis sunt quattuor composite. s. fri. ꝛ humi. fri. ꝛ sic. ca. ꝛ humiduꝫ. ca. ꝛ sic. ¶ Harum octo per singulas duo modi sunt egritudinis. Aut enim fit ex qualitate simplici. Aut ex humoris alterius cōmixtione. Ex simplici vero qualitate contingit infirmitas que solidis accidit membris que grece ethica dicitur. Egritudo calida: que ex humore accidit est febris ex putredine: vt superius dictum est. Egritudo frigida que sine aliquo humore accidit est: vt algor ex nimia frigiditate aeris seu niuis. Et est egritudo que cum aliquo humore frigido accidit: vt paralisis que fit in toto corpore: aut in parte. Modus humectati morbi est qui fit proprie vt non indigeat alterius humorum admixtione: vt est frigidum vulnus: vel vacuum: vel fetidissimum cum tabiditate corporis quēadmodum inflata caro hydropicoruꝫ vacuo squalore torpens. Morbus vero humidus est alios trahens ad se humores: vt hydropisis. Morbus siccus est cum humore: vt cancer durus ꝛ siccus.

¶ De morbis in officialibus membris.

Morbi in officialibus mēbris accidentes quattuor sunt. Ipsi sunt qui accidunt in plasmatione. i. forma creature: ꝛ in quantitate membroꝝ: ꝛ in nālis numeri superfluitate: ꝛ in membrorum positione. ¶ De morbis in plasmatione. Morbi officialium in forma hominis quinꝗꝫ modis fiunt. Membrorum inconuenientia: vt est feda capitis longitudo. In concauitatibus: vt si manum pedumꝗꝫ concauitas carne repletur. In poris: vt eorum strictura: aut largitas. In asperitate: vt gutturis: aut pulmonis canalium asperitas. In lenitate: veluti matricis lenitas vel stomachi.
¶ De morbis ī quātitate membrorum. Morbi in quantitate membrorum fiunt ex abundantia spermatis cum membra crescunt amplius ꝙ̄ decet. Sicut videmus fieri in magno capite: ꝛ in lingua grossa. Aut vltima paruitate ꝛ indecenti: vt paruum caput: stomachus ꝛc epar.
¶ De morbis in numero membrorum. Morbi in numero membroruꝫ fiunt: aut ex augmento: aut ex diminutione. Scd̄m augmentuꝫ quidē: aut ex cursu nature: vt superfluus digitus. Aut extra cursum: vt lum-

brīci: ascarides: verruce: ꝛ acrocordines. i. magne carnis additiões: vel verruce magis late: vel porr. Scdm diminutionē vero: aut vniuersalr vt omniū digitorū abscisio. Aut particulariter: vt vnus digitus.

¶ De morbis in situ membrorum. In positione membrorum fiunt morbi: aut propter membri motionem de loco suo: aut ex dispositione vicini membri: vt sunt digiti ꝛ labia: que conglutinantur: vel adherent ꝛ non separantur: aut que separantur ꝛ non conglutinantur. Sed separatio adherentis membri: vniuersaliter fit: aut in membris consimilibus: aut officialibus. Consimilibꝰ membris vt ossibus: ꝛ neruis: carne: venis: lacertis: ꝛ cute. Quod si acciderit ossi: fractura dicitur. Si carni ex recēti tpe: plaga dr. Si vero ex veteri: nō tm̄ plaga sꝫ putrida plaga nūcupat. Qō si venis: neruis: ꝛ arterijs: alio atqꝫ alio noie nūcupat. Si aūt euenerit medijs lacertis: contusio siue contritio nūcupat. Si vero in cute: excoriatio dicitur. Que si iueterauerit putrida plaga nuucupatur. In officialibus vero membris perpetua fit separatio: vt est manus: vel pedis abscisio.

¶ De qualitatibus corporum.

Corporis qualitates sunt tres. s. sanitas: egritudo: ꝛ neutralitas. ¶ Sanitas est temperamentuꝫ perficiens vel custodiens res naturales fm cursum nature. ¶ Infirmitas est intemperantia extra cursum nature: naturā ledens: vnde fit lesionis effectus sensibilis. ¶ Neutrum quidem est qō nec sanum nec infirmum dicitur. ¶ Sed neutralis qualitas tribus modis constat. Ut si in vno corpore simul conueniant infirmitas ꝛ sanitas. In diuersis membris: vt est in corpore ceci ꝛ claudi: siue in corpore senis: cui nec vnum membrum remanet quod non malum fiat ꝛ patiatur. Et si corpus hominis aliquibus horis sanum fuerit: alijs vero infirmum: vt eorum qui estate infirmantur: hyeme sani sunt. Qui autem frigidioris nature fuerint: hyeme infirmantur: estate sani sunt. Et qui humidam naturam habuerint: in pueritia infirmantur: in iuuentute ꝛ senectute sanantur. Qui vero siccam habuerint naturam: in pueritia sani sunt: in iuuentute autem ꝛ senectute infirmantur. ¶ In tribus inuenitur rebus sanitas ꝛ infirmitas ꝛ neutrum. Aut in corpore in quo trium qualitatum vnaqueqꝫ reperit. Aut in causa faciente illas: ꝛ regente: ꝛ conseruante. Aut in significationibus eas significantibus.

¶ De modis occasionum.

Occasionis vero duo sunt genera. vnuꝫ est naturale: ꝛ est aliud extra cursum nature. Occasiones autem naturales: aut faciunt sanitatem: aut ꝯseruant. Occasiones ꝯseruantes pertinent ad sanitatē. Facientes vero ptinēt ad infirmitatē expellēdā. Occasiones nō nāles aut que vltra naturam procedunt: alie pertinent ad infirmitatem: alie ad neutralitatem. Sed egre occasiones faciunt infirmitatē: ꝛ sunt res easdem infirmitates conseruantes. Ille vero que pertinent nec ad sa-

nitatem nec ad infirmitatem: constituunt neutrum atq3 conseruant.

¶ De occasio͞ib⁹ sanitatis ⁊ egritudinis vel ifirmitatis.

Omnium occasionu3 societatem habentiu͞ cum sanitate ⁊ infirmitate sex modi sunt. Quo℞ vnus est aer: qui humanum corpus circundat. Cibus ⁊ potus. Et motus: ⁊ quies. Somnus: ⁊ vigilie. Inanitio: ⁊ repletio. Et accidentia anime. Que omnia si cum moderatione decenti fuerint: ⁊ in quantitate: qualitate: tempore: opere: ⁊ ordine: custodiunt sanitatem ab accidentibus. Quod si contra hoc aliqd fuerit: accidunt infirmitates: ⁊ permanent. ¶ Modi occasionum infirmitate͞ facientium sunt tres. Nam alie sunt que vocan͞t primitiue que exterius accidunt corpori: vt calor ⁊ frigus. Sunt ⁊ accidentia que admouen͞t intrinsecus in corpore: vt repletio: ⁊ inanitio. Sunt ⁊ alie que vocantur coniuncte: que cum adsunt: adest infirmitas: ⁊ abeuntibus his infirmitas abest: vt putredo in febribus.

¶ De diuersitate egritudinum.

Egritudinum ƀm aliam diuisione͞ modi sunt duo. Co͞muniter: aut proprie. Que co͞muniter accidu͞t aut accide͞taliter: vt percussio: combustio: morsus: deceptio: ⁊ cetere res nociue. Aut necessario: vt alia superius memorata: que vt dictum est sunt socia sanitati ⁊ infirmitati. Que vero proprie sunt egritudines: au͞t sunt in consimilibus membris ⁊ conseruant egritudinem: aut officialibus: aut in continua diuisio͞e.

¶ De modis morborum ex calore procedentium.

Modi morborum ex caliditate procedentium quinq3 sunt. ¶ Primus fit ex co͞motione spiritus: aut ex co͞motione corporis. Ex co͞motione spiritus vt ira. Ex co͞motione corporis vt labor vel superbia. ¶ Secundus vt est concursus visibilis caliditatis cum effectu: vt hypanthasis. i. expositio ad solem. ¶ Tertius ex caliditate corpori adueniente cum potestate qn͞ recipit caliditatem ex vsu acruminu3. ¶ Quartus fit ex interclusione pororum: vt ex frigiditate hyemis. ¶ Quintus fit ex putredine humorum: vt in febribus.

¶ De causis frigidoru3 morboru3.

Occasiones frigidorum morboru3 octo sunt. ¶ Prima est occursus frigoris visibilis cum effectu: vt frigiditas niuis. ¶ Secunda vt frigiditas opij adueniens fortiter humano corpori. ¶ Tertia ex abundantia ciborum corpori adueniente atq3 replente ⁊ extinguente naturalem calorem. ¶ Quarta ex paruitate ciborum: vnde calor naturalis extinguitur. ¶ Quinta vero ex abundantia frigoris vel humoris frigidi poros obturantis: vnde naturalis calor minuitur. ¶ Sexta ex dissolutione ⁊ apertione corporum ad dissoluendum ⁊ euacuandum naturalem calorem. ¶ Septima ex commotione ⁊ exercitio nimio: vnde fit multa dissolutio humorum ⁊ euacuatio ⁊ sudor: vnde corpus attenuatur. ¶ Octaua fit ex requie ⁊ occasione multa.

¶ De causis siccorum morborum.

Siccorum morborum occasiones sunt quattuor. ¶ Prima est occursus aliene siccitatis visibilis ac manifeste cum effectu: vt veneni siccitas. ¶ Secunda vero ex aduentu sicce rei in corpore cum fortitudine: vt acetum sal sinapis. ¶ Tertia paruitas cibi ꝛ potus. ¶ Quarta cōmotio nimia ꝛ exercitium.

¶ De causis morborum humidorum.

Occasiones morborum humidorum quattuor sunt. ¶ Prima vt occursus rei afferentis humorem cum effectu: vt balneum. ¶ Secūda vt ingressio rei afferentis humorem cum virtute in corpore: vt recētes pisces. ¶ Tertia autem vt nimietas cibi ꝛ potus. ¶ Quarta sicut requies ꝛ ocium.

¶ De modis morborum.

Modi morborum ex innaturali malitia cum aliquo humore decurrentium ad infirma loca quattuor sunt. ¶ Primus est virtus mēbri impellentis ꝛ debilitas membri sustinentis. ¶ Secundus multitudo humoris. ¶ Tertius debilitas virtutis nutrientis. ¶ Quartus largitas vie pororum.

¶ De malitia egritudinis.

Malitia egritudinis ingreditur ꝛ superuenit in ꝯsimile mēbrum naturale quinqꝫ modis. Aut cōtingit in vtero materno. Aut in tempore natiuitatis. Aut enim constringitur fascia. Aut ex malo nutrimento: siue ex aliqua infirmitate aduenIente in predictis tēporibus vel postea. Si tēpore ꝯceptionis in vtero debilitat aliqđ ꝯsimile membrum sit ex abundantia spermatis: aut ex paruitate ꝛ indigentia cōuenientis qualitatis spermatis: vt si fuerit grossum ꝛ pingue: vel aquosum: ꝛ tenue. ¶ Quando vero nascitur infans debilitatur aliquod in eo membrum si egressus fuerit non equa sed mala egressione: vt supinus: aut super genua incuruus. ¶ Cum igitur fascia constringitur inconuenienti constrictione duplicatus debilitatur. ¶ Quando autem nutritur male ꝛ inconuenienter lac suggendo vel accipiendo debilitatur. ¶ His vero temporibus vel postea infirmitate accidente egritudinis malitiam consimili membro superuenit ex cuiuslibet nerui incisione. Et si passus fuerit ex aliquo accidenti: siue debilitatem: seu vulnus vel apostema.

¶ De egritudinibus membrorum consimilium.

Ingreditur egritudo consimile membrum naturale septem modis. Aut ex obstetrice si culpam habuerit cum tenet infantē. Vel si permiserit ambulare ante debitum tempus seu congruū. Vel ex medico: si contrafacta ꝛ collisa membra ignoranter constituerit ꝛ cōstrinxerit. Ex infirmo si ea cōmouerit a medico composita anteq̄ solidentur ꝛ firma sint. Ex fractura: vt si super musculum vertebri quod in femore est contorqueatur coxa. Aut ex concussione: vt si cōprimatur nasus ꝛ accidet vt fiat chimus: Aut ex malo humore qui accidit leprosis: siue ex paruitate humoris accidente ptisicis.

¶ De modis ꝯstrictionis: ⁊ largitatis pororuꝫ: lenitatis ⁊ asperitatis.

CONstrictio pororuꝫ fit tribus modis: vel occasionibus. Aut ex cō strictione attenuatoria. Aut ex carnositate. Siue ex coartatione. ⁋ Constrictio vero fit: aut ex nimietate virtutis retinentis. Aut ex debilitate virtutis expellentis. Aut ex abundantia frigoris. Aut ex abūdanti constrictione comprimēte aliquam partem loci: vt sepe fit ex ligatura ꝯstricta. Aut ex abundantia siccitatis. ⁋ Ex carnositate vero constringūtur pori: vt si acciderit aliquod apostema ⁊ fiat carnositas: aut si prius euenerit aliquid vulnus. ⁋ Ex coartatione vero: cum deciderit aliquid in poris: vt humor siue lapis seu coagulatus sanguis aut aliquod latitans in eis: vt superflua caro ⁊ scabies. ¶ Largitas quoqꝫ pororum quattuor fit modis. Aut ex multa cōmotione impellentis virtutis. Aut ex debilitate retinentis. Aut ex abundantia colorum ⁊ humorꝫ. Ant ex medicamentis aperientibus. ¶ Lenitas accidit duobus modis: videlicet de intus: ⁊ de foris. Sed intus ex humore viscoso liquefacto. Foris vero ex cera liquefacta: cum vnguento. ¶ Asperitas autem duobus modis fit: de intus: ⁊ de foris. Intus namqꝫ ex sup̄fluo humore ⁊ acuto. Foris vero ex fumo ⁊ puluere.

¶ De superfluitate mēbroruꝫ in numero.

SUperfluitas membroruꝫ in numero accidit duobus modis. Naꝫ superfluitas si fuerit naturalis erit ex superfluo humore naturali ⁊ bono: vel ex abundantia virtutis informatiue. Que si fuerit extra cursum naturalem erit ex humore non naturali ⁊ inconuenienti: aut ex abundantia virtutis vel debilitate.

¶ De diminutione membroruꝫ.

DIminutio membrorum in numero duobus similiter fit modis: aut interius: aut exterius: Interius propter diminutionē humorum. Exterius ex combustiōe ignis: aut ex frigore: siue putredine: siue incisione. Putredo autem accidit: aut ex potione mortificante: aut putredinem faciente: aut ex constrictione ⁊ retentione illius humoris qui soluitur.

¶ De magnitudine membrorum.

MAgnitudo membrorum tribus modis fit. Aut ex multitudine humorum. Aut ex abundantia virtutis. Aut ex cōmixtione vtrorumqꝫ. ¶ Paruitas fit tribus modis similtier. Aut ex debilitate virtutis. Aut ex incisione. Uel combustione ignis: vel ex frigore niuis.

¶ De cōmotione membri.

COmmotio membri de suo loco duobus modis fit. Aut ex cōmotione voluntaria. Aut ex humore vicino equitati dissoluenti mēbrum ⁊ lubricum facienti. ¶ Membrum vel os egreditur a sua iunctura ⁊ mutatur duobus modis similiter. Aut ex iunctura in qua nō conuenit separatio. Aut ex sep̄atione vbi non conuenit iunctura. Si ex cōiunctione hoc fuerit sine separatione: aut erit ex humore acuto patiētis: aut ex accidenti vulnere: aut spasmo. Si vero fuerit ex separatione

vbi non conuenit ꝯiunctio: aut ex grosso humore: aut ex accidenti vulnere: aut ex spasmo.

¶ De separatione iuncture.

SEparatio iuncture duobus modis fit: aut intrinsecus: aut extrinsecus. ¶ Intrinsecus vero fit: aut ex humore acuto ⁊ incidenti. Aut ex ventositate pingui distendente vel dissipante. ¶ Extrinsecus vero fit: aut cum scissura: aut fractione: aut exercitio nimio: aut incisione vt ensis: aut quod distendit vt funis: aut quod contundit vt lapis.

¶ De modis ⁊ numero significationum.

GEnera significationum sunt tria. Alia enim significant sanitatē. Alia egritudinem. Alia neutrum. ¶ Quarum significationum vnumquodqꝫ genus in duo partitur. Sunt enim que significant de officialibus membris. Et sunt que significantur de consimilibus membris. ¶ Consimilium partium significationum duo sunt modi. Alie. n. sunt substantiales. Alie accidentales. Substantiales vero vt est calor: frigiditas: siccitas: ⁊ humectatio. Accidentales autem quedam significant: aut per tactum vt durum: molle. quedam per visum vt coloratū. quedam per pfectionem virtutum: vt sunt operatiões plene ⁊ pfecte.

¶ De signis officialium mēbrorum.

SIgnificationum membrorum egritudinis officialium duo sunt modi similiter scilicet: substantiales: ⁊ accidentales. Substantiales significationes quattuor sunt: ars: modus: numerus: ⁊ positio. Accidentales significationes similiter quattuor sunt: bonum: malum: perfectum: ⁊ imperfectum.

¶ De generibus significationum.

GEnera significationum perficientiuꝫ suuꝫ genus tria sunt. Quedam sunt que significant preteritam rem que iam abijt: ⁊ dicunt cognitiua: vel agnitiua: vt videntes corpus humidum agnoscimus qꝫ sudor precessit. Alia significant presentia que a Galieno dicuntur demonstratiua: ⁊ agnoscuntur per significationes: veluti cum inuenitur pulsus magnus ⁊ citatus: intelligimus quod significat calorem superantem. Sunt ⁊ alia que significant futurum ⁊ antecedit agnitio: vt cum viderimus labium inferius citari percipimus vomitū accidere: qui postꝙ acciderit vocatur precessio significatiua. Sed inter significationes ⁊ accidentia distat: quoniam est diuisio cum augmento inter eas. Quod si vnamquamqꝫ diuisionum scrutari volueris: vnam hꝫ habitudinē: sed ifirmo hec sunt accidētia: medico aūt significatões.

¶ De signis accidentiuꝫ ⁊ numero.

AccIdentia ergo significatiua tria sunt. Aliud eniꝫ est virtus operatiua mutata sicut indigestio. Aliud autem corporis qualitas mutata: vt icteritia. Aliud exiens a corpore: vt nigra vrina.

¶ De virtutis operatiue immutatione.

VIrtutis operatiue immutatio triplex est. Aut enim ex toto est: sicut indigestio. Aut ex parte: sicut oculorū obscuritas vel tarda

digestio. Aut de qualitate in qualitatem: velut de bona digestione in fumosam vel acidam vel quasi sicut musca: vel ligna in oculis apparentia: aut ex parte visus vel obscuritas.

¶ De modis mutationis qualitatis.

Qualitatis mutate corporis significatio quattuor modis fit. Aut eniʒ per visum sicut icteritia vel morphea: ⁊ nigredo lingue ⁊ similia. Aut per odoratum: vt anhelitus fetidus: vel sudor: vel polipus: vel hyrcus: ⁊ similia. Aut per gustum: vt salsum: amarum: vel acidum. Aut per tactum: vt molle ⁊ durum.

¶ De exeuntibus a corpore.

Exiens a corpore bipartita est significatio: vna cum sonitu: altera sine sonitu. Cum sonitu vt oris ructus: vel intestinorum rugitus: vel per anum ventus. Eius vero que est sine sonitu innaturali tripliciter habetur. Alia quantitate: vt lienteria. Alia qualitate ⁊ vrina nigra. Alia vtraqꝫ vt sanguinis fluxus.

¶ De motione membrorum.

Membrorum mutatorū significatio bifarie diuiditur: intrinsecus videlicet ⁊ extrinsecus. ¶ Intrinsecus sex modis. Alia eniʒ a mutatione operatiue virtutis in mēbro. Alia ab exeūtibus a corpore. Alia ex dolore in mēbro vicino ptinēti. Alia ex proprio loco. Alia ex inālī semotione de loco. Alia ex patientis iudicio. ¶ Extrinsecus fit tribus modis. Aut per visum: vt album vel nigrum. Aut per tactum: vt durum ⁊ molle: calidum ⁊ frigidum. Aut per vtrūqꝫ: vt magnum vel paruum: plus vel minus.

¶ De occasionibus egritudinum.

Occasiones egritudinum sunt tres. Nature mutatio. Officialis mēbri incōueniens habitudo. Juncture separatio.

¶ De operatione medicine.

Operatio medicine habet triplicem effectum. Aut enim custodit sanitatem ſm multitudineʒ suam. Aut ex infirmitate facit sanitatem. Aut econtrario.

¶ De regimine sanitatis.

Regendorum sanorum triplex est modus. Egrotare parati. Incipientes infirmari. Et defecti. ¶ Infirmari paratos supradictorū sex competenti moderatiōe regimus. Incipientibus infirmari: duplicem curam adhibemus. Aut enim chimi superabundantiā trahimus. Aut nature defectionem reparando: predictorum sex que sunt necessaria adhiberi precipimus. Defectorum aliȷ̄ infantes: aliȷ̄ senes: aliȷ̄ ex infirmitate conualescentes.

¶ De diuisione medicine in generali.

Omnis medicina: aut est vlis: aut pticularis. Ulis est sex p̄cedentium recta ordinatio. Particularis p cōtrariū fit triplex. Alia eiꝫ i ꝯsimilibus membris: Alia in officialibus membris. Alia in iūcturaꝝ separatione. Assimilatiua membra mutata reddimus similitudini

ro calorem: determinemus illud ita. Siquidem precesserit liuidum: deinde sic factum est nigrum: frigidam habet significationem. Si vero viride precesserit: secutum autem est nigrum: manifestum est quoniam a calore factum.

¶ Hic docet quandam cautelam.

Quoniam autē albus color bone hypostasis creditur esse signū: nosse oportet quoniam albus color multotiens deludit artificē: quasi alba hypostasis bona sit: cū non sit: sed crudus hūor albꝰ in sedimine apparet: ꝛ post albū decipit artificem quasi hypostasis bona sit. Sed hoc quidem odore discernitur: fetidum enim est. Sed ꝛ lumbis vlceratis ꝛ vesica: aut epate: aut aliqua particula: per vrinas euacuatis: pus emittitur: quēadmodū dicit Hypocrates. Si sanguinem mingit quis: aut pus lumborum: aut renum: aut vesice vlcerationem significat. Et rursum. Quibuscūq; in vrinali virga pustule nascunt: his sanie facta ꝛ erupta solutio fit.

¶ De sedimine crudi humoris.

Manifestum quoniam sanies per eandem viam euacuata est: crudus vero humor ex inequali substantia determinatur sedimis: non enim est continuum ipsum sedimen crudi humoris: sed velut dissolutum in minima velut arena. Hec quidem dicta sunt: vt non decipiatur medicus colore: sed discernat hypostasim ꝛ a sanie ꝛ a crudo humore. Si enim sanguinem ꝛ pus mingat ꝛ squamas: ꝛ odor grauis est: aut lumborum: aut renum: aut vesice vlcerationem significat. Hec quidem dicimus vt non decipiatur artifex. Sz ꝛ arenosa in vrinis sedimina ꝛ diuturna: vesicam aut lumbos lithiasim habere significat. Et aliter. Si sanguinē mingat: lumborum ꝛ vesice significat vlcerationem. Hoc quidē dicimus vt non decipiatur artifex inspectione sediminis facti ꝛ a sanie ꝛ a crudo humore. Et quattuor quidem differentias sediminis exposuimus. ꝛ colorem. ꝛ locū. ꝛ substantiam. ꝛ tēpus. Et reliquū est vt hoc ꝫm quattuor ptes demonstremꝰ i descriptōe sic.

Alba hypostasis continua equalis.
Alba hypostasis continua inequalis.
Alba hypostasis non continua equalis.
Alba hypostasis non continua inequalis.

Hec sunt quattuor differentie descriptionis sediminis. Quoniā autem sedimen dicimus tres habere locos: ꝛ significata eorū diximus: ꝛ in descriptione eius quemadmodum ꝛ apparens ratio manifestat. Aut enī inferiorem locum habet ꝛ hypostasis nominatur. Aut medium ꝛ eneorima dicitur. Aut superiorem ꝛ nephilis vocabitur. Et causas omnium ꝑpter quas acceperunt locos ꝛ signa vel significata eorum diximus: ꝛ descriptionē eius que inferiorem locū acceperit hypostasis. Differentias exposuimus ad eundem modum: ꝛ in media hypostasi que eneorima vocatur faciamus eiusdem differentias. In descriptione dicamus ita.

Album eneorima continuum equale.
Album eneorima continuum inequale.
Album eneorima non continuum inequale.
Album eneorima non continuum equale.

ISte ergo eneorimatis differentie sunt quas ⁊ in descriptione ex-posuimus. Procedens sermo docebit significata vniuscuiusq3 differentie quid significent. Secūdum vero tertiam differentiam sedi-minis superiorem locu3 tenentis que ⁊ nubes nominatur: ⁊ hui9 diffe-rentias in descriptione exponamus: ⁊ quid significent subsequenti ra-tione dicemus: ⁊ significata huiusmodi non pretermittemus. Est igi-tur ⁊ eius descriptio sic.

Alba nubes non continua equalis.
Alba nubes non continua inequalis.
Alba nubes continua equalis.
Alba nubes continua inequalis.

ET de ꝯplexiōibus quidem differētiaꝝ triū hypostaseon dicimus nihil ꝑtermittētes: ⁊ in descriptione exposuimus.

¶ Diuersitas vrine a parte corporis.

QUoniam humanum corpus ex tribus consistit. s. ex spiritibus: hūoribus: ⁊ ex terreis idest firmis partibus. Humida vero corp9 ꝯstituentia: sunt humores ⁊ eoru3 superfluitates. quecūq3 quidem ex putrefactis humoribus per vrinas exeunt: sufficienter exposuimus. Dicamus igitur nunc que ex ipsis partibus firmis corporis mingunt: vt perfecta ⁊ non minus habens de vrinis doctrina fiat. Etenim earū partium meliores: quedam sunt liquefacte in olei substantiā: aut ī ali-quam aliam formā assimilant. Quoniā ergo pinguedo ⁊ caro mollio-ra firmarum partiū sunt ⁊ humidiora. Primum quidem resoluit pin-guedinem ⁊ omniū firmarum partium solubiliorem: deinde carnem. Pinguedine ergo liquefacta in olei substantiam transmutat calidu3. Et quoniam eadem non simul resoluitur: sed habet quoddam princi-pium resolutionis ⁊ ascensu3 ⁊ statu3 tēporu3: eius cognitionē dicam9.

¶ Quid significat vrina oleaginosa: ⁊ de differentijs oleaginarum vrinarum.

PRincipiu3 quide3 oleaginarū vrinarum est cū olei colore3 haben-tes: augmentū vero apparētes vt oleu3: status v̊o est q2 sunt olea-gine. ℣ Ergo olei colorē habētes principiū liquefactionis declarātes quasi aquose apparēt. Que v̊o apparēt vt oleu3 tēporis augmēto fa-cte mixtionē ꝑfectiore3 olei ad vrina3 habēt. Oleagine vero facte que in statu sunt vrine tote omnino: ⁊ in colore ⁊ in substantia velut oleu3 sunt. Urina in febre oleagina subnigra veniēs incensionē ex spasmo ⁊ morte3 significat. ℣ Quoniā autē pinguedo vniuersalis est ꝫm plures diuidit partes. Aut ei3 ꝫm lumbos ⁊ circūuoluit: ⁊ quasi operit. i. coo-perit eos. Aut ꝫm omnes corporis partes circa lumbos pinguedine resoluta ⁊ per vrinas exeunte magis simul exitus fiet quam ea que in

toto corpore est pinguedine:eo ꝙ hec quidem prope vrinales meatus fit.Hec vero longe ab his. Hypocra. vero discrete cōsiderans scripsit ita in aphorismis.Quibuscunqꝫ pingue sedimen ꝛ multum:his nefreticam significat.manifestum quoniam lumborum pinguedine resoluta.Et aliter.Urina in causon pinguem hypostasim habens:mortēz significat.Sine febre vero senibus hoc tale factum peraplegiam significat.i.solutionem partis.¶ Et de oleaginis quidē vrinis ex liquefactōe pinguedinis factis sufficiant que dicta sunt.

¶ Quid significant petaloides in vrina.

QUoniam igitur solide partes corporis habent in seipsis ex longitudine ꝛ latitudine ꝛ profunditate:Quecunqꝫ vero in latitudine dilacerantur vel in superficie raduntur:quasi quedam petula in vrinis apparentia:vesice vitij talia sunt demonstratiua:denominationem autem habent ex his que sunt similia petalis: que ex detritis triticis sunt.Scdm̄ vero supradictuz moduz ꝛ ex lumbis determinatur. Si enim fuerit febris ꝛ vrina petaloides substantiaz habens:totū patitur corpus.Si vero non sit febris vesice passio est. Hec per digestionē ꝛ indigestionem terminanf.Si enim cuz indigestione totius corporis malum est.Si vero fit digestio vesice malum est.

¶ Quid significant furfuree hypostases.

QUando vero febris occupat corpus ꝓm profunda vasorū hypostases furfuree fiunt ꝛ grossiores:de petaloidibus sunt. Et tales igitur vrine predictis hypostasibus ꝓm eundem modum significatiue sunt:ꝛ vesice passionem esse:ꝛ totius corporis. Si enim adsit febris:totius corporis malum.Si vero non:vesice.Et siquid indigestum fit: totius. Si vero digestū:vesice:sicut Hypocra. dicit.Quibuscūqꝫ in pingui vrina furfurea conueniunt:his vesica scabit.

¶ Quid significent crinoides.

SI vero occupet febris ꝓm tres dimensiones corporis.s.longitudinem latitudinem ꝛ profunditatē: hm̄oi furfureis grossiores fiūt ꝛ vocantur crinoides.Scias autem hoc tale fieri si aliquis sublevans molam triticum molentem in grossiores partes tritici operatur:tales grossiores partes tritici crinoides nominantur. ex his igitur ꝛ que in vrina apparent denominationez acceperunt.¶ Sunt autem hm̄oi crinoides vrine:aut propter liquefactionem solidorum vehementez:aut propter exustionēz sanguinis.Sed siquidez albe fuerint:solidoruz est passio.Si vero rubee:sanguinis:quēadmodum dicit Hypocrates. In febribus acutis vrina colerica crinoides ꝛ albam hypostasim habens malum.Et aliter.In febrib⁹ diuturnis vrina crinoidē hypostasim hn̄s alijs salutaribus existentibus discessum significat.Urina in febribus eneorima crinoidem habens: diuturnam significat egritudinem.¶ Et de grossioribus quidem hypostasibus que in vrinis sunt ꝛ apparent sufficiant premissa:

¶ Quid finnificent fetide vrine ꝛ diuerse.

Fetida vero vrina differẽtias significat. Urina mali odoris ꝛ mordax: humorum putredinem significat. Et rursum. In febribus vrina aquosa ꝛ alba ꝛ multa cum albis eneorimatibus fetida peracopin sedat idest maniam. Et aliter. Urina in acutis febribus pinguis nigra ꝛ fetida: vesica nihil mali habente mortem significat: significat vero putredinem: ꝛ mortificationem nature. ☞ Et de huiusmodi quidem vrinis sufficient que dicta sunt.

¶ De sediminibus ꝛ coloribus ꝛ substãtijs simul coniunctis.

Quoniam autem prius ꝛ substantie tenuis ꝛ pinguis cum coloribus compositiones fecimus: nunc coniungamus effusionem ꝛ sedimen cum competentibus coloribus: ꝛ qđ significat horum singulum apponamus. Et quoniam sedimen scđm substantiam est pingue: manifestum aũt quoniam a digestione tale factum est: aut ex abundantia pinguium ꝛ crudorum humoꝝ. Ceterum sedimen hoc cum tenui substantia conuenire non potest. Jungamus igitur ipsam effusionem pinguem cum hypostasi: ꝛ cum colore rubeo ꝛ subrubeo. In compositionibus enim his indigestionem significantes colores conuenire nõ possunt. Incipiamus ergo compositionem facere cum subrubeo colore: quoniam hoc ab aquoso sanguine fit: hic vero ex perfecto. Oportet autem cognoscere quoniam quidam colores coniuncti in substantijs effusionis: ipsi etiam in hypostasibus: non tamen perfecti. quidam in substantijs fiunt: sed in hypostasibus imperfecti.

¶ Quid significat sedimẽ pingue subrubeũ cũ pingui substãtia vrine.

Hec compositio constat quemadmodum superius dictum est: ꝛ significat longitudinem egritudinis: velut si sit vrina subrubea ꝛ hypostasis subrubea ꝛ continua ꝛ equalis: sedimen pingue ꝛ rubeũ cum pingui substantia vrine.

¶ De sedimine pingui nigro cum pingui substantia vrine ꝛ nigra.

Et ea cõstat compositio: ꝛ significat multitudinem sanguinis: ꝛ ex substantia ꝛ ex sedimine.

¶ De sedimine nigro ꝛ pingui cum substantia pingui.

Et hec compositio constat: ꝛ monstrat adustionem: ꝛ ſm substantiam ꝛ sedimen. Similiter autem ꝛ cum coloribus contingentibus coniungi substantie ꝛ sedimini eadem significata declarant superfluitatis ꝛ indigentie: excepta mediocritate vtrorumqꝫ substantie ꝛ sediminis: cum ſm naturam coloribus. s. cum ruffo ꝛ subruffo: etenim hec significant perfectam digestionem: ꝛ in substantia: ꝛ in sedimine: ꝛ in colore. ☞ Et de vrinarum quidem disciplina ꝛ scđm genera ꝛ species ꝛ differentias conuenienter exposuimus.

¶ Expletus est liber vrinarum Theophili.

¶ Incipit iusiurandū Hypocratis.

Estor Apollinē ⁊ Esculapiū higinēq; ⁊ Pānaclē Esculapij filias: ⁊ deos ⁊ deas oēs: me q̄ntū in me erit ⁊ q̄ntum ingeniū meū valebit: hec oīa obseruaturū: q̄ hoc iureiurādo atq; his tabul' ꝯtinēt. Tributuꝝ me p̄ceptori meo a quo hāc artē suꝫ edoct⁹ nō minus ꝙ parēti a quo suꝫ genitus. Uitaꝫ cuꝫ eo cōmunicaturū. Res oēs quas illi necessarias esse intelligā ꝑ virib⁹ meis subministraturū. Progeniē ei⁹ fratrū loco habituꝝ. Hanc artē sine mercede ⁊ sine pactionib⁹ edocturuꝫ. Precepta oīa libenter ⁊ fideliter traditurꝝ meis ⁊ p̄ceptoris mei liberis: ceterisq; discipulis: q̄ se legib⁹ medicine astrinxerint: atq; iurati fuerint: alij p̄terea nemini. In curādis egrotis pro virib⁹. ⁊ ꝑ ingenio meo necessarijs reb⁹ vsurū. Nemini egritudinē dilatuꝝ. Nihil p̄ iniuriā factuꝝ. Rogatuꝫ nemini datuꝝ: neq; id cuiq; ꝯsulturuꝫ. Neq; p̄gnanti mulieri ad interficiēduꝫ cōceptuꝫ fetuꝫ potioneꝫ porrecturuꝫ. Uitam meam atq; arteꝫ meam puraꝫ atq; integraꝫ seruatuꝝ. Laboranti lapillo haud quēq; excisuruꝫ: sꝫ exptis eius artis hoc negociū ꝑmissurum. Quācunq; domuꝫ ingressus fuero dūtaxat liberādis egrotis operam daturum. Omnem iniuriam omnem corruptelam omne genus turpitudinis res etiam venereas sponte mea euitaturū. Siue muliebria corpora curauero siue virilia siue hominis liberi siue serui: que inter curādum vel videro vel audiero vel etiam extra curā in vita hominuꝫ cognouero: que reticēda esse intelligā: nemini aperituruꝫ: sꝫ intemerataꝫ taciturnitateꝫ seruaturuꝫ. Presens igitur iusiurandum integre atq; īcorrupte seruanti mihi omnia tam in vita ꝙ in arte mea prospera feliciaq; succedant ⁊ gloria in eternū parata sit. Transgredienti vero atq; periuro contraria omnia eueniant.

¶ Jurisiurandi dn̄i Hypocratis finis

¶ Incipit Primus liber pronosti.

Omnis qui medicine artis studio seu gloriam seu delectabilem amicoruꝫ copiam consequi desiderat: adeo prudentum regulis rationem suaꝫ muniat. 2.
UT in singulis valitudinib⁹ p̄terita p̄ntia ⁊ futura cognoscat. Et egro reuelet q̄ ꝺ seipso eger minime presenserat. Si enim se per eum cognoscat: totum se illi certius committet. 3.
Finisq; medicine laudabilis existit: cum actor futura in singulis perpendit: q̄uis omnes minime curare possit. 4.

QUod si posset: iam non futuri preuisor: sed diuinis prophetis diceretur nobilior. 5.

VErum quia vi & acumine egritudinis hunc repente mori subito contingit: alium vero medicine apparatus preuenit: & vix dieculam vite adijcit. 6.

INterest artificis vt vires egri atqz egritudīs bñ ppẽdat. 7.

ESt etiá quoddá celeste: in quo opz ipsuz medicuz preuidere: cuiꝰ si tanta sit prudentia: mirabilis est nimiumqz stupenda. Nonne illius est vt futurum periculum vel omnino prohibeat: vel competenti adminiculo tollerabilius fiat. Et si morituro finem: alij vero salutẽ pronunciet: nunquid accusationem in altero meretur. 8.

OPortet ergo te circa acutas egritudines sollicitum fieri. Primo etenim faciem egri pernotabis. Utrum sit similis sano. Et etiam si sibi sano similis sit: qđ optimũ est. Si vero contrariũ: pessimuz est. 9.

VT si nares acute. 10.

OCuli concaui: tempora plana: aures frigide & contracte: & pulpe earũ inuerse: frons arida & tensa: & totus faciei color viridis seu niger aut pallidus siue plumbeus. 11.

QUe si sic fuerint in principio egritudinis: oportet inquiri an vigilie precesserint: aut vẽtris solutiones: aut ieiunij labores prius affuerint. Et si aliquid horum cognoueris precessisse: minus periculosum vereberis. Quod si die ac nocte precedentibus quicq̃ hoꝝ subsinuerint: non multuz periculosuz sperabis. Si vero nihil horuz cognoueris: mortis signum sperabis. 12.

ET si huiusmodi egritudo triduana fuerit qui precesserũt labores non minus perscrutaberis. & omnia que sunt inquirenda circa corpus: perquirere debes etiam circa oculos. 13.

ET si lumen effugerint nolentesqz lachrymas effuderint: atqz foras tanq̃ in suffocato ꝓminuerint: aut alter altero minor apparuerit: & alba eoꝝ in sanguinea cõmutata fuerint: & tanq̃ vene nigrioris vel palloris intus in se fuerint: & lippitudinem habeat: & instabiles aut tremuli fuerint: aut extra nimis extiterint: aut intus multum delituerint: & tota facies horribilis apparuerit: hec omnia piculosa & mortalia iudicabis 14.

OPortet etiam te videre quid de oculis in somno videatur. si enim sola alba videantur subclusis palpebris: nec solutio aut p se: aut per catarticum precesserit: neqz ex ꝯsuetudie hoc euenerit: mortis signa timebis. 15.

ET si palpebre inuerse fuerint aut liuide: siue labia silr fuerint liuida: aut nares distorte: his signis siue solis siue cum predictis: mortem proximam iudicabis. 16.

BOnuz est egrum inuenire iacentez in latere dextro aut sinistro: & manus & pedes & ceruicez nõ vt in spasmo distẽsa: & totũ corpus

in sua positione flexibile: ꝛ minime rigidum: que habitudo sanis est fa miliaris ꝛ amica: ꝛ iacere in modum sani est melius. 17.

Quia non est signum laudabile egrum supino corpore iacere: brachijs rigidis ꝛ pedibus. 18.

Et si repente se a capite lecti ad pedes iactauerit: malum non esse dubitabis. 19.

Et si pedes nudos ꝛ tepidos inueneris: ꝛ inordinate cum labore ceruicem atq; pedes iactauerit: est pessimũ ꝛ angustie signũ. 20.

Et si eger iacuerit deiecta ceruice ꝛ aperto ore. 21.

Et reiecta ceruice: pedibusq; tortis. 22.

Et si super ventrem preter solitũ iacuerit malum est: ꝛ alienationem significat siue dolorem ventris. 23.

Et si in augmento egritudinis repente surgens steterit: malũ in omni acuta egritudine ꝛ pessimũ est in periplemonia. 24.

Frendere dentibus in febribus preter solitu; neq; a pueritia mortem vel maniam significat. Q̃d si frendat cum insania: mors sequitur vicina. 25.

Si in egro corpore fuerit antrax aut carbunculus: siue precesserit: siue egritudini superuenerit: opus est attendere. Quod si exiccatus fuerit ꝛ colorem viridem vel citrinum vel liuidum pertulerit: mortem dicit proximam. 26.

Manuum mobilitatis signa sic pernotabis in febre acuta: in periplemonia: ꝛ in frenesi non vera: ꝛ in capitis dolore: si manus ad faciem tulerit tanq̃ quidlibet positurus: vel quasi collecturus aliquid hac illac quesierit: vel de vestibus quasi pilos euulserit: vel quasi festucas de pariete decerpserit: pessimu; est ꝛ mortale. 27.

Spiritus si frequens sit significat dolorem ꝛ successionem in his que sunt super dyafragma. Quod si magnus ꝛ cum intermissione significat alleuiationem. Et si idem per os ꝛ nares frigidus exierit mortale. 28.

Spiritus vero bonus cognoscitur ordine suo proprio: ꝛ h; euidentem salutis ostensionem in acuta egritudine: que cum febre est: cuius terminus est in quadraginta diebus. 29.

Sudor bonus ꝛ laudabilis existit in omni acuta egritudine: qui in die cretica fit: ꝛ egrum liberat. Est autem bonus qui fit in toto corpore: ꝛ eger ex eo suauior ꝛ fortior efficitur. Qui vero nihil horum fecerit: his est inutilis. Frigidus autem malus: peior si in ceruice ꝛ in capite solo: qui quidem in acuta febre significat mortem. Cum lenta vero prolixitatem significat egritudinis. 30.

In hypocũdrijs si sine dolore fuerint: si molles: si bene composite: hinc ꝛ inde bonum erit. Si vero feruentes: aut dolẽtes vel quodã spasmo distẽte: aut inter se dissimiles: in his ꝯsiderandũ est. 31.

Si enim in aliqua parte earum pulsus fuerit: angustiam vel alienationem significat. 32.

OCuli tamen sunt in hac egritudine intuendi. q̄ si velociter mobiles apparuerint: maniam significant. 33.

ACuta existente passione collectio si affuerit in hypocundrijs cuꝫ tumore ꝛ dolore malum est: cum ambas complectitur. Si vero in altera earum que in sinistra est: melior est. 34.

QUe collectio si in principio subitā mortē nō intulerit. 35.

ET si vsq̄ in diē vigesimū permāserit: neq̄ febris deciderit: neq̄ dolor defecerit: in pus conuertetur. 36.

SOletq̄ huic acute egritudini infra septem dies sanguinis fluxus ex naribus vtiliter supuenire. Perquirenduꝫ est autem an dolor adsit fronti: ꝛ scotomia. que si affuerint: sanguinis fluxum ex naribus nunciabis. 37.

IN his tamen quibus etas. 35. annorum est. 38.

APostemate vero molli existente sine dolore ꝛ sub tactu mutabili: contingit egritudinē terminari: in predictis tn̄ sepius. 39.

QUod si vsq̄ in diem. 40. sic manserit febre non deficiente: in pus conuertetur: ꝛ omne apostema circa ventrem ad hunc modum diiudicabitur. 40.

APostema vero solidum cū dolore horrendū est: ꝛ cito mortiferū. Quod aūt molle sine dolore ꝛ sub tactu cursile: tardius. 41.

APostema vero circa ventrē minus colligit humorē q̄. qꝺ in hypocūdrijs. Minime oiuꝫ qꝺ sub vmbilico est. 47.

ELegantius oibus signis signuꝫ est sanguinis effusio ex his apostematibus que insunt in prenotatis locis. 43.

Omne apostema diuturnū in predictis locis in pus vertetur. 44.

OPortet ergo te esse attentum in his que cuꝫ putruerūt ꝺm huiusmodi disciplinā. Quod eminet ꝛ oio extra est: ꝛ intus minꝰ est ꝛ peracutū: laudabile. Qꝺ vero spaciosuꝫ ꝛ minime acutū pessimū. 45.

EOrum aūt que intus crepuerunt: siqua quidem exterius appent: pessimuꝫ. Quoꝝ vero nihil signi est extra: meliora. 46.

PUtredo ea laudatur: que alba est ꝛ equaliter per totū: neq̄ in superficie inequalis: neq̄ mali odoris. Que vero ꝯtraria: pessima.

¶ Explicit liber Primus pnosticorum.

¶ Incipit Secūdus liber pnosticoꝝ.

Omnis hydrops in acuta egritudine maluꝫ. Infestatur enim febre ꝛ grauedine membroruꝫ ꝛ dolore. Consurgit autem ex lumbis ꝛ hylijs ꝛ epate. 2.

COnsurgens ex lumbis ꝛ hylijs signigcatur ex pedum inflatione: ꝛ diuturna ventris effusione: nō tn̄ cum defectu doloris: seu ventris tumoris. 3.

QUius vero origo est ab epate fit cuz tussicula: nec proijciunt gesp: ⁊ tument pedes: nec egerunt nisi modicū ⁊ cum angustia: ⁊ circa ventrem fiunt apostemata: nō continue extra manantia sed quandoqꝫ veluti fugientia. 4.

ET si caput ⁊ plante pedum ⁊ vole manuuz frigide fuerint: vēter vero ⁊ latera ⁊ mandibule caluerint: malum est. 5.

BOnum est autem egrum ex toto calere ⁊ mollem ⁊ suauem conuenienter esse. 6.

BOnum est modeste se habere ⁊ non laboriose: ⁊ non repente eundem latera cōmutare: ⁊ si sibi leuis videatur. 7.

Grauis vero si fuerit manus quoqꝫ ⁊ crura pōderosa: horrendū. 8.

QUod si liuor admixtus viridi vnguibus digitisqꝫ affuerit: mortem aduentare non dubitabis. 9.

ET si color hic vngues non infecerit: licet cetera membra corripuerit: spei locus nō deerit. Proderit ꝟo cuncta signa perpendere. Quod si egruz sufficiētē videris: ⁊ vna boni significatio affuerit: terminus tibi promittetur cū quolibet exteriori apostemate ⁊ futura salute: sed caloris in predictis locis pericula non deerunt. 10.

SI testes ⁊ virga preter solitum diminui contrahiqꝫ apparuerit: aut minui: doloris aut mortis aduentum ꝓnunciabis. 11.

SOmnus vt moris est conueniens ⁊ naturalis vt noctem non effugiat: ⁊ diem non impediat: laudabilis. Cōtrarius vero improbandus. minus tamen si a mane vsqꝫ ad tertiam tenuerit. 12.

PEssimum est autem non dormire: aut enim magnitudinem doloris significat: aut alienationem. 13.

STercoris egestio si neqꝫ exsiccata: neqꝫ liquida omnino: sed iuncta ⁊ hora solita: signum est ea que sunt sub dyafragmate esse salubria. 14.

SI liquida: bona est si sine sonitu vētoso fuerit: nec inordinate manauerit. Si enim frequenter manat: egrum maximo labore ac vigilijs afficit: ⁊ in defectum adducit. 15.

UTile est stercus ꝭm quantitatem ciborū assumptoꝝ euenire: ⁊ bis vel ter in die. In nocte vero semel ⁊ iam luce proxima: aut solito more contingere. 16.

UTile est etiam appropinquante iam termino egritudinis idē stercus densari. 17.

Et colore subcitrino fieri: nec insolidum densari. 18.

Bonum est etiam si lumbricos admixtos habuerit. 19.

IN omni acuta egritudine ventrem non plenum: sed vt vacuum tractari: ⁊ nō tenuē sed carnosum inueniri: bonum. 20.

AQuosum vero stercus ⁊ liquidum siue album aut nimis citrinū aut spumosum: malum est. 21.

ITem modicum stercus ⁊ viscosum ⁊ leue siue album seu citrinuz aut spumosum: malum. 22.

Pessimum aūt ⁊ moꝛtale est viscosum nigrū fetiduꝫ ⁊ viride. 23.

VArium vero pꝛoductionem significat egritudinis: neqꝫ minus signum est moꝛtis ꝙ quod loturam intestinoꝛum pꝛofert: aut coloꝛem poꝛroꝝ siue nigrū. Cōtingit etiā coloꝛes istos simul euenire. 24.

VEntositas sine sonitu laudabilioꝛ est. Que vero cum sono melioꝛ ꝙ illa que intus clauditur: significat tamen amentem aut doloꝛem laboꝛantem: nisi sit voluntarie. 25.

DOloꝛ sub hypocūdrijs hanc ppꝛietatē habet: si recens ⁊ sine caloꝛe fuerit: si rugitus supuenerit ⁊ cum egestione vel vꝛina erupérit: soluitur: alioquin ad inferioꝛa transmittitur. 26.

VRina laudabilis est que hypostasim albam subsidentē ⁊ equaleꝫ ⁊ continuam atqꝫ leuem habebit. Et si permanens vsqꝫ in crisiꝫ erit: est enim fidelis nuncia salutis: ⁊ significat bꝛeuitatē egritudinis. Quod si modo cum hypostasi pꝛedicta: modo vero sine ea fuerit: diuturnitatem significat egritudinis: neqꝫ omnino fidelis est. 27.

VRina rubea nimis cum sua simili hypostasi: egritudinem magis superioꝛibus diuturnam dicit: est tamen nuncia certa ⁊ fidelis sperande salutis. 28.

SEd si eadem hypostasis furfurea fuerit: mala est. Pessima vero si squasmosa. Alba autem ⁊ liquida ⁊ leuis mala. Peioꝛ tamē que dicta est furfurea. 29.

NEbula pendens in vꝛina si alba bona est: nigra vero mala. 30.

Cum fuerit vrina citrina clara indigesta: egritudinem significat. 31.

Timendus ergo est infirmi defectus. 32.

VRina moꝛtis significatiua fidelis ⁊ certa est aquosa: aut fetēs: aut nigra: aut lutosa. 33.

In vtroqꝫ sexu nigra pessima est: ⁊ in pueris v̓o aquosa malum. 34.

VRina cruda clara ⁊ diuturna cum alijs signis bonis: certum est apostema futurum sub dyafragmate. 35.

CRassicies vt aranee tela supernatans in vꝛina vituperanda est: significat enim liquari egrum. 36.

RAtionis vero est ⁊ oꝛdinem in nebula non negligere vtrum supꝛemum aut mediuꝫ teneat locum: similiter ⁊ coloꝛem. Que etenim media est cum pꝛedicto coloꝛe laudabili laudabilis: supꝛema vero ⁊ nigra vituperabilis. 37.

CAuendum est tamen ne vesice vitio capiaris: vt qđ ab ea est alienum diiudices. 38.

LAudabilis est vomitus cui flegma admixtuꝫ coloꝛibus fuerit: neqꝫ nimis viscosus. quanto vero a simplicitate remotioꝛ: tanto suspectioꝛ. 39.

VOmitus si sit sicut succus poꝛri: aut viridis: aut plumbeus: aut niger: malus est. 40.

SI omnibus his infectus fuerit: est nūcius moꝛtis: ⁊ īfirmus moꝛti est contiguus. 41.

Quod si vomat homo vnus omnes istos colores: tunc illud erit mortale valde.

Omnis odor malus in quocunqȝ vomitu malum est. 42.

Sputuȝ in egritudine pulmonis seu coste est vtile: si fit velox: si facile sine labore. 43.

Si subrubeum ꝛ sano sputo admixtum. 44.

Si vero tarduȝ in doloris principio: ꝛ rubeum: aut citrinum: neqȝ sano sputo admixtum: ꝛ cum laboriosa tussi: malū nūciat. 45.

Et rubeū oīno molestū ꝛ album viscosum globosum inutile est 46.

Viride spumosum malum. 47.

Si nigrum est mortale est. 48.

Si in pulmone coherens sonuerit: nec quicꝙ inde exierit malum est. Sternutatio cū reumate in omni egritudine pulmonis ꝛ coste malū est: siue enim illa sternutatio precedat siue coequa sit egritudini malum est. 49.

Sternutatio vero sine reumate in omni acuta egritudine bonum est. 50.

Sputum subsanguineum claruȝ in pulmonis valitudine in principio nullo colore turbatum salutem significat. Sȝ si vsqȝ in diē septimum aut amplius idem sputum manserit suspectum est. 51.

Omne sputum perseuerante dolore malum est. Sputum nigrum pessimum ē. Et omne sputū cum doloris diminutione bonū. 52.

Omnis dolor predictoꝝ locoꝝ si superueniēte sputo: vel solutione ventris: vel flobothomia adhibito: vel quolibet competenti medicamine non fuerit diminutus: pus ibi futuꝝ denūciat. 53.

Putredo colerica sputo admixta: ꝛ sine sputo malum est. 54.

Si tamen a die septimo contigerit. 55.

Mortem namqȝ in quartodecimo nunciabis: nisi signum quodlibet aliud sperande salutis adesse consideraueris. 56.

Quod si huiusmodi est robur ꝛ cōstantia egri ꝛ bonus spiritus ꝛ facilis proiectio putredinis cum tussi: ꝛ equalitas totius corporis in habitudine caloris ꝛ multitudinis: nec sitierit: ꝛ si vrina ꝛ stercus ꝛ sudor ꝛ somnus bene se habuerit: que si bene se sunt habētia vitam sunt pollicentia. ex quibus si plura defuerint: post diem. 14. mortem futuram pronunciabis. Et contrarium quidem quod est mortis signum huiusmodi est: scilicet debilitas egri: spiritus anxius magnus ꝛ densus: dolor permanens: proiectio cum laboriosa tussi: sitis perseuerans: corporis circa calorem inequalitas: ventris ꝛ laterum calor magnus: sed ꝛ frontis ꝛ manuum ꝛ pedum frigor: ꝛ vrina ꝛ stercus ꝛ sudor ꝛ somnus vt diximus sunt minantia mortem. hec si predicte proiectioni colerice putredinis superueuerint: mortem futuram aute diem 14. non dubitabis: vel in. 9. vel in. 11. Ex hac ergo consideratione sputum dices esse mortale. Et si vitalia mortisqȝ signa cognoueris: pronosticorum rectitudine inoffense progredieris. 57.

ET ista signa sunt laudabilia scilicet: robur: ⁊ consistentia egri: ⁊ 59.
bonus spiritus.

APostemata quedā in.20.quedam.in.40.quedam in.60.ruptu- 60.
ram differunt.

OPortet ergo medicum diem principij nō ignorare: ⁊ in qua hora
corpus primū habuerit calere: aut rigere: aut per infirmū cogno
scere qñ incepit in eodem loco dolere: ⁊ cōpunctiones sentire. hec enim
sunt prima collectionum iudicia. Ex quo erunt tibi dies computandi: 61.
⁊ inde eruptionem expectabis in predicta tempora.

ET si hec collectio in vno laterum ↄtigerit aut ambobus euenerit
vtiliter pcunctaberis. Et si in altero magis caluerit: dehinc iace
re sup alterū videbis. Et si pondus in altero sentiat: interrogabis. Et
ex hoc apostema in altero latere ⁊ nō in ambobus eē diiudicabis .62:

ET ex signis huiusmodi que sunt putribilia coniecturabis. febris
enim indeficiens erit: sed in die modica: in nocte vero magis ac-
censa: ⁊ sudor multus: ⁊ in tussiendo falsa quies: ⁊ oculorum reductio:
atqꝫ in eorum angulis rubor: ⁊ vnguium constrictio: ⁊ digitorū cale-
factio. Amplius tamen in eorundem digitoꝝ summitatibus: ⁊ in pedi
bus fiunt ⁊ recedunt minuta apostemata: fastidium patiuntur: ⁊ per
corpus eorum vesice nascuntur: ⁊ non morantur. Illi empici fiunt in 63.
quibus hec signa sunt.

QUi vero velocius empici fiūt: vtrūqꝫ ex eis que dicta sunt aliqd
ↄtigerit: ↄsiderabis an spiritus sit frequens ⁊ sputum cum tussi
indeficiente: ⁊ vtrum eum excreare ceperit dolor fiat amplius: ⁊ in ta- 64.
libus rupturam ante.20.diem expectabis.

ET quos febris in die rupture dimiserit: eos euasuros enūciabis:
tunc ipsi cibum appetunt: ⁊ non sitiunt: ⁊ modicum atqꝫ cōiun-
ctum est qđ egerunt: pus qđ eijciunt album est ⁊ leue: ⁊ per totū equale
⁊ sine labore: ⁊ cum modica tussi ⁊ in breui sanantur. Prope hos sunt
qui proxima signa his signis habuere eorum. Quos autem febris in
apostematis ruptura non deserit: ⁊ quasi furtiua postmodum inuase
rit: ⁊ afficiuntur siti ⁊ fastidio cibi: ⁊ egerunt molle: ⁊ post qđ iactant
liuet ⁊ viret flegmati admixtum atqꝫ spumosum: his signis pertracta 65.
tis: perituros non dubitabis.

QUi vero quedam horū ⁊ nō omnia habuerint: eoꝝ quidē hi mo
riuntur: hi etiam in vita manebunt. vtriqꝫ tñ difficilem exitum 66.
consequūtur. hi tamen tuo prouidenti iudicio discernūtur.

QUibus peripleumonicis supra aurem vel infra: apostema con-
tingit ⁊ putredinem fecerit: ⁊ cum crepuerit: fistulam parit ⁊ 67.
sic euadit.

INterest autem tua diligenter ſm hec precepta perpendere quādo
febris permanet: neqꝫ dolor minuitur: ⁊ sputum est inconueniēs:
⁊ egestio non est colerica; neqꝫ liquida: vrina modica cum hypostasi
plurima ⁊ alia cuncta signa: boni sunt nuncia: tunc sub aure vt dixi-

mus apostema futurum expectabis.

68.
SEpius inascitur apostema hoc his quibus dolor aut calor est sub hypocundrijs. Quibus vero periplemonicis hypocundria neq3 dolent neq3 calent: et spiritus est densus sine causa manifesta: his apostema super aurem nascitur.

69.
APostema vel vesica in pede natum periplemonicis salutez promittit. melius tamen si in principio sputi proiectio ex rubeo in album mutatur: q2 his signis certa salus promittitur. Sed qd reijcitur nō est vt oportet: neq3 in vrina est hypostasis: timendum est ei membro cui superuenit apostema periculum.

70.
QUod si idem apostema euanuerit: atq3 sputum putredinis non euenerit: neq3 febris defecerit: malum est: et egro amentiam mortis preuiam expectabis.

71.
PLures ex his qui grandeui sunt: periplemonica depereunt collectione. Alij vero alijs collectionibus magis.

72.
ACutis febribus existentibus: si dolor a lumbis et femore ad dyafragma ascenderit: mortale est. Alijs tn̄ signis preuisis: ex quoru3 pluralitate siue paucitate diiudicabis.

73.
VEsica dolens atq3 rigida febribus nō deficientibus malū pnunciat: magis tamen cum ventris strictura.

74.
Sed si puenerit vrina sicut pus cum hypostasi: dolor soluit.

75.
SI vero vrina nō sic fuerit: et vesica nō mollescit: neq3 febris deciderit: mors in primo periodo aderit.

76.
HEc autem morbi species amplius pueris a septimo anno vsq3 in decimumquintum euenire consueuit.

¶ Explicit liber Secundus pronosticoꝝ

¶ Incipit Tertius liber pnosticoru3.

IN febribus idem terminus qbusdam ad vitam quibusdam ad mortem.

2.
ILla dies ide3 in quibus ex hoibus saluatur qui saluatur: et perijt qui perijt.

3.
IN qbus febribus si cūcta signa bn̄ pcesserit: et spes mali in quoda3 nō heserit: in die quarta aut prius terminū vite iudicabis. S3 in qbus cuncta signa male puenerint: neq3 boni spes vlla affuerit: in qnarta die vel ante mortem obibit.

4.
PRimus piodus hoc numero ptinet: scōs in septio: terti⁹ in vndecimo: quartus in quartodecio: qntus in decioseptio: sext⁹ in vigesimo. Qui numer⁹ p qternariū augmētādo in acuta egritudie vsq3 in vigesimū diē ōcurrit: neq3 ē pputari i cōpleto nūero dieꝝ: quēadmodum neq3 anni neq3 menses: ad quoꝝ formam tres septimanas in vl-

gīnti dierum ſpacio terminatmus. 5.
Et periodus primus ex periodis eaꝝ apud hoc peruenit. 6.

DEinde ſm hãc rõnẽ augmẽti euenit primus ꝑiodus in vigeſimo
die: ſcd̃s in quadrageſimo: ⁊ tertius in ſexageſimo. 7.

IN quibus valitudinibus determinatio eſt tarda: ꝓnoſtica in illis
in initio ſunt latẽtia: eaꝝ enim ꝑncipia ꝯfuſa ſunt: iccirco cautius
inuigilandum eſt: ⁊ in ſingulis quaternis diebus ſtudioſius intuen-
dum: qd̃ ſi feceris aut vix aut nunq̃ falleris. 8.

ET finis quartane huiuſmodi eſt. 9.

QUe vero in breui finiuntur: facilius cognoſcũt. Differẽtia enim
illaꝝ eſt euidentiſſima. Euaſuris q̄dem ſpiritus ſuauis: neq̧ do
lor aliquis nimius: ⁊ nocturna quies naturalis: ⁊ reliqua ſigna cuncta
boni ordinis: vt diximus. Morituris vero ſpiritus anxius: ⁊ turbatus
animus: vigiliaꝝ inſtantia: ⁊ omnis ſignificatio mali nuncia. 10.

COnſiderabis igitur augmenti tempora vſq̧ in ſtatum: an ſint vt
ſupra diſpoſuimus. 11.

SEcundum hanc quoq̧ rõnem ⁊ in parientibus cautus eris: ⁊ nõ
parientibus ſimiliter. 12.

SI dolor in capite acutiſſimus cum febre fuerit: ⁊ ſignũ aliqd̃ mor
tis apparuerit: mors cito aderit. Et ſi ſignum mali non affuerit:
⁊ dolor vſq̧ in vigeſimuȝ diem permanſerit: neq̧ febris abierit: ſangui
nem de naribus expectabis: aut aliquod apoſtema in īferioribus par-
tibus corporis. Sed dolore adhuc reſtante: ſanguinem de naribus ex-
pectabis: aut apoſtema expectabis: magis tamen dolore frontem ac
tempora non relinquente. 13.

ET ſanguineȝ ſperabis plus in illis qui ſunt minus .35. annoruȝ:
apoſtema vero magis in his qui ſunt amplioris etatis. 14.

AUrium dolor acutus cum acuta febre permanente malum eſt.
Expectabis in eo alienationem ⁊ mortem: graue enim eſt ⁊ mole
ſtum. Intereſt ergo tua bene omnia a principio egritudinis perſcruta
ri ⁊ attendere ſigna. 15.

IUuenes enim qui ſunt in hac paſſione: in die ſeptimo vel prius
pereũt. Senes vero tardius quia febres ⁊ alienatio minus eis q̄̄
iuuenibus contingunt: atq̧ aures eorum erumpuntur ⁊ pus emittũt.
In ſenili tñ etate valitudo reſurgit ⁊ interimit. Iuuenes vero anteq̄̄
rumpatur apoſtema pereunt. Quod ſi crepuerit: ⁊ ſignum quodlibet
apparuerit boni: aliquid boni ſperabis. 16.

APoſtema in gutture cum acuta febre malum eſt. Et ſi aliud mali
ſignum ex iam dictis viſum fuerit: mortale eſt. 17.

SQuinantia peſſima ⁊ cito mortifera eſt que in gutture non appa
ret nec extat in ceruice cuȝ rubenti tumore: dolore tñ acutiſſimo
exiſtente ⁊ ſpiritu orthomie. 18.

HEc mali ſpecies in prima die ſuffocat: aut ſecũda: aut tertia: aut
quarta. Altera huius mali ſpecies eſt cum in gutture apoſtema

rubet:⁊ ipsa mortifera est:tamen pigrior est prima. 19.
TErtia vero in qua ceruix ⁊ guttur rubent prioribus diuturnior
est:⁊ nisi tumor ad iteriora redierit:spei locus oio nō resistit. 20.
ET si delituerit:non tñ ipsa die cretica:neqꝫ propter aliqđ aposte
ma rubentem tumorem alio transduxerit: neqꝫ putredinem pa
tiens expuerit:vel ad modicum defecerit:⁊ si dolor requiem mentitur:
mortem ad iterationis laborem promittit 21.
BOnum est autem tumorem ⁊ ruborez foras promineri:quod apo
stema si ad pulmonem intus lapsuz fuerit:pus ibi efficit:⁊ amē
tem reddit.
QUam tumidam ⁊ rubentem incidere timenduz est:quia vel sani 22.
es inde sequitur:vel sanguinis fluxus nimius. Laborabis igitur
ad aliam curam confugere. Et si neqꝫ sic poteris incisionem effuge
re:⁊ amplius crescit ⁊ liuescit: ⁊ siquod palato adheret subtiliatur:
tunc incide:sed prius totum corpus festinabis purgare: tempore fa
uente:⁊ suffocationis timore minime reluctante.
QUorum febris si per modicuz lentescit:nec signum finiende egri 23.
tudinis habuerint: nec febris defectus in die cretica fuerit: ite
rationem egritudinis expectabis.
QUibus febribus permanet:neqꝫ labore grauantur:neqꝫ multum 24.
molestantur vue dolore:his apostema futurum est in iuncturis
inferiorum partium post dié.20. Quibus febres longe:his pustule aut
in articulis dolores fiunt.
TRansactis.20.diebus post febrem:oportet vt expectet exitura cuz 25.
pertransit egritudo vigesimuz diem.
HOc autem apostema minus euenit illis quorum etas est inferior 26.
a.35.anno.
QUibus vero etas est prolixior:fiet apostema febribus manenti 27.
bus.
FEbribus vero inordinate vagantibus quartane sunt future:cer 28.
tius tamen circa autūnum.
ET sicut illis quos prediximus apostema oritur:sic qui.35.annuz 29.
preterierunt quartanarīj efficiuntur.
OMne apostema magis in hyeme q̄ in alijs temporibus euenit:⁊ 30.
amplius moratur.⁊ si sanatur nō reciprocatur.
QUibus adsunt febres non mortifere: attestantur in capite dolo 31.
res:⁊ patientes ante se putant tanq̄ muscas volitare:vel aliqua
nigra. Et si dolor in vitalibus superuenerit:rubeam coleram vomitu
ros sperabis. Et si rigor vel frigus affuerit:⁊ sub hypocundrijs frigi
dum sentitur:certiorem ⁊ subitum vomitum sperabis.⁊ si cibum assu
munt reijciunt.
QUibus ille dolor a primordio febris in capite est ⁊ dolor quarta 32.
die aut quinta auget in septima euadūt. Quibus vero die tertia
dolor inceperit ⁊ crescit vsqꝫ in quintam ⁊ septimam:finitur in nona

vel vndecima. Si vero contingat i decima ⁊ vrina priori similis est: in quartadecima die liberantur. 33.

Que vero diximus tertianariis eueniunt equaliter viris ⁊ mulieribus. Junioribus vero eueniũt in febribus diuturnis ⁊ in veris tertianis. 34.

In febribus si est dolor capitis neqꝫ ante oculos quibuslibet nigris apparentibus: sed veluti flamma lampadibus: ⁊ sub hypocundria dextra vel sinistra sunt tensiones ⁊ tumores ⁊ tetani: sine dolore his sanguis fluxurus est de naribus. 35.

Pueris in acuta febre spasmus contingit maxime autem si ventres constipati sunt ⁊ vigilent ⁊ expaueant ⁊ plangant ⁊ colorem varient: vt modo citrini: modo rubei: modo liuidi: modo virides fiant. hec veniunt pueris vsqꝫ in septimum annuꝫ. maioribus vero his ⁊ iuuenibus spasmus in febribus non contingit nisi magnis existentibus infirmitatibus vt est frenesis. 36.

Interest ergo tua vt multo studio pereuntes ⁊ euasuros siue pueros siue iuuenes discernas: nec in qualibet egritudine te negligẽter offeras. 37.

Honestum quoqꝫ illud est qui sanitatem huic vult promittere: illi vero mortem vult pronunciare. Et in breui ⁊ in prolixa egritudine omnes vt diximus significationes oportet dignoscere ⁊ equa ratione perpendere atqꝫ vires earum conferre: cautius tamen hec in vrinis ⁊ sputis facere. 38.

Et hec est nostra doctrina in acutis passionibus ⁊ in epidimicis egritudinibus idest longis vt in cancro ⁊ similibus piculis: ne torpeas ⁊ tempora presentesqꝫ morbos attendas. 39.

Scito omnes valitudines posse euenire oibus temporibꝰ. quasdã tamen quibusdam magis est euenire ⁊ quarum signa mala sunt malas esse. quaꝝ vero bona sunt econtra se habere. 40.

Adhuc significationes quas diximus in ethiopia ⁊ hesperia ⁊ septemtrione experti sumus. 41.

Nec desperatio aliqua te ꝯturbet: qꝛ locupletius ꝙ existimes tibi arridebit signoꝝ series si vt mouimus nostre rõni iuigiles. 42.

Neqꝫ ad alias egritudines ⁊ alias preceptiones ab hac preceptione velis diffundere: quia quecunqꝫ determinantur nostro numero certo dierum creticorum: nostro quoqꝫ sint exposite ordine preceptorum.

¶ Explicit liber Tertius ꝓnosticorum Hypocratis.

¶ Incipit liber Primus aphorismorum domini Hypocratis secundum antiquam translationem.

Ita breuis. Ars vero longa. Tempus autem acutum. Ex-
perimentum fallax. Judicium autem difficile. ¶ Opor-
tet autem non solum seipsum prebere facientem que opor-
tet: sed etiam egrotantem: ⁊ presentes: ⁊ ea que extrinse-
cus sunt.

In perturbationibus ventrium ⁊ vomitibus qui sponte fiunt: siquidem 2.
qualia oportet purgari purgentur: ⁊ confert: ⁊ bene ferunt. Si
vero non: contrarium. ¶ Sic ⁊ inanitio siquidem qualem oportet fieri fiat: ⁊
confert ⁊ bene ferunt. Si vero non: contrarium. ¶ Contemplari igitur oportet ⁊
tempus: ⁊ regionem: etates: ⁊ egritudines: in quibus oportet: aut non.

In exercitatibus ad summum bone habitudines sunt fallaces si in 3.
vltimo fuerint. Non enim possunt manere in eodem: neque quie-
scere. Qui vero non quiescunt: nequaquam possunt in melius addere: re-
linquitur ergo ad peius. Horum igitur causa bonam habitudinem sol-
uere confert: ⁊ non tarde: vt rursus principium nutrimenti accipiat corpus.
Neque compressiones ad vltimum ducere. fallax enim est. Sed qualis na-
tura fuerit sustinentis ad hoc ducere. Similiter ⁊ inanitiones ad vlti-
mum ducentes sunt fallaces. Et iterum resumptiones in vltimo existen-
tes fallaces.

Tenues ⁊ certe diete in diuturnis semper passionibus: ⁊ in acutis 4.
egritudinibus quibus non conueniunt: difficiles. Ad vltimum te-
nuitatis: que adducunt diete difficiles. Et iterum resumptiones in vl-
timo existentes difficiles.

In tenuibus dietis peccant egrotantes: ⁊ ideo magis ledunt. Omne enim 5.
peccatum quantumcumque sit magnum fit magis in tenuibus dietis quam in gros-
sioribus. Propter hoc ⁊ in sanis fallaces sunt valde certe ⁊ constitute die-
te: quoniam peccantia difficilius ferunt. Propter hoc igitur tenues ⁊ certe die-
te fallaces sunt: amplius parum solidioribus.

Ad vltimas egritudines vltime curationes ad perfectionem sunt 6.
potentes.

Ubi vero secundum acumen egritudo continuos ⁊ vltimos labores habet: vlti- 7.
ma ⁊ tenuissima dieta necessarium est vti. Ubi autem non: non: sed conuenit
grossius reficere: ⁊ tantum subcondescendere quantum egritudo mollior
fuerit vltimis.

Quando in statu est egritudo: tunc tenuissima dieta necessarium 8.
est vti.

Contemplari oportet igitur egrotantem: si sufficiat dieta ad statum 9.
egritudinis: ⁊ vtrum ille deficiat prius ⁊ non sufficiat dieta: aut

10.
egritudo deficiat ⁊ obtundatur.
Quibus ergo cōtinuus est status:cōtinuo ⁊ tenuiter reficere opoꝛ
tet. Quibus vero posterioꝛ status ad id ⁊ ante id parum afferen
dū. Prius vero vberius reficiēdū: vt sufficiat egrotans. 11.
In paroxismis subtrahere cibum opoꝛtet: apponere enim lesio ē.
Et quecunqꝫ scōm circuitus exacuuntur: in exacerbationibus 12.
subtrahere opoꝛtet.
Paroxismos vero ⁊ consistentias declarant egritudines: ⁊ tempo/
ra anni: ⁊ circuituum adinuicem incrementa: siue quotidie: siue
pꝛeter diem: siue per amplius tempus fiant. Sed ex post apparētibus:
quemadmoduz in pleuretico sputum subꝛubeū si continuo appareat:
inchoantem quidē abbꝛeuiat. si vero posterius appareat ꝓlongat. Et
vrine egestiones ⁊ sudoꝛes ⁊ disscritas ⁊ eucritas lōgas ⁊ bꝛeues egri/ 13.
tudines apparentia declarant.
Senes facillime ferunt ieiuniū. Secundo cōsistentes. Minus ve/
ro pueri. Hoꝛum vero omniū: maxime infantes. Hoꝝ vero ipsoꝝ 14.
quicunqꝫ sunt: animosioꝛes existentes.
Qui crescunt plurimū habent innatum caloꝛem: plurimo igitur
indigent nutrimento. Si vero non: consumitur coꝛpus. Senibꝰ
vero paruus caloꝛ inest: ꝓpter hoc igitur paucis fomentis indigent: a
multis cibis enim extinguitur caloꝛ. Propter hoc igitur ⁊ febꝛes seni/ 15.
bus nō similiter acute fiunt: frigidū enim coꝛpus habēt.
Uentres hyeme ⁊ vere calidissimi sunt natura: ⁊ somni longissimi.
In his ergo tempoꝛibus oblationes plures dande sunt. Etenim
innatus caloꝛ est multus: nutrimento igitur amplioꝛi indigēt. Signū 16.
⁊ etates ⁊ athlete.
Humide diete oībus febꝛicitantibꝰ conferunt: maxime vero pue/ 17.
ris: ⁊ aliijs sic assuetis refici.
Quibus semel aut bis: aut amplius: aut minus: aut ꝺm ꝑtē. Dan/
dū vero ē aliqd tpi: ⁊ hoꝛe: ⁊ regiōi: ⁊ etati: ⁊ ꝯsuetudini. 18.
Estate vero: ⁊ autūno cibos grauissime ferunt. In hyeme vero fa 19.
cile. Uere vero secundo.
His qui in circuitibus exacuunł: nihil dare: neqꝫ cogere: sed au/ 20.
ferri ex appositis ante crisim.
Ea quoꝝ crisis fit: ⁊ quoꝝ facta est equalꝛ: nō mouē: neqꝫ nouū fa 1.
cere: neqꝫ farmaciijs: neqꝫ aliijs ꝓuocatiōibꝰ vti: sed sinere.
Que ducere opꝫ vndecūqꝫ natura maxime repit: inde ducere per 22.
cōuenientes regiones.
Digesta medicari: ⁊ mouere non cruda: neqꝫ in pꝛīcipiijs: nisi sint 23.
furiosa: multa vero non sunt furiosa.
Que egeruuł nō multitudinē cōsiderare opꝫ: sed quomō egerun/
tur. Et si qualia opꝫ purgari purgenł: ⁊ confert: ⁊ bene ferunt.
Et vbi opoꝛtet vsqꝫ ad defectionem ducere: ⁊ hoc facere si sufficiat 24.
egrotans.

In peracutis passiōibus raro ꝛ in pricipijs farmacijs vti. Et hoc prius bene diiudicantes facere. 25.
Si qualia opꝫ purgari purgent: ꝛ confert: ꝛ bene ferunt. Si vero contrarium importune. 26.

Explicit liber Prim⁹ aphorismorū hypocratis.

Incipit Scd̄s liber aphorismoꝝ.

In quo morbo somnus laborem prestat: mortale. Si vero somnus iuuerit: non mortale. 2.
Ubi desipientiam somnus sedat: bonum. vbi vero prestat: malum. 3.
Somnus ꝛ vigilie: vtraqꝫ mō magis facta: malū. 4.
Non plenitudo: non indigentia: neqꝫ aliud quodcunqꝫ magis natura fuerit nihil bonum. 5.
Labores spontanei narrant morbos. 6.
Quicunqꝫ dolentes aliquid corporis: plurimum dolorem nō sentiunt: his mens egrotat. 7.
Quecunqꝫ multo tempore extenuantur corpora: tarde reuerti cō sueuerunt. Que vero modico modice. 8.
Si ex egritudine cibum accipiens quis nō conualescat signum est ꝙ corpus plurimo cibo vtitur. Si vero nō accipiēti hoc fit: significat quoniam corpus inanitione indiget. 9.
Corpora vbi quis vult purgare: oportet fluxa facere. 10.
Non pura corpora q̄ntūcunqꝫ nutries magis ledes. 11.
Facilius est repleri potu ꝙ̄ cibo. 12.
Que relinquūtur in morbis post crisim: subuersiones facere consueuerunt. 13.
Quibuscunqꝫ crisis fit: his nox difficile est ante acumen: superueniens vero leuior vt in pluribus. 14.
In ventris fluxibus: mutationes egestionum iuuant. si nō: ad mala transmutantur. 15.
Ubi fauces egrotant aut pustule in corpore nascuntur: considerare oportet egestiōes. Si enim colerice fuerint: corpus egrotat. Si vero sanis similes: certum est corpus nutriri. 16.
Ubi indigentia non oportet laborare. 17.
Ubicunqꝫ cibus preter naturam intrat: hic egritudinē facit. Manifestat vero sanatio. 18.

ubi i di[...] ... labora[...]

EOrum q̄ nutriunt copiose ⁊ velociter: veloces secessus fiūt. 19.

ACutorum morborum non omnino certe sunt sanitatis pronūciationes: neqꝫ mortis. 20.

QUibuscūqꝫ iuuenibus existentibus ventres fiunt humidi: his senescentibus exsiccantur. Quibus iuuenibus ventres fiunt sicci: his senioribus factis humectantur. 21.

POtus indigentiam soluit. 22.

EX plenitudine quecunqꝫ egritudines fiunt: euacuatio sanat. Et quecunqꝫ ab euacuatione: plenitudo. Et alioꝝ ꝯtrarietas. 23.

ACute egritudines in quattuordecim diebus iudicantur. 24.

SEptime quarta est iudicatiua: ⁊ alterius hebdomade octaua est principiū. Cōtemplaria vero vndecima. hec est enim quarta secū de hebdomade. Contēplaria vero rursus septimadecima: hec est enim quarta a quarta: decimaseptima vero ab vndecima. 25.

EStiue vero quartane vt multuꝫ fiunt breues: Autumnales vero longe: Maxime vero que ad hyemem coniunguntur. 26.

FEbrem in spasmo melius est fieri: q̄ spasmuꝫ in febre. 27.

NOn scd̄m rationem alleuiatis non opꝫ credere: neqꝫ vereri valde mala que fiunt irrationabiliter. Multa enim taliuꝫ incerta sunt ⁊ non valde permanere neqꝫ morari consueuerunt. 28.

FEbricitantibus non fortiter: neqꝫ oīno in superficie permanere ⁊ nihil minuere corpus: aut tabescere magis eo q̄ s̄m rationeꝫ sit malum est: hoc eniꝫ longitudineꝫ egritudinis significat: hoc aūt imbecillitatem virtutis significat. 29.

INchoantibus morbis siquid videtur mouere moue. In statu vero habere silentium melius est. 30.

CIrca principia ⁊ fines omnia imbecilliora. Circa vero status omnia fortiora. 31.

EX egritudie v̄o bene reficiēti ⁊ nihil addere corpus malū. 32.

PLerumqꝫ omnes male se habentes s̄m principia quidem bene recipientes ⁊ nihil addentes in fine rursus abstinent. Secundum principia quidem abstinentes fortiter. Posterius vero bene reficientes melius commutant. 33.

IN omni egritudine cōfortari mente: ⁊ bene se habere ad oblationes bonuꝫ. Contrarium vero malum. 34.

IN morbis minus periclitant egrotātes. Quibuscūqꝫ proprie nature: ⁊ etatis: ⁊ habitudinis: temporis: ⁊ regionis: ⁊ hore egritudo inest: magis q̄ quibus nō propria s̄m aliquid horum inest. 35.

IN omnibus morbis ea que circa vmbilicum ⁊ pectineꝫ sunt spissitudineꝫ habere melius est. Nimis vero tenue ⁊ tabefactū maluꝫ. Fallax eniꝫ huiusmodi ad inferiores purgationes. 36.

SAna habentes corpora farmaciis purgati exoluuntur. Celerius vero malo cibo vtentes. 37.

SAna habentes corpora farmaciis vti: difficile est. 38.

PArum deterior cibus et potus delectabilior vero: melioribus quidem in delectabilibus magis appetendus. 39.

SEnes iuuenibus plerumque egrotant minus. Quecunque vero egritudines eis cronice fiunt: multotiens comoriuntur. 40.

Branchi et corrize in valde senibus non maturantur. 41.

QUi exoluuntur frequenter et fortiter sine manifesta occasione: repente moriuntur. 42.

APpoplexiam soluere fortem impossibile est. Debilem vero non facile. 43.

STrangulatorum et dissolutorum nondum mortuorum: non referunt quibuscunque spuma fuerit circa os. 44.

CRassi valde secundum naturam cito moriuntur magis gracilibus. 45.

EPilenticorum iuuenibus alterationem mutationes maxime etatis: horarum: locorum: faciunt et vitarum. 46.

DUorum dolorum qui simul fiunt: non secundum eundem locum: maior denigrat alterum. 47.

CIrca generationem saniei dolores et febres accidunt magis quam facta sanie. 48.

IN omni motione corporis cum ceperit quis dolere: quiescere statim remedium est. 49.

ASsueti assuetos labores ferre: et si fuerint imbecilles aut senes: insuetis et fortibus et iuuenibus facilius ferunt. 50.

EX multo tempore consueta: et si fuerint deteriora insuetis: minus molestare consueuerunt. Oportet igitur ad inconsueta transmittere. 51.

SEcundum multum et repente euacuare: aut replere: aut calefacere: aut infrigidare: aut aliter quomodolibet corpus mouere: fallax est: et omnino nature inimicum. Paulatim vero certum. Et ex alio ad aliud transire decet: non aliter. 52.

OMnia secundum rationem facienti: et non euenienti secundum rationem: non oportet transire ad aliud: manente eo quod visum est a principio. 53.

QUicunque ventres habent humidos iuuenes quidem existentes: siccos habentibus melius comutant. In senectute vero deterius comutant: siccantur enim vt in pluribus senescentibus. 54.

IN magnitudine vero corporis iuuenescere quidem decens est: et non insuaue. Senescere vero inutile: et peius minoribus.

¶ Explicit liber secundus.

Incipit Tertti⁹ liber aphorismoꝝ.

Utatiões tempoꝝ maxime generãt morbos. Et in horis magne mutatiões aut frigiditates aut estus. Et alia ſm rationem ſic. 2.

Naturarũ hec quidem ad estatem: hec vero ad hyemem: bene aut male nate ſunt. 3.

Egritudinum alie ad alias bene nate ſunt: aut male. 4.

Etates qdã ad regiões: ꝛ horas: ꝛ dietas: bñ aut male nate ſũt. 5.

In horis quãdo eadẽ die: aliquando quidã estus: aliquando vero frigus: autũnales egritudines expectare opꝫ. 6.

Austrini flat⁹ grauãt auditũ: caliginoſi caput grauãtes: pigri diſſoluẽtes: qñ iſti ꝑualẽt talia in morbis patiunt̃ egrotãtes. Si võ boreas fuerit: tuſſes: faringes: vẽtres duri: diſſurie: horrores dolores: ꝛ pectoꝝ ꝛ lateꝝ. qñ iſti ꝑualuerint talia ĩ morbis expectare opꝫ. 7.

Um eſtas ſit veri ſimilis: ſudores multos in febribus expectare oportet. 8.

In ſiccis temporibus febres acute fiunt. Et ſiquidem annus talis exiſtens amplius fuerit: qualem conſtitutionem fecerit in pluribus: ꝛ tales egritudines expectare opꝫ. 9.

In moderatis tẽporib⁹ ſi tẽporaliter tpa ſe reddiderint: boni ſtatus ꝛ bone egritudinis determinationes fiunt. In immoderatis vero maxie imoderate: ꝛ difficiles determinationes. 10.

In autumno acutiſſime fiunt egritudies: ꝛ maxime mortifere: vt in plurib⁹. Uer vero ſaniſſimũ: ꝛ minime mortiferum. 11.

Autumnus ptiſicis malus. 12.

De tẽporibus: ſiquidẽ hyems ſicca ꝛ borealis fuerit: ver vero pluuioſum ꝛ auſtrinũ: neceſſe eſt eſtate febres acutas: ꝛ obtalmias: ꝛ diſinterias fieri: maxime mulierib⁹: ꝛ humidis natura. 13.

Si vero auſtrina hyems ꝛ pluuioſa ꝛ tranquilla fiat: ver vero ſiccum ꝛ boreale: mulieres ſiquidem quibus partus ad ver ineſt: ex omni occaſione abortiunt. Si vero genuerint: morbidos pueros: ꝛ imbecilles pariunt: vt aut ſtatim reſoluantur aut morbidi ꝛ tenues viuãt exiſtẽtes. Alijs vero iuniorib⁹ qdeꝫ diſſinterie: ꝛ obtalmie ſicce fiũt. Senioribus vero catarri celeriter diſſoluentes. 14.

Si vero eſtas ſicca ꝛ borealis fiat: autumnus vero pluuioſus ꝛ auſtrinus: capitis dolores in hyeme: tuſſes: branchi: ꝛ corrize fiunt: quibuſdam vero ꝛ ptiſis. 15.

Si vero autumnus borealis fuerit ꝛ inaquoſus: humidis natura

⁊ mulieribus confert. Reliquis vero obtalmie fiunt sicce: ⁊ febres acute: ⁊ corize diuturne. Quibusdã vero ⁊ melancolie. 16.

Constitutiones anni vero omnino quidem sicce pluuialibus sunt saniores: ⁊ minus mortifere. 17.

Egritudines vero in pluuialibus vt multum fiunt: ⁊ febres longe ⁊ vẽtris fluxus: ⁊ putredines: ⁊ epilepsia: ⁊ appoplexia: ⁊ squinantes. In siccis vero consumptiones: ptisis: ⁊ obtalmie: artetice: stranguríe: ⁊ dissinterie. 18.

Quotidiane vero constitutiones boreales corpora cõstituũt quidẽ fortiora: ⁊ bene mobilia: ⁊ bene colorata: ⁊ melius audientia faciunt: ⁊ ventres siccant: ⁊ oculos mordent: ⁊ circa thoracem dolorẽ faciunt: ⁊ siquidẽ prius est dolendum magis dolet. 19.

Austrine vero corpora dissoluunt ⁊ humectant: ⁊ capitis ⁊ auditꝰ grauitates faciunt: ⁊ vertigines in oculis: ⁊ corpore difficilẽ motum: ⁊ ventres humectant. 20.

Secundum horam quidem veris ⁊ extreme estatis pueri ⁊ eorum affiues etatibus: ⁊ bene degunt ⁊ maxime sani sunt. Estate ⁊ autumno vsqꝫ ad aliud quidem senes. Reliquo vero autumno ⁊ hyeme medij etate. 21.

Egritudines quedam oẽs in omnibus horis fiunt: quedam vero maxime ẜm quedam earum fiunt ⁊ exacuuntur. 22.

Vere siquidem manie: ⁊ melancolie: ⁊ epilepsie: sanguinis fluxus: squinantes: corrize: branchi: tusses: lepre: lichineis: alphi: rubores vlcerosi plurimi: pustule: ⁊ artetice. 23.

Estate vero quedã horum febres ꝯtinue: ⁊ causon: ⁊ tertiane plurime: ⁊ vomitꝰ: ⁊ dyarie: ⁊ oculoꝝ ⁊ aurium dolores: oris vlcerationes: ⁊ pudendorum putredines: ⁊ dissudationes. 24:

Autumno vero ⁊ estiuorum multa ⁊ febres quartane: ⁊ errantes: ⁊ splenes: ⁊ hydropes: ⁊ ptisis: ⁊ vlcerationes: ⁊ stranguríe: ⁊ lienterie: ⁊ sciades: ⁊ squinantes: ⁊ anhelitus: ⁊ hylei: ⁊ epilepsie: ⁊ manie: ⁊ melancolie. 25.

Hyeme pleuretide: peripleumonie: corrize: branchi: tusses: dolores pectoꝝ: laterũ ⁊ lũboꝝ: dolor capitis: vertigĩes ⁊ appoplexie 26.

In etatibus vero talia accidũt. Pueris quidẽ ⁊ nouiter genitis vlcerationes oris: vomitus: tusses: faringes vmbilici: flegmones: vigilie: tumores: ⁊ aurium humiditates. 27.

Cum vero dentes ꝑducunt: gingiuarum pruritus: febres: spasmi: dyarie: ⁊ maxime quando producũt caninos dentes: ⁊ pinguissimis puerorum ⁊ duros ventres habentibus. 28.

Senioribus vero factis perithimia spondilis ẜm collũ intus impulsiones: asmata: lithiases: lumbrici rotũdi: ascarides: acrocordines: sathiriasis: scrophule ⁊ alie pustule. 29.

Senioribus vero ⁊ ad iuuentutẽ accedentibus: ⁊ horum multa: ⁊ febres diuturne magis: ⁊ ex naribꝰ sanguis fluxus. 30.

PLurime vero pueris passiones terminantur. hec quidem in quadraginta diebus: hec vero in septem mensibus: hec vero in septez annis: hec vero ad iuuentutem accedunt. Quecunqz vero permanent pueris ꝛ non soluūtur circa iuuentutem: aut feminis circa menstruorꝫ eruptiones: veterascere consueuerunt. 30.

ADolescentibus vero sanguinis sputa: ptisis: febres acute: epilepsie: ꝛ alie egritudines: ꝛ maxime predicte. 31.

VLtra vero hāc etatez asmata: pleuretides: periplemonia: litargie: frenesis: causon: dyarie diuturne: colere: dissinterie: lienterie: ꝛ hemoroydes. 32.

SEnioribus disnie: catarri cum tussi: strāgurie: dissurie: articulorꝫ dolores: nefreses: vertigines: appoplexie: cacesie: prurit᷒ totius corporis: melancolie: vigilie: ventris ꝛ narium humiditates: oculorūꝫ hebetudo: glaucositas: ꝛ grauitas auditus.

¶ Explicit Tertius liber aphorismorꝫ.

¶ Incipit liber Quart᷒ aphorismorꝫ.

PRegnantes si cōuenit purgare: a quarto mense vsqz ad septimuz. Minus vero has. Minora vero ꝛ seniora vereri oportet. 2.

IN farmacijs talia ducere ex corpore qualia sponte venientia sunt vtilia. Que vero contraria venientia quiescere. 3.

SI qualia oportet purgari: purgentur: ꝛ confert: ꝛ bene ferūt. Cōtraria vero grauiter. 4.

PUrgare quidem estate superiora: hyeme vero inferiora. 5.

SUb cane: ꝛ ante canem: moleste sunt purgationes. 6.

GRaciles ꝛ facile vomētes purgare superius: timētes hyemē. 7.

DIfficile vero vomētes ꝛ medie carnosos inferius: timentes estatem. 8.

PTisicos vero metuentes ad superiores farmacias. 9.

MElancolicis vero inferius eadem ratione vehementius contraria apponentes. 10.

MEdicari in valde acutis si expedit eadem die: differre enim in talibus malum est. 11.

QUibuscunqz torsiones: ꝛ circa vmbilicum dolores ꝛ lumbos ꝛ dolor non solutus sit: neqz farmacijs: neqz aliter in hydropem siccam perficitur. 12.

Quibus ventres lienterici hyme: supius medicari malum. 13.

Ad heleboros his qui nõ facile sursuz purgant: ante bibitionẽ oz prehumectare corpora plurimo nutrimento: ⁊ requie. .14.

Cum biberit quis heleboruz: ad motiones quidem corpus magis oportet ducere. Ad somnos vero ⁊ imobilitates minus. Declarat autem nauigatio: quoniam motus corpora turbat. 15.

Cum volueris magis ducere heleborum moue corpus. Cuz vero statuere: fac somnum ⁊ noli mouere. 16.

Heleborus periculosus est sanas carnes habentibus: spasmum eniz facit. 17.

Non febricitantibus existentibus si fiat fastidiuz ⁊ cordis morsus ⁊ tenebrositas oculorum ⁊ os amaricatum: sursum farmacia indigere significat. 18.

Supra dyaphragma dolores sursum farmacia indigere significat. Quicunqz vero inferius: significant inferius. 19.

Quicunqz in farmacijs non sitiunt cuz purgantur: non quiescãt: donec sitiant. 20.

Non febricitantibus existentibus si fiat strophus: vel genuũ grauitas ⁊ lumboꝝ dolor: deorsum farmacia indigere significat. 21.

Egestiones nigre vel q̃lis sanguis spõte veniẽtes: ⁊ cuz febre ⁊ sine febre pessime. Et quãtũcũqz fuerint colores plures: magis malũ. Cũ pharmaco vo meli⁹; Et quãto plures fuerit colores ñ malũ. 22.

Egritudinibus quibuscũqz incipientibus: si fel nigrum: aut sursum aut deorsum exierit mortale. 23.

Quibuscunqz ex egritudinib⁹ acutis: aut multi tẽporis: aut abortibus: aut aliter extenuatis: si fel nigrum exierit: aut qualis sanguis niger: sequenti die morientur. 24.

Dissinteria si a felle nigro inceperit mortale. 25.

Sanguis sursum quidem qualiscũqz malum: deorsum vero si niger exierit bonum. 26.

Nigre egestiones si a dissinteria habito: vt intestinorũ carnes egerantur mortale. 27.

Quibuscunqz in febribus sanguinis fluit multitudo: vndecunqz in resumptionibus ventres his humectantur. 28.

Quibuscunqz fellee egestiones sunt: surditate superueniẽte quiescunt. Et quibuscunqz surditas felleis egestionibus superuenientibus quiescunt. 29.

Quibuscunqz in febribus sextanis existentibus rigores fiunt discriti sunt. 30.

Quibuscunqz exacerbationes fiunt siqua hora febris acceperit: in crastinum eadem hora incipiũt discrita. 31.

Laboriosis in febribus circa articulos ⁊ circa maxillas maxime apostases fiunt. 32.

Q Uibuscũqꝫ resurgentibus ex morbis si aliquid doluerit: ibi apo-
stases fiunt: 33.

S I vero ⁊ prius doluerit: aliquid ante egritudinem: illic confirma-
tur egritudo. 34.

S I a febre habito tumore non existente in faucibus suffocatio re-
pente superuenerit mortale. 35.

S I a febre habito collum cõuertatur vt vix possit deglutire: tumo-
re non existente in collo: mortale. 36.

F Ebricitanti si ceperint sudores boni sunt tertiani: quintani: septe-
ni: ⁊ qui nono die. ⁊.11.⁊.14.⁊.17.⁊.20.⁊.21.⁊.24.⁊.27.⁊.30.⁊.31.
⁊.34.⁊.37.⁊.40. Isti enĩ sudores egritudines iudicant. Qui vo ita ñ
fiunt: dolorẽ significãt ⁊ longitudinẽ egritudinis ⁊ ꝯuersionem. 37.

F Rigidi sudores cum febre acuta quidem facti mortẽ significant.
Cum molliori vero febre longitudinẽ egritudinis significãt. 38.

E T vbi in corpore sudor: ibi egritudinem narrat. 39.

E T vbi in corpore calidum vel frigidũ: ibi egritudo regnat. 40.

E T vbi in toto corpore mutationes: ⁊ si corpus: aut infrigidatur:
aut statim calidum fit: aut calor alter ex altero fit: significant lon-
gitudinem egritudinis. 41.

S Udor multus ex somno sine aliqua manifesta causa factus signi-
ficat quoniam corpus plurimo cibo vtitur. Si vero cibũ nõ acci-
pienti hoc fiat: significat quoniam indiget euacuatione. 42.

S Udor multus frigidus vel calidus semper fluens: frigidus ma-
iorem: calidus vero minorem egritudinẽ significat. 43.

F Ebres quecunqꝫ non deficientes tertia die fortiores fiunt pericu-
lose. Quecunqꝫ vero sic defecerint: significant quoniam non pe-
riculose. 44.

Q Uibuscunqꝫ febres longe sunt: his dolores: ⁊ pustule fiunt in ar-
ticulis. 45.

Q Uibuscunqꝫ ex febribus resurgentibus aut pustule aut dolores
fiunt in articulis: hi amplioribus cibis vtuntur. 46.

S I rigor inciderit febre non deficiente: iam debili existente virtute
mortale. 47.

E Xcreationes si in febribus non deficientibus liuide: vel sangui-
nee ⁊ fetide: ⁊ fellee sint: omnes male sunt. Egeste vero bene: bo-
ne sunt: ⁊ ẜm secessum: ⁊ ẜm vrinas. Si vero non aliquid vtilium egre-
diatur per hec loca: malum est. 48.

I N non deficientibus febribus: si quedam extra frigida fuerint: q̃
vero intus ardeant ⁊ sitim habeãt: mortale. 49.

I N non deficientibus vero febribus: si labium: aut oculus: aut su-
percilium: aut nasus distorqueatur: aut non videat: aut non au-
diat: iam debili existente corpore: qđcunqꝫ horũ fiat ꝓpe mors est. 50.

VBi febre non deficiente disnia superuenerit: et desipientia: mortale est. 51.

In febribus apostema non solutum ad primas crises: longitudinem egritudinis significat. 52.

Quibuscunque in febribus aut in aliis egritudinibus voluntarie oculi lachrymantur: nihil inconueniens. Quibuscunque vero non secundum voluntatem inconueniens. 53.

Quibus in dentibus in febribus limositates fiunt: fortiores et diuturniores fiunt febres. 54.

Quibus plerunque tusses sicce et modice prouocare in febribus et vrentibus: non valde sitientes sunt. 55.

In bubonibus febres facte omnes male: exceptis ephimeris. 56.

Febricitanti sudor superueniens non deficiente febre: malum: prolongatur enim morbus: et humorem plurimum significat. 57.

A Spasmo et tetano habito febris superueniens soluit egritudinem. 58.

A Causone habito rigore superueniente solutio fit. 59.

Tertiana vero si non iudicatur in septem periodis: longissima erit. 60.

Quibuscunque aures in febribus surdescunt: sanguis ex naribus fluens: aut venter turbatur: soluit egritudinem. 61.

Que iudicantur in paribus diebus difficilia sunt: et amica conuersionis. 62.

Quibuscunque in febribus quotidie rigores fiunt: quotidie febres soluuntur. 63.

Quibuscunque in febribus icteritia superuenerit: ante septimum diem malum. 64.

Quibuscunque in febribus in. 7. aut. 9. aut. 11. aut. 14. die icteritia superuenerit: bonum si non dextrum hypocundrium durum fiat. si vero fit: non bonum. 65

In febribus circa ventrem cauma forte et cordis morsus: malum. 66.

In febribus ex somnis timores aut spasmi malum. 67.

In febribus spiritus offendens malum: spasmum enim significat. 68.

In febribus acutis spasmi: et circa viscera dolores fortes malum. 69.

Quibus vrine grosse: globose: pauce: non sine febribus multitudo veniens: ex his tenuis iuuat. maxime vero talia veniunt: quibus ex principio aut celerius hypostases fiunt. 70.

Quibus vrine in febribus conturbate et conuerse velut subiugalium:

his capitis dolores:aut adsunt:aut aderunt. 71.

QUibus in septima terminant:his nubem habet quarta dies vri- 72.
nam rubeam vel alia s̄m rationem.

QUibus vrine limpide aut albe male:maxime si in freneticis ap- 73.
pareant.

QUibus hypocūdria suspensa sunt ⁊ subrugientia lumbi dolore
supueniēte:ventres his humectant:si nō ventositates erūpant: 74.
aut vrine multitudo supueniat:in febribus vero fiunt hec.

QUibus spes ad articulos apostema conuerti eruet ab apostema-
te:vrina grossa ⁊ multa ⁊ alba facta velut in laboriosis febribus.
Et maxime si quartanis quibusdaꝫ incipit fieri.Si vero sanguis ex na 75.
ribus fluat valde ⁊ celeriter soluitur.

SI sanguinem: aut pus minxerit:renum aut vesice vlcerationem 76.
significat.

QUibuscunqꝫ in vrina grossa: quasi carnium frusta: vel sicut pili 77.
sunt:his de renibus exeunt.

QUibus in vrina pingui existente furfura minguntur: his vesica 78.
stabit.

QUicunqꝫ sanguinem sponte mingunt:his de renibus vene ru- 79.
pturam significat.

QUibuscunqꝫ in vrinis arenosa substant sedimina:his vesica aut 80.
arenes:lithiasim habent.

SI sanguinem mingunt :aut trumbos ⁊ stranguriaꝫ habent:⁊ do-
lor incidit in pectinem:⁊ sub ventre:⁊ perithoneon circa vesicaꝫ: 81.
dolorem significat.

SI sanguinem aut pus mingūt:aut squamas:⁊ odor grauis:vesice 82.
vlcerationem significat.

QUibus in vrinali via pustule nascuntur:sanie facta ⁊ erupta so 83.
lutio fit morbi.

URina multa facta noctu : modicum secessum significat : ⁊ econ-
uerso.

¶Explicit liber Quartus.

¶Incipit Quintus liber aphorismorum domini Hypocratis.

Spasmus ex elebore mortale. 2.

IN vulnere spasmus superueniens mortale. 3.

SAnguine multo fluente:spasmus innatus aut sin- 4.
gultus malum.

Spasmus innatus ꝛ singultus post nimiam inanitionē malū .5.

In nimio derata purgatiōe spasmus aut singult⁹ inatus: malū. 6.

Si inebriatus aliquis repente sine voce fiat: spasmo innato morietur: si nō febris acceperit eum: aut ante horam ſm quam crapule soluuntur locutus fuerit. 7.

Quicunq3 a tetano apprehenduntur: in quattuor diebus moriuntur. Si vero hos effugerint: salui fiunt.. 8.

Epilepsie qbus ante iuuentutē nascunt mutationē habent: qbus vero post vigesimūquintū annū cōmoriūtur vtplurimū. 9.

Quicunq3 pleuretici facti in.14.diebus non purgantur: hi in empima transeunt. 10.

Ptisis fit maxime in etatibus a.18.annis vsq3 ad.25.annū. 11.

Quicunq3 squinantiam effugiunt: ꝛ ad pulmonem eis conuertit: in septē dieb⁹ moriunt. Si vero hos effugerint: empici fiūt. 12.

Qui a ptisi molestantur si sputum qualecunq3 expuunt graue fetet sup carbones effusū ꝛ capilli a capite defluūt: mortale. 13.

Quibuscunq3 ptisicis capilli defluunt: dyaria superueniēte: moriuntur. 14.

Quicunq3 sanguinem spumosum expuūt: his ex pulmone eductio fit. 15.

Ptisi habito dyaria superueniente mortale. 16.

Quicunq3 ex pleuretide empici fiunt: si purgentur in.40.diebus a qua die ruptura fit qescunt. si vero nō: in ptisim trāseunt. 17.

Calidum nocet hoc frequenter vtentibus. carnium effeminationem facit: neruoꝝ incōtinentiā: mentis stuporē: fluxum sanguinis: ꝛ defectiones spiritus: quibusdam vero ꝛ mors seqtur. 18.

Frigidū vo spasmos ꝛ tetanos ꝛ nigrores ꝛ febriū rigores. 19.

Frigidum inimicum neruis offibus dentibus cerebro spinali medulle. Calidum vero vtile ꝛ amicum. 20.

Quecunq3 infrigidata sunt: recalefacere oportet: exceptis quibuscunq3 sanguinem manare futurum est. 21.

Ulceribus frigidū mordax: cutē indurat: dolorē sine sanie facit: nigrores: rigores: spasmos: tetanos: ꝛ febres. 22.

Est autē vbi in tetano sine vulnere iuuene bū carnoso estate media aque frigide multa infusio: caloris reuocationem facit: calor vero hic liberat. 23.

Calidum saniem faciens in omni vulnere maximū signū ad certitudinem: cutem mollit ꝛ attenuat sine dolore: rigoꝝ tetanoꝝ ꝛ spasmoꝝ mitigatoriū est. Eoꝝ vero que i capite sunt soluit grauedinē.

Plurimū confert oſſium fracturis: magis vero denudatis. Hoꝝ autē
maxie in capite vulnera hñtib⁹:⁊ quecūq; a frigiditate oriunt:aut vul
nerantur:⁊ herpetis vulneribus comedētibus:ano pudendo:veſice:⁊
matrici.Calidum quidem determinans ⁊ amicum.Frigidum vero cō- 24.
trarium:⁊ occidens.

IN his vero opoꝛtet frigido vti vnde ſanguis fluere futurus eſt:
non ſuper loca ſed circa ea.Et quecunq; flegmones:aut inflama-
tiones in rubeum aut ſubſanguineum coloꝛem ſunt tendentes ex recē
ti ſanguine:qm̄ veterata denigrat:⁊ iuuat heriſipilam non vulneratā: 25.
quoniam vulnerate nocet.

FRigida velut nix vel criſtallus pectoꝛi inimica: tuſſes cōmouen- 26.
tia:ſanguinem fluere facientia:⁊ catarros.

IN articulis doloꝛes ⁊ tumoꝛes ſine vlceratione:podagram ⁊ ſpaſ
mum:⁊ hoꝝ plurima frigida aqua infuſa refrigerat ⁊ attenuat ⁊ 27.
doloꝛem ſoluit.Stupoꝛ enim mediocris doloꝛem minuit.

AQua que cito caleſit ⁊ cito infrigiditatur:leuiſſima eſt. 28.

QUibuſcunq; bibere deſiderium eſt noctu valde ſitientibus:ſi ſup 29.
dormierint bonum.

MUlebꝛia educit calefactio ex aromatibus. Multotiens vero ⁊ 30.
ad alia vtilis eſſet:ſi nō grauedinem capitis faceret.

MUlier in vtero habens flebothomata aboꝛſum facit:ſ3 magis cu 31.
ius maioꝛ eſt fetus.

MUlieri in vtero habenti ab aliqua acutarum egritudinum acci- 32.
pi moꝛtale.

MUlieri ſanguinem vomenti menſtruis ſuperuenientibus ſolu- 33.
tio fit.

MUlieri menſtruis deficientibus ſanguinem ex naribus fluere bo 34.
num eſt.

MUlieri in vtero habenti : ſi venter multum fluat : periculum eſt 35.
abortiendi.

MUlieri que a matrice moleſtatur:aut difficulter generanti: ſter- 36.
nutatio ſuperueniens bonum.

MUlieri menſtrua habenti ſine coloꝛe pꝛopꝛio ⁊ non ſm̄ ſe ſemper 37.
facta:purgatione indigere ſignificat.

MUlieri in vtero habenti : ſi ſubito mammille graciles fiant : ab- 38.
oꝛtit.

MUlieri in vtero habenti:ſi altera mām̄illa gracilis fiat:geminos
habenti:alterum aboꝛtiet.Et ſiquidem dextra gracilis fiat ma- 39.
ſculum.ſi vero ſiniſtra:feminaz.

SImiliter que neq; pꝛegnans neq; generauit lac habet:huius mē- 40.
ſtrua defecerunt.

MUlieribus quibus ad mām̄illas ſanguis conuertitur: maniam 41.
ſignificat.

MUlierē si vis scire si ꝯcepit: mellicratū q̃n dormitura ē da bibere ei: ⁊ siqdē torsiões habuerit circa vētrē ꝯcepit. si v̓o nō minime. 42.

MUlier siquidem masculum concepit: bene colorata est. si vero feminam: discolorata. 43.

SI mulieri pregnanti herisipila fit in matrice: mortale. 44.

QUe preter naturam tenues existentes ꝯcipiunt: abortiunt anteꝗ̄ grossescant. 45.

QUecūqꝫ corpa moderate hn̄tes abortiūt scdo mēse: aut tertio: sine omni occasiōe manifesta: his quotilidones mucilaginibꝰ pleni sunt: ⁊ nō possunt ꝑ grauedine tenere fetum: sed abrumpunt. 46.

QUecūqꝫ existētes p̄ter naturā crasse nō ꝯcipisit: his pinguedo os matricis obturat: ⁊ priusꝗ̄ extenuent non ꝯcipiūt. 47.

SI matrix in vertebro posita fecerit saniem: necesse est commotum fieri. 48.

FEtus maris qdē in dextris: femine vero in sinistris magis. 49.

AB matricis precipitationes obtalmicum apponens apprehēde os ⁊ nares. 50.

MUlieri in vtero hn̄ti tenasmon inatus abortire facit. 51.

MUlieris menstrua si velis retinere: sitiam maiorem mammillas appone. 52.

QUecunqꝫ in vtero hn̄t: his ꝯcluditur os matricis. 53.

MUlieri in vtero hn̄ti lac ex mām̄illis multū fluēs: fetū significat debilē. Si vero vbera dura fuerint sanū fetū significat. 54.

QUecūqꝫ corrupte sunt fetus: his vbera gracilia fiūt. Si v̓o rursus dura fiūt. Et si dolor ē in vberibꝰ aut i v̓tebris: aut in genibꝰ: aut in oculis non corrumpuntur. 55.

QUibuscūqꝫ os matricis durū est: his necesse est os matricū concludi. 56.

QUecunqꝫ in vtero habentes a febribus accipiunt: ⁊ fortiter calefaciuntur sine occasione manifesta: generant periculose ⁊ difficulter: aut abortiunt periclitantes. 57.

IN fluxu muliebri spasmus ⁊ animi defectio si superueniat: malum. 58.

MEnstruis plurimis euenientibus: accidunt egritudines: ⁊ non venientibus a matrice: accidūt egritudines. 59.

IN ano flegmones patienti: ⁊ matrice flegmonē habente: stranguria supuenit. In epate vero flegmones patienti: singultus supuenit. Et in renibus habētibus saniē: strāguria accidit. 60.

MUlier si non conceperit: velis autem scire si concipiet: contegēs vestimētis suffumiga deorsum: ⁊ siquidē transire videat odor

ꝑ corpus ad os ⁊ nares: cognosce q̄m ea nõ pp se non generat. 61.
Mulieri in vtero habenti si purgationes exeunt: impossibile est fe
tum sanum esse. 62.
SI mulieri purgatões non exeunt: neq; febre: neq; rigore superue-
niente: angustie vero: abomiatiões: defectiões animi ei acciderit:
reputa hanc in vtero habere. 63.
QUecunq; frigidas ⁊ densas matrices habent: non concipiẽt. Et
quecunq; humidas habent matrices non concipiunt: extinguit
enim in eis semen. Et quecũq; siccas ⁊ magis ardentes: nõ concipiũt:
indigentia enim nutrimenti corrumpitur semen. Et quecũq; ex vtris-
q; temperiem habẽt moderate fiunt huiusmodi generantes: anxieta-
tes: abominatio. 64.
SImiliter ⁊ in maribus: aut enim propter raritatẽ corporis spiri-
tus extra fertur vt non incidat semen: aut propter debilitatẽ hu-
midum diffundit extra: aut pp̄ter frigidũ nõ calefit ita vt congreget
ad hũc locũ: aut pp caliditatem ipsum hoc fit. 65.
LAc dare caput dolentibus malum est. Malum vero ⁊ febricitan-
tibus: ⁊ quibuscunq; hypocundria suspensa rugiunt: ⁊ siticulo-
sis. Malũ vero quibus fellei secessus: ⁊ in acutis febribus: ⁊ in quibus
sanguinis multa egestio facta est. Conuenit vero ptisicis non valde fe-
bricitantibus. Dare vero ⁊ in febribus longis nullo predictoꝝ signo-
rum p̄sente: ⁊ extra rationẽ tabefactis. 66.
QUibus tumores in vulneribus apparẽt non valde spasmantur:
neq; insaniunt. His vero non apparentibus repente: quibus
quidem retro spasmi ⁊ tetani fiant. Quibus vero in priori parte: ma-
nia ⁊ dolor lateris acutus: aut empima: aut dissinteria si rubei fiunt
tumores. 67.
SI in vulneribus malis ⁊ fortibus existentibus tumor non appa-
reat: magnũ malũ: laxa bona: cruda mala. 68.

POsteriora capitis dolẽtia: in fronte recta vena incisa iuuat. 69.
RIgores mulieribus incipiunt ex lumbis magis: ⁊ per dorsum ad
caput: ⁊ viris retro magis q̄ in priori parte corporis: velut cubito-
rum: coxarum: ⁊ pp̄ter cutem raram: declarat vero pilus. 70.
AQuartanis habiti non valde a spasmis apprehendunt. si vero
apprehendnut prius ⁊ superueniat quartana: soluunt. 71.
QUibus circuntendit cutis dura ⁊ sicca sine sudore finient. Qui-
bus vero laxa ⁊ rara cum sudore finient. 72.

ICterici non valde fiunt inflati. 73.

Explicit liber Quintus.

Incipit liber Sext⁹ aphorismorũ.

N diuturnis lienterijs oxiremia superueniens prius nõ existens bonum signum.

2. Quib⁹ nares humide naturaliter: ⁊ semẽ humidũ: cito infirmantur. Quib⁹ vo ɔtraria salubrius. 3.

In diuturnis dissinterijs abstinentia maluz: ⁊ cũ febre peius.

Ircũfluentia vlcera male consuetudinis: malum. 4.

Dolores in lateribus ⁊ pectoribus: ⁊ in alijs corporis partibus: si multũ differũt ad discernendũ: mali sunt. 5.

Efretici ⁊ circa vesicam dolores: laboriose sanant in senibus. 6. 7.

Dolores ⁊ tumores ẜm ventrem existentes: superiores quidem leuiores: inferiores fortiores.

Ydropicis que vulnera in corpore nascuntur: non facile sanantur. 8

Ate pustule non valde pruriginose sunt. 9.

Aput dolẽti vel circũdolẽti: sanies aut aqua aut sanguis defluẽs ẜm aures ⁊ nares soluũt egritudines. 10.

Elancolicis ⁊ freneticis emoroydes innate bonum. 11.

Moroydas sananti antiquas si non vna fuerit relicta: periculuz est fieri hydropẽ: aut ptisim: aut maniá. 12.

A Singultu habito sternutatio superueniens soluit egritudinem. 13.

A hydrope habito ẜm venas in ventrem aqua fluente solutio fit. 14.

A Dyaria habito diuturna spontaneus vomitus superueniens soluit egritudinem. 15.

A Pleuretide habito ⁊ periplemonia dyaria superueniens: malum. 16.

In oculis patientem dyaria accipi: bonum. 17.

Esicam incisam: aut cerebrum: aut cor: aut dyafragma: aut epar: aut ventrez: aut renes: aut intestinorum aliquod gracilium: mortale. 18.

Uando incisum fuerit os: aut cartilago: aut neruus: aut maxille tenues: aut preputiũ: neq; crescit: neq; cõglutinat. 19.

Si in ventrem sanguis fluat preter naturã: necesse est in saniẽ conuerti. 20.

21.

Maniacis emoroidibus aut varicibus innatis: manie solu- 22
tio fit.
Quibuscunqꝫ dolores a dorso in cubitos transeunt: flebotomia 23.
soluit.
Si timor ꝛ pusillanimitas multum habeat tempus: habētes melā- 24.
colicum perficit.
Intestinorum si incidatur aliquod gracilium: non conglutina- 25.
tur.
Herisipilam extrinsecus factā: intus cōuerti non bonū: intrinse- 26
cus vero extra: bonum.
Quibuscunqꝫ in causone tremores fiunt: alienatio soluit. 27.
Quicunqꝫ empici aut hydropici vruntur: aut incidunt: his effluē- 28.
te sanie: aut aqua multa ꝛ repēte: oino pereūt. 29.
Eunuchi non podragizant: neqꝫ calui fiunt.
Mulier non podragizat: si mēstrua non defecerunt in ea. 30.
Puer non podragizat ante affrodisiam. 31.
Dolores oculorū meri potio aut lauacrū aut pyria aut fleboto- 32.
mia aut farmacia soluit. 33.
Trauli a dyaria maxime capiuntur longa. 34.
Acide ructuātes non valde pleuretici fiūt.
Quicunqꝫ calui fiunt: his varices nō nascunt magne. Quibuscū- 35.
qꝫ vero inascunt: rursus capillati fiunt.
Hydropicis tussis superueniens malum. Preexistens vero sine 36.
malo.
Dissuriam flebotomia soluit: incidere vero venam que intus in 37.
talo est.
Squinante habito tumorem fieri in gutture bonum. Extra enim 38
conuertitur morbus.
Quibuscunqꝫ absconditi cācri fiunt: nō curare melius est. Curati 39.
enim pereunt citiꝰ. Nō curati multū tp̄s pficiunt. 40.
Spasmus fit ex plenitudine aut euacuatiōe. Ita singultus.
Quibuscūqꝫ dolor circa hypocūdria sine flegmone: his superuenī- 41.
ens febris soluit dolorem.
Quibuscunqꝫ sanies facta in corpore non manifestat: his propter 42
spissitudinē saniei aut loci grossitiē non manifestat. 43.
Ictericis si epar durum fiat: malum.

Q Uicunqȝ splenetici a dissinteria capiūtur: his superueniēte longa dissinteria hydrops nascitur aut lienteria: ꝛ pereunt. 44.

Q Uibuscunqȝ ex stranguria ileos innascitur: hi in septeȝ diebus pereunt: si non febre superueniente multa vrina fluxerit. 45.

U Ulnera quecunqȝ annua fuerint vel longius tempus habent: os necesse est emitti: ꝛ cicatrices fieri concauas. 46.

Q Uibuscunqȝ gibbi ex asmate fiunt aut tussi: ante iuuentutem pereunt. 47.

Q Uibuscunqȝ flebotomia aut farmacia confert: hos vere flebotomare aut farmaciam dare conuenit. 48.

S Pleneticis superueniens dissinteria: bonum. 49.

Q Uibuscūqȝ tumores podagrici fiunt: in quadraginta diebus defernescentes resident. 50.

Q Uibuscūqȝ cerebrum sursum concutitur: necesse est febrē ꝛ fellis vomitum superuenire. 51.

Q Uibuscunqȝ sanis dolores repente fiunt in capite: ꝛ continuo sine voce fiunt ꝛ stertunt: pereunt in septem diebus: si nō eos accipiat febris. 52.

A Ttendere oportet ꝛ iudicium oculorum in somnis. Si enim qd albi appareat cōmissis palpebris: non ex dyaria existente aut farmacie potione malum signum: ꝛ mortale valde. 53.

D Esipientie cum risu quidem facte securiores. Cum tristitia vero moleste. 54.

I N acutis passionibus cum febre luctuosa suspiria malum. 55.

P Odagrica ꝛ maniaca vere ꝛ autūno mouētur vt in pluribꝰ. 56.

I N melācolicis egritudinibus periculose eruptiones: aut apoplexiam: aut epilepsiam: aut spasmum: aut cecitatem: aut maniam significant 57.

A Popletici maxime fiunt etatibꝰ a quadraginta annis vsqȝ ad sexaginta vel septuaginta. 58.

S I omentum eruperit necesse est putrefieri. 59.

Q Uibuscūqȝ a sciatica molestatis vertebrum resilit foras ꝛ cursus incidat in locum suum: his mucilagines facte sunt. 60.

Q Uibuscunqȝ a sciatica molestatis vertebrum resilit foras: his tabescit crus ꝛ claudicant si non vrantur.

¶ Explicit liber Sextus.

Incipit Septimus liber aphoris.

n acutis morbis frigiditas extremitatũ maluz. In osse egrotanti caro liuida malum. 2.
In vomitu singultus & oculi rubei malum. 3.
In sudore rigor malum. 4.
In mania dissinteria aut hydrops aut extasis bonum. 5.
In egritudine diuturna: abstinẽtia & egestiões colerice malũ. 6.
Ex multa potatione rigor & desipientia malum. 7.
Ex apostematis intus ruptura: dissolutio: vomitus: & defectio animi fit. 8.
In sanguinis fluxu desipientia aut spasmus: malum. 9.
In hyleon vomitus: singultus: spasmus: & desipiẽtia: malum. 10.
In pleuretide periplemonia malum. 11.
In periplemonia frenesis malum. 12.
In vulneribus fortibus: spasmus: aut tetanus: malum. 13.
In percussione in capite stupor aut desipientia malum. 14.
In sanguinis sputo: saniei sputum malum. 15.
In saniei sputo ptisis: & fluxus: malum. vbi vero saliua tenetur: moriuntur. 16.
In flegmone epatis singultus: malum. 17.
In vigilia spasmus aut desipientia malum. 18.
In ossis denudatione herisipila: malum. 19.
In herisipila putredo aut sanies: malum. 20.
In litargico tremor malum. 21.
In forti pulsu in vulneribus emorosagia malum. 22.

In dolore diuturno circa ventrem sanies malum. 23.

In colerico secessu dissinteria malum. 24.

In ossis fractura desipientia si in vacuū acceperit malum. 25.

In farmacie potione spasmus mortalis. 26.

In dolore forti circa vētrez frigiditas extremitatū malū. 27.

In vtero habenti tenasmus superueniens abortit. 28.

Quibuscunqz os aut cartilago incisum fuerit in corpore non augetur. 29.

Si ab albo flegmate habito dyaria superuenerit fortis soluit egritudinem. 30.

Quibuscunqz spumose egestiones in dyaria: his a capite flegma defluit. 31.

Quibuscunqz in febribus in vrinis crinodes hypostases fiunt: lōgam egritudinem significat. 32.

Quibuscunqz colerice hypostases fiunt: superius vero tenues: acutam egritudinem significat. 33.

Quibuscunqz vrine distantes fiunt; his in corpore turbatio fit fortis. 34.

Quibuscunqz in vrinis ampulle supernatant; nefreticam significant: et longam egritudinem fore. 35.

Quibuscunqz pinguis hypostasis et conglobata: his nefreticaz et acutam egritudinem fore. 36.

Quibuscunqz nefreticis existentibus predicta signa acciduut: et dolores acuti circa musculos spinales fiunt: siquidem circa extrinsecos locos fuerint: apostema futurum expecta extrinsecus. Si vero dolores magis circa interiores locos; apostema futurum expecta magis intus; 37.

Quicunqz sanguinem vomunt: siquidem sine febribus salubre. Curatur vero stipticis: et infrigidantibus. Si vero ex febre: perniciosum est. 38.

Catarri in superiori ventre: in saniem conuertuntur in viginti diebus. 39.

Si sanguinem et trumbos mingit: et stranguriam habet: et dolor incidit in peritoneon: et sub ventrem et pectinem: ea que circa vesicam sunt egrotare significat. 40.

Si lingua intemperata repente fiat: aut apopleticum aliquid corporis: vel melancolicum huiusmodi efficit. 41.

Si super purgato seniori singultus superueniat, non bonuz. 42.

SI febris non a colera habeatur: aqua multa calida infusa a capite solutio fit febris. 43.

Mulier vtrasq; dextras habens nen fit. 44

Quicunq; empici vruntur aut inciduntur: siquidem sanies pura fluxerit ⁊ alba euadūt. Si vo cenulēta ⁊ male olēs pereūt. 45.

Quecunq; in epate propter saniem vruntur: siquidem sanies pura fluxerit ⁊ alba euadunt. In tunica enim illius sanies est. Si vero velut amurca fluxerit pereunt. 46.

Oculoꝝ dolores: meri potio: ⁊ lauacruꝫ: ⁊ flebotomia soluit. 47.

Hydropicus si tussim habeat: desperatus fit. 48.

Stranguriā ⁊ dissuriā vini potio ⁊ flebotomia soluit. Incidere vero venam que intus in talo est: bonum. 49.

Squinante habito tumor ⁊ rubor in pectore superueniens: bonum. foras enim conuertitur egritudo. 50.

Quicunq; spachilon in cerebro patiuntur: in tribus diebus pereunt. Si vero hos effugerint: sani fiunt. 51.

Sternutatio fit a capite ex cerebro calefacto ⁊ humectato: qđ est in capite vacuo: aere descendente in illud vacuum ⁊ faciente sonitum: quoniam exitus est ei per angustum. 52.

Quicunq; circa epar dolent: his febris superueniens: soluit egritudinem. 53.

Quibuscunq; conuenit sanguinem auferre ex venis: hos opꝫ flebotomare in vere. 54.

Quibuscunq; inter renes ⁊ ventrem flegma cōcluditur ⁊ dolorem prestat non habens exitum in neutrum ventrium: his sm venas in vesicam conuerso flegmate solutio fit morbi. 55.

Quibuscunq; epar aqua impletum in omentū eruperit: his aqua venter impletur ⁊ moriuntur. 56.

ALices: oscitationes: rigores: vinum mensurate bibituꝫ soluit egritudinem. 57.

Quibuscunq; cerebrum motum fuerit ab aliqua actione: necesse fieri sine voce statim. 58.

Corporibus humidas carnes habentibus: famē adhibere conuenit: fames enim desiccat corpora. 59.

Si a febre habito: tumore nō existente in collo suffocatio repēte innascitur vt deglutire non possit: mortale. 60.

Si a febre habito torqueat collum vt deglutire nō possit ⁊ trāsglutiendo angustietur sine tumore manifesto: mortale. 61.

Si a febre habito: tumore nō existēte in faucib⁹ suffocatio repente venerit mortale. Si a febre habito colluꝫ conuertatur ita vt vix deglutire possit: tumore non existente in collo: mortale. 62.

Sudore multo frigido calido superfluente: opꝫ mitti humiditatem a corporibus fortibus superius: debilib⁹ vero inferius. 63.

Febres q̃cunq̃ non deficiētes tertia die sunt fortiores ⁊ p̃iculose. Quecūq̃ vō sic d̃fecerint: significat qm̄ non periculose. 64.

Quibus febres longe: his pustule diuturne: aut in articulis dolores fiunt. 65.

Quibuscūq̃ ex febribus aut pustule diuturne: aut in articulis dolores fuerint: hi amplioribus cibis vtuntur. 66.

Quibus quem accipiunt febricitantes sanis est virtus: infirmis vero morbus. 67.

Premissis aliquibus exeuntibus non motis: sed quasi rasura intestini supernatauerit parua: paruus est morbus. Si multa: multus. Horū vero multa necessaria est ventris solutio. Si vero vēter non mūdificabitur: sed potius iuscula dabuntur: quanto magis dabis: tāto magis plus peiorabitur.

¶ Expliciunt aphorismi Hypocratis ſm veterē translationē.

¶ Incipit liber aphorismorū domini Hyp. a domino Theodoro gaza medico e greco i latinū de nouo trāslatoꝝ

Uita breuis. Ars longa. Occasio preceps. Experimentum fallax. Iudiciū difficile est. Nec solū seipsū officio fungētē exhibere opꝫ: sed ēt egrū: ⁊ assidētes: ⁊ exteriora. 2.

In perturbationib⁹ ventris ⁊ vomitibus spontiuis: si tale purgat quale purgari opꝫ: res bn̄ cedit: ⁊ facile fert. Sin minus: ↄtra. Simili modo ↄceptaculoꝝ inanitio si fiat qualis fieri opꝫ: res bene cedit ⁊ facile fertur. Sin minus: contra. Igit ⁊ tēpus ⁊ terrā ⁊ etatē ⁊ genera morboꝝ in quib⁹ opꝫ nec ne conspicari officiū est. 3.

Habitus athletaꝝ admodū boni tuti nō sunt si ad summū deuenerint. Nō enim in eodē subsistere possunt aut q̃escere. Quod si nō quiescunt nihil ꝑficere in melius possunt. Restat igit his de causis vt in deterius labant. Quāobrē soluere habitū expedit sine mora: vt denuo refici corpus incipiat. Nec idcirco cōpressiones in extremū ducende sunt. Haud enim tutum hoc est: sed pro eius qui corrigitur natura ducendum: vt tolleret. Omnino euacuationes in extremum deducte cum periculo sunt. Rursusq̃ recreationes extreme ad periculum agunt. 4.

Tenuis exquisitaq̃ victus ratio in affectibus tum diuturnis omnibus: tum etiam acutis quibus non competit: grauis molestaq̃ ē. Itēq̃ vict⁹ q̄ i extremū tenuitatis deuenerit: grauis ē. Nā satietas

quoqꝫ in extremum acta molesta est. 5.

In tenui victus ratione egri peccant: quo fit vt maiore afficiantur detrimento: quicquid enim cōmittitur grauius obuenit ꝙ in aliquantulum pleniore. His igitur ⁊ sanis tuta non est illa admodū tenuis diligens exquisitaqꝫ ratio victus ob eam rem ꝙ difficilius errorē qui cōmittitur ferunt. Ita fit vt tenuis ⁊ diligens victus periculosior maxima ex parte sit eo qui paulo plenior precipiatur. 6.

Summis morbis summa diligētissime remedia adhibēda sunt. 7.

Ubi morbus peracutus est: statim ⁊ labores summi fatigant ⁊ tenuissimo victu vti necesse est. Ubi non ita est: sed plenius agere licet. Tantū indulgendū est cibo quanto morbus ipse sit summo leuior. 8.

Cum vero morbus consistit suo vigore: tunc tenuissimo victu vti necesse est. 9.

Colligendum etiam est an eger possit eo victu quez preceperis durare ad ꝯsistendi vigorem vsqꝫ egrotationis: ⁊ ille ve potius deficiat: nec durare possit ea ipsa victus ratione: an morbus ante deficiat atqꝫ hebetescat. 10.

Quibus igitur consistentia iuxta est: his tenuis victus iuxta precipiendus est. Quibus autem consistendi vigor postea futurus est: his in eoipso vigore ⁊ paulo ante cibo subtrahendū est. Tempore vero superiore vberius agendum est vt eger sufficiat. 11.

In accessionibus abstinendum est. assumere enim cibum nociuum est. ⁊ quibus per circuitum veniunt accessiones: his in ipsa accessione abstinendum est. 12.

Accessiones vero conditionesqꝫ iudicantur a morbis ⁊ anni temporibus atqꝫ etiam circuituuz successiuis incrementis: siue quotidie: siue vno interposito die: siue etiam per interualla ampliora eueniunt: necnon ex his que superueniūt iudiciū accipi potest. Verbigrā in morbo costali si screatio purulenta statim inter initia extitit: breuem egritudinē fore ostendit. Sin postea puruit: longaz. Quinetiam vrina: aluus: sudor: morbos aut difficile aut facile aut nullo pacto iudicari finiriue posse: aut breues: aut longos fore significabunt. 13.

Senes facillime ieiunium tollerant: mox qui firma etate sunt: minus adolescentes: omnium minime pueri: eorumqꝫ ipsoꝝ qui animo sunt propensiores. 14.

Qui icrescunt plurimum caloris innati obtinent: itaqꝫ plurimo cibo indigent: alioquin corpus assumitur. Senibus vero paruz caloris inest: ⁊ ob eam rem paucis egent fomitibus quippe qui a multis oppressi extinguantur: hinc etiam febres non eque acute senibus accidunt: corpus enim eorum frigidum est. 15.

Uentres hyeme ⁊ vere natura calidissimi sunt ⁊ somni longissimi. Itaqꝫ per ea tempora cibi dari copiosius debent. Caloris enim natiui copia magna inest: vt cibus proinde plenior requiratur. Argumento etates sunt ⁊ athlete. 16.

V Ictus omnis febricitantibus humidus proficit: sed precipue pueris: et his qui ita viuere consueuerunt. 17.

E T quibusnam semel aut bis assumendum sit: et plura ne: an pauciora: particulatim animaduertendum. Tempori etiam etati et consuetudini impartiendum aliquid est. 18.

C Ibos estate et autumno difficillime ferunt: hyeme facillime: mox vere. 19.

Q Ui p circuitus accessionum exacuunt: his nihil est dandum nec assumere quicquam cogendum: sed adiectoni substrahendum est ante iudicationem. 20.

Q Ue iudicant aut iudicata sunt integre: non mouere neque nouare vel medicamentis: vel alijs incitamentis: sed sinere debes. 21.

Q Ue euacuanda sunt eo duci debent qua maxime natura commode tendit. 22.

C Oncocta euacuare mouereque non cruda oportet nec in principio nisi turgent. Sed magna ex parte non turgent. 23.

D Eiectiones non copia estimande sunt: sed eo quod talia deijciunt: qualia deijci oportet et facile eger fert. Atque vbi ad anime defectionem vsque ducendum est: ita agendum modo eger durare possit. 24.

I N affectibus acutis raro et inter initia vtendum medicamento euacuatorio est: idque adhibito diligenter examine faciendum est. 25.

S I quale purgari oportet tale purgatur: prodest et facile fertur. Si contra difficulter. 26.

Incipit liber Secundus aphorismorum domini Hypocratis a domino Theodoro gaza medico e greco in latinum nuper transductorum.

IN quocunque morbo somnus laborem affert letalis est.

V Bi si iuuat letalis non est. 2.

V Bi somnus delirium tollit bene est. 3.

S Omnus aut vigilia si alterutrum modum excesserit: male est. 4.

N On satietas non fames non aliud quicquam bonum est quod naturam excedit. 5.

L Assitudines sponte euenientes morbos pronunciant. 6.

Q Uicunque parte corporis aliqua laborantes laborem ipsum magna ex parte non sentiunt. his mens egrotat. 7.

Q Ue longo temporis spacio extenuāt:lente reficienda sunt. Que breui breuiter. 8.

S Jquis a morbo cibum assumens non corroboratur:plus cibi ꝙ̄ satis sit assumꝰ significatur. Et vero si non assumēti ita euenit: euacuatione opus esse sciendum est. 9.

C Orpora quacunqꝫ purgare libuerit:fluida eo facies. 10.

C Orpora impura quo magis nutris:eo magis offendis. 11

P Otu ꝙ̄ cibo expleri facilius est. 12.

Q Ue per morbos relinquunt ab iudicatione faciūt recidiuā. 13.

Q Uibus iudicatio instat:his nox difficilis est que accessionē p̄cedit:subsequēs aūt nox facilior magna ex p̄te accidere solet. 14.

I N profluuijs alui mutationes deiectionum iuuant nisi in praua mutentur. 15.

U Bbi fauces egrotant aut tubercula in corpore oriuntur excretiones considerande sunt. nam si biliose sunt corpus egrotat. si similes sanis corpus alere tutum est. 16.

U Bi fames est:laborandum non est. 17.

U Bi plus cibi preter naturam ingestum est:morbum id facit:patet hoc ex ipsa curandi ratione. 18.

C Orum que vniuersim atqꝫ celeriter alunt:ex cretiones quoqꝫ celeriter fiunt. 19.

M Orborū acutorum predictiones non admodum tute sunt neqꝫ mortis neqꝫ salutis. 20.

Q Uibus iuuenibus adhuc aluus humida est:his senescentibꝰ siccatur. Contra quibus iuuenibus adhuc aluus sicca est:his senescentibus humectatur. 21.

F Ames vini potio soluit. 22.

Q Uicunqꝫ morbi ex repletione fiunt:euacuatiōe curātur. Quicūqꝫ euacuatione:repletione. Eodemqꝫ modo ceterorum contraria remedio sunt. 23.

M Orbi acuti intra quartūdecimū diem iudicari solent. 24.

D Jes quartus septimi index est. Octauus principium alterius septennarij exorditur. Undecimus etiam considerādus est. Quartus enim secundi septēnarij est. Jtem decimus septimus cōsiderādus est. Quartus enim a quartodecimo ⁊ septimus ab vndecimo est. 25.

Q Uartane estiue breues magna ex parte sunt. Autumnales longe presertiꝫ que hyemeꝫ attigerint. 26

F Ebrem conuulsioni superuenire melius est ꝙ̄ conuulsionem febri 67.

H Jsque non ex ratione leuant confidendum non est:nec pre metu omittendum. soluere ea que preter rationem incidunt mala;

Nec enim magna ex parte infirma sunt nec perseuerare aut immorari diutius solent.

Febricitanti non admodum leuiter & per summam corporis formam si corpus perstat nec vullo modo collabitur aut cōtra si magis consumitur quam ratio postulat: vitiosum est. alterum enim longitudinem morbi: alterum imbecillitatem significat. 28.

Cum morbi incipiunt: siquid mouendum est moue. Cum consistūt & vigent: quiescere melius est. 29.

Omnia cum incipiunt & finiunt: leuiora sunt. Cum consistunt grauiora. 30.

Si cui ab egrotatione bene assumenti cibum corpus nihilo pficit: signum est vitiosum. 31.

Omnes fere qui sese male habent principio bene assumentes cibū nec quicquam proficientes: in fine inedia exigunt. At vero qui principio vehementer inedia exigentes postea bene assumunt: hi melius euadunt. 32.

In quouis morbo mente constare & cibum appetere bono est: contrarium vero vitio datur. 33.

Per morbos minus hi periclitantur quorum nature morbus conuenit: aut etati: aut habitui: aut tempori: quam quibus non conuenit aliqua ex his ratione. 34.

In quauis egritudine partem vmbilici & imum ventrem esse pleniorem: melius est admodum extenuari: atque tabescere vitiosum est. Ad inferas etiam purgationes hoc idem tutum non est. 35.

Qui salubri corpore sunt: celeriter per euacuatiões oppressi dissoluuntur: atque etiam qui prauo cibo vtuntur. 36.

Qui corpore bene constant: difficulter ad vsum veniunt medicamentorum. 37.

Potus & cibus paulo deterior modo suauior sit quam qui melior: sed insuauior anteponendus est. 38.

Seniores magna ex parte minus egrotant quam iuuenes. Attamen qui longi his acciderint morbi: magna ex parte insanabiles tota vita comitantur. 39.

Raucednies & grauedines maioribus admodum natu conquoqui nequeunt. 40.

Qui sepe & multū exoluuntur sine causa manifesta: hi derepente moriuntur. 41.

Stupor attonitus vehemens solui non potest: leuis non de facili potest. 42.

Qui strangulantur & euertuntur citra mortem: si ore spumant non reficiuntur. 43.

Qui obesi admodum sunt ex natura celerius moriuntur quam qui graciles. 44.

45.

QUi morbo comitiali laborat si iuuenis est: liberari mutatiōe po-
tissimum: etatis: loci: victus: & vite munere potest. 46.

SI dolor geminus non eodem in loco infestat: qui vehementior est
alterum leuiorem obscurat. 47.

DOlores & febres accidunt magis cum conficitur pus: q̄ vbi con-
fectum iam est. 48.

IN omni corporis motu cum fatigari incepit cessasse protinus: las-
situdinis leuatio est. 49.

QUi assueuerunt ferre labores etiā si inualidi sunt aut senes faci-
lius ferunt: q̄ qui nō sunt assueti q̄uis robusti & iuuenes. 50.

QUecunq; longo tempore assueta sunt etiam si deteriora sint mi-
nus infestare solēt: q̄ que insueta sunt. Igitur ad insueta quoq;
mutasse conueniet. 51.

NImis repenteq; euacuare: aut replere: aut calefacere: aut refri-
gerare: aut alio quouis modo corpus mouere: tutū non est. Atq;
nimium omne inimicum nature est. Contra paulatim lenteq; age-
re tutum est. Deniq; de alio transire in aliud prestat. 52.

SI cum omnia rōne feceris: nō id prouenit qđ ratio postulat: noli
in aliud transire dum maneat quod principio visum est. 53.

QUorum aluus est humida: hi q̄diu iuuenes sunt melius degunt
q̄ quibus sicca ē. At in senectute deterius. Siccatur enim aluus
magna ex parte his qui senescunt. 54.

MAgnitudo corporis in iuuenta quidem formā liberalem affert
nec iniocundam. Sed in senectute vsu difficilis est: atq; dete-
rius euadit quod procerius est.

Incipit liber Tertius aphorismo-
rū Hypocratis a dn̄o Theodoro ga
za nuꝑ e greco in latinū transductoꝝ.

TEmporum mutationes potissimū pariunt morbos. ma
gneq; tempoꝝ mutationes: aut frigoris: aut estus & reli
qua ex ratione grauius incidunt. 2.

NAturarum alie ad estatem alie ad hyemem bene
maleue se habent. 3.

EX morbis alij ad alia tempora loca & victus genera bene maleve
sese habente: odē modo etates. 4.

PEr tempora quotiēs eadem die modo estus: modo frigus existit:
morbos autūnales expectari oportet. 5.

AUstri hebetant auditum: caliginē obducunt: corpora diffundūt:
pigrioraq; faciunt. Caput aggrauāt. Ubi tēpestas ita ꝑualuerit:

affectus eiusmodi existunt. At si tempus aquilonium est: tusses: fauces:
alui dure: difficultates vrine: dolores horrifici costaꝝ ⁊ pectoꝝ accidũt.
Ubi tempestas ita exuperarit: affectus eiusmodi expectato. 6.
Quotiens estas fit similis veri: sudorum copiam in febribus expe
ctare oportet.
Per squalores febres acute fieri solent: ⁊ si magna ex parte talis fit 7.
annus qualem fecerit conditionem: morbos quoqꝫ tales expecta
re magna ex parte oportebit.
In temporibus nature legitimis cunqꝫ tempestiua tempestiue red 8.
duntur: morbi constantes sinceri ⁊ faciles subeunt. At vero ini,
quis inconstantes ⁊ iudicatu difficiles existunt.
Per autumnũ morbi acutissimi ⁊ exitiosissimi accidunt. magna ex 9.
parte ver saluberrimum est minimeqꝫ exitiosum.
Autũnus tabidis malus est. 10.
Quod ad tpoꝝ attinet rõez. Si hyems squalida ⁊ aquilonia fuerit: 11:
ver pluuiũ australeqꝫ: febres acutas fieri estate necesse ẽ: ⁊ lippi,
tudies ⁊ itestioꝝ difficltates maxie mulierib⁹ ⁊ his q hũidã hñt nãz. 12
Morbi autem per imbres fiunt magna ex parte febres longe: alui
fluores: putredines.
Si hyems australis pluuia ⁊ tepida fuerit: ver calidum aquilen, 13.
tũqꝫ: mulieres quaꝝ partus iuxta ver pperant: abortum ex qua,
libet causa facient. Que aũt pepererint: imbecilles aut morbidos edẽt
infantes: ita vt aut statiz pereant aut tenues atqꝫ valitudinarij viuãt.
Ceteris difficultates intestinoꝝ ⁊ lippitudines aride accidẽt. Seniori,
bus vero distillationes que cito interimant.
Si estas squalida aquilentaqꝫ fuerit: autũn⁹ pluuius austrinusqꝫ: 14.
dolores capitis: tusses: raucedines: grauedines existunt. Tabes
etiam nõnullos inuadit.
At si autũnus aquilioni⁹ sit ⁊ siccus: viris natura humidis ⁊ mu 15.
lieribus pderit: reliqs accidẽt lippitudines aride ⁊ febres acute
⁊ grauedines: nõnullos ẽt atra bilis exercebit.
Conditionum anni squalores salubriores quod in totuz dixeriz ꝙ 16.
imbres minusqꝫ mortiferi sunt.
Morbi per imbres magna ex parte ꝯsistunt: febres longe: alui fluẽ, 17.
tes: putredines: attõti: angine p squalores tabitudines: lippitu,
dines: articuloꝝ dolores: stillicidia vrine: difficultates itestinoꝝ. 18.
Conditionũ quotidianaꝝ aquilões corpora ꝯstipatiora: ꝯtẽtiora:
mobiliora: coloratioraqꝫ faciunt: auditum etiam adiuuant: sed
aluum exiccant: oculos mordent: ⁊ si in pectore dolor aliquis preest
acrius excitatur.
Austri corpora dissoluũt ⁊ humefaciũt: caput aggrauant: auditũ 19:
obtũdunt: vertigines mouent: oculis ⁊ corporibus afferunt tar,
ditatem: aluos etiam humefaciunt.
20.

PEr tempoꝛa ãni pueri ⁊ qui etate his pꝛoximi ſunt: vere atqꝫ pri-
ma eſtate optime degunt: ⁊ maxime valent. Senes eſtate ⁊ autũ-
no aliquádiu: reliquo autũni tempoꝛe ⁊ hyeme qui media ſunt etate 21.
melius valent.
MOꝛbi quidem oẽs tempoꝛibus oĩbus accidere ſolent. Sed non-
nulli certis quibuſdam ⁊ oꝛiuntur ⁊ irritantur. 22.
VEre eniꝫ atre biles: furoꝛes: comitiales: ꝑfuſiones ſanguinis: an-
gine: tuſſes: grauedines: lepꝛe: impetigines: vertiligines: puſtule
vlcerose plurime: tubercula: articuloꝝ doloꝛes. 23.
EState nõnulli ex his ac febꝛes cõtinue: ⁊ ardoꝛes: ⁊ tertiane plu-
rime: vomitiones: etiam alui pꝛofluuia: oculoꝝ ⁊ auriũ doloꝛes:
oꝛis vlcera: genitalium putredines ⁊ ſudamina. 24.
AUtũno magna pars eſtiuoꝛum atqꝫ etiam febꝛes quartane ⁊ erro
nee: lienes: aque inter cutem: tabes: ſtillicidia vꝛine: leuitates inte
ſtinoꝛum: coxendices: angine: anhelationes: voluuli: comitiales: atre 25.
biles: furoꝛes.
HYeme coſtales: pulmonie: grauedĩes: raucedines: tuſſes: doloꝛes
laterũ pectoꝛ lumboꝛ: capitis doloꝛes: ṽtigines: attoniti. 26.
PEr etates heç accidũt paruis ⁊ recens natis puerulis vlcera oꝛis:
vomit⁹: iſomnie: pauoꝛes: iflãmatões vmbilici: hũoꝛes auriũ. 27.
PAulo etate pꝛogredientibus cum dentire incipiunt: gingiuarum
pꝛurigines: febꝛes: conuulſiones: alui fluoꝛes maxime cum cani-
nos edunt: ⁊ his potiſſimum pueris qui coꝛpulentiſſimi ſunt ⁊ aluos 28.
habent aſtrictas.
ABultioꝛibus iam tonſille vertebꝛe in occipitio: ſiue luxatio in ptẽ
interioꝛem: anhelationes: calculi: lumbꝛici teretes: aſcaride: veru
ce: ſatirie: ſtrume: ⁊ reliqui abſceſſus: ſꝫ ꝑcipue que enumeraui. 29.
ABoleſcẽtibus iam ⁊ pubeſcẽtibus magna eoꝝ pars accidit: atqꝫ
etiã febꝛes diuturne potius ⁊ ſanguinis ⁊ naribus ꝑfuſiões. 30.
PLurimi vero affectus pucrilis etatis iudicantur ſiue finiuntur:
aut intra quadrageſimum diem: aut intra ſeptimum menſeꝫ: aut
intra ſeptimum annum: aut cum ad pubertatem itur. Qui auteꝫ per-
durarint nec ſolui potuerit: pubeſcenti aut femine cum menſtrua erũ- 31.
punt: hi conſeneſcere aſſolent.
ABoleſcẽtibus ſanguinis ſcreatões: tabes: febꝛes acute: comitiales
⁊ reliq moꝛbi: ſed ꝑcipue que numeraui accidunt. 32.
QUi hanc exceſſerunt etatẽ his anhelationes: coſtales: pulmonie:
obliuiarij: deliria: ardoꝛes: bilares: alui fluoꝛes longi: difficulta- 33.
tes inteſtinoꝝ: leuitates inteſtinoꝝ: mariſce.
SEnioꝛibus difficultates ſpirandi: diſtillationes: tuſſes: ſtillicidia
vꝛine: difficultates vꝛine: articuloꝛuꝫ doloꝛes: renum doloꝛes: ver-
tigines: attoniti: mali habitus: pꝛurigies coꝛpoꝛis totius: iſomnie: alui
oculoꝛum ⁊ aurium humiditates: hebetudines oculoꝛum: grauitates 34.
aurium.

Incipit liber Quart⁹ aphorismoꝝ dñi Hypocratis a dño Theodoro gaza nuꝑ e greco in latinum trãsductoꝝ

Ulierem vtero gerentem purgabis medicamẽto si ma
teria turget quarto mense: ⁊ ad septimum vsqꝫ: sed eas
minus ab recentiore autẽ ⁊ ab auctiore cauebis. 2.
In medicamentorum vsu si talia ducuntur ex cor
pore qualia vel sponte exeant: vtile est. Si ɔtra: co
hibenda sunt.
Si quale purgari oportet tale purgatur: prodest ⁊ facile fertur. 3.
Si contra: difficulter.
Estate potius supra: hyeme infra ducendum medicamentis est. 4.
Sub cane ⁊ ante canem medicamentoꝝ vsus difficilis est. 5. 6.
Macilentos ⁊ ad vomitum faciles purgandos supra curabis ca
uendo hyemem.
Qui autem ad euomendum difficiles sunt ⁊ corpore mediocriter 7.
constant infra purgabis cauendo estatem.
Tabi obnoxios caue ne vnquam ad supernas ducas euacuatio 8.
nes.
At vero atra bili cõmotos plenius infra eademqꝫ ratione cõtra 9.
ria afferes.
In valde acutis statim ⁊ die p̄rimi euacuandum est si materia tur 10.
get. Supersedere. n. in eiusmodi morbo: malo est.
Quos tormina vmbilicum fatigãt ⁊ labor atqꝫ lumbroꝝ dolor in 11.
festat: nec medicamento aut vllo alio modo solui cruciatus põt
his in aquam inter cutem siccam decumbitur.
Quorum alui leuitate intestinorum infestantur: hyberno tẽpore 12.
eos supra purgare malum est.
Qui non de facili supra veratrũ purgant: eoꝝ corpora ante potio 13.
nem humectãda sunt cibo pleniore quieteqꝫ.
Cuꝫ q veratrũ biberit ad corporis motões magis: ad somnos ge 24.
stusqꝫ min⁹ ducito: motõe corp⁹ turbari indicio ẽ nauigatio. 15.
Cum libuerit vt veratrũ amplius ducat: corpus mouebis. Cõtra
cuꝫ sistendũ censueris: somnũ molleris nec quicq̃ mouebis. 16.
Veratrum periculosum his est qui corpore integro sunt: facit eniꝫ
conuulsionem.
Si qs nõ febriens inedia exigit ⁊ cordis dolore aut caliginosa ver 17.
tigine infestatur ac oris amaritudinem sentit: purgatiõe se egere

parte ſuperioꝛe ſignificat. 18.

Dolores qui ſupꝛa pꝛecoꝛdia infeſtant purgationem ſupꝛa:qui in/fra:infra requirunt. 19.

Qui in medicamentoꝛum potione non ſitiunt cum purgantur:hi non deſinunt pꝛiuſq̄ ſitiant. 20.

Si toꝛmina acciderunt nō febꝛicitāti ⁊ genuũ grauitas ⁊ lumboꝝ doloꝛ:purgatione infra opus eſſe ſignificatur. 21.

Deiectiones nigre modo ſanguinis atri ſponte venientes ſiue cũ febꝛe ſiue ſine febꝛe peſſime ſunt:⁊ quo plures ſunt pꝛaui colo/res:eo peius. Sed ſi ex medicamento tales egeruntur:melius eſt. ⁊ quo plures non pꝛaui coloꝛes ſunt eo melius. 22.

In quocũq; moꝛbo incipiente ſi atra bilis vel ſupꝛa vel infra exie/rit:letale eſt. 23.

Quicunq; ex moꝛbis acutis aut diuturnis vulneribus aut alio quouis modo extenuati atram bilem ſanguini atro ſimilẽ emi/ſerint:poſtridie moꝛiuntur. 24.

Difficultas inteſtinoꝝ ſi ab atra bile incepit:letalis eſt. 25.

Sanguis ſupꝛa emiſſus qualiſcunq; eſt malus eſt:infra autem bo/nus eſt. 26.

Si difficultate inteſtinoꝝ laboꝛanti carũcule exeunt:letale ẽ. 27.

Quibus per febꝛes ſanguis alicunde large exierit: his in recrea/tione alui humide reducuntur. 28.

Quibus deiectiones biliose exeunt ſurditate ſuperueniente ſinũ/tur. Et quibus ſurditas pꝛeceſſerit deſinit ſi deiectiones ſequũ/tur bilioſe. 29.

Quibus febꝛicitantibus die ſexto frigoꝛa accidunt:his difficulter iudicantur. 30.

Quibus acceſſiones veniunt ſi febꝛis quacũq; hoꝛa dimiſerit:ea/dem altero die repetit:his difficile iudicatur. 31.

Qui per febꝛes laſſantur:his in articulos ⁊ maxillas potiſſimum abſceſſus decubunt. 32.

Quibus ꝯualeſcẽtibus a quauis egritudine pars aliqua coꝛpoꝛis doloꝛe vexatur:his eam in partem abſceditur. 33.

Quin ⁊ ſi pꝛiuſq̄ egrotaſſent parte aliqua ſui coꝛpoꝛis perdolue/rint:eodem moꝛbus decumbit. 34.

Si febꝛicitanti nullo tumoꝛe faucum ſtrangulatio accidit ſubito: letale eſt. 35.

Si febꝛicitanti collum peruertitur vt vix deuoꝛare poſſit ſine vllo colli tumoꝛe:moꝛtiferum eſt. 36.

Sudoꝛes febꝛicitanti ſi ſtatim inceperint bono ſunt. Et tertio die ⁊ quinto:⁊ ſeptimo:⁊ nono:⁊ vndecimo:⁊ quartodecimo:⁊ vige/ſimo:⁊ vigeſimoquarto: ⁊ vigeſimoſeptimo:⁊ trigeſimo: ⁊ trigeſimo/quarto. his.n.ſudoꝛib⁹ moꝛbi iudicant. Qui aũt nō ita veniunt:laboꝛẽ

significant ꝛ longitudinē morbi ꝛ recidiuam.

SUdores frigidi si cum febre acuta acciduͤt: mortē significāt. si cum mitiore: longitudinē morbi. 37.

EX qua parte corporis sudor est: ibi morbum esse significat. 38.

EX qua parte corporis frigor aut calor est: ibi morbus est. 39.

UBi toto in corpe mutatio fit: ꝛ modo corpus frigescit: mō calescit aut colorē aliū ab alio recipit: lōgitudo morbi significat. 40.

SI per somnū sudoris copia sine cā manifesta euenit: vsus cibi plenioris significatur. Sed si non per cibum id accidit: inanitione corpus egere significatur. 41.

SUdor multus mō frigidus mō calidus assidue fluēs frigidus magis: calidus minus: morbū significat. 42

QUecūqꝫ non intermittētes tertio die vehementiores redduntur: magis periculose existunt. Sꝫ si quouis modo intermittūt securitatem inesse significatur. 43.

QUos febres longe exercēt: his vel abscessus in articulos vel dolores decumbunt. 44

QUos febres diutine habent: his in articulos abscedit si labor accidit. Quibus autem in articulos abscedit si labor ex febre: hi cibo pleniore vtuntur. 45.

SI rigor accidit per febrem continuā egro iam debili letale ē. 46.

EXcreationes in febribus non interpollatis liuide: aut cruente: aut fetide: omnes sunt male. sꝫ si bene excernitur salutares sunt. deiectiones etiam ꝛ vrine iuuant que cōmode exeunt. At si nihil cōmode per ea loca excernitur: malo est. 47.

IN febribus non interpollatis si exteriora frigent: interiora vruntur ꝛ sitiunt: letale est. 48.

IN febre non interpollata si labium: aut oculus: aut supercilium: aut nasus peruertitur: si vsus: si auditus defecerit egro iam debili: quicquid ex his accidit: mors in propinquo est. 49.

QUibus in febre non interpollata difficultas spirandi cū delirio accidit: letale est. 50.

PEr febres abscessus nisi primis soluatur iudicationibus morbi lōgitudinem indicat. 51.

QUibus in febribus aut in alijs morbis oculis volentibꝰ illachrymant: nullū est piculū. sed quibus inuitis: piculosius est. 52.

QUibus per febres lentore dentes opplentur: his febres incidunt vehementes. 53.

QUibus tusses sicce leuiter irritantur in febribus ardentibus: hi non admodum siti afficiuntur. 54.

FEbres que per accessum inguinum accidunt: male sunt nisi genere ephimere hoc est dyarie continentur. 55. 56.

Febricitanti si sudor accedit febre nõ intermittente malo est: mor-
bus enim prorogatur: plusq̃z humiditatis inesse significat. 57.
Qui conuulsione aut distentione tenetur si accidit febris morbum
leuat. 58.
Qui ardore tenetur si frigus acciderit soluetur eo malo. 59.
Febres tertiane septenis circuitibus iudicantur: quod longissi-
mum est 60.
Quibus per febres aures obsurduerint: his sanguis e naribus fu-
sus aut aluus perturbata soluit morbum. 61.
Quibus per febres morbus regius ante septimum accidit ma-
li est. 62.
Febris nisi die pari desierit solet recidiuare. 63.
Quibus per febres quotidie frigus accidit: febres quotidie
soluuntur. 64.
Quibus per febres morbus regius die septimo: aut quartodeci-
mo acciderit: bono est: nisi ilia obduruerint. nam si hoc ita acci-
dit: non bene est. 65.
In febribus si circa aluum calor vehemens ac dolor ventriculi ve-
xat male est. 66.
In febribus acutis si conuulsiones aut viscerum dolores vehemẽ-
tes acciderint: male erit. 67.
In febribus si pauores per somnum aut conuulsiones accidunt:
male est. 68.
In febribus spiritus subsistens malo est: quoniam conuulsionem
significat. 69.
Quibus vrine crasse: grumose ⁊ pauce sunt: non sine febre: si tenu-
es copiose prodierint: proderũt: maxime vero tales exeũt his q
statim aut breui sedimen habeant. 70.
Quibus vrina turbulenta qualis iumentorum est: his dolor capi-
tis vel adest vel aderit. 71.
Quibus septimo die iudicat ad salutem: his vrina quarto die
nubeculam hȝ rubicũdã: ⁊ reliqua ex ratione. 72.
Quibus vrina perlucida alba emittitur malo est: deliris potissi-
mum talis euenit. 73.
Quibus ilia suspensa murmurant: si lumborum dolor accesserit:
his alui admodum humectant: nisi flatus erumpat: aut vrine
copia prodeat: idq̃z in febribns. 74.
Quibus in articulos abscessurum est: his eximit abscessum vri-
na crassa copiosa alba: qualis in febribus laboriosis quarto die
nonnullis exire incipit: sed si sanguis quoq̃z eruperit breui admo-
dum leuabuntur. 75.

SI sanguis aut pus effluit per vrinam: exulcerationē aut renum aut vesice significat. 76.

QUibus cum vrina crassa carūcule exigue: aut veluti capillamēta exeunt ex renibus: his excernitur. 77.

QUibus vrina crassa furfurea quedā exeunt: his vesica scabie affecta est. 78.

QUicunq̧ sponte sanguinem mingunt: his venulam ruptam esse in renibus significatur. 79.

QUibus in vrina decident arenosa: his calculo vesica laborat. 80.

SIquis sanguinem mingit ꝛ grumos ꝛ guttatim emittit vrinaꝫ ac dolorē ad ventrē imū ꝛ pectinē ꝛ femen: vitijs vesice laborat. 81.

SIquis sanguinem aut pus aūt squamulas mingit: ꝛ cū graueolētia in vrina: exulceratio vesice significatur. 82.

QUibus in vrinario meatu tubercula oriuntur: his suppuratione facta ꝛ eruptione leuatur dolor. 83.

MIctio noctu copiose facta exiguam fore delectionem significat.

¶ Incipit liber Quintus aphorismorū domini Hypocratis a dño Theodoro gaza nuper e greco in latinum transductorum.

Onuulsio a veratro letalis est.

COnuulsio a vulnere letalis est. 2.

SAnguis multe profusionis conuulsio aut singultus superueniens malo est. 3. 4.

EXpurgatiōe conuulsia aut singultus superueniens malo est. 5.

SI ebrius quisp̄ obmutuerit conuulsus emoritur nisi prehensus a febre sit: aut cum ad eam venerit horam qua crapula soluitur facultatem recipiat loquendi.

QUi a distentione prehenduntur: intra quartum diem intereunt. Si tamen hos dies euaserint: conualescent. 6. 7.

COmitiales quibus ante pubertatem accidunt cōmutationē recipiunt: quibus anno vigesimoquinto cōmoriuntur. 8.

COstales nisi intra quartũdecimuz diez repurgantur: in suppura tionem vertuntur. 9.

TAbitudini maxime etas obnoxia est ab anno decimooctauo ad trigesimumquintum. 10.

QVi tabe infestantur: siquod despuunt ⁊ extussiunt grauiter olet ⁊ capilli defluunt: letale signum ostendunt. 11.

QVi anginã euaserũt: his in pulmonẽ abscedit ⁊ intra septimum diem moriunt. si tamen hos dies euaserint suppurant. 12.

QVibus per tabem capilli defluunt: hi alui fluctione superuenien, te moriuntur. 13.

QVi spumantẽ sanguinẽ despuũt: his de pulmõe educit. 14.

TAbe detentis fluctio alui accedens letalis est. 15.

QVi a costali suppurant si intra quadragesimũ diez a quo ruptio facta est repurgent leuant: alioquin transeunt in tabem. 16.

CAlida si immodica sit: detrimẽta hec infert: corporis effeminatio nẽ: neruoꝝ incõtinẽtiã: mẽtis torpedinẽ: sanguinis profusionez: anime defectionem: quibus mors sequitur. 17.

FRigida ꝯuulsiones: distentiones: liuores: algores febriles. 18.

FRigida ossibus: dentibus: neruis: cerebro: medulle dorsali inimi, ca est. Calida contra: amica est. 19.

QVe perfrixerint calefacienda sunt: exceptis his que sanguinem profundant. 20.

FRigida vlcerib⁹ mordax ẽ: cutẽ obdurat: dolorẽ isuppurabilez mo uet: liuorẽ trahit: algores febriles ꝯuulsiões distẽsionesqꝫ iuehit. 21.

NOnnunqꝫ per distentionem sine vlcere iuueni bene corporato esta te media frigide aque larga perfusio reuocat calorem: calor autẽ mala hec tollit. 22.

CAlida suppuratoria vulnerum omnium est: summum securita, tis indicium prestat: cutem mollit: extenuat dolorem: lenit rigo, res: conuulsiones: distentiones mitigat: capitis autem grauitatem sol, uit: ossibus fractis plurimum prodest: sed precipue his que exuta sunt: eorumqꝫ maxime his que vlcera habent capitis ⁊ que ab algore vl̃ mo, riuntur vel vlcerantur: nec non repentibus comesis: sedi genitali vte, ro: vesice opitulatur: his calor amicus ⁊ decretorius est: frigus inimicũ atqꝫ interimens. 23.

VSus frigide vbi sanguis ꝓfundit: attamẽ nõ qua effluat sꝫ iuxta iniiciẽda est. Quinetiã vbi inflãmatões sunt aut inflãmma ad ru brũ cruẽtũue tẽdentia sanguine recẽti. Nã veterib⁹ quidẽ nigredinẽ af, fert: ignẽ ẽt sacrũ nõ exulceratũ iuuat: exulceratum ledit. 24.

FRigida qualis nix aut glacies pectori inimica sunt: tusses mouent ⁊ sanguinem ⁊ distillationem. 25.

TUmores articulorum ⁊ dolores sine vlcere atq; etiaz podagricos
dolores ⁊ conuulsa aqua frigida large effusa magna ex parte
leuat: soluit: dolorem extenuat : torpor enim mediocris dolorem
mitigat.

AQua que cito calescit ⁊ cito frigescit leuissima est. 26.
27.

QUi noctu libere cupiunt: his admodum sitientibus si obdormie,
rint bono est.

MEnstrua ducuntur suffitu aromatorũ que sepe vel ad alios vsus 28.
reciperentur nisi caput tentarent.

MUlierem vtero gerentem purgabis medicamento si materia tur 29.
get quarto mense ⁊ ad septimum vsq;: sed eas minus a recẽtiore
autem ⁊ ab auctiore cauebis.

MUlieri grauide capi ab aliquo morbo acuto: letale est. 30.
31.

MUlier pregnans sanguine misso ex vena abortum facit: ⁊ magis
si fetus auctior est.

MUlieri sanguinem euomenti si menstrua eruperint: leuatio ma, 32.
li contingit.

MUlieri menstruis deficientibus si sanguis e naribus fluxit bo, 33.
no est.

MUlieri pregnantis si aluus nimiũ fluxit periculum faciendi abor 34.
tum imminet.

MUlieri quam vitia vteri infestant aut que difficulter parit: si ster, 35.
nutamentum superuenit: bono est.

SI mulieri menses decolores nec semper eodem tempore ꝓuentũt 36.
purgatione opus esse significatur.

SI mulieri vtero graui mãme subito extenuant abortio seqt. 37.
38.

MUlieri grauide geminis si altera mãma extenuet alterꝫ ãmittit. ⁊
si dextra mãma extenuata ē marẽ: si sinistra feminã amittit. 39.

SI mulier non pregnans non puerpera habet lac: menstrua eius
defecerunt.

QUib⁹ mulierib⁹ sanguis in vbera colligit insaniã indicat. 40.
41.

SI nosse libuerit an mulier grauida sit mulsum ei bibendum da,
bis cum itura cubitum est: post deinde si venter torquetur gra,
uida est: si minus non est.

MUlier si marẽ gerit ꝓbe colorata est: si feminã decolor est. 42.
43.

SI mulieris p̄gnãtis vterũ ignis sacer infestat letale est. 44.

QUe preter naturam tenues vterum gerunt: abortum faciunt do,
nec crassescant.
45.

Mulieres que mediocriter corpulēte abortū faciūt secūdo mēse aut tertio sine cā māifesta: his acceptabula vteri plena mucoris sūt: ita ne fetum continere possint: sed pre suo pondere prerumpat ela- baturq; partus necesse sit. 46.

Que pter nāim crasse ꝯcipere nequeūt: his vteri os ab omēto ꝯpri- mit: itaq; ipleri donec extenuent non possunt. 47.

Si vterus in coxa positus suppuratur: linimentum recipiat neces- se est. 48.

Fetus qui mares sunt parte vteri dextra continentur: qui femine magis sinistra. 49.

Si secunda procidit sternutatorio apposito: nares ꝛ os apprehēdi mus. 50.

Si menstrua sistere places: cucurbitulam grandem appone ad mā mas. 51.

Que vterum gerunt: his vulua se comprimit. 52.

Mulieri grauide si lac effluit e mammis fetum imbecillem esse significat. At si mamme sunt firme ac solide: fetum esse validiorē significatur. 53.

Que abortum facture sunt: his mamme extenuantur. Sed si de- nuo durescant: dolor in māmis fatigabit aut in coxis aut in ocu lis aut in genibus: itaq; non faciet abortum. 54.

Quibus vteri os durū est: his cōpressuz id esse necesse est. 55.

Que vterum gerentes a febribus capiuntur: valdeq; extenuantur sine causa manifesta: he difficulter pariunt ꝛ cum periculo: aut abortum facientes periclitantur. 56.

Si profluuio mulieris conuulsio aut anime defectio superuenit: malo est. 57.

Si menstrua immodice fiunt: morbi accidunt. Et si non fiunt: mor- bi matricarij accidunt. 58.

Uteri aut recti intestini inflammatione vrine stillicidium accidit. Renibus etiam purulentis vrine stillicidium sequitur. 59.

Si mulier nō concipit ꝛ scire placet an concipere possit veste ob- uolutam suffies infra. Nam si odor transmitti per os ad nares vi debitur: non esse sua culpa sterilem cognosces. 60.

Si mulieri grauide menstrue purgationes prodeunt fieri non po test vt fetus bene valeat. 61.

Si mulieri menstrue purgationes non prodeunt: nec horror aut fe- bris superuenit ꝛ fastidia accidunt: grauidaz esse arbitrare. 62.

Mulieres q̄ prehumidos hn̄t vteros ꝯcipere nequeūt: q̄ ēt frigi- dos spissosq; habēt nō ꝯcipiūt: fet⁹ eniz extinguit. Necnō sicci ꝛ admodū calidi ꝯcipere nō possunt: genitale enim semen corrūpit pro- pter inopiaz alimenti. Que autē modice temperatos obtinent vteros

he valent fecunditate.

PAri modo vel marib⁹ euenit: aut enī ꝓpter corpis laxitatē diflat euanescitq; spirit⁹: nec semen genitale trāsmitti possit: aut ob spissitudinē humor nō foras decedit: aut ꝓpter frigiditatē foueri nō patit vt ad eū colligat locū: aut pp nimiū calorē hoc idē accidit. 63.

LAc febricitanti dari aut caput dolenti malum est: ꝛ quibus illa suspensa murmurant: ꝛ his qui sitibundi sunt. Nocet etiam quibus p febres acutas biliose deiectiōes ꝓdeunt: ꝛ quib⁹ sanguinis multi deiectio facta est. Cōpetit tabe ꝯfectis nisi admodū febriunt. Dādum etiā in febrib⁹ longis tussibūdis: si nec vllum ex p̄dictis vrget: ꝛ p̄ter rationem eger consumitur. 64.

QUib⁹ tumores in vulnerib⁹ apparēt: hi nō maxime ꝯuellunt neq; insaniunt: s; deletis tumorib⁹ aliis derepēte ꝯuulsiones a tergo ꝛ distentiones accidūt: aliis ante insania aut lateris dolor acut⁹ ꝛ vomica aut difficultas intestinoꝝ si tumores sunt rubicūdi. 65.

SI in vulneribus validis ꝛ prauis tumor non apparet: maluz est magnum. 66.

PUs molle ꝛ cedens bonuz est: crudum ꝛ renitens malū. 67.

DOlenti partem capitis posteriorem frontis venam surrectam incidisse prodest. 68.

MUlierib⁹ frigora inchoant a lūbis ꝛ p dorsuz ad caput deueniūt. viris ēt in pte posteriore corpis poti⁹ q̄ de pore. vbi gratia. cubitoꝝ aut femoꝝ cutis etiā rara est: qd̄ pilus declarat. 69.

QUi a quartanis capiunt nō admodū ꝯuulsionib⁹ capiuntur. ꝛ si antea capiebant: quartana superueniente liberantur. 70.

QUoꝝ cutis obtēdit squalida ꝛ sicca: hi sine sudore moriūt. Cōtra quoꝝ cutis laxa solutaq; est: hi obeunt cum sudore. 71.

QUi regio laborant: hi non admodum inflantur. 72.

¶ Incipit liber Sext⁹ aph. d. Hyp. a dño Theodoro gaza e greco in latinum nuper transductorum.

IN longis leuitatib⁹ itestinorū ructus acidus supueniens qui non extitit prius signum est bonum.

QUib⁹ nares humēt aut genitura: hi valitudinarii degūt. q bus econtrario est: melius valēt. 2.

IN longis difficultatibus intestinorum fastidiose inedie male sunt: peiores si accidunt cum febre. 3.

UUlnera obglabrata praua sunt. 4.

5.

Dolores aut pectoris aut coxe aut cuiusuis membri an multum infestent animaduertendum est. 6.

Uitia renum ⁊ vesice senioribus difficulter sanantur. 7.

Dolores ventris si suspensi sunt leuius: si non suspensi grauius infestant. 8.

Ulcera aque inter cutem que in corpore fiunt non facile sanantur. 9.

Pustule late non admodum pruriunt. 10.

Dolenti caput ⁊ vehementer laboranti pus aut aqua aut sanguis effusus per nares aut aures egritudinem tollit. 11.

Uitijs atre bilis ⁊ renum si marisce superuenerint bene erit. 12.

A mariscis diuturnis sanato: nisi vna seruet: periculum vel aque inter cutem vel tabitudinis iminet. 13.

Singultienti si sternutamenta supuenerint: tollunt singultū. 14.

Ab aqua inter cutem detentus si aqua per venas in ventrem defluxerit morbo soluetur. 15.

Fluore alui diutino detento vomitus sponte superueniens tollit fluorem. 16.

Costali aut pulmonia detēto si alui fluor supuenerit malo est. 17.

Lippienteꝫ deprehendi alui fluore: bono est. 18.

Si vesica precidit: aut cerebuꝫ: aut cor: aut precordia: aut aliquod ex tenuioribus intestinis: aut vēter aut iecur: letale est. 19.

Cum precisum os est: aut cartilago: aut gene particula tenuis: aut preputiuꝫ: nec augeri neqꝫ coalescere potest. 20.

Si sanguis preter naturam in ventreꝫ transfunditur: suppuretur necesse est. 21.

Si varices aut marisce insanienti superuenerint: insania soluetur. 22.

Quecunqꝫ rupta de dorso ad cubitum descendunt: sanguine detracto soluuntur. 23.

Si mestitia ⁊ metus longo tēpore tenēt atra bilis in vitio est. 24.

Si quod intestinum ex tenuioribus precisuꝫ est nunq̄ coalescit. 25.

Ignem sacrum deforis verti introrsum non bene est: interius foras bene est. 26.

Qui per ardores contremiscūt: his deliriuꝫ affert solutionē. 27.

QUi ſuppurati aut aqua inter cutem laborantes vruntur:aut ſecantur:omnes intereunt:ſi pus aut aqua vniuerſa effluxerit. 28.

SPadones neq̧ podagra laborant neq̧ calui efficiuntur. 29.

MUlier podagra nunq̄ laborat:niſi menſtrua defecerint. 30.

PUer podagra non laborat anteq̄ concūbere incipiat. 31.

DOlores oculorum ſoluit aut meri potio:aut balneum:aut fomentum:aut vena inciſa:aut medicamentum epotū. 32.

QUi vitio lingue balbutiunt:hi maxime ab alui profuſione longa capiuntur. 33.

QUi acida ructant:non admodum coſtali morbo laborant. 34.

QUi calui ſunt:his varices grandes nō fiunt. Quibus aūt caluis varices ſuperuenerint:his capilli denuo ſubnaſcuntur. 35.

AQua inter cutem laboranti ſi tuſſis ſuperuenit malo eſt. 36.

DIfficultatem vrine vena inciſa ſoluit:incidende ſunt interiores. 37.

AB angina detento ſi tumor in collo extitit: bono eſt: foras enim morbus decedit. 38.

QUibus cancri occulti fiunt:eos nō curari melius eſt. Qui eniȝ curantur celerius pereunt:qui non curantur diutius durāt. 39.

COnuulſio fit vel inanitione vel repletione: eodemq̧ modo ſingultus. 40.

QUorū ilia dolores fatigant ſine inflāmatiōe:his febris ſuperueniens ſoluit dolorem. 41.

QUibus ſuppuratū quid in corpore abditū nō inoteſcit:id ꝓpter craſſitudinem vel puris vel loci deliteſcit. 42.

ARquatis iecur effici durum male eſt. 43.

LIenoſis qui a difficultate inteſtinorum capiuntur:ſi ea ipſa difficultas longa eſt:aqua inter cutem ſuperueniet aut leuitas inteſtinorum atq̧ ita interimentur. 44.

QUibus ꝑ ſtillicidiū vrine ſuꝑuenerit voluulus:intra ſeptimū diē moriunt:niſi febre ſuperueniente vrina effluat ſatis. 45.

IN vlceribus annuis aut etiā diuturnioribus os diſcedere cicatriceſq̧ effici cauas neceſſe eſt. 46.

QUi gibbi ex anhelitu aut tuſſi efficiuntur ante pubertatem intereunt. 47.

QUi leuādi ſanguie ſunt aut medicamēto purgādi:his verno tpe vel cultello ſoluēda eſt vena:vel medicamētū adhibēdū eſt. 48.

LIenoſis difficultas inteſtinoꝝ ſuperueniens bono eſt. 49.

Podagrici morbi inflammatione sedata intra quadragesimũ dieꝝ desistunt. 50.

Quibus cerebrum precisum est: his febrem ⁊ bilis vomitum superuenire necesse est. 51.

Quibus bene valentibus dolores subito accidunt capitis statimq; obmutescunt ⁊ stertunt: intra septimum diem pereunt nisi febris prehendat. 52.

Oculorum suspectiones etiam per somnum obseruasse consilium est. nam siquid candide partis inspicitur palpebris non vndiq; sibi cõmissis: nec aliud fluor aut medicamenti potio in cã est: prauũ hoc signum: letaleq; admodum est. 53.

Delíria que cum risu accidunt tutiora sunt q̃ que serio. 54.

In affectibus acutis qui affligant cum febre: suspiria luctuosa mala sunt. 55.

Podagrici morbi vere ⁊ autumno magna ex parte mouent. 56.

Atrabilariis morbis i pericula hec decumbitur: stuporem corporis aut cõuulsionem aut furorem indicant aut cecitatem. 57.

Stupores attoniti potissimum veniunt a quadragesimo ad sexagesimum annum: 58.

Si omentum decidat putrescat necesse est. 59.

Quibus a coxendice infestatis coxa recedit ⁊ redit: his mucores ea in parte gignuntur. 60.

Quibus a coxendice infestatis diutina recesserit coxa: his crus cõtabescit ⁊ claudicat nisi aduratur. 61.

Incipit Septimus liber aphorismoꝝ dñi Hypocratis e greco i latinũ nuper a dño Theodoro gaza trãslatoꝝ.

In morbis acutis frigus partium extremaꝝ: malo est. 2.

In osse egrotante caro liuida: malo est. 3.

A vomitu singultus ⁊ oculoꝝ rubor: malo est. 4.

Horror a sudore non: bono est 5.

A binsania difficultas intestinoꝝ aut aqua inter cutem aut mentis alienatio: bono est. 6.

IN morbo diuturno media & deiectiones sincere: malo sunt. 7.

EX multa potione rigor aut delirium: malo est. 8.

A Vomice ruptione interna resolutio aut vomitio aut anime defectio euenit.

A Sanguinis profusione mentis commotio aut conuulsio: malo est. 9.

A Voluulo vomitus: aut singultus: aut mentis cõmotio: aut conuulsio accidẽs: malo est. 10.

A Costali Pulmonia: malo est. 11.

A Pulmonia delirium: malo est. 12.

PEr estus vehementes cõuulsio aut distentio: malo est. 13.

IN capitis ictu stupor aut mentis commotio: malo est. 14.

A Sanguinis sputo puris sputum malum. 15.

A Puris sputo tabes & fluor: cunq3 saliua substitit moriuntur. 16.

A Jecoris inflãmatione singultus: malo est. 17.

A Binsomnia conuulsio aut mentis cõmotio: malo est. 18.

A B ossis exutione ignis accidit sacer. 19.

A B igne sacro putredo aut suppuratio sequitur. 20.

A Forti vlcerum pulsu sanguinis profusio sequitur. 21.

A Ventris dolore diutino suppuratio sequitur. 22.

A Deiectione sincera sequitur difficultas intestinorum. 23.

A B ossis precisione stupor & delirium incidet. 24.

COnuulsio ex medicamenti potione letalis est. 25.

IN ventris dolore forti algor partium extremarũ: malo est. 26.

SI mulieri vterũ gereuti tentia acciderit: abortum patietur. 27.

28.

Quodcunqꝫ os aut cartilago preciditur in corpore increscere nō 29.
potest.
Pituita alba detento si alui fluor superuenerit vehemens egritu 30.
dinē tollet.
Quibus per alui fluorem deiectiones spumant:his pituita a ca 31.
pite defluit.
Quibus febricitantibus vrine sedimentū speciē farine crassioris 32.
refert:longam egritudinem fore significat.
Quibus sedimen biliosum desuper tenue est: acutum significat 33.
morbum.
Quibus vrina diducta disiectaqꝫ est:his perturbatio vehemens 34.
in corpore est.
Quibus vrina bullat:his fore morbum renalem ⁊ longum signifi 35.
cat.
Quibus sedimen pingue congestumqꝫ est:his renale vitium acu 36.
tum indicatur.
Quibus igit vitio renali detētis pdicta accidūt signa:eos dolores
circa musculos spine fatigāt:qui si locis exterioribus accidunt:
abscessus quoqꝫ futuros eodē existimato. Sed si interioribus magis la 37 38.
borat: intus abscessus quoqꝫ fore expecta.
Uomitio sanguinis sine febre salutaris est:cum febre malo est:cu 39.
randum acerbis ⁊ refrigerantibus.
Distillationes in ventrē superiorem suppurantur intra dies vi 40.
ginti.
Si quis sanguinem mingit ⁊ grumos atqꝫ vrine stillicidio affligit
⁊ dolore femoꝝ ventris imi pectinisqꝫ infestatur: morbum circa 41.
vesicam esse significatur.
Si lingua subito incōtinens facta est aut pars aliqua corporis stu 42.
pore elanguit:vitium hoc esse atre bilis certum est.
Si mesticia ⁊ metus longo tempore tenēt atra bilis i vitio est. 43.
Si natu maioribus per purgationem singultus superuenit nō bo 44.
no est.
Si febris ortum non ex bile trahit:calide copia capiti affusa tollit 45.
febrem.
Mulierem fieri ambidextram natura non patitur. 46.
Qui suppurati adurunt:si pus effluit puꝝ ⁊ albū euadūt.si cruē 47.
tum feculentum ⁊ fetidum:pereunt.
Quorum iecur suppuratū aduritur si pus effluit puꝝ ⁊ albū eua
dunt:his enim pus ꝯclusū in mēbrana est.sed si qualis amurca 48.
est tale effluxit intereunt.
In oculoꝝ doloribus sanguinē detrahe cū prius vinū p potionem 49.
exhibueris ⁊ ex calida aqua multa dilueris.

QUi aqua inter cutem laborat si a tussi tenetur desperandus est.
STillicidium & difficultatē vrine potio vini & detractio sanguinis 50.
tollit: incidende sunt vene interiores. 51.
AB angina detento si tumor aut rubedo pectoris superuenit bono
est. 52.
QUibus cerebrum sphacelatū hoc ē sideratū ē: intra tertiuz diem
moriunt. At si ab his diebus euaserint sanitati restituent. 53.
STernutamentū fit ex capite cerebro calefacto aut humefacta pte
capitis inani. Aer. n. ybi contentus erumpit & cum strepitu: qm̄
per angusta exitus datur: 54.
QUi dolore iecoris admodum conflictantur: his febris supue-
niens leuat dolorem. 55.
QUibus sanguinem trahi prodest: his vere detrahendus est. 56.
QUibus inter ventriculum & venas pituita constituta infert do-
lorem vtpote que ad alterutrū ventrē exitu careat: his pituita p
venas in vesicam delapsa morbus leuatur. 57.
QUibus iecur aqua repletuz in omentū erumpit: his venter aqua
impletur: atq̧ ita moriuntur. 58.
PAndiculationem oscitationem horrorem vinū par pari ingestuz
tollit egritudinem. 59.
QUibus tubercula in vrinario meatu oriuntur: his suppuratōe fa
cta & eruptione leuatur dolor. 60.
QUorum cerebrum concussum aliqua ex causa est: eos repente ob-
mutescere necesse est. 61.
COrporibus humidis fames afferēda est: fames enim corpora red
dit sicciora. 62.
UBi i toto corpe mutatio fit: & mō corpus frigescit: mō icalescit: aut
calorē aliū ab alio recipit: longitudo morbi significat. 63.
SUdoris copia calidi aut frigidi assidue fluētis humorez deduci
robusto supra: debili infra significat. 64.
QUecūq̧ nō intermittētes tertio die vehementiores reddunt: ma-
gis periculo se existunt: sed si quouis modo intermittunt securi-
tatem inesse significatur. 65.
QUos febres diutine habent: his in articulos absceditur: si labor
accidit. Quibus autez in articulos abscedit: si labor ex febre acci
dit: hi cibo pleniore vtuntur. 66.
QUibus tubercula diutina aut in articulos dolores ex febre decū
bunt. 67.
SI cibum febricitanti des: vt vires sano: sic morbum egro dederis.
QUe per vesicam excernuntur ɔspicienda sunt an talia sint qua- 9S.
lia exeunt sanis.
69.

Q Uoꝝ in deiectionibus si stare sinas nec moueas subsistunt quasi
strigmẽta: si pauca sunt paꝝ morbi contractũ est. si multa: multũ.
his aluũ purgasse ꝯducit. Quod si aluo nõ purgata dabis sorbitiones 70.
nocebis. ⁊ quo plus dederis eo magis nocebis.

E Xcretiones in febribus non interpollatis liuide cruente biliose
fetide male sunt omnes. At si bene excernitur bene est: ⁊ qđ tuꝫ ꝑ
ventrem tum per vesicam ⁊ quacunqꝫ secedens aliquid subsistit non 71.
purgatum malo est:

C Orpus efficere fluidum oportebit quocunqꝫ euacuanduꝫ censue-
ris: si supra firmari aluũ: si infra solui necesse est. 72.

S Omnus aut insomnia si alterutrum vltra debituꝫ fiat morbus ac-
cidet. 73.

I N febribus non interpollatis si exteriora frigent interiora vrunt
⁊ sitiunt: letale est. 74.

I N febre non interpollata si labrum aut oculus aut supcilium aut
nasus peruertit: si visus si auditus defecerit egro iaꝫ debili: quic- 75.
quid ex his accidit mors in propinquo est. 76.

A Pituita alba aqua inter cutem sequitur.

A B alui ꝓfluuio difficultas intestinorum. 77.

A Difficultate intestinoꝝ leuitas intestinoꝝ accedit. 78.

A Sideratione abscessus accidit ossis. 79.

A Sanguinis vomitione tabes ⁊ puris purgatio supra: a tabe flu-
ctio de capite: a fluctione ꝓfusio alui: a profusione alui astrictio 80.
purgationis superioris: ab astrictione mors.

A Sanguinis sputo puris sputuꝫ ⁊ fluor: cunqꝫ saliua subsistit mo- 81.
riuntur.

Q Ualiscunqꝫ aut per vesicam aut per aluuꝫ aut per carnẽ excretio
fit quacũqꝫ oĩno corpus excedit naturam: si paꝝ excedit parua
est egritudo: si multũ magna: si admodum multum letalis est.

¶ Diui Hypocratis medici aphorismoꝝ finis: a dño Theodoro gaza
medico nuper e greco in latinum translatorum.

Deo gratias.

His tamen ad tollendum studentium laborez addere decreui aphorismos medicine pertinentes: non soluz eos qui ad curandū morbos principaliter conferre videntur: verū ⁊ pronosticos qui in curis morborum etiam magni sunt adiuuamenti.

¶ De egritudinibus capitis. Cap. j.

¶ De dolore capitis.

Quibuscunqz in febribus vrine cōturbate velut subiugalium: his capitis dolores assunt. Apho. 71 quarte particule.
Lac dare caput dolentibus malum. 64.5.
Posteriora capitis dolentia: vena frontis incisa iuuat: ⁊ maxime pōt ponī ex eadem causa. 67.5.
Duorū dolorū qui simul fiunt: ⁊ nō fm eundē locum: maior denigrat minorem: factum etenim hī pro canone qui est diuersio. 40.2
Dolores in lateribus ⁊ in pectoribus: ⁊ in aliis partibus si multum durant ad discernendum mali sunt. 5.6.
Dolores ⁊ tumores circa ventrem existentes: superiores quidem leuiores: nō superiores vero fortiores. 7.6.
Caput dolenti ⁊ circūdolenti sanies aut aqua aut sanguis defluens: fz aures: fm nares: aut fm os: soluit egritudinem. 10.6.
Quibus dolores a dorso in cubitos trāseunt: flebotomia soluit. 22.6.
Quibuscūqz sanis dolores repēte fiūt in capite ⁊ ptinue sine voce fiūt ⁊ stertūt: tūc pereūt in septē diebus si nō febris eos accipiat. 51.6.

¶ De litargia.

In erisipila putredo aut sanies malū. In litargico tremor malū. 20.7.

¶ De subet.

In quo morbo somnus laborem prestat: mortale. 1.2.

¶ De vigilia superflua.

Somnus ⁊ vigilia vtraqz magis modo facta: malum. 3.2.

¶ De apoplexia.

Apopletici maxime fiunt in etatibus a. 40. annis vsqz ad. 60. 57.6.
Soluere apoplexiā fortē impossibile ē: debilez vero nō facile. 42.2.
Strangulatorum ⁊ dissolutorum nondū mortuorū non referunt: quibuscunqz spuma fuerit circa os. 43.2.

¶ De melancolia.

Si timor ⁊ pusillanimitas multum tempus habent perficit melancolicum huiusmodi habentem. 24.6.
In melancolicis egritudinibus periculose eruptiones apoplesiaz: aut spasmum: aut cecitatem significant: aut maniam. 56.6.
Melancolicis ⁊ nefreticis emoroides innate bonum. 11.6.
Melancolicis vero vehementius inferius eadem ratione cōtraria apponentes. 9.4.

¶ De mania.

Maniacis varicibus ⁊ emoroidibus inatis manie fit solutio. 21.6.
In mania dissinteria aut hydrops aut extasis: bonum. 5.7.

¶ De amentia.

Desipientie cum risu quidem facte securiores: que vero cum solitudi-
ne moleste. 53.6.

¶ De permixtione sensus.

Ubi desipientiā somnus sedat bonum. vbi vero prestat malum. 2.2.

¶ De epilensia.

Epilenticorum iuuenibus mutationes etatum temporum ⁊ locorum
euitare faciunt. 46.2.
Quibus epilensie ante iuuētutē nascunt mutationē habēt, qbus vero
a.2v.an. fiunt plerūqꝫ cōmoriuntur. 8.5.

De dispositōibus neruoꝝ. Cap.ij.

¶ De paralisi.

Frigidum vero neruis inimicum: ossibus dentibus cerebro spinali me
dulle: calidum vero vtile ⁊ amicum. 18.5.

¶ De spasmo ⁊ tetano.

A spasmo ⁊ tetano febris supueniens soluit egritudinem. 57.4.
In febre ex somnis timores aut spasmi malum. 66.4.
In febre spūs offendens malum: spasmum enim significat. 67.4.
In febre spūs offendens malum: spasmum enim significat. 67.4.
In febrib⁹ acutis spasm⁹ ⁊ circa viscera dolores fortes malum. 79.4.
Spasmus ex eleboro mortale. 1.5.
Spasmus superueniens mortale. 2.5.
In vulnere spasmus superueniens mortale. 3.5.
Sanguine multo fluente spasmus innatus malum. 4.5.
Spasmus ⁊ singultus post nimiam innanitionē malum. 6.5.
Si inebriatus aliqs repente sine voce fiat spasmo inato morit. 7.5.
Quicunqꝫ a tetano comprehenduntur: in quattuor diebus pereunt: si
vero hos effugiunt sani fiunt. 13.5.
Frigidum ⁊ tetanos ⁊ rigores: ⁊ febrium rigores. 18.5.
Est aūt vbi i tetano sine vulnere iuuene bñ carnoso estate media frigi
de aq̄ mlta ifusio caloris reuocatōez facit: calor v̄o hoc liberat. 17.5.
Calidum saniem faciens in omni vulnere maximū signum est ad cer
titudinem: cutem mollit ⁊ attenuat sine dolore: rigorū spasmorum
tetanorum est mitigatorium. 23.5.
Spasmus fit ex plenitudine aut ex euacuatione: ita ⁊ singultus. 39.6.
In sanguinis fluxu desipentia ⁊ spasmus malum. 9.7.
In hylion vomitus singultus spasmus ⁊ desipientia malum. 10.7.
In vulneribus fortibus spasmus aut tetanus malum. 13.7.
In vigilia spasmus aut desipientia malum. 18.7.
In farmacie potione spasmus malum. 26.7.

¶ De stupore.

In plaga vel p̄cussione in capite stupor aut desipientia malū. 14.7.

¶ De iectigatione aut saltu: nihil.

¶ De tortura.

In nō deficiēte vero febre si labiū aut oculus aut supercilliū aut nasus distorqueatur aut non videat vel vt natura audiat: iam debili exi⸗stēte corpore: quecunqꝫ horum fiant iam prope est mors. 49.4.

¶ De dispositōibus oculoꝝ. Cap. iij.

In temporibus vero siquidez hyems sicca ꝛ borealis fiat: ver vero plu⸗uiosuz ꝛ austrinū: necesse est estate obtalmias fieri. 12.3.

Si vero hyems austrina ꝛ pluuiosa fiat: ver vero siccum ꝛ boreale: ob⸗talmie sicce fiunt. 13.3.

Si vero borealis fuerit autūnus ꝛ inaquosus: humidis quidem nā ꝛ mulieribus confert: reliquis vero obtalmie erunt sicce. 14.3.

In siccis temporibus obtalmie fiunt. 18.3.

Cōstitutiones vero quotidiane austrine: vrtigines faciūt i oculis. 17.3.

Estate vero quedaz hoꝝ oculoꝝ ꝛ aurium dolores. 22.3.

In non deficiente febre si oculus distorqueatur ꝛ non videat debili exi⸗stente corpore: iam prope mors est. 49.4.

Quibuscūqꝫ in febribus aut aliis egritudinibus voluntarie oculi la⸗chrymantur: nihil inconueniens. quibus vero non ſm voluntatē: in⸗conueniens. 52.4.

In oculis patientem a dyarla accipi bonum. 17.6.

Dolores oculorum meri potio aut piria aut flebotomia aut farmacia soluit. 31.6.

Attendere autem oportet ꝛ iudicia oculoꝝ a somnis. si enīz quid albi appareat cōmissis palpebris non ex dyarla existente aut farmacie potatione: malum est signum ꝛ mortale valde. 52.6.

Oculorum dolores meri potiones ꝛ lauacra multa calide ꝛ flebotho⸗mia soluit. 47.7.

¶ De dispositōibus auriū. Cap. iiij.

Quibuscunqꝫ fellee egestiones surditate superueniente quiescunt: ꝛ quibuscūqꝫ surditas fit felleis supueniētib⁹ egestiōib⁹ quiescit. 2.84.

Aut non audiat iam debili existente corpore: quecūqꝫ horum fiant iam prope est mors. 49.4.

Quibus in febribus aures surdescunt: sanguis ex naribus fluens: aut venter turbatus: soluit egritudinem. 9.4.

¶ De dispositionibus nasi. Cap. v.

Quibus nares humide natura ꝛ semen humidum sanis egrius: qbus vero contraria salubrius. 2.6.

Branchi ꝛ corize in valde senibus non maturantur. 40.2.

Senioribus vero catarri celeriter dissoluētes. in fine aphorismi. 23.3.

Si vero estas sicca ꝛ borealis fuerit autumnus vero pluuiosus ꝛ austri⸗nus: capitis dolores i hyeme tusses brāchi ꝛ corize fiūt. 14.3.

Si vero borealis ꝛc̃.ꝛ corize diuturne. 15.3.
Senioribus vero disnie catarri ꝛc̃. 32.3.
Catarri in superiori ventre idest pectore in saniem conuertuntur in 20. diebus. 36.7.
Frigida aut nix aut cristallus ꝛc̃. catarros facientia. 25.5.

¶ De fluxu sanguinis narium.

Senioribus vero ꝛ ad iuuentutem accedentibus ꝛc̃.ꝛ ex naribus sanguinis fluxus. 27.3.
Quibuscunqꝫ in febribus sanguinis fluit multitudo vndecūqꝫ in resumptionibus ventres his humectantur. 27.4.
Quibuscūqꝫ in febribus aures surdescunt: sanguis ex naribus fluēs: aut venter turbatus: soluit egritudinem. 60.4.
Quibus spes ad articulos apostema cōuerti ꝛc̃. in fine. Si vero ex naribus sanguis fluit valde ꝛ celeriter soluit. 75.4.
Mulieri mēstruis deficientib⁹ sanguinē ex narib⁹ fluere bonū ē. 32.5.
Caput dolenti ꝛ circundolenti sanies aut aqua aut sanguis defluens ſm aures aut nares aut ſm os soluit egritudinem. 10.6.
In sanguinis fluxu desipientia aut spasmus malum. 9.7.

¶ De sternutatione.

Mulieri que a matrice molestatur: aut difficulter generanti sternutatio superueniens bonum. 34.5.
A singultu habito sternutatio supueniens soluit egritudinez. 12.6.
Sternutatio fit a capite ex calefacto cerebro aut humectato qđ est in capitis vacuo: effunditur enim aer intus existens foras: sonat vero quia perangustus est ei exitus. 52.7.

¶ De varijs dispositionibus oris ꝛ lingue. Capitulum. vj.

In etatibus vero talia accidunt pueris ꝛ nouiter genitis, vlcerationes ꝛ vomitus ꝛc̃. 25.3.
Trauli dyaria maxime capiuntur longa. 32.6.

¶ De dispōnib⁹ dentium. Cap. vij.

Unicū reperio aphorismum de medicina dentium ꝛ pnosticuz: preter illum q positus est de difficili exitu dentium. ꝛ est. 26.3.
Quibus in dentibus in febribus limositates fiunt: fortiores ꝛ diuturniores fiunt febres. 53.4.
Cum vero dentes producunt: gingiuarū pruritus: febres: spasmi: dyarie: ꝛ maxime quādo pducunt caninos dētes. 26.3.

De dispositionibus labiorum ꝛ gingiuarum. Cap. viij.

De egritudinibus labiorum ꝛ gingiuarum in aphorismis nihil reperio vltra ea que dicta sunt de egritudine oris.

¶ De dispōnib⁹ gutturis. Cap.ix.

Autumno vero ꝛ estiuorum multa: strangurie lienterie ꝛ squinantes ꝛ anhelitus. 23.3.

Si a febre habito tumore non existente in faucibus suffocatio repente superuenerit mortale. 34.4.

Si a febre habito collum ꝯuertatur vt vix deglutire possit tumore nō existente in collo mortale. 35.4.

Quicūqꝫ squinantiā effugiunt ꝛ ad pulmonē eis ꝯuertitur: in septem diebus moriuntur. Si vero hos effugiunt: empici fiunt. 11.5.

A squinante habito tumor ꝛ rubor in pectore supueniens bonū: foras enim conuertitur egritudo. 37.6.

Si a febre habito tumore nō existente suffocatio repēte renascitur vt deglutire non possit mortale. 60.7.

Scōs taliter inuenit. Si a febre habito torqueat collū vt deglutire nō possit: ꝛ trāsglutiendo angustet sine tumore manifesto: mortale.

De dispo. pectoris ꝛ pulmōis. Ca.x.

De anhelitu ꝯstrictione siue difficultate eius: vt in quarto aphorismo vt iam clarebit.

In febrib⁹ spiritus offendens malū: spasmū eniꝫ fieri significat. 68.4.

¶ De asmate.

Quibuscunqꝫ gibbi ex asmate fiunt aut tussi ante iuuentutem pereunt.

¶ De tussi.

Quadragesimussextus dictus. 46.6.

¶ De voce.

Si inebriatus aliquis repente sine voce fiat: spasmo manito moritur: si non febris acceperit eum: aut ad horam veniens ſm quam crapule soluuntur locutus fuerit ꝛc. 6.5.

Quibuscūqꝫ dolores repente fiunt in capite ꝯtinuo sine voce fiunt ꝛ stertunt pereūt in septē diebus si nō eum febris accipiat. 51.5.

Quibuscūqꝫ cerebrum cōmotum fuerit ab aliqua causa necesse est statim sine voce fieri. 48.7.

¶ De sputo sanguinis.

Adolescentibus vero sputa sanguinis: ptisis: febres acute: epilensie ꝛ alie egritudines: maxime vero predicte. 30.3.

Quibuscunqꝫ in febribus sanguinis fluit multitudo vndecunqꝫ in rēsumptionibus ventres his humectantur. 27.4.

Excreationes in febre nō deficientibus liuide ꝛ sanguinee ꝛ felle ꝛ fetide oēs male sunt: egeste vero bone. Bone vero sunt ꝛ ſm secessum ꝛ vrinam ꝛc. 47.4.

Quicūq; sanguinē spumosū spuūt: his ex pulmōe eductio fit. 14.5.
Caput dolenti ⁊ circūdolenti sanies aut aqua aut sanguis defluēs p
nares aut aures aut os soluit egritudinem. 10.6.
In sanguinis sputo saniei sputum malum. 15.7.
Quicūq; sanguinē vomūt siquidē sine febre salubre: si vero ex febre pnitio/
sum. curare vero opz stipticis aut infrigidantibus. 37.8.

De pleuresi.

Paroxismos ⁊ cōsistentias declarāt egritudines ⁊ tēpora āni ⁊ circul
tuū adinuicē incremēta: siue quotidie siue pter diē siue p amplius tem
pus fiat. Sed ex apparētibus post: quēadmoduz in pleureticis sputuz
si continuo apparet subrubeū inchoantez quidez morbū abbreuiat. 12.1.
Si vero post apparet subrubeuz prolongat.
Austrini flatus grauāt auditū. Et subdiuidit. Si vero boreas fuerit: tusses
faringes: vētres duri: dissurie: horrores: laterum dolores. 6.3.
Hyeme vero pleuretides: periplemonie: corize: branchi: tusses: pecto
ris laterum ⁊ lumborum dolores. 24.3.
Quicunq; pleuretici facti non purgantur in quattuordecim diebus:
hi in empima transeunt. 9.5.
Quicūq; ex pleureticis empicij fiunt si purgant in quadraginta diebus
a qua die ruptura fuit: soluit. Si vero nō: in ptisiz transeunt. 16.5.
A pleuretide supato aut piplemonia dyaria supueniēs malū. 16.6.
Acide eructuantes non valde pleuretici fiunt. In pleuretide periple/
monia malum. 33.6.

De periplemonia.

34.6.
Dictus est de pleuresi. 16.
Dictus est de pleuresi. 12.7.
In periplemonia frenesis malum.

De empimate.

Quicunq; empici aut hydropici vruntur aut inciduntur: si sanies qdez
pura fluxerit ⁊ alba euadunt. si vero cenulenta ⁊ male olens fuerit
pereunt. 27.6.

De ptisi.

11.3.
Autumnus ptisicis malus.
Si vero estas sicca ⁊ borealis fuerit: autumnus vero pluuiosus ⁊ au/
strinus: capitis dolores in hyeme ⁊ tusses ⁊ brāchi ⁊ corize fiūt: qui/
busdam vero ⁊ ptisis. 14.3.
Autumno vero ⁊ estiuorum multa ⁊ febres quartane ⁊ errantes ⁊ sple/
nes ⁊ hydropes veniētes ⁊ splenes ⁊ ptisici. 23.3.
Dictus est de sputo sanguinis. 30.3.
Ptisicos vero metuentes ad superiores farmacias. 8.4.
Ptisis fit maxime etatibus a decemocto annis vsq; ad vigintiquinq;
annos. 16.5.
Qui a ptisi molestant si sputū qualēcumq; spuunt fetet super carbo/
nes effusum: ⁊ capilli a capite defluunt: mortale est. 12.5.

Quibuscunq3 ptisicis defluunt capilli: si dyaria superuenerit mortale.
Si ptisi habito dyaria superueniens mortale. 13.5.
Lac dare caput dolentibus malum. Maluz vero ⁊ febricitantib⁹ ⁊ qb⁹ hypocundria suspensa rugiunt ⁊ siticulosis. Malum vero ⁊ quib⁹ fellei secessus: ⁊ in acutis febribus: ⁊ quibus sanguinis multa egestio facta est. Conuenit vero ptisicis non valde febricitantibus. Dare vero ⁊ in febribus longis nullo predictorum signorum presente ⁊ extra rationem tabefactis. 16.5. 64.5.
In saniei sputo ptisis ⁊ fluxus malū. vbi sallua retinet moriunt. 16.7.

De dispositionibus cordis. Et primo de tremore. Cap. xi.

In febrib⁹ circa ventrē causma ⁊ cordis morsus vl tremor malū. 66.4.
Qui exoluuntur fortiter ⁊ frequenter sine manifesta occasione repente moriuntur.

De mammillis ⁊ dispositionibus earum. Cap. xij.

Mulieri in vtero habēti si subito mā̄mille graciles fiūt abortit. 36.5.
Mulieri in vtero geminos habenti: si altera mammillarum gracilis fiat alterum abortit. ⁊ siquidem dextera gracilis fiat masculum: si vero sinistra feminam. 27.5.
Si mulier que neq3 pregnans est neq3 generauit lac habet: huic menstrua defecerunt. 38.5.
Mulieribus quibus conuertitur sanguis ad mammillas: maniam significat.
Mulieri si vis mēstrua retinē̄ sicū maiorē ad mā̄millas appōe. 39.5.
Mulieri i vtero habēti lac extra mā̄millā multū fluēs debilē fetū significat. si vero dura fuerint vbera: sanuz fetū significant. 50.5.
Quecunq3 corruptiue sunt fetus: his vbera gracilia fiunt. Si vero rursus dura fiant: dolor fit in vberibus aut vteribus genibus aut in oculo ⁊ non corrumpuntur. 52.5.
53.6.

De dispositionibus stomachi. Capi. xiij.

De meri ⁊ dispositōe stomachi.
Ventres vere ⁊ hyeme calidissimi sūt nāt sonni longissimi. 15.1.
Estate ⁊ autumno cibos grauissime ferunt: hyeme vero facillime mox vere. 15.1.
In omni egritudine confortari mentem ⁊ bene se habere ad oblatiōes

bonum. contrarium vero malum. 33.2.

¶ De difficultate transglutiendi.

Si a febre habito collū ɔuertat vt vix deglutire possit: tumore nō existēte i collo repēte inascit vt deglutire nō possit: mortale. 35.4.

¶ De dolore stomachi.

In febrib⁹ circa vētrē cauma forte ⁊ cordis morsus: malū. 66.4.

¶ De siti.

Potus indigentiam soluit. 21.2.

Quibuscunq3 bibere desiderium nocte valde sitientibus si dormierint: bonum. 27.5.

¶ De dispositionibus mirach ⁊ hypocundriorum.

Quibus hypocundria suspensa sunt ⁊ subrugiētia: lumbi dolore supueniente vētres his humectant: si nō vētositates erumpant aut vrine multitudo nō supueniat. in febrib⁹ vero hec fiunt. 64.4.

¶ De vomitu.

In perturbationibus ventris ⁊ vomitibus qui sponte fiunt: siquidem qualia oportet purgari purgentur confestim ⁊ bene ferunt. si vero non: contrarium. 2.1.

Difficile vomētes ⁊ medie carnosos inferius timētes estatem. 7.4.

Ex egritudinibus quibuscunq3 si fel nigrum sursum aut deorsum exiuit mortale. 22.4.

In ilion vomitus singultus spasmus desipientia: maluz. 10.7.

¶ De singultu.

Spasmus ⁊ singultus post nimiā purgationem malum. 4.5.

A singultu habito sternutatio superueniens soluit egritudinē. 13.6.

A dyaria habito diuturna spontaneus vomitus superueniens soluit dyariam. 15.6.

In flegmone epatis singultus malum. 17.7.

¶ De dispositiōib⁹ epatis. Cap. xiiij.

¶ De dolore epatis.

Cuicūq3 epar circūdolet: his febris supueniēs soluit egritudinē. 53.7

¶ De apostematibus epatis.

In epate vero flegmones patienti singultus superuenit. 60.5.

Uesicam incisam aut cerebrū aut cor aut diafragma aut renes aut intestinorum aliquod gracilium aut ventrē aut epar mortale. 18.6.

Quicunq3 in epate propter saniem vruntur: siquidem sanies pura fluxerit ⁊ alba euadunt: in tunica enim illic sanies est. Si vero velut amurca fluxerit: pereunt. 46.7.

¶ De hydrope.

Autumno vero ⁊ estiuorum multa: ⁊ febres quartane: ⁊ errantes ⁊ splenes ⁊ hydropes venientes ex splene ⁊c̃. 23.3.

Hydropicis si nascuntur in corpore vulnera: nō facile sanant. 8.6.

Quicunq3 empici aut hydropici vruntur aut scinduntur: his effluen-

te sante aut aqua multa etiam repente omnino pereũt. 22.6.
Quibuscũq3 torsiones & circa vmbilicũ dolores & lumbos & dolorez nõ soluit neq3 farmacijs neq3 aliter: in hydropẽ siccam perficit. 11.4.
Hydropicis tussis supueniẽs mala: pcedẽs nõ sine malo. 35.6.
Quicunq3 splenetici a dissinteria capiuutur: his superueniente disnia longa hydrops innascit aut litẽteria & pereũt. 43.6.
In mania dissinteria aut hydrops aut extasis: bonum. 5.7.
Hydropicus si tussim siccam habet desperatus est. 48.7.
Quib9 epar aqua ipletũ erũpit: his aqua vẽter iplet & moriunt. 46.7.

¶ De hipocundrijs.

Quibus in febricitantibus in septima aut nona aut vndecima aut decimaquarta die icteritia superueniẽs: bonum: si nõ ad dextrum hypocundrium durum fiat. si vero non: non bonum. 64.4.
Quib9 hypocũdria suspẽsa & subrugiẽtia: lumbi dolore supueniẽte vẽtres his humectant: si nõ vẽtositates erũpãt aut vrine multitudo supueniat. in feb. vero hec fiunt. 74.4.
Lac dare caput dolentib9 maluz. maluz vero & febricitantib9 & quibus hypocundria suspẽsa rugiunt & siticulosis &c. 64.5.
Quibuscunq3 dolor fit circa hypocundria sine flegmone: his superueniens febris soluit dolorem. 40.6.

¶ De dispo. fellis & splẽis. Cap. xv.

¶ De icteritia.

Quibus in febrib9 in septima aut nona aut vndecia aut decimaquarta die icteritia superuenerit bonum: nisi dextrum hypocundrium durum fiat. si vero non: bonum. 64.4.
Quibuscunq3 in febribus icteritia superuenerit ante septimum diem malum est. 63.4.
Icterici non valde inflantur. 71.5.
Ictericis si epar durum sit malum. 42.6.

¶ De splene.

Autumno vero estiuorum multa & febres quartane & errantes & splenes & hydropes venientes ex splene. 23.3.
Quicunq3 splenetici a dissinteria capiunt: his supueniente disnia lõga hydrops innascitur aut lienteria & pereunt. 43.6.
Spleneticis dissinteria superueniens bonum. 48.6.

¶ De fluxu oium modoz. Cap. xvj.

In ventris fluxibus mutationes egestionum iuuant. si non ad malum trasmutentur. 14.2.
Egestiones nigre vel quasi sanguis spõte veniẽtes & cũ febre & sine febre pessime sunt. & quãtũcũq3 colores plẽs fuerit: magis malũ. cũ farmacijs võ meli9 ẽ & q̃tũcũq3 plures colores fuerit nõ malũ ẽ. 21.4.
Egritudinib9 quibuscũq3 incipientib9 si fel nigrũ sursuz aut deorsum

exiuerit mortale est. 22.4.
Quibuscunqꝫ ex egritudinibus acutis: aut multi temporis: aut abortibus: aut aliter extenuatis si fel nigrum quasi sanguis exiuerit: sequēti die certifico morientur. 23.4.
Dissinteria si a felle nigro inchoauerit mortale. 24.4.
Nigre egestiones si a dissinteria iam habito vt intestinorū carnes egerantur mortale. 26.4.
Quibuscūqꝫ fellee egestiones fiūt surditate supueniēte quiescūt: ⁊ quibuscūqꝫ surditas fit felleis supuenientib⁹ egestionib⁹ quiescit. 28.4.
Mulieri in vtero habenti tenasmon inatum abortuꝫ facit. 49.5.
In diuturnis lienterijs oxiremia veniens prius non existens signum est bonum. 1.6.
In longis dissinterijs cibi abstinentia malum: ⁊ cū febre peius. 3.6.
Trauli a dyaria capiuntur longa. 32.6.
Quicunqꝫ splenetici a dissinteria capiuntur: his superueniente disnia longa hydrops innascitur aut lienteria ⁊ pereunt. 43.6.
Spleneticis superueniens dissinteria bonum. 48.6.
In mania dissinteria aut hydrops aut estasis bonum. 5.7.
In colerico secessu dissinteria malum. 24.7.
Si ab albo flegmate habito dyaria superuenerit fortis soluit egritudinem. 30.7.
Quibuscunqꝫ spumose egestiones in dyaria: his flegma a capite defluit. 31.7.

¶ De doloribus intestinorꝫ.

Quibuscunqꝫ torsiones ⁊ circa vmbilicū dolores ⁊ lumbos: dolor non soluit neqꝫ a farmacijs neqꝫ aliter in hydropē siccā pficit. 11.4.
In febribus acutis spasm⁹ ⁊ circa viscera dolores fortes malū. 49.4.
Dolores in lateribus ⁊ pectoribus ⁊ in alijs partibus: si multum differunt ad discernendum mali sunt. 5.6.
Dolores ⁊ tumores circa ventrem existentes superiores quidem leuiores: non superiores vero fortiores. 7.6.

¶ De ilios.

Quibuscunqꝫ ex strāguria ilion innascit: hi in septem diebus peunt: si non febre superueniente vrina multa fluxerit. 44.6.
In ilion vomitus singultus spasmus desipientia malum. 10.7.

¶ De colica nihil.

¶ De dispositionib⁹ ani. Cap. xvij.

Melancolicis ⁊ freneticis emoroides innate: bonum. 11.6.
Emoroides habenti antiquas si non vna relicta fuerit periculum est hydropisim aut ptisim aut maniam fieri. 12.6.
Maniacis varicibus aut emoroidib⁹ innatis manie fit solutio. 11.6.

¶ De dispositiōib⁹ renū. Cap. xviij.

Quicunqꝫ nefretici sunt non sanantur post.40.annos:intelligendō p
nefresim passionem renum omnem indifferenter. 6.4.
Quibuscunqꝫ in vrinis arenosa subsistant sedimina:his vesica aut re-
nes linthiasim patitur. 80.4.
Nefretici ⁊ circa vesicam dolores laboriose sanantur in senibus. Et per
nefresim hic intellige vlcerationez.⁊ in fine cōmenti Galienus sicut
alibi dixit Hypocra.senes his passionibus cōmoriuntur. .7.6.
Quibuscunqꝫ in vrinis ampulle supernatant nefreticam ⁊ longā egri
tudinem fore significant. 35.7.
Quibuscūqꝫ pinguis hypostasis ⁊ conglobata:his nefreticā significat
⁊ acutam fore egritudinem. 36.7.
Quibuscunqꝫ nefreticis existentibus predicta signa acciderint:⁊ dolo
res acuti circa musculos spinales sint:siquidem circa lumbos ex-
trinsecos sunt:apostema futurum extrinsecum significant. Si vero
dolor magis circa interiores locos fuerit:apostema futuruz expecta-
bis magis intus. 37.7.
Quibuscunqꝫ inter renes ⁊ ventrem flegma concluditur ⁊ dolorē pre-
stans non habet exitum in neutrum ventrium:his ſm venas in vesi
caz ɔuerso flegmate solutio fit morbi. 55.7.

¶ De dispositionibꝰ vesice. Cap.xix.

Egritudines vero in pluuialibus vt multum fiunt:⁊ febres longe:⁊ vē
tris fluxus: ⁊ putredines: epilētici: apopletici:⁊ squinantes. In sic-
cis vero ptisici:obtalmie:arthetice:strangurie:⁊ dissurie. 17.3.
Autumno vero ⁊ estiuoꝝ multa:febres quartane ⁊ errantes ⁊ splenes
hydropes ⁊ ptisis ⁊ strangurie ⁊ lienterie. 23.3.
Senioribus vero factis perithimia spondilis ⁊ lithiases:lūbrici. 27.3.
Senioribus disnie:catarri cum tussi: strangurie:dissurie:articulorum
dolores:nefresis:vertigines:apoplexie: cacesie:pruritus totius cor-
poris:melancolie: vigilie:ventris ⁊ narriū humiditates:oculoꝝ he-
bebetudo:glaucositas:grauitas auditus. 32.3.
Quibuscūqꝫ vrine grosse globosse pauce non sine febribus multitudo
veniens ex his tenuis iuuat:maxime vero talia eueniunt quibus ex
principio vel post principiū aut celerius hypostases fiunt. 70.4.
Quibuscunqꝫ in febribus vrine conturbate velut subiugalium:his ca-
pitis dolores aut adsunt aut aderunt. 71.4.
Quibus septimo egritudo terminatur:his nubem habꝫ rubeā quarta
dies in vrina ⁊ alia signa ſm rationem. 73.4.
Quibus vrine ⁊ limpide aut albe:male v̊o in freneticis appent. 72.4.
Quibus hypocundria suspensa ⁊ subrugientia lumbi dolore superue-
niente:vētres his humectātur:si nō ventositates erumpant:aut vri-
ne multitudo superueniat. 74.4.
Quibus spes est ad articulos apostema ɔuerti:eruct ab apostemate vri
na grossa ⁊ multa ⁊ alba facta velut in laboriosis febribus ⁊ maxime

fi in quartanis quibusdam incipit fieri. Si vero sanguis ex naribus 75.4.
fluat valde celeriter soluuntur.
Si sanguinem aut pus minxerint: renum aut vesice vlcerationem si- 70.4.
gnificat.
Quibus in vrina grossa quasi carniuȝ frusta vel sicut pili sunt: his de 76.4.
renibus exeunt.
Quib⁹ in vrina pingui exn̄te furfura mingunt: his vesica stabit. 77.4.
Quicunqȝ sanguinem sponte mingunt: his de renibus vene rupturaȝ 75.4.
significat.
Si sanguinē mingunt aut trūbos ⁊ strāguriam habent ⁊ dolor incidit
in pectinē ⁊ sub vētre ⁊ pitoneon: circa vesicā dolorē significat. 80.4.
Quibuscunqȝ in vrinis arenosa obstant: his vesica aut renes lithia- 80.4.
sim habet.
Si sanguinem aut pus mingunt aut squamas ⁊ odor grauis: vesice vl- 82.4.
cerationem significat.
Quibus in vrinali via vel virga pustule nascūtur: sanie facta ⁊ erupta 83.3.
solutio fit morbi.
Urina facta multa noctu modicū secessuȝ significat ⁊ ecōuerso. 84.4.
In ano flegmones patiēti ⁊ matrice flegmonem habente: stranguria
superuenit. In epate vero flegmones patienti singultus superuenit 58.5.
⁊ in renibus habentibus saniem stranguria: accidit.
Nefretici ⁊ circa vesicam dolores: laboriose sanantur in febribus al's in 6.6.
senibus.
Uesicam incisam aut cerebrū: aut cor: aut diafragma: aut epar: aut ven- 18.6.
trem: aut renes: aut intestinoꝝ aliqđ gracilīū mortale.
Quibuscūqȝ ex stranguria ilios innascit: hi in septeȝ diebus pereunt: 44.4.
si non febre supueniēte multū vrina fluxerit.
Quibuscūqȝ in febribus in vrinis crinoydes hypostases fiunt: longaȝ 32.7.
egritudinem significat.
Quibuscūqȝ vrine distātes fiūt: his in corpore turbatio fit fortis. 34.7.
Quibuscūqȝ in vrinis ampulle supnatant: nefreticam significat: ⁊ lon- 35.7.
gam egritudinem fore.
Quibuscūqȝ pinguis hypostasis ⁊ cōglobata: his nefreticaȝ significat 36.7.
⁊ acutam egritudinem fore.
Si sanguinem ⁊ trumbos mingant ⁊ stranguriaȝ habeāt ⁊ dolor inci- 40.7.
dit in peritoneon ⁊ sub ventrem ⁊ pectinem: ea que circa vesicā sunt:
egrotare significant.
Stranguriaȝ ⁊ dissuriaȝ vini potio ⁊ sic flebotomia soluit: incidere ve- 49.7.
ro venam que intus in talo est bonum.

De dispositionibus membrorum generationis in viris. Cap. xx.

Similiter in maribus: aut eniȝ ꝑpter raritatem corporis spiritus extra

fertur vt non incidat semen:aut propter densitatē humidū ꝫ nō dif-fundetur extra:aut ꝑpter frigidum nō calefit ita vt cōgregetur ad hunc locum:aut ꝑpter caliditatē hoc ipsum fit. 63.5.
Quando incisum fuerit os aut cartilago: aut neruus:aut maxille te-nues:aut preputium:neqꝫ crescit neqꝫ conglutinatur. 19.6.

¶ De membris generationis in fe-mellis. Cap.xxj.

Si vero austrina hyems ꝛ pluuiosa ꝛ tranquilla fiat:ver vero siccum ꝛ boreale: mulieres siquideꝫ quibus partus ad ver inest:ex omni oc-casione abortiūt. Si vero genuerint: morbidos pueros ꝛ imbecilles pariunt:vt aut statim resoluenẽ idest moriantẽ:aut morbidi ꝛ tenues viuant existentes. Alijs vero iunioribus quidem dissinterie ꝛ obtal-mie sicce fiunt:senioribus vero catarri celeriter dissoluētes. 13.3.
Pregnātes si cōuenit purgare:a quarto mēse vsqꝫ ad septimuꝫ:minus vero has:minora vero ꝛ seniora vereri oportet. 1.4.
Muliebria educit ex aromatibus calefactio: multotiēs vero ꝛ ad alia vtilis esset si non capitis grauedinem faceret. 28.5.
Mulier in vtero habēs flebotomia aborsum facit:ſꝫ magis cuius ma-ior est fetus. 29.5.
Mulieri in vtero habenti:ab aliqua egritudinum acutarū accipi mor-tale est. 30.5.
Mulieri sanguinē vomēti mēstruis supueniētibus solutio fit. 31.5.
Mulieri menstruis deficiētibꝰ sanguinē ex naribꝰ fluere bonū ē. 32.5.
Mulieri in vtero habēti si venter fluat:periculuꝫ est abortiēdi. 33.5.
Mulieri que a matrice molestatur:aut difficulter generanti: sternuta-tio superueniens bonum. 34.5.
Mulieri menstrua habenti sine colore proprio ꝛ non ſm se semp facta purgatione indigere significat. 35.5.
Mulieri in vtero habenti si subito mām̄lle graciles fiāt abortit. 36.5.
Mulieri in vtero habenti si altera mām̄illa gracilis fiat: geminos ha-benti alterum abortiet.ꝛ siquidem dextra gracilis fiat: masculum.si vero sinistra:feminam. 37.5.
Similiter que neqꝫ pregnans neqꝫ generauit lac habet:huiusmodi menstrua defecerunt. 38.5.
Mulieribus quibus conuertitur sanguis ad mammillas:maniam si-gnificat. 39.5.
Mulierem si vis scire si concepit: mellicratum quando dormitura est da ei bibere:ꝛ siquidem si torsiones habuerit circa ventrem:cōcepit. si vero non: minime. 40.5.
Mulier siquidem masculum concepit bene colorata est:si vero femi-nam discolorata. 41.5.
Si mulieri pregnanti erisipila fit in matrice mortale. 42.5.

Que preter naturam tenues existentes concipiunt: abortiunt antequā
grossescant. 43.5.
Quecunq3 corpora moderate habentes abortiunt: secundo mense aut
tertio sine omni occasione manifesta: his cotilidones mucilagini,
bus pleni sunt: τ non possunt pre grauedine tenere fetum: sed ab,
rumpuntur. 44.5.
Quecūq3 existētes preter nām crasse nō ꝯcipiūt: his pinguedo os ma,
tricis obturat: τ priusq̄ extenuent nō ꝯcipiūt. 45.5.
Si matrix in vertebro posita fecerit saniē: necesse ē ꝯmotū fieri. 46.5.
Fetus maris quidē in dextris: femine vero in sinistris magis. 47.5.
Ad matricis precipitationes obtalmicum appone: apprehendens os
τ nares. 48.5.
Mulieri in vtero habēti tenasmon innatus abortire facit. 49.5.
Mulieris menstrua si vis retinere: siciam maiorem ad mammillas ap
pone. 50.5.
Quecūq3 in vtero habent: his concluditur os matricis. 51.5.
Mulieri in vtero habenti: lac ex mamillis multū fluens fetū significat
debilem. si vero vbera dura fuerint: sanum significāt fetum. 52.5.
Quecūq3 corrupture sunt fetus: his vbera gracilia fiunt. Si vero rur,
sus dura fiūt: τ si dolor fit in vberibus aut in vertebris: aut in geni,
bus: aut in oculis: non corrumpuntur. 53.5.
Quibuscunq3 os matricum durum est: his necesse est os matricū con,
cludi. 54.5.
Quecunq3 in vtero habentes a febribus accipiūtur: τ fortiter calefiūt
sine occasione manifesta: generant periculose: τ difficulter: aut
abortiunt periclitantes. 55.5.
In fluxu muliebri spasmus τ animi defectio si supueniat malū. 56.5.
Menstruis plurimis eueniētibus accidunt egritudines: τ nō venien,
tibus a matrice accidunt egritudines. 57.5.
Mulier si nō ꝯceperit: velis aūt scire si concipiet: contegens vestimen,
tis suffumiga deorsuz: τ siquidem transire videat odor p corpus ad
os τ nares cognosce q̄m ea nō propter se nō generat. 59.5.
Mulieri in vtero habenti si purgationes exeunt: impossibile est fetuʒ
sanum esse. 60.5.
Si mulieri purgationes nō exeunt: neq3 febre: neq3 rigore supueniēte:
anxietates abominationes defectiones animi ei acciderint: reputo
hanc in vtero habere. 61.5.
Quicunq3 densas τ frigidas matrices habent non cōcipient. Et que,
cunq3 humidas habent matrices nō ꝯcipient: extinguit enim in eis
semen. Et quecūq3 siccas τ magis ardentes non ꝯcipiunt. indigen,
tia eniz nutrimēti corrūpitur semen. Et quecūq3 ex vtrisq3 temperiē
habent moderate: huiusmodi fiunt generantes. 62.5.
Mulieri in vtero hñti tenasmus supueniens abortit. 28.7:

¶ De dispositōibus apparētibus in extremitatibus membroꝝ. Cap. xxij.

Duorum doloꝝ qui simul fiunt non ꝑm eundem locum vehementior denigrat alterum. Positus est hic aphorismus ad euidentiam dolorum iuncturarum. 46.2.

Non febricitantibus existētibus si fiat strophus: vel genuū grauitas: ꝛ lumboꝝ dolor: deorsum farmacia indigere significat. 20.4.

Laboriosis in febribus circa articulos ꝛ circa maxillas maxime apostases fiunt. 31.4.

Si vero prius doluerit aliquid ante egritudinem: illic confirmatur egritudo. 33.4.

Quibuscūqꝫ febres lōge: his dolores ꝛ pustule fiūt in articulis. 44.4.

In articulis dolores ꝛ tumores sine vlceratione podagrā ꝛ spasmuꝫ ꝛ hoꝝ plurima: frigida aqua infusa refrigerat ꝛ attenuat: ꝛ dolorē soluit. Stupor. n. mediocris dolorem minuit. 25.5.

Maniacis emoroidibus aut varicibus inatis manie solutio fit. 21.6.

Quicūqꝫ dolores a dorso in cubitos trāseunt: flebotomia soluit. 22.6.

Eunuchi non podagrizant neqꝫ calui fiunt. 28.6.

Mulier nō podagrizat si mēstrua nō defecerunt in ea. 29.6.

Puer nō podagrizat ante aphrodisiam: idest ante coitum. 30.6.

Quicunqꝫ calui fiunt: his varices non nascunt magne. quibuscunqꝫ vero innascuntur rursus capillati fiunt. 34.6.

Quibuscūqꝫ gibbi ex asmate fiunt aut tussi: añ iuuētutē pereūt. 46.8.

Quicūqꝫ tūores podagrici fiūt i. 40. diebꝯ ꝯferuescētes residēt. 49.6.

Podagrica ꝛ maniaca vere ꝛ autūno mouētur vt in pluribus. 55.6.

Quibuscūqꝫ a sciatica molestatis vertebrū resilit foras: ꝛ rursus incidat in locum suum: his mucilagines facte sunt. 59.6.

Quibuscunqꝫ a sciatica molestatis vertebrum resilit foras: his tabescit crus ꝛ claudicant si non vrantur. 60.5.

FINIS

¶ Tabula itaqꝫ febrium ꝑm morem solitum sic meo facili ingenio conscribam: si prius eos numerauero aphorismos de febribus ipsis loquētes: vt ante oculos tuos ponaꝫ: que in ipsis te doctissimum reddant.

Paroxismos ⁊ consistentias declarant egritudines:⁊ tempora anni:⁊
circuituuz adinuicem incrementa. 12.1.
Qui crescunt plurimum habent innatuz calorem ⁊c̈.in fine.Et ꝓpter
hoc ⁊ senibus non similiter febres fiunt acute : frigidum enim ha-
bent corpus. 14.1.
Acute egritudines in quattuordecim diebus indicantur:qđ ⁊ de febri-
bus intellige. 23.2.
Estiue quartane vt multũ sunt breues:autũnales vero longe:maxime
vero que ad hyemem coniunguntur. 25.2.
Febrem in spasmo melius est fieri q̃ꝫ spasmũ in febre. 26.2.
Febricitãtibus nõ fortiter neq; oĩno in superficie ꝑmanere:⁊ nihil mi-
nuere corpus aut tabescere magis:eo ꝙ ſm rõnez fit:malũ est.hoc eiꝫ
longitudinẽ egritudinis significat:hoc aũt imbecillitatẽ. 28.2.
Circa principia ⁊ fines oĩa imbecilliora:circa status oĩa fortiora.qui de
febribus itelligendus est ⁊c̈. 30.2.
In morbis minus periclitanť egrotãtes:qbuscũq; ꝓprie nature ⁊ eta-
tis ⁊ habitudinis ⁊ hoꝝ egritudo inest:magis q̃ꝫ qbus nõ ꝓpria ſm
aliquid horum inest. 34.2.
Cum estas fit veri similis sudores multos in febrib⁹ expectare opꝫ.7.3.
In siccis temporibus febres acute fiunt:⁊ siquidẽ annus talis existens
amplius fuerit qualem ꝯstitutionẽ fecerit in plurib⁹:⁊ tales egritu-
dines expectare oportet. 8.3.
In autũno acutissime fiunt egritudines ⁊ maxime mortifere vt in plu-
ribus.ver vero sanissimum ⁊ minime mortifeꝝ.quos duos etiam de
febribus intellige. 10.3.
De tẽporibus siquidẽ hyems sicca ⁊ borealis fuerit: ver vero pluuio-
sum ⁊ austrinuz:necesse ẽ estate febres acutas ⁊ obtalmias ⁊ dissinte-
rias fieri:maxime mulieribus ⁊ humidis natura. 12.3.
Estate vero quedã hoꝝ ⁊ febres ꝯtinue:⁊ causon ⁊ tertiane plurime:⁊
vomitus ⁊ dyarie:⁊ oculoꝝ ⁊ auriuz dolores:oris vlceratões ⁊ pudẽ-
doꝝ putredines ⁊ desudationes. 22.3.
Quibuscunq; in febribus sextanis idest in sexta die rigores fiunt dif-
sciti sunt. 29.4.
Laboriosis in febribus circa articulos ⁊ maxillas maxime apostases
fiunt. 31.4.
Febres quecũq; nõ deficiẽtes tertia die sunt fortiores ꝑiculose.quecũq;
vero sic defecerint:significant qm̃ non periculose. 44.4.
Quibuscũq; febres longe:his dolores ⁊ pustule fiũt in articulis.43.4.
Si rigor inciderit febre non deficiente iam debili existente virtute mor-
tale. 46.4.
In nõ deficiẽtibus febribus: sique qdem extra frigida fuerint : que vo
interius ardeant ⁊ sitim habeant mortale. 48.4.
Quibuscũq; in febribus resurgẽtibus:aut pustule:aut dolores fiunt in
articulis:hi amplioribus cibis vtuntur. 45.4.

Jn nō deficiētibus vero febribus si labiū aut oculus aut supciliū aut nasus distorqueat̃:aut nō videat:aut nō audiat:iam debili existente corpore:quecūq; hor̄ fiant prope est mors. 49.4.
Ubi in febre nō deficiēte disnia supuenerit & desipiētia :mortale. 50.4.
Jn febribus apostema nō solutum ad primas crises: longitudinē egritudinis significat. 51.4.
Quibuscunq; in febribus aut in alijs egritudinibus voluntarie oculi lachrymantur nihil inconueniens. Quibuscunq; vero nō sm voluntatem:inconueniens. 52.4.
Quibus in dentibus in febribus limositates fiūt fortiores & diuturniores fiunt febres. 53.4.
Jn bubonibus febres facte:oēs male exceptis ephimeris. 55.4.
Febricitanti sudor supueniens nō deficiente febre malū. Prolongatur enim morbus & humorē plurimū significat. 56.4.
A causone habito rigore superueniente solutio fit. 57.4.
Tertiana vero si nō iudicat̃ in septē periodis:longissima erit. 58.4.
Quibuscunq; aures in febribus surdescunt: sanguis ex naribus fluēs aut venter turbatus soluit egritudinē. 60.4.
Quibuscunq; in febribus quotidie rigores fiunt : quotidie febres soluuntur. 62.4.
Quibuscunq; in febribus ictericia superuenerit ante septimum diem malum. 63.4.
Quibuscūq; in febribus in septimo aut nono:aut vndecimo:aut decimoquarto die ictericia supuenerit bonum:si nō dextrum hypocundrium dur̄ fiat. Si vero fit:non bonum. 64.4.
Jn febribus circa ventrem cauma forte & cordis morsus vel tremor malum. 66.4.
Jn febribus ex somnis timores aut spasmus: malum. 67.4.
Jn febribus spiritus offendens maluz: spasmū enī significat. 68.4.
Jn febribus acutis spasmi & circa viscera dolores fortes malū. 68.4.
Quibus vrine in febribus ɔturbate & ɔuerse velut subiugaliū:his capitis dolores aut adsunt aut aderunt. 71.4.
A quartanis habiti non valde a spasmus apprehenduntur. si vero apprehēdant̃ prius & superueniat. quartana soluitur. 69.4.
Quibuscunq; in causone tremores fiunt:alienatio soluit. 26.6.
Jn acutis passionibus cum febre luctuosa suspiria malum. 54.6.
Febricitanti si ceperint sudores boni sunt:tertiani:quintani:septeni:& qui nono die & .11.&.14.&.17.&.20.&.21.&.24.&.27.&.30.&.31.&.34.&.37. &.40. isti enim sudores egritudines indicāt. q vero ita nō fiunt dolorez significant & longitudinem egritudinis & conuersionem. 35.4.

FINIS

De dieta in febribus ipsis conue-nienti. Capitulum.

Aphorismi.

semper passiōibus: ⁊ in acutis egri
Tenues ⁊ certe diete in diuturnis
tudinibus: quibus non conueniunt difficiles. Ad vltimum tenuita-
tis que adducuntur diete difficiles. Et iterum resumptiones in vlti- 4.1.
mo existentes difficiles.
In tenuibus dietis peccant egrotantes: ⁊ ideo magis leduntur. Om-
ne enim peccatū quātūcunq; sit magnū fit magis in tenuibus dietis
q̄ grossioribus: ꝓpter hoc ⁊ in sanis fallaces sunt valde ⁊ certe ⁊ cō
stitute diete: qm̄ peccantia difficilius ferunt: ꝓpter hoc igit̄ tenues 5.1.
⁊ certe diete fallaces sunt amplius parum solidioribus.
Ad vltimas egritudines: vltime curationes ad perfectionem sunt po- 6.1.
tentes.
Ubi vero s̄m acumē egritudo continuos ⁊ vltimos labores habet: vl-
tima ⁊ tenuissima dieta necessarium est vti. vbi aūt non: nō: sed con-
uenit grossius reficere ⁊ tantum subcondescendere quantum egri- 7.1.
tudo mollior fuerit vltimis.
Qū in statu steterit egritudo: tūc tenuissima dieta necessariū est vti. 8.1.
Contēplari igitur oportet egrotantem si sufficiat dieta ad statum egri
tudinis: ⁊ vtrum ille deficiat prius ⁊ non sufficiat dieta: aut egritu- 9.1.
do deficiat ⁊ obtundatur.
Quibus ergo cōtinuus est status: continuo ⁊ tenuiter reficere oportet.
Quibus vero posterior status ad id ⁊ ante id parū auferendū: prius 10.1.
vero vberius reficiendum vt sufficiat egrotans.
In paroxismis subtrahere oportet: apponere enim lesio. ⁊ quecūq; s̄m
circuitus exacuuntur. in exacerbationib⁹ subtrahere oportet. 11.1.
Senes facillime ferunt ieiuniū: secundo cōsistentes: minus vero pue-
ri: horum vero omniū maxime infantes: horum vero ipsorum qui- 13.1.
cunq; sunt animosiores existentes
Qui crescunt plurimū habent innatum calorem: plurimo igitur in-
digent nutrimēto. si vero nō: ꝯsumit̄ corpus. Senibus vero paruus
calor inest: ꝓpter hoc igitur paucis fomētis indigēt. A multis enim
cibis extinguitur calor: propter hoc igit̄ febres senibus non similiter 14.1.
acute fiunt: frigidum enim corpus habent.
Uentres hyeme ⁊ vere calidissimi sunt natura ⁊ somni longissimi. In
his temporibus oblatiōes plures dande sunt. Etenim innatus calor
est multus: nutrimento igitur ampliori indiget. Signum ⁊ eta- 15.1.
tes ⁊ athlete.
Humide diete omnibus febricitantibus conferunt: maxime vero pue-

ris:ꝛ alijs sic assuetis refici.
Quibus semel: aut bis: aut amplius: aut minus: aut ꝺm ꝑtem: dandū vero ē aliqd tpi ꝛ hore ꝛ regiōi ꝛ etati ꝛ cōsuetudini. 16.1.
Estate ꝛ autumno cibos grauissime ferunt: hyeme vero facile: vere vero secundo. 17.1.
His qui in circuitibus exacuuntur: nihil dare neqꝫ cogere: sed auferri ex appositionibus vel ex appositis ante crisim. 18.1. 19.1.

Finis.

¶ Incipiūt aphorismi Jo. damasceni.

Liberet te deus fili amantissime a deuio erroris: ꝛ in via cōseruet ꝓsperitatis: atqꝫ meum velle de te mihi dignetꝰ posse cōcedere: teqꝫ in eodem agilem facere: sic desiderium tuum iunctū meo compleat in te. Nouerit dilectio tua fili mi: quia petitionē tuam de aphorismis medicine scribēdis ꝓpter nihil aliud prolongaui: nisi quia vere, bis ne aliqn̄ fastidires tui desiderij meam longanimitatē velle tentare: ꝛ considerando cognoscere. Jam nunc vero quātum inde cognouerim sufficere videatur: quia cum maiores nostros peritissimos viros queqꝫ fastidiosum noueris sepe arguisse non egre tibi ferendum est. Ceterum ipse presensisse potes me semper vtilitatem tuam quesiuisse: ꝛ nūquaꝫ te deserēdo plus aliū coluisse. Deus omnipotens dirigat mē tem tuam in beneplacito suo ad vtilitatem seruorū tuorum. Ecce iam aphorismos quos me scribere rogasti: tue dilectioni mando.
Certe in medicina imensa profunditas est.
Operari autem ꝺm libros absqꝫ perfecta ratione ꝛ solerti ingenio molestum est.
Ingeniū aūt nāle adiuuat artē ꝛ nām regētē. ꝯtrariū aūt ꝯtraria.
Abundanter aūt libros peritorū veterū relegere: ꝛ secreta eoꝝ diligenter discutere: iuuat omnem sapientem ꝛc̄.
Uita breuis est ad cognoscendū vires omnium terre nascentium.
Tu aūt ea que palaꝫ sunt: ꝛ in quibꝰ oēs ꝯueniūt ꝛ maxime que ꝓbasti tene. Que vero in dubio sunt ꝛ in quibus dissentiunt omitte.
Illud vero nō dꝫ nos cōmouere qꝺ in sapientum dictis habetur.
Quedam sunt que nō videtur nobis ad plenum ratio attestari: sed potius credulos habere.
Illud quippe quo medicamur subtilis substātia est: neqꝫ eniꝫ humana nā erroris periculū incurrere nō pōt presertim in subtilibus.
Qui deditus oīno secularibꝰ negocijs als delitijs negligit fundamētū medicie: philosophie: ꝛ artiū doctrinā: non ei fides adhibēda est: ꝛ maxie i ea vbi Gal. ꝛ Arist. ꝯcordāt. vbi discordāt difficile veꝝ iuenitꝰ

Animal ſm frigidū ⁊ humidū nutrit: ſm calidū ⁊ humidū viuit.
Virtus ſiue virtutes naturales vel ſpūales varia nomia habētes vna
eadēqȝ eſt ſcilicet virtus.
Sȝ ſȝ diuerſa i ſubiectis mēbris officia diuerſis vocabulis nūcupant.
Complexio naturalis ſm vicinitatem quidem eſt ſeparabilis: actu ta-
men eſt inſeparabilis.
Quēadmoduȝ tam vicia animi ꝙ̄ figure corporis ab auis ⁊ a parenti-
bus cadūt ⁊ hereditātur: ita quoqȝ morbus diuturnus: ⁊ maxime ſi
fuerit in principali membro.
Medicina que temperamento vicina eſt ⁊ eſt odorifera ſi cibus quoqȝ
fieri poſſit optimum eſt.
Colligatio corporis ⁊ anime ſm ordinis naturalis conſonantiaȝ facta
eſt vt ſubſiſtat. Unde cauenduȝ eſt ne des ei fortem medicinam que
fortiter mutet eam: vt ea que eſt in tertia parte
Complexio corporis animati ad figurā nerui conſona eſt. Non igit te-
merarius ſis in medicina forti: que eam diſſoluat: ⁊ aperiendo corp⁹
in aliam complexionē mutet.
Medicina ſtiptica ⁊ odorifera ⁊ temperamēto ꝓpinqua cuſtodit ⁊ cō-
fortat principalia membra: ⁊ virtuteȝ naturalem. huiuſmodi tibi ſic
ſemper vtendum vt cōfortes nām. Si enim naturam confortaueris:
morbū medicando iuuat curari. Si vero eaȝ neglexeris: ⁊ neglecta ȝ
deficere permiſeris nihil prodeſt.
Epar ⁊ ſtomachus ſunt poſita inter efficacia nature vt nutriant ſicut
inſtrumenta. ꝙ ſi accidenti aliquo amiſerint complexionem ⁊ minu-
unt curſum nature.
Calidi morbi plus frigidis ſunt mortiferi ꝑꝑ ignei mot⁹ velocitatem
Qñ corpi aliqd acciderit: nō ei dādū eſt qđ noceat pricipalib⁹ mēbris.
Qđ ſi feceris inde nociu⁹ eris: magnū iuuare nō videris.
Vitiū animi ſeqt cōplexionē corpis. cū igit corpus patit: ⁊ maxie prin
cipalia mēbra: medicinaȝ maxime aie exhibē minime negligas: vñ vȝ
gaudeat: vt odoratu: viſu: auditu: qđ nōnulla medicine pars eſt.
Medicinarū q̄dā ⁊ maxie q̄ faciūt in ſummo capitis: poſt cenam ⁊ qñ
ſitur dormitū dāde ſunt vt nā ad iferiora intēta ab altiſſimis mēbris
attrahēdo ſenſus alleuiet. Simil'r aūt vbi morb⁹ iaȝ ꝓualuerit ⁊ ma-
xime in principalibus membris.
Nulli medicine mēbrū cōmittēdū eſt aliqđ: niſi ei que ad cōplexionem
eius: aut ex pte: aut ex toto ptineat ad ſilitudineȝ medicine nutrien-
tis mēbrū. que medicina ſi nutribilis quoqȝ fuerit vtilis eſt.
Medicina ꝯtraria ad ꝯtrariū deponēdū ē: ⁊ nō ſm ꝯplexionē eādem.
Infirmis defectis nulla medicina aut cibaria danda ſunt niſi ea q̄ fa-
cile poſſit nā pati: ⁊ ꝓprie tēperamētū i quātitate ⁊ qualitate ſit.
Medicamina pauca tibi tenēda ſunt niſi quoꝝ iuuamento ſepius ex-
pertus ꝯfidere poſſis: totius eniȝ multitudinis noticia icōprehēſibi-
lis eſt. Ne cū per ſingula volueris iquirēdo diſcurrere multiplici di-

poſt cenam

uersitate sensuū distractus in nullo poteris fidē habere.
Rerum proprietas dubia est. Eam nāqz multi olim experientes arbi-
trati sunt facere a proprietate qd plerīqz faciebant natura.
Unde videndū est ne in ꝓprietatis purgatōe negligat nāz q̄ notior est.
Humores in hyeme natura plus dispergit: ⁊ vere intus: estate autem ⁊
autūno minus: tunc itaqz oportet vt medicemur qn̄ potior est.
Frequentatio morbi in p̄ncipali mēbro dissolutionē corporis ꝓnūciat.
Humores calefaciēdo: ⁊ dissoluēdo: ⁊ nām ꝯfortando salubrius purgā-
tur q̄ per catarticū: aut p vomitū: quoꝝ neutrum sine detrimento fit
nāe: si tn̄ eos calefaciendo dissolutos ad principalia mēbra defluere
non ptimet. Qd si timet ad quodlibz aliud ingeniū recurrēduz est.
Cauendū est ne ab egritudine ꝯualescentibus innatū apostema ad in-
teriora medicamēto redire cogat pp principaliū mēbroꝝ defectōem:
sed aliter dissolutū expellat: qd leuius fieri potest q̄ tm̄ addit: nec qd
sibi sufficiat ad distributionē minuendoꝝ principaliū membrorūz.
Habitantes in quinto aut sexto climate plus minuere sanguinē expe-
dit q̄ in septimo: aut in primo: aut in secundo: aut in tertio.
Apostema in mēbro principali sine dolore naturaz in regimē dimisisse
significat: maxime si ex co.ru. aut ex sanguine est qd raruz est.
Corpora nālr̄ frigida ⁊ humida paꝝ in vētre recipiūt: minus vero red-
dunt: ventres quoqz eoꝝ plurimū liqdi sunt: ⁊ infirmitas diuturna.
Calidis enim ⁊ siccis contrarium conuenit.
Ab infirmitate surgētibus cibaria sibi nociua petentibus non negan-
da sunt: sed ingeniandum in qualitatem sibi vtilem mutando.
Opz aūt te īfirmo salutē ꝓmittere semp: nec vnq̄ illū a spe deponere:
⁊ si ipse desperet. Cōplexio enim corpis animi affectui semp īheret.
Ingenium naturale medici cum paruo artis fundamento adiuuat na-
turam: innaturale contrarium.
Medicoꝝ illitteratoꝝ simpliciū: adolescētium luxui subiacentium vt
plurimum homicide.
Opz etiā egrotū de oībus vnde egritudo nasci solet tam exterioribus
q̄ interioribus inquiri: ⁊ ꝺm potiorem partem iudicare.
Gloriosoꝝ supbiam ⁊ ad naturale multiloquiū si sapias ꝯtēnas. nec te
egrum interrogare per oīa pudeat. vrina eniz vbi morbus intra ve-
nas existit fallax est.
Si interrogatus semper velociter respondeas: dubitandus es.
Circa īfirmū ꝯstitutꝰ sui sanī q̄litatē ⁊ aī affectionē ꝯuenit cognoscas.
ea vō que illū noueris amasse p̄ ceteris aut ꝯcupiscere: ad memoriaz
reuocādo laudare. Et si licitū sit añ oculos p̄ntare: aut se moꝝ facile
habituꝝ ꝯstanter ꝓmittere: ⁊ sic in eoꝝ spe illū aiare non desinas.
Multum iuuat paraliticos ad eoꝝ latera naturalem calorē apponere
non tamen igneum: sed adolescentis puelle.
Una mediciaruz in iuuamento equalium: ⁊ sapore odorifero ⁊ leuior
eligenda.

Mutare ꝯsuetudinem nociuuꝫ ⁊ pessimum est ⁊ maxime veterē.
Quomodo nulla ꝯuenientia fit inter aquam ⁊ calorem naturalem: ita
non est purgandū nisi medicina que non sit longe a temperamento.
Timendū est enim ne horrens eam natura reijciat: ⁊ non misceatur hu
moribus: nec corroborata nociuum expellere possit.
Opꝫ ergo vt ad purgādū interclusos humores in similitudinē sibi cō/
uertat medicina p ingeniū vt natura eā recipiat apte: ⁊ receptā p ve
nas deportet: ⁊ sic ꝯfortata facile inimicū suū excludat. Nā si in qua
litate fortior fuerit deficit natura. nam contrariatur ei.
Ante purgationem vero per aliquos dies humores cōmouendi sunt ⁊
dissoluendi cum medicina cibali ⁊ cibo medicinali: ⁊ sic cum presen
tis diei abstinentia sunt purgandi.
Balnea non sunt necessaria nobis ad refrigerandum calidum aut cale
faciendum frigidum: sed vt dissoluant ⁊ sudare faciant: desiccent
⁊ humectent.
Tyriaca magna necessaria est vt dissoluat ⁊ dispergat ⁊ mundet. Sed
pueris adolescētibꝰ ⁊ senibus ⁊ defectis parum dandum est inde.
Morbi exteriores vere ⁊ estate magis sunt curandi. Interiores vero p
contrarium.
Morbi ex penuria quantitatis vel qualitatis non minus ꝙ de pleni/
tudine nimia nascuntur. vnde medici multi in temeraria purgatio/
ne delinquent plerumqꝫ.
Medicina data si victa natura non eos quos querimus expulerit hu/
mores remanet in corpore: ⁊ in humorum mutata qualitate morbos
inde intendit generare.
Corpora frigida ⁊ humida ossa ⁊ neruos inualidos habent: vnde sana
egritudini ⁊ egra sanitati habiliora sunt.
Apostema in pueris cum summa diligentia ⁊ cautela curandū est. neqꝫ
enim introrsum violenta medicina redigendum ne natura in modū
valida ex humoris quem habet adhuc a matrice copia repressa suc/
cumbat.
Morbido corpori non forte contrarium. vel eadem die post nimiuꝫ ae
ris cal. dandum est: ⁊ econtrario.
Acute egritudines plus in senibus ꝙ iuuenibus timende sunt. citius
enim in bonum maluue firmantur. cibaria quippe que recipiūt mu/
tat natura eoꝝ in similitudinē frigiditatis: vnde celerius ad sanita/
tem reuocantur. timende vero sunt: quia defectus caloris natura/
lis acumen egritudinis sustinere non potest.
Frigidi morbi in seniorbꝰ difficilius: in iunioribus facilius curantur.
Balnea ⁊ temperata potio iuuat causam ⁊ contrarium cause.
In nimio exercitio positos ante cibum paruꝫ quiescere: ociosos auteꝫ
parum exerceri oportet.
Labor ⁊ exercitium quidam dolor est. vnde in eo positi non dolent. de
pluribus morbis. illaboriosi etenim sunt ad comparationem illius

laboris nisi cum dolor morbi laborem excesserit.

Juuenibus spermatis emissio raro ex frigiditate accidit.

Juuenibus epilepsia ⁊ spasmus in primo ⁊ secundo ⁊ tertio ⁊ quarto climate ex naturalis caloris inopia ⁊ temperamenti defectione est. vnde sanitas eorum ex calore ⁊ temperamento constare debet: magis euenit raro ex nimia frigiditate sub qualitate vel quātitate multiplici temperamenti. vnde purgando preuidēda est medicina calidissima non ad vltimam subtilitatem perducenda.

Cum quis vult caput purgare: aut cerebruꝫ: aut instrumenta sensuuꝫ: pillulis maioribus. i. grossioribus: ⁊ post cenam eunti dormitum datis faciendum est.

Ad nimiam humiditatē in stomacho subtilem puluerem damus.

Sicui principalia membra defecta habenti aut debilitata catarticum necessarium fuerit clistere faciamus.

Abundantia stomachi pillulis paruis ⁊ recētibus humidis ieiuno stomaco datis purganda est: ⁊ his qui biberunt deambulando cōmouendum est.

Pillule veteres ⁊ desiccate prius ꝙ dentur humectande sunt per noctem in aqua calida.

Omne catarticum necessario co. ru. commouet.

Qui. lx. annorum aut plurimum sunt: in medicina eorum non est insistendum ꝙ cole. ru. purget: quia ipsa per se facit ⁊ humectatio corporis fundamentum est.

Principalia membra naturaliter defecta habentibus cauenduꝫ est ne acutā medicinā sed ad vicinitatē temperamēti redactam accipiant.

Due species si simul mixte bibite sint necessario tanꝙ si sepatiꝫ: vtraqꝫ lacertos ⁊ carnē generādo suum naturalem reddit effectum.

Conualescentes ꝺm infirmitatem suā: debent quideꝫ tractari: nō tamē ex toto ꝑmittant haberi prout ante consueuerunt sani.

Opꝫ medicinā fieri ad similitudinē operantis nāe: ⁊ si dura aut tarda fuerit: ⁊ nō ꝺꝫ qꝺ videat iuuamētū absqꝫ rōne: absqꝫ rōe qdē fallax ē.

Eger diu fideli medicoꝝ ꝯmittēdus est: cuiꝰ error a recti distātia rarus est. Quia si plurimos ꝯsulit in singuloꝝ errorē plerūqꝫ cadit.

Apostema in senibꝰ nō retrorsum medicamine cogat. Uidēdum est eiꝫ ne nā deficiat ad dispgēdū illud: ⁊ cꝙ expulsiōe totas vires ꝯsumpserit extrahēdū qppe ē: sed nō cū forti medicina ne nā cū eo exiēs corpus exinaniat. mediocriter igit est extrahēduꝫ. Est nēpe qꝺ deperditur in senibus multum ad differētiaꝫ illius qꝺ restaurat. Similiter ⁊ in pueris vis nāqꝫ medicine fortior est natura eorum.

Infirmus ad solitum statum ex quo in egritudine ceciderit tantum reuocandus est: non autem ad temperamentum in omni substantia.

Cuius qualitatē ꝯplexionis nō nouimus sani: eius infirmitatē an grauis sit necne: nō bñ ꝑpendimꝰ infirmi. vnde medicīa incerta queqꝫ subsequit. Reddere eniꝫ sanū ad ꝯplexionē tēperamēti morbus ē ad

ni cerebri vel cap. purgone domed ⁊ fil. post cenam

sui sani qualitatis operationē. Naꝫ virtus est causa motionis.
Unde in purgando corpore si forte sit ipsum: commouendum est forti medicina ꝛ illi manifesta.
Singulis infirmitatibus propria fieri medicamina ad ingeniuꝫ ꝛ ad arbitrium medici: perfectioni propinquum est.
Nulla res sub lunari globo vel circulo posita quocunqꝫ gradu mutet circulus vltra reuocabitur in eternum ad illum qualitatis vel quā titatis in quo fuerit in ipso circuli motu.
Nulla medicina leuis est in contemplatione ꝛ operatione. ea eniꝫ que leuis videtur grauem: que autem grauis leuem: si attentius eaꝫ inspexeris comprehendes. Non igitur leuiter vel absqꝫ rationis consideratione determinandum est.
Credere experimento sine ratione fallax est.
Nulla egritudo est que non habeat opus interrogari infirmum.
Omnis fe. calor extra naturā est. Sꝫ inter forteꝫ ꝛ leuem differt ſm suā materiaꝫ: quapp ei que ex co. ru. est fortiter: que vero ex co. nigra lē te resistamus opꝫ.
Quodcūqꝫ mēbrū suscepit detrimētū aliqđ seu nāli morbo seu quouis exteriori accidēti: nō vlterius priori statui perfecte reddi potest.
Morbuꝫ diuturnuꝫ: ꝛ defectionē membroruꝫ hereditat quidē filius: sꝫ differēter aut minorē si alter pater parentum fuerit sanus.
Nulli etiā credendū est studioso medico nisi etatis ꝛ ꝓbato.
In morbo diuturno cuiꝰ vrina vrine sani similis fuerit: ꝛ in vna eadēqꝫ qualitate permanserit non euadet egritudinem.
Medicus mediocris qualitatis est: ꝛ ne nimis mundum admiretur: neqꝫ ex toto aspernatur oportet.
In tpe veris si ex multa humectatiōe fiat mutatio aeris: estate nascunt variole apostemata frenesis ꝛ febres: nec solutōe purgatiua curant.
Mulier in dextera parte cōcipiēs raro feminam pariet.
Catartico dato pregnanti: deficiunt principalia membra nati omnibꝰ diebus vite sue.
Quomodo nascuntur morbi ex humorum q̄titate vel qualitatis abū dantia. Similiter est ex defectione. Propterea vero medicuꝫ purgā do ꝛ exinaniendo errare contingit.
Olfatus ꝛ maxie si saliat fumus in caput celeriꝰ q̄ bibit cerebrū iuuat.
Ex mutatione stellarum in longitudinem ꝛ latitudinem vitia ꝛ ꝯsuetudines mutātur.
Ex diuersitate spaciorum regionum variantur quoqꝫ complexiones ꝛ vitia: nature etiā ꝛ cibaria atqꝫ medicine: adeo vt ea que fiunt in 2. ascendant in. 4. ꝛ ēconuerso. velut herba hortulana ꝛ agrestia seu saluatica ꝛ domestica differunt.
Emplastra atqꝫ vnguenta ſm vicinitatem qualitatis complexionis in similitudinem illius membri cui apponuntur.
Co. ni. in iuuenibus forti medicina purgare noli. Eorum nāqꝫ q̄titas

parua: ⁊ equalitas defecta neq̄ʒ enim corpori coherentia sunt.
Si poterit medic⁹ medicari cū dieta absq̄ʒ potiōe ꝓspera euenient.
Siquis per multū tēpus neq̄ʒ vomitū neq̄ʒ solutionem habuit: ⁊ eueniat illi subito impetu: videndum est ne restringere festines.
Fumus in corpe aliud est q̄ᵐ vērositas: ⁊ pauci nouerūt discernere.
Urina sanitatem significans in omni homine non est equalis: nec in q̄ᵗitate: nec in qualitate: nec in liquore.
Cuius vrinam non prenoueris sani: in eius medicina non appropriabis virtutem egroti.
In conualescentibus apostema sic medicare vt non egrediatur intus sed foras: non fortiter quidē sed leniter extrahatur. Similiter quoq̄ʒ in pueris: ⁊ in senibus.
Si demētia ex frigiditate ⁊ siccitate ꝓcedēs ad cerebrū incutiēs sit: fumuʒ odoriferū ca. ⁊ hu. tā intus q̄ᵐ foras ei adhibemus. ⁊ ad excitanduʒ calorē: ad iras quoq̄ʒ interdū patientem prouocamus.
Compositio complexionis sanitatem significans in omni hoīe non est equalis: nec in q̄ᵗitate: nec in qualitate.
Quibus in iuuentute quater in anno tantū flebotomari ꝯsuetudo fuerit: hmōi 40. annoruʒ erunt: aut ter in. 50. aut. 60. semel conferēdū est. Ulterius vero ex toto dimittendum est.
Senes a. 40. anno cephalicam venam: a. 50. medianam: post. 60. basilicam incidere desinant.
Qui in iuuentute constituti multum ⁊ frequēter sanguine minuti fuerint post annos. 60. calor eorum in frigidum ⁊ siccum conuertetur: maxime si fuerit frigide nature.
Custodia virtutis principalia mēbra confortat: ⁊ a morbis tuetur.
Principalia vero mēbra ꝯfortata virtutes quoq̄ʒ vices reddendo confortant ⁊ a morbis defendunt.
Nati a iuuenibus ꝑlatibus principalia mēbra fortiora ⁊ sana naturaliter habent: ⁊ econuerso:
Sicut ignis ad ea que sunt ca. ⁊ hu. semper intendit: ita ⁊ morbus ad huiusmodi complexionem.
Qui aromatum abhorrent odorem: nec saporitam sentiunt dietam: vitium est corrupte complexionis illorum.
In oī regione q̄buscūq̄ʒ ex vētis nubes ꝓcreari videnꝭ: ex illis habitātiuʒ capita fumo replenꝭ: ⁊ sic corize nascunꝭ: ⁊ sensus aggrauanꝭ.
In quacūq̄ʒ ꝓuincia quocūq̄ʒ āno muscule sup̄abundauerūt: putredines quoq̄ʒ morboꝝ sup̄abundabūt in corporibus habitatorum.
Ieiunare in estate corpus desiccat: colorem citrinat: melancoliam procreat: necnō visum ad defectum perturbat.
Sanguinē mox vt exierit in aereʒ cōgelare: terre abundātiaʒ designat: ⁊ q̄ᵗo magis contrariatur: tāto magis contrarium contingit.
Omnis prouincia que longius est a mari remota non in meridieʒ ꝑtēsa: habitantium cor. sunt sicciora.

Non est eadem natura tēporis in omni regione. quando sol est in qua/
drangulo circulo: quippe extat hic estas ⁊ hyems alibi: ver quoqȝ in
alio loco: ⁊ autũnus in alio: ad quarum diuersitatum similitudinē
differunt: ⁊ complexiones: ⁊ vitia: consuetudines habitatorū. quā/
do enim ver est in egypto ⁊ estas in india vo: ⁊ habitātes sub equali
die sunt: due hyemes: ⁊ due estates: ⁊ duo vera: ⁊ duo autumni in an
no sunt. vnde illis fructus abundantes procreant arbores: memo/
ria est subtilis: ⁊ alia huiusmodi multa.

Deficiente virtute deficiunt principalia membra ⁊ morbis afficiunt:
neqȝ illam defendere possunt.

Ubi plurimi concordant: ⁊ ratio attestatur: ⁊ experimentum compro/
bat: illud ante oculos pone. contrario vero contrarium.

Medicinarũ quedā ⁊ maxime que faciũt in summo capitis post cenā:
⁊ quādo itur dormitũ dāde sunt: vt natura sic intēta circa interiora
ab altissimis membris attrahēdo sensus alleuiet. ⁊ sic vbi morbꝰ pre/
ualuerit hoc est obseruādũ maxime in principalibus membris.

In nullum medicine aliquod cōmittēdũ est morbũ que ad cōplexionē
eius: aut ex toto: aut ex parte nō ptineat: vel ad similitudinē cibi mē
bra nutrientis. que medicina si sic fuerit nutribilis quoqȝ vtilis est.

Accipe nunc fili carissime postulatos a te aphorismos quibus semꝑ
fidus permanens ſm eoꝝ auctoritatē operare cōfidenter. Ad quos
prout potui sudans ob tuam discretionem sollicite laboraui.

Nam te diligentem sapientiam noui pre omnia.

Preterea valde ceptũ opꝰ nō negligē hortor ꝓ qd me nimis letificasti.
Et qr librũ Galieni gloriosissimi trāstulisti: cuius titulũ ei placuit vo
cari megategni: qui liber est vbi maxima est ꝓprietas medicoꝝ. Nũc
aũt deo gratias ago: qr te huiusmodi primum translatorē inueni.

Expliciunt aphorismi Joannis damasceni.

Flosculi medicinales extracti ex li bro Cornelij celsi medicorũ omnium ornatissimi. Ex primo libro.

T alimenta sanis corporibus agricultura: sic sanitatē
egris medicina promittit.

Morbi non eloquētia sed remedijs curantur.

Cuius rei non est certa cognitio: eius opinio certũ re/
medium habere non pōt. Uerum est ꝗ ipsam curādi
rationem nihil plus confert ꝗ experientia.

Interest eiȝ an fatigatio morbũ: an sitis: an frigus: an calor: an vigilia:

an fames fecerit:an cibi viniqꝫ abūdantia:an intēperātia libidinis
Neqꝫ ignorare medicū oꝫ que sit egri nā:humidū magis:an magis sic
cum corpus eius sit:validi nerui:an infirmi:frequēs valitudo:an ra
ra:eaqꝫ cum est vehemens esse soleat:an leuis:breuis:an longa.
Quam par scientia sit:tn̄ vtiliorē medicū esse scias amicū:ꝙ extraneū.
Ignauia quidem corpus hebetat:labor aūt firmat illam nām senescen
tem:hic longam adolescentiam facit.
Bis i die potius ꝙ semel cibum capere homo potest.
Concubitus neqꝫ nimis concupiscendus:neqꝫ nimis pertimescēdus
est.rarus excitat corpus:frequens soluit.scire licet eum non inutilē
esse quem corporis neqꝫ langor neqꝫ dolor sequitur.ideꝫ interdiu pe
ior est:noctu tutior:ita tamen si neqꝫ eum cibus neqꝫ hunc cum vigi
lia labor sequitur.
Imbecillis stomacho:quo in numero magna ps vrbanoꝝ est:omnesqꝫ
pene litteraꝝ cupidi:obseruatio maior est necessaria:vt quod vel cor
poris:vel studij:vel loci ratio detrahit:cura restituat.
Ex hominibus qui nocte bene concoxit mane tuto surget:qui vero pa
rum:quiescere dꝫ.qui non concoxit ex toto quiescere dꝫ:ac neqꝫ la
bori:neqꝫ exercitationi:neqꝫ negocio se credere.
Si lucubrandum est:non post cibum id facere:sed post concoctioneꝫ
facere oportet.
Quem interdiu vel domestica vel ciuilia officia tenuerunt: huic tem
pus aliquod seruandū est curationi corporis sui.prima corporis cu
ratio est exercitatio:que semper antecedere debꝫ cibū.exercitationis
autem plerunqꝫ debet finis esse sudor: aut certe lassitudo que citra
lassitudinem sit.
Nunꝙ vtilis est nimia satietas.Sepe inutilis nimia abstinētia. Sepe
si qua intemperātia est: durior in potione ꝙ in esca est.
Secunda mensa bono stomacho nihil nocet:in imbecilli acescit.
Post satietatem nihil est agendum.
Ubi quis est expletus facilius concoquit si quicquid assumpsit potiōe
aque frigide includit:tum paulisper inuigilat:deinde bene dormit.
Neqꝫ ex salubri loco in grauem:neqꝫ ex graui in salubrem trāsitus sa
tis tutus est.ex salubri in grauem prima hyeme.ex graui in eum qui
salubris est prima estate transire melius est.
Neqꝫ vero ex multa fame nimia satietas:neqꝫ ex nimia satietate fames
idonea est.
Periclitatur ⁊ qui semel:⁊ qui bis die cibum inconuenienter assumit
contra consuetudinem.
Neqꝫ ex nimio labore subitum ociuꝫ:neqꝫ ex nimio ocio subitus labor
sine graui noxa est.ergo cum quis mutare cōsuetudinem volet:pau
latim debebit assuescere.
Omnibus fatigatis aptum est cibum sumere: eoqꝫ humido vti: aqua
vel certa diluta potione esse contentos.

Illud quoqꝫ nosse oportet: ꝙ ex labore sudanti frigida potio pniciosis sima est: atqꝫ etiam cuꝫ sudor se remiserit itinere fatigatis inutilis.
Quod est contra consuetudinem nocet.
Qui vomere bis in mense vult: melius consulet si biduo euomuerit: ꝙ si post quintũdecimũ diem vomuerit.
Purgationes vt interdũ necessarie sunt: sic vbi frequentes sunt piculũ afferunt: assuescit enim non ali corpus: ⁊ ob hoc infirmum erit.
Vinum dilutius pueris: senibus meratius conuenit.
In autumno propter celi varietatem periculum est maximum.
Hyeme venus non pernitiosa: vere tutissima: estate ⁊ autumno nõ vtilis: tollerabilior tamen per autumnum: estate in totum si fieri potest abstinendum.

¶ Ex secundo libro.

Saluberrimuꝫ ver est: deinde ab hoc hyems: periculosior estas: autumnus longe periculosissimus:
Ex tempestatibus pessime sunt que variãt maxime: quo fit vt autumnus plurimos opprimat. nã fere meridianis tẽporibus calor: nocturnis atqꝫ matutinis: simul etiam vespertinis frigus est. corpus ergo estate: ⁊ subinde meridianis caloribus relaxatũ subito frigore excipitur. sed vt eo tempore id maxime fit: sic quandocunqꝫ euenit noxium est.
Saluberrimi sunt sereni dies: meliores pluuij ꝙ tantuꝫ nebulosi.
Nam fere ventus vbiqꝫ a mediterraneis regionibus veniẽs salubris: a mari grauis est. neqꝫ solum in bono tempestatum habitu certior valitudo est: sed priores morbi quoqꝫ: siqui inciderunt: leuiores sunt: ⁊ promptius finiuntur. pessimum ergo celum est qđ egrum fecit adeo vt in id quoqꝫ genus quod natura peius est: i hoc statu salubris mutatio sit.
Longis morbis senectus: acutis adolescentia magis patet.
Longa statura vt in iuuenta decora est: sic matura senectute cõficitur.
Gracile corpus infirmum: obesum hebes est.
Si plenior aliquis ⁊ speciosior ⁊ coloratior factus ẽ: bona sua suspecta habere debet: que quia in eodem habitu subsistere: neqꝫ vltra progredi possunt: fere retro quasi ruina quadam reuoluũtur. peius tamen signum est vbi quis contra consuetudinẽ emacuit ⁊ colorẽ decorẽqꝫ amisit: quoniaꝫ in his que superant est qđ morbus demat: in his que desunt non est quod ipsum morbum ferat.
Facile securus est aliquis in his que sepe sine periculo euasit.
Ille sollicitari debꝫ cui hec noua sunt: aut qui ista sine custodia sui tuta habuit.
Neqꝫ terrere debet ea fe. que eodem die finita est: ac nec ea quidem que

quãuis longiore tempore euanuit: tamen ante alteram accessionem quieuit.
Pessimum est si somnus: neqꝫ noctu neqꝫ interdiu accedit: id enĩ sine continuo dolore esse non potest. eque vero signũ malũ est: somno vltra debitum vrgeri: peiusqꝫ quo magis se sopor interdiu, noctuqꝫ continuat.
Mali etiam morbi testimoniũ est vehementer ex cerebro spirare.
Sanguinem incisa vena mitti nouum non est. sed nullum pene morbũ esse in quo non mittatur nouũ est. Interest non que etas sit eius a quo sanguis mittendus: neqꝫ quid in corpore intus geratur: sꝫ que vires sint. ergo si iuuenis imbecillus est: aut si mulier q̃ grauida nõ est: parum valet: male sanguis emittitur: emoritur enim vis siqua superat: hoc modo erepta est. At firmus puer ⁊ robustus senex ⁊ grauida mulier valens tuto curantur.
Tenuioribus magis sanguis: plenioribus magis caro abũdat. facilius itaqꝫ illi detractionem sanguinis sustinent: celeriusqꝫ ea si nimium est pinguis affligitur.
Sacius est anceps experiri auxiliũ q̃ nullum.
Si morbi ratio patitur: sanguinis detractioni tempus aptissimũ est dies aduerse valitudinis secundus aut tertius. sed aliquãdo ⁊ primo die sanguinem mittere est necesse. si vehemens febris vrget: in ipso ĩpetu eius sanguinem mittere: hominẽ iugulare est: ergo remissio expectãda: ⁊ sanguinis detractio fere diuidenda in biduum.
Satius enim est primo leuare egrum: deinde ꝑpurgare: q̃ simul omni vi effusa fortasse precipitare.
Cum ex vena incisa sanguis erumpit: colorem eius habitumqꝫ oportet attendere. nam si is crassus ⁊ niger est: vitiosus extat: ideoqꝫ vtiliter effunditur. si rubet integer est: eaqꝫ missio alto non ꝓdest: vt ẽt non noceat: protinusqꝫ is supprimendus est.
In acutis quibusdam cucurbicula sanguineꝫ extrahimus cuꝫ ex vena vires non patiuntur: idqꝫ auxilium vt minus vehemens: ita magis tutum: neqꝫ vnq̃ periculosum est: etiaꝫ si in medio febris impetu: ẽt si in cruditate adhibeat. ideoqꝫ vbi sanguineꝫ mitti opus est incisa vena preceps periculum est. huc potius confugiendũ cuꝫ eo tamẽ vt sciamus vt hic nullum periculum: ita leue presidiũ esse neqꝫ posse vehementi malo: nisi eque vehemens auxilium succurere.
Initia morboꝝ primum fameꝫ: sitimqꝫ desiderant: neqꝫ vlla res magis adiuuat laborantem. q̃ tempestiua abstinentia.
Plus alimenti est in carne q̃ in vllo alio cibo.
Brasica subcruda aluum mouet: biscocta stringit.

Ex tertio libro.

Atura repugnante nihil medicina proficit.
Magis ignoscendũ medico parũ pficiẽti in acutis morbis q̄ in longis. hic enim breue spacium est intra q̄d siq̄d auxiliũ nō pfuit: eger extinguit: ibi z deliberationi: z remediorũ mutatōi tēpus patet: adeo vt raro si iter initia medicus accessit: obsequēs eger sine illius vitio pereat.
longus tñ morbus cũ penit⁹ insedit: q̄d ad difficultatē ptinet: acrito par ē: z acutus quo vetustior: lōgus aũt quo recētior facilius curat.
Ignorari nō op3 q̄ non omnibus egris eadem auxilia conueniunt.
In acutis morbis serius eger alendus est: neq3 nisi ia3 inclinatis vt primo dempta materia impetum frangat. in longis maturius vt sustinere spacium mali affecturi possit.
Multum interest ab initio quis recte curatus sit: an perperam.
Sola abstinentia sine vllo periculo medetur.
Asclepiades ait officiũ eē medici: vt tuto: vt celeriter: vt iocũde curet.
Id votũ est: s3 fere pículosa esse nimium z festinatio z voluptas solet.
Medicamentorũ potiones z aluũ duci non nisi raro debere concedi.
Ex egri imbecillitate summum periculum est.
Infirmus neq3 nimium potet: neq3 nimium siti crucietur.
Optimum medicamentum est oportune cibus datus.
Ubiq3 seruandum vt egri vires medicus inspiciat.
Ab vno medico plures curari non possunt.
Scire oportet optimum cibo tempus esse febre finita.
Semp egros securos agere ꝯuenit vt corpore tñ nō ēt animo laborēt
Periti medici est non protinus vt venit apprehendere manu egri brachium: sed primum residere hilari vultu: percũctariq3 quemadmodum se habeat: z siquis eius metus est eu3 probabili sermone lenire: tandem inde eius corpori manum admouere.
Medicus neq3 in tenebris neq3 a capite egri residere d3: s3 in loco illustri aduersus eũ vt oēs notas ex vultu pspiciat. Lu3 in summo incremēto morbus ē: vtiq3 nō añ die3 quartā magna siti añcedēte frigida aqua copiose pstanda est: vt bibat ēt vltra satietate3: z cũ iam venter z pcordia vltra modũ repleta satisq3 refrigerata sũt vomere d3 q̄dē. nec vomitũ quidē exigũt: sed ipsa aqua frigida tñ ad satietatē data pro medicamēto vtunt. vbi vtrũlibet factũ est: multa veste cooperiēdus est: z collocādus vt dormiat: fereq3 post longā sitim z vigilia3: post multā satietatē: post infractũ calorē plenus somnus venit: per quē ingens sudor effundit: idq3 pstantissimũ auxiliũ est. s3 in his tñ in q̄bus preter ardore3 nulli dolores: nullus precordiorũ tumor nihil phibēs vel in thorace: vel in pulmone: vel in faucibus: nō vlcus: non deiectio: non alui profluuium fuit.
Sepe pertinacia iuuantis: corporis malum vincit.
Quarta fe. nemine3 iugulat. Uetus quartana raro nisi vere soluitur.
Facilius in seruis q̄ in liberis tollit hydropisis: q3 cũ desideret famē:

sitis:mille alia tedia:longaq3 patientia:propterius his succurrit qui facile coguntur:q̄ quibus inutilis libertas est.sed ne hi quidem qui sub alio sunt:si ex toto sibi téperare nō possunt:ad salutem pducuntur.
Et ideo nō ignobilis medic⁹ crisippi discipulus apud antigonū regē: amicū quēdaz note intéperátie mediocriter hydropico morbo implicitū negauit posse sanari.Cuz alter medicus epirotes philippus se sanaturū polliceret:rn̄dit illū ad morbū respicere:se ad egri animum:neq3 enī3 res fefellit. Ille enim cū summa diligētia nō medici tantūmodo sed etiaz regis custodiret:tn̄ malignitate sua deuorando:bibēdoq3 suam vrinam se precipitauit.

¶ Ex quarto libro.

Uno die fluere aluū sepe pro valitudine est:atq3 ēt pluribus:du3 fe.absit:z intra septimū diē id ↄquiescat:purgatur.n.corp⁹:z qđ intus lesur erat vtiliter effunditur. Uerū spaciū piculosuz est.interdum enī3 tormina ac febriculas excitat: viresq3 ↄsumit.iterdū euenit vt fluxus diu neglectus curari difficilius sit.
Medicamētis vti nisi in vehemētibus malis supuacuū est.

¶ Ex quinto libro.

Quibus articulor dolor certis tēporibus reuertitur:hos ante:z curioso victu cauere oportet:ne inutilis materia corpori supersit:z crebriore vomitu.
Cum oia fere medicamēta stomachū ledant:nō sine cā asclepiades ad ipsius victus rōnem potius oēm curaz transtulit.
Uerum vt illud in plerisq3 morbis vtilius est:sic multa admoduz corporibus nostris incidere consueuerunt que sine medicamētis ad sanitatem puenire non possunt.
Uti somniferis nisi nimia necessitas vrget alienum est.sunt.n.ex vehementibus medicamentis z stomacho alienis.
Est enī3 prudētis hominis primū eū qui seruari nō pōt nō attingere: nec subire specīe eius vt occisi:quē sors ipsi⁹ peremit.deide vbi grauis metus est sine certa tn̄ despatiōe:indicare necessarijs: piclitantis in difficili rez esse:vt si victa ars malo fuerit:vel ignorasse:vel fefellisse se videat.Sz vt hec prudēti viro ↄueniūt:sic rursus histrionis est paruam rem attollere quo plus prestitisse videatur.
Dubia spes certa desperatione est potior.

¶ Expliciunt floscula Cornelij.

¶ Incipit liber Primus Tegni Galieni. Prima pars Primi libri.

Res sunt omnes doctrine que ordine habentur. 2.
Prima quidem est ex finis notione que scdm dissolutionem fit. 3.
Secunda vero que ex compositione est scdm resolutionem inuentorum. 4.
Tertia vero ex termini dissolutione: cum nunc insistimus. Appellare aut̃ licet huiusmodi doctrinã: nõ solum termini dissolutionez: sed etiam apertionẽ vt qdam noiauerunt: aut resolutionẽ: aut diuersionẽ vt alij quidam: aut explicationem: aut expositionem vt alij. 5.
Conati sunt ergo quidaz herophiloꝝ huiusmodi facere doctrinã quemadmodum eraclides ⁊ heritheus. 6.
Conati sunt ⁊ eam que scdm compositionem ipsi herophili: ⁊ qdaz erasistratoꝝ: ⁊ athenensis athaleus. 7.
Nullus tamẽ ante nos scripsit eam que ex finis notiõe incipit: ex qua omnes artes consistunt scdm rationem. 8.
Sed ⁊ illam quidem alibi pertransiuimus. 9.
Hic vero diffinitiuam faciemus doctrinã que q̃tũ relinquit ab ea que est scdm dissolutionẽ ⁊ dignitate ⁊ rõne: tñ abundãs est ad cõprehensionẽ totius ⁊ memoriã eoꝝ que scdm partẽ. Facile eni memorabilia sunt satis ex termini dissolutiõe oia: eo ꝙ ꝯtineat in se totius artis capitula ⁊ optimũ terminũ: quem ⁊ substantialez qdam nominant ecõtrario diuidentes his que notiones appellant. Et illi siquidez ab accidẽtibus diffiniũt rebus: hi vero substantia ipsa cõsistunt. 10.
Que vero scdm partem est tractatio vniuerse medicinalis speculationis: in multis alijs a nobis scripta est negocijs. Quibus expedit vti ad tres doctrinas. 11.
Sed nunc a diffinitiua incipiemus: tantum adhuc apponentes: ꝙ sola capitula ⁊ velut conclusionem: scdm explicationem demonstratorum dicetur nunc.

¶ Secunda pars Primi libri Tegni Galieni de corpore.

Medicina est scientia sanorum egrorum ⁊ neutroꝝ. 2.
Scientie ergo nomen cõmuniter ⁊ non ꝓprie audire oportet. 3.
Sanum aũt ⁊ egrũ ⁊ neutrũ tripliciter vnũquodqꝫ dicit: hoc qdem vt corpus: hoc aũt vt cã: hoc vero

vt signū. Etenim susceptibile sanitatis ē corp⁹. Et efficiēs ꝛ ꝯseruās eā est cā. Et declarās eā signū. Oia aūt hec vocant helenes sana. Scḋz ḋo eundez modū ꝛ egra ꝛ susceptiua egritudinū corpora ꝛ efficiētes ꝛ conseruantes egritudines: cās: ꝛ signa declarantia: ꝛ neutra ſm eandē rationem: ꝛ corpora: ꝛ signa: ꝛ causas. 4.

ET ſm primam quidez rōnem scientia causaꝝ sanaꝝ medicinalis est. post illam aūt ꝛ aliarum: scḋo vero ꝛ egraꝝ: ꝛ tertio neutraꝝ: ꝛ post hoc corpoꝝ. Primum quidez est sanoꝝ: deinde egrorum: deinde neutroꝝ. Et de signis vero ſm eandē rationē. In actiōibus vero prius quidem corporum cognitio ex signis manifesta est: post hec vero ꝛ eaꝝ causarum inuentio. 5.

SEd qm̄ efficiēs ꝛ declarans ꝛ susceptiuū duplr̄ vnūquodqz dicit. hoc qdem simplr̄. hoc vero vt nunc. sciendū est vtrorūqz sciaz esse medicinalez. Et ipsuz vero simplr̄ dupliciter dicit. hoc qdē vt semper. hoc vero vt multū. Et est vtrorūqz etiaz hoꝝ scientia medicinalis. 6.

NEutroꝝ vero: ꝛ causa: ꝛ signum: ꝛ corpus. Et qḋ simplr̄ dicitur: ꝛ qḋ vt nūc tripliciter vnūquodqz dicit. Hoc quidem eo ꝙ neutro cōtrarioꝝ participet. Hoc qdez eo qḋ vtriusqz cōtrarioꝝ equaliter. Hoc aūt eo ꝙ aliqñ quidē hoc aliquādo illo. ⸿ Horum vero ipsoꝝ ſm duos modos dicit. Aliqñ qdem participando vtrorumqz cōtrarioꝝ equaliter. Aliquando vero amplius altero. 7.

EST aūt de toto termino dubitatio quedaz ſm locutionē: quam ꝛ ipsam opz determinare. In eo eniz qḋ dicit medicinā esse sciam sanoꝝ egroꝝ ꝛ neutroꝝ: significat qdem ꝛ oiuz partium. Significatur aūt ꝛ quarūdam. Significat etiā ꝛ qualiuz. Sed oiuz qdem incōprehēsibile est ꝛ impossibile. Quarūdaz vero imp̄fectū: ꝛ nō artificiale. Illum vero ꝛ artificiale simul ꝛ sufficiens ad oēs ptes artis quas ꝯtinери dicimus in medicine diffinitione.

Tertia ps libri. j. Tegni Ga. ḋ corpe.

Incipiamus igitur a corporibus. Primo qdem qualia sana ꝛ egra ꝛ neutra ꝯtingat esse existētia: post hec vero de signis ꝛ causis orationem percurramus. 2.

SAnum est autem simplr̄ corpus eucraton quidem existēs ex gnātione in simplicibus ꝛ primis particulis: coequale vero his que ex his ꝯponunt organicis. Sanū vero vt nūc est corpus qḋ ſm pn̄s tēpus est sanum. Est aūt ꝛ hoc qḋ ſm tēpus sanū est corp⁹ eucraton ꝛ coequale: nō ſm optimā eucrasim ꝛ coequalitatez: sed ſm ꝓpriam ipsius sani corporis essentiam: vel ſm ipsius propriam sani corporis qualitatez. Semper tale est maxime eucraton ꝛ maxime coequale. Ut multum vero ab optima compositōe derelictum est: non multum tamen. 3.

E Grum vero corpus simpliciter est quod ex generatione est aut di
stemperatum in his que similes habent partes:aut non coequa-
le in organicis : aut vtrisq3 simul 4.
E Grum vero vt nunc est corpus egrotans in tempore in quo dicit
tale existens. Manifestū est aūt q̄ ꝛ hoc qō ꝑm tempus dicit esse
egrū aut distemperatū est in simles habētibus partes:aut inequale in
organicis:aut in vtrisq3. ¶ Et semp quidē egrum est quodcūq3 ex ge-
neratōne aut distemperatū satis existens in simplicibus particulis:aut
in omnibus:aut in quibusdaz:aut maxime dominantibꝰ:aut ēt ineq̄le
in organicis. ¶ Ut multū vero egrū est corpus ab hmōi malicia dereli-
ctum:nōdum vero in medio neutralitatis constitutū. 5.
Q Uoniam autem ꝛ neutruz corpus tripliciter dicebat:hoc quidē
in eo q̄ neutra extremaꝝ dispositionū ꝑticipet.hoc vero vtraq3.
hoc autem eo q̄ aliquando quidem hac:aliq̄n vero hac. Sed primum
quidem significatū neutruz erit corpus mediū vere existens sanissimi 6.
corporis ꝛ egerrimi.
E T huiusmodi quidem:hoc simpliciter tale est q̄m ex generatiōe
tale ↄstitutū est:hoc vero vt nunc quodcūq3 in presenti tempore
mediū vero existit ꝛ sanissimi corporis ꝛ egerrimi. ¶ Eius vero qō sim
pliciter est. Hoc quidem semp tale:q̄m in oībus etatibus semper maxīe
permanet tale. Hoc vero vt multum q̄m mutationes quasdam est acci-
piēs. ¶ Secūdum vero ꝑm significatū neutrum erit corpus ↄtrarijs
simul dispositionibus ꝑticipans: ex generatiōe aūt ꝑm vnam partem
aut scd̄m duas differentes. Secundum vnam quidem:vt si ꝑm alteram
oppositionem eucratio fuerit effectiuaꝝ qualitatū:aut ꝑm vtrasq3 qui
dem oppositiones:sed circa formationē:aut magnitudinē:aut numeꝝ
particulaꝝ:aut positionē lapsuū:aut econuerso. In his quidem ↄtra-
ctuz:aut i oībus:aut in quibusdaz. In crasi vero derelinquens: in dif-
ferentibus vero partibus ꝛ ꝑm oēs oppositiones pōt aliquid contra-
riorum participare simul. ¶ Et semp quidem tale est ꝑm omnes etates
manens simile. Ut multuz vero est qō ꝛ permutatur ꝑm aliquid. ¶ Ita
vero ꝛ quod vt nunc neutrum erit corpus ꝑm significatū:aut eo q̄ ꝑm
vnam partē:hec habeat sana:hec vero egra:aut inherentiū ei aut circa
partes differentes. ¶ Scd̄m vero tertium significatum neutrum erit
corpus:qō quidē modo sanū modo egrū in p̄te fit t̄pis: quēadmodum
inheret aliquibꝰ pueris q̄dē existibus sanos esse:adolescētibꝰ v̄o factis
egros vel ecōuerso. Ju vno v̄o t̄pe ita neutrū vere ↄtingit quidē ↄsistē: 7.
ꝑm vero latitudinē nō cōtingit. Scimus vero q̄m nunc dupl'r.
S Anum vero ꝛ egrum ꝛ neutrum corpus quotiens dicitur:ꝛ quale
vnumquodq3 est: sufficienter determinatum est. De signis vero
deinceps dicendum est.

¶ Incipit Scd̄s liber tegni Galie.

¶ Incipit Prima pars secundi libri Ga. de causis. ¶ Pria ps de capite.

Unt autem horum signorum sana quidem quecunqz presentis sanitatis sunt signa demonstratiua: et future pronostica: et prius facte rememoratiua.

Gra vero signa psntis egritudinis demonstratiua sunt et future pnostica: et prius facte rememoratiua. 2.

Secundum vero hoc et neutra: et que neutrarum dispositionum demonstrantia sunt: et pronostica: et rememoratiua. Et sunt signa sm aliquid qdem sanam: sm vero aliqd quidem egram declarantia dispositionem. Et hec quidem sm tempora sanis et egris insunt. 3.

Appellant aut hec oia qdem signa a veteribus medicis pnostica et si psntium aut preteritorum aut futurorum declarantia sunt. 4.

Et vtilitas quidem magna est: et demonstratiuorum et pnosticorum: minor vero rememoratiuorum. 5.

Existentibus vero corporibus sanis: his qdem simplr: his vero vt nunc que et sana dicunt. Simpliciter sanorum corporum duplicem diximus esse differentiam. hec quidem eorum semp esse talia: hec vero vt multum. Semp quidem talia quecunqz habent optimam compositionem. Ut multum vero quecunqz ab hac non multum deficiunt. 6.

Ognitiones vero eorum: et ab inherentibus sm substantie eorum rones oportet fieri: et ab his que necessitate hec consequuntur effectibus et casibus que etiam accidentia vocamus proprie. 7.

Substantia quidem ipsa eorum que in optima compositione sunt contemperantia similes quidem partes habentium in caliditate et frigiditate: et siccitate: et humiditate: organicorum vero in qntitate et qualitate coponentium ea: et adhuc in formatione et positione particularum vniuscuiusqz et totius organi. 8.

Ab his vero que ex necessitate hec sequunt: similes quidem partes habentia quantum quidem ad tactum in duritie et mollicie mediocritas: quantum ad visum bonus color et sm leuitatem et asperitatem mediocritas. 9.

Scdm vero effectus operationum perfectio quam et virtutem nominamus. 10.

Orum vero que organica consequutur in coequalitate et pulchritudine omnis corporis organicorum: amplius et inherentium eis effectum in virtute. Optime ergo compositionis corporis demonstratiua signa sunt hec. 11.

Orum vero que quidem deficiunt ab hac sana vero sunt: hec quidem in similes partes habentium lapsa sunt contemperantia sm quendam paruum lapsum: hec vero et in coequalitate organicorum 12.

parum aliquid: & hic lapsus: aut est omnium: aut aliquorum: aut fm utrunque. 13

Genera aut lapsuum eadem sunt cum his que virtutes eorum complent: temperantia in habentibus similes partes: numerus vero: & formatio: & magnitudo: & positio in organicis: utrisque vero coe unitas: quam & continuitatem eorum nominamus. 14

In eisdem vero ipsis generibus lapsuum & egrorum corporum est virtus fm singulum egri significatum. Terminus vero utriusque discretiuus est operationis sensibilis lesio. 15.

Ab optima vero deficientia compositione: corpora quidem breue lesa sunt: & ipsa fm veritatem: non tamen sensibile est hoc. 16.

Determinat autem ea magis & minus in operationibus: & egris causis repugnare. 17.

Simpliciter vero egra corpora determinata sunt eo quod facilius ab egris causis vincantur: & ab eo quod fm multum aliquid fz virtutem operationum delinquatur. 18.

Sunt vero horum utrorumque in medio neutra: & que vere dicuntur neutra: & que cum latitudine quadam. 19.

Et dividitur totius sanitatis latitudo in tres partes latitudinem habentes & ipsas multam: quarum prima quidem erit sanorum corporum: secunda vero egrorum: tertia neutrorum. 20

Quibus deinceps sunt egrotantia corpora lesionis sensibilis operationum determinata: 21

Dolentia vero & quorum motiones sunt delinquentes: aut oino perierunt: manifestos habent terminos. Quecunque vero infirmas habent operationes: in maximis quidez discessibus facile discernuntur: fm vero minores ambigue sunt: & propter hoc fm hoc genus lesionis neutro contrario participans consistit in illa dispositione quam & ipsaz neutram dicimus nominari. 22.

Omnibus his diiudicatis non fm ipsam rerum naturam sensu. periculum enim est sempiterne passionis irrepere dogma. 23.

Signa vero horum que sanantur corporum & egrorum & saniorum ut nunc existentium quantitate distantie differunt. 24.

Ponentibus nobis duos extremos terminos contrarios alterutrum optimam compositionem & nunc factam egritudinem. Considerantibus vero cui horum sunt viciniora: & que probant corpora: propinquius enim est optime compositioni sanum. Quod vero ab hac longius iam vero egrotanti propinquius egrum. Utrorumque vero mediuz equaliter ab utroque ab esse apparens: neutrum erit hoc. Optime ergo compositionis corporis dicte sunt cognitiones. Deficientium vero ab hac equalia quidem numero sunt his genera: & magis & minus diuidi potentibus & separatis in tres latitudines. 25.

Signa vero egri corporis simpliciter dicemus: ex his enim erunt relique due latitudines manifeste. Secundum ergo genus dictum

est prius in optime compositionis oratione: fm vero speciem nūc dicetur prius nobis diuidentibus partes.

Quattuor autem sunt earum differentie oēs. Quedam enim earū sunt principales: Quedam vero ab illis exorte sunt: Quedā vero neq3 aliaꝝ dominant neq3 alie earū innatas habētes virtutes ⁊ regētes eas dn̄antur: Quedā vero ⁊ inatas simul hn̄t ⁊ influētes. 26.

Principalia igitur sunt cor: cerebru3: epar: ⁊ testiculi. 27.

Ab illis vero exorta sunt: ⁊ illis famulantur: nerui ⁊ spinalis medulla cerebro: Cordi vero arterie: Uene epati: Seminalia vasa testiculis. 28.

Ipsa vero seipsa regunt cartilago: ossium coniunctio: membrana: glandula: pinguedo: caro. 29.

Alie vero omnes partes cōe his habentes ad suiipsius regimē arterijs ⁊ venis ⁊ neruis indigent. 30.

Capillorum vero ⁊ vnguiu3 neq3 regimen est aliquod: sed generatio sola. 31.

Hec quidem partiū sunt differentie: signa vero vniuscuiusq3 craseos deinceps dicentur. 32.

Principium aūt a cerebro nobis facientib⁹. ¶ Sunt enim quinq3 innata genera cognitionū eius. Primum quidem totius capitis dispositio. Scōm vero sensibiliū operationū virtus ⁊ vitiū. Tertiū operatiuoꝝ. Quartū principaliū. Quintū nāliu̅m. Aliud est genus in his omnib⁹ generibus ab his que extrinsecus ei accidunt alteratio. 33.

Totius quidem capitis dispositio ex magnitudine ⁊ figura eius ⁊ capillorum accipitur. 34.

Paruum vero caput praue compositionis cerebri proprium est signum. 35

Magnū vero nō ex necessitate bone ꝯpositionis est signū. Si enim pp vehemētia3 factū est magnū: eius que inest virtutis in mām multā ⁊ bonā opantis bonū est signū. Si vero pp sola3 materie multitudinē nō bonū est signū. Determinandū ergo est ex ea figura ⁊ ex his que ab eo nata sunt. Figura qdē si bone forme est. semp enim bonu3 est signu3. Ab his vero que ab eo nata sunt: vt si collu3 forte est: ⁊ in alijs ossibus optime dispositū est: ⁊ si omne qđ est eius neruosu3 est ⁊ plenū ⁊ viuidū. Propria vero capitis figura est velut si videas sperā pfectam ceream ex vtraq3 parte leuiter cōpressam. Necesse est enim hmōi talis gibbosa quide3 fm sperā posteriora fieri ⁊ anteriora: rectiora vero fieri que ex vtraq3 parte. 36.

Si vō fz occipitiū eminētia fit mior alicui: ꝯsidera ⁊ neruos ⁊ collū cum alijs ossibus. Secūdum naturā siquidem his se habentibus indigentia materie nō virtutis imbecillitate taliter factū est hoc. Ineptioribus vero existentibus infirmum est principium. In pluribus vero secundum occipitium indigentiam imbecillitas eorum que dicta sunt sequitur ⁊ rarum valde ⁊ tale contingit. ¶ Grossius vero secūdum 37.

occipitiuz cõsidera caput eodez modo eisdem in toto magno nato de⸗
terminatis. In pluribus ⁊ hec bona figura facta ꝑ acephalidos bo⸗
num signuz: quã quidaz medicoꝝ posterius cerebrũ nominant: quẽad
modũ igit̃ ⁊ est posteri⁹ determinatũ: forma velut lauda habẽte cõmis⸗
suram. Spine vero principiũ hec ps est: ⁊ per illaz omniũ ſm totuz ani
malis corpus fiũt neruoꝝ actiones. Ipsa vero posterior pars secundũ
se in omnibus paucoꝝ sensibiliuz participat: multoruz vero operati⸗
uorum. Sic igitur anterius sensibiliuz quidez plurimoꝝ: paucoꝝ vero
operatiuorum. Itaqꝫ hec ⁊ bene disposita perfectas habẽt naturas ſm
vnũquodqꝫ proprias. ¶ Eadẽ vero ⁊ in anterioribus capitis eorũ que
sunt ſm frontẽ determinatiões sunt his que sunt ſm posterius ad pui
tatem ⁊ magnitudinem eius nobis respicientibus ⁊ figuraz: ⁊ que sunt
in his sensus. s. visum gustum ⁊ odoratum. Alterutrum enim sunt co⸗
gnitiones ⁊ sibi inuicem attestantes. Et a principio nata principij vir
tuti ⁊ vitio. Et principiuz his que ab eo nata sunt. 38.

PRincipalium tamen operationum virtus ⁊ vitium eiusdem prin
cipij solius ſm seipsum sunt cognitiones. Voco autez principa⸗
les operationes ea que a solo principio fiunt. 39.

FAcilis igitur intellectus subtilis substantie cerebri est cognitio. 40.

Tarditas vero intellectus pinguioris. 41.

FAcilitas vero discendi est mollis: Et memoria ꝑmanentis. 42.

SIc vero ⁊ difficultas discendi dure: Obliuio vero fluentis. 43.

ET bñ mobile in opinionibus est calide: Manẽs vero frigide. 44.

ADhuc vͦo mihi videnẗ duo deesse genera cognitionũ que ex prin
cipio suscepi dicere. Unuz quidẽ naturalium. Alterũ vͦo extrin⸗
secus accidentiuz. Erit autem communis de vtrisqꝫ ratio. 44.

NAm si eucratuz cerebruz existit ſm quattuor qualitates: oĩa que
dicta sunt habebit cuz modo ⁊ mensura ⁊ supfluitates. quecunqꝫ
per palatuz: aut nares: aut aures: aut oculos purgantur: ⁊ hec habebit
mo derate: ⁊ minime leditur ab omnibus quecunqꝫ extrinsecus calefa
ciunt ⁊ infrigidant ⁊ desiccant ⁊ humectant. 45.

TAlibus quidẽ infantib⁹ existentib⁹ capilli fiunt subrufi. Pueris
vero subrubei. Perfectis vͦo rubei. Medij vͦo quodãmõ existen⸗
tes crispoꝝ ⁊ simpliciuz. i. planoruz: neqꝫ calui fiunt facilius. 46.

AUdire vero opꝫ que dicte sunt ⁊ que dicende sunt cognitiões vt
in bene temperatis habitationibus. 47.

QUecũqꝫ vͦo ſm capillos nõ in regionib⁹ tãtũ: sꝫ in humoꝝ tẽperã
tia ꝓportionẽ habẽt tẽperãtie eoꝝ q̃ sunt ſm cerebrũ. 48.

SI vero calidius tẽperato fuerit cerebrũ: ſm vero alteraz opposi⸗
tionem eucraton: siquidem plurimũ fuerit calidius: fortiora oĩa
que dicta sunt ⁊ dicenda fient signa. Breui vero superabundãtia existẽ
te leuia. Cõmunis vero hec ratio sit in omnib⁹ que dicende sunt mihi

partib⁹ eaꝝ que in omnib⁹ tēperantijs dicende sunt cognitiōes. 49.
Deinceps vero signa eius que in cerebro est caliditatis in his que prius dicta sunt rubicūdiora ꝛ calidiora que sunt circa caput: ꝛ ōia que in oculis vene sensibiles. Capilli horuꝫ natoruꝫ citius in capite nascuntur. Multum quidem calidioribus existentibus bene temperatis nigri ꝛ fortes ꝛ crispi fiunt. Non multum vero calidioribus subrubei quidem primum fiunt: deinde nigrescunt. Accedentibus vero etatib⁹ calui fiunt ꝛ magis plurimum calidi. Superfluitates vero ſm palatū ꝛ nares ꝛ oculos ꝛ aures breues ꝛ digeste his sunt quando irreprehensibiliter sani sunt. Repleto autem aliquando capite continue ꝛ maxime his quando dietam negligenter obseruant hoc tale accidit. Plurima quidem sed non indigesta fiunt superflua. Replentur auteꝫ ꝛ grauantur capita ex cibis calefacientibus ꝛ potibus ꝛ odoribus ꝛ extrinsecus accidentibus omnibus calefacientibus in quibus est ꝛ continēs aer. Adhuc autem magis si non solum calida sint talium natura: sed ꝛ humida: breuibus somnis huiusmodi temperantie dominantur adhuc ne profundi ipsi fiant. 50.
Frigidioris ꝙ̄ opꝫ cerebri cognitiōes sunt. Plurima supflua ſꝫ ꝓprias effusiones. Et capilli ruffi ꝛ recti ꝛ manentes ꝛ post multū tēpus nascētes subtiles ꝛ exiles primū. Et facile a causis frigidis ledūtur. Et ſm idē tmepus lesionis catarris ꝛ corizis ꝯsumunt. Neqꝫ tangentib⁹ calida que circa caput sunt. Neqꝫ inspiciunt rubea. Et oculoꝝ vene inuisibiles. Et somnolentiores quodammodo sunt. 51.
Siccioris ṽo cerebri cognitiōes. Non supfluū est in effluxionibus. Et sensuuꝫ pfectio. Uigilantes ṽo sunt. Et capillos fortissimos habent citissimeqꝫ ꝓducūt nati crispos magis ꝙ̄ rectos. Calui in breui fiunt. ¶ Humidioris vero cerebri capilli fiunt plani. Et nō oīno calui fiunt. Et sensus hebetes sunt. Et superfluitatum multitudo. Et hec quidem simplices distemperantie sunt. 52.
Composita quidē calida ꝛ sicca. Prima quidē est ſm quā nō abundantes sunt in supfluitatibus. Sꝫ pfecti senib⁹. Et vigilātissimi. Et calui fiunt citius. Prima tamē generatio capilloꝝ citissima est eis: ꝛ plenissima. Et nigri capilli. Et crispi fiunt. Et calidi sunt tangentibus caput. Et rubicundi vsqꝫ ad status tempora. 53.
Si vero humiditas accedat caliditati: parum quidem superaggredientibus vtrisqꝫ mediocritatem. Fit bonus color ꝛ caliditas. Et in oculis vene magne. Et superfluitates plurime mediocriter digeste. Et capilli recti ꝛ subrubei. Et nō calui fiunt facile. Replentur autē ꝛ grauant capita a calefaciētib⁹. Si vero humectent: multomagis statim superabundantiam habent superfluitatuꝫ. ¶ Quādo vero ad plurimum humiditatis ꝛ caliditatis venerint: egrum: his caput ꝛ superfluitatibus plenum ꝛ facile ex calefacientibus ꝛ humectantibus leditur. Nothus vero his semper contrarius. Optime vero in borea degunt. Neqꝫ excitari possent vsqꝫ ad multum: ꝛ ad somnum conuerten

tes seipsos. Similiter ⁊ grauantur dormientes. Et vigilantes. Et fantasias vident. Et sensus sunt imperfecti. ¶ Si vero multum temperato sit calidius cerebrum: parum vero humidius: remanebũt calide craseos cognitiones: miscebuntur autem eis leuiter humiditatis cognitiones. Uelut econtrario: ⁊ si multo quidem sit humidius cerebrũ: paulo vero calidius: manifeste quidem erunt vehementes humiditatis: leues vero caliditatis cognitiones. Quia si qualitates intenduntur: ⁊ signa erunt intẽsiora. Si vͦo remisse: remittunt ⁊ signa. Cõis vͦo ratio est hec in omnibus ſm complexionem distemperantijs. 54.

Frigide vero simul ⁊ sicce craseos cerebri frigidum ⁊ sine colore persiciunt caput quantum in ipsis est. Semper enim oportet meminisse eius que in principio determinationis dicta sunt. Considerandum autem quantum ex humorum crasi alterant que circa illud sunt. Statim vero huiusmodi crases sine venis circa oculos sunt: ⁊ a frigidis causis cito leduntur: ideo inequaliter sunt sani. Aliquando quidem leuissima sunt capita: ⁊ non sunt superflue effluxiones. Aliquando vero corizis ⁊ catarris in paruis causis cito consumuntur. Sensus vero eis in puericia quidez perfecti: prouectis vero emarcescũt citius. Et vt breuiter dicam cito senes circa caput sunt omnes: ideo canescunt citius. Capilli vero eis nati quidez veniunt vix exiles ⁊ ruffi. Accedente vero tempore dominante quidẽ amplius frigiditate ꝙ siccitate non calui fiunt plurimum. Econtrario vero si accidat siccitatem quidem amplius dominari humiditate: frigiditatem vero caliditate: paruz huiusmodi calui fiunt. 55.

Humide vero ⁊ frigide crases cerebri grauiter faciunt dormientes. Et somnolentos. Et inutiles sensibus. Et facile patientes a frigore. Et facile repletos caput. Et facile patientes catarrum ⁊ corizam. Neqꝫ calui fiunt huiusmodi. 56.

Hec igitur sunt signa earum que in cerebro crasium. 57.

Ex his ergo tendens ad vnũquodqꝫ organum sensus scies cognitiones transferens te ŏ alio ad aliud. Sufficiet vero in oculis tantum dicere. 58.

Quicunqꝫ ergo tangentibus oculi manifeste sunt calidi: ⁊ mouentur facilius: ⁊ frequenter: ⁊ venas latas habent: calidi sunt omnes hi. Frigidi vero qui his contrarij. Humidi quidem qui molles simul ⁊ multe humiditatis fiũt. Sicci vͦo q duri simul ⁊ aridi sũt. 59.

Et leduntur quidem a similibus causis sue crasi facile: Juuant vero a contrarijs: sed moderato vsu. 60.

Et hoc commune in omni cognitione craseos omnis partis meminisse oportet. 61.

Magnitudo vero oculorum cum proportione quidem ⁊ operationum virtute multitudinem substantie eucratam ex qua oculi facti sunt ostendit. Que vero sine his multam quidem substantiam: sed non eucratam declarat. Paruitas vero oculorum cum proportione

quidem & virtute operationum: paruam quidem sed eucratam decla-rat substantia: ex qua facti sunt oculi. Luz nō ꝓportione vō quadā & vitio opationū: paruā simꝯ & inutilē eē significat substātiā oculoꝝ. 62.

CEt vero que sunt secundum colores sic oportet determinari. Glauci quidem oculi splendentes humiditate pura & non multa: luminis splendidi sunt continentia. Nigri vero econtrario. Medij autem sunt ꝫm medias causas. 63.

GLaucus vero oculus: aut propter magnitudinem: aut splendorē cristalloydos: aut in summo positionem: aut per subtilis & aquosi humoris qui est ꝫm pupillam paucitatem & puritatem fit. Omnibꝰ qdē simul ꝯueniētibus sunt glaucissimi. Si vero hec quidē horum adsint: hec vero non: magis & minus in glaucedine consistunt. 64.

NIger vero oculus fit: aut ꝓpter in profundo positiōez: aut ꝓpter paruitatem cristalloydos: aut q: splendidū & rutilans pfecte nō est: aut quoniam subtile humidum aut amplius aut purum non est: aut propter quedam horum aut ꝓpter omnia natum est fieri magis & minus in eis queadmodum dictum est prius. 65.

SUbtile quidem huiusmodi humidum aquosius & amplius factū humidiorem demonstrat oculum. Queadmoduz si spissius & minus fiat sicciorem. 66.

CRistalloydos vō siquidē durius sit: sicciorē operaꝑ oculū. Si vero mollius: humidiorē. Ita vero vt siquid superaddaꝑ contēperantie subtilis: sicciorem. Si vero deficiat: contrarium.

¶ Pars secūda secundi libri Tegni Galieni que est de corde.

DE cordis autē crasibus deinceps dicaꝑ. Prius hec ꝯmemorātibus nobis qđ vnāquāqz ptez calidiorē: aut frigidiorez: aut sicciorē: aut humidiorē seipsa factā esse dicimus: nō ad aliquā aliā cōparātes: q̄ntūcūqz eniz cor fiat quadam natura frigidissimum: multo calidius est ꝫm crasim calidissimo cerebro. 2.

CAlidioris ergo vt ad ꝓpriū modū referamꝰ cordis signa insepabilia qdē & familiaria hec sunt. Magnitudo respiratiōis. Et pulsus velocitas: & frequētia. Et audacia. Et ad actōes ipigrū. ⁊ Si vō cor ad plurimū veniat caliditatis: furor ē eis. Et maniaca ꝯfidētia. Est āt & pilosuz eis pectꝰ: & que circa hypocūdria & his ꝓxima. In pluribꝰ vero & totuz corpꝰ calidū ex calido corde fit: nisi maxie ꝯtra opeꝑ epar. Dicenꝑ autem paulo posterius totius corporis cognitiones. 3.

EST autē latitudo pectoris calidi cordis cognitio: nisi & huic aliquādo cerebrum maxie cōtra opereꝑ. Quādo autē spinalis medulle magnitudo ꝓportiōalis ē illi plurimū. Et tāta sunt spōdilia ꝫm

magnitudinez q̄ta spinalis medulla. Itaqꝫ ⁊ spina tota. Coniungitur
vero thorax ad posteriorē partez sm longitudinez quidem equalis me-
thafremo: sm latitudinē vero cum quadaz proportionali grossitudine
spondilium: coniunctio fit sm illam spinaz. Cum vero caliditas cordis
dominata fuerit augmentabit thoracem. i. dalatabit sm primā genera-
tionē ꝓportionabiliter huius caliditatis. Ideo etiam ⁊ cum in paruo
quidem capite thorax positus fuerit: maxima sm cor fit cognitio cali-
ditatis. Qñ vero in magno paruus maxime ⁊ hoc ꝓpriū signū est cor-
dis frigidioris. Si vero ꝓportionē hēat cuz capite: alijs signis deter-
minandū erit de corde ita vt ex thoracis q̄titate nil accepturus sis. 4.
IN frigidiori vero corde pulsus minores sunt cōplectentibus non
tñ ex nec: ssitate tardiores aut rariores. 5.
SPiritus vero siquidē tāto minor thorax sit q̄to cor frigidius pul
sibus est ꝓportionalis. Si vō thorax maior fuerit sm q̄titatē cor-
dis frigiditate: nō minorē tm̄ sꝫ tardiorē declarat pulsum natura. 6.
TAles ⁊ timidi ⁊ curiosi. Et nudum eis pilis est pectus. ¶ De par
uitate vero eius determinandū est: vt prius dictum est. Scōm hoc
vero ⁊ de totius corporis qualitate. 7.
SIccū vero cor pulsus operaᵗ duriores. Et furorē nō prōptū quidē
sed ferocē ⁊ difficile placabilē. Ut multuz vō ⁊ totū corpus siccū:
si nō epar ꝯtra opereᵗ. ¶ Humidiores vero cordis signa sunt. Pulsus
molles. Et consuetudo facile mobilis ad iram. Et facile placabilis. Et
totum corpus humidius: nisi ea que sm epar contra operenᵗ 8.
SCōm compositionem vero primarū qualitatū distemperātie cor-
dis sic se habent. Calidi quidem ⁊ sicci cordis signa sunt. Pulsus
duri: ⁊ magni: ⁊ veloces: ⁊ spissi. Et spiritus sunt magni: ⁊ veloces: ⁊ fre
quentes; Et multomagis ad velocitatez accedūt: ⁊ frequentiaz nō cre-
scente sm ꝓportionē cordis thorace. 9.
OMniū pilosissimi sunt hi sm pectus ⁊ hypocūdria. Ad actiones
vero parati. Et animosi. Et veloces. Et tyrānici morib⁹. Eteniz fu
riosi sunt ⁊ difficile placabiles. ¶ De totius vō corporis crasi adhuc: ⁊
thoracis āplitudine ꝓportōalr̄ his q̄ pri⁹ dcā sunt determinādū ē. 10.
SI vero humiditas obtinuerit cū caliditate: Pilosi quidez minus
his q̄ prius dicti sunt huiusmodi. Et parati ad actiōes nō minus
illis. Nō tñ ferociores i furore: sed in iram tm̄ pati. Pulsus vō molles
⁊ magni ⁊ veloces ⁊ frequētes. Et spūs thorace quidez ꝓportionalr̄ se
hñte cordi sm eandem formā erit sīlis pulsib⁹. Minore vero existente
tanto velocior ⁊ frequētior est p̄dictis spūs q̄to ⁊ thorax minor. Mul-
ta vero ꝯuersione sm crasim facta ⁊ maxime si sm humiditatē accidit.
Hec preter ea q̄ dicta sunt adhuc ⁊ in putridas egritudies ex corruptis
⁊ putrescentib⁹ in eis humorib⁹ incidūt. Et expiratiōes maiores ⁊ ve-
lociores inspirantibus. Et in pulsibus sistoles velox. 11.
HUmidioris vō ⁊ frigidioris cordis signa. Pulsus molles. Et cō-
suetudo timida: ⁊ formidolosa: ⁊ pigra. Sunt vero ⁊ nudi pilis

hi ꝭm pectora. Et minime irascunt. Et in irá nō sunt parati. ¶ Nō vō
circa thoracē ⁊ totū corpꝰ his q̄ ꝑus dcā sunt silr determinādū est. 12.
ARigidū vero ⁊ siccum corpulsus quidē duros operat ⁊ paruos.
Spiritus vero siquidē ꝓportionabilr frigiditati paruus thorax
sit cōpetentes. Si vero maior: rarum ⁊ tardū. Minime vero oīum ira-
cundi hi: coacti tū aliquibus irasci seruāt memoriá. Sunt vero ⁊ hi nō
pilosi pectora oīum maxime. ¶ De paruitate vero thoracis ⁊ totiꝰ cor-
poris frigiditate similiter determinandum est. 13.
VNum cōe in omnibus his que dicta sunt cōmemorátes ꝙ quecū-
qꝫ de moribus aut nunc aut ꝭm aliá aliquá scripta sunt orationē
ad agnitionē craseos: nō ꝓ bonis aut prauis moribus ex philosophia
exercitatorꝝ: sed ꝓ naturalibus vnicuiqꝫ dictū est.

¶ Tertia pars Secūdi libri Tegni Galieni que est de epate.

EPatis vero calidi cognitiōes sunt. Venarū amplitudo.
Colera rubea multa. In tēpore vero augmastice etatis
nigra. Calidior enim est sanguis eis. Et propter hoc vni-
uersum corpus calidius: nisi ea que ꝭm cor contra ope-
rentur. Densitas vero eorum que scōm hypocundrium
⁊ ventrem. 2.
FRigidioris vō epatis cognitōes. Angustia venaꝝ. Flegma pluri-
mū. Sanguis frigidior. Et vniuersa corporis habitudo frigidior
nisi ea que circa cor calida fuerūt. Nuda pilis hypocūdria ⁊ vēter. 3.
SIccioris vō epatis cognitōes. Sanguis quidē spissior ⁊ paucior.
Vene dure. Et vniuersa corporis habitudo siccior vel durior. 4.
HUmidiores vero epatis cognitiones. Sanguis quidē plurimus
⁊ humidus. Vene aūt molliores. Ita vero ⁊ vniuersum corpus:
nisi ea que circa cor contra operentur. 5.
CAlidi quidē simul ⁊ sicci epatis signa. Pilosum hypocūdriū de-
xtrū. Sanguis spissior ⁊ paucior. Amara colera: multa: circa au-
gmasticam vero etatem nigra. Venarum amplitudo ⁊ duritia. Ita vō
⁊ vniuersum corpus. 6.
CAliditas siquidē a corde prorūpēs vincere pōt ꝓrūpentē ab epa-
te frigiditatē. Quēadmodū ⁊ frigiditas quidē caliditatē. 7.
SIccitatem vero impossibile est ad contrarium a corde humidiori
facto adduci. 8.
MEdia vō est q̄ ab epate hūiditas eoꝝ q̄ dcā sunt. Et magis sigdē
ab ea q̄ in corde est vincit siccitate ꝙ siccitas ab hūiditate. 9.
MInus vō caliditate. Amplius aūt minus frigiditate. Facile eniꝫ
vincibilis est hec eaꝝ que ab epate prorūpunt qualitatum. 10.

Manifestum est ergo qm̄ si in idipsum concurrant principiorum vtrorūqꝫ crases: totuꝫ corpus pfecte circa eas disponet. Dicētur ergo paulo posterius totius corporis cognitiones. 11.

Humidū quidē simul ⁊ calidū epar minus quidē calido ⁊ sicco ea que circa hypocūdria sunt operat pilosa. Plurimū vero sanguinē: ⁊ venas magnas. Et corporis habitudinē humidaꝫ ⁊ calidā: si non ea que circa cor sunt ꝯtra operent. Si vō amplꝰ vtrisqꝫ qualitatibus auerrat ab eo qd̄ ſm nām ꝓpte ꝯsumunt a cacochimijs ⁊ putrefaciē/tibꝰ egritudinibꝰ. Adhuc vero magis si plurimū augeat humidū: paululū vero calidum. Si vero econtrario parum quidem humidum: plurimum vero calidum: minime vero cacochimi fiunt. 12.

Humidius vero ⁊ frigidiꝰ epar sine pilis quidē hꝫ hypocūdriuꝫ. Sanguineꝫ vero magis operat flegmaticuꝫ cum venarū gracilitate. Et vniuersum corpus similiter se habens: nisi ea que a corde sunt ad ꝯtraria illud transducāt. ¶ Frigidū vero ⁊ siccum epar pauci sanguinis ⁊ gracilīū venaꝝ effecit corpus. Et frigidius. Et hypocundriū nudum pilis: nisi ⁊ hic vincat cor. 13.

¶ Quarta pars scd̄i libri Tegni Galieni que est de testiculis sequitur.

Esticuloꝝ vero crasis calida quidē maxime venerea est. Et masculoꝝ generatrix. Et citius pubescunt eis partes genitales. 2.

Frigida vero crasis est contrarie. 3.

Humida quideꝫ ⁊ multi seminis ⁊ humidi ē. Sicca vero: ⁊ pauci seminis: ⁊ mediocriter spissi est. 4.

Calida vō ⁊ sicca crasis ⁊ spissi seminis ē. Et maxime gn̄atrix masculoꝝ. Et citissime ad coitū excitat. A pn̄cipio ergo ⁊ hm̄ōi citissime pubescūt in ptibꝰ genitalibꝰ ⁊ in oibꝰ in circuitu sui: sursuꝫ quidē vsqꝫ ad regionē circa vmbilicū: dorsuꝫ vō vsqꝫ ad mediū coxaꝝ. Petulca igr̄ ē hm̄ōi crasis satis ad vētrē. Citissime vō satiat. Si cogat nocꝫ. 5

Conuenietibꝰ siqdē caliditate ⁊ hūiditate pilosi qdeꝫ minꝰ hm̄ōi his q dicti sunt. Multi vō seminis magis. Nō ꝯcupiscūt vō magis alijs. Sufficiūt vō sine lesione magis venereis plurimis. Si vō satis augeat vtraqꝫ ⁊ calidū ⁊ hūidū: nō sine lesiōe abstinēt a venereis. 6.

Si vō frigidi ⁊ humidi ſm crases fiūt testiculi: nuda fiunt q̄ sunt in circuitu pilis. Et tarde coire incipiunt. Neqꝫ vehemētes sunt ad operationes. Aquosum vero ⁊ tenue semen eis: ⁊ parum generans vel non generans: ⁊ si generat feminas generans est. 7.

Sicca quideꝫ ⁊ frigida crasis similis quidē plurimū ei que p̄dicta est crasi. Spissus vero semen eis: ⁊ omnibꝰ magis exiguum. 8.

TOtius vero corporis hitudines dicte quidē sunt prius in his que assimilant cordi ꝛ epati. dominat vero similitudo vehementiorē hūtis membri ꝗlibet primaꝝ qualitatū quas ꝛ opatiuas noiamus. 9.
TOtius vō corporis habitudo in illis maxime discernit partibus quecunqꝫ videntib⁹ primo subiacēt. Musculi vero sunt his oib⁹ ossibus circūuoluti ꝛ cōposite quedā carnes sunt ex simplici ꝛ pma carne ꝛ neruis quib⁹ he circūuolute sunt. Pro prima enim musculoꝝ substantia hec est vtraqꝫ ad eos vō cōuenietia hec vasoꝝ velut riui q̄dam sunt: nō cōplectētes eoꝝ substātiā: sed seruientes ad ꝯseruatōez. 10.
DIcent igit ꝛ eoꝝ craseos cognitōes fm bn̄ tempatā habitationē. pmutāt eniꝫ distēperātie regionū cutes fm se formātes: ꝛ corum punt quasdā cognitōes. Ita vō ꝛ fm bene tempatā regionē tpe messis seipsum soli aliqs nudū exponat ꝛ pmutabit eas cognitōes quecunqꝫ fm colores sunt: ꝛ in mollicie: ꝛ in duritia fm ꝯsistentiā. Si vō vt bene tempata est regio: ita ꝛ ipse bn̄ tempata dicta vtat. Neqꝫ exutus in sole iaceat nudus vnaquaqꝫ die plurimū. Neqꝫ vt quidā more virginis in vmbra degens pfecte craseos demonstrabunt signa. Quasi in his igit in oratione futura intēdamus iam intellectum est. 11.
COmpetētis vō craseos cognitōes fm totā aialis hitudinez sunt. Color quidē ex rubeo ꝛ albo cōmixtus. Capilli vō rubei ꝛ mediocriter mixti crispi vt in plurib⁹. Mediocritas vō carnositas in ꝗtitate ꝛ q̄litate. Mediū eniꝫ pfecte est hmōi corp⁹ oiuꝫ supfluitatū: vt hec dicat ꝛ itelligat ad hoc. Necesse ē eniꝫ spissuꝫ corp⁹ ad hoc di spissuꝫ. Et tenue siſr adhuc. Et multā carnē hñs ꝛ paucā carnē. Et crassum: ꝛ macruꝫ. Et molle: ꝛ durū. Et pilosuꝫ: ꝛ nudū pilis. Nihil igitur hoꝝ ē mediocre: sed quasi policleti regula ad summū venit mediocritatis vniuerse. Ut tangētib⁹ q̄dē neqꝫ molle neqꝫ durū appeat. Neqꝫ calidum neqꝫ frigidū. Uidentib⁹ vero neqꝫ pilosuꝫ neqꝫ nudū pilis. Neqꝫ grossum: neqꝫ gracile. Neqꝫ aliquā aliaꝫ habens intemperantiā. 12.
QUecunqꝫ vero tempato calidiora quidē sunt: non tū humidiora aut sicciora fm carnē: de his eniꝫ p̄sens ratio est. Apparēt q̄dem ꝛ tangentib⁹ calidiora tanto ꝗto fm crasim sunt calidiora. Et pinguedinis minus habētia. Colore vero rubea. Et nigros capillos hñtia. 13.
FRigidioris craseos corporis signa. Non pilosum. Et pingue. Frigidum tāgētib⁹. Color vō eoꝝ cuꝫ capillis magis ruffus. Multa vero frigiditate existēte liuida quodāmodo est caro. sed vocare ꝯsuetudo quibusdā medicoꝝ est hos tales plumbei coloris. 14.
SIcca vero crasis gracilior est ꝛ durior bene temperata tanto ꝗto siccior. Et alia vero proxima signa sunt his. 15.
ET humida vero alia signa quideꝫ similiter. Magis carnosa vō. Et mollior. 16.
ET fm cōpilationē primaruꝫ qualitatū qua fiunt distemperantie cōpositā cognitionū formā hñt. Calida quidē ꝛ sicca crisis pilosior. Et durior. Et calidior. Et min⁹ pinguis ē. Et gracilis. Et nigri ca-

pilli. Si vero ad amplius caliditas veniat ⁊ nigri coloris cutis. 17.
Humida vero ⁊ calida crasis. Mollior. Et calidior. Et multo carnosior optima crasi inquantum aucte fuerint vtreqꝫ qualitates. ¶ Ad plurimũ vero aucte. Putridis ꝯsumũt egritudinibus. Et cacochimi cito fiunt. ¶ Si vero par quidem humidior sit: multo vero calidior. Molliores qdẽ par tẽperato hi tales. Et magis carnosi. Pilosiores nõ modicum. Et tangẽtibus nõ par calidiores. Nigri võ his sunt capilli. Et caro nõ sine pinguedine. ¶ Si vero par qdem sit calidior multo vero hũidior. Mollis est his caro: ⁊ multa. Et calor ꝯmixtus ex albo ⁊ rubeo. Et tangentibus paululum calidiores. Uniuersaliter vero est dicere ꝙ ſm copulatiua craseos semper dominantis qualitatis dñabuntur signa. 18
Frigida vero ⁊ humida crasis. Paululũ qdem vtrisqꝫ augmẽtatis: sine pilis est. Et alba. Et mollis. Et spissa. Et pinguis. ¶ Si vero amplius alia qualitas augmentet: ꝯsiderant signa quidẽ ſm pportionem augmentatiõis qualitatũ. Color vero cum capillis magis rufus: quemadmodũ ⁊ plurimum vtrisqꝫ augmentatis liuidus fit in eis cutis color. Si vero inequalis sit augmẽtatio qualitatum: dñabuntur magis augmentate qualitatis ppria signa. 19.
Si vero frigidum cum sicco equaliter augmẽtetur: naturaliter durum ⁊ gracile habetur corpus. Et nõ pilosum. Et tangẽtibus frigidũ. Pinguedo vero silr est in eis. Et gracilibus existẽtibus dispersa est per carnez: Capilli vero ⁊ color proportionaliter sunt mensure frigiditatis. 20.
Decidẽte vero calida ⁊ sicca crasi tpe peraugmastice etatis in frigidam ⁊ siccã: habitudo vero taliũ gracilis qd: Simul ⁊ dura ⁊ melancolica est ⁊ ppterea nigra simul ⁊ pilosa. Dñante võ altera qualitate multũ: altera võ par a mediocri mutata. Dñabunt qdẽ dñantis signa: mediocres vero erunt alterius cognitionis. 21.
In oibus vero que pdicta sunt ⁊ que dicẽda sunt: cõis agnitio craseos: siqdem facile frigescẽs sit ps: aut frigiditate: aut raritate fit. Si vero difficile frigescẽs: aut calore: aut spissitudine. Si vero ex desiccantibus fit aridum ⁊ siccum ⁊ difficultate mobilis fiat: ex siccitate fit. Quemadmodum si grauetur humidus ab humiditate. 22.
Considerare vero opꝫ ⁊ si similez adinuicem oẽs musculi: aut nõ similem crasim habent simul. 23.
Similiter opꝫ considerare in oibus quãtitatez inuolutoꝝ ossium. Aliqñ enim gracilior videt esse pars nõ existens gracilior ꝙtum ad musculos: sed ppter angustiã ossium talis videt esse apparens. Similiter aũt ⁊ spissior videt esse multotiens: nõ pp amplitudinẽ ossiũ: sed propter carnis multitudinem. 24.
Que aucta ⁊ diminuta ⁊ durior ⁊ mollior dum fit siccior: aut humidior: apparet par pars: siquidem pauca ⁊ dura siccior. Si võ multa ⁊ mollis humidior. 25.

SImiliter vero & medie regiones similes partes habentium corporum aut ampliorē: aut minorē humiditatē in seipsis ɔtinētes: aut tenuiorē: aut humidiorē: aut sicciorez demonstrant ptem. Humida qdē ps est vbi tenuior & amplius est humiditas. Sicca vero vbi spissior & simul minor. Ipsas tñ corporis solidas partes vere solidas & primas ſm nullum moduz possibile est humidiores facere: sed satis est siquis prohibeat eas siccari nō cito eas vero ɔtinentes regiones: licz replere humiditate aut tali. Id vero pprium est nutrimentū similes ptes habentium ex appositione nō per vasa factū. Cōis vero hec ratio est oīuz partium. Et de hoc dicet postea in sanaꝝ & egrarum causaꝝ doctrina. Nunc vero que sequuntur dicamus.

Quinta pars Secūdi libri Tegni Galieni de ventris dispōe sequitur.

VEntris cognitiones natura quidem siccioris. Velocius sitiētes fiunt. Et paruus eis sufficit potus. Et grauant amplior. Et fluctuationes habēt. Et supnatat supfluū in eis. Cibisq3 gaudent siccioribus. 2.

HUmidioris vo vētris signa. Si neq3 sitiētes fiāt. Et ampliorē humiditatem moleste ferāt. Cibisq3 gaudent humidioribus. 3.

CAlidior vo nā vēter digerit qdē melius ꝗ̄ appetat & magis quecunq3 dura sunt natura & difficile mutabilia. Gaudet vo calidis cibis & potibꝰ. Neq3 a frigidis nihil ledit ſm moderatū vsum. 4.

FRigidus vo nā venter appetere qdem bonus: digerere vo nō bonus: maxime quecūq3 difficile mutabiles & frigidi ciboruz fiunt. Acescunt eniz cito in eo. Propterea & acide eructuās est hmōi venter. Et gaudet qdez frigidis: ledit vero facilius imoderate vtēs. Ita vero extrinsecus ei accidētibus nō fert eoꝝ diuturnā dispositionem: quemadmodum neq3 calidus calidorum. 5.

EX egritudinibus tamē in ventre distemperantie in hoc differūt a naturalibus: ſm quod contraria concupiscunt & non similia: quemadmodum & naturales. 6.

SEcundum ɔplexionem vero in ventre distemperantie cōposite p simplicium cognoscuntur compositiones. 7.

DIligenter vero oportet adhibere intellectum his que dicta sunt discernētes ea ab his que dicēda sunt. Nō soluz eniz vēter sitiētes & nō sitiētes operat: & frigidū & calidū potū desiderātes: sed etiam ea que circa thoracem & epar & cor & pulmonem. 8.

SEd pter hoꝝ caliditatez sitientes inspirant amplius. Et exsufflant longius. Et sentiunt ſm thoracem cauma: nō quēadmoduz

qui ꝑpter ventrē ſm hypocūdriuꝫ patiunt calorē. Hi quideꝫ bibentes nō ſtatim quieſcunt. Et frigidus potus ſiſtit magis eoꝝ ſitim q̄ꝫ multū calidus. Refrigerat aūt eos ⁊ frigidus aer inſpiratus: nihil alleuians ex ventre ſitientes. Ita vero ⁊ ecōtrario habētes a frigida inſpiratiōe ſenſibiliter ledunt: ⁊ maxime hec ē cognitio in pulmonis frigiditate. Queādmodū frigidū inſpirātes ſentiunt manifeſte leſionem ⁊ infrigidationem: ita calidum eſt eis amicum: ſed etiaꝫ flegmaticas ſuꝑfluitates loquētes ⁊ cum tuſſi expuunt. 9.

SIccitates vero pulmonis ſine ſuꝑfluitate ſunt ⁊ pure a flegmate: ⁊ vocem habent claram: queādmoduꝫ ⁊ humiditates obſcuram quidem ⁊ raucam operant voceꝫ. Incurrunt aūt eis ſuꝑfluitates magis ⁊ acutius loqui volentibus. 10.

NOn vero ipſa vocis magnitudo a caliditate fit: queādmodū neqꝫ puitas a fritate fit. Sed hoc q̄dē ab amplitudine trachee arterie fit: ⁊ ex exſufflatōe vehemētiori. Paruitas vero ꝯtraria ſeq̄tur. 11.

ITaqꝫ neqꝫ ſemper neqꝫ principaliter: ſed ſm accidēs ⁊ ex ſolis naturalibus craſibus ſuperuenientibus non ſequitur vocis magnitudo ⁊ paruitas. 12.

QUoniaꝫ vero hmōi organa ꝑpter craſim facta ſunt talia ſcilicet ampla vel ſtricta: talis vox ꝯſequit: ⁊ ꝑpterea ex voce ē aliq̄d de naturali craſi colligere. ¶ Eteniꝫ vox leuis: leuitatē trachee arterie ſeq̄tur. Et aſpera: aſperitatē. Leuitas vero arterie ꝯtemperantiā craſeos ſequit. Aſperitas vero ſiccitatē. Aſperitas ſiq̄dem inequalitas quedaꝫ eſt ſm corpus durum. Arteriam vero operat duram omiomerū ꝑtium eius ſiccitas. Inequaleꝫ vero eius diſpſe humiditatis indigētia. ¶ Ad eundē vero modū neqꝫ acuta vox natura ſine anguſtia gutturis: neqꝫ grauis ſine latitudine fieri pōt. Anguſtia eniꝫ naturalis filia eſt frigiditatis. Amplitudo vero caliditatis. Proportionabiliter vero naturalibus differentijs vocū que ſm paſſionē perficiunt cognitiones exiſtentes efficientium cauſaꝝ ſunt: de quibus oibus de his que de voce dicta ſunt ſufficienter determinatum eſt. 13.

HAlie vero animalis ꝑtes que intrinſecus ſunt nō leues habēt craſeos cognitōes. Tentandū eſt tn̄ ea que adiuuatiua ⁊ nocētia cognoſcere. Amplius ⁊ ſm nālium potētiarium operatōes. Dictū eſt aūt in tertio loco de cauſis q̄ vniuſcuiuſqꝫ potētie virtutis ⁊ vitij dn̄atrix ē craſis. ¶ Craſeos igitur cognitiones ⁊ ſpecies dicte ſunt. 14.

QUe vero ꝑpter magnitudinē: aut plaſmationē: aut numerū: aut poſitionē labunt: ita ſe habent. Quecūqꝫ igit cadunt ſub ſenſu cognoſci facilia ſunt. Eoꝝ vero que nō cadūt ſub ſenſu: hec q̄dem difficilia ſunt ad cognoſcendum: hec vero ignota ſunt. 15.

CApitis igitur magnitudo ⁊ figura ⁊ cum eo cerebri manifeſta eſt vt prius dictum eſt. Scdm hoc vero ⁊ thoracis. Ita vero ⁊ quecunqꝫ labuntur. ¶ Secundū homoplatas: aut humeros: aut brachia: aut cubitos: aut ſummas manus: aut hyſchion: aut ſuras: aut pedes:

non est difficile cognoscere: siue ꝰm plasmationem lapsum sit aliquid talium: siue ꝰm magnitudinem: siue ꝰm numerum: aut ordinationem componentium ea: manifeste vero ⁊ operationum in vnoquoqꝫ sunt lesiones.

Ea vero que intra corpus sunt: non omnia sunt cognosci possibilia. 16.

Uentrem siquidē cuiusdā ita paruū ⁊ rotūduꝫ ⁊ ꝓpensum iuxta hypocūdriū vidi: vt manifeste apperet ⁊ ꝑꝫ circūspectionē ꝓpriā ⁊ vidētibus ⁊ tangētibus. Similiter vidi ⁊ vesicam cuiusdā extra positam: ⁊ paruā: ita vt si aliquā tardaret ad egestionē vrinaꝝ tumor circūscriptus appet manifeste: nō tñ alioꝝ que intrinsecus sunt manifestam dedit mihi cognitionē aliqñ. Tentare tñ opꝫ cognoscere vt possibile ē per virtutem ⁊ vitium eoꝝ: ⁊ si non ꝰm disciplinam certam sed ꝰm coniecturam quandam artificialem. 17.

Uelut si ita accidat epati. Uidi quosdā iaꝫ ⁊ multos graciles qdē venas habētes. Sic colore vero vniuersuꝫ corpus: ⁊ si paulo amplius cibi intulerint: vt magis si sint inflātia ⁊ spissa ⁊ glutinosa: hos quidē velut quodā pondere ꝰm dextrū hypocūdriū sentiētes in ꝓfundo: hos vero cū extēsione quadā dolentes. In his ergo ꝯueniēs paruū esse epar ⁊ angustum in suis exitibus. 18.

Alterū aūt vidi flegmaticū totū ꝰm habitudinē: vomentem vero quotidie coleram citrinam. Agnoui ergo oportere me egestiōes eiꝰ videri: ⁊ minime habuerūt fellis. Cognoui ergo ex hoc signo felleū humorē emittentē poꝝ nō paruā eius ꝑtem in pilleron vētris trāsmittere vt in quibusdam apparet animalibus. 19.

Ex quibus manifestuꝫ ē ꝙ in remotis a sensibus valde proficit ad cognitionē ex anathomijs apparentiū mēbroꝝ noticia ⁊ operationum ⁊ vtilitatū inuentio. Quicunqꝫ igitur cognitor esse vult sicut dictū est nunc lapsoꝝ corpoꝝ in anathomijs ei exercenduꝫ est ⁊ operationum ⁊ vtilitatū inuentōibus. ¶ Scriptū est aūt de oībus his separatim in alijs negocijs de qbus in fine totius oratōis dicet gratia cognoscendi amantes discere singuli quoꝝ desiderant scire ex quo maxime negocio eligere oportet. 10.

Quecunqꝫ vero in presenti egra sunt corpora cognoscere oportet sed ⁊ quidem sensibus subiacentia immutatione eorum cognoscuntur que ꝰm naturam eis insunt in magnitudine: ⁊ colore: ⁊ figura: ⁊ numero: ⁊ positione: ⁊ mollicia: ⁊ duricia: ⁊ caliditate: ⁊ frigiditate differentia. 22.

Non apparentia vero ⁊ vniuersalr quidē discere sit lesiōibus operationuꝫ: aut egestionibus: aut doloribus: aut tumoribus ꝑter naturam: aut quibusdam hoꝝ: aut omnibus. 23.

Secundū vero ꝑtem ꝰm cerebrū quidē egre dispōnes: aut desipiētie speciebus: aut sensibiliū: aut fantasiaꝝ lesiōibꝰ: aut appetituū 24.

mouendi: aut egestionibus per palatum ⁊ aures ⁊ nares ⁊ oculos: aut sm illud dolorum differentijs.

EA vero que sm cor patiunt ex disnie speciebus: ⁊ motibus sꝫ ipsum: ⁊ arterijs: ⁊ animositatibus: ⁊ pusillanimitatibus: ⁊ febribus: ⁊ ifrigidatiõibus: ⁊ in colore differentijs: ⁊ doloribus que circa ipsum ⁊ circa arterias. 26.

EA vero que sm epar ex humorum indigentia ⁊ abũdantia: ⁊ cõuersione coloris in non naturaels discolorationes: ⁊ adhuc ex his q̃ sũt sꝫ digestionẽ aut nutrimẽtũ aut superfluorum sꝫ egestionem imutatis: sed ponderibus sm ipsum: ⁊ tumoribus: ⁊ doloribus non in regiõe epatis tantũ: sed sm cõpassiones quecũqꝫ fiũt alicui membro: vt sunt disnie species ⁊ tussis. 27.

ITa vero ⁊ sm ventrẽ circa digestionem ⁊ orexim humide aut sicce oblationis aut superfluoꝝ egestionibus peccantibus: similiter vero ⁊ nauseis: ⁊ singultibus: ⁊ eructuatiõibus: ⁊ vomitibus: ⁊ ipsis coꝝ que vomũtur formis: ⁊ doloribus: ⁊ tumoribus: ⁊ disnijs. 28.

EA vero que sm pectus ex disnijs: ⁊ tussibus: ⁊ doloribus: adhuc ⁊ ex eorum que expuuntur differentijs oportere ognoscere in presenti egra. 29.

ET sm tracheam arteriam egritudines disnia ⁊ tussis: ⁊ sm locũ dolor ⁊ sputũ ⁊ vocis lesio inotescunt. 30.

PRoportionaliter vero his ⁊ in omnibus alijs partibus ex tumore ⁊ dolore: ⁊ lesiõe operantiũ: amplius ⁊ egestionum differentijs cognitiones erunt. 31.

EX tumoribus quidẽ preter naturá: vt in flegmonibus: ⁊ in schirosi: ⁊ herisipilis inspiciendum est. 32.

DOlores vero sm quem incũbunt locum: aut cõtinuitatis solutionem: aut alterationes subitas ostendũt. Soluitur igitur continuitas: incissione: ⁊ comestione. i. corrosione: ⁊ fractura: ⁊ tensione. Alteratur ṽo substãtia: caliditate: friditate: siccitate: ⁊ hũiditate. 33.

NOcetur autem ⁊ operatio: aut leuiter: aut mediocriter: aut omnino non fit. 34.

QUecunqꝫ vero egrediuntur: hec quidem vt particule eorum que patiuntur: hec vero vt in ipsis contenta sm nãm. 35.

ET ostensionẽ ꝓpriá vnũquodqꝫ faciet. 316.

DIctum est aũt de huiusmodi omnibus amplius in patientiũ locorum negocio: nullo hoc in artem prius redigente aut perfecte assignante: quemadmodum igitur aliud nihil eorum que incipiũt perfecerunt veteres. 37.

EGrotantium quidem corporum ex illo negocio discere oportet cognitiones. Egrotatiuorum vero ⁊ sanandorum ex presenti sunt facultate. 38.

EA quidem que sunt signa egrotatiuorum in medio sm formam eorum sunt que sanis ⁊ egrotantibus accidunt. Scõm naturam

quidem omnia satis sunt. Preter naturam vero egrotantibus inquā-
tum egrotant.

IN medio vero his sunt declaratiua egritudinū. Quedam ex gene 39.
re existentia eorū que sunt sm naturā: sed in quātitatibus aut tē-
poribus permutata. Quedā vero ex his que sunt pter naturā quidem:
sed minora his que in egritudinibus fiunt.

ET pp hoc ⁊ dispōnes he corporū quecūqꝫ egrotatiua esse videnť: 40.
neutrorū sunt: ⁊ declaratiua vero ipsa sunt signa. Primo quidē
hec sanitates designant. Secūdo vero egritudines. Et fiunt eadem si-
gna sm primā habitudinē: ⁊ sana ⁊ egra ⁊ neutra.

IN eo quidē quod iā existētē dispositionē demōstrant neutra: in eo 41.
vero qđ futurā declarant egra.

SEcundū vero eandē rōnem quecūqꝫ apparēt in egrotātib⁹ signa 42
sanitatis. Diceņť qdeꝫ sana eo ꝙ futurā sanitatē denūciēt. Dicen-
tur vero ⁊ egra inquātū egritudinē existentem ostendūt. Et manifestū
est quidē ꝙ si vtrorūqꝫ sunt declaratiua: dicunť neutra sm vnuꝫ aliqđ
significatorū neutrorū voce.

NIhil vero mirandū est eadem signa tres habere rōnes in differē- 43.
tibus habitudinibus: ⁊ sana: ⁊ egra: ⁊ neutra dici.

SEcūdum vero alterū significatū quecūqꝫ ex egritudinib⁹ cōuale- 44.
scentibus sunt signa dicimus neutra sm ꝙ arbitror: ⁊ ea q̄ sunt
i senectute: hac igiť rōe oīa sub plures cadūt itellect⁹ ⁊ rōes.

QUecunqꝫ vero signa perfecte sanis insunt: sub sola sanorum ca- 45.
dunt cognitione.

ET quecunqꝫ egrotantibus nō sunt manifestantia futurā sanita- 46.
tem: sub sola ⁊ hec egrorum cadunt cognitione.

DE his quidem deinceps dicetur. 47.

FUture vero egritudines signa pronostica pcurramus prius du- 48.
plici vero existente eorū differentia.

AGrediamur priora q̄titatibus aut qualitatib⁹ aut temporibus 49.
nō ipsis ppriis formis pmutata ab his q̄ sunt sm nām.

VElut orexim ciborū intēsam aut remissam: aut que non sm tem- 50.
pus consuetum sit.

AUt nō sm ꝯsuetam ciborum egestionē superfluoꝝ: sꝫ sm egestio- 51.
nem esce paucoꝝ: aut plurimoꝝ: aut hūidorū: aut duriorum.

ITa vero ⁊ humidorum superfluorum indigentia: aut abundātia 52.
preter naturā: aut coloris: aut cōsistentie permutatio: aut tempo-
ribus euacuationis.

ET vigilie ⁊ multus somnus: aut in tempore non cōsueto. Scōm 53.
hoc vero ⁊ superfluitas: aut amplior: aut minor. Aut calidi: aut
frigidi cōcupiscentia preter cōsuetudinem. Quēadmodū ⁊ circa vene-
reorum vsum immensurata ⁊ nō sm tempora concupiscentia. Et sudo-
res plures q̄ opotteat: aut pauciores. Aut pigritia ad motionem. Aut
tētantibus moueri aggrauatio: Aut dissolutio maxima ⁊ valida: Dē-

struorum etiam retentio: aut amplior: aut minor euacuatio. Sic vero g
que per emoroydas. Sed ⁊ s͡m eūdem cibum ⁊ potum non similis ei q̄
prior fuit delectatio: cognitio est future egritudinis. Sil'r ⁊ intellectus
hebetudo nō s͡m naturā: aut obliuio in nō cōsuetis: aut fantastici som-
nī magis q̄ prius. Et siquidē auditus odoratus ⁊ visus hebetiores ⁊ i-
firmiores. ¶ Et simpliciter dicere est quecūq; s͡m naturam sunt. Hec q-
dem aucta: hec vero diminuta: hec vero tpibus quibusdā: aut quātita-
tibus pmutata: ⁊ corporis tumor ⁊ minor ⁊ maior factus: ⁊ rubicūdior
aut albior aut liuidior aut nigrior. Et eructuatiōes ⁊ sternutationes: ⁊
vētositates plures aut pauciores a naturalibus: signa sunt future egri-
tudinis. ¶ Ita vero ⁊ quecūq; per nares ⁊ aures ⁊ palatū quibus ce-
rebrum expurgatur quātitatib' aut qulitatibus aut tpib' pmutata.
Hec igit oīa generis sunt eorū que sunt s͡m naturam. 54.
Torsio vero in vētre: aut s͡m stomachū: aut s͡m aliqd̄ intestinorum:
aut in egestiōibus: aut in his q̄ euomūtur: aut mingunt: aut ali'
aliqs mediocris dolor de genere est eorū que sunt p̄ter naturā. Nōduz
vero egrotare ita se habētes dicunt. 55.
Quēadmodum grauati caput: aut dolētes caput: aut vigilantes:
aut dormiētes qū nōdum pp hec a cōsuetis opationū ipediunt.
Et terminus quidē iste est egritudinis in talibus dispositionibus di-
scretiuus. 56.
Et ppterea ad aliqd eādem dispōnem ⁊ egrā ⁊ neutram dicim'.
Adhuc ⁊ pp vigorē eniz ferentis facili' q̄ iam victe virtutis: aut
egra est: aut neutra dispositio singularū eaꝝ que dicta sunt. 57.
Ita vero ⁊ alia nocumenta quecūq; fiunt s͡m sensus: non in eo qd̄
est ⁊ magis ⁊ minus differūt alterutrū: sz toto genere preter natu-
rā sunt: ⁊ hec sunt egritudinū signa: quādiu tamen fuerit pua: ⁊ nōdū
a ɔsuetis vnicuiq; actionibus ipedire sufficiētia dicim' neutra. 58.
Talia vero sunt secundū gustum quidem qn̄ salse: aut amare: aut
alicuius alterius qualitatis. manifestatio est in comestis ⁊ bibi-
tis omnibus: aut sine acceptione cibi saliua eis videtur talis. 59.
Secunduz odoratū vero qn̄ aliqn̄ sentimus vnā qualitatē odora-
tui nullo p̄sente odorabili: aut afferentes plurima ⁊ diuersa om-
nia vt similia sentim'. Plerūq; vero omnino sensus nobis est nullius:
aut fetoris alicuius licet nullo presente fetore. 60.
Secundum auditum vero sonitus ⁊ strepitus generis eorum que
preter naturam sunt. 61.
Quemadmodū ⁊ s͡m visuz quecūq; apparere vident ante nigra ⁊
alba ⁊ rubea ⁊ ruffa: hec quidē rotunda: hec vero oblonga: hec
quidem gracilia: hec vero grossa: ⁊ preteruolare oīa videntur. 62.
Secūdum tactum vero qn̄ inequalitas quedā: aut spissitudo: aut
grauitas: aut tensio: aut stupida: aut dolens dispositio apparet
s͡m totam habitudinem. 63.
Itaq; vero l'z s͡m quālibet partez tensio aut tribulatio: aut pūctio:

aut grauitas:quādo parue quidem fiunt ⁊ nō manētes dispositionem
quidez neutraz esse declarāt: ꝓnunciāt vero egritudinē futuraz. 64.
Q Uecūqꝫ vero iam egrotātibus sunt signa:hec quidez sanitatem
demonstrāt:hec vero mortez. Sana quidē priora:altera vero ge-
nere quidē egra:ſm speciē vero perniciosa dicuntur. Accipiūtur vero
vniuersaliter qdē dīe ex opationū virtute ⁊ vitio. Scdm vero ptem
ex his que sunt ſm ptem operatiōibus. 65.
Q Uorum genera prius dicta sunt. Primū qdē principaliū. Scdm
vero eoꝝ que ab illis nata sunt. Et tertiū quidem ꝓpriū haben-
tium regimen:a principijs vero quedā supplemēta recipientiū. Quar
tum vero genus eorū que dicta sunt ex se quidē inutile est ad cognitio-
nes. Secūdum accidēs vero ex his erit aliquādo prenotatio: quēad-
modum ⁊ ex superfluitatibus:⁊ ex his quidem ratione cōpassionis:⁊
ex superfluitatibus vero semper:qm̄ digestionis ⁊ indigestionis in his
erunt signa. Itaqꝫ nō contingit nō demonstrare ea semper; aut natu-
ram superare materiā:aut materiā superare naturā:aut neutruz neu-
trum. Sana igiť dicenť signa supante natura. Egra vero supata natu
M ra. Neutra vero inequalibus pugnis. 66.
Anifeste quidem digestionis signa sanorum sunt. 67.
F Quemadmodum ⁊ indigestionis egroꝝ signa. 68.
N Eqꝫ digestionem vero neqꝫ indigestionem manifeste iudicantia
nature neutroꝝ. Sunt neutra vero ⁊ quecunqꝫ nunc quidē hoc:
nunc vero ꝯtrariuz declarant:quemadmodum denigrati digiti:tales
vero sunt ⁊ cretice superfluitates. 69.
D Ictum est aūt de his oībus in his que de crisibus: quēadmoduz
⁊ de vniuscuiusqꝫ virtutis operatione in libro de causis accidē-
tium morborū dictum est. Ex eis ergo opꝫ ſm partem oēm naturam
signorum colligere. 70.
E Go aūt iam longitudini parcens hic quidem finio de signis ora
tionem:transeo vero ad eam que de causis.

¶ Libri scdi Tegni Galieni finis de signis.

¶ Incipit liber Tertiꝰ Tegni Galieni de causis.

Uoniā v̄o ⁊ harū cāꝝ quedā sunt salubres:quedaz egre:
quedā neutre. Primū de causis sanis sermo erit. 2.
Q Uoniaz v̄o ⁊ haꝝ ipsaꝝ hec qdez ꝯseruātes sunt:
hec v̄o efficiētes sanitatez:sunt vero ⁊ dignitate ⁊
A tpe priores conseruantes facientibus. 3.
Seruantibus incipiendum est. 4.

Cum igitur sit nõ vnũ sanũ corpus sed plura corpora: queãdmoduz prius determinatũ est: ſm vnũquodq3 eoꝝ erit cõseruatiua causa: quoniam et omnis causa est ad aliquid. 5.

Rursus igiẽ principiũ hic ab optima cõpositione corporis faciẽdũ est: cõsiderãtes que sunt ad hanc salubres. Inuẽtiones vero earũ rei ipsius natura demonstrat. 6.

Si enim esset ipassibile et imutabile corpus et semp maneret in optima cõpositione: tũc nihil indigeret arte ꝯstituẽte ipsuz. Quoniã vero imutat et corrũpit et ꝯuertit nõ seruans quã habuit ex principio consistentiam: ꝓcuratione ſm hoc indiget. Scõm hoc igit quot modis alteratur corpus: totidem et genera procurationum habebit: hoc est cõseruantium causarum. 7.

Que manifesta sunt iam ex his quẽ dicta sunt vt corrigẽtia ex genere accidit existere. In eo vero qd velociter faciunt correctiones priusq̃ simul occurrat lesio non preseruatiua a futuro malo appellata sunt a medicis: sed seruantia presentem consistentiam. 8.

Alterat igit corpus a qbusdaz ex necessitate: et a qbusdã nõ ex necessitate. Dico autẽ ex necessitate quidẽ quib' impossibile ẽ ipsuz nõ approximare. Nõ ex necessitate vero vt sunt reliqua. Nãq3 semp in continenti imorari et comedere et bibere et vigilare necessariũ est ei. Gladijs vero et bestijs nõ necessariũ est vti. Unde in priori quidẽ genere causaꝝ circa corpus ars ꝯficit: circa secundũ vero nequaq̃. 9.

Quot igit ex necessitate alterãtia sunt corpus diuidẽtes ſm ꝓpriũ vnũquodq3 eoꝝ aliqd genus causãꝝ salubriũ inueniamus. 10.

Est igit vnum quidez ex ꝯtinente nos aere. Alteruz vero ex motione et quiete et totius corporis et ſm partez. Tertiũ vero ex somno et vigilijs. Et quartuz ex his que offerunt. Quituz ex his que egerũtur et retinentur. Sextuz ex anime passionibus. 11.

Sub his enim oĩbus necesse est corpus quodãmodo disponi. Sub continẽte quidez: aut calefactũ: aut infrigidatũ: aut humectatuz: aut siccatũ: aut ſm cõplexionem eorum aliquid patiens: ant ſm totam substantiam alteratum totum. 12.

Ex motiõe vo et qete imoderatis vtrisq3 existẽtib': aut calefactum aut infrigidatum: aut siccatum: aut humectatum: aut ſm copulationem eorum aliquid patiens. 13.

Ita vero ex somno et vigilia necesse ẽ pati ipsum secundum candẽ rationem. 14.

Et ex his que offeruntur. 15.

Aut egeruntur: aut retinentur. Et ex anime passionibus. 16.

Omnia enim hec: hec quidem manifeste: hec vero per medias causas alterant corpus. 17.

Et corrumpunt salutem. 18.

ET scriptum est de his omnibus separatiz per singula in salubriū
causarum negocio.
HEc igit oia nūc dicta genera salubriū cāruz materie quedaz sunt 19.
⁊ cū ꝯpetēti vsu cāe sunt ꝯseruātes ⁊ salutē pstātes: peccātes ve-
ro a contemperantia egre constituuntur.
ITaqꝫ vo ex hoc iaz manifestū est ꝙ nō alias qdē substātias eaꝝ q̄ 20.
extra has reꝝ sanas nobis. Alias vo egras arbitrādū est. Sz eas-
dez in aliqd aliqn̄ quidē sanas: aliquādo vero egras factas.
QUādo siqdez motiōe indiget corpus: gymnasiū qdē sanū: qes vo 21.
egra. Quādo vo qete: qes qdē sana: egrū vo gymnasiuz. Silr vo
in cibis ⁊ in potib⁹ ⁊ in alijs oib⁹. Singulū eiz si corpi adducat ⁊ cū cō
petēti q̄titate ⁊ qualitate salubre fit. Nihil vo indigēti oino oblatum
aut nō in competenti mensura ⁊ q̄titate egrum constituit.
ET he sunt due considerationes circa salubre ⁊ egrum. s. qualitas 22.
⁊ q̄titas eius quod offertur.
ET eniz tēpus velut alterum aliqd ab his tertium iducere in his 23.
que dicta sunt contemptum: ⁊ non bene dictum est.
SI eniz indiget corpus tāta ⁊ tali oblatiōe manifestū est qm̄ ⁊ sz tē 24.
pus oportunū offerf. Et generatio indigētie tpis est ex eo qd flu-
xū est ⁊ mutabile. Et mortale corpus indiget sm mutatiōes alias alte-
rantiū: ⁊ alias adiuuantiū. Itaqꝫ nō est quidē genere tertiū in his que
dicta sunt tempus. Ad doctrinā vero plerumqꝫ quasi tertio vtimur p-
pter eam que dicta est causam.
QUoniam autem in his consideratiōibus duabus sunt alie ⁊ alie 25.
causarum salubrium: ⁊ nunc nobis propositum est hoc gen⁹ eaꝝ
rursus repetamus eas.
PErfecte igit ꝯpositiōis corpis qn̄ siqdē bn̄ tēperatū fuerit ꝯtinēs 26.
ꝯuenit vt sit tēperātia ⁊ alioꝝ pfecta: de quib⁹ modo diximꝰ quie
tis. s. ⁊ motionis: ⁊ somni: ⁊ vigilie: ⁊ oblatoꝝ: ⁊ egestorum.
QUādo vero distemperatū fuerit continens in tantuz ⁊ cōtempe 27.
rantias minui opz inq̄tuz eucrasia corrupta fuerit.
COnsideratōes vo cōtēperantie in cōtinente hec quidē sunt: vt ne- 28.
qꝫ rigere per frigus: neqꝫ sudare propter estum.
IN gymnasijs vero quando primum incipit dolere corpus: quiesce 29.
re statim remedium est.
IN cibis vero perfectio digestionis ⁊ egestionis modus sm quanti 30.
tatem ⁊ qualitatem.
EQuatur vero quodāmō in his orexis digestiōi: ita vt preceptore 31.
nō indigeat q̄titatē in oblationibus metiēte. optima eniz natu-
ra tantum appetit: q̄tum digerere potest.
ITa vero ⁊ somni quantitatez metitur ipsa natura in his qui sunt 32.
in optima compositione. Et quiescunt statim dormientes cuz non
amplius indiget corpus.
33.

ET itatis dieta vtentib⁹ in egestionib⁹ nihil derelinquit circa ventrē ⁊ vrinas ⁊ totū corpus. has eniz egestiões tēperātia metitur oblationū: scdm vero totum corpus gymnasiorum mediocris ⁊ salubris efficit vsus. 34.

ABstinere vero manifestuz est qm̄ ab intēperātia opz oiuz anime passionuz. s. ire: tristicie: ⁊ gaudij: ⁊ furoris: ⁊ timoris: ⁊ inuidie: ⁊ sollicitudinis. Exterminant enim hec ⁊ mutant corpora ab ea que est ꝯm naturam consistentia. 35.

VEnereoꝝ ṽo ꝯm epicurū nullus vsus salubris: ꝯm ṽo verū epicuꝝ ex interuallis tātis vt in vsib⁹ coitus neqꝫ dissolutionē sentiat: ⁊ leuior ipse seipso videat factus: ⁊ melius dormiens. 36.

TEmpus ṽo vsus ē: qn̄ pfecte mediū fuerit eaꝝ q̄ extrinsec⁹ omniuz circūstantiaꝝ: neqꝫ sup repletū corpus: neqꝫ indigēs: neqꝫ sup infrigidatū: neqꝫ sup calefactū: aut exiccatū: aut humectatū imoderate. Si ṽo peccet aliqn̄ corpus paruū esto peccatū: melius vero ē calefacto magis q̄ infrigidato: ⁊ repleto magis q̄ euacuato: ⁊ humectato magis q̄ exiccato corpore vti venereis. 37.

QUalitates ṽo singuloꝝ eoꝝ q̄ dicta sunt eligere in his q̄ sunt optime ꝯpositionis opz. Gymnasioꝝ quidez in quib⁹ oēs ptes corporis proportionaliter moueant: vt hoc membrum quidem non superdoleat hoc vero minus doleat. 38.

EOrum vero que comeduntur aut bibuntur maxime eucrata eligere: hec eiz maxie sunt ꝯueniētia eucratis naturis. 39.

SImiliter vero ⁊ in alijs. 40.

SI ṽo ꝯm aliqd ab optiā ꝯpositōe deficit corpus nō multū ṽo huic ⁊ ꝯseruātes sanitatē cāe ꝯm pportionē mutabunt. 41.

PLuribus vero talibus existentibus corporibus ꝯm singulum genus separatim dicendum est. 42.

CRasi igit pmutatū corpus in organicaꝝ ṽo partiū ꝯueniētia non pmutatū duplicē habēt formā salubriū cāruz: alterā qdē seruantiū eius crasim: alterā vero eaꝝ que ad optimā ducunt. 43.

SEruātes vero eius crasiz tantū pmutant ab eucrata natura cause quantū ⁊ totius corporis crasis ab illa perfecta mutat. 44.

CAlidiora vero corpora calidiorib⁹ indigēt adiutorijs: frigidiora frigidioribus: ⁊104 sicciora sicciorib⁹: humidiora humidiorib⁹. Et secundū ꝯplexionē calidiora ⁊ sicciora calidioribus ⁊ siccioribus. Et his

VT pportionaliter in reliquis tribus cōplexionibus. 45.

Tef ṽo ⁊ materijs cārū recte inatas ṽtutes caꝝ sciēs. 46.

QUoniam motio quidem ⁊ indigentia ⁊ vigilie ⁊ egestio ⁊ omnes anime passiones siccant corpus. 47.

Contraria vero his humectant. 48.

ITa vero ⁊ in calefacientibus ⁊ infrigidantibus studijs vtetur ⁊ cibis ⁊ potibus. 49.

Et simpliciter est dicere omnibus his que ꝑm corpus sunt cognoscens aliquas materias ꝛ virtutes: salubrib⁹ causis vtet: similia similib⁹ offerēs qñ seruare vult corpis crasiȝ qualeȝ accipit. 50.

SI vero pmutare vult ꝛ trāsire ad melius aliud est genus salubriū cāruȝ ꝯtrariū qdē supradictis: equale ꝟo distās ab altera crasi eucrataꝝ ꝛ mediaꝝ quas optimis naturis ꝯuenire dicebamus. 51.

CAlidiorem enim ꝛ sicciorem crasim non calide ꝛ sicce diete faciūt eucratam perfecte: sȝ que tm̄ eucrata crasi frigidiora ꝛ hūidiora ꝗtuȝ natura eius erat calidior ꝛ siccior. 52.

HOc siquidem genus causaruȝ corrigit innatas discrasias. Alteꝝ vero prius dictum conseruat. 53.

VTilitas ꝟo vtrorūqȝ ē i ptc medicis corrigere qdē ex multo studio paulatiȝ trāsferētes in melius. Nō eiȝ substinet nā repētinas immutatiōes. Seruare ꝟo in eisdē ꝑm necessarias occupatiōes. 54.

QUomodo igitur ꝛ huiusmodi specieꝝ cāruȝ ꝯseruantē nominamus: ꝯueniebat eniȝ magis eaȝ forsitan permutantē ꝛ curantē: ꝛ innata peccata corrigentē vocari. Quoniā ꝟo ad totū genus sanitatis referētes: nō ad eas que ꝑm speciē sunt in ea differētias. Quecūqȝ qdē sanos custodiūt seruātes oēs vocabimus: siue ꝯseruādo salutē ad melius ducant totaȝ crasim.: siue cōseruent existentē a principio. Quecūqȝ vero deteriorem faciunt consistentiam egre: 55.

SImilem igitur discrasiam habentibus omnibus corporis partibus similis est procuratio: dissimilem vero dissimilis. 56.

POtest eniȝ vēter alicui quidē frigidior ꝙ oporteat esse: caput vero calidius: ꝛ indigere adiutorijs ꝓprijs singula. Scd̄m vero hoc ꝛ aliarum vnaqueqȝ ps aut humidior: aut siccior: aut frigidior: aut calidior existēs preter modū ꝓprijs distēperātie indigent dietis. Nō igitur exercebimus equaliter oēs huiusmodi corpis ptes: neqȝ similiter humectabimus: aut siccabim⁹: aut aliqd hoꝝ faciemus. Amplius ꝟo dicetur de his in negocio de salubribus causis. 57.

ORganicoꝝ ꝟo cāe salubres ꝑȝ lapsus: ꝛ hec ab optīa ꝯpositōe adinuicē differūt. Alie siqdē sunt salubres circa plasmatiōeȝ lapsuuȝ. Alie ꝟo eoꝝ q̄ circa magnitudinē: aut numeꝝ: aut positionē. 58.

IN plasmatiōe quoqȝ sunt plures lapsus. Eteniȝ figure ptis. Et si alicubi in ea curuitas aliqua est aut ꝯcauitas eius q̄ ꝑm nām. Aut pori constrictio. Aut orificium. Aut asperitas: aut leuitas qñ est aliqd extra ꝓpriā ꝯtemperātiā. Paruȝ quidē hoc patiēs corpus sanoꝝ corporum appellationem habebit. Amplius vero ꝛ neutroꝝ. Si vero sit tantum vt noceat operationi: iam egrotare videtur. 59.

SEcundum quantitatem vero superfluitas ꝛ defectus: ad easdem deducunt differentias. 60.

IN numero vero deficiens aut abundans velut omiomeron vnuȝ aut plura huiusmodi generis sunt: ꝛ quecunqȝ preter naturaȝ in nobis substantie consistunt. 61.

REliquū vero gen⁹ ꝓpter vniuscuiusqꝫ positionē simpliciū partiū
in quo ⁊ ipse quattuor sunt omnes differentie. Prima quidē opti
ma. Secunda vero parū pmutata ⁊ ꝓpter hoc sanum adhuc pficiens
corpus: Tertia neutrū quādo amplius extra nām fit. Quarta vero iaꝫ
egrotans ꝙ plurimum. 62.

QUecūqꝫ igitꝰ peccauerūt ptes ſm figurā quidē quēadmodū que
cūqꝫ distorte intus vel extra. Et hec recēte nate quidē existētes ⁊
molles plasmatōe ⁊ sup ligatōe ad id qđ ſm nām est reuertunꝰ. Pure
vero ⁊ si ꝯtigat ad augmentū puenire: ad correctionē nō pueniūt. 63.

ET quecūqꝫ quidez circa curuitatē peccauerūt: ⁊ hec silr possunt
corrigi qdē adhuc augmētāde. Perfecte ꝟo nō possunt. Paruas
igitꝰ curuitates alligatio ⁊ quies: Magnas vero operatio partiū ⁊ re
tentio spiritus opaꝰ. ¶ Ita ꝟo ⁊ quecunqꝫ ſm poros aut orificia. 64.

ET quecūqꝫ qdē maiora ꝙ opꝫ quies ⁊ alligatio apta nata ē mi
nora efficere. Maiores ꝟo efficit ptes motio ſm nām cū fricatiōe
moderata ⁊ aliīs q̄cūqꝫ nata sūt ad supficiē sanguinē trahē mltū. 65.

DEficientiū ꝟo partiū quecūqꝫ quidē ex sanguine hñt generatiōeꝫ
nō impossibilis est eoꝝ correctio. Quecūqꝫ vero ex semine pauco
habent generationē: eaꝝ impossibilis est correctio. Est tñ ꝓ his aliqñ fa
cere alia proxima his habentia vtilitatem. 66.

OMnium autem horum natura quidem operatrix: medicus vero
minister. 67.

QUecunqꝫ vero abundant ſm numerū: ablatio eoꝝ cā salutis est.
Considerandū vero in quibus possibile est. Si vero impossibile
appareat transponere: tentare oportet. 68.

EAdem vero eorū que ſm positionē peccant est correctio. 69.

MAnifestum est aūt ꝙ duo vel tria plerūqꝫ peccata cōsistēre pos
sunt circa eandem vnāquāqꝫ partem. 70.

QUemadmodū in habente ventre paruū simul ⁊ rotundū ſm dya
fragma posituꝫ. peccauit enim in eo ⁊ magnitudo ⁊ plasmatio ⁊
positio. Si vero ⁊ natura frigidior: hūc in id quod est ſm naturam du
cere ipossibile ē. Qñ aūt difficulter respirant repleto ventre pauciora
⁊ nutrientia ⁊ nō tardius exeuntia offeranꝰ bis vel ter ī die: 71.

ALiīs vero eufrasim in epate habētibus ꝓpter angustiam vasorū
continue factā salubris causa inuēta est extenuans dieta. 72.

REliquum igitur adhuc genus vnuꝫ cōe est omiomeron ⁊ organi
coꝝ solutio continuitatis. 73.

QUam forsitan aliquis non concedet perfecte sanis inesse: aliogn
enim esse semper passionem diceret: nesciens similem esse dubita
tionem pro omnibus lapsum generibus futuram. Si eniꝫ operationis
sensibilis lesio nō determinat egritudinem a sanitate: sed ſm qualitatē
cuiusqꝫ dispositionis agnosciꝰ tm̄: tunc necessariuꝫ est sempiterne pas
sionis irrepere dogma: nullo optimas hñte operationes oēs. Sed hoc
quidem ergo vt subtilior consideratio ſm se tractatum habeat. 74.

AD manifestos vero egros: salubres causarum deinceps percurramus a discrasie incipientes genere. Determinandū est igitur prius hic quod omnes fere medici pretermittunt: quod alie quidē sunt salubres iam facte discrasie. Alie vero eius que adhuc fit: quēadmodum et future.

ET huiusmodi quidem vltime: he quidem in preseruāte parte artis sunt: hec vero in salubri. 75.

PRime vero omnium in curante parte sola. 76.

VTrarum vero medie dicte in preseruāte et iurante. 77.

IAm siquidem factam existentem et egritudinem medicari oportet. 78.

NOndum vero existentem: futuraȝ vero ex dispositione que est ꝭm corpus prohibere fieri. 79.

EIus vero que adhuc fit: sanare quod iam factum est: qđ futuruȝ est ꝓhibere fieri. 80.

PRohibetur igitur dispositione in qua nata est fieri ablata: nominatur autem huiusmodi dispositio causa precedens. 81.

FActa vero egritudo curabitur dispositione a qua principaliter q̄ ꝭm naturam operatio leditur ablata: quam et ipsam dicimus esse egritudinis causam. 82.

CUratio quidem vnū hȝ modū: et maxime cōmuneȝ intentionē. s. et quod soluendum est contrariū. huiusmodi enim generis sunt omnes perficientes salutem cause. 83.

SEcūm vero partem sunt ex singulis contrarijs. 84.

CAlide igitur dispositioni frigida causa contraria est. Frigide vo calida et sic in alijs ꝓportionaliter. 85.

SI enim imoderatum est omne preter naturā: moderatū vero ꝭm naturā: necesse est omne imoderatū ab imoderato ꝭm contrariuȝ ad moderatum adduci. 86.

MAnifestum vero ꝙ ꝭm virtutem nō ꝭm apparitionem calefaciēs et infrigidans: et quecūqȝ huiusmodi alia accipiēdū est. Dico aūt ꝭm virtutem quod essentialiter et proprie et vere est vt dicit. Scđm vero apparitioneȝ qđ ꝭm p̄senteȝ sensum huiusmodi esse videtur: essentialr vero nō existens huiusmodi. ¶ Quomodo vero opȝ cognoscere ea in negocio de simplicibus farmacijs dictum est. 87.

AD inuentionē vero salubriū causaꝝ quecūqȝ quidē cause ad iam factam egritudinē sunt salubres: illa rōne vtendum est qua illud qđ ꝭm apparitionē determinat ab eo qđ est ꝭm virtutem. 88.

QUecunqȝ vero cause ad eam que adhuc fit ipsa eadem cōsideratione vtendū: et adhuc ꝭm quam inueniunt egritudinū cāe. 89.

ERunt enim si ita contingat iu humoribus putrefactis accēdi febreȝ: demonstratio in talibus est euacuatio et alteratio. Alteratio quidem est faciens cessare putredineȝ manente substantia. Euacuatio 90.

vero totam a corpore educens substantiam. 91.

SEd dicta quidem species alterationis digestio est quaz a quibusdam causis contingit facere scientes erimus in illis si habeamus iam cognitionem ita causarum salubrium. 92.

EUacuationes vero per flebotomiam et per clistere et per urinas et per respirationes secundum cutem fiunt. Amplius vero per contrariaz detractionem et deriuationem ad alia. Huiusmodi enim generis sunt et menstrua mouere: et emoroydas aperire. Et per nares et per palatum purgare. 93.

SCientes igitur et hic materias et virtutes quibus in tpe et qualitate et quantitate et modo vsus oblatis euacuatio fit. 94.

SEcundum hanc partem artis inuenimus salubria. Et scripta est omnium inuentio in terapentico negocio. Secundum eundem vero modum et in aliis tribus discrasiis. 95.

UNum commune habentes preceptum efficientem vnamquamque earum causarum oportet abscindere prius: deinde sic venire ad eam discrasiam que facta est ab illa egritudine salubrium causaruz inuentionem facturos. 96.

SEcundum vero compositas discrasias ex simplicibus compositio ostenditur salubria precepta: et hic habentibus nobis medicamen proportionale magnitudini discrasie ad illam conueniens inuenire. 97.

UElut si ita accidat. Si decem quidem numeris secundum calidius excedit aliquid ab eo quod secundum naturam: septem vero secundum siccius esse. oportet et salubrem causam in talibus dispositionibus: frigidiorem quidez decem numeris: septem vero humidiorem. 98.

SI igitur ipsi parti patienti adducas huiusmodi medicamentum intantuz frigidius fit et humidius: inquantum partis patientis manifestatio precessit. 99.

IN profundo vero posita que patitur parte oportet considerare huiusmodi efficere salubre vt non contingat exolui in via. 100.

SI igitur calidius esse oportet moderato: non in tanto fit soluz calidius quanto indiget passio: sed super modum apponatur propter positionem necessario aduenientem. 101.

SI vero frigidius sit non simpliciter oportet tanto facere illud frigidius: sed materiam medicaminis considerare prius. Si enim parachimeres est non perueniet vsque ad profundum multum. Contrarium vero operatur aliquando spissam superficiez. Si vero leptomeres sit: possibile est peruenire vsque ad plurimum profundum. 102.

ITa vero et in humectantibus et desiccantibus parachimeres et leptomeres substantie considerande sunt. 103.

EX positione quidem patientis loci manifestatio inuenitur salubre vt dictum est nunc. 104.

EX plasmatione vero et positione quando fluxus sensibilis habet consuetos ad aliud membrum aut nullum habet. Namque ad prin-

cipalia qui feruntur fluxus aduertemus: prouocabimus vero eos ad
non principalia:

MAnifestum vero quoniã facientiũ causaꝝ discrasiã ꝑ euacuatõeꝫ 105.
sanatio est: ipsaꝝ aũt discrasiaꝝ alteratio sanatio est. 106.

SOluta vero continuitate curationis quidem intentio vnitio est.
In organicis quideꝫ partibus impossibilis est. In omiomeris võ
non omnino impossibilis: sed in quibusdam possibilis vt in carnosis
⁊ conglutinatio est sanatio.

NOn differt vero si consolidationem nomines. 107.

PRecedit aũt eam qñ maius fuerit vulnus adductio distantiũ par 108.
tium ex genere plasmationis existens.

VT vero ea fiat permanens: supligatio conducẽs distantia labia: 109.
⁊ consuture vtiles sunt ad hoc.

COnglutinat vero distantiã: ⁊ eam que est in principio vnionẽ red 110.
dit natura. Nostrum vero opus est primum quideꝫ vt dictuꝫ est
conducere in idipsum distantia labia. Sdm opus vero seruare in quo
conducta sunt. Et tertiũ vt nihil incidat intra labia ꝓuidere. Et quar
tum ipsam partis substantiam sanã seruare.

PRimum quidem ⁊ secundum opus quomodo aliquis faciat di/ 111.
ctum est. Tertium vero in conducendo distantiam fiet quidem si
nihil extrinsecus incidere permittamus: sicut plurimũ pilus aut oleũ:
aut humiditas alia in medio constituta ꝯglutinandoꝝ ꝓhibet eorum
vnitionem. In posteriori vero tẽpore per effluxiones tertie intentiõis
custodia est. Ad effluxiones vero ipsas ex subdiuisione ⁊ ꝯtraria diui/
sione ⁊ figura apta accedendũ est. Substantia vero partis sana serua/
bitur ꝑ mediocriter desiccãtia. Hec quidem curatio est ꝯtinuitatis so/
lutionis in carnosa parte facte eius ẜm seipsam solius.

SI võ alicui alteri misceaẜ egritudinũ erũt plures intentões prece 112.
ptoꝝ curationũ q̃s in cõpositoꝝ doctrinis deinde dicem⁹.

IN presenti vero ad reliquas intentiones solutionis cõtinuitatis 113.
veniendum est.

FRactura igitur in osse est quideꝫ ꝯtinuitatis solutio: insanabilis 114.
quidem quantũ in prima ꝯsideratione. Iuxta vero scdaꝫ ẜm quẽ/
dam moduꝫ curabilis quodãmodo fit. Prima igitur consideratio est
ꝯsolidatio impotens ꝑꝑ duritiẽ partis fieri. Scda vero ligatio contin/
gens fieri per porũ ligantẽ in circuitu fracturam.

GEneratio vero pori inquantum ex materia ⁊ natura fit commu/ 115.
nis est ad alia: inquantum vero prope est formam ossis ex illius
est alimento.

MOlle vero ⁊ puerile os cõsolidari quidem possibile est. 116.

RAro vero ⁊ huiusmodi passionis generatio sine compassione al/ 117.
terius membri est. Sepissime eniꝫ circũpositi musculi cũ alijs pti/
bus corporis cõpatiunẜ fractis ossibus. Itaqꝫ ⁊ intentio curatiõis du/
plex est: altera quidẽ in ossibus: altera in his q̃ circa ea sunt corporib⁹:

hec quidem talis in carnosaꝝ partium dispositionibus dicetur: de fra cturis vero dicendum est. 118.

Quoniam vero haꝝ curatio est ex poro: vt vero hic fiat ꝓprij ali menti ossis est opus. Oportet igitur superfluitatem nutrimenti ad pori generationem nature submitti. 119.

Superfluitas vero hec ꝛ quantitate ꝛ qualitate moderata esse de bet. 120.

Propterea deductione indiget talez ꝛ tm̄ influentē sanguinē ossi bus pparantē ex quali ꝛ q̄to fiat porus. Qm̄ vero ptransit hic p cōcaua fracti ossis attēdere opꝫ ei⁹ multitudinē ꝫ qualitatē: ꝛ ita sic ciorem opꝫ facere deductionē vel magis humectantem: q̄ꝫ amplius in terapentice facultatis litteris sunt dicta. 121.

Nerui vero ꝛ thenantos punctura ꝓpter plurimum sensum ꝛ pp hoc qd̄ ꝯtinua ē ɓm principiū pticula parata ē aduocare spasmū ꝛ maxime cū nō respiret exterius excecata cutis pforatione. Hanc igit̄ opꝫ aperire ꝛ exiccare substātia leptomeri ptransire potenti ad ꝓfun dum vsqꝫ ad pforatū neruū. Dictū est aūt de hoc pfecte in terapentice facultatis litteris. In simplicibus igit̄ hmōi generis dispositionibus salubrium causaꝝ est forma talis quam dixi. 122.

Secūdum ꝯpositas vero ꝯplexe vt in vlceribus. Prima qdē est cō cauitas quā qdaꝫ nō aliā dispōnem: sed vlceris tm̄ arbitrant̄ dif ferentiā. Est aūt nō tm̄ differētia hoc tale: sꝫ alteꝝ quoddā genus egri tudinis totius in quo substātie ipsius est pditio. Et igit̄ curatio ipsius in duplici passione duplici indiget intentōe. ꝯtinuitatis enim solutio 123.

Vnione: substantie vero perditio generatione indiget.

Dicte vero sunt paulo prius generationis intentiones. 124.

Et qdē opꝫ curare primū hanc dispōnem: deinde aggredi vnire: sicut ipsa natura reꝝ iudicat. Qn̄ igit̄ repletū fuerit qd̄ ꝯcauū ꝛ equale vlcus extiterit: tunc alteram intentionē afferri oportet. Media enim noua carne existente labiorum vlceris vniri quidem impossibile est distantiam. 125.

Intentionem ergo curationis aliaꝫ inuenire oportet. Inuentionē vero ex eo quod ɓm naturam habebimus qd̄ circūfacere parti cō uenit. Scd̄m naturam vero erat eam cooperire cute. Hoc igitur nobis est faciendum: aut si impossibilis est intentio: aliquid simile cuti carnē scilicet callosam faciendū est. Erit autem hmōi caro sicca similis priori cuti ꝛ callosa. Siccantibus igitur ꝛ stipticis sine mordicatōe erit opus pharmacijs ad cicatrizationes. 126.

Ita vero ꝛ si vlcus in putredinē vertatur: intentio quidem est pur gare: pharmacum vero salubre ripticum. 127.

Dicta est autem horum in his que de pharmacijs materia. 128.

Et quidem si flegmon ꝛ cassatio ꝛ sclirosis aut tumor cum vlcere fuerit: curandum illa prius per eas que dicte sunt rationes. Ita

vero & si influat aliqd visceri: curandum est s(ecundu)m influentium curationē. Similiter vero & si discrasia aliqua fiat s(ecundu)m vlceratū locū: ad discrasie
C prius ire oportet adiutoria.
C T de his quidem sufficienter dictum est. 129.
A Bid vero qd pp(ter) plasinationē veniendū iam genus est in plures differētias diuisum. Sed a manifestissimo principiū orationi ponendum est quod s(ecundu)m figure permutationem fit. 130.
C Orp(or)is igit(ur) que adhuc crescunt possibile est figurā plurimarum p(ar)tium corrigere: hor(um) vero que excreuerunt nequaq(uam). 131.
I Ntentio vero vt si possibile est curati ad contrarium adducere distortiones. 132.
S I vero fractura non recte plasmata peccauerit alicuius mēbri figura si adhuc recens porus existat frangere op(or)z iter(um): & hoc plasmare (con)festim recte: deinde porum fieri. 133.
C St aūt & emphrasis ex hoc genere egritudinū. 134.
H Ec quidem a glutinosis & pinguibus humoribus fit: vnā qdem & eādem intentionē habens contrariā passiōi emphrasis. Cause vero salubres riptica & incisiua pharmaca. 135.
Q Ue vero ex stercore duro qd adhesit intestino prorē qdem habebit in duricie correctionem ex humidis & pinguibus clisteribus: deinde vero euacuationē ex acribus. 136.
Q Ue vero ex lapide circa vesicam est: presenti quidem transpositione indiget. Curationis vero perfecte gratia per incisionem cura est. 137.
C Jus vero que preter naturam in parte continetur humiditas est curatio in perfecta euacuatione: quemadmodum in putredinibus. 138.
I Mmoderata vero repletio indiget imoderata euacuatione: quēadmodum est in sanguine circa venas. 139.
Q Uibuscunq(ue) vero circa ventrem venas & intestinum & tracheam arteriam & pulmonem putredo aut sanguis continetur: p(er)fecta euacuatione indigent. 140.
A Mplioris vero cibi & potus recentis adhuc s(ecundu)m euacuationem correptio est. 141.
Q Uecūq(ue) igit(ur) in pulmone & thorace cōtinent(ur): cum tussibus qdem euacuatio est & pharmacijs extenuātibus. 142.
Q Uecūq(ue) vero s(ecundu)m epar: aut venas: aut arterias: aut lumbos: aut per vrinas: aut per ventrem debent euacuari. Sed per vrinas quidem ab extenuantibus vehementer. Per ventrem vero attrahentibus & aperientibus. 243.
Q Uecunq(ue) igitur s(ecundu)m supiorem ventrē per vomitū. Quecūq(ue) vero s(ecundu)m inferiorem per subductionem. 144.
Q Uecunq(ue) vero sub cute per incisionem aut per cauterium aut pharmaca caustica. 145.
146.

ITa vero & quecunq; secũdum concauitatem naturalem: vt in thorace. 147.

QVno vero capitulo breuiter me expediã. Hoꝝ quidẽ que a toto genere sunt preter naturã in quibusdã partibus ꝯtentoꝝ intentio curationis ablatio est. Si vero impossibile est ita fieri: transpositio fiat ad minus periculosum locum. 148.

QUecũq; vero nõ sunt toto genere pter nãm: sed ſm quãtitatem: intẽtio hoꝝ sanãdoꝝ tm̃ superflui euacuatio est. 149.

INtentio vero sanandoꝝ ſm ptem qdem aliquã ex ipsa accipitur dispõne. Plurima vero est patientibus particulis. 150.

QUecũq; vero aspa facta sũt pter nãz: ad eã que ſʒ naturã eis adducendũ ẽ leuitatẽ. Scdm os qdẽ radẽtes. Scdʒ tracheã arteriã aut linguã lenientẽ p humida sine mordacitate & p glutinosa. 151.

QUecũq; vero lenitatẽ preter naturã habent ad eam que ſm naturam est eis adducendum asperitatem: per pharmaca sufficienter ruptica: & per breuem facientia rasuram. 152.

QUecũq; vero emphraxes & angustatões egritudines alias sequũtur curandũ est prius illas p eas que dicte sunt rõnes. 153.

OStensuʒ est aũt in tractatu de egritudinũ differẽtia q de flegmonibus & sclirosi & inflatioibus & siccationibus imoderatis adhuc & ineptis figuris ipsoꝝ ꝯtinentiũ corpoꝝ ꝯsequũtur plerũq; ea que dicta sunt. Quemadmodum & in timoribus quibusdam eorum que sunt in circuitu corporum. 154.

SI vero adinuicem eoꝝ que dicta sunt amplectuntur: aliqua ostẽsiones habebunt varias. 155.

SUfficiet aũt manifeste vt in vno exemplo faciamus oratione: amplius enim de his oibus in terapenticis dicitur litteris. Subiaceat igitur in exemplo alicui influere parti multitudinẽ sanguinis vt distendant que ſm ptem sunt vasa nõ magna solum: sed etiã parua prius effugiẽti visionẽ: ex plenitudine vero nunc apparẽtia: quẽadmodum in oculis videt manifestũ: ppter albedinẽ tunice oculoꝝ. conueniens vero ẽ alia vasa minora his que dicta sunt vasis distẽdi repleta: nõdum vero ea apparere ppter paruitatẽ: & pͥculum est effundi aliqd magnũ resudans ex vasis in eas que in medio sunt regiones vacuas: aut effusum iam esse aliquid paruum. 156.

HUiusmodi vero passionis curatio habebit qdem ꝯsideratione p euacuationẽ: aut vo dicamus manifestius ex pte euacuatõeʒ: qm̃ passio erat in eo q repleta esset pars imoderate. 157.

NEcessariũ aũt est: aut p recurrẽs euacuari supfluũ: aut p ipsaʒ patientẽ ptẽ. Rursus igit recurrete: aut p pulsuʒ: aut p tractuʒ: aut per transmissum: aut ſm aliqd horum: aut ſm omnia. 158.

PEr ipsam autem que patitur partem euacuabitur. hoc quidem manifeste & sensibiliter: hoc vero per euaporationes extenuatum. 159.

SI igitur fuerit totum corpus plectoricū: nō opȝ per ipsaȝ ptem
patientē euacuare. Si enim carraxatōibus ⁊ incisionibus sensi-
biliter euacuauerimus ptes dolentes: attrahemus ꝓpter doloreȝ am-
plius. Si vero calefaciētibus dyaforesiȝ aggressi facere fuerimus: tra
hemus p calorē amplius in ptem patientē quā dyaforesiȝ faciamꝯ. Si
vero velimus recurrere cogere qđ influxū est: nō recipiēt plenū corpus
exñs. Ab vtraqȝ igit̄ hec opȝ euacuare totū corpꝯ. Aut ecōtrario trahē
oīno ad alias regiones qđ est influxū patiēti parti. Hoc enim patiente
repellere a pte prius: deinde dyaforesiȝ facere aggredi: paratior enim
euacuatio quanto per maiora.
REpellemus aūt a patienti parte si infrigidemus ⁊ stiptica appo 160.
namus: sed euacuata ipsa vasa qđ repellitur ad seipsa attrahent.
Ostensum est eniȝ ⁊ hoc per phisicaꝝ virtutū orationē. Et trāsmittunt
vasa ꝯfortata stipticis pharmacijs. Si igitur omne ita recurret rursus
bene si habebit pars.
RElicto vero aliquo superfluo in parte: opȝ qđem significari hoc 161.
ꝯglutinosum esse aut spissum: ⁊ ꝓpter hoc ꝯpactum esse indisso-
lubiliter. Pōt igitur ⁊ nō tale existēs in eas que in medio sunt regio-
nes effundi: tunc igitur iam est tēpus venire ad euacuandū illud per
partem patientē supponentibus supra iacētibus ptibus apocrusticas
influentium virtutes.
EUacuatio vero fit maxime si ꝯm medias regiones significetur 162.
continere aliquid per carraxationes simul ⁊ per pharmaca dya
foretica.
SEd qm̄ dyaforetica oīa calidis sunt virtutibus: eius vero craseos 163.
est opus mordere qm̄ imoderatiꝯ fuerunt calida. Obseruādū igit̄
in eis ne omnia sint nimis calida: ⁊ maxime si in supficie corporis fue-
rit mēbrū qđ patit̄: dolebit eiȝ nō paꝝ si simul patit̄ ⁊ mordetur. Et oīs
dolor ꝓuocat reuma. Mediocriter igit̄ calido anodinoꝝ his vtendū
est. Et magis si humidum sit.
ET tamen sufficiens est dyaforesim facere in superficie: si nō vehe 164.
mens sit dyaforeticum pharmacuȝ. Si vero ea que in superficie
sunt sine passione oīno existant: in ꝓfundo vero sit pars euacuatione
indigens: intendere ⁊ augere opȝ dyaforetici pharmaci virtutem ⁊ ca
liditatem. euanescet enim deficiens prius q̄ ad ꝓfundum veniat: neqȝ
tamen ledet aliquid ea que in superficie sunt que attinget: qm̄ nō passa
sunt. Itaqȝ enim in idipsuȝ vtraqȝ accidunt ad calidoꝝ simul ⁊ acrio-
rum vsum medicaminum: ⁊ qui in superficie consistentia sunt: ⁊ que
in profundo indigentia. hanc igitur ex positione partis accipiamus
ostensionem.
DEhinc vero intendamus si deest aliquid ad curationem. 165.
VIdetur aūt deesse nō paꝝ: ipsoꝝ enim mēbroꝝ in quibus que pa- 166.
tiuntur est superfluitas reumatis: quedā rara ⁊ laxa ⁊ mollia ꝯm
naturam suntque dam vero spissa ⁊ stricta ⁊ dura. 167.

PRiora igitur facile euacuantur:altera vero acrioribus indigent
euacuatorijs ꝛ medicaminibus euacuantibus ea ꝛ eis que sunt le
ptomera.Si vero ꝛ ſm multam posita sunt profunditatem: amplius
autem ꝛ magis indigēt his.hec igitur rursus ostensio altera est ꝛ sub,
stantia patientis partis. 168.
ALia vero a plasmatione ꝛ positione. 169.
SUpponatur enim si ita accidat in epate predictā esse dispositōes
in angustis finibus vasoꝝ ꝯstrictis humoribus aut cōglutinosis
aut spissis aut multis:igitur ꝓmptum est vti cibis ꝛ potibus extenuā,
tibus.Spissitudinē quidem primū glutinositatē tenuem efficere.Se,
cundo vero nō per inuisibiles vias ꝛ angustas solum vt in alijs parti,
bus:sed per poros ꝛ ꝑ venas amplas euacuare.Amplissime vero sunt
ſm epar vene:quēadmodum ꝛ plurime finiunt:he quidem in gilbis
ad kilin: he vero in simis ad pilam. Itaqꝫ iam tibi facillimū in qui,
buscunqꝫ fuerint ꝯstrictiones euacuare ꝓmpte eas trahenti quidē in
ventrem per trahētia medicamina quicūqꝫ humoꝝ constricti erāt ſm
eas que in simis sunt venaruz.Ad venas vero ꝯuertenti ꝑ kilin venā
quecunqꝫ ſm eas que in ea sunt venas. 170.
ALtera vero ꝯsideratio in his que predicte sunt ostensionibus ab
epate quasi a principio venaꝝ.Qm̄ vero nō seipsum solum quē,
admodum plurime animalis ꝑtes regere natum est:sed imittit suam
virtutē venis.ꝑiculum eniz est si dissoluamus eius virtutē embrocis ꝛ
cataplasmatibus calasticis:ꝛ ipsuz principium debilitare circa opera
tionez ꝛ imbecilles oēs venas efficere.vn̄ admisceri opꝫ stipticoꝝ ali,
quid pharmacoꝝ in curationibus eius. 171.
SEd quoniam est in ꝓfundo periculum est dissolui stiptici virtutē
si nō reducat ab aliqua substantia leptomeri quale aromatuz est:
melius vero si ipsum stipticū pharmacū statiz sit ꝛ aromaticū. Insitas
enim duas habens qualitates ꝛ virtutes fortius operabitur: 172.
IGitur euacuetur qđ quidem preter nām in partem illatum est:vt
habeat contēꝑantiā humoꝝ ſm nām.Considerandum igitur no,
bis in hoc ne aliquid a reumatis qualitate imutatum sit ſm crasiz.Si
igitur magis erit flegmaticū infrigidatū est.Si vero est magis coleri,
cum calefactū est.Ut ꝛ hanc eius distemperātiā sanantes ꝑfecte sanuz
relinquamus illud:sanabimus vero ꝯtrariā adducentes qualitatem:
quemadmodū in distēperantiaꝝ dictū est curationibus. 173.
INquantū vero vnūquodqꝫ factū est calidius intantū infrigidan
tes itaqꝫ hic rursus necessarium est scire eam que ſm naturaz eu,
crasiam eius.Quomodo enim sciemus quantuz ab eo ꝙ ſm naturaz
est frigidi⁹: aut calidius:aut qn̄ ifrigidātes cessabim⁹:nō cognoscētes
modum eius que ſm naturam caliditatis? Ita vero ꝛ si frigidius fa,
ctum est calefaciamus nō cognoscētes modum eius que ſm naturā fri
giditatis impossibile est nobis neqꝫ calefaciēdi inuenire medicamen
conuenienter neqꝫ calefacientes cessare. 174

Quoniã vero ꝛ de his sufficiẽter dictũ est:trãsire iam tẽpus est ad ea que ꝯm numerũ nõ ꝯm naturam se habent. 175.

Duplici vero existente eoꝝ differentia: quibuscunq; qdem deficit particula:operari hanc intentio est seruientes videlicet nature ꝯm modum quem pauloante diximus. 176.

Quibus vero supabundat particula:intentio est hanc abscindere ipsã:aut ꝑ nouaculã:aut ꝑ ignẽ:aut ꝑ pharmacũ causticũ. 177.

Hac igit rõne possibile est fere oĩa curare:gignere vero oĩa nõ est possibile:vt in ea que de semine ostensũ est oratione. 178.

Quedam vero ꝛ si ea nõ possibile est gignere:possibile est tñ aliqd facere pro eis:vt in osse pfecte ablato alteram substantiã ꝯm eundem locũ differentẽ ab osse ꝛ carne.est enim substantia que fit ꝯm locũ eius:vt quedã caro poroidis aut porus sarcoidis: ꝛ tpe pcedẽte in durius transmutat ꝯm principiũ vo sarcoidos magis existens. 179.

Scõm vero quãcunq; partẽ predictã:nec eandẽ substãtiã ꝯm speciem:neq; similẽ operari possumus:tertia nobis intentio est inuenire aliquã compositionẽ vt in decorationibus. 180.

Epichenon vero manifestũ est quoniã genus est totum hoc eorum que ꝯm quantum. Quantum enim eius circa hoc qđ ꝯm naturã est appropinquat illi:hoc vero qđ in genere preter naturam separatũ est tantum. 181.

In quo quidẽ prima intẽtio est ablatio. Si vero impossibilis est: ista transpositio est scđa intentio vt in infusionibus. 182.

Quecunq; vero non in totis partibus: sed in ptib⁹ ptiũ deficiũt ꝛ supabundant ab eo qđ ꝯm nãm nutrimentũ quidẽ ꝛ generatio in deficientibus:ablatio vero ꝛ purgatio in supabundantibus. 183.

Unde nec intentio in eis altera nec forma medicaminũ altera ꝯm genus. 184.

Sed ad reliquũ adhuc genus veniendũ salubrium causaꝝ quidẽ quod est correctiuũ eoꝝ que ꝑpter positionem lapsa sunt corpoꝝ vt ex archimetra:ꝛ qñ labunt intestina in oxeum. 185.

Fit aũt hoc qdẽ in ꝯtrarũ ex violẽta tensione aut ex impulsiõe: hoc vero ex raritate aut ex ruptura ꝯtinentis. 186.

Itaq; curatio qdem huic ex ꝯtraria tensione ꝛ in ꝯriũ impulsiõe: huic vero si fiat solidum ex eo continens. 187.

Ex qbus vero facultatibus aliqs ea que sunt ꝯm ptem inueniat:ꝑ terapentice facultatis declaratũ est negocium. 188.

Deinde vero dicẽdũ est de eis quecũq; ꝯm priorem orationẽ accipiebamus:vocant aũt ea preseruatiue. 189.

Triplex vero est ꝛ hoꝝ ꝯm genus differentia. Prima quidem perfecte sani hoĩs. Scđa impfecte. Tertia vero egrotantis. Primũ igitur genus ex salubri negocio duplex existens vt prius dictũ. Scđm vero ex preseruatiuo. Tertium vero ex terapentico. 190.

In humoribus vero maxime habet ꝯsistẽtiã oẽ hoc genus. 191.

QUos neqꝫ glutinosos opꝫ eē neqꝫ spissos nec aquosos: neqꝫ mul
tos:neqꝫ calidos:amplius neqꝫ frigidos : neqꝫ mordaces : neqꝫ
putridos:neqꝫ venenosos. 192.
AUgmētati ꝟo mali humores cāe ꝯsistūt egritudinū. 193.
AUgmentantur vero aliquando quidem ab eadem causa que eos
genuit. primum est autem quando sunt nō cōmutantes eos sibi 194.
qui ſm corpus sun t humores.
INtentio vero in his curationibus duplex est: alteratio ⁊ euacua-
tio: 195.
ALterant igitur:aut digesti ab ipso corpore:aut a quibusdā phar-
maticis virtutibꝰ in quibꝰ sunt ⁊ quedā virtutes q̄ virus vene-
natorꝝ aialiū curāt ad hoc delynria pharmaca recipiētes. 196.
EUacuantur vero sufficienter a calidis pharmacijs ⁊ purgatio-
nibus ⁊ clisteribus sudoribusqꝫ ⁊ vomitibus. ¶ Hec igitur horꝝ 297.
sunt cōmunes euacuationes.
PRoprie vero ex loco in quo congregati fuerint accipiuntur quē-
admodum in salubribus declaratū ē secūdum tertium ⁊ quartū:
maxime nobis de laboribus tractantibus ⁊ quecunqꝫ adiacent alijs la 198.
boriosis dispositionibus.
EUacuant eniꝫ promptius qui qdem in primis venis ꝑ ventrem.
Qui vero in his que ſm epar ꝑ vrinas. Qui vero sunt ſm totam
habitudinē ꝑ sudorē. Quēadmodū ⁊ qui ſm caput aut ꝑ palatū aut ꝑ
nares aut ꝑ vtraqꝫ. Qui vero in thoracis latitudinibus purgant per
guttur cū tussibus. Qui vero ſm renes ⁊ vesicā ꝑ vrinas. 199.
ANtipaseos vero cōmunis omnium partium ostensio ad ea que 200
longissima sunt. 201.
DEriuatio vero ad proxima loca.
OMnia igitur quecūqꝫ curant huiusmodi dispositiones salubres 202.
vocantur cause. 203.
¶ Quēadmodum exacuentia egre. 204.
¶ Neutre vero neqꝫ ledētia neqꝫ adiuuantia.
POtest aūt aliquis eas neqꝫ causas appellare omnino quales sunt
multi sophistarū negligentes quidem ipsarꝝ rerum inuenire dif-
ferentiam:in nominibus vero plurimū temporis ꝯsumētes. 205.
DIctum est aūt amplius in alijs negocijs aduersus eos. ¶ Preser 206.
uatiua quidem species artis talis est.
REsumptiua vero ⁊ enutriēs in ꝯualescētibus ex egritudinibus ⁊
senibus qualis vero est ⁊ eorꝝ dispositio ⁊ a qbus causis maxime 207.
ad id quo ſm naturam est reuertuntur.
PErfecte quidem in terapentice facultatis litteris demonstratum 208.
est:per capitula vero dicatur ⁊ nunc.
SI igit dispō ē talis: bonꝰ qdē est sꝫ paucꝰ sanguis:⁊ cuꝫ eo vitalis
q appellat spūs ⁊ aialis. Ipse ꝟo solide ptes icciores. Et ꝓpterea
ꝟtutes earꝝ debiliores ⁊ īfirmiores Et ꝑꝑ has totū corpꝰ frigidiꝰ. 209.

C Ause vero salubres eã que dicta est corrigentes dispositionẽ vno quidem capitulo vt apprehendatur quecunq3 perfectam ⁊ veloloce3 digestionẽ operant. Secundũ partem vero imoderatis motionibus ⁊ cibis ⁊ potibus ⁊ somnis sunt materie quide3 motionũ: sunt suspẽsiones ⁊ deambulationes ⁊ fricationes ⁊ lauacra. 210.

ET si multum meliores adhuc fiant: ad consueta opera paulatim attingat. 211.

C Iborum vero in principio quidem humidi ⁊ bene digestibiles ⁊ non frigidi: postea vero magis nutrientes. 212.

P Otus vͦo aptus vinũ est: etate quide3 mediu3: forma vero purum lucidu3: in colore vͦo aut albũ aut subrubeũ: odore vͦo suaue: in gustu vero nec aquosu3 oĩno nec aliquã vehemẽte3 qualitatẽ ostendens: nec stipticam: nec amaram: nec dulcem. 213.

D Ictum est autem vt modo dixi in terapentica facultate amplius super his.

FINIS

¶ Galeni pergameni Ars pua iterprete Laurentiano florentino viro litteratissimo. Subsequũtur complura alia Hypocratis ⁊ Galeni opera per eundem interpretata.

¶ Laurẽtianus florentinus Frãcisco pandulphino Salutem.

Um his diebus tecũ verba facerẽ de nostro Galeno dixisti te eius definitiones medicinales vertisse in latinũ sermonẽ: qđ sane nõ potui non magnopere ɔmendare: ratus fore vtillimũ si vna cum alijs eius voluminibus que feci latina imprimerent. Est enĩ3 liber nõ du3 romanis cognitus hominibus: qui tũ adeo est necessarius vt nemo sit qui medendi pitiam discere fere sine eius notitia possit: cum sint definitões oĩum scientia3 principia necessaria. Cura igit mi Frãcisce vt absolutus ꝓdeat in vsum latinũ: vt hec etiã Galeni scripta bñficio ac labore tuo ab iniuria obliuionis asserantur. Interi3 legas artẽ paruam: nõ enim hec longe absunt a studio sapientie vbi reru3 definitiones multe existũt. Ea3 tuo nomini dicaui qui acri polles ingenio: ⁊ in hac nostra ciuitate prima munera sis merito obiturus: na3 ⁊ parẽtis tui Petri Philippi maxima in ipsam rem. p. beneficia nemo est qui nesciat. Uale: idibus Februarij. M.ccccc.

¶ Liber Primus incipit feliciter

¶ De triplici genere doctrinarum. Nec vllum antea resoluēdi doctri/
nam excoluisse. Et vt hoc libro sit diffiniendi rōnez facturus. Caput. I.

Tres sunt oēs doctrine ordinem subsequentes. Prima ex
finis cognitione per resolutionem efficitur. Secunda ex
cōpositiōe eoꝝ que sunt ꝑ resolutionē inuēta. Tertia ex
diffinitionis dissolutiōe de qua nūc tractamus. At lice/
bit talem doctrinaz appellemus nō soluz diffinitiōis dis
solutionē: sed etiā explanationē: quomodo aliqui nomi/
nauerūt. Aut resolutionē: aut diuisionē: aut quomodo aliqui quidā ex/
plicationem: aut enarrationem quomodo alij. Nonnulli igitur Hero/
phili sectatores talem doctrinam efficere sunt aggressi: velut Heracli/
des erithrensis. Componendi vero doctrinā sunt ipsi Herophili secta
tores efficere aggressi: ⁊ aliqui qui ab Erasistrato fluxerunt: atqꝫ etiā
Attales atheniensis. Nemo tamen ex maioribus scripsit doctrinam ex
cognitione finis incipientem ex qua artes omnes vtentes docendi via
⁊ ratione consistunt. Sed illam alibi docuimus. Hoc loco diffiniendi
doctrinam sumus facturi. Quantum enim superatur a scientia resol/
uendi dignitate: docendiqꝫ via ⁊ ratione: tantum superat compendio
artis ac memoria particularium preceptorum. Omnia enim precepta
satis in memoria herent ex diffinitionis dissolutione: quia optima dif/
finitio: capita totius artis in seipsa complectitur: quam nonnulli nomi
nant essentialem ex aduerso diuisam accidentalibꝰ appellatis. Ille eiz
ab accidentibus rerum quas diffiniunt. He ab ipsa essentia consistunt.
Ceterum in multis alijs cōmentarijs omnem medendi contemplatio/
nem particulatim excoluimus: quibus vtaris ad hanc triplicem do/
ctrinam licebit. Sed hac parte diffiniendi rationem prosequemur. Id
preterea adijciētes nos hoc libro esse dicturos sola capita: ac veluti cō/
clusiones eorum: que latius explanata iam sunt.

¶ Quid naz sit medicina: ⁊ quo pacto corpa cause: ac signa sana egra:
neutraqꝫ nominentur. Caput. 2.

Medicina est sanabilium scientia: egrotabilium: ⁊ neutrorum. Nec
interest si dixeris valitudinariorum. Igitur scientie nomen com
muniter: ⁊ non proprie intelligere opus est. Sanabile vero egrotabile
ac neutrum vnumquodqꝫ trifariam dicitur. Tum corpus: ⁊ causa: tum
etiam signuz. Etenim corpus: suscipiens sanitatem: ⁊ causam efficien/
tem: atqꝫ custodientem eam: ⁊ itez signū indicās. Hec oia auctores me/
dicine sana appellant. Simili ratione nominant egra: suscipiētia egri
tudinem corpora: atqꝫ etiam causas efficientes ⁊ custodientes egritu/
dinem ⁊ indicantia signa. Nec secus neutra pari modo vocant: corpō/
ra: causas: signaqꝫ. At vero medicina primaria ratione sanarum cau/

farum scientia est: dein de egrarum: ac demum neutrarum. Tum autē corporum in primis sanorum: deinceps egrorum: postremo neutrorum. Itidem de signis dicendum. In actionibus aūt prior corporum .s. cognitio ex signis est. Postea vero causarum inuentio. Porro cum indicans suscipiensqʒ et efficiens: ac custodiēs vnūquodqʒ bifariam dicat simpliciter ac nunc. Sciendum est de vtrisqʒ scientiam medicinalē tractare. Quinetiā cuʒ id quod simpliciter est bifariā dicat semper et plerūqʒ de ambobus scientia medicinalis cōmunit. Ceterū neutra causa: signuʒ corpus: tum simpliciter: tum etiaʒ nunc appellatū: vnūquodqʒ trifariaʒ dicitur: aut quia neutri contrarij: aut quia vtriusqʒ: aut quia interdū huius: interduʒ illius particeps est. Atqʒ ex his ipsis sʒ duobus dicitur modis: aut quia vtriusqʒ contrary equaliter: aut quia alterius magis cōpos est. Ceteruʒ de tota diffinitionis dictione ambiguitas quedā est: quā quidē soluere necesse est. Quod eniʒ dicit medicinalē scientiā esse sanabiliū: egrotabiliū: ac neutrorum: significat eaʒ ipsaʒ sciētiaʒ medicinalē de oībus particularibus docere: atqʒ etiā de qbusdaʒ: et iteʒ de qualibus. Sed ipsam de oībus particularibus agere: indefinitū et impossibile est. De quibusdam auteʒ imperfectum nec artificiale. De qualibus vero artificiale pariter est atqʒ abunde: cunctis artis particularibus satisfacit: qđ in diffinitione medicine dicimus contineri. In primis igitur ordiemur a corporibus ostendētes que nā sanabilia: egrotabilia: ac neutra existant: mox de signis et causis percurremus orationem.

¶ De corpore sanabili. Quid nā corpus sanabile sit. Caput. 3.

Sanabile simpliciter corpus est qđ ab ortu nature modice temperatuʒ est in simplicibus primisqʒ partibus: moderatū vero in mēbris que ex his cōposita sunt instrumētalibus. Sanabile vero nūc corpus est quod in presens beneualet. Porro hoc corpus quo tēpore beneualet modice tēperatū moderatūqʒ est non optimo temperamento ac moderatione: sed proprio et suo. At vero ipsius sanabilis simpliciter corporis semper tale est: quod maxime temperatū moderatūqʒ: plerūqʒ vero tale ab optima quideʒ preparatione non multum absistit.

¶ De corpore egrotabili. Quid nā corpus egrotabile sit. Caput. 4.

Egrotabile corpus simpliciter est quod ab ortu nature aut imodice temperatū in similaribus: aut imoderatū in instrumētalibus: aut vtroqʒ mō affectuʒ. Egrotabile nūc corpus est egrotans: eo tēpore quo dicitur tale esse. At constat: vt hoc quoqʒ eo tempore quo dicitur esse egrotabile sit immodice tēperatū i similaribus: aut imoderatū in instrumentalibus: aut vtroqʒ modo affectū. Quinetiam egrotabile semper corpus est quodcūqʒ existit ab ortu nature: aut immodice tēperatum i simplicibus primisqʒ partibus omnibus: aut quibusdā: aut principalissimis: aut etiaʒ instrumentalibus similiter imoderatū: aut omnibus: aut quibusdam: aut principalissimis. Corpus autē plerūqʒ egrotabile est: quod ab hoc vitio absistit quidem nondum tamen est in medio collocatum.

¶ Quot modis neutrum corpus appelletur. Caput. 5.

Cum neutrum corpus trifariam dicatur: aut qz neutre affectiōis extreme sit particeps: aut qz vtriusqz: aut qz interdū huius interdum illius compos sit: Neutrū corpus ex prima significatione erit qđ diligenter medium existit: sanabilissimi corporis egrotabilissimiqz: & item ex eo ipso simpliciter tale quodcūqz ab ortu nature ita fuerit preparatū: nunc vero tale quodcūqz presenti tempore mediū diligēter existit sanabilissimi corporis egrotabilissimiqz. Porro simpliciter neutruz semper est tale: si cunctis etatibus tale permaneat: plerūqz vero si quasdam suscipiat mutationes. Ceterū ex secūda significatione corpus neutrum erit: si ɔtrariaꝝ dispositionū simul sit particeps: ab ortu nature: aut in vno membro: aut etiam duobus differentibus: in vno quidem si per alteram oppositiouem efficientium qualitatū modice fuerit temperatū: aut per ambas quidē sz orta figmentū: vel magnitudinē: vel numerū partium: vel positionez fuerit affectū: aut econtrario in his qdē imppessum oibus vel quibusdaz: sed temperamēto perpessum. In mēbris autez differentibus fieri potest: vt aliquid simul per omnes oppositiones contrarioꝝ particeps sit: ac semper tale erit: si per omnes etates maneat. Plerūqz autez si aliquatenus permutet. Nec secus neutrū nunc corpus erit ex secuuda significatione: si aut circa vnum membruz partim sanabile sit: partiz egrotabile: aut circa differentia mēbra. Neutruz autē corpus ex tertia significatione erit: quod interdū sanabile: interduz egrotabile inuicē reddit: quēadmodū nōnulli extiterunt pueri quidē sanabiles: puectiores vero etate egrotabiles: aut ɔtra. At vno tēpore ita neutrū cōsistere nō conuenit. Porro cōstat: vt illud nūc bifariā dicatur. Igitur corpus sanabile: egrotabile: neutrum: quot modis dicatur & quodnam vnumquodqz sit abunde definitum iam est. Restat vt de signis agamus.

¶ Liber Secundus incipit feliciter.

¶ De signis quibus affectiones corporum cognoscuntur & quo pacto talia signa trifariam diuidātur. Caput. I.

Ndicantia igitur sanitatem signa sunt: si presentem sanitatem ostēdunt. Pronostica si futuram. Commemorantia: si preteritam in animum reuocant. Nec secus egra signa si presentem egritudinem demonstrant: indicantia existunt. Si futurā pronostica. Commemorātia vero si preteritam in mentem reponunt. Pari modo signa netura: indicantia: ac pronostica: item commemorantia habentur: aut vbi nullam penitus indicent affectionem: aut nihiloma-

gis sanam q̄ egram dispositionem: aut aliquatenus sanam: aliquatenus egram dispositionem: aut vbi interdum sanam: interdum egram. Nam ⁊ hec quoq; pro trium temporum diuersitate similiter indicantia: pronostica: ac commemorantia censentur. Atq; vocantur interdum hec omnia signa ab antiquis medicis pronostica: q̄uis presentes aut preteritam significent dispositionem: ac maior vtilitas est indicantium: ⁊ pronosticorum: minor commemorantium. Cum igitur corpora sint sanabilia simpliciter ⁊ nunc: que etiam beneualentia nominantur. simpliciter sanabilium corporum duplicem haberi differentiam docuimus: eo quod hec semper talia: illa plerumq; existant: semper quidem quotiēs optimam habeant preparationem: plerumq; vero quotiēs ab ea ipsa optima preparatione non longe absistant.

¶ Quibus indicijs optima corporis preparatio cognoscatur. Caput. 2.

At cognosci talia oportet ab his que insunt s̄m substantie rationem: ⁊ actionibus necessario subsequentibus: ⁊ casibus: que ꝓprie accidentia nominamus. Ab ipsa quidem substantia optime preparationis corpora dignoscuntur: quotiēs partes similares: calore: frigore: siccitate: humiditate modice consient. Instrumētales vero mediocriter accomodentur quantitate: ac numero earum: quibus componuntur: atq; etiam figmento singularum partium: totiusq; instrumenti. Porro ab his que necessario subsequuntur: tactu quidem: duritiei ac mollicici mediocritas. Uisu vero si nec omnino leuis nec admodum hirtus apparet. Si coloratus existit. Si actiones perfectas habet. Si instrumentales partes se habent mediocriter. Si decore instrumentorum totius corporis conspicue sunt: ⁊ actionum virtute pollent. Atq; hec optime preparationis corporis indicia sunt.

¶ Quibus indicijs cognoscant̄ corpora: que ab optima preparatione absistunt. Caput. 3.

Ceterum que ab ea absunt corpora sed insuper sana sunt: partim similarium temperamento impedita sunt exiguo quodam impedimento: partim instrumentalium lesione affecta sunt: exiguo quoq; impedimento: aut omnium aut quarundam partium. Impedimentorum vero genera eadem habentur his: que virtutem eorum absoluunt. Temperamentum in partibus similaribus. Numerus autem figmentum: magnitudo: ac positio in instrumentalibus. Utrisq; autem communis vnio est: quam sane continuitatem earum nominamus. Porro in his ipsis generibus egrotabilium corporum vitium habetur ex vtraq; egrotabilis corpis significatiōe. Terminus aūt interstiguēs est: sensibilis actionum lesio Que vero ab optima preparatione absunt paulum corpora: ipsa etiā re vera lesa sunt: attn̄ id sensibile nequaquā est. Igitur definit id eo q magis minusq; ex actiōibus morbosis causis obsistant. Simpliciter vero egrotabilia corpora definita sunt: propterea q facile de causis morbosis vincant̄: ⁊ q multū ex operationū

virtute absistant. Igitur in medio vtrorumqꝫ neutra dilig̃ter corpora
collocantur: necnõ ⁊ que latius neutra dicunt: secabiturqꝫ totius sa-
nitatis latitudo in partes tris latitudinẽ insignem habẽtes. E quibus
prima sanabilium corporꝝ erit. Scd̃a neutrorꝝ. Tertia egrotabilium.
Quibus deinceps habent corpora iam egrota lesione operationũ sen-
sibili interstincta. Igitur dolorifica corpora: queqꝫ motiones obtinent
impeditas: aut penitus abolitas: perspicuos terminos habẽt. Que ve-
ro infirmas gerunt actiones si maxime abscedunt facile indicant: sin
parum ambigua remanẽt: ⁊ ob eam rem hoc lesionis genere neutre cõ-
trarie operationis particeps affectio ꝯsistit: quã diximus neutraꝫ co-
gnominari. At cuncta hec sensu interstingui debent nõ ipsa rerꝝ natu-
ra: alioquin ꝯprobes oportebit medendi facultateꝫ nunq̃ꝫ non affecta
corpora considerare. Ceterum indicia beneualentium corporꝝ: sed aut
egrotabiliũ: sanabiliũqꝫ distantie quãtitate inuicem discrepabunt: vbi
cõstituerimus extremos terminos sibi inuicem ꝯtrarios: tum optimaꝫ
preparationẽ: ac nuper ꝯfectam egritudinẽ: cõsiderantes huic ne an illi
fuerint ꝓpinquiora. Si enim fuerit ꝓpinquius optime preparationi
sanabile est. Sin longius: sed iam egroto corpori ꝓpinquius: egrota-
bile est. Si vero in medio amborꝝ fuerit equaliter ab vtrisqꝫ recedens:
neutrum id erit. Itaqꝫ optime preparationis indicia dicta iam sunt.
Eorꝝ vero que absunt ab ea ipsa ꝑparatõe: genera numero paria sunt:
maioris minorisqꝫ rõne inuicem distincta. Poro cum hec diuisa sint
trifariaꝫ: simpliciter egrotabilis corporis indicia exponemus. Ex illis
enim due relique latitudines perspicue erunt. Generatim igitur antea
dictũ est: dum de optima ageremus preparatiõe. Speciatim hoc loco
dicemus: si prius partes corporꝝ diuiserimus.

¶ Quotnã partium differentie sint. Caput. 4.

OMnes earum differentie quattuor sunt. Quedam enim precipue
partes existũt. Alie ab illis nascũtur. Nõnulle vero nec alias gu-
bernant: neqꝫ ab alijs gubernantur: insitas habẽtes quibus gubernãt
se vires. Alie vero insitas habẽt pariter ⁊ influxas. Precipue ergo sunt
cerebrum: cor: iecur: testes. Ab illis vero nascuntur: illisqꝫ subseruiunt
nerui: ac dorsalis medulla cerebro: cordi aũt arterie: vene iecori: semi-
naria vasa testibus. Poro seipsas gubernant cartilago: ossa: copula:
membrana: adenes: pinguedo: caro simplex. At alie omnes partes cõ-
munem habentes gubernationẽ: arterijs: venis: ac neruis egẽt. Pilorꝝ
vero ⁊ vnguium nulla gubernatio. Sed generatio sola censet. He igit
partium differentie sunt. Indicia autem vniuscuiusqꝫ temperamenti
deinceps dicentur sumentes initium a cerebro.

¶ Quotnam propria indiciorꝝ genera habeant. Caput. 5.

PRopria signorꝝ genera quinqꝫ existunt. Primũ totius capitis di-
spositio est. Scd̃m sensibilium operationũ virtus ⁊ vitiũ. Tertiuꝫ
vero administrantiũ. Quartũ principaliuꝫ. Quintũ naturaliũ. Demũ
aliud genus ab his omnibus est alteratio: quam extrinsecus inciden-

tia cōuehunt.

¶ Ex q̄bus ſignis vniuerſa capitis diſpoſitio ducat̃. Caput.6.

VNiuerſi capitis diſpoſitio ex magnitudine: figura: capilliſq; du-
citur. Igitur paruū caput praue cerebri preparationis peculiare
indiciū eſt. Magnū vero nō neceſſario bone preparationis indiciū eſt.
Sed ſi pre robore extitit: facultatis ibi exiſtentis materiā ꝓbā multāq;
preparantis indicium bonum eſt. Si vero propter ſolam materie mul
titudinem bonum eſt. Id aūt diffiniri dz tum figuratiz etiam annexis
mēbris. Figura quidē ſi idonea ſit. hoc.n. bonum ſignū ſemper habet̃.
Membris vero annexis: quotiēs ceruix valida ſit: ac reliqua oſſa op-
time ſint diſpoſita: atq; etiam pars oīs neruoſa vegeta firmaq; ſit. Ca
pitis porro figura ꝓpria habet̃ velut ſi cogites ſpheraz diligēter cereā
vtrūq; leniter aſtrictaz. Ita namq; fiet: vt priora ſphere poſterioraq;
ꝓmineant. Latera vero rectiora reddant̃. At quotiēs occipitiū minua
tur: ꝯſideres oportebit neruos: ac collum vna cum ceteris oſſibus. Si
enim habeant per naturā: inopia materie: haud quaq̃ facultatis infir
mitas: ſi vitioſa debilis facultas exiſtit. Sed magna ex parte occipi-
tio incertiori predictoꝝ infirmitas comitat̃: raroq; aliter accidit. Nec
ſecus ꝓminens occipitiū ꝯſiderabis pariter cum alijs oībus finitioni-
bus. Si eniz cerebelli figura idonea ſit: indiciuz bonū eſt. Quidaz me-
dici nominát cerebruz poſtremū. Ut igitur poſtremū eſt: ſutura ad ſpe
ciem lab de.a. littere definitū: ita dorſalis medulle initium eſt p quaz
⁊ neruos in vniuerſo animali mouētes orditur. Pars aūt ipſa poſte-
rior ex ſe penitus paucis ꝑticipat ſentientibus: multis mouentibus:
quēadmoduz prior altera ſentiētibꝰ multis: mouētibus paucis. Quo-
circa ſi probe affecte ſint: firmas vtraq; ſuas appēdices habebūt: atq;
he ipſe in parte capitis priore finitōes exiſtunt: vt circa frontē: vbi pua
fuerit: aut magna. Itidez in ſenſibus: verbigratia: viſu: guſtu: odoratu.
Hec enim ſibi inuicē indicia ſunt: ac ſibi inuicem aſtipulant̃: tum que
ab aliquo mēbro principali oriunt̃: virtuti: vitioq; principalis: tum ēt
principale his que ab ſe oriuntur.

¶ De virtute ac vitio principaliū operationū. Caput.7.

PRincipaliuz operationū virtus ac vitiū mēbri principalis vnius
per ſe indiciū eſt. Intelligo aūt principales operationes: que ab
aliquo mēbro principali tantūmodo efficiunt̃. Siquis igitur ſolers
eſt: cerebri materia tenuior īdicat̃. Si tardus: craſſior. Si docilis ē: ſub-
ſtantia cerebri mollior eſt. Si mēoria pollet: ſtabilis eſt. Nec ſecus ſi ido
cilis fuerit: cerebruz durius eſt. Si obliuioſus: fluens. Ceteruz quotiēs
opiniōes facile mutet caloris: quotiēs retineat frigoris indiciū exiſtit.
At duo ſignoꝝ genera videor dimiſiſſe: que ſtatim ab initio docere ꝓ-
miſi. Unū ex actōibus naturalibus ductū: alteꝝ ab his que extrinſecus
incidunt. Sed de vtriſq; ꝓmiſcue ſermo erit.

¶ Que nam cerebri bene tēperati indicia ſint. Caput.8.

SI cerebrum bene temperatū exiſtit in quattuor qualitatibus: oīa

predicta mediocriter obtinebit & oia excrementa quecũqz ex palato: aut auribus excernũtur mediocriter obtinebit: ac minime ledetur ab oibus que extrinsecus incidunt: quecũqz calefaciunt refrigerant exiccant: humefaciunt. In talibus capilli qdem si infantes sint: subrufi: si pueri subflaui existunt: medij quodãmodo inter crispos simplicesqz: nõ tñ facile caluescunt. Sed intelligere opz dicta ac dicẽda indicia in regionibus moderatis. Que vero de capillis dicta sunt nõ in terris solum moderatis: sed quotiés humoꝝ temperamentuz cerebri temperamento ꝓportione respondeat. Quod si calidius fuerit moderato: in altera aũt oppositione bene temperatũ. Si admodum fuerit calidius: indicia dicenda cũcta validiora reddunt. Si vero excessus paruꝰ extitat: debiliora. Atqz hic sermo ꝓmiscue sit ꝓditus in cunctis partibus: quarum temperamenta sumus indicaturi.

¶ Quenam cerebri calidioris indicia sint. Caput. 9.

Restat vt ab his que dicta sunt cerebri calidioris indicia noiemꝰ. Caput igitur vniuersum rubet caletqz. In oculis vene sensibiles existunt. Capilli vero in talibus celeriter oriunt. Quod si multo calidiores fuerint ꝙ qui modice cõstant nigrescunt ac validi & crispi redduntur. Si vero nõ multo calidiores existant: in primis qdẽ subflaui sunt: deinde nigrescunt: ac procedente etate caluescunt: maximeqz qui admodum calidi sunt. Excremẽta aũt ꝑ palatũ oculos & aures exigua ꝯcoctaqz excernũt quotiés ad itegrũ bñ valẽt. Ubi vo caput iplet. Sepe eiz eis potissimũ si negligent viuãt id accidit: multa qdẽ sz ñ cruda excrementa reddunt. Caput aũt implet grauaturqz ex calido cibo: potu: odore: & oibus que extrinsecus incidunt: in quibus est circũueniens aer. Presertim si talia nõ soluz calida ex natura: sed etiã humida sunt: & vt somus per hmõi tẽperamẽta breuis ita nequaꝙ ꝓfundꝰ sufficiet.

¶ Quenam frigidioris cerebri indicia sint. Caput. 10.

Frigidioris ꝙ conuenit cerebri indicia sunt: excrementa multa ex ꝓprijs emissaculis: capilliqz recti: rufi: ꝓlapsi: & qui tarde erũpant tenues: exiles: facileqz ex frigidis causis offendunt: ac tantisper dum offenduntur: defluctione & grauedine afficiuntur: nec tãgenti caput calidum apparet: neqz cernẽti rubrũ: ac venuleꝰ oculoꝝ visuz effugiunt: & somnolentiores quodãmodo sunt.

¶ Que nam siccioris cerebri indicia sint. Caput. 11.

Siccioris indicia cerebri sunt: si emissacula vacant excrementis. Si sensus diligentiores existunt. Si insomnes existunt. Si capillos validissimos habẽt ac ocissime erumpentes: magisqz crispos ꝙ rectos. Si cito calui efficiuntur.

¶ Quenã cerebri humidioris indicia sint. Caput. 12.

Humidioris aũt capilli simplices sunt: ac nullo modo calui efficiunt. Porro sensus marcidi sunt: atqz excremẽtoꝝ affluit multitudo. Sõnꝰ multꝰ ꝓfundusqz ẽ: atqz hec simplices cerebri intẽples sũt.

¶ Quenã calidi sicciqz tẽperamẽti in cerebro indicia sint. Caput. 13.

Compofite vero: prima quidem calida ficcaqꝫ eſt in qua ſenſus diligentes exiſtunt: atqꝫ excrementis vacant: maximeqꝫ inſomnes agunt: ac cito calui efficiuntur. At qui prima capillorum generatio celerrima atqꝫ abūdantiſſima eſt: capillos nigros criſpoſqꝫ habēt: caputqꝫ calidum: atqꝫ rubens ad vigoris vſqꝫ etatem.

¶ Quenā calidi: humidiqꝫ tēpamēti in cerebro īdicia ſint. Caput. 14.

Quod ſi humiditas cuꝫ calore adfuerit nec admodū vtraqꝫ qualitas excedat modum: colorationes: calidioreſqꝫ ſunt: ac vene in oculis grandiores: atqꝫ excrementa plura: mediocriterqꝫ concocta: ⁊ capilli recti ſubflauiqꝫ: nec facile calui efficiuntur. Caput preterea repletur ac grauatur ex cauſis calefaciētibus. Quod ſi humefiat multo magis id accidet: ⁊ vbi multitudine abundet excrementorum. At qui quotiēs plurimum calidi ⁊ humidi fuerint: his caput morboſum eſt: atqꝫ excrementoſuꝫ: facileqꝫ ab humidis ⁊ calidis cauſis ledit. Auſter illis nunꝙ nō inimicus exiſtit: ſed optime degūt flante aquilone. Nō tamen vigilare diutius queunt: ſed cōuerſi in ſomnū pariter ſomnolenti vigileſqꝫ exiſtunt ac inſomnia vident. Uiſus marcidus eſt: ac ſenſus indiligentes. At ſi cerebrum multo calidius moderato fuerit: ſed paulo humidius: exuperabunt calidi temperamenti indicia: permiſcentur illis ſigna humiditatis incertiora: quemadmodū ſi multo humidiꝰ fuerit: paulo vero calidius: hūiditatis ſigna validiora erūt: caliditatis debiliora. Atqꝫ hic ſmo p vnāquāqꝫ intēperiē ꝯpoſitā cōis ē.

¶ Quenā frigidi: ſicciqꝫ tēpamēti indicia ſint. Caput. 15

Frigidum ſimul ac ſiccum temperamentū: caput efficit frigidum: decoloreqꝫ quantum in ſeipſo eſt. Semper eniꝫ meminiſſe dicte definitionis oportet: vt capitis partes quantum eſt ex humorum natura afficiātur. Porro tale temperamentū venis in oculis vacat: ⁊ ex cauſis frigidis facile offenditur: quapropter inequaliter ſani degūt: interduꝫ capite leuiſſimi: ⁊ emiſſaculis purgatiſſimi: interdum grauedine ac defluctione ex leui cauſa prompte afficiuntur. Senſus aūt in eis in iuuētute diligentes ⁊ integri ex toto ſunt: proceſſu vero cito emarcent: ⁊ vt ſemel dicatur: caput vniuerſum cito ſeneſcit: quocirca cito canitiem ſentiunt. Capilli vix ab ortu erumpunt exiles: ruffi. Procedente auteꝫ tempore ſi frigiditas plus ſuperat caliditatem ꝙ ſiccitas humiditatem: haud quaꝙ calui efficiuntur. Econtrario vero ſi ſiccitas plurimū ſuperet hūditatē: frigiditas aūt caliditatē parū: tales calui efficiunt.

¶ Quenam humidi: frigidiqꝫ temperamēti indicia ſint. Caput. 16.

Humidum preterea ac frigidum temperamentuꝫ obſtupiduꝫ cōmittit ſomnuꝫ: redditqꝫ homies ſomniculoſos ac ſenſus vitioſos: ⁊ excrementis redūdantes: atqꝫ etiam caput efficit frigiditati repletioniqꝫ paratum: ⁊ defluctioni grauedinīqꝫ: non tamen calui efficiuntur: atqꝫ hec temperamenti in cerebro ſigna ſunt. Ex his autem dictis ſignis ad vnūqꝺqꝫ opificiū ſenſus cognoſcendū te ꝯferas licebit.

¶ De ſignis quibus oculi cognoſcuntur. Caput. 17.

De oculis disseruisse sat erit. Si igitur oculi calidi perspicue sint: ac facile moueantur: et sepe: venasque latiusculas habeant: calidi omnes sunt. Frigidi vero qui contra habent. Quicunque vero moles pariter sint: atque humiditatis pleni: humidi sunt. Quicunque autem squalidi pariter sunt ac duri: sicci sunt: ac leduntur his que temperamento similia habentur: iuuant contrarijs moderato vsu. Sed hoc promiscue de cuiuslibet temperamenti cognitione proditũ esse intelligi oportebit.

De magnitudine oculorum. Caput. 18.

Magnitudo oculorum si idonea sit: et oculus suo munere et officio probe fungatur: multitudinem substantie de qua sint confecti bñ temperatam ostendit. Si vero sine his sit: substantie copiam quidem: sed male temperatam ostendit.

De paruitate oculorum. Capnt. 19.

Paruitas oculorum si idonea sit: et oculus suo munere et officio probe fungatur: exiguam quidem substantiã sed minime vitiosam designat. Si vero non: et paruam et vitiosam substantiã designat. De colore vero ita agendum.

De cesietate oculorum: et quonãmodo oculi cesij efficiant. Caput. 20.

Cesius oculus mundo lucidus humore nec multo: splendidi copia humoris consistit. Niger econtrario. Medius vero propter medias causas. Cesius ergo oculus: aut propter magnitudinẽ: aut splẽdorem christalloidis ita a glacie noiati: aut propensam positionẽ: aut propter tenuis et aquosi in pupilla humoris paruitatem munditiãque efficitur. Si igitur cuncta simul concurrant quam maxime: cesius redditur. Si vero quedam adsint quedã desint: magisque et minus cesius euadit.

De oculo nigro. Caput. 21.

Niger oculus: aut propter paruitatẽ cristalloidis ita a glacie nominati: aut propter in profundo positionẽ: aut quia splendidus clarusque exquisite nõ est: aut quia tenuis humor: aut abũdans: aut immundus est: aut propter horum aliqua: aut omnia fieri solet: atque ea in re: magisque et minus ẽ: vt antea docuimus. Itaque tenuis humor si aquosior sit et abũdans: humectiorem oculum reddit: quẽadmodũ si crassior sit aut incertior: sicciorem. Chrystalloides aũt ita dictum quod glaciei similis est. Si durior fuerit sicciorẽ oculum facit: sin mollior humidiorẽ. Nec secus si superet tenuis mediocritatẽ humoris siccior est: si superetur econtrario.

De corde.

De signis calidi in corde temperamenti. Caput. 22.

De cordis temperamento deinceps agamus id prius in animum reuocantes: vt vnamquãque partẽ: aut calidiorem: aut frigidiorẽ: aut sicciorem: aut humidiorẽ esse comparantes: non ad aliquam aliam sed ad seipsam dicamus. Ita enim fit: vt cor frigidissimũ natura multo calidius temperamẽto sit: quam cerebrum calidissimũ. Calidioris ergo comparatione proprie moderationis indicia sunt inseparabilia ac propria: si spiratio magna: ac pulsus velox spissusque ẽ: si audax homo atque

impiger est. Qđ si caliditas plurimuʒ augetur: iracundus: efferus: furibundusqʒ est. Thorax preterea hirtus maximeqʒ pectus est: atqʒ etiā in aliis loca quecunqʒ ꝓpe posita sunt: ac magna ex parte totum corpus calidum ex corde calido redditur: nisi iecur admodum cōtra egerit. Sed paulo post omnia corporis indicia dicentur. Quinetiā thoracis amplitudo caloris indicium censetur: nisi cerebrum admodum ꝯtra egerit. Cū dorsalis magnitudo medulle magna ex pte illi ꝓportionet. Uertebraꝝ āt magnitudo tāta quāta dorsalis medulla: ꝑinde qʒ tota spina ē. Thorax eiʒ ānectit dorso: veluti nauigiū carine: quocirca necessario longitudinē habebit parem dorso: latitudineʒ auteʒ proportionalem corpulentie vertebraruʒ: vbi pro natura illarum innexus sit. Sed vbi cordis calor exuperans inflet: amplificetqʒ statim a prima origine thoracem: proportionalem calori illius latitudinē obtinebit: ⁊ ob eam rem: quotiens capite paruo thorax amplior habeatur: indiciū caloris in corde est maximū. Quotiens vero magno capite paruus existat: id quoqʒ est indiciuʒ frigiditatis in corde maxime peculiare. Sed si ꝓportionale caput habeat: ceteris indiciis definiri cor ipsum oportebit: perinde q̄si de thoracis q̄titate: nullum sis indiciuʒ accepturus.

¶ De signis frigidi in corde temperamenti. Caput.23.

In corde frigidiori pulsus minor q̄ꝫ moderatus est: non tamen tardior necessario rariorve. Spiratio vero vbi tanto minor thorax existit: quanto cor frigidius pulsui ꝓportione respondet. Ubi vero maior fuerit q̄ꝫ frigiditatis quantitas postulet: non solum minorē sed etiam tardiorem: rarioremqʒ naturaʒ ostendit. Tales timidi sunt: obliuiosi: ⁊ cogitabundi. In his pectus leue est ac pilis nuduʒ. De paruitate preterea diffiniendum queādmodum antea dictum est. Itidem ⁊ de totius corporis qualitate.

¶ De signis sicci in corde temperamenti. Caput.24.

Siccius vero cor pulsum efficit duriorē: atqʒ iracūdiā nō ꝓp̄taʒ quideʒ: sʒ efferaʒ: ac cunctantē: ⁊ qđ prope dixerim corpus omne siccius redditur: nisi iecur contra egerit.

¶ De signis humidi in corde temperamenti. Caput.25.

Humidioris cordis indicia sunt si pulsus mollis est: si facile mouet ad iram sed faciliter sedatur. Si corpus omne humidius est nisi iecur contra egerit. Temperamēta aūt composita cordis in primis qualitatibus ita se habent.

¶ De signis cordis calidioris ac siccioris. Caput.26.

Calidi ac sicci cordis pulsus durus: magnusqʒ ē: ⁊ velox ⁊ spissus ac spiratio magna velox spissa ac multomagis in velocitatē crescit ⁊ spissitudinem quotiēs thorax cum corde nō ex ꝓportione augeat. Hi ex omnibus pectus habent q̄ꝫ maxime pilosum: ⁊ ilia: ad actiones obeundas prompti animosiqʒ: ⁊ celeres sunt: ac moribus imitant tyrānos iracūdi efferi. De totius aūt corporis temperamēto: atqʒ ēt thoracis amplitudine: qđ ꝓportione respondeat supradictis agendum est.

¶ De signis cordis calidioris ⁊ humidioris. Caput.27.

SI caliditas simul cũ humiditate exuperet: pilosi minus predictis sunt. Ad actiones autem obeundas nihilominus prompti: nõ tñ effera iracundia est: sed ad iraꝫ proni dũtaxat. Pulsus preterea mollis: magnus: velox: ac spissus est. Et spiratio quotiẽs thorax cordi ꝓportiõe respondeat: perinde vt pulsus existit. Quotiẽs vero minor sit: tanto velocior ac spissior predictis: q̃to thorax mior habetur. Ceteruꝫ vbi multum a mediocritate temperamenti receditur maximeq; si accedat per humiditatẽ ad ea que sunt prodita: putride egritudines corruptis humoribus putrefactisq; incident: ac spiratio maior velociorq; ⁊ in pulsu distractio velox.

¶ De signis cordis frigidioris: ⁊ humidioris. Caput.28.

HUmidioris frigidiorisq; cordis pulsus mollis est. Hi preterea timidi: meticulosi pigriq; sunt: ac pectus nudum pilis: minimeq; irascuntur: vtpote qui etiam ad iracundiá prompti nó sint. De thorace preterea ac toto corpore perinde ac de predictis agendum est.

¶ De signis cordis frigidioris ac siccioris. Caput.29.

COr frigidius ⁊ siccius pulsum duriorem efficit: ac paruum. Spirationem vero si paruitas thoracis ꝓportionetur frigiditati moderatam: si maior fuerit: raram ac tardam. Tales ex omnibus minime irascunt: sed vbi irasci cogant conseruant iraꝫ. Tales preterea omniuꝫ maxime pectus habent nudum pilis. De thoracis vero paruitate: atq; etiam totius corporis frigiditate similiter agendũ est id vnum promiscue in cunctis preterea addentes vt quecunq; de moribus hoc loco aut alio libro disseruimus in cognitione temperamẽti: haud quaq̃ de illis dicta sunt: quos sapiẽtie studiũ bonos aut malos inuexit. Sed de his quos natura statim ab ortu vnicuiq; iniecit.

¶ De signis iecoris calidioris. Caput.30.

IEcoris calidioris signa sunt: amplitudo venaꝝ: flaua bilis multa: ac sub ipso vigoris tempore etiam nigra. Sanguis preterea calidior: proinde totum corpus habetur: nisi cor contra egerit. Venter ⁊ item ilia pilosa.

¶ De signis iecoris frigidioris. Caput.31.

FRigidioris vero signa sunt: angustia venaꝝ: multa pituita. Sanguis frigidior: atq; ẽt vniuersa corporis habitudo frigidior: nisi calefiat ab ipso corde. Nuda aũt pilis ilia ⁊ venter.

¶ De signis iecoris siccioris. Caput.32.

SIccioris vero signa sunt: vbi sanguis crassior ac parcior sit: item vene duriores: ⁊ vniuersa corporis habitudo siccior.

¶ De signis iecoris humidioris. Caput.33.

HUmidioris signa sunt: vbi sanguis humidior ⁊ abundantior sit: ac vene humidiores: atq; etiam corpus vniuersum: nisi cor contra egerit.

¶ De signis iecoris calidioris ac siccioris. Caput.34.

CAlidioris simul atq; siccioris iecoris indicia sunt: ilia q maxime pilosa. Sāguis paucior simul ac siccior. Flaua bilis plurima: ac sub ipso vigoris tempore etiaz nigra. Amplitudo venaruz: ac durities. Itidem vniuersum corpus existit. Caliditas enim de corde procedens vincere potest de iecore procedentem frigiditatem: quéadmoduz frigiditas caliditatem. Siccitas vero a corde humidiori in contrariuz duci nequaq potest. Media vero est de iecore procedens humiditas: magis enim a cordis vincit siccitate q siccitas ab humiditate. Minus vo q caliditas: itez minus q frigiditas. Hec enim ex qualitatibus a iecore pcedentibus maxime vincit. Quocirca pspicuū est: vt si temperaméta amboꝝ membroꝝ principaliū in idez cōcurrāt: vniuersum corpus p illarum natura afficiatur: ac paulopost illarum indicia exponemus.

¶ De signis iecoris calidioris & humidioris. Caput. 35.

CAlidioris simul & humidioris iecoris īdicia sunt: q calidi & sicci: ilia minus pilosa: sanguis vero plurimus: amplitudo venarum maxima: totius temperamētū calidū & humidū: nisi cor cōtra operetur. Si vero plurimū his qualitatib⁹ augeť ab eo: q̄ ꝑm nām mediocritate: putridis prompte corripiunť egritudinibus qn̄ malis humoribns repleti sunt: & adhuc magis si plurimū augetur humidum supra calidū. Si vero econtra: paulo. s. humidius: multo calidius moderato minus replentur malis humoribus.

¶ De signis iecoris humidioris ac frigidioris. Caput. 36.

HUmidius rursus ac frigidius iecur ilia hz nuda pilis ac sanguinem efficit pituitosiorez cū angustia venaꝝ: atq; etiam vniuersuz corpus similiter affectuz: nisi in contrarium ab ipso corde ducatur.

¶ De signis iecoris frigidioris ac siccioris. Caput. 37.

FRigidius vo ac siccius iecur sanguinē efficit parciorē: venulasq; angustas: ac corp⁹ frigidius. Itē ilia nuda nisi cor ipz vincat.

¶ De calido testium temperamento. Caput. 38.

CAlidum testiū tempamentū veneris appetētissimum est: marem gignit ac fecūduz est. Pili in ptibus genitalibus cito nascūtur: & attingunt mēbra que circiter sunt. Frigidū aūt ecōtrario hz. Humidū vo seminis efficit multū. Siccū vero parū seminis: ac modice crassum.

¶ De calido ac sicco temperamento. Caput. 39.

CAliduz & siccū tēperamentū crassuz obtinet semen: & q maxime fecūduz: atq; ocissime excitat statiz ab initio animal ad ꝯcubitū. Porro tales in ptibus genitalib⁹ celerrime pilos habētes: & in cunctis mēbris que circa sunt supra vsq; ad vmbilici sedē infra vsq; ad media femora. Hoc nāq; tēperamētū ad rem venereā nimium cōmouetur: sed ocissime impleť: atq; offenditur vbi inferas vim.

¶ Que nā signa sunt vbi caliditas cū humiditate ꝯcurrūt. Ca. 40.

UBi caliditas cum humiditate concurrat: tales pilosi minus existunt: sed magis abundāt semine: non tamen magis q alij appetunt: minusq; offenduntur vbi sepius cōcumbant. Quod si ābo nimi

um creuerint: tum calor: tum etiam humiditas non sine lesione a reb⁹
venereis abstinent.

¶ De signis humidi ac frigidi testiũ temperamenti. Ca.41.

VBi testes frigidiores: humidioresq; temperamento sint: partes
que circum sunt pilis vacant: ac tarde cõcumbere incipiũt: nec
ad tale munus admodũ cõmouent. Aquosum preterea ac tenue semẽ
est: atq; infecundum: & feminã gignit.

¶ De signis sicci ac frigidi temperamenti. Ca.42.

FRigidũ ac siccũ temperamentũ: simile quidez in reliquis p̃dictis
est. Sed semẽ crassius ac penitus exiguuz est.

¶ De totius corporis habitudine. Ca.43.

TOtius corporis habitudo vt antea diffinitum iam est: similis red
ditur cordi: iecoriq;. Exuperat autem similitudo habentis quali/
bet primarũ qualitatum fortiorẽ quas sane actiuas cognominant. To
tius vero corporis habitudo de illis potissimũ dicitur partibus: que/
cunq; cernentibus prime subiacent. Tales vero musculi sunt cunctis
ossibus obuoluti: composite quedaz carnes ex simplici primaq; carne
atq; etiã fibris: quibus he annexe sunt. Propria enim substantia mu/
sculorum hec vtraq; est. Vasa autẽ ad eos pertinentia velut aquedu/
ctus quidam sunt nequaq̃ absoluentes substãtiam: sed seruientes ad
salutem. Horũ igitur indicia dicent in regiõibus moderatis. Immo/
derata enim regio p̃mutãdo cutem p̃ natura sua format ac nõnulla si/
gna corrũpit. Pari modo siquis in regione moderata per estatẽ seip/
sum soli nudum exponat: indicia quecũq; ducunt ex colore: ac molli/
tie: & duritie variabunt. At si queãdmodũ regio moderata habetur: &
ipse moderate viuat: neq; exustus in sole nudus vnoquoq; die pluri/
mũ. Sed nec instar virginis vt quidam in vmbra nutritus: signa tẽpe/
ramenti diligẽtiora reddent. De his igit̃ disputãtes indicia modera/
ti in vniuerso aĩalis corpore cõsideremus.

¶ De signis corporis temperati. Caput.44.

COlor ex rubro candidoq; p̃mixtus est. Capilli modice flaui ac
magna ex parte crispi redduntur. Caro modica in qualitate &
quantitate existit. Tale eniz corpus medium omniuz excessuũ quodã/
modo est: vt qui huius ipsius comparatiõe pingue & gracile nomiat̃.
Itidem ꝯparatione huius obesum: macilentum: durũ: molle: pilosuz:
nudũq; dicit̃: nullum ergo tale moderatũ est: sed quasi regula polycle
ti summã obtinuit mediocritatẽ: ita vt attrectãti: neq; molle appareat
neq; durum: neq; calidum: neq; frigidũ. Cernenti vero neq; pilosuz:
neq; nudum: neq; pingue: neq; gracile: neq; aliqua alia immodera/
tione affectum.

¶ De signis corporis calidioris. Caput.45.

QVecunq; vero carnẽ moderato calidiorẽ habent: non tñ siccio/
rem: aut humidiorẽ. De tali eiz presens sermo est. Apparet eniz
attrectanti tanto calidior: q̃to etiã tempamento calidior est: tanto pre/

terea pilosior ꝙ tertio calidior: Pinguedinis vero minus habebit. Co-
lorem vero rubrum ac capillos nigros.

¶ De signis corporis frigidioris. Caput.46.

FRigidioris temperamenti indicia sunt: si pilis vacat: si pingue
corpus est: si frigidū attrectanti apparet: si color rubidus vna cū
capillis est. Ubi vero multa frigiditas habeat: liuidus quodāmō est:
ac pleriq3 medicoꝝ solent tales homines liuidos nominare.

¶ De signis corporis siccioris. Caput.47.

SIccius preterea temperamentū tanto gracilentius ac durius mo
derato est ꝙto siccius fuerit moderato: in reliqs subsimile est.

¶ De signis corporis humidioris. Caput.48.

HUmidius vero temperamētū in reliquis subsimile est: carnosius
aūt ac mollius est. Ceterum ꝯposita primaꝝ qualitatū tempera-
menta: ꝯpositam quoq3 signoꝝ speciem habent.

¶ De signis corporis calidioris ⁊ siccioris. Caput.49.

CAlidius ac siccius tēperamentū pilosius: calidius: durius: atq3
extenuatū est ⁊ gracile: capillosq3 nigros habēt ⁊ corpus nigru3
si calor admodum augetur.

¶ De signis corporis calidioris ⁊ humidioris. Caput.50.

CAlidius ac hūidius tꝑamentu3 mollius ⁊ carnosius optimo tē-
ꝑamēto tāto ē ꝙto qualitatib⁹ augeť. Ubi plurimū augeť putri
dis ꝓ̄pte corripiť morbis: qm̄ malis repletur humorib⁹. Ubi vero fue
rit multo calidius paulo vero humidius moderato: tales carnosiores:
nec paulo pilosiores existunt: nec secus attrectāti nō paulo calidiores
hn̄tur. Capilli vero nigri sunt: nec sine pinguedine caro est. Quod si
paulo calidius fuerit multo aūt humidi⁹ in his caro mollis multaq3
est: ac color ex rubro candidoq3 permixtus: ac tangenti paulo calidio-
res apparent: ⁊ vt semel dicatur in temperamentis compositis semper
exuperantis qualitatis indicia exuperabunt.

¶ De frigidiori ⁊ humidiori temperamento. Caput.51.

FRigidius vero atq3 humidius temperamētū quotiēs ambo paꝝ
augenť sine pilis est candidum molle crassum pingue. Quotiēs
vero amplius augeť in alijs quidē qꝺ ꝓportioneť augmento qualita-
tum. Color autem simul cum capillis ruffus: quēadmodu3 si plurimū
augeantur liuidus est. Qꝺ si augmentū inequale fuerit qualitatu3 in-
dicia auctioris qualitatis propria exuperabūt. Sed si simul frigus cū
siccitate ex equo augeatur: natura durum ⁊ gracile corpus habent: ac
nudum attrectanti frigidu3. Pinguedo vero ipsis alioquin extenua-
tis carni dispersa est. Capilli vero ac color mensure frigiditatis ꝓpor-
tionanť. Ceterum vbi calidū ⁊ siccum tempamentū in ipso vigoris tpe
vertiť ad habitū frigidiorē ac sicciorē. Corpus talium: gracile: durum
ac melancolicum: ꝓindeq3 nigrum simul pilosuq3 est. Sed vbi altera
qualitas multum exuperat altera parum a mediocritate euariet: exu-
perabunt quide3 exuperantis: alterius vero signa reddenť debiliora.

At vero preterea quecūqꝫ dicta sunt: aut dicenda cōmune temꝑamēti
indicium est: vbi mēbrū facile refrigeret frigiditatis aut raritatis: vbi
difficile refrigeret caliditatis aut dēsitatis. Si vero ledatur ab exic/
cantibus: reddaturqꝫ siccum: squalidū: rigidum siccitatis: queadmo
dum si grauetur ab humectātibus humiditatis: considerandū prete/
rea vnde omnes musculi simile an dissimile inuicem habuerint tēpera/
mentū: scrutātes in omnibus subiectoꝝ ossium quantitatē. Nā inter/
dum pars gracilior videt que haud quaq̄ graciles: quantū ex muscu
lis est. Sed ꝓp angustiā ossium talis apparet. Itidē crassior interdū
vī non ꝓp ossiū amplitudinē: sed ꝓp carnis multudinē que ⁊ crescēs:
⁊ decrescens: ⁊ durior: ⁊ mollior effecta: ꝑtem modo sicciorē: mō humi/
diorem facit. Si igit pauca duraqꝫ sit: ꝑtē efficit duriorē. Si multa ac
mollis hūidiorē. Nec secus similariū corporū interceptōes plus humi
ditatis aut minus in seipsis cōtinentes: ꝑtē reddūt aut crassiorē: aut
graciliorē: aut humidiorē aut sicciorem. Humidiorē quidē quotiēs hu
miditas tenuior: multaqꝫ sit. Sicciorem vero quotiēs crassior: paucaqꝫ
habeat. Ipsas eiꝫ ꝑtes corꝑis solidiores: que vero solide primeqꝫ sunt:
nullo pacto fieri pōt vt efficias humidiores: sed satis erit si ꝓhibeas
eas cito nequaq̄ exiccari. Sedes autē interceptas repleas hūore tali
vel tali licebit. Tale est ꝓpriū alimentū ꝑtiū similariū ex adiectiōe nō
ꝑ venas attractū. Atqꝫ hic sermo cūctis ꝑtibus similaribus cōis est: ac
rursus dicet dum de causis sanis aget: nūc ad reliqua veniamus. Caput. 52.

¶ De signis ventriculi natura siccioris.

VEntriculi signa natura siccioris sunt: si cito sitiat ac ꝑuus potus
sufficiat ac multo grauet ⁊ dolorē sentiat: quatenus suꝑflu⁹ flui/
tat: esculētisqꝫ gaudeat siccioribus. Caput. 53.

¶ De signis humidioris.

HUmidioris vero signa sunt: si non sitiat: ac potū ampliorē innocue
ferat: esculētisqꝫ gaudeat humidioribus. Caput. 54.

¶ De signis ventriculi calidioris natura.

CAlidior p̄terea vētriculus cōcoquit melius q̄ appetat: ac multo/
magis quecūqꝫ dura sunt: ⁊ alterari difficili⁹ queūt. Que enim
facile alterātur in eo corrūpunt. Porro gaudens alidis esculētis ⁊ po/
culentis minime ledit a frigidis ex vsu moderato. Caput. 55.

¶ De signis ventriculi natura frigidioris.

FRigidior natura ventriculus bene appetit quidem sed non bene
concoquit: potissimum quecunqꝫ esculenta frigida sunt: atqꝫ al/
terari difficulter queunt: vt que celeriter in eo acescant: ⁊ ob eam rē ta
lis ventriculus ructat acidū: ac gaudet frigidis: quib⁹ nisi seruet mo/
dū facile ledit. Nec secus ea que extrinsec⁹ icidāt diutius adhibita ne/
quaquā tolerat: queadmodū neqꝫ calidus vētriculus tolerat calidio/
ra. Intēperies eiꝫ ꝓp egritudinē in vētriculo hoc dissidēt ab his q̄ na/
tiue existūt: q̄ cōtraria appetūt nō similia: queadmodū natiue. Intem/
peries aūt ꝯposite ex simpliciū cōpositiōe cognoscent. At vero diligē/

ter considerare oportet que sunt dicta interstinguentes ab his que dicenda sunt. Non solum enim ventriculus facit vt sitias aut non sitias aut vt appetas frigida aut calida: sed etiam viscera in thorace cōdita cor ac pulmo aliqd tale efficiunt. Sed qui pre caliditate taliū partium sitiunt: aerem inspirant pleniorē longūq3 efflant: atq3 in thorace sentiunt estum: nō circa ilia: queadmodū quibus caliditate ventriculi sitiūt. Quinetiam bibentes non statim quiescūt: ac frigidus potus sitim eoꝝ potius sistit q̄ multus calidus. Frigidus pterea aer inspiratus refrigerat eos: nequaq̄ leuans eos qbus ventriculi calor sitim affert. Item q ecōtrario habent ab inspiratiōe frigida insigniter afficiunt: idq3 frigiditatis in pulmone signū est maximū: ⁊ queadmodū inspirando frigidum pspicuam sentiūt frigiditatē ac lesionem: ita calor illis amicus est. Excremēta preterea expuūt pituitosa ac cum tussi excreant. At qui pulmonis siccitas excremētis vacat ac pituitā nequaq̄ h3 vocē claraꝫ queadmodum humiditas obscuram raucāq3 vocē emittit atq3 excrementa incurrunt: vbi clarius loqui libeat: nō tamen vocis magnitudo calore efficitur queadmodum nec paruitas frigore consistit. Sed hoc amplitudinē aspere arterie efflationēq3 vehemētiorem: paruitas vero cōtraria comitat. Quocirca vocis magnitudo paruitasq3 nec semper nec primaria rōne: sed ex accidenti solūq3 natiuū temperamentū non aduenticiū3 sequit. Opificia enim temperamēto tali extiterūt. Jccirco talis vox comitat ex voce: preterea natiuū temperamentū colligas licebit. Etenim vox leuis arterie sequit leuitatem: queadmodum aspera asperitatē. Arterie igitur leuitas temperamēti sequit mediocritatem: asperitas siccitatē. Asperitas enim corporis inequalitate efficitur siccioris. Arteriā aūt duram similiariū ipsius partiū siccitas. Inequalē vero dispersi humoris inopia facit. Simili modo neq3 acuta vox per naturam sine angustia faucū: neq3 grauis sine amplitudine fieri pōt. Angustia igitur natiue frigiditatis alumna ē: amplitudo caliditatis. Ceterum discrimina vocū per affectōes efficiunt: qd ꝓportiōe rūdeāt naturalibus. Nam ⁊ illa efficiētiū cāꝝ indicia sunt de qbus in libro de voce abunde perpēsum iam est. At alie corporis ptes aīalis interiores obscura temperamenti indicia habent. Sed enitendū tū eas cognoscere ex his q̄ iuuant ac nocēt: atq3 ēt nāliū viriū actionib⁹. Dictū ē tertio libro de cāis accidentiū: vt pgressum tēperamentū virtus ac vitium vniuscuiusq3 facultatis existat. At de tēperamētoꝝ signis dictū iam ē.

¶ De partibus cognitu facilioribus ac difficilioribus ⁊ de eis que nullo pacto cognosci possint. Caput. 56.

Partes que magnitudine: aut figmento: aut numero: aut positiōe sunt impedite: quecunq3 subiacēt sensib⁹ cognosci facile possunt. Quecunq3 vero nō subiacent sensib⁹: aut difficulter cognosci: aut nullo pacto possunt. Capitis igit magnitudo ac figura simul cū cerebro pspicua ē vt antea docuim⁹: atq3 etiā figura: magnitudoq3 thoracis. Siīl mō scapule: humeri: brachia: cubit⁹: summe man⁹: coxe: femora: tibie:

pedes vtrū sint figmēto: nūero: magnitudine an positōe simpliciū ipedī ta: cognitu nequaq̄ difficile est. Item lesiones operationuz: in vnoquo q̃ pspicue sunt. At partes corporis interioris cognosci nō oēs possunt. Uidi eniz vētriculū cuiusdaz ita paruū rotundū ac ꝓpensuz in ilia: vt propria circūscriptio pspicue apperet spectāti ꝛ attrectāti. Nec secus vi di vesicā ita positā: vt si quādo vrine secretio cūctaret: moles circūscri pta pspicue apperet. Nulla alia ps interior pspicuā aliquādo mihi pre buit cognitionē: sz eniti virtutē cognoscere ꝓut fieri pōt ac vitiū earū: q̄q̄ nō firma sciētia sz artifici ꝯiectura ꝯueniet. Agamus de iecore gra tia exēpli. Uidi nō paucos iaz habere venas angustiores ac totuz cor pus decolor. Qui si paulo plus accepissent cibi potissimū inflātis cras si ꝛ glutinosi: quasi pondus positū ac pendēs circa dextrū iliuz in pro fundo sentiebāt: aut tristē extensionē. in his igit par est: vt iecur puum angustūq̃ meatibus habeat. Uidi pterea aliuz pituituosuz quidez to ta habitudine vomere singulis diebus croceā bilez. Noui igit oporte re scrutari excremēta ipsius: ac parū bilis habebāt: existimaui igit mea tuz emittētez humorē felleū nō parū sui ptez ad ostiolum vētriculi pilo ruz: nomināt trāsmittere: queadmodū in quibusdā accidit animalibꝰ. Ex quibus perspicuū est vt in his que sensu cognosci non queunt: co gnitio disectionis opationū ꝛ vsus ptiū admodū conducat. Sicui er go libet vt est dictuz cognoscere impedita corpora disecādi: exerceat ar tem ꝛ operationes: vsusq̃ partium cognoscat. Sed de vtrisq̃ seorsum dicato volumine docuimus: de quibus in fine libri dicetur: vt artis stu diosi scire valeant ex quonam libro talia precepta colligere cōueniat. Sed de his satis.

¶ Quibus signis cognoscatur corpus egrotum. Caput. 57.

AT quecūq̃ corpora nūc egrotabilia sunt. i. quecūq̃ egrotant co gnōsci opz si sensibus subiacent mutatione naturaliū affectionū veluti coloris: figure: numeri: positionis: mollitiei: duriciei: caliditatis: frigiditatis: ꝛ vt in totū dicat lesione opationū aut excretiōe humoruz aut dolore: aut tumore pter naturā: aut oibus his: aut qbusdā. Parti culatiz vo cerebri affectiōes morbose cognoscunt delirio sensuū: aut co gitatiōis: aut motuū lesione: aut excretiōe humoꝝ ex palato naso ocul auribus: aut dolore q in ipso fatiget. Cordis vo egritudies cognoscun tur difficultate spirādi: subsultiōe cordis: pulsu arterie: iracūdia: placi ditate: febribꝰ: frigore: coloꝝ diuersitate ac dolore q in ipso fatiget. Je coris vo dispōnes cognoscunt humoꝝ inopia aut copia: ac mutatione ad habitū pter nām: pallore: itē distributōe: cōcoctōe: aut excremētoruz mutatōe: atq̃ ēt pōdere: loci tumore: dolore nō solū q ibi affligat sz qui rōne ꝯsensus spiratōis afferat difficultatē: aut tussiz. Pari mō vētricu li egritudies inotescūt ꝯcoctōe appetitu humidi sicciq̃: ꝛ excremētoꝝ secretōe euariātiū. Itidē singultu: ructu: nausea: vomitu: ac spē māe re iecte p vomitū: dolore tūore ꝛ spirādi difficltate. Quinetiā thoracis di spōnes cognoscunt spiratōis difficultate: tussi dolore loci: screatione.

Morbi v̊o aspe arterie cognoscunť: spiratōis difficultate: tussi: ac dolore loci: screatōe: vocis lesiōe: atq̃ in reliqs oib⁹ qȯ pportiōe rn̄deat: ex tumore: dolore: lesiōe opationū: atq̃ ēt excretōe hūoꝝ idicia ducuntur. Tū āt p̄ter nāz iflāmatōe: duricie: tūore describiť. Dolor quouis loco fatiget: aut solutōez ꝯtinuitatis aut alteratōez significat subitā. Cōtinuitas v̊o soluiť vbi mēbrū erosuz fit aut icisuz aut collisuz aut extensum. Substātia alterať caliditate: frigiditate: hūiditate: siccitate. Uirt⁹ p̄terea aut debilē facit opatōez: aut mēdosaz: aut nullā. At q̄cūq̃ excernūť: siue ptes affectaꝝ ptiū siue excremēta siue māe i mēbris ꝯdite: pprian exhibebūt significatōez. Sz de his libro de affectis ptib⁹ lati⁹ definituz iam est: quem nullus ex maioribus in viā docēdi: ⁊ rōnem redegit: aut ad integrum tradidit: nec aliq̄ aliaz cōmentationē quaz antiquiores inchoarunt quidē: sed nequaq̄ absoluerunt.

Quibus signis cognoscatur corpus egrotaturum ⁊ conualiturum. Caput. 58.

EGrotantiū igiť idicia ex illo volumie pducunť. Egrotaturi vero ꝯualituriq̃ signa hac via ⁊ rōne discunť. Egrotaturi igiť signa media quodāmō sunt iter ea q̄ sanis egrisq̃ accidūt. In sanis eim cūcta p nāz existūt: i egris p̄ter nāz inq̄tū egri sūt: i ꝯfinio hoꝝ sunt ea que significāt egritudinē. Quedā qꝫ p nāz qdē existūt sz qualitate aut q̄titate aut tpe euariāt: q̄dā p̄ter nāz sunt qdē sz miora q̄q̄ in morbis habenť: ⁊ ob eā rē corpoꝝ dispōes q̄cūq̃ egrotatura sunt neutre cēsentur: ac signa eaꝝ primaria rōne idicāt sanitatē: secūdaria egritudinez. Ita fit vt hec ipsa signa p diuersitate habitudinis tū neutra tū ēt egra dicātur. Neutra q̄ten⁹ p̄ntez idicāt affectionē. Egra q̄ten⁹ p̄nūciāt futurā. Simili mō se hn̄t q̄cūq̃ signa sana i egrotis apparēt: vt sana sint qꝫ futurā signifigāt sanitatē. Egra v̊o inquātuz p̄ntez dispōnē ostēdūt: ita efficiť vt quecūq̃ signa ābas sign̄t dispōnes: neutra existant ex vna neutre vocis significatōe. Porro nequaq̄ videri mirabile dz vt ea ipsa signa p hītudinē diuersaz tres obtineāt rōes tū sana ⁊ egra tū ēt neutra: ac vt ex vtraq̃ significatōe q̄cūq̃ signa i ꝯualescētib⁹ existunt neutra vocenť: queādmōz signa q̄ i senectute habenť. Hec ergo cūcta plib⁹ notiōib⁹ rōnibusq̃ subiacēt. Quecūq̃ v̊o i sanis ad itegrū sunt: soli sanoꝝ subiacēt notōi. Itē q̄cūq̃ in egris habenť nequaq̄ p̄mōstrātia sanitatem futuram. Sed de his deinceps dicemus.

De signis pronosticis. Caput. 59.

DE signis pnosticis in p̄mis agēdū ē. Cūq̃ duplex eoꝝ differētia sit in primis aggrediemur ea q̄ q̄titate aut q̄litate aut tpe nō ipsa forma euariāt ab idicijs nālib⁹. ȯbigrā. appetitū cibi itēsuz aut exolutū aut tpe nō ꝯsueto aut nō soliti cibi aut excretōez māe humidioris aut durioris. Itidē excremētoꝝ humētiū inopia aut exuperātia p̄ter nām aut coloris ꝯditōis siue mutatio aut tpis euacuatōis ⁊ isomnia ac somn⁹ plurim⁹ aut i tempe minie ꝯsueto. Pari mō circa potū multū aut puū aut calidū aut frigidū cupiditas minie ꝯsueta queādmōz circa rei ve-

neree vsuz imoderata aut iportuna cupiditas: sudor amplior iusto aut
minor. Pigrities circa motũ: aut tẽtãti moueri grauitas: aut exolutio
fortis: mẽstruorꝝ suppꝛ̃ssio: maiorue aut mior euacuatio: nec sec⁹ vacuatõ
ex mariscis. Quinetiã circa edulia aut potõez nõ sil'is supiori voluptas
futuri morbi indiciũ est. Eodẽ mõ mẽtis hebetudo nõ nãlis aut isolita
obliuio: aut in somno visa nõ ꝯsueta: atq̃ ẽt audit⁹: olfat⁹ ac visus he-
betiores marcidioresq̃: ⁊ i vniuersuz q̃cũq̃ p nãm extiterũt partiz cre-
scẽtia ac decrescẽtia: ptiz tpe aut q̃titate variãtia. Jtidẽ corpis moles
maior aut mior. Et vbi maior sit: rubidiorq̃: ⁊ albidior: aut velut liui-
dior: nigriorq̃. Nec sec⁹ ruct⁹: sternutamẽtũ: ac flat⁹ amplior: aut incer-
tior: q̃ȝ qui p nãm est. Pari rõe q̃cũq̃ ex narib⁹: aut aurib⁹: aut palato
excernunt quib⁹ cerebrũ expurgat q̃titate q̃litate aut tpe variãtia. Jta-
q̃ hec oĩa sub nãli genere ꝯtinent. Mordicatio ṽo vẽtris aut stomachi
aut intestinorꝝ aut deijciẽdo aut vomẽdo aut mingẽdo aut aliqs alius
dolor moderat⁹: sub genere pter nãz ꝯtinent. Nõduz tñ egrotare ita se
habẽtes dicunt queadmõz neq̃ grauati caput aut dolẽtes: quotiẽs nõ
dũ ob illa solita opatões ipediant: atq̃ egrotãdi termin⁹ talib⁹ disposi
tiõib⁹ talis ẽ. Quocirca ex habitudie eãdẽ dispõnẽ morbosaz neutrãq̃
dicem⁹: Nã ꝯparatõe roboris ferẽtis aut euicte facultatis: vnaqueq̃ di
spõ pdicta: aut morb⁹ aut neutra dispõ est. Nec sec⁹ vbi sensus nõ maio
ris: minorisq̃ rõne a se inuicẽ dissidẽt: sȝ pter nãz existũt: indicia morbo
rũ sunt: quoad exigua fuerint: nec dũ solitas adducẽ queãt opatiões.
ṽbigrã. in gustu quotiẽs salsaz aut amarã: aut aliquã aliã qualitatẽ sen-
tiat: semp comedẽdo aut bibẽdo aut ẽt nulla re tali ingesta saliua ipa ta
lis appeat. Jn odoratu ṽo quotiẽs aliquã vnã sentiam⁹ qualitatẽ nullo
odorabili pñte: aut ẽt pñtib⁹ plura ac diuersa cũcta pinde quasi similia
sentiam⁹. Sepe ṽo nullus sẽsus aut rei male olẽtis efficit nulla re psen
te male olẽte. Jn auditu ṽo sonit⁹ ac strepitus pter nãm queadmõz i vi
su q̃cũq̃ obuersari vident nigra turbida: cerulea: ruffa: flaua: rotũda:
oblõga: extenuata: crassa cũcta ob oculos volitãtia. Jn sensu ṽo tan-
gẽdi quotiẽs inequalitas quedã: aut densitas: aut grauitas: aut extẽsio
aut stupor: aut vlcerosa affectio vniuersa corpis habitudie appeat: queẽ-
admodũ i quauis pte extẽsio: aut collisio: aut mordicatio: aut grauitas
quotiẽs exigua fuerint: nec diutius imorentur: dispositionem quidem
neutram esse ostendunt: prenunciant vero morbuz.

¶ De signis corporum iam egrotantium: quo pacto mortem aut sanitatem ostendant. Caput. 60.

Quecũq̃ ṽo signa i egrotis appent indicãtia sanitatẽ ac mortem.
Prima qdẽ sana: alia ṽo generatiz qdẽ egra sunt: speciatiz exitio
sa dicunt. Dicunt vt i vniuersuz dicat ex opationũ ṽtute vitioq̃: pti-
culatiz ex opationib⁹ pticularib⁹ quarꝝ gnã antea docuim⁹. Prio gene
re ꝯtinent ptes pricipales. Scdo ṽo ptes illi ãnexe. Tertio genere col
locant ptes que seipsas gubernãt: sed a mẽbris principalib⁹ appendi
ces quasdã suscipiũt. Porro quartũ genus eorꝝ q̃ dicta sunt ad psentiẽ-

dum inutile est. Sz ex accedēti interdū p̄sentio fieri pōt queadmōz ex oībus excremētis: ex his qdem rōne ꝯsensus ex excremētis: q: ꝯcoctōez cruditatēqz indicāt. Quocirca nequaq̄ fieri pōt: vt nō semp aut nām dominari māe: aut mām nāe: aut neutrū alteri⁹ indicēt. Si igit̄ ꝺuīcerit nā: sana signa dicunt. Si nā vincat egra: neutra vo quotiēs equaliter pugnēt. Perspicue igit̄ ꝯcoctōis signa sana sunt: queadmōz cruditatis indicia egra. Ubi vero neqz ꝯcoctiōez p̄spicue indicēt: neqz cruditatez neutra dicant. Neutra p̄terea sunt: quecunqz mō hoc modo ꝯtrariū indicant: queadmōz digiti nigrescētes signa decretoria. Alia sunt de quibus lib. de indiciis p̄pensuz iam est: queadmodum de singulis operationibus lib. de causis accidentium. Ex his igitur locis particularem materiam omnem colligere conuenit ipse breuitati studens hic sisto sermonem de signis: deinceps de causis agemus.

¶ Parue artis Galeni liber Terti⁹ interprete Laurentiano medico.

¶ De causis sanis custodiētib⁹ ꝛ efficientib⁹ sanitatē. Caput. I.

Um cause sane: egre: neutreqz sint: in primis ō causis sanis agemus. Cunqz earum ipsarum he custodiāt sanitatez: ille efficiant: sintqz custodiētes priores efficiētib⁹ tpe ac dignitate: a custodiētibus exordiemur. Cū ergo sanuz corpus nō simplex sit: sz multiplex vt antea definitū iaz est: in vnoquoqz eoꝝ cā custodiēs ꝓpria erit: qn̄ quidem cā ad aliqd ē. Rursus igit̄ hoc loco ab optīa corpis p̄paratōe petito initio cās ꝯpatōe illi⁹ sanas ꝯsiderem⁹. Eaꝝ inuētōez rei ipsi⁹ nā submistrabit. Si eīz corpus nō possz pati: nec alterari: semp optīa p̄paratio pmaneret: nec īdigeret arte gubernāte. Sz cuz alteret: corrūpat: ac pmutet minime custodiēs quā ab initio obtinuit ꝯditōez: iccirco auxilio eget. Ergo quot mōis alterat: tot genera auxilioꝝ habebit. i. cāruz custodiētiuz sanitatē: que vt ꝯstat ex dictis corrigētes cāe genere sunt. Sz quia paulatīz corrigūt priusq̄ lesio vniuersīz īcidat: medici nequaq̄ dicunt futurū p̄caueri malū: sz p̄ntē custodiri p̄paratōez. Corpus igit̄ alterat a qbusdā necessario: a qbusdā nō necessario. Intelligo necessario alterari ab illis qb⁹ abstineri nō pōt. Nō necessario vo quib⁹ pōt abstinere. Ergo in aere circūeūte necessario diuersat: comedit: bibit: vigilat: dormit necessario. Gladio nō vtit necessario nec bestijs. Quocirca in prio causaꝝ genere ars circa corp⁹ ꝯsistit: in scđo minie ꝯsistit. Si igit̄ qcūqz corpus alterāt necessario diuiserimus: in vnoquoqz eoꝝ ꝓpriū genus causaꝝ inueniemus. Primū itaqz est aer circūueniēs. Alteꝝ motus ac qes totius corporis ac partiū. Tertiū somnus ac vigilia. Quartū ea q̄ ingeruntur. Quintū ea que excernunt ac subsistūt. Sextum animales affectiones. Corpus igitur ab aere circuneunte: aut calefit: aut frigesit: aut

exiccatur:aut humectatur:aut ꝯiunctim afficitur:aut ex tota substátia
alteratur. Porro ab ipso motu quieteqꝫ:si vtrúqꝫ fuerit imoderatum:
calefit:aut frigefit:aut exiccatur:aut humectaẜ:aut ꝯiunctiꝫ afficitur.
Jtidem ex somno ac vigilia necessario afficitur. Simili modo ex his
que ingeruntẜ:aut excernuntur:aut subsistunt:⁊ ex aialibus affectio/
nibus. Etenim cuncta hec partim perspicue: partim per medias cás
alterant corpus:corrũpuntqꝫ sanitateꝫ. At de his seorsum perpensum
iam est libro qui est de tuenda valitudine. Cuncta ergo dicta gnenera
sanaꝝ causaꝝ materie quepiaꝫ sunt:congrueqꝫ adhibite ꝯseruant sani
tatem:incõgrue vero morbos cõmittunt. Quocirca perspicuũ ex his
est:vt non alia substantia cá sana sit:alia egra:sed ea dem substantia ex
habitudine interdum sana:inter dũ erga reddatur. Ubi enim corpus
indiget motu: exercitatio sana quies egra habeẜ. Ubi quiete indiget
quies sana est:exercitatio egra. Nec secus de cibo potu ⁊ alijs oibus di
cendum est. Unũquodqꝫ enim vbi egenti corpori adhibeaẜ cum ꝓpria
quátitate ⁊ qualitate sanum efficitur. Ubi vero aut nullo pacto egẽti
corpori precipiaẜ:aut nequaq̃ cõgrua mensura morbosuꝫ ꝯsistit:ac du
plex intentio circa sanum egrumqꝫ est rei adhibite qualitas ac q̃ti/
tas. Jnferre autem tẽpus ceu tertiũ ab his diuersum:alienũ est a rõne:
quando quideꝫ in his ipsis cõtineatur. Si enim re talia ac tanta opus
est scilicet ⁊ congruo tẽpore adhibeaẜ necesse est:atqꝫ iccirco tẽpus in/
ducitur:q: corpus morti obnoxium est ac facile mutatur:⁊ fluit ac pro
diuersitate mutationũ alias alijs subsidijs indiget. Quapropter tem/
pus in his que sunt dicta genere tertium nequaq̃ est:sed ad faciliorem
doctrinam sepenumero tanq̃ tertio vtimur ob causam predictá. Sed
cum in his intentionibus: tum alie cause sane:tum etiam propositũ ge
nus est:rursus eas ipsas causas recensebimus. Optime igitur prepara
tionis corpori:vbi circũueniens aer fuerit moderatus: congruent etiá
alie cause moderate:quas proxime docui:puta quies:motus:somnus:
vigilia moderata:⁊ que ingeruntur atqꝫ egeruntur moderata. Sꝫ vbi
fuerit imoderatus: tantum a mediocritate recedendum q̃tum a me/
diocritate variat. Jntentiones mediocritatis sunt in aere quidẽ circũ/
eunte:vt minime rigeas ꝓpter frigus:neqꝫ sudes ꝓpter estũ. Jn exer/
citatione aũt vbi primũ ceperit sudare corpus statiꝫ quiescat necesse est.
Jn edulijs ꝯcoctionis diligentia:excremẽtiqꝫ mediocritas in q̃titate
⁊ qualitate. Ceterum in his appetitus equatur quodámodo ꝯcoctiõi.
Quo fit vt non opus sit preceptis ac regulis q̃titatem adhibendoruꝫ
dimetiẽtibus. Nam optima natura q̃tum appetit:tantum bene conco
quit. Simili modo natura ipsa somni metitur q̃titatem in habẽtibus
optimá preparationẽ:ac excitantur a somno:quádo corpus nõ insup
indiget. Quin etiaꝫ ipsis ita viuentibus per excremẽta: aut excretões
alui:vrine:ac totius corporis nihil cõmittitur. Jlla namqꝫ mediocri/
tas adhibẽdoꝝ sana reddit. Totius aũt corporis spirationẽ exercita/
tio moderata efficit salutareꝫ. Hi preterea fugiant.s.opꝫ excessuꝫ oiuꝫ

aīalium affectionū: ire: tristitie: furoris: timoris: ⁊ inuidie. Hec enim remouent naturalem conditionē: corpusqꝫ alterant. Atque rei veneree vsus apud Epicurm nullus salutaris habet. Sed re vera sanus est ex tanto tēporis interuallo: vt corpus in vsu: neqꝫ sentiat exolutionē: ac leuius: spirantiusqꝫ redditur. Porro ꝯcumbendi tēpus est: quādo corpus diligenter mediū fuerit oīum exteriorꝝ intemperierꝝ: neqꝫ nimium repletum: neqꝫ ieiunum: neqꝫ nimiū refrigeratū: neqꝫ nimium calefactū: aut exiccatum: aut humefactū imoderate. Quod si interdū peccet exiguum est peccatū: sed prestat vt repletū calefactū ac humefactum: potius q̄ ieiunum aut refrigeratū exiccatū corpus vtatur cōcubitu. Ceterum qualitatē vniuscuiusqꝫ eorum que dicta sunt in optima natura eligere oportet. Exercitationis quidem in qua omnes corporis partes ex proportione moueantur: neqꝫ hec nimium laboret: illa parcius laboret. Cibus autē ac potus maxime moderatus adhibeat necesse est. Ille enim proprius moderate nature existit. Itidem in aliis dicendum est. Ubi vero corpus ab optima preparatione recedat: non multum tamen cause quoqꝫ custodientes sanitatē permutāde sunt qd̄ proportōe respondeat. Sed cum hec corpora multa sint: de vnoquoqꝫ eorum seorsum agendum est.

¶ De causis q̄bus intemperies insite custodiunt: quibusqꝫ corriguntur ⁊ ad habitum optimum perducuntur. Caput. 2.

Corpus igitur temperamēto varians: mediocritate autē partium officialium nō varians duplicē habet formā sanarum causarꝫ. Alteram custodientiū ipsius temperamentū. Alteram perducentium ad optimā preparationē. Cause igitur custodiētes temperamentū tm̄ variabunt a causis nature optime ꝯgruentibus: q̄tum totius corporis temperamentū ab illa variat. Corpus enim calidius victu indiget calidiori: frigidius frigidiori: ⁊ siccius sicciori: ⁊ humidius humidiori. Simili modo copulatim calidius ac siccius: calidiori ac sicciori: ⁊ in reliquis tribus copulis: qd̄ ꝓportione respondeat. Utetur enim materia causarꝝ recte: qui vires earꝝ insitas agnoscit. verbigratia. vt motus media insomnia excretio ⁊ oēs affectiōes aīales exiccent corpus. Contraria vero his humectent. Eodem mō de calefaciētibus ac refrigeranlibus: studiis: poculentis: esculentis: ⁊ vt simpliciter dicetur: qui oīum circa corpus causarꝝ agnoscit materiā ac vires: causis suis vtet. Similes similibus adhibēdo quotiēs pristinū corporis libuerit custodire temperamentū. Quotiēs vero libuerit ꝑmutare: ⁊ ad habitū ducere meliorem: aliud est causarꝝ genus sanū predictis ꝯtrariū equaliter in diuersum recedēs a causis tēperatis ac mediis: quas optime nature ꝯgruere docuimus. Calidus enim ⁊ siccus victus nequaq̄ efficiet bene temperatū diligenter calidius ac siccius temperamentū. Sed victus tanto frigidior ⁊ humidior moderato q̄tum natura fuerit calidior: sicciorqꝫ. Tale enim causarꝝ genus natiuas corrigit intemperies. Alterꝝ vero qd̄ est predictū custodit: ac medici vtroqꝫ causarū genere

inuicem vtũtur. Uep corrigere insitam intẽperiem ex multo ocio opus est paulatim deducendo corpus ad habitũ meliorem. Natura enim nõ tollerat subitam alteratione͂. Per negocia vero necessaria i eadẽ dispositione custodire opꝫ. Sed quonã modo tale causarꝫ genus custodiens appellauimus? Forte enim rectius dixeris alterans curans ꝛ impedimentum insitum corrigens appellari: q: ad vniuersum genus sanitatis respiciẽtes non ad speciales eius differentias: quecũqꝫ custodiunt sanitatem custodiẽtes cunctas causas noiauimus: siue adeo custodiãt sanitatem vt etiam deducant ad habitũ meliorẽ: siue pristinã corporis preparationẽ tantũmodo custodiant ꝛ ꝯseruent. Quecũqꝫ vero dispositionem efficiãt deteriorẽ morbosas. Ubi igitur omnes corporis ptes male temperate similiter sint: similia adhibeantur subsidia: vbi dissimiliter dissimilia necesse est. Fieri enim potest vt ventriculus frigidior iusto existat: caput autem calidius: ꝛ vtrũqꝫ ꝓprijs remedijs egeat. Jtidem ꝛ aliarꝫ vnaqueqꝫ partiuꝫ aut humidior: aut siccior: aut calidior: aut frigidior moderato victu indiget ꝓprio intẽperiei. Non igit͂ equaliter exercebimus omnes tales corporis ptes: neqꝫ similiter humectabimus ꝛ exiccabimus: aut aliqd aliud tale efficiemus. At de his libro ꝺ tuẽda valitudine latius definitum iam est.

¶ De causis quibus impedimenta figmenti corriguntur ꝛ vt quattuor corporum discrimina habeantur. Caput. 3.

Cause partiũ officialiũ sane partim impedimẽtorꝫ figmẽti: partiꝫ magnitudinis numeri positionis existũt. Jn figmento igit͂ multa impedimẽta habentur. Nam figura partis: ꝛ sicubi in ea cauũ est ꝑ naturam: aut ostiolum: aut meatus: aut asperitas quedaꝫ: aut leuitas: quotiẽs excesserint propria mediocritate parum quidẽ affecta sana corpora nominantur. Multuꝫ vero perpessa dicuntur egrotabilia. Quotiẽs autem tantum affecta sint vt offendant operationem: iam egrota vocantur. Jn quãtitate ergo excessus ac defectus ad eas ipsas deducũt differentias. Jn numero vero excedens aut deficiens quelibet similarium partium aut plures: hoc genere continetur. Jtem quecunqꝫ substantie in nobis preter naturaꝫ consistunt. Restat aliud genus positionis cuiuslibet simplicis partis: in quo quattuor differentie existũt. Prima inquam optima est. Secunda paululum quiddaꝫ variat: ꝛ ob eam rem sanum adhuc efficit corpus. Tertia egrotabilis est vbi multum excessit. At quarta iam egroti corporis vbi plurimum remouetur. Quecunqꝫ ergo partes peccant figura quemadmodum blesi: vari: distorti: si recens affecte sint fingendo ac ligando ad habitum naturalem reuocantur. Si duriores effecte sint corrigi minime possunt. Eodem modo quecunqꝫ peccant cauo similiter increscentes corriguntur: vbi perfecte sint emendari nõ possunt. Jtaqꝫ deligatio ac quies paruũ efficit cauum: functio partiuꝫ ac spirationis cohibitio magnũ. Simili modo ostiolum aut meatus quotiens fuerint equo maiora: quies ac delegatio minora efficere solẽt. Maiores efficiũtur partes motu natu-

rali simul cum moderata frictione & alijs quecunqꝫ plus sanguinis trahere assolent. At partium deficientium quecunqꝫ ex sanguine gignuntur nequaquã impos emendatio est. Quecunqꝫ vero ex semine creantur prope impossibilis est. Verũtamen interdum loco earuꝫ alia efficias similem habentia vsum licebit. At omnium earum natura opifex: medicus minester est. Quecunqꝫ vero exuperant numero: sublatio causa sana est. Sed ꝯsiderandum est in quibus id fieri: aut nequaquaꝫ fieri possit: ꝙ si non: cõmutare tentandum est: simili modo positionis vitia emendantur. Ceteruꝫ constat: vt duo aut tria sepenumero impedimenta circa vnam partem consistant: quẽadmodum in eo, qui habebat ventriculum paruũ simul ac rotũdum ac super septo transuerso positum, peccabat enim in eo magnitudo figmentum ac positio: qui si frigidior temperamẽto extiterit: ad habitum naturalem reuocari minime põt. Quippe qui ab ipso tẽperamẽto ledatur. Cum enim difficulter spiraret repleto ventriculo: paruꝫ cibi: & qui nõ grauet ac multum nutriat bis aut ter in die affertur necesse est. In alio vbi infartio in iecore subide existeret ob angustiam vasorum victus extenuans curauit infartionem.

¶ De causis sanantibus solutionẽ ꝯtinuitatis. Caput. 4.

SEquens est vt agamus de solutione ꝯtinuitatis que inest similaribus partibus ac officialibus cõmunis est: ac forte quis nõ concedet interduꝫ eam inesse integre sanis: quippe que semper affectio sit nequaꝙ videns similem dubitationẽ super vnoquoqꝫ genere futurã. Nisi enim sensibilis operatiõis lesio morbũ interstinguat a sanitate: sꝫ ex qualitate dispositionis tm̃modo ꝯsideref: assidue affectiõis decretũ admittas necesse erit: cum nemo sit: qui operationes cunctas optimas habeat. Sed hec questio vtpote ꝯtemplationẽ requirens diligẽtiorem per se seorsum dicato opere tractabif. De causis corpoꝝ ꝯfecte egrotãtium deinceps agendũ est ab intemperie petentes initium.

¶ De causis corporum confecte egrotantium. Caput. 5.

DEfiniendum antea est id qđ oẽs fere medici pretermittunt: vt alie cause sint intemperiei iam ꝯfecte: alie eius que preterea cõficiatur quẽadmodum alie future. Supreme ergo intẽpiei: que futura est: cause partiꝫ sub ipsa precautionis diligentia: partim sub ipsa sanitatis ꝯseruatione ꝯtinẽtur. Prima sub ipsa tm̃ curatiua collocatur. Intẽperiei aũt inter vtrãqꝫ medie cause sub ipsa p̃cautõis vigilãtia ac curãdi rõne collocatũ. Morbus.n. si iam existat ꝯfectusqꝫ sit curetur opꝫ. ꝓhibeaf aũt si nõdum existat: sꝫ futurus sit ex dispõne in corpore. Ubi vero ꝯficiaf: qđ ꝯfectuꝫ est curef. Quod vero futurũ est ꝓhibeaf necesse ẽ. Porro ꝓhibebif dispositõe: qua fieri solet sublata: ac talis dispositio noiatur causa pregressa. Morbus vero qui iam confectus est curabif dispositione qua primũ naturalis operatio ledif soluta: quam egritudinis cãm nominam⁹. Sanatio vero vnam habet ac primam & maxime ꝓpriam intentionẽ: dispositioni que est soluẽdã ꝯtrariã. Hoc

enim genere omnes cause efficientes sanitatem cõtinentur:particula tim pro natura dispositionũ contrarie eligantur conueniet. Itaqz ca lide dispositioni frigida causa cõtraria est:frigide calida:z in alijs eo dem modo dicendum. Si enim quicquid est preter naturã ĩmoderatũ est:quicquid vero per natuuraz moderatuz:quodlibet imoderatuz ab ĩmoderato contrario ad habitum naturalez reuocet necesse est ac con stet vt calidum ac frigiduz:potentia non ipsa imaginatione sumendũ sit. Intelligo potentia tale quod proprie vereqz tale est. Ipsa autẽ ima ginatione quod primore sensu tale esse videatur:sed vere tale minime sit. Sed quonam modo talia cognosci conueniat:libro de simplicibus medicamentis perpensum iam est. Ad inueniendas igitur causas sa nas in morbo qui iam confectus est:docendi via vtendum est qua talia potentia interstinguãtur ab his qne imaginatione talia videntur. In morbo ver oqui preterea conficitur: ea ipsa docendi via vtendum est: atqz etiam ea qua morborũ cause parue stinguẽtur. Fingamus putridis humoribus accendi febrem:indicatio in his est alteratio euacuatioqz. Alteratio quidez sedans putredinem manente causa. Euacuatio vero omnem de corpore educens substantiaz. Sed predicta species altera tionis concoctio est:quaz a nonnullis causis fieri conuenit: inuenien tes in illis an habeamus ita sanorum cognitionẽ. Euacuatio efficitur sanguinis missione clysteri vrina z spiratione per cutem atqz etiã auo cando deriuando ad alium locuz. Hoc genere continent mouere men strua:aperire mariscas:purgare ex naso palato inueulentes materias quibus qualitate z quantitate z modo vsus adhibitis euacuatio effi ciatur:in hac artis parte causas sanas inueniemus:ac de modo inue niendi tales causas libro de curandi via z ratione dictum iam est. Si mili modo z per alias tres intemperies. Etenim vnum cõmuneqz ha bendo preceptuz vnamquãqz causam efficientẽ excidere:tum autem ire ad egritudenẽ:que confecta est: causarum sanarũ inuentionẽ adipi scemur. Itidem per intemperies compositas simpliciũ compositio pre cepta sanitatis indicabit:si studuerimus:vt magnitudini intemperiei qꝺ proportione respondeat:causa sana peruestigetur. verbigratia. siqs decem numeris recessit a naturali in dispositionez calidiorem:septem in ficciorẽ:causa sana per talem dispositionẽ decem numeris recedat in habitum frigidiorem:septem in humidiorẽ oportet. Si igitur tale me dicamentum affecte parti adhibeatur: tanto frigidius ac humidius erit quantum indicatio precipit. At vbi pars affecta posita fuerit in p fundo:moliri oportet:tale efficere medicamentũ quominus in itinere prius exoluatur. Si igitur opus sit medicamento calidiore moderato: non solum tanto sit calidius quanto indiget passio:sed ex superabun danti adijciatur id quod ꝑpter positionem fuerit necessariuz. Si frigi diore non simpliciter tanto frigidius efficere oportet:sed etiam mate riam considerare necesse est. Si eniz crassior fuerit nequaqͣ profunde admodum penetrabit sed econtrario efficiet cõdensando cutẽ. Si vo

tenuior fuerit fieri poterit vt profunde admodum se insinuet. Itidem in humefacientibus ⁊ exiccantibus crassior ac tenuior substãtia sumẽda est: ac ab affecte partis positione indicatio sanam vestigat causam: queãdmoduz hoc loco definitum iam est. A figmento vero ac positiõe quotiẽs emissacula sensibilia habeat peruia tẽdentia aliorsuz: aut quotiẽs nihil eiusmodi habeat. Emissacula igitur deferentia in membra precipua auocabimus: ac in non precipua membra irritabimus. Constatqꝫ vt sanatio efficientiũ intemperiẽ causarũ: per enacuationez existat. Ipsarum enim intemperiez tantũmodo alteratio sanatio est. Ceterum vbi soluatur continuitas: sanationis intentio vnio est: que inqꝫ in partibus officialibus impossibilis est. In similaribus vero nõ semper possibilis est. Sed in quibusdã vt incarnosis agglutinatio sanatio est: nec interest vbi libeat appellare cohalitũ. At qui ipsam antecedit: quotiẽs vulnus grande extiterit: adductio dissidẽtiũ partium: que sub ipso figmenti genere continuetur. Ut vero deligatio adducens dissidẽtes partes stabilis maneat: ⁊ habende ac future vtiles sunt. Natura autez agglutinat dissidentes partes: ac pristinaz reddit vnitatez. Medici vo officium est in primis vt est proditũ adducere in vnum dissidentes partes: deinde custodire queãdmodũ aducte sunt. Postea prouidere quominus inter labia aliquid incidat: ac demum ipsam partis substãtiam sanam custodire. Primum ac scdm quonã modo facere liceat dictum iã est. Tertiũ adducẽdo partes dissidentes fiet si nihil extrinsecus icidẽ sinamus: queãdmodũ sepenumero pilus: aut oleum: aut alius humor cadens inter partes agglutinandas: earum phibuit vnionez. Postea vero tempore sequenti tertia intentio perficitur: si materia effluat. Effluet autem materia incidendo ac congrue figurando. Porro substantia mẽbri sana custodietur per ea que mediocriter exiccẽt: atqꝫ hec curatio est solutionis continuitatis in membro carnoso quoties ipsa p se sola existat. Quod sicut alteri permiscetur morbo: plures indicationũ intentiones habentur: quas deinceps docebimus: vbi de compositis aut implexis preceptis agemus. Hoc loco ad reliquas continuitatis solutiones eundum est.

¶ De fractura. Caput. 6.

Fractura ergo continuitatis solutio in osse ẽ: que inquã curari nõ potest quantum ex prima intẽtione est: sed secundo quodãmodo curari aliquatenus potest. Prima igitur intentio vt in vnuz coalescat: fieri minime potest propter duritiem partis. Secunda vero deligatio est quã facere potest porus. i. tophus lapis ligatus circa fracturaz. Porus. i. tophus lapis inquantũ ex materia ⁊ a natura efficitur cõmunis cum ceteris est. Inquantũ vero prope formam ossis ex alimento illius fieri debet. Ceteruz molle ac puerile os coalescere potest. Sed raro huius affectionis generatio est: sine implicatione aliorum. Nam magna ex parte musculi adiacentes simul cum alijs corporibus patiuntur effracto osse. Quocirca curatõis intẽtio duplex est. Altera in osse: altera

in corporibus que circa sunt. Sed de tali intentõe implexis affectibus partium carnosarum dictum iam est. De fractura hac parte agendum est. Cum igitur affectionis sanatio ex poro.i.topho lapide sit: proprio ossis alimento opus est. Cuius excrementũ ad pori.i.tophi lapidis generationem subijciatur nature oportet. Quod moderatũ quantitate & qualitate sit: necesse est & ob eam rem sanguis talis ac tãtus eo ducẽdus est: quali quantoq; porus.i.tophus lapis fieri possit. Cumq; ille effluat per fistulas effracti ossis considerare ꝯuenit ipsius quantitatẽ ac qualitatem: & ita ducere sicciorẽ aut humidiorẽ. Sed de his omnibus libro de curandi via & ratione diffusius dictum iam est.

¶ De punctione nerui ac tendonis. Caput.7.

Neruí preterea ac tendonis punctio: ꝓpter exuperantẽ sensum & q2 pars continua origini est: prompte aduocare potest cõuulsionem: maximeq; quotiẽs nihil possit foras efflari: occecato vulnere cutis. Id igitur aperire op3 ac siccare materia tenuiore: que se insinuare in profundum possit vsq; ad neruum vulneratum. At de hoc libro de curandi via & ratione satis iam dictum est. Hactenus de simplicium dispositionum causis sanis.

¶ De implexu dispositionum. Caput.8.

De implexis deinceps agendum est. In vlcere ergo implicatur in primis quidem cauum: quam nõ aliam dispositionẽ: sed vlceris differentiam esse existimant. Est autem nõ vlceris differentia: sed alterum genus totius morbi in quo substantie corruptio facta est. Itaq; sanatio duplici affectu: duplici eget intentione. Nam ꝯtinuitatis solutio vnionem substantie: corruptio generationẽ requirit: ac generationis intentiones paulo ante explanate iam sunt. Quinetiã rerum natura ostendit: vt in primis talem sanare dispositionẽ deinde vnire aggredi opus sit. Quotiens ergo pars inanis repleta fuerit: vlcus vero equale extiterit: alteram intentionem auferri ꝯtingit. Interposita enim recens genita carne inter vlceris labra: partes vniri dissidentes impossibile est: Sed aliam intentionem curationis inueniri oportet. Inuenimus autẽ si naturam ipsam consideremus partis cui per naturã inest tegi cute. Id igitur a nobis efficiendũ est. Quod si impossibilis intentio est: simile aliquid cuti.i.carnem cuti subsimilem efficiẽdum. Talis vero siccior atq; astrictior est. Quo circa siccantibus ac stringẽtibus medicamẽtis minime mordentibus cohalescendo vlceri opus est. Nec secus vbi sordes affuerint intentio est detergere. Medicamentũ vero salutare detersorium est. At de his libro de medicamentis dictum iam est. Quinetiã vbi inflammatio quedam: aut effractio: aut durities: aut tumor ex vlcere fatiget: illa prius curari predicta via oportet. Itidem siquid vlceri affluat: sanandus antea fluor est. Eodem modo si intemperies quedam in vlcere affligat: intemperiei auxilia antea adhibenda sunt: sed de his satis.

¶ De curatione figmenti. Caput.9

De figmento deinceps agenduz est: qđ in plures differentias seca ri potest. Sed ab euidenti incipienduz est: qđ ex figure mutatione efficitur. Corporis igitur si increscat figura multarum partiuz corrigi potest: sin increuit emendari vlterius non potest. Intentio autem in his que curari possunt: in diuersum abducit distortionis. Qđ si fractura non recte explanata alicuius membri figura peccet cotracto iaz poro. i. topho lapide. Si preterea porus. i. tophus lapis recens fuerit: effringendo rursus recte fingere: deinde inducere porum. i. tophuz lapidem oportet. Infartio preterea hoc genere morbi cotinetur. Ubi igitur ab humore crasso ac glutinoso efficiatur: vnam habebit intentionē contrariam affectioni: intelligo infartionem. Causa autez sana deter gens atq3 incidens medicamentuz existit: vbi a stercore duro efficiat oppilato intestino. In primis quidem habebit duritiei emendationez ex humido ac pingui clysteri: deinde euacuationē ex acriori. Ubi vero a calculo in vesica efficiatur tantisper propellendus est. Gratia vero omnimode curationis: ex incisione conuellendus. Ceterum humoris preter nãz contenti sanatio oioda euacuatione efficitur: quēadmoduz in purulētis. Sz imoderata repletio imoderata eũatiōe discutit: quēadmodum sanguine in venis condito. Simili modo siquibus in vētre aut intestinis: aut arteria: aut pulmone pus: aut sanguis ɔtinetur: omnimoda indiget euacuatiōe. Quibus vero plus cibi aut potus adhuc recentis continetur: euacuatio sanatio est. Quecunq3 ergo in pulmone aut thorace continentur: cum tussi eũatio ac cuz medicamentis extenuantibus fieri debet. Quecunq3 vero in iecore: aut venis: aut arteris: aut renibus: aut per vrinam: aut per alium euacuari conueniet. Per vrinam quidē adhibitis medicamentis vehementer extenuantibus. Per aluuz vero adhibitis medicamentis trahentibus: atq3 aperientibus. Quecunq3 in ventre superiore continētur: vomitu. Quecunq3 inferiore deiectione euacuanda sunt. Quecunq3 sub cute incidēdo perurendo aut adhibitis medicamentis perurentibus. Simili modo quecunq3 in cauo aliquo naturali condũtur velut in thorace. Et vt semel dicatur: eorum que preter naturam in quibusdam partibus continentur intentio sanationis sublatio est. Talia inueniuntur partim ex ipsa dispositione: sed magna ex parte ex ipsis locis affectis. At quecunq3 preter naturam sunt ratione asperitatis ducuntur ad habitum naturalem per leuitatem. In osse quidem radēdo: in arteria vero aut lingua leuigando adhibitis humidis minime mordentibus ac glutinosis. Porro quecunq3 recedunt a natura sua ratione leuitatis asperitas naturalis inducenda est ex medicamentis admodum detergentibus ac paulum reprimentibus. Uerum quotiens infartio aut angustia aliis committetur morbis: hi prius curandi sunt. Ceterum in libro de morborum differentia dictum iam est: vt dicte dispositiones inflammationi ac duritiei: tumori q3 ⁊ siccitati interdum immoderate:

& item prauis figuris continentium corporum sepenumero comitentur: queadmodū quibusdam tumoribus corporum que circa sunt. Quod si inuicem quidem talium morborum implicantur: indicationes varias obtinebunt. At sufficiat super vno veluti exemplo facere orationem. Nam de his omnibus libro de curandi via & ratione latius perpēsum iam est. Subijciatur ergo sanguinis multitudinem cuidam parti affluere: ita vt vasa in parte illa extendantur: non maiora solum: sed etiam minora: que antea effugiebant visum: nunc apparentia quia repleta sint: queadmodum in oculis perspicue cernitur interdum propter albedinem tunucule: ac par est vt alia vasa que nō videntur extendātur repleta: nondum tamen apparētia propterea quod exigua sunt. Sane materia resudans ex vasis effunditur: aut etiam aliquid effusum iam est ad interceptas sedes inanes. Huius igitur affectio intentionem habebit euacuationem. Cumque affectio sit: quia pars imoderate repleta fuerit: necesse est excrementū euacuetur: aut recurrendo: aut per ipsam affectam partem. Recurret igitur: aut pellendo: aut trahēdo: aut trāsmittendo: aut aliquo horum: aut omnibus modis euacuando. Per ipsam vero partem euacuabitur: aut perspicue & euidenter: aut in vapores extenuatum. Si igitur totum corpus fuerit repletum per ipsum affectum: locum euacuare minime conuenit. Si enim incidendo ac secando euidenter euacuemus: inferentes dolorem plus materie attrahemus propter dolorem. Si vero calefacientibus discutere aggrediamur: trahemus per calorem magis ad affectam partem quam discutiamus. Quod si rursus libeat cogere: vt materia que fluxit recurrat: corpus vtpote plenum nequaquam admittet. Ut ergo ambo hec fieri possint totum corpus euacuare oportet: aut omnino auocare ad alium locum materiam que in partem affectam influit: atque ita efficiendum vt de parte affecta prius expellatur quo fieri poteit per loca ampliora. Nam euacuatio promptior est. Euacuabimus autē de pte affecta: si reprimamus aut refrigeremus. Sed etiam loca euacuata ad se attrahūt. Idem enim libro de viribus naturalibus definitum iam est. Et transmittent vasa corroboratā reprimētibus medicamētis. Si igitur cūcta ita recurrant res bene se habet. Siquid autem in parte remāserit: cōijciendum est glutinosum existere aut crassum. Proindeque stipatum vehemēter. Quinetiam fieri pōt vt nequaquam tale sit: sed ad interceptas sedes effusum. Id igitur per locū affectū euacuari necesse est adhibēdo medicamēta repellētia. Porro euacuabis potissimū: si in locis interceptis conieceris aliquid continueri scarificādo pariter ac discutiendo medicamentis. Sed cum omnia medicamenta discutientia calida viribus existant: mordent quotiens immodice calida fuerint. Cauendū igitur est a nimis calidis maximeque quotiēs affecta pars sūmotenus fuerit. non parum enim dolebit. Si locus simul fuerit affectus ac mordeatur: omnisque dolor irritat fluctiones: modice ergo calidum sedat dolorē: maximeque si humidum extiterit. Ceterum sufficit discutere positam summotenus materiam quam

discutiens medicamētū vehemens minime fuerit. Qđ si summe ptes i-
perpesse penitus existant. Qđ autē indiget euacuatione fuerit in pro-
fundo: intēdere atq3 augere oportet discutiētis medicamēti calidita-
tem: q: periculu3 foret ne prius exolueret ꝙ iret in ꝓfundū: nō tamen
afficeret summas quas tanget partes: vtq3 minime affecte sint. Quo-
circa ambo in idem concurrunt ad medicamenti calidioris acriorisq3
vsum: cum summe partes admittāt ac ꝓfunde indigeant. Hāc itaq3 ex
positiōe duximus indicationē. Deinceps ꝯsideremus siquid restet ad
curationē. Vident enim nō pauca restare affectarū partiū in quibus ē
excrementū fluctionis. Quedā ergo partes rare: laxeq3: & molles natu
ra sunt: alie dense & astricte ac dure. Priores ergo facile euacuant: alie
acrioribus egent euacuātibus. Item tenuioribus: ac multomagis id fie
ri debet: vbi in ꝓfundo ponunt. Atq3 hec rursus alia indicatio erit a
substantia affecte partis: alia ducit a figmento simul ac positiōe. Su-
bijciatur enim in iecore predictā esse dispositione3 in angustis finibus
vasorum stipatis hūoribus: aut glutinosis: aut crassis: aut multis: nō-
ne promptū erit esculētis: ac poculētis extenuātibus. Crassitudinem
quidē in primis simul cū lentore facere tenuiorē: mox nō p inuisibiles:
atq3 angustas vias sed amplas mā3 nocuā euacuare. Ampliores eni3
in iecore vene quēadmodum plurime sunt: ac desinunt he in gibbo ad
venam cauam: ille in simo ad porta3. Quocirca facillimū erit vtrouis
loco stipentur humores prompte euacuare trahendo in ventrē humo
res quicunq3 in simo: per vrinam vero quicunq3 in gibbo condantur.
Ceterum alia indicatio ducitur a iecore: cum sit inicium venarum: cū
enim non seipsum solum quēadmodu3 multe animalis partes solent
gubernare: s3 influit vires venis: ꝑiculum est quotiēs prohibeam⁹ ipsi⁹
firmitatē rigando aut laxādo cataplasmatibus: in primis iecur ipsum
debilitare circa actionē. ac debiles venas cunctas efficere: quapropter
permiscere reprimens aliqđ medicamentū curando ipsum necesse est.
S3 cū ꝓfunde admodu3 positum sit: periculū est ne vires medicamēti
reprimētis exoluant nisi manu ducatur ab aliqua alia materia tenuio
re: qualis aromatu3 est. Ac rectius est: si ipsum reprimens medicamen
tum statim aroma extiterit: insitas enim habendo duas qualitates ac
vires vehementius operabitur. Ubi igitur superuacu⁹ humor fuerit
euacuatus: ac membrum habeat naturalem humoru3 mediocritatem:
considerari oportet num qualitatem aliquam fluctio intulerit: vt si pi-
tuitosa sit frigiditatem: si biliosa caliditatem: vt hac sublata sanā par-
tem integre efficiamus. Curabimus vero contrariam imprimētes qua
litatem quēadmodu3 dum de curatione intemperiei ageretur docui-
mus: quanto aliquid calidius extitit tantum refrigerando: quo fit vt
necessarium sit cognoscere naturale ipsius temperiē. Nam quo pacto
scire possim⁹ quanto nā calidius fuerit: aut qñ calefacere desinas. Nō
cognoscētes eni3 mensurā nālis caliditatis fieri minime pōt vt abun-
des copia medicamentoꝝ calefaciētium aut calefacere desinas.

De morbo numeri. Caput. 10.

Sed cum de his abunde dictum iam sit: tempus est: vt ad egritudines numeri veniamus. Cumq3 duplex earum differentia sit: In quibus pars quepiá deest: eam efficere intétio é subseruiédo. s. nature quo antea diffinitum iam est. In quibus exuperat eam excidere vel gladio vel igne vel medicamento perurente propositum est. Cúcta igitur hec fere sanare possibile est. Cuncta autem gignere impossibile est: queadmodum libro de semine docuimus. Quedam vero ꝛ si ea impossibile est gignere: possibile tamen est aliquid alterum facere. Ergo loco eius substantiam aliam efficere possibile est: vt in quibus pars quepiá ossis integre sublata est: substantiam alteram loco eius diffidentem ab osse: carneq3. Que vero loco eius gignitur substantia caro est. Tophi lapidis institutione consistens: aut tophus lapis carnis institutione consistens ac tempore procedente topho lapidi simillima efficit. Inter inicia vero carni subsimilis potius habetur. Ceterum quauis pte sublata neq3 eandem substantiam ꝺm speciem: neq3 similez efficere possumus. Tertia intentio honestamentum quoddam inuenit: vt in mancis. At hoc genus eádem cum quátitate init rationem. Quod enim cira naturę dispositionem versatur: illi propinquat. Quod autem genere pter naturam est: illi tantúmodo diffidet: In quo prima quidé intentio sublatio est. Si vero impossibilis sit: sequens est: vt transferatur: quemadmodum per suffusiones. Porro quecunq3 non in totis partibus: sed partibus partium desunt: aut exuperant. si desint: reficienda sunt generatione. si exuperent: excidenda auferendaq3 sunt. Ita fit vt neq3 alia intentio: neq3 species alia medicamentorum genere sit. Sed ad aliud causarum salutarium genus cundum est: quod positionis impedimétaemendat: vt luxationes intestinorum ac testium. He fiunt aut q: violenter tenduntur: aut pelluntur: ant quia membrú continens laxatur aut effringitur. Quocirca curatur partim quia econtrario tendunt aut in diuersum pelluntur: partim quia membꝛ continens angustius efficiatur. Sed qua via pticularia quis vestiget precepta: libro de curádi via ꝛ ratione perpensum iam est.

De precautione. Caput. 11.

Sequitur vt dicamus quecúq3 in precedentem distulimus orationem. Hanc medici nominant precautionem. Uerum triplex corporum differentia est. Quoddam enim integre sanum est. Quoddam non integre. Aliquod vero egrotat. Primum igitur genus sub sanitatis conseruatione continetur: ac duplex est vt antea docuimus. Scóm ad precautionis vigilantiam. Tertium ad curationis diligentiam relegatur: atq3 totum hoc genus in humoribus potissimuz ꝯsistit: quos minime cóuenit glutinosos esse: neq3 crassos: neq3 multos: neq3 admodum calidos aut frigidos: neq3 mordaces: neq3 putres: neq3 venenosos. Increscentes enim causa morborum consistunt. Increscunt autez

interdum ab eadem causa: que eos primum genuit. Est quando se inui
cem in corpore alterant. Intentio vero sanationis horuz duplex est: al,
teratio: euacuatioqꝫ. Alterantur igitur: aut ab ipso corpore concocti:
aut a quibusdam medicamentis: in quibus continentur medicamina
curantia venena animalium venenatoruz. Item medicamina veneno,
sa permutant. Euacuantur autem a medicamentis admoduz calidis:
ac purgatione: ⁊ clystere: ac sudore: ⁊ vomitu. Atqꝫ he cōmunes euacua
tiones existunt. Proprie vero ex locis in quibus colliguntur cōsistunt:
queādmodū tertio ⁊ quarto volumine de tuenda valitudine diximus
dum de dispositionibus laboriosis ⁊ annexis ageremus. Euacuantur
enim promptius si in primis venis sint per aluuz. Si in iecore p vrinaz.
Si in habitu totius per sudorem: queādmodum si in capite existant p
palatum: aut nares: aut per vtrunqꝫ meatuz. Si in thorace: per fauces
simul ac tussim. Si in renibus aut vesica: per vrinam. Ceterum materia
auocatur promiscue ab omnibus partibus. Indicatio est vt ⁊ ad loca
q̄ maxime longinqua. Deriuatur vero ad loca vicina. Quecunqꝫ ergo
curant tales dispositiones: salutares causas appellamus: queādmodū
que augent morbosas ac neutras: quecūqꝫ nec ledunt neqꝫ iuuant: ac
fieri potest: vt eas ne causas quidem nominent: queādmoduū pleriqꝫ
sophiste contemnentes quidez inuestigare differentias rerū: plurimū
temporis in sermonibus conterētes. Sz aduersum eos alibi diffusius
disputauimus. At precauendi ars ita se habet.

¶ De modo recreandi corpora. Caput. 12.

DEinceps de modo recreandi reficiendiqꝫ corpus agendum est.
Sed quenam horum dispositio sit: ⁊ a quibus causis ad habituz
nature reuocetur: summatim hoc loco dicetur. Dispositio igitur talis
est. Sanguis quidem bonus ac exiguus est. Item spiritus vitalis noīe:
⁊ animalis. Itidem se habēt partes ipse solide ficciores: proindeqꝫ vi,
res eorum debiliores existunt: ⁊ ob eam rem vniuersum corpus frigidi,
us est. Porro cause salutares huiusmodi corrigentes dispositionem vt
semel dicatur: sunt quecunqꝫ celerem quidem ac securam efficiūt nu,
tritionem. Particulatim vero motu moderato: ac cibo: potu: somno.
Genera motuuz sunt: gestatio: deambulatio: frictio: balnea. Ac multo
meliora sunt si paulatim fiant: ⁊ actiones solitas paulatim attingant.
Cibus inter initia humidus: ac ꝯcoctio facilis esse debet: nec frigidus
procedente tempore magis nutriens: potus idoneus: vinū est etate mo
deratum ac purum ⁊ splendidum aut album aut subflauuz: ita vt odo,
re suaue moderate gustui sit: neqꝫ ex toto aquosuz: nec vehemētē aliq̄
īdicās q̄litatē: neqꝫ dulcedinē neqꝫ acrorē nec amarorē. At de his que,
admodum diximus pauloante libro de curandi via explanatum iam
est. Hoc loco non decreuimus docere omnia particularia: sed capita
rerum tantūmodo ꝑcurrere: de quibus aliis libris latius disseruimus
quos scribens quot quiqꝫ sint finem faciam orationi.

¶ Quo ordine libri legendi sint. Caput. 13.

Itaq; supra dictum iam est: vt alius liber sit in quo de statuenda medendi arte tractemus. Hunc duo alij de statuendis artib9 antecedunt. Sed hi simul cum eo: quem nunc absoluimus sũmatim sunt effecti. Illi vero hunc ordinez habent. De elemẽtis Hypocratis vnus liber est. Deinde tres libri de temperamẽtis: Quoꝝ duo de animalium temperamentis. Tertius de temperamentis medicamentoꝝ exposuit. ⁊ ob eam rem librum de viribus simpliciũ medicamentoꝝ nõ bene intelligẽs: nisi tertium de temperamẽtis diligenter euolueris. Alius preterea liber paruus est sequens duos primos libros de temperamentis qui de inequali intemperie inscribitur. Itidez alij parui sunt. Alter de optima corporis preparatione. Alter de bono habitu. Porro alius liber est in tria volumina diuisus qui de viribus naturalibus est: quem post duos libros de tẽpamentis: aut etiam post librum de elementis euoluas licebit. Post hunc in multis libris de actionibus animalibus disputamus. Cunq; ad eorum demonstrationes non parum conducat ex dissectione: cognitio in ea primum exerceri op3. Atq; vtilissimi sunt congressus dissectionum: etiam alij plures libri: vnus quidez de discordia dissectionum: alter de dissectione defunctoꝝ: quibus deinceps existunt duo alij de dissectione viuentium. In alijs quibusdaz particulatim instruendis discipulis fecimus dissectionem ossium: musculorum: neruorum: atq; venarum: ⁊ arteriaruz. Item aliqui libri alij ex quibus est alius: in quo disseritur vtrum sanguis per naturam in arterijs contineatur. Ceterum alij indicantes actionem earum. Duo quidem sunt de motu musculorũ. Tres de thoracis ac pulmonis motu Quibus deinceps est liber de causis spirationis. Quibus sequitur liber d̃ voce: de parte animi ac virtute que pꝛiceps est: ⁊ alijs omnibus. Quecũq; de naturalibus ⁊ animalibus actionibus queruntur: multis editis voluminibus docuimus. Que de Hypocratis ac Platonis decretis inscripsimus. Eodem considerandi genere continentur libri de semine seorsum editi. Item libri de dissectione Hypocratis: quibus omnibus liber de vsu partiuz sequitur. In dinotationem preterea morborum liber de locis affectis ⁊ venis: liber de pulsibus vtilis est: quo loco etiaz presensiones docemus. Antecedũt preterea librum de pulsibus duo alij libri. Alter de vsu spirationis: alter de vsu pulsuum. Liber preterea de pulsibus in quattuor partes distributus est. Prima est de differentia eoꝝ. Secunda de dinotatione. Tertia de causis pulsuum. Quarta de presensione pulsuum. Ex eodem genere est liber: qui scribitur de instituẽdis discipulis: de quo artem aut de pulsibus compendium inscribam. Utiles preterea sunt ad hanc consideratione3 libri de pulsibus aduersus archigene3: in quo enarro ac iudico. Porro vtilis ad presensiones est liber de iudicijs: hunc precedit liber de diebus decretorijs: quinetiã liber de aspirationis difficultate in cognitionem presentis dispositionis ac presensionem futuroꝛũ malorum aut bonorum: circa egrum vti

lis existit. Hi igitur omnes libri: ac cum eis alij quidaȝ sunt libri singulares: quos euoluere vsui est. Qualis est liber de causis procatarticis: ac liber de peritia medicinali: ac liber de victu extenuate. Item liber de mittendo sanguinem aduersus erasistratum: ac liber de tumoribus preter naturam. Itidem liber de nimietate: ⁊ alij istiusmodi. Verū maxime necessarij sunt ad curandi viam ⁊ rationem liber de morborū differentia: ac de diuersitate accidentium: ac tertius liber in qua morborum causas docuimus: a quibus alij tres existunt: accidentiuȝ causas enarrantes. Libri de simpliciuȝ medicamentoruȝ viribus sunt quoruȝ antea fecimus mentionem. Item libri de compositione medicamentorum: quibus libri de curandi via ⁊ ratione sequuntur priuatim scripti: atq3 etiam libri de tuenda valitudine. Ceteruȝ vt ante exerceri opȝ in libris de demonstratione eum qui sit artem medendi rationabilem professurus: libro de optima heresi diffinitum iam est. Ceteruȝ de alijs libris ac cōmētarijs: quos scripsimus minime necesse est hoc loco pseq. Naȝ de his omnibus alibi dicturi sumus: forte vno: aut duobus libris editis habituris inscriptionem.

¶ Explicit Galeni Ars parua.

¶ Liber canonis Primus queȝ princeps Aboali Abinsceni de Medicina edidit: translat⁹ a magistro Gerardo cremonēsi in Toleto ab arabico in latinum. ¶ Verba Aboali Abinsceni.

N primis deo gratias agamus sicut sui ordinis celsitudo ⁊ bñficij ipsius multitudo meret cui⁹ misericordie super oēs pphetas extitit. ¶ Et post dicā q quidā d melioribꝰ amicis quos habere videor: cui in oibꝰ p quibꝰ me dprecat⁹ fuerit satisfacere dbeo d re quā possuȝ: me rogauit vt ei librū de medicina faciā: eius regulas vniuersales ⁊ pticulares taliter ꝯprehēdentē: vt explanatio cū breuitate i eo ꝯiungat: ⁊ ſm plurimū afferā q̄ntum est afferēdū de declaratōe in verbis paucis. Quod equidē cōcessi. Et mihi placuit vt in primis loquerer de rebus ⁊ vniuersalibus vtriusq3 partis medicine

theorice vz & practice. ¶ Postea vero loquar de vniuersalibus iudicio-rum virtutum medicinarũ simplicium. Et post hec de particularib⁹ eorundẽ. ¶ Deinde loquar de egritudinibus: que in vnoquoq; contingunt membro. Prius tamen incipiam ab anatomia illius membri & eius iuuamẽto. De anatomia enim simplicium mẽbrorũ: & similiter iuuamẽtis: in libro primo vniuersali iã tunc locutus ero. Cũ aũt mẽbri anatomia ɔsumauero: i ꝙ plrib⁹ locis demõstrare icipiã quõ ei⁹ conseruet sanitas. Deinde sermone absoluto ostendã ei⁹ egritudines vniuersales: & cãs: & semitas cognoscendi eas: & vias eas medicãdi in sermone etiam vniuersali. Postq̃ aũt has res vl'es expleuero: ad egritudines redibo pticulares: & in ꝙ pluribus earum etiam demonstrabo in primis iudiciũ vl'e in eius diffinitiõe: & ipsis causis & significatiõib⁹. Deinde ad iudicia reuertar pticularia. Post ostẽdam regulã vl'em in medicando. Deinde descẽdã ad medicãdũ pticulariter cuz vnaquaq; medicina simplici aut composita. Ad illud aũt qđ prius dicã de iuuamento medicinarũ simpliciũ in egritudinibus in libro medicinaꝝ simplicium in tabulis pictis quas bonum est fieri: sicut in discipline mõ aspicies cum ad ipsum peruenies nõ reuertar ad dicendũ nisi modicam rem. De medicinarũ quoq; cõpositarũ que mihi videbunt in antidotario melius ponẽde in iuuamentis: & qũo misceãtur: vsq; ibi loqui dimittam. ¶ Placet aũt mihi vt postquã hunc librũ cõsumauero: aliũ librum componam de rebus particularibus in quo sit proprietas nominãdi egritudines: que cũ accidunt nõ sunt vni eidem mẽbro proprie: in quo etiam de pulchritudine loquemur: & vt in hoc libro eo calle pcedam quo in libro particulari qui est ante ipsum processi. ¶ Qđ si mihi deus auxiliatus fuerit: & hũc cõsumauero librũ: addaz postea in vno libro antidotariũ. ¶ Nõ est aũt bonũ vt huius libri plurimũ nõ sit apud vnũquẽq;: & in eius memoria q huius doctrine nomine vocari & per eã lucrari desiderat. Minus naq; qđ medico necessariũ est ɔprehẽdit. Qđ vero super ipm additũ est: incomprehẽsibile est. ¶ Qđ si deus meum ꝓlongauerit terminũ: & scđa successerit fortuna: me ad alia preparabo. Nũc aũt hunc cõponã librũ quẽ in quinq; sic diuidã libros.

¶ Fen prie: Doctrine prie: Libri primi de diffinitione medicine. Cap. j.

Dico ꝙ medicina est sciẽtia qua humani corporis dispositiones noscuntur ex parte qua sanatur: vel ab ea remouetur: vt habita sanitas cõseruet & amissa recuperetur. ¶ Potest autem aliquis dicere ꝙ medicina diuiditur in theoricam & practicam: sed tu totam ipsam posuisti theoricam cum dixisti ꝙ est scientia. ¶ Nos autez respõ

debimus ⁊ dicemus ꝙ artium quiddaȝ est quod ē theorica ⁊ practica. Et de philosophia ꝙ est theorica ⁊ practica. Et de medicina dicitur ꝙ est theorica ⁊ practica. ¶ In vnaquaqȝ autem harum diuisionum aliud volumus dicere cum dicimus theoricam: ⁊ aliud cum dicimus practicam: non tamen nobis necesse est declarare diuersitatē que inter eas existit nisi in medicina. ¶ Cum ergo de medicina dixerimus ꝙ eius est theorica ⁊ ex ea est practica: nō est existimandū ꝙ velimus dicere ꝙ vna diuisionum medicine est scire: ⁊ altera operari: queadmodū multi hūc locum perscrutantes existimant. ¶ Sed debes scire ꝙ illud quod volumus est aliud: ⁊ ꝙ nulla duarum diuisionū medicine est nisi scientia. Sed vna earum est ad scienda principia. Et altera ad sciendū operandi qualitatem. Post vero primam earuȝ nomine scientie aut theorice appropriauimus: ⁊ alteraȝ appropriauimus nomine practice. ¶ Per tehoricam vero ipsius volumus ꝙ quando eam sciuerimus scientiam tantum acquiremus: ita ꝙ in declaratione qualitatis operationis nos non immittemus. Sicut dicitur in medicina ꝙ genera febriuȝ sunt tria: ⁊ complexiones sunt nouem. ¶ Et per practicam ipsius volumus: non operationem in effectu: neqȝ laborem motionum corporearum: sed diuisionem operationis medicine: que cum eam sciuerimus auxiliabitur nobis ad inquirendum scientiam vel sententiam: ⁊ ipsa scientia erit in qualitate operationis. Sicut dicit in medicina ꝙ apostematibus calidis adhibenda sūt in principio que repellant ⁊ infrigident ⁊ inspissent: ⁊ postea repellentia cum resoluentibus temperabimus. Et post statum. Postea in declinatione sufficienter mollificantia resoluentia. Preterq̄ in apostematibus que sunt de materijs quas membra expellunt principalia. Hec igitur doctrina in sententia tibi auxiliatur. Et hec sententia est declaratio quātitatis opationis. ¶ Cūqȝ duarum diuisionum qualitatem sciueris iam scientiam scientialem ⁊ scientiam operatiuam adeptus eris ⁊ si nunq̄ operatus fueris. ¶ Neqȝ etiam aliquis dicere potest ꝙ dispositiones corporis humani sunt tres: egritudo: sanitas: ⁊ dispositio: que neqȝ est sanitas neqȝ egritudo: cum tibi due suffecerint. Possibile namqȝ est vt cum huiusmodi dictor bene considerauerit non inueniat vnam duarum rerum affirmātem hanc trinitatem neqȝ negantem. ¶ Amplius si hec trinitas necessaria fuerit: quod diximus tibi remoueri a sanitate colliget infirmitatem. ⁊ dispositionem tertiam: quam non habere sanitatis diffinitionē posuerunt: que est habitus aut dispositio ex qua operationes subiecti ipsius sane proueniunt. Neqȝ huius diffinitionis oppositum: nisi sanitatem diffinierint queadmodum desiderauerint ⁊ posuerint in ea cōditionem qua non indiget. ¶ Preterea cum medicis in hoc non litigemus. Neqȝ enim sum qui cum eis in huiusmodi disputare debeam. Neqȝ litigium hoc eis neqȝ illis qui contra eos sunt in medicina auxiliabitur. Huius enim rei certitudo alterius doctrine principijs pertinet.

¶ De subiectis medicine. Capitulum.2.

Quoniã medicina corpus humanũ ex parte vnde sanatur ꝛ a sa/
nitate remouetur considerat: ꝛ cuiuſq; rei scientia non acquirit
neq; completur cum causas habuerit: nisi per suas causas sciat: ergo
debemus in medicina scire sanitatis ꝛ egritudinis causas. ¶ Et q2 sa/
nitas ꝛ egritudo ꝛ earum cause plerũq; sunt manifeste: plerũq; occul/
te que nõ sensu neq; nisi p significationes accidentiũ cõprehenduntur:
debemus etiã i medicina scire accidẽtia que in sanitate accidũt ꝛ egri/
tudine. ¶ Jam autem declaratũ fuit in scientijs veridicis q rei sciẽtia
non acquirit nisi per scientiã causaꝝ ꝛ principioꝝ ipsius si causas ha/
buerit ꝛ principia: aut nõ cõpletur nisi ex parte sciẽdi eius accidentia
ꝛ ꝯcomitãtia essentialia. ¶ Causaꝝ vero quattuor sũt spẽs materiales:
efficientes: formales: ꝛ finales. ¶ Cause vo materiales posite in quibꝰ
sanitas ꝛ egritudo mensurant sunt. Subiectũ quidem ꝓpinquũ mẽ/
brum aut spiritus. E subiectũ quidem longinquũ humores. Et eis lon
giora sunt elementa. Et hec duo sunt subiecta ꝺm compositionẽ lꝫ sint
cum alteratõe. ¶ In cuiuſq; autẽ rei cõpositõe ꝛ alteratione que sic cõ/
ponitur ad aliquã huiusmodi puenit vnitatẽ: ꝛ hec vnitas ad quã hu/
iusmodi reuertit multitudo: aut est cõplexio: aut forma. cõplexio vero
est ꝺm alterationẽ: ꝛ forma ꝺm cõpositionẽ. ¶ Efficiẽtes aũt cause sunt
cause permutantes ꝛ ꝯseruantes humani corporis dispositiones: sicut
sunt aeres ꝛ que eis cõtinuant. Et comestiones ꝛ aque ꝛ potus ꝛ q̃ eis
cõtinuant. Et euacuatio: ꝛ retentio. Et regiones: ꝛ ciuitates: ꝛ loca ha/
bitabilia: ꝛ que eis ꝯtinuant. Et motus ꝛ quietes ꝛ corporei animales:
ꝛ ex eis sunt somnus ꝛ vigilie. Et alteratio in etatibus ꝛ diuersitas in
eis: ꝛ in generibus: ꝛ in artibꝰ: ꝛ in moribus: ꝛ in rebus que in humano
superueniunt corpore ipsum tangentibꝰ: siue sint ꝯtra nãm: siue nõ sint
contra nãm. ¶ Formales vero cause sunt complexiones ꝛ virtutes que
post eas eueniunt ꝛ cõpositiones. ¶ Cause aũt finales sunt opationes.
Et in sciẽtia qdẽ operationũ est scientia virtutũ: ꝓculdubio ꝛ scientia
spirituũ que sunt virtutũ subiecta: quẽadmodum nos declarabimus.
¶ Hec ergo sunt subiecta doctrine medicinalis vnde aliquis inquirit
de corpore humano quõ sanatur aut infirmatur. ¶ Huius autẽ inqsitõ/
nis perfectionẽ. s. vt sanitas cõseruet ꝛ egritudo remoueat oꝫ ẽt habe/
re partes ꝺm istaꝝ duaꝝ dispositionũ ꝛ suoꝝ instrumentoꝝ causas. ¶ Et
huiusmodi quidẽ causa est regimẽ cũ comestione ꝛ potu. Et electio ae/
ris. Et mensura motus ꝛ quietis. Et medicatio cum medicina. Et me/
dicatio manualis. ¶ Hoc aũt totũ apud medicos est ꝺm tres spẽs: sano
ruꝫ: ꝛ egroꝝ: ꝛ medicoꝝ quos modo nominauimus ꝛ dicemus quõ iter
duas diuisiones inter quas ꝓculdubio non est mediũ media vocẽtur.
¶ Et postq̃ iam diuiserimus has demõstrationes: tũc iam collectuꝫ est
nobis q medicina tractat de elemẽtis: ꝛ cõplexionibus: ꝛ humoribus:
ꝛ mẽbris simplicibus ꝛ cõpositis: ꝛ spiritibus: ꝛ virtutibus eorum na/

turalibus ⁊ animalibus: ⁊ vitalibus: ⁊ operationibus: ⁊ dispositionib⁹
corpis. s. sanitate: ⁊ egritudine: ⁊ medio: ⁊ causis eaꝝ. s. comestione ⁊ po
tu: ⁊ aeribus: ⁊ aquis: ⁊ regionibus: ⁊ motibus: ⁊ quietibus corporis: ⁊
animalibus: ⁊ etatibus: ⁊ generibus: ⁊ extrinsecus accidentibus q̄ cor
pori eueniunt ex rebus extraneis: ⁊ regimine cū comestionibus ⁊ poti,
bus: ⁊ medicinis: ⁊ manuū operatiōibus ad sanitatē ꝯseruādaꝫ ⁊ vnā,
quāqꝫ egritudinē medicādā. ⁋ Haruꝫ vero reruꝫ quedā sunt de quib⁹
medico nihil aliud est agendū nisi vt qd sint tātuꝫ essentiali formatōe
informet: ⁊ vtrū sint vel nō sint doctori sapiētie phisicalis credat. ⁋ Et
eaꝝ sunt de qbus in sua arte ratiocinari debet. ⁋ Que ergo eaꝝ sunt si,
cut principia vtrū sint vel nō sint credere dꝫ. Sciētiaꝝ naqꝫ pticulariū
principia credita recipiunt ⁊ in alijs sciētijs que fm̄ ordinem sunt ante
eas ratiocinant. ⁊ ita fit donec sciētiaꝝ oīuꝫ principia ad philosophiā
primā que metaphysica nūcupat eleuent. ⁋ Cūqꝫ aliquis medicoꝝ loq
inceperit ⁊ affirmare elemēta ⁊ cōplexionē ⁊ que ista sequunt ex eis q̄
sciētie naturalis subiecta existūt aggressus fuerit: errabit ideo ꝙ in sciē
tia medicine mittit qđ eius nō est: ⁊ errabit qꝛ se aliquid đclarasse existi
mabit cū nihil declarauerit. ⁋ Eius vero de quo medicus formare dꝫ
qd sit: ⁊ vtrū sit vel nō sit cuius esse nō est manifestū credere hec est sum
ma. ⁋ Elemēta an sint: ⁊ quot sint: ⁊ q̄uo sint: ⁊ que sint. Et cōplexiones
que sint: ⁊ quot sint. Et humores an sint: ⁊ quot sint: ⁊ q̄uo sint. Et virtu
tes vtrū sint: ⁊ quot sint. Et spūs vtrū sint: ⁊ quot sint: ⁊ vbi. Et queqꝫ
mutatio habet dispositioneꝫ ⁊ eius mora habet causam. Et cause quot
sint. Membra autē ⁊ eoꝝ iuuamēta sensu ⁊ anatomia discernere debꝫ.
⁋ Ea aūt de quibus formādo ratiocinari dꝫ sunt egritudines ⁊ earum
cause particulares ⁊ earuꝫ signa ⁊ qualiter egritudo remoueat ⁊ sani,
tas cōseruet. Et cuiuscūqꝫ eaꝝ esse occultū fuerit ad aliud declarandū
demōstrationē afferre dꝫ ipsuꝫ diuidendo numerando ⁊ complendo.
⁋ Galienus naqꝫ cū demoustratiuā argumētationē super diuisionem
primaꝫ facere aggressus est nō dꝫ aggredi inq̄ptū est medicus sed inq̄p
tū est philosophus. ⁋ In sciētia eniꝫ naturali dꝫ loqui sicut alphachi:
qui cū affirmare aggressus fuerit ꝙ cōmunitatē sequi debēt nō dꝫ lo,
qui de hoc inquātū est alphachi: sed inq̄ptū ipse est mutachelin. Me,
dicus eniꝫ inq̄ptū est medicus: ⁊ alphāchi inq̄ptū est alphachi: non pōt
de hoc rōcinari. Qđ si nō: pueniemus ad circuitionē.

¶ Doctrina. ij. de elemētis cuius est vnum capitulum.

Elementa sunt corpora ⁊ sunt ptes primi corporis humani ⁊ alio,
ruꝫ que in corpora diuersaꝝ formaꝝ diuidi minime pn̄t ex quoꝝ
cōmixtione species diuerse generatoꝝ fiunt. ⁋ Medicus aūt physico
credere dꝫ ꝙ sunt quattuor ⁊ nō plura: quoꝝ duo sunt leuia: ⁊ duo gra
uia. Leuia sunt ignis ⁊ aer. Grauia terra ⁊ aqua. ⁋ Terra est corp⁹ sim
plex cuius locus naturalis in medio totius existit in quo naturaliter
manet quieta ⁊ ad ipsum cū ab eo separata fuerit naturaliter mouetur
⁊ hec quidē eius naturalis grauitas existit. Cuius quidē natura frigi,

da est ⁊ sicca: Ipsa enim talis existit q̄ si dimissa fuerit: neq̄ altera res extrinseca eā cōuerterit appebit ex ea frigiditas sensibilis ⁊ siccitas. Ei⁹ vero esse in generatis iuuamētū p̄stat ad retētionē faciēdā ⁊ fixionem ⁊ ad cōseruādas figuras ⁊ formas. ¶ Aqua autē est corpus simplex cuius naturalis locus est: vt sit circūdans terrā ⁊ circūdata ab aere cum in suis sitib⁹ naturalibus pmāserit. Et hec quidē est eius grauitas cōparatiua q̄ frigida est ⁊ humida. s. ei⁹ natura talis existit. q̄ si dimissa fuerit sicut est: neq̄ vlla causa extrinseca ei cōtraria fuerit apparebit ex ea frigiditas sensibilis: ⁊ dispositio que est humiditas. Et ipsa quidem est eius generatio in creatione sua que reddit eā aptā ad spargendum: ⁊ extendendū pro qualibet re q̄uis sit pauca. Et recipit oēm figurā q̄ est sed nō retinet. Cuius esse in generatis iuuamentū prestat ad figurādas formas quas in suis diuisionibus aliqui figurare volunt: ⁊ ad figurandū: ⁊ ad lineandū ⁊ temperādū. Humidū enim licet cito formas figurales amittat: cito tamē eas recipit. Sicut siccū lz eas duriter suscipiat duriter tamen retinet eas. Cumq̄ humidum ⁊ siccum se adinuicē temperauerint: adipiscet siccum ab humido vt cito suscipiat tensionem: ⁊ facile figurari possit. Et acquiret humidum a sicco vt retineat firmiter qđ in eo accidit ex rectificatione ⁊ equatione. Et propter humidū prohibetur siccum a sua separatione. Et propter siccum prohibetur humidum a sua fluxibilitate. ¶ Aer autem est corpus simplex cuius naturalis locus est vt sit super aquam ⁊ sub igne. hec enim est eius leuitas cōparatiua. Ipsius enim natura calida est ⁊ humida s̄m regulam quam diximus. Cuius quidē esse in generatis iuuat vt ratificentur: ⁊ alleuientur: ⁊ subtilientur: ⁊ ad superiora eleuentur. ¶ Ignis vero est corpus simplex cuius naturalis locus super omnes elementarias existit partes: qui est concaua celi superficies: ipse nāq̄ ad celū peruenit. Et hec quidem est eius leuitas absoluta. Cuius natura calida est ⁊ sicca. Et eius esse in generatis prestat iuuamentum vt maturet: ⁊ subtiliet: ⁊ pmisceat: ⁊ vt eius penetratione currat per ea substātia aerea: ⁊ vt duorum elementorum grauium frigidorum purām frigiditatem frangat: ⁊ vt de elementaria proprietate ad complexionalitatem redeāt. ¶ Duo autem grauia plus iuuant ad membrorum generationē ⁊ eorum quietem. Et duo leuia plus iuuant ad generationem spirituū ⁊ motionē eorum: ⁊ ad mouēda membra: licet motor nō sit nisi anima. ¶ Hec sunt elementa.

¶ Doctrine tertie de complexionibus. Capi. i.

Complexio est qualitas que ex actione adinuicem ⁊ passione contrariarum qualitatum in elementis inuentarum: quorum partes ad tantam paruitatem redacte sunt: vt cuiusq̄ earum plurimum contingat: plurimum alterius prouenit. ¶ Cum enim adinuicem agūt ⁊ patiuntur suis virtutibus: accidit in earum summa qualitas in toto earum similis que est complexio. ¶ Et quoniā virtutes prime que sunt in elementis predictis sunt quattuor: caliditas: frigiditas: humiditas:

⁊ siccitas:tunc manifestum est ꝙ complexiones in corporibus genera/
tis ⁊ corruptis sunt per eas.¶ Et illud quidem est ꝯm ꝙ opꝫ per diui/
sionem rationalem:cum consideratione absoluta absq; vlla compara/
tione ad rem aliquam.¶ Et est duobus modis.¶ Quorum vnus est vt
sit complexio equalis ita vt q̄ntitates qualitatuꝫ cōtrariaꝝ in cōplexio/
nato sint equales:nō superātes:neqꝫ supate: ⁊ sit cōplexio qualitas in
medio eaꝝ vere.¶ Alter vero modus est:vt nō sit cōplexio qualitatū cō
trariaꝝ media absolute:sꝫ ad vnā magis declinet extremitatū: aut i cō
trarietate q̄ ē iter caliditatē ⁊ frigiditatē:aut i cōtrarietate q̄ ē inter hu
miditatē ⁊ siccitatē:aut iter vtrasq;.¶ Quod āt in doctrina medicie cō
sideraṫ equale aut extra equalitateꝫ nō est hoc neqꝫ illud. Sꝫ medicus
physico credere dꝫ ꝙ equale ꝯm hāc intētionē quā diximus ipossibile
est aliquo mō inueniri:q̄to magis vt sit hois ꝯplo:aut mēbri humani.
¶ Debes aūt scire ꝙ equale de quo medici i suis inq̄sitōib⁹ tractāt nō ē
denominatū ab equalitate in qua equalitas cū pōdere equaliter existit
sed denominaṫ a iusticia in diuisione. Et hoc est ꝙ in ꝯplexionato i pri
mis attēdiṫ:siue sit corpus totū:siue sit mēbrū vnū:vt sit in eo de elemē
tis cū suis q̄titatib⁹ ⁊ qualitatib⁹ mēsura quā hūana nā̄ habere dꝫ ꝯm
melioreꝫ ꝓportionis ⁊ diuisionis equitatē.¶ Accidit aūt diuisio cū ho
mo eā hūerit vere equalitati quā p̄mā dixim⁹ valde sit ꝓpinqua.¶ Hu
ic vero equalitati que ꝯm humana attēdiṫ corpa:⁊ que est in ꝯparatiōe
alioꝝ que hāc nō habēt equalitatē neqꝫ habēt ꝓpinquitate equalitatis
quā prius nominauimus quā hꝫ homo:octo ꝯsiderationū accidūt mo
di.¶ Aut enim erit ꝯm speciem cōparatam ei que ab ea diuersificatur ⁊
est alia ab ea.¶ Aut ꝯm specieꝫ vel aliter ꝯm vnam maneriem speciei cō
paratam ei quod est diuersum ab ea ex eo quod est in ea.¶ Aut erit ꝯm
aliquam partem speciei comparatam ei quod ab ea diuersum existit
⁊ est extra ipsam ⁊ in eius specie.¶ Aut erit ꝯm partem speciei compa
ratam ei quod diuersum est ab ea ex eo quod est in eius parte sue spe/
ciei.¶ Aut erit ꝯm singulare comparatum ei quod est diuersum ab eo
⁊ est extra ipsuꝫ.¶ Aut erit ꝯm singulare comparatum suis dispositio
nibus que in ipso sunt.¶ Aut erit ꝯm membrum comparatum ei quod
ab eo diuersum existit ex eo qđ est extra ipꝫ in corpore suo.¶ Aut erit
ꝯm membrum comparatum suis dispositionibus in seipso.¶ Primus
modus est equalitas que in homine attenditur comparatione alioruꝫ
generatorum ⁊ est res magnam habens latitudinem que diffinitione
minime pōt ꝯprehēdi: neqꝫ ēt qualitercūq; ꝯtigat existit:sed inter mul
titudinē ⁊ paucitatē duas obtinet extremitates:ab vna quaꝝ cū egressa
fuerit nō poterit eē hūana ꝯplo.¶ Secđs v̄o modus ē medialis q̄ inter
duas extremitates hui⁹ late ꝯplexxiōis existēs iueniṫ in iduiduo qđ ē
in vltio equalitatis ex spē q̄ est i fine equalitatis :⁊ in etate in q̄ augmē
tū ad suū puenit finē. Et hec q̄deꝫ equalitas lꝫ ēt nō sit equalitas certa
quā in hui⁹ capituli pricipio nominauim⁹ eo ꝙ hāc inueniri nō ē posse:
est tm̄ ei ꝓpinqua. Et hic ēt hō equalitati nō q̄litercūq; vicin⁹ existit:sꝫ

ſm ſuoꝝ membroꝝ alteratiōē vel alternatiōez:calidoꝝ ſicut cor:⁊ fri-
gidoꝝ ſicut cerebrum:⁊ humidioꝝ velut epar:⁊ ſiccoꝝ ſicut oſſa. ¶ Cuꝫ
ergo ponderabūt ⁊ equabunt erit vicinus equalitati certe. In ꝯſidera
tione vero cuiuſqꝫ mēbri nō:niſi vnius qđ ē cutis:quēadmodū poſtea
dicemus. In ꝯpatione aūt ſpirituū ⁊ mēbroꝝ principaliū impoſſibile ē
ipſuꝫ huic certe equalitati eē ꝓpinquū:ſꝫ egredit ab ea tendēs ad cali
ditatē ⁊ hūiditatē. ¶ Vite etenīꝫ principiū ſunt cor ⁊ ſpūs:q̄ gdē ambo
vehemēter calida exiſtūt ab ſupfluitatē declinātia. Et vita gdē exiſtit ꝑ
caliditatē. Et augmētū ꝑ hūiditatē. Eteiꝫ caliditas i hūiditate exiſtit:
⁊ ab ea nutrit. ¶ Mēbra vero ꝑncipalia ſunt tria ſicut declarabimus.
Et ex eis gdē ē vnū frigidū qđ ē cerebrū:cuius frigiditas nō ꝑuenit ad
cordis caliditatē tēperandā:⁊ epis caliditatē tēperandā. Et ex eis vnū
eſt ſiccū aut ſiccitati ꝓpinquū:⁊ ipſuꝫ eſt cor:ſed eius ſiccitas nō ꝑuenit
ad humiditatē cerebri ⁊ epis tēperandā. Neqꝫ ēt cerebrū tm̄ ē frigiduꝫ
Neqꝫ cor tm̄ eſt ſiccū. Sed cor ꝯparatione alioꝝ duoꝝ eſt ſiccū. Et cere-
bruꝫ alioꝝ duoꝝ ꝯparatione ē frigidū: ¶ Modi vero tertij latitudo an
guſtior ē latitudine primi modi.ſ.equalitatis ſpālis:latitudinē tn̄ hꝫ
magnā. Et eſt ꝯplexio que alicui gentiū ꝯgrua exiſtit ſm ꝯparationem
alicuius climatis ⁊ alicuius aeris. Indi nāqꝫ ꝯplexione habent inſi-
mul qua ſani exiſtunt. ⁊ ſclaui aliaꝫ hn̄t ꝯplexionem qua ſani degūt. ⁊
vnaqueqꝫ eaꝝ ꝑ ꝯparationē ad ſuā ſpēm ſue ſpeciei ꝯparatōe eſt tem-
perata que ꝯparatōe alterius nō eſt ꝯtempata. Corpus nāqꝫ indicum
ſm ꝯplexionez ſclaui quale fiet:aut infirmabit:aut morietur: Et ſilr cum
ſclaui ꝯplexione indi quale reddet:erit corpis diſpō ꝯtraria. ¶ Queqꝫ
igit ſpēs in terra habitabili ꝯmorantiū habebit ꝯplexonē eis ꝓpriam
aeri ſui climatis ꝯuenientē ⁊ habebit latitudinē: cuius gdem latitudo
hꝫ duas extremitates: multitudinis ⁊ paucitatis. ¶ Quartus aūt mo-
dus ē mediū qđ eſt inter duas extremitates latitudinis ꝯplexionis cli-
matis: Et ipſuꝫ ē ꝯplexio ꝯplexionis ſpēi tempatior. ¶ Modus vero
qntus ē anguſtior prio ⁊ tertio. Et ē ꝯplexio quā dꝫ hr̄e indiuiduū de-
ſignatū qua viuū ⁊ ſanū reperit. Que ēt latitudinē hꝫ ad quā due ter-
minant multitudinis ⁊ paucitatis extremitates. ¶ Debes aūt ſcire ꝙ
oē indiuiduū dꝫ hr̄e ꝯplexionē ſibi ſolūmō ꝓpriā in qua aliud ei aſſo-
ciari ē impoſſibile. ¶ Sextus aūt modus ē mediū qđ ē iter iſtos duos
terminos qđ ē ꝯplexio:quā cū habuerit:indiuiduū erit melioris ꝯple-
xionis cuius ipm̄ eē opꝫ. ¶ Modus aūt ſeptim⁹ eſt ꝯplexio quā vna-
queqꝫ mēbroꝝ ſpēs hr̄e dꝫ in qua aliud diuerſificat. Equalitas nāqꝫ
oſſis ē vt ſiccitas in eo plus abūdet. Et cerebri vt humiditas in eo plu-
rimū abūdet. Et cordis vt in eo ſit plus caliditatis. Et neruoꝝ vt i eis
plurimū abūdet frigiditas. ¶ Modus aūt octau⁹ ē ꝯplexio membri
ſingularis:quā cuꝫ habuerit erit melioris diſpōnis quā hr̄e pōt. ¶ Cū
aūt ſpecies ꝯſiderauimus inueniemus hoiēm certe equalitati propin
quiorem. ¶ Cūqꝫ regiōes attenderimus certificatū nobis erit ꝙ ſi fue
rit locus qui in habitabit ſub equatione diei:neqꝫ aliqua de rebus ter-

remis obulando ĩpediuerit videlicet montes aut maria: oportebit ibi
habitantes equalitati certe ꝓpinquiores existere q̃ꝫ alicuius regionũ.
¶ Jam aũt nobis affirmatũ est ꝙ opinio que accipit ꝙ excessus ab eq̃,
litate est causa ꝓpinquitatis solis: est falsa. Rectitudo enim solis sup
capita minus ibi malum operat: ⁊ minus mutat aerem q̃ꝫ rectitudinis
propinquitas apud nos: aut apud eos qui sunt in maiori latitudine
quam nos: licet rectitudinem non habeamus. ¶ Amplius autem om
nes dispositiones morantiũ in linea equinoctiali sunt dispositiões no
biles similes. Neqꝫ aer ibi impedit impedimento sensibili: sed eoꝝ cõ,
plexionibus semp est similis. Et ad hanc sententiá affirmandam iam
fecimus dictionẽ. ¶ Post istos aũt qui in quarto morátur climate ma
gis temperati existunt. Non enim adurunt ꝓpter moraꝫ rectitudinis
solis super eoꝝ capita. Neqꝫ elongatur ab eis parum: quemadmoduꝫ
fit in climate secundo ⁊ tertio. Neqꝫ congelantur sicut contingit his q
in extremitate quinti climatis habitant ⁊ qui ſm latitudinẽ sunt remo
tiores ꝓpterea ꝙ sol ab eoꝝ capitibus est remotus. ¶ In mẽbris vero
iam manifestũ fuit q̃ꝫ mẽbra principalia nõ sunt equalitati certe mul,
tũ ꝓpinqua. Jmmo oportet vt scias ꝙ caro est membruꝫ illi equalitati
magis ꝓpinquũ q̃ꝫ cetera membra. Cutis tamen carne ꝓpinquior est.
Quasi enim nõ patitur ab aqua equaliter temperata cuius medietas
sit nix ⁊ altera medietas sit aqua feruens. Et forsitan caliditas venaꝝ
⁊ sanguinis neruoꝝ frigiditati in ea equatur. Similiter quoqꝫ nõ pa,
titur a corpore qđ bene temperatum existit ex siccioribus corporibus ⁊
humidioribus cum in eis equalia fuerint. ¶ Et nos quideꝫ scimus ꝙ
nõ est causa quare nõ patiat nisi q: non sentit illud. Neqꝫ est tale quale
illud nisi q: ꝓpter ipsum non patitur. Nisi enim tale esset quale illud
ꝓpter illud pateretur. Res enim que vnius sunt originis ⁊ in naturis
opponunt: vne ab alijs patiũtur: sed ab eo qđ ei in qualitate cõicat res
nõ patitur. ¶ Quod aũt in cute magis existit temperatũ est cutis ma,
nus. Et qđ in cute manus temperatius est: est cutis vole. Et tempera,
tius eius est qđ est super digitos. Et tẽperatius eius est qđ est super in,
dicem. Et qđ temperatius eius est qđ est in pulpa extremitatis eius: ⁊
ꝓpter illud est melioris sensibilitatis. Et qđ in cute vole magis existit
temperatuꝫ: est qđ in digitorum extremitatibus inuenit. Quapropter
extremitates digitoꝝ alioꝝ quasi iudices existunt qualitatũ natura ta
ctualium. Debet eniꝫ declinatio iudicis equalis existere ad vnãquãqꝫ
extremitatũ: ideo vt egressum ab equalitate ⁊ a medietate percipiat.
¶ Debes aũt scire vltra hoc qđ sciuisti ꝙ cum dicimus de medicina ꝙ
est temperata nolumus dicere ꝙ sit tẽperata certe: quoniá illud ẽ im,
possibile. Neqꝫ volumus dicere ꝙ tẽperamento humano in sua com,
plexione sit tẽperata. Si enim ita esset: tunc esset ex ipsamet humana
substantia. ¶ Sed volumus ꝙ cum ꝓpter calorem naturalem qui in
corpore existit hũano patietur: qualitate afficietur que hoĩs qualitatẽ
non supgreditur in aliqua duaꝝ extremitatũ equalitate excedentiuꝫ.

Non ergo in ipſo operabiẗ effectū qualitatē excedentem. Conſidera
tione igitur ſue operatōis in corpore humano ē equalis. ¶ Et ſimiliter
cum dicimus ꝙ eſt calida aut frigida: nolumus dicere ꝙ in ſui ſubſtā
tia ſit in vltimo caliditatis aut frigiditatis: aut in ſui ſubſtantia ſit ca
lidior corpore humano aut frigidior. Si enim ita foret: cuius ꝯplexio
eſſet ſicut hoīs ꝯplexio: eſſet tēperatū. ¶ Sed volumus dicere ꝙ ꝓpter
ipſam in corpore hoīs ꝓuenit caliditas ⁊ frigiditas maior illa ꝗ̄ ex ſe
habebat. ¶ Quapropter vna medicina plerūꝗ̄ eſt frigida humani cor
poris ꝯparatōe: ⁊ ꝯparatōe corporis ſcorpionis calida: ⁊ humani cor
poris ꝯparatōe calida: ⁊ frigida corporis ſerpentis cōparatōe. Immo
q̄nq̄ ⁊ vna medicina exiſtit calida ꝯparatiōe corporis petri magis ꝗ̄
ꝯparatōe corporis pauli. Ideoq̄ precipiẗ eis qui medicanẗ vt cū cō
plexionē mutare voluerint ⁊ vnā adhibuerint medicinā que nō ꝯtu
lerit ab ea diſcedant. ¶ Poſtꝗ̄ igitur de ꝯplexione tēperata que dicē
da erant ꝯpleuimus: ad loquēdū de ꝯplexionibus diſtēperatis redea
mus. ¶ Dicemus itaq̄ ꝙ ꝯplexiones diſtēperatas equale eſt ſiue com
prehēderis ſm̄ ꝯparationē ſpeciei aut ptis: aut indiuidui: aut membri:
que ſunt octo. Et ſunt oēs cōicantes in hoc ꝙ ꝯplexioni tēperate ſunt
oppoſite. Et he octo ꝓueniunt quēadmodū dicemus. Et eſt ꝙ egreſſus
ab equalitate: aut eſt ſimplex qui equalitatē nō exceſſit niſi ſm̄ vnā cō
trarietatem: aut eſt compoſitus qui equalitatem ſecundum duas con
trarietates exceſſit. ¶ Et ſimplicis quidē qui ſecundum vnā exceſſerit
contrarietatem: aut eſt exceſſus ſecūdū contrarietatem agentē. Quod
eſt aliquo duoꝝ modoꝝ. Quoniā aut eſt calidior ꝗ̄ debet: ſed nec eſt hu
midior nec ſiccior: aut frigidior ꝗ̄ debet ſ; neq̄ humidior neq̄ ſiccior.
Aut ſm̄ ꝯtrarietatē patiētē. Qḋ eſt vno duoꝝ modoꝝ. Qm̄ aut ē ſiccior
ꝗ̄ debet ſed nō eſt calidior neq̄ frigidior: aut humidior ſed nō eſt frigi
dior neq̄ calidior. ¶ Iſte tn̄ quattuor nō diu ꝓmanēt. Calidias namq̄
maior ꝗ̄ debet reddit corpus ſiccius ꝗ̄ op;. Et frigiditas maior ꝗ̄ d;
facit corpus humidius ꝗ̄ op; humiditate extranea. Et ſiccitas maior
ꝗ̄ debet cito reddit ipſum frigidius ꝗ̄ op;. Et humiditas maior ꝗ̄ d;
ſi valde fuerit ſuꝑflua velocius reducit ipſū ad frigiditatē ꝗ̄ ſiccitas
maior. Que ſi plurima nō fuerit ꝯſeruabit ipſū ꝓlixiori tp̄e. Ad vlti
mum vero reddit ipſū frigidius ꝗ̄ d;. Tu tn̄ ex hoc intellige ꝙ equa
litas ⁊ ſanitas magis pertinēt caliditati ꝗ̄ frigiditati. Et he q̄dē ſunt
ſimplices quattuor. ¶ Compoſite autem ſunt in quibus ſit egreſſus ab
equalitate ſm̄ vtraſq̄ cōtrarietates: velut ſi ſit ꝯplexio calidior ⁊ humi
dior ſimul ꝗ̄ op;: aut calidior ⁊ ſiccior ſimul ꝗ̄ op;: aut frigidior ⁊ hu
midior ſimul ꝗ̄ op;: aut frigidior ⁊ ſiccior ſimul ꝗ̄ op;. ¶ Non eni; po
teſt eſſe frigidior ⁊ calidior ſimul: neq̄ ſiccior ⁊ hūidior ſimul. ¶ Una
queq̄ autem harum octo ꝯplexionū: aut eſt ſine materia. Quod qui
dem eſt cum cōplexio corpus qualitate ſolūmodo afficit ita ꝙ corpus
hac qualitate nō afficitur propter humorem in ipſum penetrantē qui
hanc habeat qualitatem ad quam imutaẗ corpus. Neq̄ fiat niſi ſicut

cum caliditate eius qui calefit ad ignem: aut frigiditate eius qui ad ni
uem infrigidatus est. ¶ Aut est cum materia. Quod quidem est cū cor,
pus nō afficitur qualitate huius ꝯplexonis nisi ꝓpter vicinitatez hu,
moris in ipsum penetrantis in quo hec equalitas supabundans existit
quemadmoduz corpus humanum causa vitrei flegmatis infrigidat:
aut causa colerici humoris prassini calefit. Tu autem in libro tertio ⁊
quarto cuiusqz. 16. ꝯplexionum exemplum inuenies. ¶ Et est tibi sciē,
dum ꝙ ꝯplexio cum materia duobus modis est. ¶ Membrū eniz qn̄qz
exteriꝰa mā madefactum est. Et quandoqz materia penetrat ⁊ retine,
tur in foraminibus ⁊ ventriculis ipsius. Et est cum receptio ⁊ penetra
tio est apāns. Et est cum nō. ¶ Hec est de cōplexiōe dictio. Medicꝰ aūt
phisico credē debet ꝭm semitā positionis qđ nō est ei manifestū per se.

¶ De complexionibus membrorum. Capitulum. 2.

Dico ꝙ deus cuiqz animali ⁊ cuiqz membro donauit ex comple,
xione qđ magis meretur ⁊ qđ eius actionibus ⁊ dispositiōibus
ꝭm possibilitatem melius existit. hoc autez certificare philosophi est ⁊
non medici. ¶ Donauit autem homini cōplexionē temperatiorez q̄ꝫ in
hoc mundo esse est posse cum suaruz virtutuz cōuenientia quibus agit
⁊ patitur. Et vnicuiqz membro donauit de cōplexione qđ meret. Po,
suit ergo quedam ex mēbris calidiora ⁊ alia frigidiora: ⁊ alia sicciora:
⁊ alia humidiora. ¶ Quod autem in corpore est calidius est spiritus ⁊
cor a quo ꝓcedit. Deinde sanguis licet in epate generetur: qꝛ enim cuz
corde cōtinuus existit ab eo plus acquirit caloris q̄ꝫ epar habeat. Po,
stea epar qꝛ est sicut sanguis ꝯgelatus. Post qđ est caro que minoris
est caloris q̄ꝫ epar: propterea ꝙ neruorū villi i ea mixti sunt qui sunt fri
gidi. Deinde sunt musculi qui mioris sunt caliditatis q̄ꝫ caro simplex
propter illud quod de neruis ⁊ ligamentis eius admiscetur. Postea
est splen propter illud quod est in eo de fece sanguinis. Postea renes
eo ꝙ non multus in eis existit sanguis. Deinde arteriarum tunice: nō
ꝓpter ipsarum neruosa corpora: sed ꝓpter illud qđ recipiunt de cale,
factione sanguinis ⁊ spiritus qui sunt in eis. Postea sunt venarum nō
pulsatilium tunice propter sanguinem solum. Postea cutis vole tem
perate. ¶ Frigidius vero qđ est in corpore est flegma. Postea pili. De
inde os. Postea cartilago. Post ligamentum. Deinde corda. Post pā,
niculus. Deinde neruus. Post nucha. Post cerebrum. Deinde adeps.
Postea pinguedo. Postea cutis. ¶ Humidius vero quod ē in corpore
est flegma. Post sanguis. Postea pinguedo. Postea adeps. Postea ce
rebrum. Postea nucha. Postea caro mamillarum ⁊ testiculoruz. Post
pulmo. Post epar. Deinde renes. Postea musculi. Post cutis. ¶ Et
hic quidem est ordo quo Galienus disponit ea. ¶ Scire tamen debes
ꝙ pulmo in sui substantia ⁊ natura non est humidus vehementi hu,
miditate. ¶ Omnis eniz complexio membri naturalis similis est ei quo
nutritur. Et ꝭm suam accidentalem complexionem similatur ei qđ ab
ipso supfluit. ¶ Pulmo autem nutritur calidissimo sanguine ⁊ mul,

te admisto colere: ⁊ hoc quidez ipsemet Gallienus nos docet. In ipso
vero multa humiditatis superfluitas colligitur propter illud qđ ad ip
sum ascendit de vapore corporis ⁊ ꝓpter illud qđ ad ipsuz descēdit ex
catarris. Postq̄ igit̄ sic est res: epar multomagis humidū est pulmonē
humiditate naturali: ⁊ pulmo magis est madefactus: licz humiditatis
mora ipsum in sui etiā substātia molliorē fecerit. Et dispositiones fleg-
matis ⁊ sanguinis ita intelligende sunt. Flegmatis namqꝫ humectatō
est ſm modū madefaciēdi. Et sanguinis humectatio est ſm modū au-
gmentū faciendi in substātia: licet flegma naturale aqueuz plerumqꝫ
sit maioris humiditatis q̄ sanguis. Ex sanguine eniz cuz q̄tum digeri
dz digerit: multuz humiditatis ex eo resoluitur que erat flegmatis na
turalis aquei qđ ad ipsum cōuersum fuit. In sequentibus autem scies
q̄ flegma naturale est sanguis qui aliqua conuersus est conuersione.
¶ Res autē siccior que est in corpore sunt pili: sunt eiz ex vapore fumo-
so qui eleuat̄. Resolutū nāqꝫ fuit qđ in eo de vapore mistū erat ⁊ pura
fumositas cōgelata: Postea est os: ipsum nāqꝫ oibus mēbris duri⁹ exi-
stit: humidius tamen pilis est. Ossis nāqꝫ generatio ex sanguine cuius
fumus est siccus qui humores naturales exiccat locatus in eis. Qua-
propter os multa nutrit animalia. Pili vero eorū nulluz nutriūt: aut
fortasse si nutriūt ex eis aliquod valde est rarū ⁊ extraneū: sicut existi-
mant quidā q̄ vespertiliones eos digerant: ⁊ in eis delectent̄. Nos aūt
cum duas q̄titates ossis ⁊ piloꝝ in pondere equali assumpserimus ⁊
eas in cucurbita alembico superposito distillauerim⁹: egrediet̄ ex osse
plus aque ⁊ plus olei: ⁊ remanebit minus fecis. Os ergo pilo humidi⁹
est. Post os autē in siccitate est cartilago. Postea ligamentū. Post cor-
da. Post panniculus. Post arterie. Post vene. Post nerui motiui. Post
cor. Post nerui sensus. Motiōes eiz nerui frigidiores simul existūt tē-
perato. Nerui aūt sensus frigidiores quidē: sed nō multū sunt tēpera-
to sicciores: ⁊ fortasse sunt ei ꝓpinqui: ⁊ neqꝫ ēt i frigiditate sūnt ab eo
valde remoti. Postea est cutis.

¶ De complexionibus etatum ⁊ generum. Capitulū. 3.

Etates omnes sunt quattuor. ¶ Etas adolendi que vocatur etas
adolescentie: ⁊ est fere vsqꝫ ad. 25. ānos. ¶ Postea est etas cōsistē-
di que vocatur etas pulchritudinis: ⁊ est fere vsqꝫ ad. 35. aut. 40. ānos.
¶ Etates minuēdi cum virtus nō amittitur: ⁊ hec est etas senectutis q̄
fere ⁊ vsqꝫ ad ānos. 60. ¶ Et est etas minuendi cuz manifesta virtutis
debilitate: ⁊ hec quidē est etas seniuz ⁊ finis vite. ¶ Adolescentie vero
etas diuidit̄ in etatē infantie. Et hec quidez est cuz mēbra pueri nōduz
ad motiōes ⁊ ambulandū sunt apta. ¶ Et in etate dentiū plantatiuā
que est post ambulationē: ⁊ anteq̄ sit fortis: ⁊ illud est cuz nōduz gingi-
ue sunt omnib⁹ dentibus replete. ¶ Postea est etas cōcussionis: qđ qdē
est post vehemētiā ⁊ natiuitatē dētiū ⁊ anteq̄ polluant̄. ¶ Deinde est
etas algulemati vel alguadi ⁊ rehac. i. cum ab eo egredit̄ sperma que
est quousqꝫ barbescat. ¶ Postea est etas fortitudinis q̄ est donec finat

creſcere. ¶ Infantium vero ſolum ab infantia vſqꝫ ad iuuentutem cō-
plexio in calore fere temperato ⁊ in humiditate fere ſuperflua exiſtit.
¶ Medici autem antiqui inter ſe diſceptauerunt de duabus cali-
ditatibus pueritie ⁊ iuuentutis. ¶ Fuerunt enim eorum quidam qui
dixerunt ꝙ caliditas pueri eſt maior: ⁊ iō propter illam plus creſcit.
Ideoqꝫ omnes eius operatiōes naturales deſiderij ⁊ digeſtionis ſunt
maiores ⁊ diutius durātes: quoniā calor ināatus qui ineſt eis ex ſper-
mate magis eſt aggragatus ⁊ eſt minoris tpis. ¶ Et ex eis fuerunt qui
dixerunt ꝙ calor inatus in iuuenibꝰ eſt valde fortior: qm̄ eorū ſanguis
eſt maioris quātitatis ⁊ magis ſpiſſus. Iōqꝫ accidit eis fluxus ſanguis
ex naribus plus ⁊ fortius. Et ꝙ eorū cōplexio plus ad colerā declinat:
⁊ puerorū cōplexio plus declinat ad flegma. Et ꝙ iuuenes vehemen-
tiorum motionū exiſtūt. motus vero non eſt niſi ꝑpter calorem. Et ipſi
etiā vehementioris iſtimbre exiſtunt: ⁊ ſunt melioris digeſtionis: ⁊ hoc
ex calore. Deſiderium nāqꝫ non eſt ex calore ſed ex frigiditate. Ideoqꝫ
caninus appetitus ex frigiditate ſepius cōtingit. Signum aūt ꝙ ve-
hementioris iſtimbre iſti exiſtant eſt: ꝙ neqꝫ nauſea accidit eis neqꝫ vo-
mitus neqꝫ faſtidiū: quēadmodū cōtingit pueris ꝑpter digeſtiue eorū
malitiā. Et ſignū ꝙ eorū complexio magis colere ptinet eſt ꝙ omnes
eorum egritudines ſunt calide: ſicut febris tertiana: ⁊ eoꝝ vomitus to-
tus eſt colericus. Egritudines autē plurime que pueris eueniunt ſunt
frigide ⁊ humide: ⁊ eoꝝ febres flegmatice: ⁊ plurimū quod vomunt eſt
flegma. Et augumentū qđ eſt in pueris nō eſt pp fortitudinē calidita-
tis eoꝝ. neqꝫ eſt niſi pp multaꝫ ipſoruꝫ humiditatē. maximū ēt eorum
deſideriū ſignificat caloris eoruꝫ diminutionē. ℭ He quidē ſunt duaꝝ
ſectaruꝫ ſnīe ⁊ ipſarum rōnes. ℭ Galienus ambabus vero ſectis ꝯtra-
dicit. Dicit enim ꝙ eoꝝ caliditates in radice ſunt equales. Sed pue-
rorum caliditas eſt maioris quātitatis ⁊ minoris qualilatis. ſ. acuita-
tis. Et iuuenū caliditas eſt minoris quātitatis ⁊ maioris qualitatis. ſ.
acuitatis. ¶ Et huius qdem declaratio ſicut ipſe dicit eſt vt opinemur
vnam ſolam caliditatē in menſura aut corpus ſubtile calidū vnum in
quātitate ⁊ qualitate in ſubſtātiaꝫ humidaꝫ multam ſemel penetraſſe:
ſicut aqua: ⁊ alia vice penetraſſe in ſubſtantiā ſiccam ⁊ paucā ſicut la-
pis. Et cum ſic fuerit inueniemus caliditatē aqueam maioris quātita-
tis ⁊ melioris qualitatis: ⁊ caliditatem lapideaꝫ minoris quātitatis ⁊
acutioris qualitatis. Et ita debes agnoſcere caliditatem que eſt in pue-
ris ⁊ iuuenibus. ℭ Pueri enim nō fuerunt generati niſi ex ſpmate qđ
eſt multū calidum. ⁊ huic calori nōdum accidit res que ipſum extin-
guat. Puer nāqꝫ augeri nō ceſſat ſed creſcēdo graditur. Neqꝫ adhuc
ſtetit: nedum ꝙ iam retrocedat. Iuuenibus vero nihil accidit qđ eorū
calorem augmentet innatum: neqꝫ ēt aliquid qđ ipſum extinguat: ſed
ille calor in eis conſeruat humiditate minoris quātitatis ⁊ qualitatis
ſimul donec ad declinationē perueniat. Neqꝫ tamen huius humidita-
tis diminutio eſt adhuc diminutio que caliditateꝫ retinere non poſſit

neqꝫ est nisi quia augmentū facere non valet. Quasi humiditas tanta
erat prius ꝙ duas res facere poterat custodire vꝫ calorem: ⁊ superesse
etiam ad augmētum faciēdum. Ad vltimum vero ad hoc deueniet ꝙ
neutram duarum rerū efficere valebit: opꝫ ergo vt in medio talis exi-
stat ꝙ possit vnā rē efficere ⁊ non alteraꝫ. Falsum aūt est vt dicamꝰ ip-
sam posse augmentare: ⁊ non posse retinere calorē inatuꝫ. Qūo eniꝫ in
re augmentū prestare pōt qđ radicem non valet custodire? Restat ergo
vt dicamus ꝙ calorē custodire pōt: ⁊ in corpore augmentum prestare
non pōt. Et scitum est ꝙ hec est etas iuuentutis. ¶ Quod aūt dixit se-
cunda secta ꝙ augumentū qđ est in pueris non est nisi ꝑpter humidi-
tatem ⁊ non ꝑpter calorē: est dictio falsa. Humiditas nāqꝫ augmenti ē
materia. Et materia non patit̄ per se: neqꝫ per se creatur: immo apud
operationē virtutis in eam agentis. Virtus aūt hoc agens est aīa aut
natura precepto dei. Neqꝫ agit nisi cū instrumento: ⁊ illud est calor ina-
tus. ¶ Qđ aūt dixerunt etiaꝫ ꝙ vehemens desideriuꝫ qđ est in pueris
non est nisi propter frigiditatē cōplexionis eorū: est dictio falsa. Ex ma-
lo nāqꝫ desiderio: qđ est ꝑpter frigiditateꝫ cōplexionis non prouenit
istimbre: neqꝫ nutrimentū. Puerorū eniꝫ istimbre melior ē ꝙ̄ esse pōt in
pluribus horis. Neqꝫ in eoruꝫ corporibus nisi foret ꝑpter hoc de p-
mutatione eius qđ comedit̄ plus ꝑuenit ꝙ̄ fit illud qđ dissoluit̄: ꝑpter
qđ crescunt. Aliqñ vero accidit eis malitiā istimbre pp eorum gulosita-
tem: ⁊ qꝛ eoꝝ comestiones malis disponunt̄ ordinibus: ⁊ comedunt res
malas ⁊ humidas: ⁊ multas: ⁊ desuper malis mouent̄ motibus. Qua-
propter de superfluitatibus plus in eis adunat̄: vnde purgatiōe indi-
gent ⁊ precipue eorum pulmones. Ideoqꝫ eorum anhelitus est spissior
⁊ velocior. Magnitudineꝫ tñ non hꝫ eo ꝙ eorum virtus nondum ad
cōplementū peruenit. ¶ Hec est dictio de cōplōne pueritie ⁊ iuuentu-
tis: quēadmoduꝫ Gal. declarauit cuius nos sumus interpretes: ¶ Pre-
terea sciendum est ꝙ caliditas post tempus consistendi minui incipit:
propterea ꝙ aer circūdans māꝫ eius que est humiditas exiccat. Calor
quoqꝫ inatus qui est intus ad hoc adiuuat. Et labor ꝑueniens ex mo-
tionibus corporeis ⁊ animalibus que necessarie sunt in vita. Et defe-
ctus nature ad resistendū illi toti semp. ¶ Omnes. n. virtutes corporee
sunt finite. Hoc aūt iam ratiocinatū fuit i scia nāli: eius ergo opatio nō
semp existit in materijs. ¶ Amplius si h̄ virtus infinita foret ⁊ semp p-
mutatōeꝫ in corpore faceret eius qđ dissoluit̄ equaliter ⁊ vno mō: disso-
lutio tñ vno mō nō esset: imo semp quotidie augeret̄: ⁊ corpus dissolu-
tioneꝫ tollerare nō possꝫ: ⁊ dissolutio humiditatū finiret: quāto magis
cum due res se iuuent ad minorationeꝫ faciendam ⁊ retrocedendum.
Et postꝙ̄ sic est oportet necessario vt materia destruatur: ⁊ calor extin-
guatur: ⁊ precipue cum ad eius extinctionem adiuuetur preter vel
propter materiei defectum alia cā. Et illud est humor extraneus q acci-
dit assidue ꝑpterea ꝙ cibus priuatur digestiōe. Et adiuuat ad extin-
guendum ipsum duobꝰ modis. Uno suffocādo ⁊ tegendo. Alio qua-

litati obuiãdo. Hic eniz humor est flegmaticus frigidus. Et hec ẽ mors naturalis cuiqz indiuiduo destinata ſm suam primã cõplexionez vsqz ad terminũ quem in sua potentia hz ad suam humiditatẽ conseruandã. Unũquodqz eniz eorũ terminuz prefixum hz qui in indiuiduis diuersificatur propter cõplexionũ diuersitatẽ. Et hi quidem sunt termini naturales. Sunt vero ⁊ alij termini abbreuiati. Totum tamen diuino prouenit precepto. ¶ Quod ergo ex hoc acqsiuimus est q̄ puerorum ⁊ iuuenum corpora quãtum ad qualitatẽ sunt calida. Et corpora senũ ⁊ decrepitorũ sunt frigida. Sed puerorũ corpora equali sunt humidiora propter augmentũ. Et hoc qdem nobis insinuat experimentũ quod de mollicie ossium est ⁊ neruorũ vel membrorũ ipsoruz. Et consideratio. qm̃ parum est ei quo fuerunt sperma ⁊ spũs vaporalis. ¶ Senes autẽ ⁊ decrepiti proprie preter hoc q̄ sunt frigidiores adhuc sunt sicciores. Et hoc quidẽ scit experimẽto qd̃ habet de duritia ossiũ eorũ: ⁊ asperitate cutis eorũ. Et cõsideratiõe. Eo q̄ prolixum est tempus exquo fuerunt sperma ⁊ sanguis ⁊ spũs vaporalis. Et i pueris qdẽ ⁊ iuuenibus ẽ igneitas equalis. Sed in pueris plus abũdat aeritas ⁊ aqueitas. Et in senibus ⁊ decrepitis plus abũdat terrestreitas q̄ in illis duob⁹: ⁊ ẽ in decrepitis plus. ¶ Juuentus aũt habet cõplexionẽ magis equalẽ com plexiõe pueri. Cõpatiõe tñ pueri est eius cõplexio sicca. Et senis ⁊ decrepiti comparatione est humida. Decrepitus vero est sicctor iuuene ⁊ sene in membris simplicibus: ⁊ humidior vtrisqz humiditate extranea madefaciẽte. ¶ Secũdum vero diuersitatẽ cõplexionũ generuz femine frigidioris existunt complexionis. Ideoqz sunt in creatura minores masculis. Et sunt humidiores. Ergo ꝑpter complexionũ eaꝝ frigiditatem multiplicantur earuz superfluitates: ⁊ propter paucuz ipsarum exercitium. Et substantia carnium est rarior: licet viri caro ex parte complexionis eius quod ei admiscetur sit rarior. Sua nãqz spissitudine plus prohibetur in ipsam penetrare quod a venis ⁊ neruoruz vel lis ad eam profluit. ¶ Qui vero terras inhabitant septentrionales humidiores sunt. Et qui artes exercent aqueas: humidiores existũt. Et qui ab istis diuersificantur diuersi existunt. ¶ Signa autez complexionum narrabimus vbi vniuersalia signa ⁊ particularia referemus.

¶ Doctrina quarta.

¶ Doctrine quarte ad sciendũ quid sit humor ⁊ ei⁹ diuisiones. Cap. I.

Humor est corpus humiduz liquidum in quod in primis nutriẽs conuertitur. ¶ Eius vero est humor bonus. Et est illud de cuius proprietate est vt fiat pars substantie nutriti solus: vel cum alio. ⁊ assimilari ei solus: vel cum alio. ⁊ in summa materia restaurationis eius q̄ ex ea dissoluitur. Et eius superfluitas est humor malus. Et est quod istud agere non consueuit: aut raro in bonum conuertitur humorem: vnde antea a corpore expelli ⁊ proijci dz. ¶ Dicimus ergo q̄ humiditatũ corporis: quedã sunt pric: quedã secũde. ¶ Prie sunt q̃ttuor humores quos paulopost noiabim⁹. Secũdaꝝ vero due sunt diuisiões Aut

enim sunt superfluitates: aut non superfluitates. ¶ Superfluitates ve-
ro in sequentibus nominabimus. ¶ Et que sunt non superfluitates
sunt humores qui a principali dispositione conuersi membris delega-
ti fuerunt: sed nondum alicuius membrorum simplicium operatione
perfecta pars effecti sunt. Quorum sunt quattuor species. ¶ Una est
humor in foraminibus extremitatum paruarum venarum contentus
membris simplicibus propinquarum imbibentium ea vel eam. ¶ Alia
est humor per omnia simplicia transiens membra sicut ros qui in nu-
trimentum conuerti est aptus cum corpus nutrimento caret: ⁊ vt mẽ-
bra humectet: cum aliqua causa fortis motus aut alia ea exiccauerit.
¶ Tertia est humor qui parum ante congelatus fuit. Et est nutrimen-
tum quod in substantiam membrorum ex parte complexionis conuer-
sum est. Sed ex parte essentie complete ⁊ similitudinis nondum con-
uersum fuit. ¶ Quarta est humor qui est intus in membris simplicib⁹
a principio natiuitatis: per quem partium eorum continuitas existit:
cuius principium est ex spermate. Spermatis vero principium est ex
humoribus. ¶ Et dicemus etiam ꝙ humores humorosi boni ⁊ super-
flui vel non superflui quattuor continẽtur generibus. genere sanguis
qui omnibus illis melior existit. ⁊ genere flegmatis. ⁊ genere colere ru-
bee. ⁊ genere colere nigre. ¶ Sanguis vero natura calidus existit ⁊ hu-
midus. Cuius sunt due species: naturalis: ⁊ non naturalis. ¶ Natura-
lis autem est cuius color est rubeus malo carens odore ⁊ est valde dul-
cis. ¶ Non naturalis vero sunt due diuisiones. Alius enim est qui a cõ-
plexione bona fuit mutatus: non propterea ꝙ aliquid ei admistuz fue-
rit: sed quia eius complexio in se vitiata fuit. verbigratia. quia aut fuit
infrigidatus aut calefactus. Et est alius qui non fuit mutatus nisi pro-
pter humorem malum qui ei admistus fuit. Quod est ſm duas diuisio-
nes. Aut enim ad eum humor deforis venit ⁊ penetrauit in ipsum ⁊ cor-
rupit. Aut in ipsomet fuit generatus humor. verbigratia. aliqua eius
pars putruit ⁊ eius subtile in coleram rubeam ⁊ spissum in coleram ni-
gram conuersum est. Et remanserunt ambe aut vna earum in eo. Et
huius quidem diuisionis partes secundum illud quod ei admiscetur
⁊ ipsius species de speciebus flegmatis: ⁊ speciebus colere nigre: ⁊ spe-
ciebus colere rubee diuersificantur ⁊ aquositas eius. Plerumqꝫ ergo
fit turbidus. Et aliquando fit subtilis. Et aliquando niger multa infe-
ctus nigredine. Et quandoqꝫ albus. Similiter quoqꝫ in odore sui ⁊ sa-
pore mutatur. Fit namqꝫ amarus aut salsus aut acetosus. ¶ Flegma-
tis autem aliud est naturale: ⁊ aliud nõ naturale. ¶ Naturale est quod
est aptum vt in aliquo tempore fiat sanguis: quoniam est sanguis non
plene coctus. Et est quidam modus dulcis flegmatis quod non val-
de existit frigidum: immo corporis comparatione est frigiditatis pau-
ce: sanguinis vero comparatione ⁊ colere rubee est frigidũ. ¶ Et est ẽt
flegma dulce quod non est naturale qđ nõ est flegma saporem non ha-
bens quod nominauimus: quod fit cum accidit vt cum eo sanguis mi-

sceatur naturalis: et quod multotiens in rheumatismis et in saliua sentitur. Dulcis vero naturalis receptaculum. Dixit Galienus naturam non fecisse membrum proprium: queadmodū duabus fecit coleris. Hoc náqꝫ flegma sanguini propinquam habet similitudinē: et egent eo mēbra omnia: ideoqꝫ fecit natura vt cum sanguine vadat. ¶ Dicimus aūt ꝙ hec indigentia est propter duas res. Una est necessaria: et altera iuuatiua. ¶ Necessaria vero est ꝑpter duas res. Una est vt sit iuxta membra ad hoc vt cum membra nutrimentum quod ad ipsa consueuit venire amiserint quod est sanguis bonus propter retentionem materiei eius que a stomacho fit et epate: propter aliquas causas que acciderūt operētur in eo virtutes naturales eorū: et coquant: et digerant: et nutriantur ex eo. Et sicut calor inatus digerit ipsū et rectificando facit ipsum sanguinem: similiter calor extraneus ipsum plerūqꝫ putrefacit et corrūpit. Hanc vero necessitatis partem non habent due colere. Due náqꝫ colere flegmati in hoc nō cōicant quod calor naturalis ipsū rectificat: et facit ex eo sanguinem: licet in hoc cōicent ei quod calor accidentalis ipm mutat: et facit ex eo rem putridam et corruptam. Altera est vt sanguini admisceatur vt ipsum aptum reddat ad membra flegmaticarum complexionum nutrienda in sanguie: quorum qui ea est nutriturus opꝫ flegma actualiter esse ſm meusuram notam: sicut est cerebrum: et hoc quidem in duobus est repertum coleris. ¶ Juuatiua vero est vt humectet iuncturas et membra que multe existunt motionis: ne siccitas eis accidat propter calorem qui ex motu prouenit et fricatione. Et hoc quidem est iuuamentum stans in terminis necessitatis. ¶ Non naturalis autē flegmatis aliud est superfluitas diuerse essentie vsqꝫ ad sensū et istud est mucilaginosum. Et aliud est in substantia equale in sensu: et in veritate diuersū: et est flegma crudū. Aliud est valde subtile et ipsū est aquosū. Aliud est valde grossū albū vꝫ: et est illud qḋ vocat gipseū: et ipsū est cuius subtile fuit resolutum ideo ꝙ in foraminibus et iūcturis diu fuit retentū qḋ omnibus existit grossius. Et ex flegmate est quoddá qḋ ē salsū: qḋ omnibus flegmatis speciebus acutius est et siccius et leuius. Omnis vero salsuginis causa est: vt aquose humiditati pauci saporis: aut priuate eo terree partes aduste complexionum siccarum et saporis amari equali tēpamento misceanī. Si eīm multe fuerint: amarus sapor prouenit. Et ex hoc quidem similiter fiunt sales et aque salse. Et ē etiā cum sal fit ex cinere alchali et calce: et ex aliis cum in aqua coquuntur: et colatur et coquitur illa aqua donec in salem coaguletur: aut ita dimittitur donec coaguletur. ¶ Similiter quoqꝫ flegmati tenui quod saporem non habet: aut cuius sapor adeo est paruus quod non superat: cū colera sicca natura se miscuerit adusta equalitatis admixtione ipm faciet salsū et calefaciet. hoc igiī flegma est colericū. ¶ Galienus vero dixit flegma hoc salsū fieri propter ipsius putredinem aut aquositatē que ei admista fuit. ¶ Et nos qdē dicimus putredinē ipsum salsum efficere iō ꝙ in ipso adustionē facit et cinereitatē: q̄ cū eis humidi-

tate ꝯmiscet. Sola aũt aquositas cũ ei admiscet salsedinẽ in ipso effi-
cere nõ valet: cũ ibi vlla alia non fuerit causa. Et mihi quidem videtur
ꝙ illa aut non permutationis est: sed continuitatis: tunc enim locutio
completa erit. Et ex flegmate est quod est acetosum. Et queadmodum
dulce est sm duos modos: dulce per suam essentiam: ⁊ aliud ꝓpter rez
extraneã que admixta fuit: Similiť acredo flegmatis acetosi sm duos
contingit modos. Uno ideo qꝛ res extranea ei admixta fuit q̃ est colera
nigra acris quam in subsequenti nominabim⁹. Altero ꝓpter cãm que
in ipsomet contingit: ⁊ illud quidem est vt flegmati dulci qd̃ diximus
ipso dulci existente accidat sicut accidit aliis succis dulcibus: qui prius
bulliunt ⁊ postea acescunt. Est aliud ponticuz cuius dispositio est quẽ-
admodum hec dispositio. fortasse enim erit eis ponticitas ꝓpea ꝙ cole-
ra nigra pontica ei admixta fuit. ⁊ fortasse erit eius ponticitas propter
causam qua in se vehementi infrigidatione infrigidatuz est adeo ꝙ ei⁹
sapor ad ponticitatem sit conuersus. Ideoqꝫ eius aquositas congela-
ta est ⁊ ad siccitatem parũ ⁊ terrestreitatez altera est. Et neqꝫ fuit calor
debilis qui ipsuz bullire faceret ⁊ conuerteret in acredinem: neqꝫ calor
fortis qui ipsum ꝯcoqueret. Et est flegmatis species vitrei spissi grossi
vitro liquefacto similis in sui viscositate ⁊ ponderositate. Quod plerũ-
qꝫ est acre: ⁊ plerũqꝫ saporez non habebit. Et videť ꝙ illud ex eo qd̃ ẽ
grossum saporem non habens sit crudum: aut conuertiť in crudum. Et
hec quidem est illa flegmatis species que in principio rei erat aquosa
frigida: que neqꝫ putruit: neqꝫ res alia ei admixta fuit: sed sic perman-
sit recondita donec fuit ingrossata ⁊ frigiditas fuit ei addita. ¶ Jam
igitur declaratũ est ꝙ corrupti flegmatis modi ex parte saporũ ipsius
sunt quattuor: salsuz: acre: ponticũ: ⁊ isipidũ. Et ex pte sue essentie sunt
quattuor: aquosum: vitreũ: mucilaginosum: ⁊ gipseum. Crudum vero
in collectione mucilaginosi continetur. ¶ Colera autez rubea: alia est
naturalis: alia est q̃ est superfluitas non naturalis. ¶ Naturalis est spu-
ma sanguinis: cuius color est rubeus clarus: ⁊ ẽ leuis acuta: ⁊ q̃nto ma-
gis fuerit calida erit ei⁹ rubedo maior. Que cũ i corpe generať in duas
diuidiť partes: quaꝝ vna cũ sanguine vadit: ⁊ altera ad cistiz transmit-
tiť fellis. Illud vero qd̃ de ea vadit cũ sanguine: cũ eo penetrat cã neces-
sitatis ⁊ iuuamenti. Necessitas vero est vt sanguini admisceatur ad nu-
trienda membra: in quoꝝ complexionibus magnaz colere rubee partez
esse oꝫ sm modũ quez mereť de diuisione sicut pulmo. Sꝫ iuuamentuz
ẽ vt sanguinẽ subtiliet ⁊ in itinerib⁹ ipsuz penetrare faciat. Quod vͦ d̃
ea colatũ ad cistim trãsmittiť fellis: cã necessitatis trãsmittiť: ⁊ vtilita-
tis. Necessitatis aũt aut est sꝫ totũ corp⁹ qd̃ est ipsuz a superfluitate mũ-
dare: aut sꝫ vnũ ipsius membruz qd̃ est fel nutrire. Utilitatis vero duo
sunt iuuamenta. Unuz est intestina a stercore ⁊ flegmate viscoso ablue-
re. Et aliud intestina ⁊ anĩ musculos pungere: vt quid sit ei necessariuz
sentiat: ⁊ egestiões emittat. Ideoqꝫ sepe accidit colica causa oppilatõis
q̃ fit in foramie qd̃ a felle d̃scẽdit ad intestia. ¶ Nõ nãlis vͦ colera: alia

est que a nā egredit̄ ꝑꝑ cāz extraneā q̄ ei admiscet̄. Alia ē que a nā egres-
sa est ꝑꝑ cām in se: qꝛ eius substātia est nō naturalis. Partis prime ē alia
q̄ est scita ꝛ famosa: ꝛ ē illa cui extraneū illud qđ ē admixtū ē flegma cu-
ius generatio magis ē in epate. Et alia ē q̄ est minoris fame ꝛ est illa cui
extraneū qđ est admixtū est melācolia. ¶ Nota aūt ꝛ famosa: aut ē cole-
ra citrina: aut ē cola vitellina. Flegma nāqꝫ cui admiscet̄ colera: qñqꝫ
est tenue: ꝛ generat̄ ide ꝓma. qñqꝫ ē grossuz ꝛ gnātur ide scđa. s. colera q̄
ouoꝝ vitellis similis existit. ¶ Que āt minoris ē fame ē illa q̄ colera vo-
cat̄ adusta q̄ aliquo duoꝝ gīat̄ modoꝝ. Unus est vt colera in se adurat̄
ꝛ accidat in ea cinereitas sed eius subtile nō sepet̄ ab ipsius cinereita-
te imo cinereitas in ea cōtineat̄: ꝛ hec quidem est peior. Et alius est vt
colera nigra extrinsecꝰ ad eā veniat ꝛ cū ea misceat̄: ꝛ hec qđē ē melior.
Huiꝰ aūt spēi colere color ē rubeꝰ: sꝫ nō est clarus neqꝫ floridus: imo est
magis similis sanguini: sꝫ non est tenuis: ꝛ plerūqꝫ a suo colore ꝑꝑ ali-
quas mutat̄ cās. ¶ Que v̊o in sui substātia extra nām ē: alia ē cuiꝰ ge-
neratio sepius est in epate. Alia est cuius generatio magis est in stoma-
cho. Et illa quidem cuius generatio magis est ab epate est vna species
q̄ est cū qđ in sanguine est subtile adurit̄ cuiꝰ spissitudo colera ē nigra.
Et que in stomacho magis generat̄ duas hꝫ ꝑtes: prassinā. s. ꝛ viridē:
vt erugo eris. Et mihi qđē vr̄ ꝙ prassina ex vitellina generat̄ cū adu-
rit̄. Cūz eīz adurit̄ adustio i ea efficit nigredinē ex q̄ cū citrinitate mi-
xta generat̄ viriditas. Zinaria v̊o videt̄ mihi ꝙ generet̄ ex prassina cū
tantum aduritur donec eius humorositas siccatur ꝛ ad albedinem re-
dire incipit propter sui siccitatem. Calor nanqꝫ in humido corpore in
primis nigredinem efficit: deinde denudat ipsum nigredine quando
eius omnino finit humiditatem. Et quando superfluit in eo ipsum al-
bificat. Et hoc quidē in lignis attēde que prius in carbonē vertunt̄ de-
inde in cinerē. Calor eīz in humido efficit nigredinē: ꝛ in eiꝰ ꝯtrario al-
bedinē. Et frigiditas in humido albedinē operat̄ ꝛ nigredinē in eiꝰ cō-
trario. Hec tñ duo iudicia q̄ in prassina ꝛ zinaria iudicaui estimatiua
sunt iudicia. Hec āt spēs q̄ dr̄ zinaria oībus colere rubee speciebꝰ cali-
dior existit: ꝛ peior ꝛ magis ꝑniciosa ꝛ dr̄ ꝙ ē ð substātia venenoꝝ. ¶ Co-
lere aūt nigre: alia ē nālis: alia nō nālis supfluitas. Naturalis ē bōi san-
guis fex ꝛ turbulētia ꝛ supfluitas in ꝯparatōe ad sanguinē: qꝛ oēs hūo-
res dicunt̄ supfluitates ad ꝯparatōez sanguis: cuiꝰ sapor inter dulcedi-
nē ꝛ pōticitatē existit. Que cū i epate generat̄ i duas separat̄ ꝑtes: q̄ruꝫ
vna in sanguinē penetrat: ꝛ alia ad splenē trāsmittit̄. ¶ Pars aūt que
cū sanguine penetrat vadit cum eo cā necessitatis ꝛ vtilitatis. Necessi-
tas vero est vt sanguini admisceatur eo modo quo debet in nutrimen-
to cuiusqꝫ membroꝝ in quoꝝ ꝯplexionibus magnam melancolie par-
tez esse oꝫ sicut sunt ossa. Utilitas vero est vt sanguinē restringat ꝛ con-
fortet ꝛ inspisset ipsuꝫ. ¶ Et pars eiꝰ q̄ ad splenē trāsmittit̄ ē illud quo
sanguis nō idiguit q̄ ad ipsuꝫ vadit cā necessitatis ꝛ vtilitatis. Necessi-
tas vero aut est ꝫꝫ corpus totuꝫ. s. vt a supfluitate mundet̄: aut ꝫm vnū

membrũ quod est vt splenen nutriat. Utilitas vero ideo accidit quia in
os stomachi quasi mulgendo profluit. Et hec quidem vtilitas duobus
est modis. Uno quia os stomachi stringit & confortat & inspissat. Alio
vt in ore stomachi cõmotionem faciat propter acredinem: & excitet ad
famem & facit desideriũ. ¶ Debes autem scire ꝙ colera rubea que ad
cistim transmittitur fellis est illud quo sanguis nõ indiget: & illud qđ
a felle egreditur est illud quo fel non indiget. Et similiter colera nigra
que ad splenem tranmittitur est illud quo sanguis non indiget: & illud
qđ a splene egredit est illud quo nõ indiget splen. Et quẽadmodũ illa
colera rubea postrema euigilat virtutem expulsiuã inferius: sic colera
ista nigra postrema virtutẽ appetitiuã euigilat superiꝰ. Unde sit deo
omnibus meliori factoribus laus. ¶ Melancolia vero non naturalis
non est ad modum hypostasis & fecis: immo est ad modum adustionis
& cinereitatis. Res nãq; humide cum rebus terrestribus admiscentur:
separatur terrestreitas ab eis aliquo duorum modoꝝ. aut ad modũ hy
postasis: & tale quale illud de sanguine est melancolia naturalis. & ad
modum adustionis: qđ est cum resolvit subtile & spissũ remanet: & ta-
le quale illud est de humoribus est melancolia superfluens: & ista quidẽ
vocat colera nigra: & neq; habuit hypostasim nisi sanguis. Ex flegma-
te enim propter sui viscositatẽ nihil descendit. Sic & ex oleo ex colera
rubea ꝑpter sui subtilitatẽ & terrestreitatis paucitatẽ: & sui motus assi
duitatẽ. Et ꝑpterea illud quod de ea a sanguine separatur in corpore
est parum: non descendit res qua sit curandum: nec cum separatur mo
ratur nisi parum: sed putrefit: aut a corpore expellitur: & cum putrescit
eius subtile resoluitur & spissum remanet & fit colera nigra adusta & nõ
hypostasiua. ¶ Melancolia autem que est superfluens: alia est que est
cinis colere: & qđ de ea adurit que est amara: inter quã tamen & colerã
rubeã quã adustã vocamus existit differentia: ꝙ illa est colera rubea
cui cinis hic fuit admixtus: hec vero non est nisi cinis per se cognitus
cuius subtile fuit resolutum. Alia est que est cinis flegmatis & qđ de eo
adustum fuit: & si flegma valde subtile & aquosum fuerit cinis eius erit
salsus: & si non: trahit ad acredinem & ponticitatem. Alia est que est ci-
nis sanguinis & qđ de eo est adustum: & hec quidem est salsa ad paucam
trahens dulcedinẽ. Alia est que est cinis melancolie naturalis: q̃ si sub-
tilis fuerit: erit eius cinis: & qđ đ ea adustũ est valde acre: sicut acetum
quod cum super terre faciem cadit ebullit: & eius odor est acris a quo
musce fugiunt & alia. & si grossa fuerit minoris erit acredinis cum pon
ticitate pauca. ¶ Male igitur colere nigre species sunt tres: colera ru-
bea cum aduritur & eius subtile resoluitur: & due alie diuisiones quas
post eam diximus. Melancolia vͦ flegmatica est tardioris ipedimenti
& malitie. Et melancolia colerica est que est fortioris malitie & velocio-
ris corruptiõis: verũtamen est susceptibilior curationis ꝙ ille. De aliĳs
vero duabus diuisionibus que magis acris est deterior existit. Si tamẽ
in eius principio auxilium presto fuerit: citius medicationem recipiet.

Tertia vero que minus super terram ebullit ꝛ minus in membra penetrat tardius perimit: sed ad resoluendū ꝛ ad maturādū ꝛ medicatiōē recipiendū magis est effrenis. He ergo sunt species humoꝝ non naturalium ꝛ superfluentiū. ¶ Inquit Gal. qui dixit ꝙ humor naturalis solūmodo est sanguis: ꝛ alij humores sunt superfluitates quibus non egetur: non dixit verum. Si enim solus sanguis esset humor qui membra nutrit: omnia in suis complexionibus ꝛ essentijs similia forent. Os autem carne durius non existit nisi qꝛ sanguis cui substantia dura melancolica fuit admista ipsum nutriuit. Neqꝫ cerebrum mollius est carne: nisi qꝛ sanguini qui ipsū nutriuit substantia mollis flegmatica fuit admista. Ipsum quoqꝫ sanguinem alijs inuenimus admistum humoribus qui ab eo separantur. Cum enim extrahitur ꝛ ordinatiꝫ ponitur inchoatim visu discernitur qđ separatur in partem que est sicut spuma: ꝛ est colera rubea. ꝛ partem que est sicut fex ꝛ res turbida etiā est melācolia. ꝛ partem que ē sicut albumen ouoꝝ ꝛ est flegma. ꝛ partem aquosam que est aquōsitas cuius superfluitas in vrina euacuatur. Aquositas nāqꝫ non est ex humoribus secūdis: neqꝫ est nisi ex eo qđ bibitur ꝛ non nutrit: neqꝫ est necessaria nisi in nutrimenti attenuatione ꝛ penetratione. humor nāqꝫ est qđ ex eo qđ bibitur ꝛ comeditur est nutriens. Qđ aūt dico nutriēs volo intelligi ꝙ est in potētia simile corpori. Qđ autem in potentia corporis. s. humani similitudinem habet est corpus cōmistum non simplex. Et aqua quidem est simplex. ¶ Sunt autē quidam hominū qui opinantur corporis virtutem sanguinis sequi multitudinem: ꝛ ipsius debilitatē sequi eius paucitatē. Sed nō est ita. Qđ vero attendit est dispositio eius quātitatis que de eo corpus ingredit. ¶ Et sunt quidam qui opinantur ꝙ cū humores aucti fuerint aut diminuti: postquā corpora humana ſm comparationem fuerint qua debent in quantitate vnius ad alterum sanitas erit conseruata. Sed nō est ita. Humores nāqꝫ preter istud mensuram in q̄ntitatē cōseruatā habere debent non in cōparatione alterius humoris: imo in se cum custodia mensuratiōis quā habēt in cōparatione vnius ad alteꝝ. ¶ Adhuc quidem remanserunt de rebus humoꝝ qōnes: que nō medicis: sed tm̄ pertinent phis: ideoqꝫ eas pretermisi.

¶ De qualitate generationis humoꝝ. ¶ Capl'm. 2.

Nutriens masticatione aliquā habet digestionē. Superficies eniꝫ oris superficiei stomachi ꝯtigua existit: imo est ac si vna esset superficies: neqꝫ in eo virt⁹ digestiua ex ipso: cūqꝫ masticatū tetigerit aliqua ipsum ꝯuersione ꝑmutabit. Et in hoc quidem auxiliatur saliua acqsita ꝑ digestionē in qua cadit calor inatus. Ideoqꝫ triticū masticatū in maturatione furūculoꝝ ꝛ exituraꝝ operat: qđ non operat triticū cum aqua tritū: neqꝫ illud qđ cū aqua coquit. Et dixerūt quidā ꝙ signum ondens nobis ꝙ masticatū iā paꝝ incipit digeri ē ꝙ neqꝫ prim⁹ odor neqꝫ sapor in eo inuenit. ¶ Deinde postq̄ stomachū ingredit integra digeritur digestione: non ꝑꝑ stomachi calorē tm̄: sed ꝑpter calorē mem-

brorum q̄ue ipſuȝ circundant:⁊ a dextra quidē epar:⁊ a ſiniſtra ſplen-
ſplen nāqȝ calefacit nō pp ſui ſubſtātiā:ſed ꝑpter arterias ⁊ venas mul
tas que in eo ſunt:⁊ ab interiori quidē eſt zirbuȝ adipinum quod cito
ſuſcipit calorem cauſa adipis ⁊ ad ſtomachum reducit: ⁊ ſupertꝰ qui-
dem cor mediante diaphragmate ab eo calefacto. ¶ Cūqȝ nutriens in
primis digeritur fit ſua eſſentia in multis animalium auxilio eius qđ ei
admiſcetur de eo quod bibitur:plerunqȝ chilus:⁊ eſt ſubſtātia liquida
ptiſane in ſpiſſitudine ſimilis. Deinde eius ſubtile a ſtomacho ⁊ iteſti-
nis attrahit:⁊ per vias venaruȝ que meſaraice vocant impellitur que
ſunt vene ſubtiles dure:omnibus inteſtinis continue. Cūqȝ per eas im
pellitur ad venam peruenit epatis que porta vocat:⁊ penetrat in epar
in diuiſionibus ⁊ ramis porte intrantibus ⁊ ſe minorantibus ⁊ ſubti-
liantibus ad modum capilloꝝ:occurrentibus orificijs diuiſionū radi-
cum vene que a gibbo epatis aſcēdit. Et nō facit ipſam penetrare in il-
las coanguſtationes niſi melior cōmixtio aque bibite ſupra id qđ indi
get corpus. Cum ergo in iſtaꝝ venarum villis diuidit ſic quaſi epar to
taliter tangat huius chili totalitatē:⁊ ꝑpter illud tunc eius operatio
eſt vehementior ⁊ fortior ⁊ velocior:⁊ tunc coquit. ¶ In omni autē de-
coctione que eſt huiuſmodi eſt res que eſt ſicut ſpuma:⁊ res que ē ſicut
hypoſtaſis:⁊ res fortaſſe erit cum eis aut que ad aduſtionē pertinet:ſi
decoctio ſuperflua fuerit:aut res que non eſt bene cocta:⁊ decoctio fue
rit minor q̄ꝫ decet. Spuma aūt eſt colera rubea. Et hypoſtaſis eſt melā-
colia que ambo ſunt nāles. Aduſti vero ſubtile eſt mala colera rubea.
Et eius ſpiſſum eſt melancolia mala non naturalis. Et qđ nō bene co-
ctum eſt flegma ē. Qđ āt de hoc toto res colata eſt que ē bñ cocta eſt ſan
guis. Qui tñ q̄ꝫdiu eſt in epate ſubtilior exiſtit q̄ꝫ debet ꝑpter aquoſam
ſuperfluitatē q̄ ꝑpter rē quam diximus eſt neceſſaria. ¶ Iſtud vero qđ
eſt ſanguis cum ab epate ſeparat ab aquoſitate ſuperflua illico mūdat
que neceſſaria nō eſt niſi pp cāȝ quādaȝ que iam ſublata eſt. ¶ Extrahi
tur ergo aquoſitas a ſanguine in vena que ad renes deſcendit ⁊ fert ſe-
cum ſanguinē qui ad renes nutriendos ſua q̄ꝫtitate ⁊ qualitate bonus
exiſtit:nutritqȝ renes vnctuoſitas huius aquoſitatis ⁊ ſanguineitatis:
deinde aliđ qđ remanet ad veſicaȝ tendit:⁊ poſt ad virgā. Sāguis aūt
eſſentie bone per venam magnā ad gibboſitatē epatis aſcēdentē vadit
⁊ tendit per venas que ab ea vt rami ſeparantur: deinde gedeguil ve-
narum:poſt ea ſedenechi gedeguil:poſt in ſuggentibus ſeguechi:dein
de in venis que ſunt ſicut villi capillaribus ſimiles: poſtea ſanguis ab
earum orificijs reſudando labit in mēbra ex parte diuina. ¶ Sanguis
ergo cauſa efficiēs calor eſt tempatus ¶ Et cauſa materialis eſt qđ de
nutrientibus eſt temperatū ⁊ de potibus bonis. ¶ Et formalis cā ipſiꝰ
eſt decoctio noua. ¶ Et eius cauſa finalis eſt vt nutriat corpus. ¶ Effi
ciens v̇o colere rubee cauſa eſt igneus calor ſupfluus:⁊ ꝑprie in epate.
¶ Et eius cauſa materialis eſt qđ de nutrientibus eſt ſubtile calidum
dulce ⁊ vnctuoſuȝ ⁊ acutū. ¶ Et eius cā ē formalis decoctionē ad ſup-

fluitatez ꝓcedere.¶ Et eius finalis causa est necessitas ⁊ vtilitas quas
nominauimus.¶ Efficiens autē flegmatis causa est caliditas attenua
ta.¶ Et eius materialis cā est qđ de nutriētibus est grossuz humidum
viscosum frigidnz.¶ Et eius causa formalis est decoctionis attenua-
tio.¶ Et eius finalis cā est necessitas eius.¶ Et vtilitas ipsi⁹ quas no-
minauimus. ¶ Melancolie autem hypostasiue quidē cā efficiens est
calor tēperatus.Sed causa efficiens aduste est caliditas que ab equa-
litate est egressa.¶ Et eius cā materialis est qđ de nutrientib⁹ est vehe-
menter grossuz pauce humiditatis:⁊ eoꝝ calidū ē fortius illo.¶ Et cā
ei⁹ formalis est fex hypostasiua ſm vnū duoꝝ modoꝝ:vnde neqꝫ labit̄:
neqꝫ resoluit̄.¶ Et eius cā finalis est necessitas eius ⁊ iuuamentū ipsi⁹
qđ nominauimus.¶ Melancolia aūt fit multa:aut pp calitatē epatis:
aut splenis debilitatē:aut pp frigoris vehemētiā ꝯgelantis:aut pp cō
strictionis ꝑseuerantiā:aut pp egritudines que multe ⁊ ꝓlixe fuerunt:
quare pp illud humores facti sunt cineres.¶ Cūqꝫ melancolia multi-
plicatur ⁊ iter stomachū ⁊ epar stat:sanguis ⁊ bonoꝝ hūoꝝ generatio
cum ea minorat̄:ergo sanguis minuet̄.¶ Debes aūt scire ꝙ gn̄ationis
humoꝝ cāe caliditas ⁊ frigiditas cū alijs existūt causis. Sed caliditas
equalis sanguinē generat.Et sup̄fluēs colerā gignit rubeā. Multūqꝫ
sup̄flua melancoliā gn̄at pp sup̄fluitatē adustionis.Et friditas quidē
flegma generat.Et multū sup̄flua gn̄at melancoliā pp sup̄fluitatē ꝯge-
latōis.¶ Debes aūt attēdere ṽtutes passiuas cū virtutū actiuaꝝ eq̄di-
stantia.¶ Neqꝫ oꝫ vt sit credulitas ꝙ oīs cōplō sibi gn̄at sil'e ⁊ nō sui
ꝯtrariū ꝑ accidēs:lꝫ nō sit ꝑ essentiā.¶ Cōplōni.n.multotiens accidit
vt ꝯtrariū generet.Frigida nāqꝫ cōplexio ⁊ sicca plerūqꝫ gn̄at humidi
tatē ex̄neaꝫ nō pp ꝯueniētiā:ſꝫ pp digestiue debilitatē.Et hmōi quidē
cōplexionē hn̄s est hō macer cuius iūcture sunt laxe:⁊ est leuis:⁊ ipse ē
timorosus: ⁊ frigidus tactu:⁊ suauis:⁊ vene anguste:⁊ similat̄ huic qđ
generatur senium de flegmate:lꝫ certa senij cōplexio frigida sit ⁊ sicca.
¶ Debes aūt scire ꝙ sanguis ⁊ qđ cum eo labit̄ tertiā hꝫ in venis dige-
stionē.Et cū ꝑ membra diuidit̄ vt vnūqđqꝫ suū recipiat nutrimentū hꝫ
digestionē quartā.¶ Sup̄fluitas igit̄ digōnis p̄ıe q̄ est in stomacho ꝑ
īteſtinoꝝ egredit̄ viā.Et scđe digestionis q̄ fit in epate sup̄fluitas pluri
mū cum vrina egredit̄.Qđ aūt de ea remanet:ad splenem ⁊ fel tendit.
Duaꝝ ṽo digestionū remanētiū sup̄fluitates ꝑ resolutionē q̄ nō sentit̄:
⁊ ꝑ sudorē:⁊ ꝑ sorditiē extrinsecā egrediunt̄.Cuius ps est ꝙ ꝑ foramina
egredit̄ sensibilia sicut ꝑ nares:⁊ instr̄ꝫ auditus:aut nō sensibilia sicut
ꝑ poros:aut extra nām sicut ꝑ apostema cū apiunt̄:aut qđ nascit̄ ex ad-
ditionib⁹ in corporib⁹ sicut pili ⁊ vngues.¶ Debes autē scire ꝙ si ali-
cuius hūores subtiles existūt:eoꝝ euacuatio cū debilitat:cui multū no-
cet in sui fortitudine suoꝝ poroꝝ ap̄litudo:pp qđ resolutionē sequitur
debilitas:⁊ ꝙ hūores subtiles ad eūandū ⁊ resoluēdū sunt faciles.Qđ
aūt ad resoluēdū ⁊ eūandū est facile spūi facile associari pōt in sua reso
lutione:cū eo igit̄ resoluit̄.¶ Et debes scire ꝙ queādmoduꝫ humores

isti in suis gñationibus causas hñt:sic ⁊ in suis motib⁹ hñt cās. ¶ Mo
tus nāq; ⁊ res calide sanguinē mouēt ⁊ colerā rubeā:⁊ fortasse moue
bunt melancoliā:⁊ forte facient eā. ¶ Quies vero flegma forte reddit
⁊ aliq̃s meliē spēs. Et ēt ipsemet estimatōes mouent hũores. verbigrā.
sanguinē.n.mouet res intueri rubeas:quapropter prohibemus illũ ex
cuius naribus sanguis fluit:res splendorē habentes rubeum aspicere.
¶ Et hec quidē dicimus de humoribus ⁊ eoꝝ generatōibus. ¶ Loqui
vero cōtra ꝑteruos ⁊ deuiātes debēt sapientiaꝝ opifices ⁊ nō medici.

¶ Doctrine gnte ad sciēdũ quid sit mēbꝝ ⁊ sue ptes. Capit.i.

Membra autem sunt corpora que ex prima humoꝝ generant com
mixtione:quēadmodum humores sunt corpora que ex prima ci
boꝝ generant cōmixtione:sicut cibi sunt ex prima cōmixtione generati
elementoꝝ. ¶ Mēbroꝝ autē alia sunt que sunt simplicia:alia sunt que
sunt ꝯposita. ¶ Et simplicia q̃dem sunt quoꝝ quācũq; sensibilē assum
pseris partē in noie ⁊ diffinitōe erit toti cōicans:sicut caro in suis pti
bus:⁊ os in suis ptibus:⁊ neruus in suis ptibus:⁊ his similia. Ideoq;
similium vocantur partium. ¶ Cōposita vero sunt illa quoꝝ quācũq;
acceperis partem in noie ⁊ diffinitione toti cōicans non erit sicut ma
nus ⁊ facies:pars enim faciei nō est facies:neq; pars man⁹ est manus.
Et vocant mēbra instrumētalia:eo ꝙ sunt anime instrumenta ad com
plendũ motus ⁊ operatiões. ¶ Primũ mēbroꝝ similiuz est os: quod
durum est creatũ:qm̃ ipsum est corporis fundamentũ ⁊ sustentaculum
motuũ. ¶ Post ipsum vero est cartilago que osse existit mollior:ideoq;
flecti pōt sed est oibus alijs mēbris durior. Cuius iuuamentũ in creatōe
fuit:vt ossium cum corporibus mollibus per ipsam melior fieret cōti
nuatio:⁊ vt durum cum molli nō absq; medio ꝯponeretur:duro enim
molle lederet ⁊ precipue in hora percussionis ⁊ ꝯstrictōis si nō esset cō
positio ordinata:sicut est in osse spatule ⁊ hypocũdriorum ⁊ in ossibus
costaruz:⁊ sicut est epiglotalis cartilago:⁊ illud q̃d est sub thorace:⁊ vt
per ipsam etiā foret melior iuncturaꝝ se adinuicē fricantiuz vicinitas:
ne sua duritie rumperent:⁊ etiam vt cum aliq̃s musculus se extenden
do ad aliq̃d peruenerit membroꝝ in quo os nō existat cui initatur ⁊ a
quo confortetur:sicut palpebraꝝ musculi vt sit ibi sustentaculum cor
dis eoꝝ ⁊ defensio:⁊ plerũq; etiaz in multis locis est necesse rem aliq̃
rei alicui initi que nō sit dura in vltimo sicut epigloti. ¶ Postea sunt
nerui qui sunt corpora a cerebro orta aut a nucha:alba:ad flectendum
mollia:⁊ ad separanduz dura:ad hoc creati vt per eos membra sensuz
habeant ⁊ motum. ¶ Post neruos sunt corde:que quidem sunt corpa
que ab extremitatibus musculoruz oriuntur ⁊ neruis similantur:⁊ ad
membra tendentes mobilia: plerũq; sua retractione retrahunt mēbra
ꝑpter musculi cōtractionem ⁊ congregationē ⁊ ꝑpter retrorsuz redu
ctionem:⁊ quandoq; relaxant laxamento sui propterea ꝙ musculus
dilatatur cum ad suum redit situm: aut supra mensurā quam eius hꝫ
longitudo:⁊ supra dispositionem quam habet cum in suo naturali exi

ſtit ſitu addit:ſicut in quibuſdam videmus muſculis: qui quidem ſm
plurimū ſunt ꝯpoſiti ex neruis qui ad muſculum tendunt:⁊ ab altera
parte egrediuntur :⁊ ex corporibus de quibus poſt cordarum relatōez
tractabimꝰ. Et hec quidez ſunt que ligamenta vocantur que etiam ſm
viſum ⁊ tactum neruoſa exiſtunt: ⁊ ab oſſibus venientia ad muſculuz
vadunt:⁊ fiunt fila ipſa ⁊ nerui in eo. Quod ergo eſt ſupra partez mu-
ſculi vocatur caro. Et qđ ab eo ſeparatur ⁊ ad iuncturam vadit ⁊ mem
brū motū: colligitur i ſeipſo ⁊ permutatur corda. ¶ Poſt eas aūt ſunt
ligamenta que prediximus que etiaz ſunt corpora neruo ſimilia: quoꝝ
quedam ſunt que abſolute ligameuta vocantur:⁊ quedaz ſunt que no-
mine alahacab: vel alchaab appropriantur. Illud vero qđ ad muſculū
extendit nō vocatur niſi ligamentū. Et illud qđ ad muſculū non exten
ditur: ſed tantum qđ eſt inter duo extrema oſſium iuncture cōtinuat
aut inter alia membra ⁊ vnam rem alij firmiter annectit propter qđ li-
gamentum vocatur:⁊ quandoqꝫ noie alahacab vel alchaab appropria
tur. Ligamentum vero nullum ſenſum habuit: ne ꝓpter motū multū
⁊ fricationem doleret. Iuuamentū aūt ligamenti ex eo qđ premiſſum
eſt perpenditur. ¶ Et poſt ligamēta ſunt arterie: que ſunt corpora que
a corde naſcuntur concaua: in longitudinem extenſa: neruoſa ⁊ in sui
ſubſtantia ligamentalia habentia motiones: dilatando ſe ⁊ ꝯſtringen-
do: que ex quietibus diſcernunt: que quidem ad hoc fuerunt create vt
cor euentetur:⁊ fumoſus vapor ab eo expellatur:⁊ ſpiritus mēbris cor
poris diſtribuatur. ¶ Poſt ſunt vene que arterijs ſimiles exiſtnnt ſed
ſunt ab epate:⁊ ſunt quiete: que quidē fuerūt create ad hoc vt ſanguis
membris que ſunt in corpore partiatur. ¶ Deinde ſunt pāniculi qui
ſunt corpora de filis neruoſis nō ſenſu ꝑceptis texta: quoꝝ ſpiſſitudo
tenuis exiſtit dilatata: alioꝝ corpoꝝ ſupficies cooperiētia ⁊ ꝯtinentia
ea: ꝓpter iuuamenta: ex qbus eſt vt ſummā eoꝝ in ſua figura ⁊ factura
cuſtodiant:⁊ ex eis eſt vt ea ab alijs corporibus ſuſpēdant: ⁊ eis anne-
ctant mediantibus neruo ⁊ ligamēto: que fila facta fuerūt: ex quibus
texti fuerūt ſicut renes dorſo:⁊ ex eis eſt vt mēbra ſm ſui ſubſtantiā ſen
ſum nō hn̄tia per ipſos habeant ſupficiem ſui eſſentia ſentientem: que
illud qđ ei occurrit ſentit:⁊ accidentaliter ſentit qđ in corpore accidit
qđ eis inuolutū eſt:⁊ hec qdem mēbra ſunt ſicut pulmo epar ſplen ⁊ re
nes: hec eniz ſua ſubſtātia nullo mō ſentiūt: ſed neqꝫ ſentit illud qđ in
eis ꝑcuſſionē facit niſi qđ de pāniculis ſup ea exiſtit cūqꝫ in eis accidit
ventus aut apoſtema ſentit: ſed vētū ſentit pāniculus accidētaliter pp
extenſionē que ꝯtingit in ipſo: apoſtema vero ſentit principium pāni-
culi ⁊ eius appenſionē accidētaliter: ideoqꝫ mēbruz apoſtematis gra-
uitate laxat. ¶ Poſtea eſt caro que eſt locoꝝ vacuoruz impletio: que in
hoꝝ mēbroꝝ ſitu in corpore exiſtunt:⁊ ipſoruz fortitudo qua ſuſtentat.
¶ In vnoquoqꝫ vero mēbro eſt virtus naturalis qua ei res nutrimēti
ꝯpletur. Et hoc qdem eſt nutrimētū attrahere:⁊ retinere: ⁊ aſſimilare
⁊ vnire:⁊ ſupfluitatez expellere. ¶ Et poſt hec quidem mēbra diuerſi-

ficantur. Sunt enim eoꝝ quedã que preter hanc virtutẽ insup aliam
virtutẽ habent que ab eis ad aliud ꝓcedit. Et quedã sunt eoꝝ que hoc
nõ habent. Et aliter. Quedã eoꝝ sunt que preter hãc virtutẽ insup vir
tutem habẽt que eis ab alio influit ⁊ sunt eoꝝ: quedam que nõ. ¶ Cum
ergo ꝯpositio fiet sequeť ꝙ est mẽbrum suscipiens ⁊ tribuẽs: ⁊ mẽbrum
tribuens ⁊ non suscipiens: ⁊ membrum suscipiens ⁊ non tribuens:
⁊ membrum neqꝫ suscipiẽs neqꝫ tribuẽs. ¶ De mẽbri' autẽ tribuentis
⁊ suscipientis inuentione non dubitamus: in cerebro nãqꝫ ⁊ epate oẽs
conuenerunt medici ꝙ vnũquodqꝫ eorum virtutẽ vite suscipit ⁊ ca-
lorẽ naturalem ⁊ spiritũ a corde: ⁊ vnũquodqꝫ eoꝝ principium hꝫ vir
tutis quã alijs tribuit. sed cerebrũ quidẽ prebet sensũ ſm quosdã ab-
solute: ⁊ ſm quosdam non absolute. ⁊ epar ẽ principiũ nutrimẽti ſm
quosdam absolute: ⁊ ſm quosdam nõ absolute. ¶ De membri aũt susci-
pientis ⁊ nõ tribuentis inuentõe nõ dubitamus: sicut caro est que sen-
tiendi virtutẽ ⁊ vite suscipit: ⁊ nõ ẽ alicuius virtutis principiũ quã alij
vllo modo tribuat. ¶ De alijs vero duab' diuisionis ptib' in vna eaꝝ
medici a magno phoꝝ diuersificati sunt. Phorum nãqꝫ magnus dixit
ꝙ mẽbrum tribuens ⁊ nõ recipiẽs est cor. ipsum est oĩuꝫ virtutũ prima
radix ⁊ oĩbus alijs mẽbris suas tribuit virtutes quibus nutriuntur ⁊
viuũt ⁊ quibus ꝯprehendunt ⁊ quibus mouent. Medici autẽ ⁊ quidã
primoꝝ phoꝝ has virtutes in membris partiti sunt: ⁊ nõ dixerũt qõ sit
mẽbrum tribuens ⁊ nõ suscipiens. Et phi quidẽ sermo cum subtiliter
certificatur est veracior. Sed medicoꝝ sermo in primis cum attendit
est magis mãifestus. Postea in alia diuisionis parte diuersificati sunt
medici inter se: ⁊ phi inter se. Una eniꝫ secta dixit ꝙ ossa ⁊ caro nõ sen
tientia ⁊ eoꝝ similia nõ perdurant nisi per virtutes proprias que sunt
in eis: q̃ non ab alijs principijs eis influxerunt: sed ꝑ illas virtutes cũ
nutrimentum eis transmitttitur sibi sufficiunt: ⁊ neqꝫ ipsa alij rei vir-
tutem tribuũt: neqꝫ etiam aliud membrum eis aliam tribuit virtutẽ.
Alia vero secta dixit ꝙ virtutes iste non sunt eis proprie sed ab epate
⁊ corde in generationis principio eis influxerũt ⁊ in eis quiete permã
serunt. Medico tamẽ non attinet vt in sequendo demonstratiua ꝓce
dat argumentatione. Unde de his duabus diuersitatibus ad veritatẽ
exitus proueniat: neqꝫ patet ei semita ad hoc inquantum est medicus:
neqꝫ hoc ipsum in aliqua suaꝝ ꝑscrutationum ⁊ suarum actionũ im-
pedit. ¶ Dꝫ aũt scire ⁊ credere in diuersitate prima ꝙ nõ est ei curan-
dum vtrũ cor sit principiũ sentiendi ⁊ motionis cerebro: ⁊ virtutis nu
trientis epati: aut nõ sit. Cerebrum nãqꝫ siue per se siue post cor habeat
principiũ animaliũ actionũ existit ꝯparatõe alioꝝ mẽbroꝝ. ¶ Et epar
similiter actionũ naturaliũ nutrientiũ principium existit alioꝝ mem-
brorum ꝯparatione. Et de alia quidẽ diuersitate dꝫ scire ⁊ credere ꝙ
nõ est ei curandũ vtrũ virtus naturalis i tali quale est os in principio
generatõis ab epate venerit: aut eam pro suamet ꝯplexione mereť: aut
nihil sit eoꝝ. ¶ Sed dꝫ credere ꝙ hec virtus ad ipsũ nõ ꝓfluit nisi ab

epate. Nam si inter ea via clauderet̃ ⁊ os nutrimentũ aptũ haberet: eiꝰ
actio destrueret̃: queadmodũ fit in sensu ⁊ motu cuȝ neruus qui ꝓue-
nit a cerebro stringit̃. Uirtus vero illa offi naturalis facta est dũ eius
ꝑmanserit ꝯplexio. ¶ Et tunc qdeȝ explanabit̃ ei diuisiõis habitudo:
⁊ videbit mẽbra principalia que sunt: ⁊ mẽbra principalibus deseruiẽ-
tia: ⁊ mẽbra non principalia absq; seruitio. ¶ Mẽbra vero principalia
sunt mẽbra que primaꝝ virtutũ que in corpore existũt que ad hoc sunt
necessarie vt singulare aut spẽs perdurent principia hñt. Scõm vero
singularis durabilitatẽ sunt tria principia. Cor qdem est principium
virtutis vite. Et cerebrũ quidẽ est principiũ virtutis sentiendi ⁊ mouẽ
di. Et epar qdẽ est principiũ nutriẽdi. Sȝ ſm spẽi durabilitatẽ sunt ꝓn
cipalia hec tria: ⁊ ẽt aliud q̈rtũ qd̃ spẽi existit ꝓpriũ. Et sunt testiculi q
vni rei sunt necessarij ⁊ ad rẽ aliã iuuatiui. Necessitas ergo ẽ ad sperma
gnãnduȝ qd̃ genealogiã ꝯseruat. Juuamentũ vero est ad hoc vt cõple-
mentum forme detur: ⁊ ꝯplexio masculina ⁊ femina ꝯseruet̃: q̃ spẽbus
aialis accidẽtia sunt insepabilia: ⁊ nec sunt ex rebꝰ in aialitatis essen-
tiaȝ ingrediẽtibꝰ. ¶ Mẽbroꝝ ṽo deseruiẽtiũ: alia sunt q̃ ſuitute deser-
uiũt ꝑparatoria: alia q̃ seruiũt ſuitute latoria. Et ꝑparatoria qdẽ ſuitꝰ
vocat̃ vtilitas. Latoria ṽo ſuitus absolute vocat̃. Seruitꝰ aũt ꝑpara-
toria ẽ anq̃ ꝓncipale opet̃. Et latoria ſuitꝰ postq̃ ꝓncipale opat̃. Cor-
dis vero seruiẽs preparator ẽ: sicut pulmo: ⁊ eius seruiẽs lator est sicut
arterie. Cerebri vero seruiens preparator est sicut epar ⁊ alia nutrimẽ
ti membra ⁊ custodie spiritus: ⁊ lator est sicut nerui. Epatis ṽo prepa-
rator seruiẽs ẽ sicut stomachus: ⁊ lator ẽ sicut vene. Et testiculoꝝ qui-
dem ſuiens ꝑparator sunt sicut mẽbra q̃ anteq̃ ipsi gnãnt sperma. Sȝ
coꝝ ſuiẽs lator ẽ virga in viris ⁊ vene q̃ sunt iter eos ⁊ ipsaȝ. Et in mu-
lieribꝰ silr̃ sunt vene q̃ sperma ad locũ ꝯceptõis ipellũt: ⁊ mulieres in-
suꝑ hñt matricẽ: ꝑ quã spermatis ꝯplet̃ vtilitas. ¶ Gal. aũt dixit ꝙ mẽ
broꝝ alia sunt q̃ opationẽ tm̃ efficere hñt: alia que iuuamẽtũ tm̃: ⁊ alia
sũt q̃ opatõeȝ ⁊ iuuamẽtũ hñt. primũ ẽ sicut cor. scd̃ȝ ẽ sicut pulmo. ter-
tium sicut epar. Dico aũt ꝙ ꝑ opationẽ oȝ intelligi illud qd̃ cũ re solũ-
mõ opationũ in vita singularis ingrediẽtiũ ꝯplet̃: aut in spẽi ꝑmanẽ-
tia: sicut cor in gnãtione spũs. ¶ Et ꝑ iuuamẽtũ oȝ itelligi illud qd̃ ꝑpa
rat̃ ad altertꝰ mẽbri opationẽ suscipiendã: ⁊ tũc erit opatio ꝯpleta ad
dandã singulari vitã: aut spẽi ꝑmanẽtiã: queadmodũ pulmo aerẽ ꝑpa
rat. Ipsuȝ ṽo epar ſm suã ꝑficit ꝑrio digõeȝ: ⁊ digõni tertie ⁊ quarte ap
paratũ ꝑstat. Ergo iquãtũ digõnẽ scd̃aȝ adeo ꝑfectã efficit quoad san-
guis ad ipsammet nutriendum sit bonus actõeȝ opatus est. Et inquã
tum operationem efficit que in alia expectata operatione auxiliatur
iuuamẽtũ efficit. ¶ Et ẽt denuo dicemꝰ ꝙ mẽbroꝝ alia sunt q̃ generant̃
ex spmate q̃ sunt similiũ ptiũ mẽbra ꝑter carnẽ ⁊ adipeȝ. Et alia sunt q̃
ex sanguie generant̃: sicut adeps ⁊ caro. Qd̃ eiȝ ẽ ꝑter hec duo ex duo-
bꝰ generat̃ spermatibꝰ: masculoꝝ spmate ⁊ spermate mulieꝝ. ¶ Sed se-
cunduȝ sermonẽ eius qui de sapiẽtibus verificauit: de spmate masculi.

generatꝛ sicut generatꝛ case⁹ de coagulo. Et de spmate mulieris gñatur sicut caseus generatꝛ de lacte. Et sicut pncipiũ coagulatõis ẽ i coagulo: ita pncipiũ coagulatõis forme ẽ in spmate viri. Et sicut pncipiũ coagu latiõis est in lacte: ita pncipiũ coagulatõis forme. s. virtutis patiẽtis est in spmate mulieris. Et quẽadmodũ vnũqdq3 duoꝝ coaguli v3 ꝛ lactis est pars substantie casei qui fit ex eis: ita vnũquodq3 duoꝝ spermatu3 est pars substantie embrionis. ¶ Hoc autem verbũ nõ parum imo mul tum verbis Gal. est contrariũ. Sibi nãq3 videtꝛ ꝙ cuiq3 duoꝝ spmatu3 inest virtus coagulatiua ꝛ virtus coagulatione3 suscipiens. Et pp hoc non se phibet quin dicat ꝙ virtus coagulatiua in masculis est fortior. ꝛ virtus coagulatõem suscipiens est fortior in feminis. ¶ Qualiter aũt sermo in hoc certificetꝛ: inuenitur in nostris libris qui sunt de sapiẽtijs radicalibus. ¶ Postea vero sanguis qui in tempore menstruoꝝ a mu liere separabatur fit nutrimẽtũ. ¶ Sed alia pars eius ẽ que i similitu dinem conuertitur substantie spermatis, ꝛ membroru3 que ex eo gene rantur ꝛ erit nutrimentũ augmentans ipsu3. Alia pars eius est que nõ nutrimentum fit adhuc sed est conueniens vt coaguletur ad implẽda loca membroru3 primoru3 vacua ꝛ fit caro ꝛ adeps. Et alia pars eius est supfluitas que nulli haru3 duaru3 rerũ est bona: ꝛ remanet vsq3 ad hora3 partus quã vtpote natura supfluã expellit. Cumq3 infans par turitur: sanguis quẽ ipsius epar generat huius sanguis vices supplet: ꝛ generatꝛ ex eo quod ab illo sanguine generabatꝛ. Et caro quidẽ ex san guine generatꝛ spisso quem caliditas ꝛ siccitas coagulant. Adeps vero ex eius aquositate ꝛ vnctuositate generatur qua3 frigiditas coagulat: ideoq3 ipsam caliditas resoluit. ¶ Mẽbra aute3 que ex spermate sunt creata: cum solutionẽ ꝯtinuitatis patiũtur: certa ꝯtinuitate nõ restau rãtur: nisi pauca ex eis: ꝛ in paucis habitudinibus: ꝛ in etate pueritie: sicut ossa ꝛ rami venaꝝ parui: nõ enim magni neq3 arteriaru3. ¶ Cum enim aliqua eoꝝ pars seiungitꝛ nihil loco eius nascitur: ꝛ hec qdẽ sunt sicut ossa ꝛ nerui. ¶ Illa vero que ex sanguine sunt creata renascunꝛ post perditionẽ suam: ꝛ ꝯtinuãtur tali substãtia qualis sunt ipsa: sicut caro. ¶ Et illud quide3 qđ est creatũ ex sanguine in quo adhuc virtus existit spermatis dum nõdum inter ipsum ꝛ sperma tẽpus intercessit nisi paruũ: illud mẽbrũ qñ tollitur iterum nasci põt: sicut dentes in eta te pueritie. Cum aũt sanguis ad aliam conuersus fuerit ꝯplexionẽ nõ iterum renascetur. ¶ Et dicemus etiam ꝙ mẽbroꝝ sentientiũ mobiliũ plerũq3 motus ꝛ sensus simul pricipiũ est vnus neruus: ꝛ plerũq3 sepa rantur: ꝛ erit principiũ cuiusq3 virtutis neruus. ¶ Et etiam dicemus ꝙ oium interioꝝ que pãniculis sunt inuoluta: pãniculus ex vno pãni culorum pectus aut ventrẽ coopientiũ nascitꝛ. Sed eoꝝ que in pectore sunt pãniculoꝝ origo sicut dyaphragmatis ꝛ venaꝝ ꝛ arteriaꝝ ꝛ pul monis est ex pãniculo interiore qui costas tegit: ꝛ mẽbroꝝ quide3 ꝛ ve narum que sunt in ventre pãniculi oriunꝛ ex siphac qui interius ven tris cooperit musculos. ¶ Oia quoq3 mẽbra carnosa sunt: aut villosa:

ſicut caro que eſt in muſculis: aut villis carentia ſicut epar. Et nullus
quidem motus fit niſi ꝑ villos. Voluntarius vero motus fit cū villorū
qui ſunt in muſculis. Et naturalis: ſicut motus matricis ⁊ venarū. Et
cōpoſitus ſicut motus tranſglutiendi fit villis ꝓpꝛijs ꝑ formaꝫ ex ſitu
longitudinis ⁊ latitudinis ⁊ trāſuerſionis. Attractioni vero ſunt villi
qui in longitudinē protendunt. Et expulſioni villi ꝗ in latitudinē ten
dunt cōſtringētes. Et retentorij villi ꝗ ex tranſuerſo vadunt. ¶ Mem
brorum aūt que vnam habēt tunicaꝫ ſicut venarum ⁊ veſice: tres villo
rum ſpēs adinuiceꝫ ſunt texte. Et membroꝝ que ſunt duas habētia tu
nicas villi ꝗ in latitudinē tendunt ſemꝑ in extrinſeca exiſtunt eoꝝ tu-
nica: ⁊ alij duo in tunica eoꝝ extrinſeca. Illi tñ qui in longitudine pro
tendunt ad ſuperficiē magis declināt extrinſecā. Qui taliter nō creati
fuerūt: niſi ne attrahendi ⁊ expellendi villi ſimul exiſtant: imo melius
eſt vt villi attrahendi ⁊ retinēdi ſunt ſimul: niſi in inteſtinis: non enim
multa indigent retentione: ſed attractione ⁊ expulſione. ¶ Et dicem⁹
ēt ꝙ membroꝝ neruoſoꝝ corpora a ſui ſubſtātia aliena ꝯtinentiuꝫ: alia
ſunt que vnam habēt tunicā: ⁊ alia que duas. ¶ Que aūt duabus cōſi-
ſtunt tunicis nō taliter creata fuerunt niſi ꝑꝑ iuuamēta multa. Quoꝝ
vnum eſt multa neceſſitas multe cuſtodie fortitudinis ſue corporeita-
tis: ne ſcindant cū fortitudinis motus eius qđ cōtinet in eis: ſicut arte
rie. Secūdum eſt multa neceſſitas multe cuſtodie in re corporis quod
in eis eſt reconditū ne reſoluat ⁊ egrediatur. Reſolutionis vero timor
ꝯuenit cū ſue raritatis ſi vnam haberet tunicā. Et exitus timor ē ideo
ꝙ ꝑꝑ hoc etiam ad ſcindendū eſſent apte. Et hoc ꝗdem corpus qđ in
eis eſt reconditū eſt ſicut ſpūs ⁊ ſanguis ꝗ in arterijs ſunt reconditi in
quoꝝ cuſtodia valde eſt ſtudendū ⁊ de ꝗbus timet ne pro nihilo rece-
dant. Spiritus ꝗdem ꝑꝑ reſolutionē. Et ſanguis ꝗdem ꝑꝑ fiſſuraꝫ: ex
hoc nāqꝫ maximū timet malū. Tertius eſt qm̄ cum alicui membro fue-
rit neceſſariū: vt ſit ipſius attractio ⁊ expulſio motu vehementi: factuꝫ
eſt vnicuiqꝫ earū ſingulariter inſtrumētū ſine ꝑmixtione: ⁊ hoc eſt ſicut
ſtomachus ⁊ inteſtina. Quartū eſt qm̄ cū voluntas fuerit vt vnaqueqꝫ
mēbri tunica operationi: que eſt ei propria ſit ꝑparata: ⁊ vnaqueqꝫ dua-
rum operationū acciderit ꝓpter cōplexionē ab alterius operatiōis cōple-
xione diuerſam: fuit melius iter eas diuidere: ſicut ſtomachus in quo
fuit volūtas ſentiēdi virtutē eſſe. qđ quidē nō fit niſi in mēbro neruoſo.
⁊ digerēdi. qđ ſimiliter nō fit niſi ꝑ membrū carnoſum. ¶ Unicuiqꝫ igi
tur harū duarū rerū tunicā poſuerūt per ſe: tunicam neruoſam virtuti
ſentiēdi: ⁊ tunicā carnoſam digerēti. Et natura ꝗdem intrinſecā tunicā
fecit neruoſam. Et extrinſecā carnoſam. Pōt nāqꝫ digerētis operatio ad
id qđ digeſtū eſt in potentiā ſine occurſu peruenire. Sentiens vero id
qđ ſentit non pōt ſentire niſi obuiando ei ſenſu vꝫ tact⁹. ¶ Et dicem⁹
etiam ꝙ ſunt quedā mēbra: quoꝝ cōplexio ſanguini eſt ꝓpinqua. non
ergo indiget ſanguis in eorū nutrimento multotiens cōuerti: ſicut car
nis. Quapropter in ea neqꝫ foramina facta fuerūt neqꝫ ventriculi: in

quibus aliquāto tpe nutrimentū qđ ei tigerit imoretur:⁊ deinde caro
ex eo nutriat:imo illico cū ei nutrimentuz occurrit in ipsaz conuertit.
Et sunt ex membris quedā quorum complexio a sanguinis cōplexione
valde est remota. Ideoq cum necesse fuerit sanguinē ea nutrire opor
tebit vt in similitudinez substantie eor multis cōuersionibus ordina,
tim cōuertatur:sicut os. Quapp in creatione ante vnū positū fuit sorti
tamen qđ eorum nutrimēto tanto cōtineat tpe quanto illud in eius si,
militudinē cōuertat:sicut in osse cruris ⁊ adiutorij.aut foramina mul,
ta in ipsis diuisa:sicut in osse mādibule inferioris. Et mēbris quidem q
sic sunt necesse est vt nutrimēto ampliori q̄ eis tunc sit necesse repleant
vt paulatim ⁊ paulatim ꝓcedant illud in sui similitudinē conuerten
do. ¶ Membra aūt fortia supfluitates suas ad mēbra ōbilia sibi vici,
nia expellunt: sicut cor ad ascellas: ⁊ cerebrum ad loca que sunt post
auriculas:⁊ epar ad inguina.

¶ Doctrina.vi.cuius est summa vna:⁊ vnum capitulum.

¶ Sūma est de virtutibus cuius sex sunt capitula.

¶ Summe que est doctrine sexte que est dictionis prime quod est đ ge,
neribus virtutum sm sermonez vniuersalem. Capitulum.I.

Virtutum ⁊ operationum adinuicem alie ex alijs cognoscuntur.
Omnis enim virtus operationis existit initium. Neq aliq ope,
ratio ꝓuenit nisi ex virtute. Ideoq vtrasq in vno posuim⁹ capitulo.
¶ Virtutū aūt genera ⁊ operationū ex eis ꝓuenientiū apud medicos
sunt tria que sunt:genus virtutū vitaliū:⁊ genus virtutū nāliū:⁊ ge,
nus virtutū aialium. ¶ Et multis qdem phoꝝ ⁊ medicis oibus:⁊ pre,
cipue Gal. vr̄ q̄ vna queq virtutū mēbrum principale hz qđ eius exi,
stit minera ⁊ a quo eius procedūt operationes. ¶ Et vr̄ eis q̄ virtutis
aialis sedes sit cerebrū:⁊ ipsius ab eo proueniant operationes. ¶ Et q̄
virtus nālis duas hz species. Et vna species est cuius finis est custodi
re indiuiduū ⁊ cōseruare ipsum:que ministrat in re nutrimēti quous,
q ad finem crescentie eius nutriat corpus. Et huius qdem speciei se,
des ⁊ opationū ipsius ꝓcessus est epar. Altera vero species ē cui⁹ finis
est speciem cōseruare que est ministrans in re generatōis:⁊ sepat ex hu,
moribus corporis spermatis substantiā:deinde ipsuz informat sui crea
toris precepto. Et huius qdem speciei habitatio ⁊ operationuz ipsius
ꝓuentus sunt testiculi. ¶ Vitalis vero virt⁹ est illa que spūs inesse con
seruat:q sensus ⁊ motus vehiculū existit:⁊ ipsum reddit aptū ad eorū
impressiones recipiēdas cū ad cerebrū peruenit:⁊ facit ipsum poten,
tem dandi vitam vbicūq expandit. Et huius qdem virtutis sedes ⁊
operationis ipsius processus est cor. ¶ Omnibus aūt philosophis ma,
iori.i. Aristoteli videtur q̄ omnium istarū operationū principiū existit
cor. Sed primarū operationū earū manifestatio in his predictis existit
principijs. Queadmodū apud medicos cerebrū est sentiēdi principiū:
⁊ post hoc quisq sensus habet membrū in quo eius apparet operatio.
Preterea cū considerant sicut dicunt ⁊ certificant inueniūt rē sicut vi,

detur Aristoteli: et non quemadmodum ipsis videtur: et inveniunt tractatus suos extractos ex propositionibus sufficientibus et non necessariis in quibus non assequuntur nisi quod ex rebus apparet. ¶ Medico autem inquantum medicus non attinet ut consideret que sit harum duarum sententiarum veritas: sed illud considerare philosophus aut physicus debet. ¶ Medicus autem cum concedit ei membra hec prenominata istarum virtutum principia existere non curat in eo quod de esse medicationis considerat an ex aliis habeant principiis que sunt ipsis priora: vel non: neque illud ex eis existit quod philosophus non ei levia facit.

¶ De virtutibus naturalibus quibus ministratur. ¶ Capitulum. 2.

Virtutum vero naturalium: alie sunt que sunt ministrantes: alie sunt que ministrate. ¶ Et ministratarum quidem duo sunt genera. Unum genus ministrat in re nutrientis ad hoc ut individuum remaneat: quod in duas partitur species: nutritivam: et crescitivam. Et alterum genus ministrat in nutriente ad hoc ut remaneat species: quod etiam in duas dividitur species: in generativam: et formativam. ¶ Virtus vero nutritiva est illa que nutriens in nutriti convertit similitudinem: ideo ut per ipsum restaurationem eius recuperet quod dissolutum fuit. ¶ Virtus autem crescitiva est illa que in totius corporis diametris addit secundum proportionalitatem naturalem: quatenus ipsum ad finem augmenti perducat per illud quod ipsum ex nutriente ingreditur. ¶ Nutritiva vero virtus crescitive servit: eo quod nutritiva quandoque affert nutriens ei quod dissolvitur equale: quandoque minus: quandoque plus. Sed crescitiva non erit nisi cum quod ingreditur plus fuerit eo quod dissolvitur. Non tamen totum quod taliter existit est crescitiva. Impinguari enim post macredinem in etate consistentie est huius secte: non tamen est crescitiva. Non est enim augmentum nisi illud quod secundum naturalem proportionalitatem in omnibus existit diametris: quatenus ipsum ad crescentie perducit complementum. Deinceps vero post hoc nullo modo est ibi crescentia: et si sit ibi impugnatio. Quemadmodum ante consistentiam non existit etiam ariditas: et si sit ibi ma, credo: licet illud longius existat et a necessario exiens magis. ¶ Et nutritive quidem operatio tribus particularibus completur operationibus. Una est permutationis substantie comprehensio que est sanguis aut humor que est in potentia propinqua in effectu similis membro. Quod quandoque fallit: quemadmodum in egritudine contingit que atrophia vocatur que est nutrimenti defectus ¶ Et alia est adherentia que est ut hoc receptum nutrimentum completo effectu efficiatur. scilicet ut membri pars fiat. Quod plerumque fallit quemadmodum in hydropisi contingit carnosa. ¶ Et tertia est similitudo que est ut hoc receptum quod iam factum est pars membri ponatur ei ab omnibus partibus simile usque in essentia et colore. Quod quandoque fallit: quemadmodum contingit in albaras et morphea. Cambium enim et adherentia iam ibi sunt reperta: sed similitudo non ibi invenitur. Et hanc quidem operationem efficit virtus immutativa que est una de virtutibus nutritive et est in homine una in genere et principio primo: sed in membris similium partium diversificatur. ¶ In unoquoque namque membro existit virtus secundum eius complexionem que nutrimentum in eius convertit similitudinem diversa a virtute que nutrimentum in similitudinem alterius permutat.

¶ Immutata vero que est in epate operationē efficit toti corpori cōēz.
¶ Generatiue vero virtutis due sunt species. Una est que in masculis ꝛ feminis sperma generat. Altera est q̄ diuidit virtutes q̄ sunt in spmate: ꝛ pmiscet eas tēperādo ſm ꝙ vnicuiqꝫ ꝯuenit membro: dans neruo complexionem propriam: ꝛ ossi complexionem propriam. Hoc tamē totum prouenit de spermate similiū partiuꝫ ꝛ similis pmixtionis: ꝛ hanc quidem virtutē vocant medici virtutē imutatiuā primaꝫ. ¶ Uirt⁹ vero informatiua imprimēs est illa ex qua precepto sui creatoris procedit membroꝝ lineatio: ꝛ ipsoꝝ figuratio: ꝛ cōcauitas: ꝛ foramina: ꝛ lenitas: ꝛ asperitas: ꝛ eoꝝ situs: ꝛ ipsoꝝ ꝯtinuitas: ꝛ ad vltimum operationes que ex finibus dimensionum eorum pendent. ¶ Et huic quidem virtuti ministrantes sunt que rem nutrimenti ministrant ad speciem custodiendam: ꝛ sunt virtus nutritiua ꝛ crescitiua.

¶ De virtutibus naturalibus ministrātibus. Capitulū. 3.

Virtutes v̄o naturales q̄ ministrāt tātuꝫ virtuti nutritiue sunt ministrātes q̄ sunt quattuor virtutes: attractiua: retētiua: digestiua: ꝛ expulsiua. ¶ Attractiua vero fuit creata ad attrahēdū nutrimētū: q̄ quidē operaꝛ hoc villis mēbri in quo est ſm lōgitudinē ꝓtēsi. ¶ Et retētiua fuit creata vt iuuatiuū retineat dum virtutes ipsuꝫ iuuātes in eo operaꝛ q̄ ab ipso alimētū suscipiūt: qꝺ equidē efficit villis q ex trāsuerso ꝓtēdunꝛ. Et est ēt cū villi qui ſm latitudinē incedūt auxiliū prebēt. ¶ Digestiua vero est illa q̄ qꝺ attractiua attraxit ꝛ retinuit: retētiua in essentiā cōuertit aptam virtutū in ea pmutationē facietiū opatiōi: ꝛ cōplexionē que conuersioni nutriētis in effectu ē ꝯpetēs. ¶ Hec est enim eius opatio in iuuatiuo q̄ vocaꝛ digestio. ¶ Ei⁹ v̄o opatio ē in supfluitatib⁹: vt si possibile fuerit eas i hāc mutet dispōnē q̄ ēt vocaꝛ digestio. Aut vt eaꝝ egressionē a mēbro i quo sunt retēte facilē efficiat cū expulsione eaꝝ attenuādo essentiā si qꝺ ꝓhibꝫ fuerit grossities: aut ingrossando si qꝺ vetat fuerit tenuitas: aut incidēdo si qꝺ ꝓhibet fuerit viscositas. Et hec quidem operatio vocaꝛ maturatio. Est tamen cum digestio ꝛ maturatio synōima dicuntur. ¶ Expulsiua autēz est illa que supfluitatē expellit ex nutrimēto residuā que ad nutriēdū non est cōueniens: aut q̄ excedit mēsurā que sufficit ad nutriēdū ꝛ q̄ nō est necessaria: aut euacuat in receptaculo sibi apto sicut vrinā i vesica. Et hec quidē virt⁹ has expellit supfluitates: aut p ꝑtes ꝛ foramīa que sunt eis ꝑparata: vꝉ si nō fuerint ibi foramina ꝑparata a nobili expellit ad ignobile ꝛ a duro ad laxum. Cumqꝫ in parte expulsiōis fuerit declinatio meri supfluitatis nō ꝯuertit eā virt⁹ expulsiua ab illa semita inq̄ptū possibile fuerit.
¶ His autē quattuor virtutib⁹ nālibus quattuor prie seruiūt q̄litates s. caliditas: frigiditas: siccitas: ꝛ humiditas. ¶ Sꝫ caliditas fuctiū oib⁹ quattuor ꝓ certo ē cōe. ¶ Frigiditas v̄o cū alicui eaꝝ seruit accñtaliter ꝛ nō essentialr. Qꝺ eiꝫ frigiditati iest essentialr ē vt oib⁹ virtutib⁹ sit cōtraria qm̄ oiuꝫ v̄tutū opatōes p motū existūt. Et hoc q̄dē in attractōe ꝛ expulsiōe manifestū existit. Sꝫ in digestione etiā qm̄ digestio ꝯplet per

partes eius qđ fuit ingrossatū ⁊ inspissatū partiēdo ⁊ adiungēdo ei qđ attenuatū fuit ⁊ subtiliatū. Et he quidē motiōes sunt separātes ⁊ tēperātes. Retētiua vero operat villos mouēdo trāsuersos ſm figurā ꝯphēsionis bñ factā. Et frigiditas quidē est paraliticū faciēs ⁊ mortificās: ⁊ ab oib' ꝓhibēs opatiōib'. Ad retētionē tñ faciēdā accñtalr cōfert qm̄ villos ſm bone ꝯprehēsionis figurā tenet. Non ergo in opationib' virtutū essentialiter ingredit: sꝫ tali pparat instrumētū dispositiōe qua ipsuꝫ suā custodit operationē. Et expulsiua qdē a frigiditate iuuat ꝓpterea ꝙ vētositatis ꝓhibet fieri dissolutōeꝫ q̄ ad expellēduꝫ iuuat: ⁊ qꝛ in ei' auxiliat grossitie: ⁊ ꝓpterea ꝙ villuꝫ q ſꝫ latitudinē ꝓtēdit exprimēteꝫ ꝯtrahit ⁊ ispissat ipꝫ: ⁊ hoc ē ēt instrꝫ pparare: ⁊ nō ē in ipsamet opatiōe auxiliū ferre. Et frigus nō itrat in ſuitiū haꝝ virtutū nisi p accñs. Si eiꝫ in ipsamet ingrederet: opatōib' noceret ⁊ motiones debilitaret. Siccitas v̊o in triū v̊tutū opatiōib' necessaria existit: q̄ sunt: due mutatiue localr ⁊ retētiua. Duab' v̊o localr mutatiuis: q̄ sunt attractiua ⁊ expulsiua: p̄bet siccitas auxiliū: eo ꝙ multā eis efficit sustētationē q̄ i motu ē necessaria: motu vꝫ spūs q has v̊tutes ad suas defert opatiōes ipulsione vehemēti quā ⁊ talē qualis ē ipsa hūoralis ꝓhibꝫ fluxus cū i substātia fuerit spūs aut istri. Sꝫ retētiue pp ꝯstrictiōeꝫ. Digestiua āt plus idiget hūiditate. ¶ Post hec āt cū inter q̄litates actiuas ⁊ passiuas cōparaueris inq̄tū iste virtutes eis indigēt: repies virtutē retētiuā plus indigere siccitate q̄ caliditate eo ꝙ tp̄s in quo quiescere dꝫ villus retētiue maius est tempore in quo moueri debet villus qui ſm amplitudinem tendit ad constringenduꝫ. Nam tempus quod est ad mouendum est illud qđ caliditate indiget ⁊ est breue: Et totuꝫ reliquū tempus eius operationis est ad tenēdū ⁊ ad quiescendū. Et qꝛ puerorum complexio plus declinat ad humiditatem ideo virtus h̄ in eis plus est debilis. Attractiua vero plus indiget caliditate q̄ siccitate: quoniaꝫ caliditas adiuuat in attractione in eo ꝙ maior pars sue operationis est mouere: ⁊ plus necesse est ei mouere partes sui instrumēti q̄ quietas facere ⁊ cū siccitate stringere. Hec eniꝫ virtus non tantū indiget multo motu: sed plerūqꝫ ēt motu indiget vehemēti. Et attractio quidē fit aut virtute attractiua quemadmodum magnes attrahit ferrum: aut implendo vacuum sicut aqua trahitur in azaracha: aut calore sicut in lampade attrahitur oleum: licet hec pars tertia reducatur necessario ad implēdum vacuum apud certificantes: immo est ipsamet. Cum ergo virtus attractiua caliditatis habuerit auxilium: fortior erit attractio. Expulsiua vero minus indiget siccitate q̄ attractiua: ⁊ retentiua. Non enim indiget constrictione retentiue: neqꝫ inseparabilitate attractiue ⁊ constrictione eius ⁊ circundatione attracti tenendo partes instrumēti do nec ad illas alterius ptis attractio pueniat. Et ad vltimū nullo mō indiget expulsiua qete sꝫ motu ⁊ inspissatōe pauca q̄ ad exprimēdū ⁊ ad expellēdū tali adiuuet mēsura quaten' p ipsaꝫ remaneat instrumētū: figurā exp̄ssiōis ⁊ ꝯstrictōis ꝯseruās. Quēadmodū i retētiua tp̄s lōgū.

Et in attractiua tēpus breue est necessariū donec ptiū attractio vnam applicet alijs:idcq3 siccitate par indiget. ¶ Que aūt plus eis oībus indiget caliditate est digestiua:q̄ siccitate nō indiget sed humiditate vt nutriens efficiat ad penetrādū in foramina & ad figuras recipiēdas aptū reddat. ¶ Neq3 pōt aliqs dicere q̄ si humiditas in digerēdo ess3 iuuatiua: pueri possent res duras digerere. Nō ei3 puenit pueris nō posse illud & iuuenibus posse pp hoc:s3 ppter hōgeneā & hōgence elōgatione3. Quod ei3 ex reb' durū existit oplexioni pueroꝝ nō est homogeneum. Uirtutes igit̄ digestiue corā eo nō opant̄:neq3 ipsu3 recipiūt retētiue:s3 cito ipsu3 expellūt expulsiue. Juuenū v̄o oplexionib' est id ueniens:& ad eos nutriēdos ueniēs. Et ex hoc quidē collectū est qđ retētiua indiget ostrictōe & figuraꝝ ostrictiōis fixiōe lōgo tpe & pauco motōis adiutorio. Et attractiua ostrictōe indiget & fixione & ostrictōis tpe breuissimo & in motu multo idiget auxilio. Er expulsiue ē necessariū stringere tm̄ sine fixione de qua nō est curādū. Et indiget adiutorio ad motu3 faciēdū. Et digestiue est necessariū eliquare & tēperare: ideoq3 virtutes iste qualitates illas quattuoꝛ inequaliter operari faciunt & eis inequaliter indigent.

¶ De virtutibus animalibus. Capitulum. 4.

Virtutes aūt animales intelligi volūt p illas:virtutē illā que cū in mēbris recepta fuerit pparabit ad recipiēdū virtutē sensus & motus & operatiōis vite:quib' etiā admiscent̄ timoris & ire motōes: pptērea q̄ in eis reperiūt dilatationē & ostrictōe3 que accidit spūi q̄ huic cōparatus est virtuti. ¶ Nos aūt explanabim' sūmā hāc & dicem' q̄ quēadmodū ex humoꝝ spissitudine ꝫm aliquā oplexionē substātia generatur spissa que est mēbrū aut pars mēbri: ita ex humoꝝ vaporibus & eoꝝ subtilitate ꝫm aliquā oplexionē substātia generat̄ subtilis est spiritus. Et sicut apud medicos epar prime generatiōis ē principiū:ita coꝛ generationis scđe principiū existit. Et hic spūs cū ꝫm oplexionē puenit quā d3 habere:ad hāc virtutē recipiēdā pparat̄:deinde oīa illa pparat mēbra ad recipiēdū oēs alias virtutes animales & etiā reliquas. ¶ Uirtutes equidē animales in spiritu quidē & in mēbris nō pueniūt nisi post q̄ hec vitalis puenit virtus. Jōq3 l3 virtutes animales alicuius mēbri destruant̄: viuū tm̄ mēbru3 adhuc existit:nisi hec virtus in eo fuerit destructa. Nōne vides qđ mēbrū stupidū aut paraliticū vnumqđq3 ꝫm humiditatē est nō habēs sensu3 neq3 motū:aut pp cōplexionē que phibet ipsu3 eos recipe:aut pp oppilationē q̄ accidit iter cerebrū & ipsu3 i nernis q ad ipsu3 puenūt & tamē ipsu3 est viuū. Et mēbrū cui accidit est nō habēs sensu3 neq3 motū & accidit ei vt putrefiat & corrūpat̄. Jn mēbro ergo paralitico est virtus que eius custodit vitā donec cum remotū fuerit quod phibet pfluat ad ipsum virtus sensus & motus. Jpsum nāq3 pparatū erat ad suscipiēdū eā pp virt' vitalis sanitatē in eo. Prohibēs ei3 nō phibuit nisi vt nō eā in effectu recipet. S3 mēbrū nō sic est mortuu3. Et preparās nō est virtus nutriendi tm̄: ita vt dicamus q̄ q̄diu

virtus nutriendi affuerit viuū erit: ⁊ cū destruet erit mortuū: qm̄ hoc ip
suz verbū virtuti afferemus nutritiue. Fortasse enim plerūqȝ in aliquo
eius operatio destrueret ⁊ membrum viuū remanebit. Et fortasse ple-
rūqȝ remanebit eius opatio ⁊ mēbrū tēdet ad mortē. Et si virtus nutri-
tiua inq̄tū est nutritiua esset ipsa virtus que p̄parat ad sentiendū ⁊ mo
uendū vegetabilia p̄parata forent ad sensuz ⁊ motū recipiendo. Restat
ergo vt sit preparans alia res que ꝓpriā sequat ꝯplexionē q̄ vocat virt⁹
vitalis. Et ipsa quidē est pria virtus q̄ in spiritu ꝓuenit cū spūs ex sub-
tilitate humoꝝ ꝓcedit. Deinde spūs ꝭm phm Aristotelem per eā recipit
principiū primuz ⁊ animam primā ex qua alie ꝓfluunt virtutes. Harū
vero virtutū operationes ab hoc proueniūt spiritu in pricipio rei: sicut
etiam sensus apud medicos non prouenit per spiritū animalez qui est
in cerebro nisi ad crystalloydē penetrat aut ad linguam ⁊ alia. ¶ Cum
ergo per spūs in ventriculum peruenerit cerebri cōplexionē recipiet ⁊
erit cōuenlens vt ex eo proueniāt virtutum operationes que in eo prio
reperte sunt: ⁊ similiter in epate: ⁊ similiter in testiculis. ¶ Et apud me-
dicos quidē nisi postq̄ spūs in cerebro ad aliaz ꝯuertit ꝯplexionē non
preparat ad recipiēduz animā q̄ est principiū motus ⁊ sensus. Et silr in
epate lȝ p̄ma ꝯplo iā iuuerit ad recipiēdū virtutē primā vitalē. Et silr
in vnoquoqȝ mēbro. Apud eos eiȝ vnūqōqȝ opationū gen⁹ aliā hȝ aiaz.
Et neqȝ est aia vna ex qua v̊tutes iste ꝓfluūt: qm̄ hui⁹ sūme aggregatio
est aia. Et siqdē pria cōplo iaȝ adiuit virtutez primā recipiendā: tūc iaȝ
dedit vitalez vbi prouenit spiritus ⁊ virtus que sunt eius ꝑfectio. Hec
antez virtus apud eos nō sola sufficit vt spūs per ipsaz oēs alias susci-
piat virtutes nisi ꝓpria ꝓuenerit cōplexio. Preterea dixerūt ꝙ virtus
hec p̄ter hoc ꝙ ipsa est p̄parās vitā: est ēt mot⁹ substātie spūalis subtilis
principiū ad mēbra ⁊ principiū ꝯstrictōis ⁊ dilatatōis aeris attracti ⁊
pulsus. Affert eiȝ adiutoriū i ꝯparatōe vite qō ē passio: ⁊ in ꝯparatione
opationū aie ⁊ pulsus p̄bet auxiliū qō est actio. Et hec qdē virtus virtu
tibus nālib⁹ similat: iō ꝙ nō volūtate ꝓueniunt vn̄ ꝓfluūt. Et similat
virtutib⁹ aialib⁹ ꝓpter opationū eaꝝ diuersitatē. ipsa eiȝ dilatat ⁊ con-
stringit simul: mouet ergo duobus motibus ꝯtrarijs. ¶ Phi aūt cū ani
mā dicūt aiaz terreneā dicere volūt ꝑfectionez corporis nālis instrālis:
⁊ volūt dicere pricipiū oīs v̊tutis ex qua metipsi motus ꝓueniūt ⁊ ope
ratiōes diuerse. Erit igit hec v̊tus ꝭm phoꝝ sniaȝ virtus aialis sicut vir
tutes nāles q̄s noiauim⁹ apud eos v̊tutes vocant aiales. Quod si no-
luerint dicere animaȝ ꝭm hanc intentionē: sed volunt dicere virtutem
que est principium comprehendendi ⁊ mouendi quod ex aliqua proue
nit comprehensione voluntarie. Et naturalem volunt dicere pro omni
virtute ex qua operatio prouenit in suo corpore ꝭm huius forme diuer
sitatem: non erit virtus animalis: sed erit naturalis ⁊ altioris ordinis
q̄ sit virtus quam medici vocant naturalem. Et si naturalem vo-
cauerint illam que rem nutrimenti ministrat ⁊ conuertit: siue ad hoc
vt remaneat indiuiduum; siue vt remaneat species; non erit hec

naturalis sed erit tertiũ genus. Et q: ira timor ⁊ silia eoꝝ huius virtutis sunt passiones: tunc lꝫ eorũ principia sint sensus ⁊ estimatio ⁊ virtutes apprehẽdẽtes: huic tñ cõparate sunt virtuti. Huius aũt virtutis declarationeꝫ certificare: ⁊ an sit vna an plures: in sapientia cõtinetur naturali que philosophie pars existit.

¶ De virtutibus animalibus cõprehẽdentibus. Capitulũ. 5.

In virtute aũt aiali due copulant̃ virtutes: quarũ ipsa est sicut genus: vna ẽ sicut virtus cõprehẽsiua: ⁊ altera virtus motiua. ¶ Et cõprehẽsiua quidẽ est sicut duaũ virtutũ genus. Una virtus cõprehensiua est manifeste. Et altera virtus cõprehẽsiua occulte. ¶ Et virtus quideꝫ manifeste cõprehẽsiua est sensibilis que est genus ſm quosdã qnqꝫ virtutũ: ⁊ octo ſm alios. Qđ si dixerimus ꝙ sint quinqꝫ: erũt virtus videndi: ⁊ virtus audiẽdi: ⁊ virtus gustãdi: ⁊ virtus tangẽdi: ⁊ virtꝰ odorandi. Et si dixerimus ꝙ sint octo: erit huius cã: q: pluribꝰ certificatoꝝ videt̃ ꝙ tactus sit plures virtutes. s. quattuor: ⁊ ponũt ꝓprie vnũ quodqꝫ quattuor generũ tactus virtutẽ ꝑ se: lꝫ in mẽbro sensibili sint cõia sicut gustus ⁊ tactus in lingua: ⁊ visus ⁊ tactus in oculo. hoc aũt certificare est phi. ¶ Et virtus quidẽ cõprehẽsiua occulte ⁊ nõ sentiens est sicut genus quinqꝫ virtutũ. ¶ Una est virtus que vocat̃ sensus cõis ⁊ phantasia. Et apud medicos qdẽ sunt vna virtus: Sed apud certificãtes que sunt ex phis: due sunt virtutes. ¶ Sensus enim cõis est illa q̃ oia sensu percepta recipit: ⁊ pp eoꝝ formas patit̃ que in ipsa copulant̃. ¶ Phantasia vero est illa q̃ eas custodit postq̃ ꝯiungunt̃ ⁊ retinet eas post sensus absentiã. Et que haꝝ duaꝝ est recipiẽs: alia est a custodiẽte: hoc aũt certificare est phi. Sed qualitercũqꝫ fuerit eius sedes ⁊ opationis eius principiũ est anterior cerebri vẽtriculus. ¶ Et scđa quidẽ est virtꝰ quaꝫ medici vocãt cogitatiuã. Sꝫ certificatores vocant qñqꝫ imaginatiuam qñqꝫ cogitatiuã. Si enim impauerit eis virtus estimatiua aialis quam postea noiabimus: ⁊ ipsamet ad suaꝫ ꝑuenit opationẽ: vocant eaꝫ imaginatiuã. Et si virtus rõnalis ei impauerit ⁊ reduxerit eaꝫ ad illud qđ ei ꝓdest: vocatur virtus cogiatitua. Quocũqꝫ tñ modo fuerit inter hãc virtutẽ ⁊ primã existit drĩa: ꝙ prima est recipiẽs ⁊ custodiẽs id quod ad eam ꝑuenit de formis sensu ꝑceptis. ⁊ ista est illa que se exercet in eis q̃ in imaginatõe recõdita sunt exercitio cõponẽdi ⁊ diuidẽdi ⁊ singulas efficit formas queadmodũ ad eam ꝑueniunt a sensu: ⁊ alias formas ab eis diuersas sicut hoiem qui in monte volat smaradino. Sed phãtasia non ponit corã te nisi q̃tuꝫ recipit a sensu. Et huius quidẽ virtutis sedes est ventriculus cerebri medius. Et hec quidẽ virtus est instrm virtutis que ꝓculdubio in aiali est occulta comprehẽsiua ⁊ est estimatiua. Et ipsa quidẽ est virtꝰ qua aial iudicat ꝙ lupus est inimicus ⁊ filius ẽ dilectus: ⁊ qui annonã prebere consueuit est amicus a quo nõ est fugiẽdum. ⁊ hoc iudiciũ ſm moduꝫ existit nõ rõnale. Amicitia enim ⁊ inimicitia non sensu sunt ꝑcepta: neqꝫ sensus eas cõprehẽdit: neqꝫ eis iudicat nisi virtus alia. ⁊ lꝫ nõ sit cõphẽsio rõalis: est tñ ꝓculdubio aliqua

apprehẽsio nõ rõalis. Homo ẽt plerũqȝ vtit hac virtute in multis suoꝝ iudicioꝝ: ꝛ pcedit i hoc queãdmodũ aial nõ rõale. Et hec qdẽ vtꝰ diuidit a phãtastica: qm̃ phãtastica sensu pcepta retinet: ꝛ hec i pceptis sensu intentõis discernit nõ sensu pceptas. Et sepaꝛ ab ea quã imaginatiuaȝ vocamus ꝛ cogitatiuã: qm̃ illius opationes nulluȝ sequit iudiciũ: sed istius opatões nõ solũ iudiciũ: sȝ ẽt iudicia sequit. Et illꝰ opatões sunt in sensu pceptis cõpositioneȝ facere. Et istius opatio in sensu pceptis iudicare intentões extra sensum. Et queãdmoduȝ in animali sensus est iudicans de formis sensu pceptis: silr existimatiua est iudicans de intentionibꝰ illaꝝ formaꝝ que ad existimationẽ pueniunt ꝛ non ad sensum. ¶ Quidã aũt hoĩum sunt q ꝯsumũt ꝛ hanc virtutẽ imaginatiuam vocãt: sȝ nõ tñ curamus qꝛ de noĩbus non disputamus: sed intentiones ꝛ dĩtas intelligere debemꝰ. Et medico quidẽ non est curandũ vt hanc virtutẽ sciat. Impedimẽta nãqȝ opationũ eius impedimẽta opationũ aliaꝝ virtutũ q̃ sunt anteq̃ ipsa sequẽtia sũt sicut phãtasia ꝛ imaginatiua ꝛ memorialis qua postea noiabimꝰ. Et medicus quidẽ nõ curat nisi de virtutibꝰ ex quibꝰ cũ in suis ipedimẽtis accidit lesio puenit egritudo. ¶ Qδ si lesio accidit operatõi alicuius virtutis cã ipedimẽti qδ accidit prius opatõi alterius virtutis q̃ ei: fueritqȝ ipedimẽtũ illud sequutũ malitiã cõplexionis alicuius mẽbri aut coꝛuptionẽ cõpositionis: sufficit medico vt sciat ipedimentũ illud pp malitiã cõplonis mẽbri aut sue cõpositõis coꝛuptionẽ accidisse: ad hoc vt cuȝ medicina ei subueniat: aut ipsum ab eo custodiat: ꝛ nõ curat scire dispõneȝ virtutis: cui qδ accidit nõ accidit nisi nullo mediãte postq̃ sciuerit dispõneȝ eius cui accidit illud qδ accidit sine medio. ¶ Tertia vero illarũ quas noĩant medici est qnta aut quarta tũ certificauerimꝰ q̃ est virtus cõseruatiua ꝛ memorialis. Et est thesaurꝰ eius qδ puenit ad estimatiuam de intentionibꝰ in pceptis sensu extra formas eoꝝ sensu perceptas. Sicut phãtastica est thesarus eiꝰ qδ puenit ad sensuȝ ex formis sensu pceptis. Et eius quidẽ locus est posterioꝛ cerebri ventriculus. ¶ Hic ṽo est locꝰ ꝯsideratõis phĩce vtrũ virtꝰ ꝯseruatiua ꝛ memorialis ꝛ virtꝰ que reducit illud qδ est absens ad memoriã ex eis q̃ ab existiatiua sunt reposita sit virtꝰ vna: aut virtutes due. Medico tñ nõ est inde curañ. qm̃ nocumenta q̃ eis qualitercũqȝ sint accidũt sunt hõgenea. sunt. n. nocumẽta que in vẽtriculo cerebri posterioꝛi accidũt: vel de genẽ cõplonis: vel de genere cõpositõis. ¶ Uirtꝰ vero cõprehẽsiua q̃ est vna de virtutibꝰ aĩe cõprehẽsiuis est humana rõnalis. Et qꝛ medici virtutẽ estimatiuam nõ ꝯsiderauerũt pp cãm quã diximꝰ: iõ hanc virtutẽ non considerauerũt. non eniȝ fuit eoꝛum cõsideratio nisi in operationibꝰ trium virtutum tantum ꝛ non in alijs.

¶ De virtutibus animalibus motiuis. Caplm. 6.

Motiua vero virtus est illa que coꝛdas contrahit ꝛ laxat ppter qδ mouenꝛ membra ꝛ iuncture dilatatione sua ꝛ flexione. Et eius quidem penetratio est cũ neruis que sunt lacertis cõtinui. Et est genus

qd̄ ſm ſpecificationē principij motuum ſignificatur. In vnoquoqꝫ igitur muſculo eſt alia natura que eſt ſequens iudicium eſtimatiue a qua prouenit cōmunis conſenſus.

¶ Capl'm poſtremum huius doctrine de operationibus.

Dicemus ꝙ operationū ſingulariū alie ſunt que ab vna cōplētur virtute verbigratia digeſtio. Alie que a duabus cōplenꝰ virtutibus: ſicut cibi deſideriū: qd̄ cōpletur a virtute nāli attractiua: ⁊ a virtute ſenſibili que eſt in ore ſtomachi. Attractiua vero operaꝰ ex hoc ꝙ mouet villum qui ſm longitudinē ꝑtenditur retinendo illud qd̄ attrahiꝰ ⁊ ſuggendo ex humoribus qd̄ eſt ſibi ꝓprium. Senſibilis autē opatur in hoc ꝙ hanc ſentit paſſionē: ⁊ qꝛ ſentit mordicationē colere nigre q̄ eſt excitans deſideriū cuius eſſe nominauimus. Et hanc quidē operationem non dicemus duabus cōpleri virtutibꝰ: niſi iō ꝙ cum ſenſibili acciderit nocumentū deſtruetur intentio que vocatur fames ⁊ deſiderium: neqꝫ deſiderabiꝰ cibus lꝫ eo corpus indigeat. Et ſimiliter tranſglutiendi operatio duabus cōpletur virtutibus. vna eſt attractiua naturalis: ⁊ altera eſt attractiue voluntarie. Et prima quidē ſuā cōplet operationem per villū qui ſm longitudinē protenditur qui eſt in ore ſtomachi ⁊ iſophago. Et ſcd̄e cōpletur operatio ꝑ villū lacerti tranſglutiendi: Cūqꝫ vna duaꝝ virtutū deſtrueꝰ: tranſglutiendi opatio duriter ꝑuenit: ſed qn̄ non fuerit deſtruetur. Sed cum illa non opata fuerit erit tranſglutiendi operatio difficilis. Nonne vides ꝙ cum deſiderium non recte ꝓcedit duriter prouenit operatio tranſglutiendi illud qd̄ non deſiderat. Immo cū abhorremus aliquā rem: nauſea nobis prouocabitur. Et cū eā poſtea trāſglutire voluerimus ⁊ tertia fuerit ab ea virtus noſtra attractiua deſideratiua: dura erit opatio voluntarie trāſglutiendi. ¶ Tranſitus quoqꝫ nutrimenti ꝑficitur virtute mēbri ipellētis a quo ꝓcedit ⁊ attractiua membri ad qd̄ accedit: ⁊ ſilr ſuperfluitatū egreſſio que fit ꝑ duas vias. ¶ Et forſitan plerūqꝫ exiſtūt opatōis principiū due virtutes. ſ. aīalis ⁊ nālis. ¶ Et fortaſſe plerūqꝫ exiſtūt eius cā virtutis ⁊ q̄litas ſicut infrigidatio q̄ ꝓhibet māſ: ⁊ iuuat expulſiuā in parilitate ſupfluitatū que deſcēdūt a mēbro: ⁊ vetat: ⁊ in faciē reuerberat. ¶ Et frigiditatis quidē eſt equalitas q̄ ꝑꝑ duas ꝓhibet res. ſ. cum eſſentia ſbām eius qd̄ effundiꝰ ingroſſando ⁊ coāguſtādo poros. ¶ Et res tertia q̄ eſt ꝑ accidēs q̄ eſt qua calitas extinguiꝰ attractiua. ¶ Et q̄litas calitatis attrahit ꝑ illud qd̄ iſtis opponiꝰ modis quos prediximꝰ. ¶ Et calitatis quidē qualitas ⁊ neceſſitas vacui nō attrahūt in primis niſi illud qd̄ eſt ſubtile ⁊ poſtea qd̄ eſt ſpiſſum. ¶ Uirtus vero attactiua nālis nō attrahit niſi qd̄ ē ei magis ꝯueniēs: ⁊ qd̄ nāe eiꝰ eſt ꝓpriū attrahere: ⁊ plerūqꝫ qd̄ ē magis ſpiſſum eſt magis ꝓpriū ⁊ magis ꝯueniens.

¶ De eis q̄ ꝓueniūt ex his q̄ comeduntꝰ ⁊ bibuntꝰ. Cap. 15.

Quod comediꝰ ⁊ bibiꝰ in corpore humano tribus operaꝰ modis. Aut enī in ipſo ſola ſui qualitate opationē efficit. Aut ſui mā. Aut opationē facit tota ſui ſubſtātia. Et fortaſſe res que ex his tribus

intelligunt verbis ꝓpinque erunt ſm lingue ꝯſiderationē. Sʒ cuʒ de
his loquimur intentōes exꝑmere volumꝰ quas mō noīabimꝰ. ¶ Sui
vero qualitate agens eſt illud qđ calefieri ſolet cū eſt in corpore homīs:
aut infrigidari: ⁊ calefacit caliditate ſua: aut frigefacit ſua frigita-
te: ita ꝙ nō ei aſſimilat. Et ſui quidē operans materia eſt illud qđ a ſui
ꝯuertit natura: ⁊ recipit formā alicuiꝰ diuiſionis mēbroꝝ humanorū.
Sʒ eius materia lʒ formā illā recipiat: eſt tñ cū accidit vt aliqua ſuaꝝ
qualitatū quas habebat que ſuo mō fortior exiſtit ꝙ̄ humani corporis
qualitas in ipſa remanere eā faciat a ꝑncipio rei: donec cōpleat coagu
latio ⁊ aſſimilatio: ſicut ſanguis q generat ex lactucis: qm̄ i ipſo ē plus
frigiditatis ꝙ̄ ſit in cōplone hoīs lʒ ſit factꝰ ſanguis ⁊ ſit bonꝰ ad hoc
vt mēbri hoīs pars fiat: ⁊ ſanguis qui ex aliis generat huic exiſtit ꝯtra-
rius. ¶ Sui vō ſbā operās ē forma ſui ſpecifica agēs ⁊ eſt illa qua ipm̄
eſt id qđ eſt: ⁊ nō qualitate ſui: ꝑter ꝙ corpi ſile fiat: aut fiat ſile ei corpꝰ.
¶ Cūqʒ dico qualitatē: vnā quattuor q̄litatū itelligo. ¶ Qualitate igi
tur ſua opantis mā in opere ingreſſuʒ nō hʒ. ¶ Sua igit opans mā ē
illud cuius mā cuʒ de ſbā quā habebat alterat alteratōe quā in ea fecit
virtus que eſt in corpore reſtaurat illud qđ ex eo fuit diſſolutū primo ⁊
accendit calorē innatū ꝓpterea ꝙ in ſanguine facit augmētū ſcđo. Et
eſt ēt cū operat ſuis qualitatibꝰ que remāſerūt in ipſo tertio. ¶ Et ſua
quidē operās ſbā ē illud qđ forma ſue ſpēi operat quā acqſiuit poſt cō-
plexionē: ꝙ cū eius ſimplicia ſe ꝯmiſcuerūt: ⁊ ex eis gn̄ata fuit res vna
ꝑparauit ſe ad recipien̄. ſpēm ⁊ formā additā ſup illud qđ hn̄t ſimpli-
cia. Hec ergo forma nō eſt q̄litates ꝑme quas hʒ mā: nec cōplo que ex
eis generat ſʒ ē ꝑfectio quā acqſiuit mā ſʒ aptitudinē que fuit ei acqſi-
ta ex cōplexione: ſicut in magnete virtus attractiua. Et ſicut nā cuiuſ-
qʒ ſpecieꝝ vegetabiliū ⁊ animaliū. ſ. illa quā hn̄t poſt cōplonez ꝓpter
cōplexionis ꝑparatōeʒ: ⁊ neqʒ eſt de ſimplicibꝰ cōplexionibꝰ: neqʒ ipſa-
met cōplexio: q: nō eſt caliditas: neqʒ frigiditas: neqʒ ſiccitas: neqʒ hu-
miditas: neqʒ ſimplices: neqʒ cōmixte: ſed eſt v̄bigratia color: aut odor:
aut anima: aut alia forma de nō ꝑceptis ſenſu. Et iſtius forme que ge-
nerat ex materia qn̄qʒ eſt ꝑfectio paſſio alicuius: cuʒ hec forma eſt vir-
tus paſſiua. Et quandoqʒ eſt earū perfectio facere ⁊ nō aliud. Et eſt cū
hec forma eſt virtus agendi ⁊ non aliud. Sed cuʒ eſt agens ⁊ nō aliud
quandoqʒ eſt eius actio in corpore hominis ⁊ quandoqʒ non. Et eius
quidem forme que poſt complexionem prouenit: aliquando accidit vt
ſit perfectio paſſio ab alio cuʒ fuerit hec forma virtus paſſiua. Et quā-
doqʒ accidit vt ſit perfectio eius in aliud actio. Et quandoqʒ accidit
vt ſit hec forma virtus ſuper operationem in aliud. Et quandoqʒ eue-
nit vt ſit hec forma adiuuans ſuper operationē in aliud. Sed cum fue
rit operatrix in alio aliquando euenit vt ſit eius operatio in corpore
hominis: aliquando non. Et ſi eſt virtus in corpore hominis agens:
aliquando efficit operationem conuenientem corpori: quandoqʒ ope
rationem non conuenientem. Tota autem operatio hec non proue

nit ex eius ꝯplexione: immo ex eius forma specifica aduenīēte post cō
plexionem. Unde ꝓpter hoc vacanꝰ hmōi operationē a tota substātia
scilꝫ forma specifica: ⁊ non qualitate. s. nō aliqua quattuor qualitatuꝫ:
neqꝫ eo qḋ est eaꝝ cōmixtio. Cōueniēs vero est sicut peonie opatio que
destruit epilepsiam. Non cōueniens aūt sicut virtus napelli que hōis
corrūpit substantiā. ¶ Rediemus ergo nunc ⁊ dicemus q: cum dicis ꝙ
res que comeditur: aut qua fit inūctio est calida aut frigida: volumus
dicere ꝙ est sic in potētia ⁊ nō in effectu. Et volumus dicere ꝙ ē in po
tentia plus calida q̄ꝫ corpora nostra: aut plus frigida q̄ꝫ corpa nostra.
Et cum hanc potentiā dicimus volumus dicere virtutē ꝯsideratā per
operationē caloris quā nostra corpora in ea efficiunt: qm̄ cuꝫ eius por
titor a calore innato qui ē in nobis patieṫ: accidet in ea tūc illud in effe
ctu. Est etiā cuꝫ hanc potentiā dicimus ⁊ volumus rem aliam dicere.
Et est vt sit potētia cum intentōe bonitatis aptitudinis: sicut cuꝫ dici-
mus ꝙ sulfur est calidū in potētia. Et est cuꝫ dicimus ꝙ res calida: aut
frigida: ⁊ attendimus illud qḋ in eius cōplexione ex quattuor elemen-
tis primis est magis superans: ⁊ non ꝯsideramus opationē quā in no-
stris efficit corporibus. Est ēt cum de medicina dicimus ꝙ est in poten-
tia sic cum fuerit eius potētia in intentōe habitus sicut potētia scribe
qui iam dimisit scribēdi opationē: ⁊ tn̄ hꝫ in scribēdo potentiā quēad-
modum dicimus ꝙ napellus in potētia est corrūpens. Inter hoc vero
⁊ primā existit dr̄a: q: prima nisi postq̄ꝫ corpus cōuersione manifesta ea
couerterit nō exeūt ad effectū: istud aūt aut operaṫ ipsamet obuiatiōe:
sicut venenū viperaꝝ: aut per qualibet ꝯuersionē in sui qualitate sicut
napellus. Et inter potētias qdē primas: etiā inter potentiā primā quā
noīamus est aliqua potētia media que est sicut potētia medicinaꝝ ve-
nenosaꝝ. ¶ Preterea dicemus ꝙ medicinaꝝ gradus iam quattuor po
siti sunt. ¶ Et gradus qdem coꝝ primus est illud qḋ cum cōediṫ ⁊ bi-
bitur ⁊ quo fit inūctio efficit in corpore sua qualitate operationem nō
perceptā: sicut cū calefit aut infrigidat: ⁊ nō pcipiṫ neqꝫ sentitur calor
aut frigditas: nisi postq̄ꝫ reiteratū fuerit: ⁊ multū factū fuerit. ¶ Et gra
dus secūdus est vt sit opatio fortior ista: sꝫ tn̄ nō ꝓuenit ad impediēdū
operatōes manifeste: neqꝫ cursuꝫ eaꝝ naturalē mutat: nisi per accidēs
aut cum multotiēs aduenit ⁊ est multū. ¶ Et tertius qdem gradus est
vt ex operatōe eius essentialiter ꝓueniat impedimentū manifestū: sed
nōdumtamē ꝓuenit ad mordificandū ⁊ corrūpenduꝫ. ¶ Et quartus est
gradus vt illud ad mordificandū ꝓuenit ⁊ corrūpendū. Et est quidem
proprietas medicinaꝝ venenosaꝝ: hoc est illud qḋ existit ꝑ qualitatē.
Cum tota vero sui substātia mortificās ē venenū. ¶ Dicemus autē de-
nuo qḋ totū illud qḋ corpori aduēit qḋ est ex eis inter que currit agere
⁊ pati: aut mutaṫ a corpore ⁊ nō mutat ipsum: aut mutatur a corpore ⁊
mutat ipsuꝫ: aut nō mutaṫ a corpore ⁊ mutat ipsuꝫ. ¶ Quod vero mu
tatur a corpore ⁊ nō mutat corpus mutatione de qua sit curandū: aut
cōuertiṫ in similitudinē corporis: aut nō ꝯuertiṫ. Illud aūt qḋ in eius

cōuertit͛ similitudinē:nutrimentū est absolute. Et illud qđ non in eius cōuertit͛ similitudinē est medicina temperata. ¶ Quod vero a corpore mutat͛ ꝛ ipsum mutat:nō ē possibile qn:aut si cum mutat͛ a corpore mutet corpus ꝛ post corpus mutet ipsuꝫ ad vltimū ꝛ destruat͛ eius mutatio: aut nō fit ita sed ipsuꝫ mutet corpus ad vltimū ꝛ destruat ipsum. Et prima qdem diuisio:aut cōuertit͛ in similitudinē corporis:aut non cōuertit͛ in similitudinē corporis. Si in corporis ꝯuertit͛ similitudineꝫ erit medicinale nutrimētum. Et si in corporis nō ꝯuertit͛ similitudinē erit medicina absolute. Secunda aūt diuisio erit medicina venenosa. ¶ Illud vero qđ a corpore nullo mō mutat͛ ꝛ ipsum mutat est venenuꝫ absolute. Cum aūt nos dicimus ꝙ a corpore nostro nō mutat͛:nolum⁹ dicere ꝙ nō calefiat in corpore per operationem innati caloris in ipso: imo plurimū venenoꝝ nō operat͛ in corpore nisi calefiat per operatōeꝫ caloris innati qui est in ipso. Sed volumus dicere ꝙ nō mutat͛ in sui forma naturali:imo nec cessat ab eo operatōe eius vitute ꝛ forma manentibus donec corpus corrūpat. Et est qdem cum eius natura est calida:ꝛ adiuuat tunc suā ꝓprietatē natura eius ad resoluendū spiritum: sicut venenū viperaꝝ ꝛ napelli. Et est cū natura eius est frigida:ꝛ adiuuat suā ꝓprietatē natura eius ad ꝯgelandū spūm ꝛ debilitādū:sicut venenū scorpionis ꝛ iusquiami. Totum vero illud qđ nutrit in fine rei naturali motione corpus mutat. Et est calefacere:qm̄ cuꝫ in sanguine cōuertit͛ ꝓculdubio in calefaciendo augmentū prebet:ita vt lactuce ꝛ cucurbite taliter calefaciāt qualiter istud calefacere existit. Cum vero calefacere dicimus nolumus calefacere istō sed illud qđ ex qualitate rei ꝓuenit eius remanente spē. Et medicina qdem nutriens a corpore per sui mutat͛ substantiā:ꝛ mutat͛ ab ipso per sui qualitatē: sed prima mutat͛ in sui qualitate. Et alia qdem mutat͛ primo in caliditate ꝛ calefacit sicut allea. Et est alia que mutat͛ primo in frigiditate ꝛ infrigidat sicut lactuca. Cūqꝫ eius ꝯuersio in sanguinē cōplet͛ plurimū opatōnis eius est calefacere ꝓpterea ꝙ in sanguine augmētū efficit. Quomodo enim nō calefacit cū iam facta sit calida ꝛ sua frigiditate se expoliauerit. Sed vnicuiqꝫ eaꝝ etiā aliqd innate qualitatis associat͛ post conuersionē in substātia qm̄ in sanguine q generat͛ ex lactucis aliq̄ remanet infrigidatio. Et in sanguine qui generat͛ ex alleis aliq̄ remanet calefactio:sed ex hoc vsqꝫ ad tēpus. ¶ Medicinaꝝ p̄terea nutrimentuꝫ: alia est que medicationi magis existit ꝓpinqua:alia est que nutrimēto est vicinior. Queādmodū ipsoꝝ nutrientiū alia sunt quoꝝ natura vicinior ē substātie sanguinis:sicut vinū ꝛ ouoꝝ vitelli ꝛ aqua carnis. Alia sunt que parūper sunt lōginquiora:sicut panis ꝛ caro. Et alia sunt que sunt valde longinqua:sicut nutriētia medicialia. ¶ Amplius dicem⁹ ꝙ nutriēs mutat corporis dispōnem qualitate sui ꝛ quātitate. Qualr vero qualitate sui mutet iam sciuisti. Quātitate aūt qm̄ aut augmētabit ꝛ ꝓuenit ex eo ad fastidiū ꝛ oppilatōes ꝛ postea ad putrefactioneꝫ: aut minuet ꝛ ꝓueniet ex eo ad pthisim. Sed augmentuꝫ in q̄titate ex

nutriēte semꝑ est infrigidās: nisi ꝓueniat ex eo putredo ⁊ calefactio q̄ calefacit. sicut eniꝫ putredo nō accidit nisi pp calorem extraneū: ita pp ipsam ēt calor accidit extraneus. ¶ Dicemus ēt ꝙ nutriēs: aliud ē subtile: aliud ē spissuꝫ: aliud est tēperatū. Et subtile qdē ē illud ex quo sanguis generat subtilis. Et spissuꝫ ex quo sanguis generat grossus. Uniuscuiusq₃ aūt harꝫ diuisionū: aut ē eius nutrimentū multū: aut ē paucū. Exēpluꝫ subtilis ⁊ multi nutrimēti ē aqua carnis ⁊ vinū ⁊ oua sorbilia calefacta aut tremētia. Ista eniꝫ multi existunt nutrimēti qm̄ plīm substātie ipsoꝝ in nutrimentū ꝯuertit. Exēpluꝫ spissi ⁊ pauci nutrimēti est caseus ⁊ caro salita ⁊ melongia ⁊ his siĺia. Res eniꝫ que ex eis in sanguinē ꝯuertit ē pauca. Exēpluꝫ subtilis ⁊ pauci nutrimēti ē iuleb ⁊ olera que in substātia sui tempata existunt ⁊ in sui qualitate: ⁊ ex fructibus maciana ⁊ mala granata ⁊ que eis similant. Exēplū spissi multi nutrimēti ē oua lixa ⁊ caro vaccina. ¶ Cuiuscūq₃ ēt harꝫ dictionum: alie sunt que sunt boni chimi: alie sunt q̄ sunt mali chimi. Exēplū subtilis multi nutrimēti ⁊ boni chimi: ouoꝝ vitelli ⁊ vinū ⁊ aq̄ carnis. Exēpluꝫ subtilis pauci nutrimēti boni chimi lactuce maciana ⁊ mala granata. Exēplū subtilis pauci nutrimēti ⁊ mali chimi: plino ⁊ caro anaguaid. Exēpluꝫ spissi multi nutrimēti boni chimi oua lixa ⁊ caro annualis agni. Exēpluꝫ spissi multi nutrimēti mali chimi caro vaccina ⁊ caro anatis ⁊ caro equa. Exēpluꝫ spissi pauci nutrimēti mali chimi caro salita. In hac aūt summa inuenies temperamentum.

¶ Sūma prima dictionis scđe de pulsu: cuius sunt. 19. capitula.

¶ De pulsu ⁊ est sermo vniuersalis. ¶ Capitulū. j.

Pulsus est motus receptaculoꝝ spūs ex dyastole ⁊ systole compositus ad regendū spūm p aerē attractū. ¶ Cōsideratio aūt vel sciētia que attendit in pulsu: aut ē vlis: aut pticularis ſ₃ vnāquāq₃ egritudinē. Et nos qdem hic de vlibus regulis sciētie pulsus loquamur. Et pticulares ad loquendū de egritudinib⁹ pticularibus in posteriorib⁹ reseruabimus. ¶ Dicemus ergo ꝙ qsq₃ pulsus ē cōpositus ex duobus motibus ⁊ duabus quietibus. Omnis nāq₃ pulsus ex dyastole ⁊ systole est cōpositus. Post hoc vero necesse est vt inter oēs duos ꝯtrarios motus qes interueniat. Impossibile ē nāq₃ vt motus vnus alij motui cōtinuet postq̄ spatio eoꝝ applicat termin⁹ ⁊ extremitas in effectu. Hoc tñ in sciētia nālī declarabit. Postq̄ igit hoc ita ē: impossibile est qn in vnoquoq₃ pulsu anteq̄ ali⁹ ꝯsequat quattuor interueniāt ptes scilicet mot⁹ duo: ⁊ quietes due. s. motus eleuatōis ⁊ qes inter ipsaꝫ ⁊ depssionē: ⁊ motus depressionis ⁊ qes inter ipsaꝫ ⁊ eleuationē. ¶ Depressionis vero mot⁹ apud plurimos medicoꝝ nullo mō sentit. Sed apud alios est cū aut in forti pulsu sua fortitudine sentit: aut in pulsu magno pp eleuationem sui: aut in duro ꝓpter multam sui refrenationem: aut in tardo ꝓpter longinquitatē tēporis sui motus. ¶ Gal. quoq₃ dixit: Cō

go tpe nō fui sollicitus ex depressione. Postea vero nō geui tangēdo
donec ex eo aliquid percepi ⁊ postea illud cōpleui. Nam postea porte
pulsus mihi aperte fuerunt. Qui vero ista studuerint vt ego percipiet
illud qđ consecutꝰ fui. Et licet sit ita vt dicit: in plurimis tamen di/
spositionibꝰ depressio nō est sensu percepta.

¶ Causa vero ob quam statutū fuerit tangere venas brachij est facili/
tas prebendi ipsum: ⁊ ꝙ homo non est sollicitꝰ vt ipsum discooperiat
⁊ rectitudo situs ipsius propter rectitudinem cordis ⁊ eius quod est
iuxta ipsum.

¶ Et oportet quidem vt sit tactus manu super latus existente. Qm̄ si
manꝰ super vola plante extendat in latitudine augmentū prebet ⁊ ex
eleuatione diminutionem facit ⁊ etiam diminuet ex longitudine: ⁊ p/
prie in macilentis. Et resupinata augmētat in eleuatōe ⁊ longitudine.

¶ Oportet preterea vt tactus fiat in hora qua ille cuiꝰ pulsus est sit ab
ira remotus ⁊ gaudio ⁊ exercitio ⁊ omnibus passionibus ⁊ saturitate
que grauedinē facit: ⁊ fame ⁊ dispositione relinquendi consuetudines
⁊ renouandi vsus.

¶ Et oportet etiam vt sit de pulsu experimentū temperati nobilis ita
vt alius ei comparetur.

¶ Amplius dicemꝰ ꝙ genera ex quibus medici pulsus dispositionē
cognoscunt secūdū ꝙ ipsi referunt sunt. 10. q̄uis eis fuerit necessariū
vt posuissent ea nouem. Genus quidem qđ est sumptū ex q̄titate dya/
stolis. Et genus qđ est sumptū ex qualitate percussionis vene in dig i/
tos. Et genus qđ est sumptum ex tempore cuiusq3 motionis. Et genus
qđ est sumptum ex essentia instrumenti. Et genus qđ est sumptū ex eiꝰ
euacuatione aut repletione. Et genus qđ est sumptum ex caliditate ta/
ctus ipsius aut frigiditate. Et genus qđ est sumptuz ex tēpore quietis.
Et genus qđ est sumptum ex pulsus equalitate aut diuersitate. Et ge/
nus qđ est sumptum ex eius ordinatione in diuersitate sui aut in ordi/
natione. Et genus est qđ est sumptum ex pondere.

¶ Genus vero q̄titatis pulsus significatur ex quātitatibꝰ suarum triū
diametrorū que sunt ipsius longitudo ⁊ latitudo ⁊ eius profunditas.
Sunt ergo in eo nouem pulsus dispositiones simplices ⁊ composite.
Et nouem quidem simpliecs sunt: longus curtus ⁊ mediocris: ⁊ latus
⁊ strictus ⁊ mediocris: ⁊ profundus apertus ⁊ mediocris. ¶ Longus
autem ille est cuius partes in longitudine plus sentiuntur q̄ natura/
lis absolute: qui est pro certo eius qui complexionem habet temperatā
aut naturalis qui est eius qui huic est propinquꝰ ⁊ est temperatus cui
est proprium. Et tu quidem iam prius sciuisti differentiam inter eos.
¶ Curtus vero est ei cōtrarius. ¶ Et inter eos est mediocris. Et tu qui/
dem iudicabis secundum hanc regulam in sex que remanserūt. ¶ Cō/
positarum vero ex his simplicibus: quedam sunt que nomen habent: ⁊
quedā que noīe carēt. ¶ Ille eniz q in longitudine ⁊ altitudine ⁊ lati/
tudine ē augmētatꝰ vocaī magnꝰ. Et q in his oībꝰ ē diminutus vocaī

paruus. Et qui inter eos existit tpatus.

¶ Qui vero in latitudine ⁊ altitudine est augmētatus vocat grossus. Et qui in eis est minutus dicit subtilis. Et qui est inter eos est equalis.

¶ Generis aūt qđ ex qualitate pcussionis vene in digitos sumptuz est tres sunt species. Fortis ⁊ ipse est qui apud diastolem tactui resistit. Et debilis qui est ei oppositus. Et equalis qui est inter eos.

¶ Generis quoqꝫ qđ ex tpe cuiusqꝫ motionis sumptū est tres sunt species. Velox ⁊ est qui motū in breui tempore complet. Et tardus ei contrarius. Et equalis inter eos existens.

¶ Generis vero qđ ex essentia instrī sumit tres sunt species. Mollis q est recipiens reditū ad interiora ⁊ cōpressionez facile. Et durus qui est ei contrarius. Et inter eos mediocris.

¶ Generis aūt qđ est sumptuz ex eo qđ ꝯtinetur tres sunt species. Plenus ⁊ ipse est qui sentitnr sicut si in eius foramine esset humor implens de quo sollicitanduz est vt pure euacuetur. Et vacuus est ei cōtrarius. Et inter eos mediocris.

¶ Et generis quidem qđ ex suo tactu sumptū est tres sunt. species. Calidus. Frigidus. Et temperatus.

¶ Generis vero qđ est sumptū ex tpe quietis species sunt tres. Frequēs ⁊ ipse est in quo tps sensatū qđ existit inter duas pcussiones est breue: q etiaz vocat ꝯñs ⁊ spissus. Et ei ꝯtrarius rarus: qui etiā dicit laxus ⁊ resolutus. Et inter eos mediocris. Et hoc quidē tēpus est sm qđ ex systole cognoscit. Si vero systole nullo modo cognita fuerit erit tēpus qđ inter oēs duas diastoles ꝯtinuat. Et si ipsa cognita fuerit erit sm duo tempora duorum extremorum.

¶ Genus vero qđ est sumptū ex equalitate ⁊ diuersitate est: aut equale: aut diuersuz scilꝫ inequale. Et hoc qdem est p cōparationē similitudinis aut dissimilitudinis pulsuū: aut partium vnius pulsus: aut vnius ptis pulsus in qnqꝫ rebꝰ: magnitudine ⁊ puitate: aut fortitudine ⁊ debilitate: ⁊ velocitate ⁊ tarditate: spissitudie aut raritate duritie: ⁊ mollitie: donec ꝯtingat ꝙ vnus pulsus ē postremus sue diastoles citius pp vehementē calorē: aut debilior pp debilitatē. Quod si volueris dilatabis sermonē ⁊ ꝯsiderabis in equalitate ⁊ diuersitate in tribus generibus p̄dictis alias ptes: sꝫ ꝯsiderationū fortitudo ad istas reducta est. Pulsus vero equalis absolute ē ille q in oībus ē equalis: q si in aliquo eoꝝ solo fuerit equalis: in eo solo dicet equalis: sicut si diceremꝰ equalē in virtute aut equalez in velocitate. Et silr diuersus est ille q nō ē equalis: aut absolute: aut in aliqua re.

¶ Genus autem qđ ex ordinatōe ⁊ inordinatōe sumptū est duas habet spēs: diuerse ordinatus: ⁊ diuerse inordinatus. Ordinatus autē est ille cuius diuersitas hꝫ ordinē ꝯseruatū sup quē trāsit. Et est sm duos modos. Aut ordinatus absolute: ⁊ est cū totū illud qđ ex eo ꝓuenit nō hꝫ nisi tm̄ diuersitatē vnā. Aut ordinatus q est ꝓprie: ⁊ ipse est q hꝫ duas diuersitates aut plures: sicut si ibi esset circulus ⁊ alius circulus ab eo

diuersus:sed ambo ad suū redirent ordinē sicut si esset vnus circulus. Et inordinat⁹ est q̄ ē ei ꝯtrarius. ¶ Cūq̄ꝫ certificaueris inuenies ꝙ hoc decimū gen⁹ ē:sicut e ēt noni generis spēs intrans sub inequali. ¶ Debes autē scire ꝙ in pulsu reperit natura musice: quoniā queadmodū ars musice cōplet per adiunctionē sonoꝝ ſm ꝓportionē cōmitantem eos inter acuitatem ꝛ grauitatē per circulos casuū ꝛ tpum qui sunt inter eorū ꝑcussiones:sic est dispositio pulsuꝫ: q: ꝓportio suorum temporum in velocitate ꝛ spissitudine ꝛ debilitate ꝛ in quātitate est sicut ꝓportio adiunctitionis eius. Et queadmodū tps feriēdi vel casus ꝛ quātitas sonoꝝ est cū sint cōueniētia:ꝛ est cum nō sunt cōueniētia:sic est cū ibi diuersitates sunt ordinate:ꝛ est cum sunt inordinate. Et proportio etiā dispositionū pulsus in fortitudine ꝛ debilitate ꝛ quātitate ē cum est ꝯueniens:ꝛ est cuꝫ non:imo diuersa est. ¶ Et hic quidē est egrediens a genere ꝯsiderandi ordinē. Gal. aūt v: id qd̄ pōt sentiri ex proportōalitatib⁹ pōderis ē ſm vnā ꝓportionē musicaꝝ noiataꝝ aut nō nominataꝝ. Noiataꝝ vero aut ſm ꝓportionē totius ꝛ q̄nq̄ꝫ est ꝓportio tripli cum est ꝓportio dupli adiuncta cū ꝓportione addentis medietatē: ꝛ ipsa est que dicit ꝓportio per quinq̄ꝫ. Et ſm ꝓportionē que est ꝑ totū ꝛ est dupla. Et ſm ꝓportionē que est ꝑ quinq̄ꝫ:ꝛ est addens medietatē. Et est ſm ꝓportionē q̄ est ꝑ quattuor:ꝛ est addens tertiā. Et ſm proportionē addentē quartā. Postea nō sentit. ¶ Et ego quidē miror quō ꝓportiones iste ꝑ tactū discerni possunt. Dico tñ ꝙ ei est facile q̄ in gradu tangendi cōsueuit:ꝛ ꝓportionat sonos ꝑ arteꝫ:postq̄ erit ei potentia cognoscēdi musicaꝫ acquisita: ꝛ comparabit factum per notum: homo etiā iste cum suaꝫ intentionē ad pulsum reduxerit:hmōi poterit discernere proportiones per sensum.

¶ Genus vero qd̄ ex pondere est sumptū est per cōparationē ꝓportōis quātitatuꝫ ꝓportionum quattuor tempoꝝ que sunt duobus motibus ꝛ duabus quietibus. Et si sensus totum hoc discernere nō pōt:tamen est per comparationē ꝓportionis quātitatū ꝓportionū tempoꝝ diastoles ad tempus qd̄ est inter duas diastoles:ꝛ ad vltimuꝫ tpis in quo est motus ad tempus in quo est quies. ¶ Qui autem ponunt in hoc capitulo cōpositionē tpis motus ad tps motus:ꝛ tpis q̄etis ad tps motus q̄etis: mittūt caplm̄ in caplo:lꝫ hmōi missio sit tollerabilis ꝛ nō sit icōueniēs ſꝫ tñ nō est bona. Et pōdus quidē est illud in quo ꝓportōes musice cadunt. Et dicemus ꝙ pulsus aut ē boni pōderis:aut mali pōderis. Et illius quidē qui est mali pōderis sunt tres spēs. Una est illius cui⁹ pondus est mutatū:ꝛ ē iuxta pōdus:ꝛ iste est cui⁹ pōdus ē pōdus etatis que est iuxta etatē illius cui⁹ est pulsus:sicut cū iuuenes hn̄t pōdus pulsuū pueroꝝ. Et altera est sepati pōderis:sicut cū pueri hn̄t pondus pulsus sen̄u. Et tertia est egrediēs a pōdere:ꝛ ille est cuius pōderi pulsus hominis non similatur. Et multa egressio pulsus a pondere magnam in dispositionibus significat mutationem.

¶ De pulsu equali ꝛ diuerso. Capitulum. 2.

Dicũt ꝙ diuersi pulsus diuersitas: aut est in multis pulsibus: aut in vno pulsu. ¶ Sed qui in vno pulsu diuersificatur: aut in multis diuersificaꝶ ꝑtibus. s. in locis sepatis in quibus cadũt digiti: aut in vna pte. s. in loco vnius digiti. Et illi⁹ qdẽ q in multis diuersis existit ꝑtibus est diuersus gradatus equaliter currẽs: ⁊ ipse quidem est qui ab vno incipit pulsu ⁊ ꝑmutatur ad maiorẽ eo aut ad minorem: ⁊ ꝓcedit sic ꝭm hanc regulã donec ꝑuenit ad finẽ in diminutiõe: aut in augmento per similẽ ordinẽ: deinde intersecaꝶ ⁊ ad primã magnitudinẽ redit: aut rediẽs ex ꝑuitate sua simili reditu in ambabus dispõnibus ad primam regulã: aut diuersificans postquã venerit a principio qđ est huius modi ad finẽ q est hmõi. Et est cũ ad finẽ ꝑuenit: ⁊ est cũ intersecaꝶ ãte ipsum: ⁊ est cũ addit supra ipm donec intersecaꝶ in medio cessando: ⁊ ẽ cum agit ab hoc diuersum: ⁊ illud est vt in medio sui iteruenIat mot⁹. ¶ Et pulsus qdẽ cessationẽ hñs est diuersus in quo expectaꝶ motus ⁊ venit quies. ¶ Et ille qui in sui medio hꝫ motũ est diuersus in quo expectaꝶ quies ⁊ vẽit mot⁹. ¶ Diuersitas võ pulsus in multis ꝑtib⁹ vni⁹ pulsus: aut est in situ suarum partiũ: aut in motu suaꝝ partiũ. Sed diuersitas q̃ est in situ suarũ partiũ est diuersitas ꝓportionis partiũ venȩ ad partes. Et qm̃ ꝑtes sunt sex: erit illud qđ i eis cadit ex diuersitate sitꝰ. ¶ Diuersitas aũt q̃ est in motu aut est in velocitate ⁊ tarditate: aut in cõsecutione ⁊ ꝑuentione. s. vt moueaꝶ pars eius ante horaꝫ sui mot⁹ aut post horam: aut in fortitudine ⁊ debilitate: aut in magnitudine ⁊ ꝑuitate. Et hoc totũ aut curret ꝭꝫ ordinẽ equalẽ: aut diuersuꝫ i augmẽto ⁊ diminutõe. Et illud qdem aut erit in duabus partib⁹ aut in trib⁹ aut in quattuor. s. in casu digitoꝝ. Et tu qdem cõponere poteris ⁊ ordinare. ¶ Ex diuersitate vero pulsus in vna parte est ille q est intersectus ⁊ redititiuus ⁊ cõtinuus. ¶ Intersect⁹ aũt est ille q in ꝑtẽ vnã cũ paruo motu sepaꝶ: ⁊ ꝑtis vni⁹ q̃ ex eo intersecaꝶ cũ qete est cũ duo extrema diuersificanꝶ in velocitate ⁊ tarditate ⁊ in similitudine. ¶ Redititiuus vero est vt pulsus magnus redeundo fiat ꝑuus in vna ꝑte: deinde in reditu subtili redit. Et huius qdẽ modi est ille cui⁹ quedã specierum in alias ingrediunꝶ. Et hoc est vt sit vnus pulsus sicut duo ꝑꝑ diuersitatẽ aut duo sicut vnus: propterea ꝙ alie in alias ingrediuntur. Et istud quidem est ꝭm sententiam eorum qui in hoc nõ conuenerunt. ¶ Continuus autem est ille cuius diuersitas est ordinata in continuitate non sensu ꝑcepta sepatiõe in eo ad qđ ipsa mutaꝶ ex velocitate ad tarditatem aut econtra: aut ad equalitatẽ aut inequalitatẽ in eis: aut ex magnitudine aut ꝑuitate: aut equalitate in eis ad aliqđ eoꝝ ad qđ mutaꝶ. Et hoc qdẽ est cũ ꝭm similitudinẽ sui ꝓcedit. Et est cũ accidit vt cũ continuatõe sua fit in aliqb⁹ suaꝝ partiũ plus diuersitatis ⁊ in aliis min⁹.

¶ De speciebus pulsus diuersi q̃ nomina habent ꝓpria. Cap. 3.

Ex eis est gazellãs q est diuersus in vna parte cũ fuerit tardatus: ⁊ deinde intersecatur ⁊ fit velox.

¶ Et ex eis est vndosus: ⁊ ipse qdem est q est diuersus in magnitudine

partiū vene ⁊ eaꝝ paruitate ⁊ eleuatōe ipsarū ad superiora ⁊ in latitu/
dine ⁊ in ꝯsecutōe ⁊ ꝑcessiōe in ꝑincipio motꝰ pulsus cū mollitie q̄ est
in ipsa. Et ipse qdem nō est valde paruꝰ: ⁊ hꝫ latitudinē quādam: ⁊ assi
milat vndis: quarū alie alias sequūtur ſm rectitudinē cū diuersitate q̄
est inter eas in eleuatione eaꝝ ad superiora: ⁊ descēsione ad inferiora ⁊
velocitate ⁊ tarditate.
¶ Et ex eis est verminculosus q est illis similis: ſꝫ est paruꝰ multe spissi
tudinis cuius spissitudo existimat velocitas sed non est.
¶ Et formicās q est valde minor ⁊ vehemētioris spissitudinis. Et ver/
micuiosi qdem ⁊ formicantis diuersitas in eleuatōe ad supiora ⁊ pre/
cessione ⁊ cōsecutione in sensu est manifestior ipsoꝝ diuersitate in lati/
tudine: imo quasi non apparet id.
¶ Et est ex eis serrinus qui vndoso in ptiuꝫ diuersitate silat: ⁊ in eleua
tione ad supiora ⁊ latitudine ⁊ ꝑcessione ⁊ consecutiōe: sed est durior: ⁊
cū duritie ipsius ptes in duritie diuerse exn̄t. Et serrinus qdē est pul/
sus velox spissus ⁊ durus: cuius ptes in magnitudine diastoles diuer/
se existunt in duritie ⁊ mollitie.
¶ Et ex eis est cauda soricina: ⁊ est ille q ordinat in diuersitate suaruꝫ
partiū ex diminutiōe ad augmentū: aut ex augmento ad diminutōeꝫ.
Et cauda qdē soricina ē cuꝫ ē in pulsibꝰ multis: ⁊ ē cū in vno pulsu in
ptibus multis: aut in parte vna: ⁊ eius diuersitas propria est illa que
ex magnitudine pendet: ⁊ ē cum ē in compatiōe velocitatis ad tardi/
tatē: aut fortitudinis ad debilitatem.
¶ Et ex eis est mesaliꝰ: ⁊ ipse est q ex diminutiōe ꝓcedit ad aliqueꝫ ter/
minū in augmēto: postea reclinat interiꝰ ad suū ordinē donec ad ꝑmū
terminū diminutōis ꝑueniat. Est ergo sicut due caude soricine q̄ conti/
nuant apud maiores eius extremitates.
¶ Et ex eis est bispulsans. Et in ipso qdeꝫ discordati sunt medici. Sūt
eniꝫ qdam q ipm vnū pulsuꝫ ponūt diuersuꝫ in ꝑcessiōe ⁊ ꝯsecutōe. Et
sunt aliȷ̄ q ponūt ipm duos pulsus quoꝝ vnū alterū ꝯsegtur ⁊ ad vlti/
mū inter eos nō existit tp̄s qd̄ dilatet ad colligēdū systolē deinde diasto
leꝫ. Nō eniꝫ oē ex quo ꝯsequūtur due pcussiones oꝫ vt sint duo pulsus.
Aliogn ille cuius intersecat diastoles ⁊ deinde redit esset duo pulsus.
Neqꝫ eiꝫ oꝫ vt sint duo pulsus nisi cū incipit ⁊ fit diastoles ⁊ postea re/
dit ad fundū faciēdo systolē deinde redit iterum ⁊ diastolem facit.
¶ Ex eis sunt getē hn̄s: ⁊ cadēs i medio quos ꝑdiximꝰ. Sꝫ dr̄ia inter
cadētē i medio ⁊ gazellātē ē ꝙ gazellātis scd̄a āte venit q̄ ꝯpleat pria:
ſꝫ in cadēte in medio ē pulsus q venit i tpe getis cū ꝯplet pcussio pria.
¶ Et ex istis qdem capitulis sunt pulsus spasmosus ⁊ tremulus ⁊ re/
tortus q filo qd̄ torquetur assimilat: ⁊ ē ex capitulo diuersitatis in pre/
cessione ⁊ consecutione ⁊ in situ ⁊ in latitudine.
¶ Et cordosus quidem est ex summa retorti ⁊ similatur tremulo: sed
tamen in tremulo diastoles est magis occulta: ⁊ similiter exitus ab
equalitate situs in eleuatione ad superiora est in retorto occultior. sed

tensio in cordoso est manifesta z est cum eius torsione ad vnam partem tantum. Plurimum vero tales accidũt quales isti.s.cordosus z retortus ad vnu latus declinans in egritudinibus siccis.

¶Pulsuum vero compositorum species quasi infinite sunt z neq habentes nomina.

¶De primo qui ex specieb' pulsus est naturalis. Capitulũ.4.

Cuiusq generũ pnoiatorũ in quo ẽ supfluitas augmẽti vel diminutiõis naturalis est equalis:nisi fortis quoniam naturalis in eo est augmentatus. Et si aliquod aliorũ generum augmentu prebuerit:nisi fortitudinis augmentũ sequens: z factũ fuerit maius. verbigrã. ipẽ erit naturalis pp fortẽ. Aliorũ vero generũ que neq augmẽtũ neq diminutionẽ tollerãt naturalis est mediocris: z ordinatus: z qui est ponderis.

¶De causis specierum pulsus predictarum. Capitulum.5.

Causarũ pulsus q daz sunt cões necessarie essentiales in cõstitutione pulsus igrediẽtes: z vocant cõtẽtiue. Et qdã sunt in cõstitutione pulsus nõ ingrediẽtes. Et harũ quidẽ alie sunt insepabiles quarũ pmutatione pmutat iudiciũ pulsus z vocant cãe isepabiles. Et alie sunt separabiles q vocant mutãtes absolute. ¶Cõtẽtiue võ cãe sunt tres. ¶Uirtus vitalis que est in corde mouẽs pulsu. Et tu quidẽ iam sciuisti eam in caplõ de virtutibus. ¶Et secũda est instrumẽtũ z est vene pulsatiles quas iam sciuisti cum numerauimus membra. ¶Et tertia est necessitas extinguendi z est aduenies p quãtitatẽ notã extinctõis que renouatur in termino caloris opposita in suo incendio aut extinctione aut equalitate sua. ¶Et harum quidẽ causarũ contentiuarũ opatiões mutant ẽm id qd adiungit eis ex cãis insepabilibus z mutantib' absolute.

¶De his que pueniunt ex causis contentiuis solũmodo. Cap.6.

Cum instrũ fuerit obediẽs sui lenitate z virtus fortis z necessitas ad extinguẽdũ vehemẽs erit pulsus magnus. Uerũtñ necessitas iuuantior his tribus est ad hoc.

¶Quod si virtus fuerit debilis:pulsus puitas eã pculdubio sequat. Et si cũ hoc instrumẽtũ fuerit durũ: z necessitas pauca erit minor. ¶Est ẽt cũ durities efficit puitatẽ: s tñ puitas cui' cã ẽ durities sepata puitate cuius causa est debilitas:per hoc q est durus z nõ debilis. Et breuitas eius z profunditas nõ sic est mala: sicut est cum est virtus debilis. ¶Pauca quoq necessitas paruitatem efficit:sed debilitas ibi non erit. ¶Et neq est aliqua harum trium que plus efficiat paruitatem q debilitas. ¶Et paruitas quidem duritiei cum virtute plus est q paruitas priuationis necessitatis cum virtute. Uirtus namq cum priuatione necessitatis non minuit multum ex equali quoniã a diastole phibentem nõ h. Et nõ declinat ad hoc vt nõ multu super temperamẽtu addat nisi ideo q non multam habet necessitatem.

¶Si vero necessitas multa fuerit z virtus fortis z instrumentũ inobediens propter suam duritiem magnitudini:nõ poterit esse quin fiat velox z velocitate restauret id quod deest ex magnitudine.

¶ Quod si virtus fuerit debilis ⁊ pulsus nō poterit magnificari ⁊ ve-
locitas in eo nō opata fuerit: nō poterit esse quin fiat spissus q2 spissitu-
dine restauret illud qꝺ ei defuerit ex magnitudie ⁊ velocitate: ⁊ multe
vices tenebūt locū vnꝰ vicis sufficiētis ⁊ magne aut duaꝝ velocium.
Et hoc quidē est sicut cū hōi necesse ē ferre rē pōderosā: quā si poterit
vna vice totā feret. Si vero nō: diuidet eā in duas ptes ⁊ festinabit. Et
si nō: in multas ptes ipsā distribuet ⁊ feret quāq3 partē quocūq3 mō
poterit cū spaciositate aut velocitate. Deinde nō cessabit inter quaslibet
duas oneraturas eius: l3 sit in eis tardatꝰ. Qꝺ si multe fuerit debilita-
tis stabit tūc ⁊ feret eā festine ⁊ redibit cū tarditate. ¶ Si aūt virtꝰ fue-
rit fortis ⁊ instr̄3 obediēs s3 necessitas erit maior fortitudie tēperata: vir
tꝰ augmētabit velocitatē cū magnitudie. Et si necessitas fuerit fortior:
erit cū magnitudine ⁊ velocitate spissitudo.

¶ Longitudinē quoq3 magnitudis cāe ꝓ certo efficiūt cu3 aliqd ꝓhi-
bēs amplitudine3 ꝓhibuerit ⁊ eleuatōe3 ad supiora nō ꝑmiserit fieri si-
cut durities instr̄i. verbigr̄a. q̄ amplitudinē ꝓhibet ⁊ densitas carnis ⁊
cutis q̄ sursu3 eleuari nō ꝑmittūt. S3 ē ēt cū in āplitudie addit macies.

¶ Et amplitudinē qdē efficit: aut venaꝝ vacuitas vt per ipsam tunica
superior super interiorem declinet ⁊ dilatet: aut multa instr̄i lenitas.

¶ Spissitudis aūt cā est debilitas aut multa necessitas aut caliditas.

¶ Et raritatis quidem causa est virtus que necessitatem in magnitudi
ne superat: aut frigidit as multa diminuta a necessitate: aut nimia in-
tensio virtutis: ⁊ aduētus perditioni proximus.

¶ Cause vero debilitatis pulsus ex mutationibus quide3 sunt: tediū
⁊ vigilie ⁊ euacuatio ⁊ macies ⁊ humor nociuus ⁊ exercitiu3 superfluū
⁊ humoru3 motus ⁊ ipsoꝝ obuiatio membris fortis sensus aut cordi vi
cinis ⁊ totū illud qꝺ vehementer resoluit.

¶ Et duritiei pulsus cause sunt siccitas corporis: vene: aut eius fortis
extensio: aut vehemens frigus congelans. Et etiā est cū pulsus in crisi
bus durescit ex fortitudine pugne ꝓpterea ꝙ mēbra ꝑ ipsa3 extēdunt
ad partem impulsionis nature.

¶ Lenitatis vero cause sūt: cause naturales mollificātes sicut nutriēs:
⁊ egritudinales mollificantes sicut hydropisis ⁊ lethargia: aut ea que
neq3 sunt nālia neq3 egritudinalia sicut balneatio.

¶ Et diuersitatis quidē cā cū ꝑseuerātia virtutis est grauitas materiei
cibi aut humoris: ⁊ cū debilitate virtutis ē pugna cāe ⁊ egritudinis. Ex
causis quoq3 diuersitatis est replo venaꝝ ex sanguie: s3 qꝺ huic est sile
remouet minutio. Et plurimū quidē fit diuersitas cū sanguis est visco
sus suffocans spiritū qui mouet in arterijs ⁊ proprie cū densitas fue-
rit circa cor. Ex causis preterea ipsius que ea3 in breui efficiunt tempo
re sunt stomachi repletio ⁊ tristitia ⁊ cogitatio in aliquo: sed cu3 in sto
macho malus fuerit humor non cessabit diuersitas: ⁊ forsitan ex eo ꝑ-
ueniet tremor cordis ⁊ fiet pulsus tremulus.

¶ Et serrini quidem pulsus causa diuersitas eius quod in corpore ve-

ne ē fusū i putrefactō. sui: aut ipsi⁹ cruditate: aut sui maturatōe: aut dīuersitas dispōnū venaꝝ i duritie sua ꝛ mollitie: aut apā i mēbris neruosis.
¶ Bispulsantis vero cā est virtutis fortitudo: ꝛ plurima necessitas: ꝛ durities instrī quare nō obedit ei ꝙ virtutes ipsi ꝑcipiūt de dyastole in vna vice: sicut cū qs vult vna ꝑcussiōe aliqd icidere ꝛ nō obedit ei adiuuat ab alia ꝛ ꝑcipue cū necessitas subito augmentat.
¶ Soricini vero pulsus causa qūqꝫ est virtus debilis que de labore ad quietē ordinate ꝓcedit ꝛ de qete ad laborē: sꝫ ille qui in vna ꝑmanet dispōne plus est virtutis dbilitatē significās. Et cauda quidē soricina ꝛ q eis silis existit ē: plus significās fortitudinē aliqꝫ: ꝛ ꝙ debilitas ē in fine. Sꝫ eis deterior ē cauda finitiua. Deiñ māsiua. Postea cauda reditiua.
¶ Cadētis aūt in medio cā est virtutis lassitudo ꝛ eius defect⁹: aut accidens subito veniens ad quod anima ꝛ natura subito redeunt.
¶ Et spasmosi quidem pulsus causa sunt motus non naturales in virtute aut malitia in essentia instrumenti.
¶ Pulsus autem tremulus procedit ex fortitudine ꝛ instrumēto duro ꝛ necessitate forti. Sine istis enim non prouenit tremor.
¶ Undosi autem est cum eius causa existit virtutis debilitas ſm plurimum ꝛ non potest fieri dyastoles nisi paulatim ꝛ paulatim. Et est etiā cū instrumēti lenitas eius cā existit: lꝫ virtus non sit valde debilis. Instrumētuꝫ nāqꝫ molle ꝛ humidū ꝯcussionē ꝛ motū nō recipit q̄ in vnāquāqꝫ penetret ꝑteꝫ queādmodū siccū qđ est duꝝ recipit qm̄ siccitas cōcussioni est apta ꝛ tremori.
¶ Et duri quidē sicci finis sui principij motu mouet. Mollis vero humidi ꝑtē possibile ē moueri: ꝛ aliā ꝑtē motu ipsi⁹ nō pati ꝓpterea ꝙ cito recipit separationem ꝛ flexionem ꝛ diuersitatem in figura.
¶ Et vermiculosi quideꝫ pulsus ꝛ formicātis cā est fortis debilitas ita vt tarditas ꝛ spissitudo ꝛ diuersitas in partib⁹ pulsus ꝯiūgant: qm̄ virtus instrumētū in vna hora dilatare nō valet sꝫ paulatim ꝛ paulatim.
¶ Causa aūt pulsus mali pōderis. Si pulsus quidē fuerit in dispōnibus tpis quietis est augmētū necessitatis. Et si in dispōnibus temporis mot⁹ fuerit est augmētū debilitatis aut necessitatis priuatio. Sꝫ pulsus tpis motus ꝑꝑ velocitatē dyastoles alius est ab hoc.
¶ Et cause quidem pleni ꝛ vacui ꝛ calidi ꝛ frigidi sursum ꝛ submersi inferius manifeste sunt.

¶ De pulsibus etatum ꝛ masculoꝝ ꝛ feminaꝝ. Capitulum. 7.

Masculoꝝ pulsus maiores sunt ꝛ fortiores valde: ꝑꝑ vehemētiam virtutū eoꝝ ꝛ necessitatis ipsoꝝ: ꝛ ꝓpterea ꝙ eoꝝ necessitas magnitudine ꝯplet. Et ē eoꝝ pulsus tardior pulsu mulieꝝ ꝛ rarior ſꝫ plurimū. ⁊ Et oīs quidē pulsus in quo ꝑseuerat virtus ꝛ ē spissus opꝫ procul dubio ꝙ sit velox. Est eiꝫ cū añ ē velocitas q̄ꝫ spissitudo: ꝑꝑ hoc igit sicut pulsus masculoꝝ est tardior ita est rarior.
¶ Pueroꝝ vero pulsus lenior ꝑꝑ humiditatē ꝛ est dbilior ꝛ spissior qm̄ calor est fortis: sꝫ virtus nō est fortis eo ꝙ nōdū sunt completi. Puero-

ruz vero pulsus ɔparatōe quātitatis corpis eoꝝ est magnus: qm̄ eoruz instrm̄ est valde molle: ⁊ ipsoꝝ necessitas ē valde fortis: ⁊ eoꝝ virtus cō paratione paruitatis corporis ipsorum non est parue quantitatis. Uerumtamē eorum pulsus comparatione pulsus completorum est nō magnus: sed est velocior ⁊ spissior propter necessitatez. In pueris nāqꝫ multiplicat̄ vaporis fumosi collectio propter multam digestionem eorum ⁊ frequentiam eius in eis. Et propter hoc valde est necesse ipsuz extrahere ⁊ calorem ipsorum innatum euentare.

¶ Iuuenum vero pulsus est multe magnitudinis: ⁊ non est multe velocitatis: imo in ipsis est valde diminutus ⁊ in spissitudine ⁊ ad raritatez tendens. Et illorum quidem pulsus qui in principio iuuētutis existūt est maior. Et eorum que sunt in medio iuuētutis est fortior. Et nos quidem iam declarauimus ꝙ calor in pueris ⁊ iuuenibus fere est similis: ergo necessitas in eis erit propinqua. sed virtus in iuuenibꝰ est augmētata. Habebit̄ ergo ex magnitudine ꝙ in ipsis restaurat qđ defuerit ex velocitate ⁊ spissitudine. Et principium quidem rei vnde prouenit magnitudo est virtꝰ. Sꝫ necessitas ē appetēs. Et instrm̄ qdē ē adiuuās.

¶ Senum autem pulsus est minor propter debilitatem. Et minoris velocitatis pp hoc etiā ⁊ pp diminutionē necessitatis. Et pp hoc ē rarior.

¶ Et pulsus quidē senū qui iaꝫ pcesserūt in ānos est puus ⁊ rarus ⁊ tardus. Et est cū est mollis pp humores extraneos ⁊ nō pp naturales.

¶ De pulsu complexionum. Capitulum. 8.

Pulsus calide cōplexionis vehemētis est necessitatis. Quod si virtus cōuenerit ⁊ instrumentū: erit pulsus magnus. Si ergo vnum diuersificabit̄: erit quēadmoduꝫ dictum est in precedentibus. Et si caliditas quidem non male fuerit complexionis: imo naturalis: erit complexio fortis ⁊ sana ⁊ virtꝰ multū fortis. Et neqꝫ existimes ꝙ calor innatus si fuerit fortis quātūcūqꝫ sit minuat ex virtute: imo ex eo prouenit in substantia spūs fortitudo: ⁊ in anima audacia. Calor vero complexionis malitiam sequens quanto plus augmentatus fuerit tāto in virtute plus debilitatem augmentabit.

¶ Cōplexio vō frigida declinat pulsus ad ptē diminutōis: sicut ꝓprie est puitas: ⁊ ꝓpe tarditas: ⁊ raritas. ⁊ Cūqꝫ instrꝫ fuerit molle latitudo eiꝰ augmētata erit ⁊ eiꝰ silr̄ tarditas ⁊ raritas. ⁊ Qđ si duruꝫ fuerit erit minus hoc. ⁊ Et debilitas quidem quam mala complexio frigida hereditare facit maior est ea ꝙ̄ mala cōplexio calida facit hereditare qm̄ caliditas. s. calori innato magis est conueniens.

¶ Cōplexionem vero humidam sequit̄ inundatio ⁊ dilatatio. Et sicca quidem sequit̄ coāgustatio ⁊ durities.

¶ Ampliꝰ si virtꝰ fuerit fortis ⁊ necessitas multa accidet bispulsans ⁊ spasmosus ⁊ tremulus. Tu vō deinceps ɔpone cōseruando principia.

¶ Est ꝑterea cū vni homini accidit vt duorum laterum ipsius diuersificet̄ cōplexio. Erit ergo vnū ipsoꝝ frigidū ⁊ alterū calidū. Et accidet vt diuersitate q̄ ꝓuenit ex calitate ⁊ frigiditae hoꝝ duoꝝ lateꝝ pulsus di-

uersi fiant. Eritq; pulsus calidi lateris pulsus calide cõplexionis. Et lateris frigidi pulsus complexionis frigide. Et ex hoc quidez scitur q pulsus in diastole ℞ sua ℞ sistole non est ꝯm modum accessionis ℞ recessionis cordis: immo ꝯm modũ diastoles ℞ sistoles ipsiꝰ corporis arterie:

¶ De pulsu tempoꝝ. Capitulum. 9.

In vere quidem est cum pulsus est paruus: non tamẽ in omni re: ℞ est in fortitudine augmentatus.

¶ In estate vero est velox ℞ spissus ꝑpter necessitatez. Et paruus ℞ debilis ꝑpter virtutis resolutiõem que est ꝑpter resolutionẽ spũs que fit ꝑpter calorem exteriorẽ dominantez superfluum.

¶ Et in hyeme est maioris raritatis ℞ tardioris debilitatis: ℞ cũ hoc est paruus: qm̃ virtus debilitaꝛ. ℞ in quibusdam corporibus accidit vt calor in ꝓfundo teneaꝛ ℞ adunetur ℞ virtus fortior fiat. ℞ hoc cum cõplexio calida est dominans ℞ refrenans frigus ℞ non per ipsum neq; patiens neq; frigiditas ad fundu3 vadit.

¶ In autũno aũt est pulsus diuersus ℞ trahit ad debilitatem quãdaz. Sed ipsius diuersitas est ꝑpter multitudinẽ cõuersionis cõplexionis accidẽtalis in autũno nunc ad calorẽ nunc ad frigiditatẽ. Et ipsius quidem debilitas est etiam ꝑpter hoc. Complexio eni3 diuersa semper deterius efficit nocumentũ q̃ similis ℞ equalis l3 sit mala. Et q: autũnus est tp̃s nãe vite ꝯtrariũ qm̃ calor in eodẽ debilitaꝛ ℞ siccitas fit fortior.

¶ Temporum vero pulsus que sunt inter tempora temporibus ꝓportionantur que sunt circa ipsa.

¶ De pulsu regionum. Capitulum. 10.

Regionũ quedaz sunt tẽperate vernales: ℞ quedaz sunt calide estiue: ℞ quedã sunt frigide hyemales: ℞ quedã sicce autũnales. Iudicia igitur pulsuũ erũt in eis ꝯm modũ quẽ sciuisti de pulsu tempoꝝ.

¶ De pulsu qui ꝓuenit ex cibo ℞ potu. Caplm. 11.

Exterius corpori adueniẽtia ℞ ipsu3 ingrediẽtia pulsus dispõnez mutãt qualitate sui ℞ quãtitate. ⁋ Sed qualitate qm̃ si ad calefaciendũ declinauerint aut ad infrigidandũ mutabunt ipsum ꝯm illud. ⁋ Et quantitate quidez: qm̃ si equalia fuerint fiet pulsus in magnitudine augmentatus: ℞ velocitatis maioris ℞ spissitudinis pp augmentum virtutis ℞ caloris: ℞ permanebit hec mutatio aliquãdiu. Et si plurime magnitudinis valde fuerit erit pulsus diuersus absq; ordine pp grauitatez nutrientis supra virtutẽ: quoniã ex omni grauitate ꝓuenit in pulsu diuersitas. Et quidem existimauit Archigenes q eius velocitas est tunc multo maior q̃ spissitudo. Et hec mutatio est ꝑseuerans: qm̃ causa perseuerantie l3 sit multitudinis minoris hac: tamẽ est diuersitas ordinata. Qd̃ si pauce fuerit quantitatis erit pulsus minoris diuersitatis ℞ magnitudis ℞ velocitatis: neq; eiꝰ ꝑmutatio diu ꝑdurabit qm̃ materia pauca cito digeriꝛ. Amplius si virtus deficiat ℞ debilitetur ex multitudine aut paucitate q̃cunq; fuerit: siles erũt pulsus in puitate ℞ tarditate vsq; in finẽ rei. Qd̃ si natura fortis fuerit in digerendo ℞ ꝯuertendo

fiet pulsus temperatus.
¶ Et vinum ēt ꝓprietatē hꝫ. ⁊ est: qm̄ ex magnitudine ipsius lꝫ sit subti
le ꝓuenit diuersitas. Ex ipso tm̄ non ꝓuenit ꝙ sit tm̄ q̄ntum illud quod
ꝓuenit ex nutriētibus que sibi similant. ⁊ hoc quidē est ꝓpter raritatē
substantie ipsius ⁊ subtilitatē eius ⁊ leuitatē. ¶ Cum aūt vinuꝫ in actu
est frigidū ꝓuenit ex eo qđ ꝓuenit ex alijs frigidis in minorādo ⁊ rarifi
cando ⁊ tardando velocitate sue penetratōis. Deinde cum in corpore
calefit remouet velociter qđ ex eo ꝓuenit: ¶ Uinum preterea cū in cor-
pus penetrauerit ⁊ fuerit calm̄ non elongabit multum a nā ⁊ accidet
velox resolutio. ¶ Qđ si cū ē frīdū penetrauerit fiet ex nocumēto qđ n̄
fit ex alijs frigidis rebus qm̄ ille tardant donec calefiant neqꝫ eoꝝ pe-
netratio est ita velox vt istius: illud eniꝫ velocius penetrat q̄ꝫ cōplea-
tur calefactio. Et eius quidē impedimentū est magnū ⁊ precipue in cor
poribus qui horripilationi sunt apta. Et neqꝫ est sicut impedimētū ca-
lefactōis ipsius cuꝫ ipsuꝫ validuꝫ penetrat: qm̄ eius calefactio in prin
cipio obuiationis nō peruenit ad hoc vt magnū faciat impedimentū:
imo nā ei obuiat cū ptitione ⁊ distributiōe ⁊ resolutione. ¶ Frigidū vo
est cum nām deficere facit: ⁊ eius virtutē extinguit anteq̄ꝫ ad partitōeꝫ
⁊ distributionē ⁊ resolutioneꝫ perueniat. Et hoc quidē ꝓuenit ex vino
multitudine sue q̄ntitatis ⁊ calefactōe ipsius ⁊ frigiditate. ¶ Cum aūt
ipsum ꝯsideratum fuerit vnde fortitudinē efficit: alia habebit iudicia:
qm̄ ipsum sua essentia fortes efficit sanos ꝓpterea ꝙ velociter p̄bet au-
gmentū in substātia spiritus. ¶ Sed lꝫ calefactio ⁊ infrigidatio q̄ ex eo
fiunt: plurima corpora impediant: est tm̄ cuꝫ vnaqueqꝫ eaꝝ cum aliqua
conuenit cōplone: ⁊ est cū non ꝯuenit cū cōplexione. Est naqꝫ cum res
frigide eos fortes reddunt qui cōplexionē calididā malā hn̄t sicut di-
xit G. ꝙ succus granati calefactos semp fortes efficit: ⁊ hydromel in-
frigidatos semp reddit vigorosos. ¶ Uinū preterea vnde est calidū nā
aut frigidū nā est cū quosdā fortes facit ⁊ quosdā debilitat. Non tm̄ ser
mo noster est nūc de hoc: immo in virtute eius q̄ velocior ad spūm cō-
uertit: qm̄ h semp hꝫ p sui essentiā. Qđ si vnū hoꝝ duoꝝ ipsum in ali-
quo corpore iuuerit augmētabit in faciēdo fortitudinē. Et si ei ꝯtrariū
extiterit: minus fortitudinē faciet. ¶ Scđm hoc igit ipsum pulsuꝫ con-
uertet ſm hoc. Qm̄ si fortitudinē faciet in pulsu augmentabit fortitu-
dineꝫ. Et si calefaciet in necessitate efficiet augmētū. Et si infrigidabit
minorabit necessitatē. Et ſm plurimū in fortitudine faciet augmentū.
Nunq̄ꝫ autem in necessitate efficit augmentū quin in velocitate addat.
¶ Aqua vero ꝓpterea ꝙ nutrimentū penetrare facit vigorat ⁊ simili-
tudinē opationis vini operat. Et qm̄ nō calefacit imo infrigidat: non
tantū auget in necessitate quantum vinum.

¶ De eis q̄ somnus ⁊ vigilie in pulsu operant. Caplm̄. 12.

Pulsus quidem iudicia in somno diuersificantur ſm horam som-
ni: ⁊ ſm dispositionem digestionis.
¶ Pulsus igitur in principio somni est paruus: ⁊ debilis: qm̄ motus

motus caloris naturalis tunc est ad ꝯstringendū ꝛ submergēdū:ꝛ nō ad dilatādum ꝛ manifestandū:qm̄ ipse in hora illa totus tendit ad occultum:ꝓpterea ꝙ ipsū anima mouet ad nutriēs digerenū. ꝛ maturanū. superfluitates:ꝛ est sicut superatus ꝛ obsessus ꝓculdubio. Et pulsus ēt est maioris tarditatis ꝛ raritatis qm̄ lꝫ in calore accidat augmentū ſm cōstrictionē ꝛ coadunationē: tn̄ priuatus est augmento qđ hꝫ in hora vigiliarū ꝓpter motū calefacientē. Et motus quidē plus est ad inflammanū. ꝛ inclinanū .ad partē malitiei cōplexionis. Sed ꝯstrictio ꝛ eorū coadunatio tempate minoris sunt inflāmatōis ꝛ minus extrahūt calorem ad extuationē. Et tu quidē hoc scies ex hoc ꝙ anhelitus laxi ꝛ ipsius extuatio multo maiores sunt anhelitu ꝛ extuatione eius cuius calor ēst ꝯstrictus ꝓpter cām que similis est somno. Uerbigrā. submersi in aqua tempate frigiditatis q sit expgefactus lꝫ calor ꝯstringat ꝛ fugiat ex hoc:nō tn̄ augmentū anhelitus eius ꝑueniet ad id ad qđ ꝑueniet labor ꝛ exercitiū que sunt ei ꝓpinqua. Cūqꝫ bene ꝯsideraueris nō inuenies aliud qđ calorē vehementius incendat q̄ labor ꝛ motus.

¶ Et vigilie quidē calorē nō efficiūt motu corporis: ita vt cum corpus quieuerit nō sit ipse necessarius:immo faciunt calorē ꝓpterea ꝙ spūs ad exteriora mouet:ꝛ motus eius ad ea est ſꝫ ꝯtinuitatē cū ista est eius generatio. Cum aūt cibus digestus est somno redit pulsus:ꝛ fit fortior propterea ꝙ virtus augmentū recipit a nutriente: ꝛ redit illud qđ ad ꝓfundū descenderat ad regenū. nutriens ad exteriora ꝛ ad suū principium. Et similiter propter hoc etiā magnificatur tunc pulsus multū: ꝛ ꝓpterea ꝙ cōplexionis caliditas ꝓpter nutriens augetur quēadmodum diximus. Et instrumēti etiam augetur lenitas per id qđ ad ipsū ex nutrimento penetrat. Uerūtamen sua magnitudine non auget velocitatem neqꝫ spissitudinem: quoniā hoc non est illud qđ in necessitate prebet augmentū. Et hoc etiā nō est ꝓhibens restaurari ex eo qđ necessarium est magnitudine sola. Deinde qn̄ cū dormiēte somnus perseuerauerit fiet pulsus debilis pp caloris innati ꝯstrictionem ꝛ virtutis cōpressionē sub superfluitatibus que eūnde erāt ſm euacuatōis modos qui sunt in vigilijs ex quibus est exercitiū ꝛ euacuatōes q̄ nō sentiūtur. Cum autē somnus in principio euacuationē inuenerit:ꝛ nec inuenerit aliqd ad qđ digerenū. tendat:declinabit cōplexionē ad partē infrigidādi. Perseuerabunt ergo paruitas ꝛ tarditas ꝛ raritas in pulsu:ꝛ incessanter augmentabuntur.

¶ Uigilie ēt diuersa hn̄t iudicia vel dissilia. Cuꝫ enim dormiens euigilabit:nā sui declinabit pulsus ad magnitudinē ꝛ velocitatē ordinate: deinde ad suā nālē redibit dispositionē. Sed subita cā euigilato accidit:vt pulsus eius illico cū a somno remouet quiescat:qm̄ virtus coram eo qđ subito euenit victa ē:ꝛ deinde post hoc redibit ad eū pulsus magnus velox spissus ꝛ diuersus ad tremorē. Et qm̄ motus iste est filiis violento:iō nō inflāmat etiā ipsum. Et qm̄ virtus subito mouetur ad repellendū nāliter illud qđ accidit:ergo mot⁹ accidūt diuersi ꝛ tremit

pulsus:sed tñ ₽m hoc non longo ₽seuerat tpe: imo ad equalitatez cito redit. qm̄ lʒ eius cā sit quasi fortis: eius tamē durabilitas est pauca ⁊ cognitio destructionis ipsius est velox.

¶ De iudicijs pulsus exercitij. Capitulum. 13.

IN principio quidem exercitij ⁊ dum est temperatū pulsus fit magnus ⁊ fortis: ⁊ hoc quidez ₽pter augmentū caloris innati: ⁊ fortitudinem ipsius. Et fit etiam velox ⁊ spissus valde: ₽pter superfluaz necessitatem quā facit motus. Qđ si perseuerauerit ⁊ fuerit prolixum aut lʒ fuerit breue: erit tñ fortissimū: destruetur qđ ex fortitudine prouenit. Et debilitatur pulsus. Et fiet paruus propter repletionem caloris innati. Sed ipse fiet velox ⁊ spissus propter duas res: quarum vna est augmentuʒ fortitudinis ⁊ necessitatis: ⁊ alia est: qm̄ virtus retrahit ne magnitudini sufficiat. Postea velocitas incessant minuit ⁊ spissitudo augmentatur ₽m quantitatē eius qđ ex virtute debilitatur. Deinde ad vltimuʒ si exercitiuʒ perdurauerit ⁊ debilitauerit fiet pulsus formicās ₽pter debilitatez ⁊ spissitudinem fortem. Postea si magis superfluuʒ fuerit ⁊ ex ipso quasi ad mortem perueniatur efficiet qđ omnia faciunt resoluētia ⁊ reducet pulsuʒ ad hoc vt sit vermiculosus. Deinde faciet ipsum declinare ad raritatē ⁊ tarditatē cum debilitate ⁊ paruitate.

¶ De iudicijs pulsuum balneatorum. Capitulum. 14.

BAlneatio aut erit cū aqua calida: aut cum frigida.

¶ Si autem fuerit cum aqua calida in principio proueniēt ex ea fortitudinis ⁊ necessitatis iudicia. Cūqȝ multum resoluerit debilitabit pulsum. G. quoqȝ dixit erit tunc paruus tardus ⁊ rarus. Dicemus ergo ꝙ debilitas quidem ⁊ paruitas pulsus proculdubio existunt. Sed aqua calida cum in interioribus corporis calefactionem efficiet calore accidentali: fortasse non durabit sed ad sui nām que est infrigidandi redibit. Et fortasse durabit ⁊ permanebit. Qđ si accidentalis qualitatis iudicium superauerit fiet pulsus velox ⁊ spissus. Et si superauerit qđ ex natura sui proueniet fiet tardus ⁊ rarus. Et si calefactio accidentalis ad tantam virtutis resolutionē peruenerit vt sincopi sit propinqua fiet etiā pulsus tardus ⁊ rarus.

¶ Sed balneationis cuʒ aqua frigida facte frigiditas si penetrauerit debilitabit pulsum ⁊ faciet paruum ⁊ efficiet raritatem ⁊ tarditatem. Et si non penetrauerit: imo calorem coadunauerit augmentabitur fortitudo ⁊ crescet parum ⁊ minuet velocitas ⁊ spissitudo.

¶ Ex aquis vero in thermis existentibus que sunt exiccantes duritiē in pulsu augmentant: ⁊ ex eius magnitudine minuunt. Sed calefaciētes velocitatem in pulsu augmentant. Si autem virtutem resoluerint erit qđ iam diximus.

¶ De pulsu qui mulieribus est proprius ⁊ est pulsus pugnantium. Capitulum. 15.

Necessitas quidē in eis est multa ꝑpter cōstatem filij in attractiōe aeris. Ipse eniꝫ quasi duabus attrahūt necessitatibus ꝛ duabus aeris attractionibus. Sed virtus ꝑculdubio nō augmentat̄ neqꝫ etiā minuit̄ nisi q̄ntum oportet ꝑpter latitudineꝫ paucam que prouenit ex pondere pregnatiōis: propter hoc igitur iudiciuꝫ virtutis medie ꝛ necessitatis fortis vincit: ꝛ augmentat̄ pulsus: ꝛ fit velox ꝛ spissus.

¶ De pulsu dolorum. ¶ Capitulum. 16.

Dolor mutat pulsuꝫ: aut ꝑpter fortitudinē sui: aut q͛ est in membro principali: aut ꝑpter longam moram sui. ¶ Et dolor quideꝫ cum in sui principio fuerit faciet virtutem ebullire ꝛ mouebit ipsam ad resistendum ꝛ reserandum ꝛ inflāmabit caliditateꝫ. Fiet ergo pulsus magnus ꝛ velox ꝛ maioris spissitudinis: ꝛ q̄m fixio magnitudinem faciet ꝛ velocitateꝫ. ¶ Cūqꝫ dolor ad finem sue fortitudinis peruenerit ꝑpter illud qd̄ diximus de modis ꝑcedet minorādo: ꝛ redibit ad inferiora donec magnitudinē perdet ꝛ velocitatem ꝛ vicem earum supplebunt spissitudo fortis ꝛ paruitas ꝛ formiculatio ꝛ vermiculatio. Et si augmentatus fuerit adducet ad raritatem ꝛ perditionem.

¶ De pulsu apostematuꝫ. ¶ Capituluꝫ. 17.

Apostematum quideꝫ alia sunt que febres faciunt. Et hoc: aut ꝑpter eorū magnitudinē: aut ꝑpter nobilitatē mēbri in quo sunt. Et pulsum in toto corpore mutant s̄m mutationē febris ꝑpriam: ꝛ nos ipsam dicemus in loco suo. Et alia sunt que febres nō faciunt ꝛ mutāt pulsum membri in quo sunt proprium per essentiam. Et est etiam cum reliqui corporis pulsum mutant per accidens scilicet non ꝑpter q̄ est apostema: sed ꝑpter q̄ dolorem efficit.

¶ Apostema aūt qd̄ pulsum mutat: aut ipsum mutat per speciem sui: aut per sui tempus: aut per quātitatem suam: aut per membruꝫ in quo est: aut per accidens qd̄ sequitur ipsum ꝛ comitatur.

¶ Quod vero per sui speciem mutat est sicut apostema calidū ex quo per suam speciem ꝑuenit vt mutetur pulsus ad serrinum ꝛ ad tremorem ꝛ horripilationem ꝛ velocitatem ꝛ spissitudinem: nisi ei contraria sit causa humectans que proprietateꝫ serrini destruat: ꝛ vice ipsius vndositatem supplere faciat. verumtū tremor ꝛ velocitas ꝛ horripilatio ꝛ spissitudo ipsum semꝑ comitat̄. Et quēadmodū causaꝝ quedam sunt que serrini ꝑprietatē ꝓhibent: similiter sunt quedā eaꝝ que serrini ꝓprietatē augmētant ꝛ ipsaꝫ apparere faciūt. Et molle q̄dem apostema pulsum facit vndosuꝫ: Et si fuerit valde frigidū: ipsuꝫ efficiet tardum ꝛ rarum. Duꝝ vero apostema ꝑprietatē serrini augmētat. In exitura aūt cum fit collectio: ipsa pulsuꝫ ꝯuertit de ꝑprietate serrini ad vndosi ꝑprietatē ꝑꝑ humiditatē ꝛ lenitatē que ipsaꝫ sequūtur ꝛ prebet augmētum in diuersitate ꝑꝑ suā grauitatē: velocitas āt ꝛ spissitudo alleuiat̄ ꝑꝑ caloris accidentalis q̄etem causa maturationis.

¶ Mutatio vero ipsius cā snoꝝ tempoꝝ est. Qm̄ dum calidum apostema existit in augmento: ꝑprietas serrini ꝛ quecūqꝫ dixim⁹ sunt sicut in

augmẽto: ⁊ eius durities semꝑ augmentaꝛ ꝑꝑ extensionẽ que augeꝛ: ⁊
in tremore ꝑꝑ dolorẽ. Cũq; ad statum ꝑuenerit oĩa augmentanꝛ acci-
dentia preter illud qd̃ fortitudinẽ sequiꝛ. Ipsum nãq; debilitaꝛ in pul
su: ⁊ in spissitudine ⁊ velocitate augmẽtũ p̃bet: deinde si ꝓlongabitur
velocitas destrueꝛ ⁊ redeundo fiet formicans. Cuz aũt minueꝛ ⁊ resol-
uetur aut aperieꝛ fiet pulsus fortis ꝓpterea ꝙ virtus exonerabitur a
pondere: ⁊ cessabit ipsius tremor ꝓpterea ꝙ dolor extẽsiuus minueꝛ.
¶ Scd̃m q̃titatem vero sui. Qm̃ magnũ facit vt sint iste dispõnes ma
iores ⁊ magis augmẽtate. Et paruũ vt sint rariores ⁊ paruiores. ¶ Et
s̃m mẽbrũ. Qm̃ ex mẽbris neruosis ꝑuenit augmẽtũ in duritie pulsus
⁊ in ꝓprietate quã habz serrinus ipsius. Et ex venosis quidem ꝑuenit
augmentũ in magnitudine sua ⁊ vehemẽtia ⁊ diuersitas multa ⁊ p̃ci-
pue sique in eis sup̃ate fuerint arterie sicut in splene ⁊ pulmone. ⁊ non
durabit hmõi magnituto nisi q̃ntum pseuerauerit fortitudo ⁊ membra
humefacta ⁊ lenia ipsuz faciũt vndosuz sicut cerebrum ⁊ pulmo.
¶ Mutatio qua apostema mutat pulsum aliquo mediante est. Sicut
apostematis pulmonis qd̃ facit pulsum tremulum. Et sicut apostema-
tis epatis quod facit ipsum mictualem. Et sicut apostematis renis
quod facit ipsuz strãgurialem: Et apostema mẽbri fortis sensus sicut
stomachi ⁊ diaphragmatis facit ipsum spasmosum ⁊ sincopizantem.

¶ De iudicijs pulsus accidentium anime. ¶ Capitulũ. 18.

IRa quidem propterea ꝙ virtutem feruere facit ⁊ spiritum subito
dilatat: pulsum facit magnum ad superiora se eleuantem velocẽ
⁊ spissum. In quo non oportet diuersitatem cadere: quoniã passio exi-
stit similis: nisi timor ei admisceaꝛ qui vna vice superet ⁊ hoc alia supe
ret vice. Et similiter si verecũdia ei admisceaꝛ aut contrarietas ab in-
tellectu q tacere p̃cipiat ⁊ ne ferueat ad malũ inferendũ illi cui irasciꝛ.
¶ Et ex delitijs q̃dẽ ꝓpterea ꝙ ad exteriora paulatiz mouent nõ perue
nit ad illud qd̃ ꝑuenit ex ira in velocitate ⁊ spissitudine. Immo est cuz
eius magnitudo sufficit necessitati: ⁊ est tardus ⁊ rarus.
¶ Et similiter pulsus leticie: qm̃ ipse fit magnus s̃m plurimum cuz le
nitate ⁊ attinet tarditati ⁊ raritati.
¶ In tristitia vero ꝓpterea ꝙ calor suffocaꝛ ⁊ submergiꝛ ⁊ fortitudo
⁊ virtus debilitaꝛ opz vt sit pulsus ꝑuus ⁊ debilis rarus ⁊ tardus.
¶ Timor vero qui subito venit pulsum facit velocem ⁊ diuersuz ⁊ in-
ordinatum. Sed consuetus ⁊ qui ordiate prouenit mutat pulsum s̃z
moduz mutationis sollicitudinis.

¶ De summa mutatõis rez ɔtrariaꝝ nature essentie pulsus. ¶ Ca. 19.

AB eis fit mutatio. Aut ꝓpter hoc ꝙ accidit de eis ex malitia cõ-
plexionis: ⁊ tu quidem iam sciuisti pulsum cuiusq; cõplexionis.
Aut ꝓpterea ꝙ virtutẽ cõstringunt ⁊ pulsum faciunt diuersum: ⁊ si cõ
strictio valde fuerit fortis erit sine ordine ⁊ absq; pondere. Et constri-
ctionem quidem faciens est omnis materialis multitudo siue sit apo-
stema: siue nõ sit apostema. Aut ꝓpterea ꝙ virtutẽ dissoluit ⁊ facit pul

sum debilem:et omnia hec sunt sicut dolor fortis et egritudines anima/les que sunt fortis resolutionis.

¶Summa scda Doctrine tertie Fen secunde de vrina et egestione et est continens.13.capitula.

¶Est sermo vniuersalis de vrina. ¶Capitulum.1.

Je significationis dispositionum vrine nō opz credere nisi postq̄ cōditiones obseruate fuerint.

¶Oportet eniz vt vrina que consideret sit prima vrina que in mane colligit. Et non permaneat longo tēpore. Et non sit ex nocte reseruata.

¶Neqz sit ille cui᷒ ē q aquā nō bibit et cibū n̄ comedit:

¶Et nō sit qui i cibo aut potu rez tingentē accepit:sicut crocū et casiā fistulam:qm̄ vrina tingendo ad citrinitatē et rubedinem mutat:et sicut olera que tingēdo mutant ad viriditatē:et almuri qḋ ad nigredinem: et vinum qḋ mutat vrinaz ſm suum colorē. Neqz sit qui exteriora sui re tingente infecerit sicut alcāna:qm̄ cum ex ea aliqs tingit fortasse eius vrina ex ea inficit. Neqz sit qui rez que cū vrina aliquē humorē expellit assumpsit:sicut qḋ colerā aut flegma expellit. Neqz se exercuit motib᷒ corporeis aut operatōibus aut dispōnibus que sunt extra cursum na/ture que vrine colorez mutant:sicut ieiunium aut vigilie aut labor aut ira aut timor. Omnia enim hec vrinā tingunt ſm citrinitatē aut rube/dinez. Et coitus vrinā valde impinguat. Et sicut vomit᷒ et eūatio: qm̄ hec calorem mutant et substantiam que in vrina esse debet.

¶Similiter cuz ipsa multis pmāserit horis. Quapropter dixerūt qdā q post sex horas inspicīēda nō est:qm̄ ipsius significatio debilitatur:et color mutat:et hypostasis dissoluit aut mutat:et fit spissior:q̄uis ego di cam q nec post horam vnam.

¶Urina preterea tota integre colligēda est in vrinali magno:ne ex ea aliquid effundatur.

¶Et eius quidem dispositio illico cum mingitur non est ꝯsideranda: neqz nisi postq̄ in vrinali residet.

¶Et obseruādum est ne sol eaz tangat neqz ventus ne perturbet et ne congelet donec hypostasis sēparet et seperatio cōpleat. nō eniz descen dit illico cum mingit:neqz in vltimo fine maturatōis. Et non colligat in vrinali in quo alia fuerit nisi pri᷒ fuerit ablutum.

¶Amplius vrine puerorum significatio est pua:et p̄cipue infantiū: ppte/rea q lacte nutriunt:et q mā tingēs in eis ē qescens et submersa:in eorum quoqz nā existit ex debilitate et multa dormitōe qḋ maturitatis signifi/cationem pernecat.

¶Et instrm qdē colligendi vrinā est corpus peruiū:substātiaz hn̄s:ni/tidum sicut vitrum: clarum vt cristallus.

¶Scias aūt q vrina quāto plus eaz tibi approximas tanto spissitudo augmētat:et quāto plus elongas eā a te augmētat in ea claritas. Et pro

hoc differt ab oĩbꝰ falſitatibꝰ q̃ ſũt i ea qbꝰ medici expiũt cũ eis oñdũt.
¶ Cũ vrĩa i vriali colligit cuſtodiẽda ẽ a mutatõe frigoris ⁊ ſol' ⁊ vẽti.
¶ Et opꝫ vt in lumine aſpiciat ita ꝙ ſup eã nõ cadat radius imo ab
ipſo tegat: ⁊ ſic in ea iudicet de accidentibus que in ipſa apparent.
¶ Scito etiã ꝙ prima ſignificatio quã vrina hꝫ eſt de diſpõne epatis ⁊
viaꝝ aquoſitatis ⁊ ſup diſpoſitiões venaꝝ: ⁊ eis mediãtibus alias de-
monſtrat egritudines. Firmior tñ eius ſignificatio eſt illa que de epate
exiſtit ⁊ ꝓprie de diſpõne gibboſitas ipſius.
¶ Amplius ſignificatões que ex vrinis habent ex ſeptem ſunt accepte
generibus. Genere coloris. Et genere ſubſtantie. Et genere claritatis ⁊
turbulentie. Et genere hypoſtaſis. Et genere quãtitatis in paucitate ⁊
multitudine. Et genere odoris. Et genere ſpume. Sunt vero qdã qui
inter hec genera ponũt genus tactus ⁊ genus ſaporis. ¶ Cũqꝫ dicimꝰ
genus coloris intelligimus illd qd viſus in ea ſentit ex coloribus. ſ. al-
bedinem aut nigredinẽ aut qui inter eas exiſtunt. ¶ Et cum ſubſtãtie
genus dicimus intelligimꝰ diſpõnem ipſius in groſſitudine aut tenui-
tate. ¶ Et cũ dicimus genus claritatis ⁊ turbulẽtie intelligimus ꝙ pe-
netratio viſus in ea ẽ facilis aut nõ ẽ. ¶ Inter hoc aũt genꝰ ⁊ genꝰ ſub-
ſtantie exiſtit dñia: qm̃ plerũqꝫ eſt ſubſtãtia groſſa ⁊ clara ſicut albumẽ
oui ⁊ glũtẽ piſciũ liquatũ ⁊ vitrũ liquatũ ⁊ oleũ. Et plerũqꝫ ẽ res ſub-
tilis ſubſtãtie turbida: ſicut aqua turbida que eſt magis tenuis q̃ albu-
men oui. ¶ Turbulẽtie aũt cã eſt ꝑmixtio partiũ colores hñtium extra-
neos fuſcos aut alijs coloribus infectos qui ab aſpiciẽte ſenſu nõ ſunt
ꝑcepti ⁊ ꝓhibẽt paruitatẽ ⁊ nõ ꝑ ſe ꝑcipiunt. ¶ Inter eã vero ⁊ hypo-
ſtaſim exiſtit differentia: quoniam viſus plerumqꝫ cognoſcit hypo-
ſtaſim. Et inter ipſaꝫ ⁊ colorẽ exiſtit differẽtia: qm̃ color per totam hu-
moris ſubſtantiam ꝓcedit cum maiori permixtione.

¶ De ſignificatõibus coloris vrine. Capitulum .2.

EX coloribus vrine ſunt gradꝰ citrinitatis: Sicut palearis. Dein-
de citrinꝰ. Poſt flauꝰ. Deinde ruffus. Poſtea citrãgularis. Po-
ſtea igneus q tincture croci aſſimilat: ⁊ ipſe quidẽ eſt vehemẽter citri-
nus. Poſtea croceus q ſimilat capillis zahafarani: ⁊ iſte qdẽ eſt quem
vocãt rubeũ claꝝ. ¶ Oẽs aũt que ſunt poſt citrinũ caliditatẽ ſignificãt:
ſꝫ tñ ſm ſuos diuerſificant gradus. Et ẽ qdẽ cũ accidũt pp vehemen-
tiam motus: ⁊ pp dolores: ⁊ pp famem: ⁊ ꝓpter aque abſtinentiam.
¶ Poſt iſtos vero gradus p̃dictos exiſtunt gradus rubedinis. Sicut
rubeus roſeus. Et rubeus obſcurus. Et rubeus puluerulentus. Et
omnes quidem ſanguinis dominiũ ſignificant. ¶ Et in oĩbus in qbus
eſt color zahafarano attinens eſt ſignificatio dominij colere rubee.
¶ Et in oĩbus q puluerulẽto attinẽt ẽ ſignificatio dñij ſanguinis. ¶ Et
igneus qdẽ magis ſignificat calorẽ q̃ rubeus ⁊ puluerulẽtus: ſicut co-
lera in ſe calidior ẽ q̃ ſanguis. Et color qdeꝫ vrine egritudinibꝰ acutis
incendẽtibꝰ trahit ad colorẽ zahafarani ⁊ igneitatẽ. Qd ſi ibi fuerit te-
nuitas: aliq̃ maturatõis ſignificat diſpõeꝫ ⁊ ꝙ iã icepit ⁊ ſi nõ appeat ſ

substãtia. Si aũt citrinitas fortior fiat ⁊ vsq; ad igneitatis ꝓueniat ter-
minum ⁊ ad finem in ea: significat ꝙ calor incessanter processit: ⁊ iste q-
dez est finis citrinitatis. Quod si i ipso claritas augmentet: calor iã ſm
diminutionem incedit. ¶ Et est preterea cum in egritudinibus acutis
sanguineis vrina: sicut ipse sanguis mingit apertione vene ibi exñte.
Et significat repletõez supfluã: que si paulatim mingẽdo emittit ⁊ ẽ cũ
odore malo: ẽ significatio tioris: ⁊ timet ex ea ne sanguis ad loca suffo
cãtia fusus deriuet. Et peior qdẽ ea est cuz ẽ subtilis in colore sui ⁊ di-
spositiõe. Cũ autẽ ex ea multuz mingitur est cũ est significatio bona in
febribus acutis ⁊ cõmixtis: qm̃ est cuz est significatio crisis ⁊ sanitatis:
nisi in principio subito attenuet anteq̃ sit hora crisis: qm̃ tũc erit reci-
diuationis significatio. Et silr̃ si tenuitas post crisim ordinata nõ fue-
rit. ¶ In icteritia vero cũ vrina adeo fuerit maioris rubedinis donec
ad nigredinẽ trahat ⁊ pãnũ taliter tingat ne remoueri possit. Et quã-
to plus fuerit erit sanus: qm̃ cũ vrina in ipsa fuerit alba aut rubea pau
ce rubedinis icteritia in sua dispõne manente timet ex ea hydropisis.
¶ Fames quoq; ẽ ex eis q̃ vrinã vehemẽter tingũt ⁊ ipsaz valde acuũt.
¶ Post vero sunt gradus viriditatis. Sicut vrina cuius color colori
fisticorũ attinet: deinde cuius color est silis colori heruginis eris. Po-
stea illa cuius est color silis colori ireos: deinde cuius color similat in-
dico. Postea q̃ similis est succo porri. ¶ Fisticalis vero significat frigi-
ditatẽ. Et silr̃ oẽs in qbus existit frigiditas: pter eã q̃ herugini eris aut
succo porri similat. hec nãq; vehemens significat incendiũ. Uerũtñ suc
co porri similis sanior est ea q̃ herugini eris similat. ¶ Et illa qdem que
herugini eris similat post laborẽ significat spasmũ. ¶ Uiridis vero in
pueris spasmũ significat. ¶ Que vero colorẽ ireos hz: frigiditatẽ ve-
hementẽ ſm plurimũ significat ⁊ ante ipsaz precedit vrina viridis. Et
qdaz dixerũt ꝙ significat venenũ in potu fuisse haustũ. Et si fuerit i ea
hypostasis spes erit vite. Et si non: timet ei. Herugini vero eris similis
vehementem significat perditionem.
¶ Graduũ aũt coloris nigri: alius est niger q ad nigredinez tendit ſm
viam coloris croci: sicut est in icteritia: ⁊ significat colere rubee spissi-
tudinem: ⁊ eius adustionẽ: ⁊ colerã nigram q̃ accidit ex colera rubea:
⁊ significat icteritiã. Et alius est q ex fusco ꝓuenit ad nigredinẽ: ⁊ signi
ficat coleram nigram. Et alius niger q prouenit ex viriditate ⁊ colore
indico simili: ⁊ significat colerã nigram puraz. ¶ Et ad summũ qdem
vrina nigra significat: aut vehemẽs incendiũ: aut forte frigus: aut mor
tẽ: aut caloris naturalis supatõem: aut crisim ⁊ expulsionẽ nature qua
ipsa colere nigre expellit superfluitates. Qd̃ aũt ex incẽdio est cogno-
scitur: qm̃ illic est fortis ardor: ⁊ ante ipsaz fuit vrina citrina vel rubea
⁊ hypostasis est diuulsa ⁊ inequalis ⁊ incontinua: ⁊ non est vehemẽtis
nigredinis: imo trahit ad colorem croci ⁊ citrinitatẽ: aut ad fuscitatez:
Et si ad citrinitatẽ trahit significat multã icteritiã. Uerũtamen qd̃ ex
frigiditate fit cognoscit: vt ante ipsum habeat vrina que ad viridita-

tem trahit aut ad liuiditatē: ⁊ est sedimē paucū iunctū ac si esset siccū ⁊ nigredo in ipsa est purior. ⁋ Et est ēt cū inter duas ꝯplexiōes dr̄ia notatur. Qm̄ qn̄ cū vrina nigra fortis odor fuerit significabit caliditatē. Et cum fuerit cum ea odoris priuatio aut fortitudinis eius debilitas significabit frigiditatē. Cuȝ eniȝ natura valde fuerit sup̱ata: odor non erit in vrina. Illud aūt qđ ex casu caloris accidit innati cognoscit: ꝓpterea ꝙ ip̄m sequit fortitudinis casus ⁊ eius dislocatio. Et illud qdē qđ accidit ſm modū purgatōis ⁊ crisis cognoscit sicut qđ accidit in fine quartanarū: ⁊ cū splenis egritudines resoluuntur: ⁊ dolores dorsi ⁊ matricis: ⁊ febres melācolice: ⁊ nocumenta que ex menstruoꝝ accidunt retētione: ⁊ retētio eı⁹ qđ ex sanguine fluere solebat p̱ anū ⁊ p̄cipue cuȝ nā ⁊ ars in ꝓuocādo menstrua iuuāt: ⁊ sicut accidit mulieribus quarū mēstrua retinent: Et nō retinet nā sanguis sup̱fluitatē: ꝓpterea ꝙ ante ipsam p̄cessit vrina indigesta aquosa: ⁊ ꝓpterea ꝙ post ipsam adueniet corpori alleuiatio: ⁊ erit ipsius quātitas maxia copiosa. Qđ si non ita vrina fuerit nigra: signū erit malū: ⁊ precipue in acutis egritudinibus: ⁊ quātoplus si eius quātitas fuerit pauca: qm̄ ex sua paucitate est sciēdum ꝙ humorē iam ōstruxit adustio. Et quātomagis fuerit grossa erit deterius. Et quāto magis fuerit tenuis erit minoris malitie. Et ē qdeȝ cum accidit vt vrina nigra aut rubea obscura mingat ꝓpter vini potionē qđ huius hȝ colorē cum nullo mō natura aliquid in eo op̱ata fuerit ⁊ exierit ſm suā dispōnem: sed in hoc non est timor. Et est cum bone crisis significatio existit ⁊ in acutis egritudinibus: sicut si eger eam tenuem minxerit: ⁊ fuerit in ea suspensio in partibus diuersis. multotiens enim significat sonitū capitis ⁊ vigilias ⁊ surditatē ⁊ desipiētiaȝ. Et precipue si paulatīȝ eā minxerit ⁊ in lōgo tp̱e fuerit suspēsa ⁊ fuerit eius odor acutus ⁊ fuerit cū febribus: qm̄ tunc vehemētem significabit capitis sonitū ⁊ desipiētiaȝ. Sed qn̄ affuerit ibi insomnietas ⁊ surditas ⁊ desipientia ⁊ sonitus capitis significabit sanguinis fluxū ex naribus. Et est ēt cū existit causa lapidis in rene. ⁋ Ruffus inquit. Urina nigra bona est in egritudinibus lapidis que ex humoribus ꝓueniūt grossis. Et ē significatio mortalis in egritudinibus acutis. Dixit etiam ꝙ vrina nigra est mala in egritudinibus renum ⁊ vesice cum vehemens ardor ibi adest. Cōsidera ergo alia signa. ⁋ Urina nigra in senibus nō est bona pp̱ illud qđ scis. Neqȝ venit in eis nisi ex corruptiōe mala. Et similiter in mulierib⁹ vrina nigra post laborē significat spasmū. ⁋ Ad summū vero vrina nigra in principio febriū est perniciosa. Et similiter in earum fine qn̄ non cū ea fuerit alleuiatio neqȝ significauerit crisim.

⁋ Urina aūt alba ſm duas intentiones est scienda. Una eaꝝ est cū ip̄a est tenuis translucēs: qm̄ vulgus qđ trāslucēs est album vocat: sicut est vitrū qđ est claꝝ: ⁊ christallū clarā vocat albā. Et altera est quē ꝓ certo est alba cuius color est disgregatiuus visus: sicut lac: ⁊ pergamenum: ⁊ ista qdem nō translucēt vt visus in ipsa penetret. translucentia enim pro certo nō est nisi oīum coloruȝ priuatio. ⁋ Album igit ſm intentōeȝ

translucētis significat frigiditatē oio: ꝛ est auferēs digōnis fiduciam. Et si cū grossitudine fuerit significabit flegma. ¶ Sed alba ꝑ certo nō erit nisi cū grossitudine. Et eius qdē alia est cuius albedo est mucilaginosa: ꝛ significat multitudinē flegmatis ꝛ humoris crudi. Et alia ē cuius albedo est vnctuosa: ꝛ significat adipis liquefactionē. Et alia est cuius albedo est similis albule: ꝛ significat flegmatis liquefactionē q̄ accidit aut accidet. Et alia est cuius albedo est similis albedini q̄ est in fungo cū tenuitate ꝛ sanie: ꝛ significat exituras vlcerosas in instrumentis vrine. Et si absq̧ sanie fuerit erit pp supatōnē materie multe crude nō mature. Et est cū est cū lapide vesice. Et est alia q̄ spermati similat̄ que cū flegmaticorū apatū adest crisis ꝛ laxitas intertorū egritudinū que ex flegmate accidūt vitreo. Cū vero vrina spermatis similis existit: ꝛ nō est ſm modū crisis ē ꝑpter apata flegmatica. Immo cū in primis ꝓuenerit ꝓnosticabit̄ apoplexiā aut palisiz. ¶ Et cū in omnib⁹ horis febris alba supuenerit vrina cito in quartanā cōuertet̄. Et plumbina qdem sine hypostasi est valde mala. Et lactea ēt in acutis egritudinibus est pniciosa. ¶ Albedo ṗterea vrine in febribus acutis quocūq̧ mō fuerit post tincturā que precessit significat ꝙ colera rubea ad aliqđ mēbrum declinauit qđ apatur aut ad fluxū ventris: ꝛ ꝙ magis significat ꝙ declinauit ad caput. ¶ Et similiter cū vrina rubea est in febribus: deinde subito fit alba significat desipientiā. ¶ Et cū vrina in sanitate ꝑseuerauerit in colore albo significat priuationē digōnis. Et albule similis q̄ lacti similat̄ acetoso in febrib⁹ acutis mortē significabit aut pthisim.
¶ Scito aūt ꝙ possibile ē vt vrina sit alba ꝛ cōplexio calida ꝛ colerica: aut vrina rubea ꝛ cōplexio frigida flegmatica. Colera enim rubea cuȝ declinat a via vrine ꝛ nō admiscet̄ vrine remanet vrina alba. Debes ergo vrinā albā cōsiderare. Qm̄ si fuerit huius humor multus ꝛ luminosus: ꝛ ipsi⁹ sedimē multū ꝛ grossuȝ: ꝛ eius substātia cū h̄ trahit ad grossitudinē: debes scire ꝙ albedo est ex frigiditate flegmatis. Sed cū vrina nō fuerit luminosa clara: neq̧ eius sedimen multum: neq̧ perula: ꝛ albedo ad fuscitatē traxerit: scire debes ꝙ colera rubea est occultata. Et si in egritudine acuta fuerit alba: ꝛ fuerit in ea significatōes saltus ex qbus nō timet̄ phrenesis: ꝛ q̄ sunt sicut ipm: debes scire ꝙ colera rubea declinauit ad aliū canalem: ꝛ ad intestina: ꝛ accidet ei constrictio. ¶ Cā vō ob quā vrina existit rubea in egritudinib⁹ frigidis ē vna harum. Aut fortitudo doloris q colerā rubeam resoluit sicut in colica accidit frigida. Aut oppilatio q̄ facta fuit ex sepatōe flegmatis in canali q est inter fel ꝛ intestina: quapp fel ad intestina nālīter nō descendit sicut solebat: imo vrine societas est ei necessaria cū q̄ egrediat̄: queadmoduȝ accidit in colica frigida. Aut pp debilitatē epatis ꝛ sue virtutis defectū q̄ inter aquositatē ꝛ sanguinē sepationeȝ facere nō vȝ: sicut accidit in hydropisi frigida ꝛ in egitudinib⁹ debilitatis epatis ſm plurimū: qm̄ pp eas vrina est similis loture carnis recentis. Aut pp ꝯstrictionē quaȝ oppilatiōes fecerūt ꝛ mutat̄ color flegmatis in venis pp

aliq̄ꝑ putrefactōez q̄ ei accidit. Et eius qdem signuʒ est aquositas vrine ꝛ eius sedimē ꝯm modū quē diximus. Et eius tinctura ē tinctura debi lis nō luminosa. Colere eniʒ rubee tinctura est lumiosa. ¶ Urina quoqꝫ multotiēs in principio egritudinum erit alba: sed postea fiet nigra ꝛ fetebit: sicut accidit in icteritia. ¶ Amplius vrina post comestionem albescit: neqꝫ sic cessat donec digestio fieri incipiat: tūc enim incipit vrina tingi. Et ꝓpter h̄ vrine vigilātiuʒ sunt albe. Et adiuuat ad hoc caloris inati resolutio. Sed non luminose: imo attinent fuscitati ꝓpter priuatōez digōnis. ¶ Tinctura rubea i egritudinibus acutis melior ē q̄ꝫ aquosa. Sed rubea q̄ est sanguinea maioris est securitatis q̄ꝫ rubea colerica. Rubea quoqꝫ colerica nō tanti ē timoris cum colerica quieta manet. Sed si extat mobilis magni est timoris. ¶ Amplius vrina rubea in egritudinibꝰ renū est mala: qm̄ ꝯm plurimū calidū significat apostema. Et in dolorib⁹ capitis desipiētiā portendit. ¶ Cūqꝫ vrina in egritudinib⁹ acutis rubere cepit ꝛ sic ꝑmanserit ꝛ nō infert⁹ descensuʒ fecerit: ꝑditōis egri timorē affert: ꝛ renū apostema significabit. ¶ Quod si cū rubedine fuerit turbida: ꝛ taliter ꝑmanserit: apā in epate ꝛ caloris inati significabit debilitatem.

¶ Amplius colorum vrine sunt quidā cōpositi. Ex quibus est color q carnis recētis loture assimilat: q ēt sanguini in aqua dissoluto similis existit. Et ē ex debilitate epis. Et q̄nq ēt est ex multitudine sanguinis. Uerūtamē sepius existit ex debilitate epis ex quacūqꝫ cōplexione superuenerit malitia vincēte quā digerēdi malitia vel debilitas demonstrabit ꝛ virtutis dissolutio. Qđ si virtus fortis fuerit: tūc non erit nisi ex sanguinis multitudine ꝛ ei⁹ augmento vltra mēsurā quā virt⁹ disgregatiua penitus separare non sufficit. ¶ Et ex eis est etiam color oleaginus: ꝛ est citrinitas cui admixta est ficlinitas. Et colori olei similatur propter viscositatem que est in ipso ꝛ translucentiam cum nitore adipino ꝛ cum splendore substātie ad quādā spissitudinē trahit. Et in pluribus dispositionibus significat malum: aut non significat bonum: neqꝫ maturationeʒ: neqꝫ meliorationē. Sꝫ fortasse raro materieꝝ vnctuosarum euacuationē ꝯm modū crisis significat. Et hoc quidem non est nisi cum post ipsam aduenit requies. Que vero ex ea est pernitiosa est illa cui⁹ vnctuositas est fetida: ꝛ prope illa ex qua parua mingit quātitas. Cum vero ei aliquid miscetur quod est simile loture carnis recētis est deterior. Et hoc quidem plus contingit in hydropisi ꝛ pthisi ꝛ colica mala. Et est cum oleagina post nigram sequitur vrinam que precessit: ꝛ tunc quidem est significatio bona. Maius autem quod vrina significat oleagina est q̄ꝫ in die quarta indicēt egrum in die septima moriturum in egritudinibus videlꝫ acutis. Ad summum vero oleagine vrine tres sunt species. Alia enim ex ea est que tota est adeps. Et alia est cuius inferius est tantum adeps. Et alia est cuius superius est adeps. Ex ea etiam est que in suo colore tantum est oleagina sicut est in pthisi ꝛ proprie in sui principio: aut in sui substantia tantum: aut

in eis vtriusqꝫ:queadmodū ē in egritudinibꝰ renū:ꝛ in pfectōe pthisis ꝛ eius fine. ℭ Et ex eis est etiam carmnnius qui malus est ꝛ pernitiosus quoniam vtriusqꝫ colere significat adustionem. ℭ Et quandoqꝫ est color rubeus i quo currit nigredo. Et significat febres ꝯpositas:ꝛ febres q̄ ex grossis sunt supfluitatibꝰ. Qui si clarior fuerit ꝛ nigredo ad ipsiꝰ summitatem declinanerit:apostema significabit lateris.

ℭ De significationibus substantie vrine in quantitate ipsius ꝛ in claritate sui aut turbulentia. Capitulum.3.

Substātia vrine est:aut tennis:aut grossa:aut mediocris. ℭ Valdē vero tenuis in oibus dispōnibus maturatōis significat priuatōez: aut in venis oppillatōes:aut epīs debilitatē:ꝛ cānaliū vrine q nō attrahūt nisi qđ tenue ē:aut attrahūt sꝫ extra nō eijciūt nisi qđ nā subtile exi stit:aut multā aque potationē:aut vehemētis frigiditatis ꝯplexionem cū siccitate. ⁋ Et in acutis qdē egritudinibꝰ significat virtutis digestiue debilitatē ꝛ maturatiōis priuationē. ⁋ Et ē ēt cū reliquaꝝ virtutū tā tā significat debilitatē vt nullo mō in aqua operenť:imo queadmodū ingrediť ita labiť. ⁋ Et vria qdē tenuis valde ꝺꝫ hūc modū deterior est in pueris q̄ꝫ in iuuenibꝰ:qm̄ nālis pueroꝝ vria spissior ē vrina iuuenuꝫ iō ꝙ sunt humidiores:ꝛ ꝙ eoꝝ corpa plus attrahūt humiditates ꝓpterea ꝙ mā supfluēs ē eis necessaria cā augmēti. Si ergo eoꝝ vrine in febribus acutis multū fiāt tenues:iā valde elōgati erūt a sua nāli dispositione. Et si hec i eis pseuerauerit nō significabit nisi pditōez:qm̄ cum pdurat significat pditiōez:nisi bona sint adiūcta signa:ꝛ virtutis stabilitas:tūc eniꝫ exiturā significat que accidit ꝛ ꝓprie inferiꝰ sub pte epīs. Et silr̄ si hoc in sanis pmāserit ꝛ se nō ꝯuerterit ab eis significabit apostema qđ accidet illic vbi dolorē sentiūt. Et ꝺm plm̄ accidet eis vt cum hoc in alchatin ꝛ in renibꝰ dolorē sentiāt. Et significat aptitudineꝫ ad apostema. Qđ si dolor ꝛ grauitas vni mēbro ꝓprio nō fuerit:imo sunt cōes:significabit bothor ꝛ variolas ꝛ apostemata q̄ corpi erūt cōia. ⁋ Tenuitas quoqꝫ vrine in crisi sine ordine recidiuationē ꝓnosticať. ⁋ Urina aūt multū spissa ꝺm plnrimū significat maturatōis priuatōez. Et ꝺm minus humoꝝ grosse substātie maturatiōez. Erit ergo in statu humororum febrium ꝛ in apertione apostematū. Et plurimū quidē qđ in acutis significat egritudinibus est malum. Verūtamē tenuitatis durabilitas plus significat malum. Spissitudo namqꝫ quandam significat digestionem:que quidem substantie confert in eo ꝙ digestionem significat ꝛ ꝙ virtus expellendi hꝫ potētiaꝫ est id in quo fiducia habeť. Et in quantū materiei significat corruptionē ꝛ eius multitudineꝫ ꝛ maturationis ꝓhibitionem separantis ad fundū descendētis significat malū: Quid autem sit illud quod inter duas res superātius est cognoscitur ex eo quod post eā aduenit ex requie aut succedit ex debilitatis augmēto. ⁋ Et vrinaꝝ quidē spissaꝝ in febribus sanior existit illa de qua multum subito euacuať. Illa vero que paulatim euacuať multorꝫ humorum est significantia ꝛ debilitatis virtutis. Et post illam quideꝫ que vti

litatem affert sequit̃ mediocris vrina simul cum requie. ¶ Cum autem
tenuis vrina in acutis egritudinibus ad spissitudinē conuertit̃ postꝙ̃
non aduenit requies significat liquefactionem. ¶ Cumqꝫ in sano vrina
perseuerauerit spissa ⁊ in parte capitis dolorē senserit ⁊ conquassatōēz:
iudicabit ei febrem. ¶ Est tamen cum hoc est ex sup̱flua expulsione: aut
ap̱tione: aut vlceribus in p̱tibus viaruz vrine. Non autem subtilitas ⁊
spissitudo vtreqꝫ maturationis significant priuationē: nisi quia matu-
rationem substātie comitat̃ mediocritas. Spisse ergo maturatio est vt
digerendo ad tenuitatem mutet̃. Et tenuis maturatio est vt coquendo
mutet̃ ad spissitudinem. ¶ Amplius vrina spissa quēadmodum prius
diximus: quandoqꝫ est clara translucens: quandoqꝫ est turbida. Verū-
tamen inter spissam translucentem ⁊ tenuem existit differentia. Quo-
niam spissa translucens cum motu inundat̃ nō fiunt partes ipsius inū
date multuz parue immo magne in ea accidunt vnde ⁊ eius mot⁹ sunt
tardi ⁊ cum spuma multarum ampullarum ⁊ ipsius ampulle non cito
rumpunt̃. Et que quidez hmōi existit ex flegmate generat̃ bene digesto
aut colera vitellina si est in ea tinctura ad citrinitatē trahēs. Et si tin-
ctura nō est in ea significat flegmatis vitrei resolutionē. Et hoc quidez
in epilepticoꝝ vrinis multū existit. In tenui aūt in qua multa existit tin
ctura scit̃ tincturā nō esse ꝑꝑ digestionē. Alioquin digestio in primis nō
magis operat̃ substantiā ꝙ̃ coloris ꝑmixtionē. Propria nāqꝫ digestio-
nis op̱atio est substantiā efficere deinde ipsam tingere. Et digestio qdē
in substātia melior est ꝙ̃ in colore. Et ꝑꝑ hoc cum vrina tenuis in acuta
egritudine perseuerat significat maluz: ⁊ ꝙ virtus digestiua est sopita.
¶ Cū aūt vrinā videris tenuē in cuius partibus rubedinis ⁊ citrinita-
tis fuerit diuersitas: laborē cognosces inflāmātē. Et si tenuis fuerit fue
rintqꝫ in ea res q̃ sunt sicut furfures egritudine in vesica nō existēte si-
gnū erit hoc esse ꝑꝑ flegmatis adustionē. ¶ Spissa aūt vrina in febrib⁹
acutis ad summum multos significat humores. Et fortasse significat li-
quefactionem. Et ipsa quidem est que cum vna permanet hora conge-
latur ⁊ inspissatur. ¶ Ad vltimum vero turbulentia vrine est ꝓpter ter-
reitatem cum ventositate q̃ aquositati admiscet̃. Ex istis nāqꝫ cū admi
scentur prouenit turbulentia. Et ex ipsorum ab inuicem separatione ꝓ
uenit claritas. ¶ Amplius tres debes attendere dispositiones. Est nā-
qꝫ cum tenuis mingit̃ ⁊ deinde inspissatur: que significat ꝙ natura la-
borat in maturando: sz nōduz materia ei vndiqꝫ obediuit ⁊ est patiēs:
⁊ fortasse est cum membroꝝ significat liquefactionem. Aut mingit̃ spis-
sa ⁊ postea clarificatur ⁊ separatur ab ea grossum subtus stans: ⁊ signi-
ficat ꝙ natura iam superauit materiam ⁊ ipsam maturauit. Et quanto
maior fuerit claritas ⁊ maior descensus inferius ⁊ citius magis signifi
cabit maturationem. Aut est dispositio media inter primam ⁊ alteram
ex qua cum perdurauerit ⁊ natura fuerit fortis ⁊ virtus fixa sciet̃ ꝙ nō
ad maturationem peruenietur integram. Si vero virtus fixa non fue-
rit timendum ne perditio preueniat maturationem. Cum autē perdu-

rauerit ⁊ timorosa significatio non affuerit: significabit capitis dolorez
quoniam significabit ebullitionez ⁊ ventositates vaporosas. ¶ Illa ve
ro que ex tenuitate ad turbulētiā peruenit ⁊ sic procedit: melior est que
in turbulētia pmanet ſm plurimas horas. ¶ Urina quoqꝫ multotiens
fit spissa ⁊ est hoc pp casum virtutis ⁊ non propter nature expulsioem.
¶ Sed vrina que aquosa mingit̄ ⁊ aquosa remanet signum est priuatō-
nis maturationis penitus. ¶ Et vrina spissa laudabilior est que ad exeū
duz est facilis ⁊ multe separationis simul. Ex huiusmodi namqꝫ sanat̄
paralysis ⁊ quod est ei simile. ¶ Cum vrina grossa mingit̄ ⁊ deinde ꝓce
dendo ſm ordinem attenuat̄ si multa est conueniens existit. Et cuz ipsa
post spissam ⁊ turbidam ⁊ paucam sequit̄ est signum bonū. Et hoc qdē
est cum spissa que turbulenta est aperit̄ que mingit̄ paulatiz ⁊ subito in
de multa facile mingit̄ vrina: cū hac eiz multotiēs resoluit̄ egritudo si-
ue ipsa sit vna febrium acutarum: siue sit vna aliarum egritudinum ex
repletione prouenientium: siue sit repletio ex qua nonduz manifesta ac
cidit egritudo. Et iste quidem vrine modus est extraneus. ¶ Quando
cum vrina naturalis coloris superflua est spissitudo: plerumqꝫ signifi-
cat bonitatem expulsionis multarum materieruz cui exeundi associat̄
facilitas. Et plerūqꝫ significat pditionē: ꝓpterea ꝙ humoruz significat
multitudinem ⁊ virtutis debilitatem. Et hoc quidem demonstrat egre-
diendi difficultas ⁊ paucitas eius quod egredit̄. ¶ Urina quidē spis-
sa bona est que est crisis egritudinis splenis ⁊ febrium permixtarum in
qua non expectat̄ equalitas: quoniā natura in expellendo impeditur.
¶ Urina ad vltimuz turbulenta significat humorum multitudinem ⁊
naturam ab eis occupatam in maturādo eos. ¶ Urina spissa in qua se-
dimen existit arenosum significat lapidem. ¶ Urina spissa que aposte-
matuz significat aptionem cognoscit̄ ex eo qđ ei admiscet̄ ⁊ ex eo quod
precessit. Ex eo enim quod admiscet̄ sicut pure qđ malus odor demon-
strat: ⁊ exeuntibus que cum ea separant̄: sicut petala alba ⁊ rubea: aut
sicut furfur: aut alia ab istis ex eis per que cognoscit̄. Ex eo quidem qđ
precessit: qm̄ ibi prius fuit significatō apostematis aut vlceris ī vesica aut
rene aut epe aut in ptibus pectoris ⁊ significat huius apostematis aptōez
si āte ipsaz vrina fuit siłis loture carnis recētis qđ ē ex gibbositate epa-
tis. Et si egestio talis fuit apostematis quod est in eius concauitate: ⁊ si
anhelitus coangustatio precessit: ⁊ tussis sicca: ⁊ dolor in membris pe-
ctoris pungitiuus: tūc apostema qđ est apertū est lateris ⁊ exiuit a par-
te arterie maioris: ⁊ si in pure illo est maturatio conueniēs est. ¶ Et est
cum sanus euacuatus qui exercitium relinquit mingit vrinā sicut pus
⁊ virus tenue quo ipsius purgat̄ corpus ⁊ eius aufertur laxitas quam
exercitij dimissione consecutus est. Et est etiam cum in epate aut in eo
quod est coram ipso fiunt oppillationes: ⁊ plerumqꝫ contingit vt earuz
apertione fit vrina spissa propterea ꝙ earum egredietur materia ⁊ hec
talis spissitudo non est pus. Sed in ipsa que est post apostematis aper-
tionem est pus. Et cum hec vrina fuerit cum spissitudine ⁊ ad nigredi-

nem traxerit ⁊ cū ea fuerit in latere sinistro dolor erit tunc ex parte sple nis. Et ſm hanc considerationem si supra femur fuerit aut in sūmitate ventris: erit tunc ex parte stomachi. Hoc tū septius est ex parte epis ⁊ cā naliū vrine. ¶ Urina turbulēta multotiēs significat casū virtutis. Cū qꝫ virtus ceciderit frigiditas superabit que erit sicut illa que exterius infrigidat. ¶ Urina turbulenta que malo vino similat aut aque ciceris est vrina pgnātiū aut habētiū apostemata calida longi tpis in interiori bus. ¶ Urina que vrinis asinoꝝ aut animaliū assimilat ⁊ est quasi mu lachlach ppterea qꝫ ē mltū turbida: corruptionē humoꝝ corpis signifi cat. Quod tū magis significat ē flegma crudū in quo aliqua caliditas opata fuit ⁊ ipꝫ cū grossa vētositate ebullire fecit. Et pp hoc plerūqꝫ si gnificat capitis dolorē vētuꝝ aut alabachal. Et cū pseuerat significat le thargiaꝫ: ¶ Urina q̄ colori alicuꝰ mēbri similat cū pdurat egritudinē in illo mēbro significat. Et qdā dixerūt qꝫ cū i inferiori pte vrine fuerit aliqd qđ puluer sit sile aut fūo plōgabit egritudo. Et si i tota pdurat egritudine pnosticat mortē aut flegma crudū qđ a pure discernit feto re. ¶ Urina hñs ptes diuersas significat qꝫ quātoplus ptes in ipsa fue rint maiores: tātoplus nature opatio ē studiosior: ⁊ nā plus potens: ⁊ pori plus apti. ¶ Urina in qua vident quasi fila adinuicem mixta signi ficat qꝫ fuit micta postqꝫ coitus fuit completus.

¶ De significationibus odoris vrine. Capitulū. 4.

Dixerunt quidā se nūqꝫ vidisse egruꝫ cuiꝰ vrine odor sit sicut odor vrine sani. ¶ Et nos qdē dicemꝰ qꝫ cū vria nullo mō odorē hꝫ cō plexiōis frigiditatē significat ⁊ supfluā cruditatē. Et plerūqꝫ ēt signifi cat in acutis egritudinibꝰ mortē nāe. ¶ Cū āt odorē habuerit fetidū ⁊ maturatōis significatōes i ea fuerint erit ipsiꝰ cā scabies aut vlcera i in strīs vrine q̄ suis cognoscunt signis. ¶ Qđ si maturatio nō affuerit pos sibile erit vt sit ex hoc ⁊ poſe vt sit ex putrefactōe. ¶ Cūqꝫ hec in febri bus fuerit acutis: ⁊ nō fuerit cā mēbroꝝ vrine: erit signū malū. Et cum ad acredinē traxerit: significabit putrefactionē que est in humoribus frigidā habētibꝰ substātiā quos calor supauit extrāeꝰ: ⁊ significabit mor tē caloris nālis: ⁊ dñiuꝫ frigiditatis in nā cum calore extraneo. ¶ Odor vero qui ad dulcedinē trahit sanguis significat dñiuꝫ. Et q̄ multū ē fe tida ē colerica: ⁊ fetida ad acredinē trahēs ē melācolica. ¶ Cūqꝫ vrina fetidi odoris in sanis pseuerauerit significabit febres q̄ ex putrefactiōe accidūt: aut minorationē putrefactiōis q̄ in ipsis ē retēta. Et hoc qdem demōstrabit si illico alleuiatōeꝫ hūerit. ¶ In acutis egritudinibꝰ cū fe tor vrinā cōitabit ⁊ postea ab ea remouebit fueritqꝫ ablatio hec subito: ⁊ post ipsam nō subsecuta fuerit reges: significatio erit casus virtutis.

¶ De significationibus vrine ex spuma sumptis. Capi. 5.

Spuma accidit ex hūiditate ⁊ vētositate pfecta in vrinale cū p iectōe vrine. ¶ Uētositas vo cū vrina egrediēs auxiliū pculdubio pbet in sba vrine ⁊ pcipue cū vētositas in corpe supauerit queādmōꝫ in

vrina accidit oppilatōes hñtiuꝫ in qua multe sunt ampulle. ¶ Et spuma quidē qñqꝫ cū suo significat colore: sicut significat sua nigredine ⁊ ruffedine in icteritia. ⁋ Et ē cū paruitate sui ⁊ magnitudine significat: qm̄ ipsius magnitudo significat viscositatē. ⁋ Sui vero multitudine ⁊ paucitate: qm̄ ipsius multitudo significat viscositatē ⁊ multā ventositatē. ⁋ Et ipsa quidē significat per rupturā suaꝝ ampullaꝝ cito factā aut tarde: qm̄ ruptura ampullaꝝ tarda significat viscositatē. Et parue quidem ampulle remanētes in egritudinib⁹ renū significant ventositates ⁊ viscositatē. ¶ Ad summū v̄o humor viscosus in egritudinibus renuꝫ est malus ⁊ significat humores malos ⁊ frigiditatē: ⁊ illud significant granula que nominauimus.

¶ De significationibus specieꝝ hypostasis. Capl̄m. 6.

In primis dicemus ꝙ medicoꝝ ꝯuenientia in vsu noīs hypostasis ⁊ sediminis iam recessit a via cognita. Dicunt eniꝫ hypostasiꝫ aut sedimen: non illud tm̄ qꝺ inferius descendit: sed oēm sbam que spissioris existit essentie ꝙ̄ aquositas: ⁊ est ab ea diuisa: siue sit suspensa: siue sit supra. ¶ Dicemus igitur ꝙ hypostasis multis cognoscitur mōis. s. Ex substantia sui. Et quātitate. Et qualitate. Et situ suarū partiū. Et loco sui. Et tempore. Et qualitate sue permixtiōis.

¶ Significatio vero eius ex substantia sui est. Qm̄ hypostasis: aut erit nālis laudabilis demonstrās digestionē ⁊ maturatōeꝫ nāleꝫ. ⁊ h̄ erit alba ⁊ descendens inferius. ⁊ eius ptes ꝯtinue ⁊ siles ⁊ equales. ⁊ oportebit vt sit rotundā hñs figurā equaleꝫ subtileꝫ similē hypostasi aque rosacee. Et ꝓportio sue significatōis sup̄ maturationē mãe in toto corpore est sicut proportio significatōis materie puris albi lenis silis essentie sup̄ maturationē apostematis. Sed pus est spissum. Et hec est subtilis. ¶ Et hypostasis quidē ⁊ sediminis significatōes sunt bone lꝫ tinctura deficiat ⁊ equalitas. Veruꝫ equalitas apud antiquos melior est tinctura. Equalis nāqꝫ que nō tm̄ est alba sꝫ rubea est melior alba q̄ est aspa. ¶ Amplius plurime hypostases ẜm colorē vrine existūt. Sed ex eis q̄ diuersificant alba est melior. Post illam rubea. Et post ipsam citrina. Et post eaꝫ illa q̄ est vt arsenicū. Et malitia quidē a lentiginosa incipit. Tu aūt nō attendas illud qꝺ aliȷ̄ dicūt. naꝫ albedo erit qñqꝫ nō pp̄ maturationē: ⁊ equalitas nō est nisi pp̄ maturationē. Et de albedine ē que est pp̄ vehementē ventositatis cōmixtionē. ¶ Male aūt hypostasis incōtinuitas melior est ꝙ̄ ipsius ꝯtinuitas. Et hypostasis quidē mala est quaꝫ e vicino scies. Bona aūt hypostasis de qua loqmur puri assilatur ⁊ flegmati crudo cū tenuis fuerit. Verūtm̄ pus ab ea differt per fetorē. Et flegma crudū separat ab ea ꝯculcatōe suaꝝ partiū: ⁊ ipsa ab vtrisqꝫ differt subtilitate ⁊ lenitate. ¶ Et hec quidē hypostasis nō querit nisi in egritudinib⁹: qm̄ in sanitate nō reqrit: ⁊ illud est qm̄ non dubitatur qn in corpore egri male retēte sint mãe in venis ipsi⁹ q̄ nisi mutarentur portendūt corruptionē. In venis aūt sani nō semp̄ oꝫ esse humoreꝫ q sit excutiēdus. Sed si est: melius est ꝙ hoc significet ex eis sup̄fluitates q̄

in eis supfluũt ex cibo a digestione puate: deinde supfluit supfluitas q̃ in vrina fit hypostasis: siue matura: siue nõ matura. ¶ Et in macilẽtis quidẽ est sedimẽ paucũ qđ descẽdit ꝑm sanitatis dispõnez: ⁊ ꝓprie qui exercitio vtunt̃: ⁊ artib⁹ se exercẽt laboriosis. Et non multiplicat̃ hmõi hypostasis nisi in corporib⁹ pinguiũ ociose viuentiũ. Et pp hoc etiã in vrinis egroꝝ macroꝝ nõ est expectãda hypostasis tñ quãtuz in vrinis egroꝝ pinguiũ: qm̃ eoꝝ egritudo multotiẽs recedit ita ꝙ nil descẽdit: ⁊ multotiens hypostasis in eoꝝ vrinis nõ puenit ad hoc vt descẽdat: sz tñ plerũqꝫ est modicũ eius in eis natans aut pendens. ¶ Et in multis quidẽ vrinis hypostasis illico cũ mingit̃ descẽdit: nisi in eis que valde mature sunt: imo in eis parũ expectãdũ est. Et plures ex hypostasis coloribus sunt ꝑm plurimũ ꝑm colorẽ vrine: sed melior ex eis que diuersificantur est alba post quã est rubea deinde citrina.

¶ Non nãlis vero hypostasis: alia est silis rasure intestinoꝝ corticalis que est furfurea: aut herbina: aut similaginea: aut silis arsenico rubeo: aut ei qđ valde citrinũ. Alia est carnosa. Alia est adipina. Et alia est saniosa. Et alia est mucilaginosa. Et alia est q̃ est silis frustulis fermẽti in aqua soluti. Et alia est sanguinea sanguisugalis. Alia ẽ capillaris. Et alia est arenalis granosa. Et alia est cineritia. ¶ Similis ṽo rasure intestinoꝝ corticalis alia ẽ petaloides magnaꝝ partiũ rubeaꝝ aut albaꝝ que significat ꝑm plm̃ ꝙ sepate fuerũt ex mẽbris q̃ sunt ꝓpinqua membris a quib⁹ diuidũt̃ vrine. Et albe significãt ꝙ sunt ex vesica pp vlcera que sunt in ea: aut scabiẽ: aut corrosionẽ. Rubee aũt carnose significant ꝙ sunt ex rene. ¶ Et ex petaloidib⁹ qdẽ sunt q̃ sunt caloris fusci ⁊ obscuri aut squamis pisciũ siles: ⁊ h est vehemẽter mala ⁊ oib⁹ speciebus hypostasis q̃s noiauim⁹ deterior. Et significat petaloides mẽbroꝝ radicaliũ rasuraz. Vez duo prima ipsius gña nullo mõ impediũt: immo plerũqꝫ vesicã mũdãdo sanãt. Et dixerũt qdã cuidã hõi se in potu tribuisse cãtarides q cortices albos q̃si venosos minxit: qui cũ aquositate fricabant̃ resoluebant̃ ⁊ tingebant̃ tinctura rubea q factus est sanus ⁊ vixit. ¶ Et ex ea quidẽ q̃ est sicut rasura intestinoꝝ est q̃daz q̃ est minoris latitudinis q̃ due predicte: ⁊ spissioris substantie: que si rubea fuerit vocatur herbina: ⁊ si rubea non fuerit vocatur furfurea. Et herbine quidẽ si fuerint rubee partes plerunqꝫ sunt partes epatis aduste: ⁊ plerũqꝫ est sanguis in eo adustus: ⁊ plerunqꝫ est ẽt ex rene. Sed que est ex rene est maioris continuitatis carnosa. Alie vero due plus similantur ei que nõ est carnosa: ⁊ fracturas est magis recipiẽs. Et cũ vehementer trahit ad citrinitatẽ est ex rene ꝓculdubio. Qm̃ illa q̃ ẽ ex epate ad rubedinẽ trahit fuscã. Et q̃nqꝫ associat̃ ei in hoc illa q̃ est ex rene.

¶ Furfurea vero hypostasis q̃nqꝫ est ex scabie vesice: ⁊ q̃nqꝫ est ex liquefactione membroꝝ. Et differẽtia inter eas est ꝙ cũ illic in radice mẽbri fuerit pruritus ⁊ fetor erit ex vesica ⁊ ꝓprie cuz pus prius mictũ fuerit: ⁊ precipue cũ alie significationes vrine demõstrauerint maturationem: ⁊ fuerint vene superiores sane cõplexionis: ⁊ nõ fuerit in eis ma-

cula: imo in vesica. Sed si cum inflāmatione fuerit ⁊ virtutis debilita-
te ⁊ membrorū mingendi incolumitate ⁊ color fuscitati attinuerit: erit
tunc ex liquefactōe humoris. ¶ Et crinoides vero plurimū est ex adu-
stione sanguinis que ad rubedinē trahit. Et multotiens est ex liquefa-
ctione membrorū ⁊ eorū rasura si albedini attinet. Et qn̄qȝ ēt est ex vesica
scabiosa ꝫm minus. Et tibi quidē possibile est vt modum dr̄e inter eas
intelligas p illud qđ iam sciuisti. Si aūt nigredini attinet est ex sangui
nis adustione ⁊ ꝓprie in splene. ¶ Oēs preterea petaloides hypostases
que non sunt ex cā que fit in vesica ⁊ rene ⁊ cānalibus vrine in egritu-
dinibus acutis malū portendūt pnitiosuȝ. ¶ Et tu quideȝ iam sciuisti
ex hac sūma carnose dispōneȝ: ⁊ ꝙ plurimū eius est ex rene: ⁊ qn̄qȝ ipsa
non est ex rene. Naȝ ex rene nō est nisi cū caro est sane carnositatis ⁊ nō
est in corpore liquefactio. ¶ Et vrina quidē matura venarū significat sa
nitatē: qm̄ renū egritudines maturationē nō ꝓhibent vrine qr ipsa su-
pra ipos existit. ¶ Hypostasis vero adipina: adipis ⁊ pinguedinis ⁊ ēt
carnis significat liquefactionē. Et earuȝ peior est q̄ auris aque similaꝛ.
Duo aūt ipsius principia cognoscunꝛ ex paucitate ⁊ multitudine ⁊ cō-
mixtione ⁊ separatione. Qm̄ cū est multa ⁊ separata existimaꝛ ꝙ sit ex
parte renis ⁊ pp liquefactionē sue adipis. Et si est minus ⁊ maioris cō-
mixtionis est ex loco magis remoto. Et est cū in vrina frustū albū gra-
nati grano sil'e visum fuerit ⁊ erit ex adipe renis. ¶ Saniosa vō viscus
significat ꝙ apertū fuit: ⁊ ꝓprie in membro mingendi: ⁊ precipue si ibi
fuerit sedimen laudatū ad fundū descendens. Et mucilaginosa qdem
significant humorē spissum cruduȝ: aut ꝙ est in corpore multus: aut ex
instrumētis vrine egrediens: aut crisim aptionis vene sciatice: aut do-
loris iuncturarū. Et hoc quideȝ cognosciꝛ ex alleuiatione q̄ post ipsam
sequiꝛ. Plerūqȝ enim subtiliaꝛ ⁊ attenuaꝛ ⁊ putaꝛ hypostasis laudabi-
lis. Quapropter in acutis egritudinibꝰ non est ꝯfidendū in eo qđ ap-
paret ꝫm similitudineȝ laudabilis hypostasis: cū nondū fuerit matu-
rationis hora: nec presentes fuerint eius significationes. Et ēt est cum
vehementē cōplexionis renis frigiditatē significant. ¶ Inter saniosaȝ
vero ⁊ crudā existit differētia. Qm̄ saniosa existit cum febre: ⁊ precedūt
ipsam significatōes apostematis: ⁊ eius partes faciles sunt ad ꝯiungē-
dum ⁊ separandū. Et quedā ex ea est que cū aquositate vehemēter mi-
scetur. Et quedā ex ea q̄ separaꝛ sed cruda est ⁊ turbida ⁊ spissa ⁊ non
facile ꝯiungiꝛ nec facile separaꝛ. ¶ Et vrina quidē in qua plurima mu
cilaginosa hypostasis apparet qn̄ est exuberās cū in fine podagre ap-
paret ⁊ dolorū arteticorū significat bonū. ¶ Capillaris autē est ꝓpterea
ꝙ humor occultus consolidaꝛ ex calore in ipsum agente que quādoqȝ
est alba quādoqȝ est rubea ⁊ eius consolidatio est in rene. Et ferūt qui-
daȝ ꝙ in eius longitudine plerūqȝ palmi mensura inuenitur. ¶ Que
autem fermenti infusi frustulis similis existit debilitateȝ significat sto-
machi ⁊ intestinorū ⁊ digerēdi malitiā in ipsis: ⁊ est plerūqȝ causa eius
comedere lac ⁊ caseū. ¶ Arenosa vero semper significat lapidē qui cō-

solidatur aut ꝯsolidando procedit aut qui resoluit. Et que quidez est ex eis rubea est ex rene. Et qñ non est rubea est ex vesica. ¶ Plurimum aũt que cineritia est flegma significat: aut pus cui ꝑpter longã moraz accidit caloris mutatio ⁊ secito partium: ⁊ est qñqꝫ ꝑpter adustionem que ei accidit. ¶ Sanguisugalis ꝟo hypostasis si vehemẽter est mixta epatis debilitatẽ significat. Et si minus hac significat vulnus in cãnalibus vrine ⁊ ꝯtinuitatis solutionẽ in ipsis. Et si fuerit separata: plurimum eius erit in vesica ⁊ in virga. Et nos quidẽ perscrutabimur hoc in particularibus egritudinibus in caplo de mictu sanguinis. Et si in vrina fuerint sicut sanguisuge rubee infirmo splenẽ hñte resoluet splẽ ipsi⁹. ¶ Scito aũt ꝙ in egritudinib⁹ vesice nõ multus egredit sanguis: qm̃ eius vene mixte sunt in ipsius corpore calcate ⁊ anguste ⁊ pauce.

¶ Hypostasis vero significatio ex quãtitate ipsius sumpta multitudine quidem sui ⁊ paucitate declarat cause ipsam efficientis multitudinem aut eius paucitatẽ. Et ex quãtitate quidẽ sui in magnitudine aut paruitate sui est queãdmodũ diximus in hypostasi mucilaginosa.

¶ Eius aũt significatio ex q̃litate sui. ¶ Est ex colore quidez ipsi⁹. Qm̃ que ex ea nigra est significat malũ ꝫm diuisiões quas noiauimus. Que tñ ex ea sanior est illa cuius hypostasis est nigra ⁊ aquositas non est nigra. Et rubea quidẽ sanguinis significat ꝑprietatẽ ⁊ fastidiũ. Et citrina quidez significat calorẽ fortez ⁊ egritudinẽ insidiosaz. Et ex ea quidem que alba est quedã est bona sicut diximus. Et quedã est mala sicut mucilaginosa aut saniosa aut spumosa maturatõi contraria. Viridis quoqꝫ semita est ad nigrã. ¶ Ex odore vero eius est queãdmodũ diximus in his que premissa sunt.

¶ Ex ipsius vero situ: ⁊ leuigatõe sui: ⁊ diuulsione. Qm̃ leuitas ⁊ equalitas in hypostasi laudata est melior. Et in nõ laudata est deterior. Sz diuulsio significat vẽtositates ⁊ digerendi debilitatem.

¶ Eius aũt significatio ex loco sui est. Qm̃, aut est natãs: ⁊ vocatur nubes. Aut pendens. Et hec quidẽ est in medio stans q̃ est maioris maturationis ꝙ̃ prima. Et ex pẽdente illa melior est cuius ruge ⁊ fimbrie ad inferiora declinãt. Aut ad fundũ descẽdens q̃ est melioris maturatõis. hec quidem est de hypostasi laudata.

¶ Nõ laudata ꝟo q̃ leuior ẽ melior existit sicut nigra: ⁊ hoc in febribus acutis. Et silr̃ si hũor ẽ flegmatic⁹ aut melãcolic⁹: qm̃ ea q̃ est vt nubes melior est ea q̃ inferius descẽdit: significat.n. ei⁹ subtilitatẽ: nisi cum cã natatõis fuerit multa vẽtositas. Et si nõ fuerit ita natans est melior ꝙ̃ pendẽs. Et inferius descẽdens est deterior. Et cã quidẽ natãdi supius est ccaliditas cũ qua est acuitas ⁊ vẽtositas. Hypostasis aũt diuulsa in grossa supius natat ⁊ ꝑprie cuz sit leuis: ⁊ in tenui descendit inferius: ⁊ proprie cum sit grauis. Cũqꝫ in principio egritudinis apparet pẽdens ⁊ natans: postea perseuerat: significat ꝙ crisis cuz exitura veniet. Macilentorum vero egritudo plerunqꝫ remouetur sedimine bono natante aut pendente: queãdmodum diximus in precedentibus. ¶ Et cum

inter nephilim et enorima et hypostasis fuerit aliquid simile tele aranee aut densitas erit signum malum. ℣ Et multotiens quidē natans sedimen nō bonū apparet ex quo puenit terror. Sed istud erit principiū maturationis et permutatio ad bonitatem: postea pendebit: deinde descendet: et erit signum nō malum. Quod si post ipsum male puenerint hypostases: timor quē in primis habebamus fiet necessarius.

¶ Significatio vero hypostasis ex suo tpe est. Qm̄ si velociter postq̄ mingif descēdit est significatio bona ſm maturitatē. Et cum tarde descendit est significatio priuatōis maturatōis ſm quātitatē sue dispōis.

¶ Significatio aūt forme cōmixtionis ipsius est sicut diximus cum de mictu sanguinis et adipis mentionem fecimus.

¶ De significatōb⁹ multitudinis vrine et paucitatis ipsi⁹. Ca. 7.

Vrina q̄ pauce existit quātitatis virtutis significat dbilitatē. ℣ Et illa q̄ est min⁹ eo qđ bibif resolutionē significat multam: et ventrem habere et aptitudinē ad hydropisim. ℣ Illa vero que est multe quātitatis qn̄qz significat liquefactionē: et superfluitatum liquefactarū in corpore in vrina euacuationē. Et nos quidē differentiā inter eas cognoscere possumus ſm virtutis dispōnem. ℣ Urina mali coloris malum significans quāto plurima fuerit tanto erit magis salutis nūcia. ℣ Et cum intersecta fuerit plus malitiam significabit sicut nigra et grossa. ℣ Urina diuersarum dispōnum que qn̄qz mingif multa qn̄qz pauca et qn̄qz retinetur: est significatio pugne et laboris nature: et est significatio mala. ℣ Urine multitudo in acutis egritudinibus cum nō post ipsam aduenit requies: est significatio ethice et spasmi ex inflāmatōe. Et similiter sudor. ℣ Urina que in acutis egritudinibus guttatim inuoluntarie mingif significat in cerebro nocumentū qđ neruis accidit et musculis. ℣ Et si febris quieta fuerit et signa affuerint salutis pnosticaf sanguinis exitum ex naribus. Sed prima desipientiā pronosticaf et corruptionem. ℣ Cum aūt sani vrina minuif et attenuaf et perseuerat hoc totum et sentit grauitatem et dolorem in renibus: significat durum apostema in partibus renis. ℣ Et cum in egritudine colerica multiplicatur plerumqz portendit prosperum euentum: et proprie cum est alba et ad egrediendum facilis.

¶ De vrina sana optima. Capitulum. 8.

Hec est mediocris substantie: et subtilis tincture: ad citrinum trahens. Et hypostasis si ibi fuerit bōa ex albedine et lenitate equalitate et figure rotunde et odoris temperati neqz fetida neqz extincta. ℣ Quidā aūt dixerunt q̄ cum huiusmodi vrina subito in egritudine que est in vltio acuitatis visa fuerit: sanitas die sequenti aderit.

¶ De vrina etatum. Capitulum. 9.

Infantium vrine ad lactis pprietatē trahunt ex parte nutrimenti eorum et ppter humiditatem complexionis ipsorū et tunc declināt magis ad albedinem.

¶ Puerorū autem vrine sunt spissiores et grossiores vrinis iuuenum et

turbidiores. Et nos iam nominauimus hoc ante.
¶ Iuuenum vero vrine ad ignis formam trahunt: & ad substantie mediocritatem.
¶ Et vrine senum ad albedinē & subtilitatē. Est tñ cum sunt grosse sm̄ supfluitates in eis existentes quarū euacuatio multiplicat.
¶ Decrepitorū vero vrine maioris sunt albedinis & tenuitatis. Est tñ cum pdicta grossities eis accidit: sed raro cum vrina vehemēter fuerit grossa apti erunt vt lapis eis accidat.

¶ De vrinis virorū & mulierū. Capitulū. 10.

Mulierum vrine semp sunt maioris grossitiei: & albedinis: & minoris pulchritudinis q̄ virorū vrine. Et hoc quidē est pp debilitatē digestiue earū: & pp supfluitatū ipsarū multitudinē: & pp amplitudinem canalium vnde egrediunt ea que ab eis exeunt: & pp illud qd̄ ex earum resoluit matricibus & ad vrine instrumenta tendit.
¶ Masculorū vero vrinas cū moues turbant: & declinat earū turbatio ad superiora: & est q̄ sm̄ plurimū turbident. Sed mulierū vrine fere turbidant ex motione pp paucā separationē sui: & habēt sm̄ plurimū supra summitatē suam spumā rotūdam. Et si turbide fuerint: earū turbidatio pauca erit. ¶ In vrinis virorū illico cum mulieribus cōmiscent sunt fila adinuicem texta.
¶ Urine pregnātiū sunt clare: & supra earū supficiē est nebula. Et qñq3 trahunt ad colorē aque cicerū aut aque pedum citrinū i qua coquunt pedes aialium: & in ipsa est irinus. Et supra summitatē earū est nebula. Sed quocūq3 mō fuerit in medio videbit sicut cotum carminatū. Et est cum in eis sunt velut grana que ascendūt & descendūt. Cūq3 irinus manifestior fuerit erit impregnatōis principiū. Et cū loco ipsius fuerit rubedo erit in fine impregnatiōis: & pprie si turbant cū mouent.
¶ Parientium vrina sm̄ plurimū est nigra & in ipsa est velut attramētum: & sicut sordities.

¶ De rebus vrinarum animalium & diuersitate ipsarum ab vrinis hominum. Capitulum. 11.

Plerūq3 pfert medico cum animalium vrinas cognoscit: pptereā q̄ cum ipse eis experit certitudinē facit: & hoc quidē difficile est. ¶ Quidam aūt dixerunt q̄ vrina asini est sicut butyrū liquidū cū turbiditate & grossitie exteriore. ¶ Et subiugaliū vrine ei similant s3 sunt citrine: & videbit q̄ superior medietas vrinalis sit clara & inferior medietas sit turbida. ¶ Ouium vero vrine sunt albe ad citrinitatem trahētes ppinque vrinis hoīum: sed substantiā nō habent: & earū sedimen est sicut oleū aut sicut amurca. Et cuiuscūq3 nutrimentū fuerit meli⁹ erit vrina clarior ¶ Urina vero capzioli vrinis hoīum & ouium similat s3 neq3 substantiā h3 neq3 sedimen: & est clarior vrinis ouium.

¶ De rebus aliis q̄ vrinis similant: & dr̄ia inter eas & vrinā. Ca. 12.

Sirupū acetosum & oēs liquores qui fiunt ex aqua & melle & aqua & ficubus & reliquos qui fiūt ex croco & eis similibus quāto plus

tibi appropinquaueris erunt in claritate magis augmētari. Et quāto plus elongaueris ea considera an oportet vt augmentetur grossitudo. Urina vero ab hoc est diuersa. ¶ Hydromellis pterea spuma est citrina. Et aque ficuum sedimen a latere descendit: & nō in medio: neqʒ ordinate: neqʒ habet motum. ¶ Sit ergo sufficiens in nominādo dispositiones vrinaꝝ. In libris vero particularibus prouenient ad te diuisiones dispositionum vrine.

¶ De significatōibus egestionis. Capl̄m. 13.

Egestio plerūqʒ declarat ex sui quātitate: quod est vt consideret si est minor eo quod comeditur: aut maior: aut equalis. Et notū qdē est ꝙ ipsius augmentum est ꝑpter humoꝝ multitudinē. Et paucitas ꝑpter ipsoꝝ paucitatē: aut qꝛ ex ipsa in intestino monoculo & in colō & in fascijs multū fuit retentuʒ: qd̄ est signum colicaʒ p̄cedens: aut ꝑpter expulsiue debilitatem.

¶ Et cognoscit etiā ex essentia sui. Qm̄ qd̄ ex ea humidū est: aut significat oppilatōes: aut digestiue malitiā. Et plerūqʒ significat mesaraice debilitatē que humorē nō fugit. Et qn̄qʒ est pp capitis rheumatismuʒ: aut pp cōestionē rei que egestionē humectauit. Quod aūt in humido viscosuʒ est plerūqʒ significat liquefactionē & hoc est cū fetore. Et plerumqʒ significat maloꝝ humoꝝ & viscosoꝝ multitudinē: & hoc nō cum multa existit lenitate. Et plerūqʒ significat nutriētia viscosa que comesta fuerūt & nō pauca cum calore forti in cōplexione & non fuit inter ea digestio bona. Sed qd̄ ex ea est spumosum fortitudinis caloris significat ebullitionē: aut multaꝝ ventositatū permixtionē. Quod autem ex egestione est siccuʒ: aut laborē significat & resolutionē: aut multā vrine ꝓuocationē: aut igneum calorem: aut nutrientiū siccitatē: aut multaʒ moram in intestinis: sicut in suo dicemus caplo. Cūqʒ humiditas sicco qd̄ est durum admiscet significat ꝙ eius siccitas est ꝓpterea ꝙ multuʒ fuit retenta in humiditatibꝰ ipsaʒ exire ꝓhibētibus: & ꝑpter priuatōeʒ fellis pungentis & festinātis. Sed cum ibi nō est longa retētio neqʒ humiditatis in itestina adsunt significatōes: causa in ipsa est superfluitatis famose & pungētis effusio que ab epate fluxit in eo qd̄ est coram ipso & sua euacuatione nō quieuit donec cōmisceret.

¶ Et est etiā cū calore sui dignoscit egestio. ¶ Eius vero color naturalis igneus est leuis existens igneitatis. Qui si augmentat fellis significat multitudinē. Et si minuit significat cruditatē & maturatiōis priuationem. Et si albus fiat qn̄qʒ est eius albedo ꝑpter oppilationem in canalibus fellis: & hoc significat ictericiam. Et si cum albedine est virꝰ saniei habens odorem: magni apostematis significat apertionē. ¶ Sanus quoqʒ qui nō exercitat multotiens egerit virus & saniem que est ei purgatio & euacuatio laudabilis: quoniaʒ propter hoc remouet ab eo laxitas que ei ꝑpter priuationem exercitij acciderat quēadmodū dixi

mus in vrina. ¶ Preterea scito ꝙ egestio colorem igneum vehementer supfluum habens multotiens in hora finium egritudinum significat maturationem. Et multotiens significat dispositionis maliciā. Et nigra quidem significat taliter qualiter sunt vrine nigre significatiōes. Significant enim aut adustionem fortem: aut egritudinis melice maturationez: aut nutriens tingens: aut potionē rei que meliam euacuat sed prima est mala. Et illa quidem que est ꝓpter puram melancoliam non sufficiēter cognoscit ex colore sui: imo cognoscēda est ex acredine sui ⁊ ponticitatē ⁊ bullitiōe terre ex ipsa. Et est mala: siue sit egestio: siue vomitus. Et ex ipsius ꝓprietatibus est ꝙ in se luminositatez hȝ. ¶ Ad vltimum vero humor melancolicus purus pernecans est ſm plurimū cum egredit scilicet est mortis significatio. ¶ Chimi vero nigri exitus multotiens confert: ⁊ illud est quoniam melancolie radicalis exitus vltimā corpis adustionē significat ⁊ humiditatū ipsius peremptiōem:

¶ Viridis autem egestio caloris innati significat extinctionez. Et similiter fusca.

¶ Egestio quoqȝ plerūqȝ ex sui cognoscit forma: ex absentia inflatiōis sue: aut ex inflatione. Quoniam inflata sicut stercus vacce significat ventositatem.

¶ Et est cum ex hora sui cognoscit: quoniam cum egestionis exitus festinat ⁊ horaȝ qua egredi solebat antecedit signum est malum: qr fellis significat multitudinem: ⁊ virtutis retentiue debilitatē. Et si eius tardatur exitus digestiue significat debilitatem: ⁊ intestinoꝝ frigiditatez. Et hūiditatis ⁊ somni multitudo vētositates significat īflatiuas.

¶ Colores quoqȝ extranei ⁊ diuersi mali existunt: ⁊ nos ipsos in libro nominabimus particulari.

¶ Que vero ex egestione est melior est iuncta que est similium partiuȝ ⁊ in qua aquositas siccitati est vehementer admixta: ⁊ cuius spissitudo est sicut mellis spissitudo: ⁊ cuius exitus ē facilis: ⁊ nō pungit: ⁊ cuius color attinet citrinitati: ⁊ non est multi fetoris: neqȝ est priuata fetore: ⁊ nō habet gurgulationem: neqȝ rugitum ⁊ nō habet spumaȝ. Eius exitus est in hora in qua solet: ⁊ ſm quātitatem que ei qꝺ comedit est propinqua in quātitate sui. ¶ Et scito ꝙ nō omnis egestiōis equalitas est laudabilis: neqȝ omnis eius lenitas: qr qn̄qȝ sunt ꝓpter vehementem maturationem in omni parte similem: ⁊ qn̄qȝ sunt ꝓpter adustionem ⁊ liquefactiones similes: ⁊ tunc quidem sunt ex deterioribus significationibus. ¶ Et scito ꝙ egestio q̄ est tpate essentie q̄ est ad tenuitatem nō est laudabilis: nisi cū n̄ sunt cū ea rugitus neqȝ vētositates neqȝ in sui exitu paulatim intersecat. Et si non possibile est vt eius exitus sit propter intus molestans qꝺ est ei admixtū ⁊ nō permittit vt ꝯiūgat.

¶ Est autem cum pleriqȝ solliciti fuerint de significationibus que in sudore ⁊ aliis apparent rebus: verumtamen de ipsis loqui ꝓprius est in sermone particulari. In sermone quoqȝ particulari similiter reperies expositionis augmentum in re egestionis ⁊ vrine ⁊ reliquoruȝ.

¶ Fen quarta de diuisione modorum medicationum ſm egritudines vniuersales. Et continet capitula. 31.

¶ Dictionis quarte ē locutio vl'is de medicatiōe. Caplm. 1.

Icemus ꝙ res medicationis ex vna trium rerꝫ cōplet. Una eaꝝ est regimen ⁊ nutriētia. Et alia medicinaꝝ est exhibitio. Et tertia est operatio manualis.

¶ Per regimen aūt intelligimus administratiōnē que fit in causis necessarijs numeratis que ſm vsuꝫ sunt currentes: ex qbus est nutriēs. ¶ Et iudicia qdē regiminis ex parte qualitatū eaꝝ sunt ꝓportionalia iudicijs medicinaꝝ. Nutriēs vero ex eis oibus iudicia hꝫ que sunt ei ꝓpria ex mō quātitatis. ¶ Nutriens. n. qn̄qꝫ ꝓhibet: qn̄qꝫ minuit: qn̄qꝫ equat: qn̄qꝫ auget. ¶ Sed nō ꝓhibet nisi cū medic⁹ vult vt nā occupet in maturatōe humoꝝ. ¶ Et ñ minuit nisi cū vult virtutē cū hoc custodire: ergo iquātū nutrit custodit ptē v̄tutis: ⁊ inquātū minuit custodit ptē materiei: ne nā tūc occupet in digerēdo multū cibū. Ipse quoqꝫ sp̄ sit sollicit⁹ de eo qd̄ magis suspectū est: ⁊ ē virt⁹ si fuerit valde debilis: aut egritudo si fuerit multum fortis. ¶ Nutriens quoqꝫ ex duabus minuit ptibus. vna earuꝫ est ex parte quantitatis: ⁊ altera est ex parte qualitatis: ⁊ tibi quidē possibile est ponere ꝯiunctionē duaruꝫ partium diuisionē tertiam. ¶ Differentia autem inter duas dictiones quantitatis ⁊ qualitatis est. Qm̄ nutriens qn̄qꝫ est multe quātitatis ⁊ pauci nutrimēti sicut olera ⁊ fruct⁹: qm̄ q ex eis multū comedit ex quātitate nutriētis multū recipit absqꝫ eius q̄litate. Et qn̄qꝫ est nutriens pauce quātitatis ⁊ multi nutrimenti: sicut oua ⁊ galloꝝ testiculi. Nobis quoqꝫ qn̄qꝫ est necessariū q̄litatē minuere ⁊ in quātitate augmētū facere: ⁊ h̄ qdē est cū desideriū fuerit superans: ⁊ in venis crudi fuerint humores: ⁊ voluerimus desideriuꝫ sopire p̄ stomachi repletionē: ⁊ a venis multā ꝓhibere mām: ideo vt p̄i⁹ maturet illud quod est in venis: aut propter intentiones alias ab istis. Et qn̄qꝫ necessariū est nobis in qualitate augmentnm facere ⁊ minuere quātitate: ⁊ hoc quidē est cū voluerim⁹ virtutē ꝯfortare: ⁊ stomachi natura reꝫ multā digerere nō valet. Plurimū aūt qd̄ nos laboram⁹ in minuēdo cibū aut ꝓhibēdo ē cū egritudines medicamur acutas. In egritudinibus quoqꝫ cronicis minuimus: sꝫ minus q̄ꝫ in acutis. In egritudinibus nāqꝫ cronicis plus de virtute solliciti sumus: q: scimus ꝙ eaꝝ crisis est longinqua ⁊ ipsaꝝ status est remotus: quapp̄ nisi virtus custodiat vsqꝫ ad horā crisis stare nō poterit: neqꝫ illud qd̄ in longo digerit tp̄e digerere valebit. In acutis vero egritudinibus crisis est ꝓpinqua: ⁊ ꝯfidimus ꝙ virtus ante statum nō resoluetur. Qd̄ si hoc timuerim⁹: nutriens non plurime minuemus. Et quāto egritudo plus principio ꝓpinqua fuerit ⁊ accidētia magis quieta nutriem⁹ virtutē ꝯfortātes. Et quātum egritudo ſm augmentū ꝓcesserit ⁊ accidētia ibi ēt augmētata fuerint minuem⁹ dietā pp̄ fiduciā eius qd̄ iam dedim⁹: ⁊ ꝓpterea

vt virtus alleuief in hora luctaminis. In tẽpe quoq; status regimen vehementer subtiliamus. Et quãto magis egritudo fuerit acuta ꝛ crisis ꝓpinquior: erit nostra regiminis subtiliatio maior: nisi cause acciderit que nos ab eo ꝓhibeãt: queãdmodũ in libris noiabim⁹ particularib⁹.
¶ Nutriens preterea ꝑm hoc quod ex eo fit nutrimẽtũ duas alias habet operationes que sunt. Velocitas penetratiõis: sicut dispõ vini. Et tarditas penetratõis: sicut assatoꝝ dispõ ꝛ frixoꝝ. Et ẽt spissitudo substantie eius qđ ex ipso generaf in sanguine ꝛ eius retentio: sicut est dispositio nutrimẽti carnis porcine ꝛ vituline. Aut ipsius subtilitas ꝛ resolutiõis eius necessitas: sicut est dispositio nutrimẽti qđ fit ex vino ꝛ ex lacte ꝛ ex ficubus. ¶ Et nobis quidẽ est necessariũ nutriẽs qđ cito penetret cũ casui virtutis aialis succurrere volumus ꝛ eius resolutioni: ꝛ nõ põt stomach⁹ ꝛ virtus tollerare vt nutriens digeraf qđ tarde digeritur. Et nos quidẽ a nutriẽte terremur qđ cito digerif cum accidit vt nutriens precedat qđ tarde digerif: ꝛ timemus ne cum eo misceatur ꝛ fiat ꝑm modũ quem iam declarauimus. Et terremur etiam a nutrimẽto grosso cum pro certo scimus ꝙ accidunt oppillatiões. Sed eligim⁹ cibum fortis nutrimenti ꝛ tarde digõnis ꝓpter eum quem confortare volumus exercitijs fortibus ꝛ preparare. Raruz quoq; nutriens eligim⁹ ꝓpter illũ cui velociter accidit pororũ spissitudo.
¶ Medicatio aũt que fit cum medicinis tres habet regulas. Una earũ est regula eligendi eius qualitatem. s. eligẽdi ipsam calidã aut frigidã aut humidã aut siccã. Et secũda ẽ regula ipsius eligẽdi quãtitatem: ꝛ h quidẽ regula diuidif in regulam mẽsurandi pondus eius: ꝛ in regulam mensurãdi ipsius qualitatez. s. sue caliditatis gradũ aut frigiditatis aut reliquarũ ab istis. Et tertia ẽ regula ordinandi suã horaz. ¶ In electione autem qualitatis medicine absolute nõ habef cognitio nisi per cognitionẽ speciei egritudinis: qm̃ cum egritudinis qualitas scita fuerit erit medicina eligẽda que ei in sua qualitate sit contraria: qm̃ egritudo suo medicaf cõtrario: ꝛ cõseruaf sanitas suo simili. ¶ Quãtitatis aũt ipsius mensura ex duabus cognoscif partibus ꝑm modum mensure artificialis. Ex natura mẽbri. Et ex quãtitate egritudinis ex reb⁹ que sup illud sua significant cõuenientia ꝛ aptitudine ipsarũ que sunt genus ꝛ etas ꝛ cõsuetũdo ꝛ tempus. ꝛ regio ꝛ ars ꝛ virtus ꝛ forma. ¶ Nature vero membri cognitio quattuor rerũ cõtinet cognitionẽ scilꝫ cõplexiõis mẽbri: ꝛ creatiõis eius: ꝛ eius situs: ꝛ ipsius virtutis. ¶ Et cõplexionis quidẽ membri: qm̃ cũ eius naturalis cõplexio scita fuerit: ꝛ ipsius cõplexio in egris scief ꝑ mensurã estimatiuam quantũ eius cõplexio naturalis elongata fuerit. scief ergo mensura quãtitatis qua ipsa reduci possit ad temperiẽ. verbi grã. qm̃ si sanatiua cõplexio fuerit frigida ꝛ egritudinalis calida: tũc iaz multa elongatio erit a cõplexione sui: ꝛ tunc multa indigebit infrigidatõe. Quod si ambe fuerint calide sufficiet ei parua infrigidatio. ¶ Et creatiõs qdem mẽbri iam diximus ꝙ creatura membri in quattuor diuidif modos. Et tu

qdē eā ibi cōsiderare debes. Post h̄ scire debes q̄ mēbroꝝ q̄dā sunt q̄ i
foraminib⁹ suis sunt facilia: ⁊ sunt in eis interius aut exterius loca
vacua p̄ que expellit̄ sup̄fluitas medicina subtili ⁊ t̄pata. Et coruꝫ sunt
alia que nō sunt ita: sꝫ medicina īdigēt fortiore. Et silr̄ eorū est q̄ȯ ē ra-
rū. Et eoꝝ est q̄ȯ est spissum. Et raro q̄dē medicina sufficit subtilis. Et
spisso est medicina fortis necessaria. Q̄ȯ aūt forti medicina magis indi
get est illud q̄ȯ in nulla duarū p̄tiū ventriculū h̄ꝫ neq̄ꝫ receptaculum.
Et post ip̄m est illud q̄ȯ a duabus partibus h̄ꝫ receptaculū: sꝫ ē soliduꝫ
⁊ spissum sicut rigno. Postea ē illud q̄ȯ ea h̄ꝫ a duabus p̄tibus: ⁊ ē ra-
rum sicut pulmo. ¶ Et situs q̄dē mēbri: q̄m̄ per situꝫ cognoscit̄ queād-
modū tu scis: aut locus: aut societas. ¶ Utilitas vero que ex societa-
tis p̄uenit cognitiōe est magis p̄pria: p̄pterea q̄ p̄teꝫ magis eligis ad
quā medicina trahit ⁊ ad quā eā dclinare facis. verbigr̄a. Cū fuerit mā
in gibbo epatis euābis eā per vrinam. Et si in epatis cōcauitate fuerit
euābis eā per vētrē: q̄m̄ epatis gibbositas mēbris vrine est associata: ⁊
eius cōcauitas est associata intestinis. ¶ Sꝫ eius vtilitas que ex p̄te sciē
di locum p̄uenit est triū modorū. ⁋ Unus eorū est eius longitudo ⁊ ip
sius p̄pinquitas: q̄m̄ si fuerit p̄pinquū sicut stomachus p̄uenient ad ip̄ꝫ
medicine t̄pate ⁊ operabunt̄ in ipso. Et si longinquū fuerit sicut pul-
mo: medicinarū tempatarū virtutes corrumpent̄ antequā ad ip̄m per-
ueniant. Quapropter erit necessariū vt in earū virtutibus augmentuꝫ
fiat. Op̄ꝫ itaq̄ꝫ vt cū mēbrū est p̄pinquū cui obuiat medicina sit virtus
ipsius medicine s̄m mensurā que egritudini sit opposita. Et si inter ea
fuerit lōgitudo ⁊ spaciū: ⁊ ē egritudo cui ē medicina necessaria quam
virt⁹ p̄fundās penetrare faciat: tūc necessariū ē in ꝟtute medicīe plus
addere q̄̄ prius erat ei necessariū: sicut acetuꝫ in emp̄lo sciatice ⁊ reli-
quis. ⁋ Et secūdus modus est vt sciat̄ q̄d medicinis sit admiscēdū vt p̄
illud velociter ad mēbruꝫ p̄ueniat: queadmodū medicinis mēbroꝝ vri
ne admiscent̄ diuretica: ⁊ medicinis cordis crocus. ⁋ Et tertius quidē
modus est vt sciam⁹ qua p̄te medicinā ad ip̄m transire faciam⁹. verbi-
gr̄a. Si sciuerim⁹ q̄ vlcera in inferiorib⁹ existunt in intestis p̄ clistera
iniĳciemus. Et si sciuerim⁹ q̄ sint in sup̄iorib⁹: p̄ illud q̄ȯ bibunt affere
mus. ¶ Q̄ñq̄ꝫ ēt confert loci ⁊ societatis simul sollicitudineꝫ h̄r̄e. Et
hoc q̄dem est in eo q̄ȯ facere debem⁹ cū fuerit mā tota iam in membro
euacuata. Et in eo q̄ȯ facere debem⁹ cum mā adhuc euāt̄: q̄m̄ cū sciue-
rimus q̄ mā fuerit adhuc in descensu: a suo loco mām extrahem⁹: post
q̄̄ q̄ttuor ꝯditionū curaꝫ habuerim⁹. ⁋ Una est p̄tis diuersitas: queād
modū a destra ad sinistrā trahim⁹: ⁊ a sup̄iorib⁹ ad iferiora. ⁋ Et scd̄a ē
vt societatis curā h̄eamus: sicut menstrua ventosis retinem⁹ quas mā-
millis supponim⁹ socio attrahentes. ⁋ Et tertia rectitudinū curā h̄r̄e:
queadmodū in egritudinibus epatis in dextra minutionē facim⁹ ba-
silica: ⁊ in egritudinibus splenis in basilica sinistra. ⁋ Et quarta q̄deꝫ
est cum sollicitudine elongatōis: ne quod extrahitur valde sit propin
quum ei a quo extrahitur. ¶ Sed cū accidit vt tota materia iā sit eua-

euata: vtreqꝫ res ei conferūt ex parte : qm̄ si voluerimus accipiem⁹ eā
ex ipso membro: ⁊ si voluerimus trahemus ipsam ad mēbrū ꝓpinquū
qđ associatū est: ⁊ eā ab eo extrahemus: quēadmoduꝫ duas minuimus
saphenas in matricū egritudinibus: ⁊ venā que est sub lingua cū me/
dicari volumus apā duaꝝ amigdalaruꝫ. ¶ Cūqꝫ ad diuersum protra/
here volueris: membri a quo ꝓtrahis dolorē prius seda. ¶ Et caue tibi
ne transitus super pricipale fiat. ¶ Et vtilitas quidē que sequit̄ ex pte
virtutis mēbri ē triū semitarū. Una est dignitatis ⁊ principatus curaꝫ
habere: quoniā super membra principalia non faciemus aliquid cum
fortibus medicinis in quo sit ambigēdū quātomagis potuerimus ne
nocumentum toti corpori cōmune faciamus. Quapropter ex cerebro ⁊
epate non euacuabimus illud quod ab eis euacuare debemus in vna
hora: neqꝫ vllo modo vehementi infrigidabim⁹ īfrigidatiōe. Et cum
epati emplastrū superponemus ex medicinis resoluentibus: nō relin/
quemus: quin in eo res retentiuas ⁊ boni odoris ponamus ꝓpter vir/
tutem custodiēdam. Et similiter in eis que pp eā ad bibēdū dam⁹. Qđ
aūt inter oīa membra hac tota custodia dignius existit est cor. Et postea
cerebrum. Et post ipsum epar. ¶ Et secunda quidē semita est curā ha/
bere operatiōis membro associate: lꝫ non sit principale sicut stomachus
⁊ pulmo. Quapropter in febribus cū stomachi debilitate aquam frigi
dam in potu que sit vehementis frigiditatis non damus. ¶ Et scias ꝙ
dare ea pura que laxa faciūt principalibus membris: ⁊ eis que sunt co/
rā ipsis est valde timorosum in re vite. ¶ Et semita tertia est habere sol
licitudinē acuitatis sensus ⁊ eius ebetudinis. Debet nāqꝫ sibi cauere
ne membris acuti sensus neruosis det medicinas malarum qualitatuꝫ
⁊ mordicatiuas ⁊ nocitiuas sicut sunt titimalli ⁊ relique ab eis. ¶ Me/
dicinarum vero a quarum datione nobis cauemus species sunt tres.
Resoluentes. Et vehementer infrigidantes. Et ꝯtrarias habētes qua/
litates: sicut flos eris ⁊ cerusa ⁊ calcucecaumenō ⁊ eis similia. ¶ Hoc q
dem est electionem medicine diuidere ſm membri naturam. ¶ Scōm
vero egritudinis quātitatem quātum illi. verbigratia. Cuius corporis
caliditas egrotatiua est fortis: necessarium est ipsam extinguere cum
medicina que sit in infrigidando fortissima. Et illi cuius accidentalis
frigiditas est fortis est necessarium eam calefacere cum medicina for/
tis calefactionis. Si vero nō fuerint fortes medicine debilioris quali/
tatis nobis sufficiēt. ¶ Ex tēpore aūt egritudinis est vt sciamus in quo
suoꝝ temporum sit egritudo. verbigratia. Cuꝫ apostema in principio
fuerit: super ipsum ponemus qđ solum repercutiat. Et cuꝫ in statu fue
rit ponemus illud quod solūmodo resoluat. In medio autem miscebi
mus vtraqꝫ. Et si egritudo fuerit acuta ipsa in principio existente tem/
perate regimen subtiliabimus. Et si in statu fuerit in subtiliādo stude/
bimus. Et si fuerit prolixa nō tm̄ in principio subtiliabim⁹: sꝫ in statu
tēpata vtemur sbtiliatōe: lꝫ multas ꝓlixaꝝ egritudinū ꝑter febres sub/

tiliatiuũ resoluat regimen. Egritudo nãmq̧ si multe ebulliẽtis mate/
rie fuerit in principio eã euacuabimus nõ expectãtes maturationẽ. Et
si mediocris fuerit maturabimus eã ⁊ postea euacuabimus. ¶ Cogni/
tio aũt rex̄ q̄ sua significãt ꝯueniẽtia ẽ ad scieñ. tibi facilis. Et aer qdez
q ex eax̄ existit sũma est dignior cuiꝰ rẽ custodiri oz ⁊ an sit medicine iu
uamentũ p̄stans: an egritudini. ¶ Et dicemꝰ ꝙ in egritudinibꝰ i qbꝰ ẽ
timor ⁊ nõ sumus securi a defectu virtutis si qđ facere debemus tarda/
uerimus vt ex eo aliqd alleuiauerimꝰ ⁊ minuerimꝰ: a forti medicamine
prio incipe debemꝰ. Ille ṽo i qbꝰ nõ existit tior ſm ordinẽ ad fortiorẽ ꝓ/
cedẽt: si nõ suffecerit eis debilis. ¶ Preter hoc quoq̧ tibi caue ne a re/
ctitudine recedas: lz videris ꝙ ipsax̄ tardet iuuamẽtũ: neq̧ in errore
moreris ⁊ si videris ꝙ eiꝰ nõ appeat ĩpedimẽtũ. ¶ Et cũ hoc nõ ſm vnã
medicatõez cũ vna tibi stañ. est medicia: imo in vna medicatõe medici/
nas ꝑmuta: qm̄ ab ipso qđ ꝯsuetũ est nõ fit passio. Et vnicuiq̧ qdẽ cor/
pori ⁊ vni mẽbro in vna hora ⁊ nõ in altera inest ꝓprietas ab vna medi
cina pati ⁊ non ab altera. ¶ Cuz aũt ignoras que sit egritudo: relinque
eam nature ⁊ nõ ꝓperes: qm̄ aut nã supabit egritudinẽ: aut ipsaz mani
festabit. ¶ Cũq̧ egritudo dolori cõiũcta fuerit aut cause doloris aut a
quo ꝓuenit dolor sicut est ꝑcussio aut casus: incipies sedare dolorem.
¶ Et si tibi necesse fuerit stuporẽ inducere nõ trãscẽdas tale quale ẽ pa
pauer al. qm̄ cũ suo stupore est ẽt domesticũ vel ꝯsuetũ. ¶ Cũq̧ vehemẽ
tia caloris mẽbri tibi nocumẽtũ fecerit: nutri ex eo qđ sanguinẽ vehemẽ
ter ingrossat: sicut frumẽtũ coctũ. Et si ex hoc qdẽ regimine nõ alleuia/
bitur nutri cũ infrigidãtibꝰ sicut lactucis ⁊ eis similibꝰ. ¶ Scias p̄terea ꝙ
ex ꝯgruis medicatõibꝰ q̄ ꝯferũt est iuuamẽtũ qđ fit ex eo qđ ṽtutes ꝯfor
tat aiales ⁊ vitales: sicut letitia: ⁊ obuiare ei qđ sibi plz: ⁊ assidue sedere
cũ eo cũ quo gratulatur: quñq̧ ẽt ꝯfert sedere cũ eo a quo verecũdatur ⁊ quẽ
erubescit: qm̄ egrũ ꝓhibz a rebꝰ q̄ ei nocẽt. ¶ Ex eis p̄terea q̄ huic modo
medicatiõis sunt ꝓpinqua est mutatio de terra ad terrã: ⁊ đ aere ad ae
rem: ⁊ de formis ad formas: ⁊ p̄cipue eũ formas efficere ⁊ motus q men/
brũ dirigãt aut ꝯplexionẽ mutẽt: queadmodũ puero lusco p̄cipitur vt sci/
tillas intueatur aut rem q̄ ei apparet. aut sicut p̄cipitur torturã patiẽti vt
speculũ intueatur calibis: qm̄ hic ꝑducit eũ ad h̄ vt laboret in rectificãdo
faciẽ suã ⁊ frontẽ ⁊ oculũ ⁊ fortasse inuitus redibit ad hoc vt melioretur.
¶ Ex regulis p̄terea quas obseruare debes ẽ fortes dimittere medica/
tiões in tꝑibꝰ fortibꝰ quãto plus poteris: sicut vẽtrẽ hehemẽter soluere:
aut ꝓuocare vomitũ: aut aperire ⁊ adurere in estate ⁊ hyeme. ¶ Ex re/
bus quoqz in quarum medicatione subtile est adhibenduz studiũ est cũ
in vna ꝯiungunt egritudine duo que fieri debẽt cõtraria: quia oz. verbi
gratia. vt egritudo infrigidetur ⁊ eius causa calefiat. aut ecõuerso qr opz
vt egritudo calefiat ⁊ eius causa infrigidetur: sicut materia colice indi/
get calefactiõe ⁊ incisione ⁊ subtiliatione. ⁊ oz vt fortitudo doloris eius
infrigidetur ⁊ stupefiat ⁊ ecõuerso. ¶ Amplius scire debes ꝙ non oĩs re/
pletio neq̧ omnis cõplexionis malitia suo medicatur ꝯtrario ex euacua/

tione z oppositione: immo multotiens sufficit multa regiminis boni/tas in repletione z malitia complexionis.

¶ De medicationibus egritudinũ malitie cõplexionis. Capi. 2.

Que ex eis quidẽ sine materia existit cõplexio tm̃ pmutat. Sz si cũ materia fuerit ipsa euacuabit. Et plerũqz quidem ei sola sufficit euacuatio: si cõplexionis infuse que preterita est: malitiã nõ ibi reliquerit. Et quãdoqz nõ sufficit nobis istud si cõplexionis dimiserit malitiã: imo erit nobis necesse cõplexionez permutare cuz in euacuãdo finẽ fecerimus. ¶ Dicemus ergo ꝙ malitie cõplexiõis medicatio multis fit modis. ¶ Cõplexionis namqz malitia: aut erit infusa z erit ipsius medicatio ex contrario absolute: z hec est medicatio absolute. Aut erit in termino vt ipsa generetur: z erit eius sanatio: sanatio que fit cum permissiõe seruationis. Queãdmodum putrefactionem que est cum febre quartana medicamur cum tyriaca: z aquam frigidam in tertiana damus vt extinguat. Et exemplũ premissionis seruationis est euacuatio in quartana que fit cum helleboro: z in tertiana cum scamonea cum principium interpollationis que accidit ꝓhibere volumus. Et exemplũ premissionis ẜuatõis solũmõ est eũatio quartane apte propter melãcolie superationem cum helleboro: z febri tertiane propter colere dominium cum scãonea. ¶ Cum autẽ in aliqua egritudine dubitaueris an sit eius causa caliditas an frigiditas z experiri volueris: non experiaris cum superfluo. Et caue tibi ne decipiat te impressio que erit accidentalis. ¶ Et debes scire ꝙ infrigidationis z calefactionis tempus est vnum. Sz in infrigidando est plus timoris quoniam caliditas est amica nature. Et in humectando quidem z exiccando est timor equalis. Sed humectandi tempus est longius. ¶ Unaqueqz preterea humiditas z siccitas conseruetur propter suarum causarum confortationem: z permutat propter causarum contrarij ipsius fortitudinis augmentum. Et caliditas qdẽ fit fortior causis quarum iam expleuimus sermonẽ. Deinde per mundificantia z est superfluitates expellere z repletionem z oppilationẽ aperire. Deinde ex eo quod ipsam conseruat z hec est humiditas temperata. Frigiditas vero fortior ex eo ꝙ ipsius confortat causas z ꝙ caliditatem suffocat: z ex eo ꝙ ipsam superflue resoluit z est siccitas ẜm essentiã z caliditas ẜm accidens. ¶ Qui autem caliditatis superfluitatem cum oppilationibus medicatur sibi cauere dz ab infrigidatione superflua ne in conuertendo oppilationem in lapidem augmentum faciat: z ne calide complexionis malitiam augmentet: immo paulatim primo medicari debet cũ eo qd̃ abstergit. Et si qd̃ ifrigidat ei suffecerit sicut aqua ordei z succus scariole erit conueniens. Et si non suffecerit istud: tunc cum illo qd̃ temperatuz existit. Quod si hoc non suffecerit: tunc cũ eo in quo subtilis existit calor. Neqz ex hoc sis sollicitus quoniaz iuuamẽtum eius diaphoresis in infrigidando plus confert q̃ sit nocumentum quod facit ei calor qui ad extinguendum est facilis post aptiõem. ¶ Et ẽ etiam cuz acutoruz humorum digestio extinguendi suꝑfluitatẽ

prohibet: licet quidam hominum sint qui proteruiant ad hanc destruẽdam sententiam: ꝛ ignorent ꝙ fortis extinctio deijcit virtutem: ꝛ quanto magis in corporib⁹ que ab egritudine debilitata fuerunt: lʒ aliquo directiõis mõ mãm rectificet qđ ẽ cũ post ipsaʒ alię ꝓueniũt egritudines aut ex malitia ꝯplexiõis simplicis: aut ex materijs frigidis ꝯplexiõi cõtrarijs quã rectificauit. ℭ Cõplexiões vo frigidã calefacẽ q̃si difficile ẽ cũ iaʒ ẽ infusa. Et multũ facile in principio. Et ad vltimũ calefacere frigidum in principio rei est facilius ꝙ̃ calidum in principio infrigidare. Sed calidum in fine infrigidare licet sit difficile: est tamen facilius ꝙ̃ frigidum in fine calefacere: quoniaʒ superflua frigiditas est ipsa mors innati caloris aut ei propinqua. ℭ Et debes scire ꝙ infrigidatio quandoqꝫ siccitati coniungitur. Et quandoqꝫ humiditati. Et quandoqꝫ ab vtrisqꝫ separatur. Uerumtamen siccitas magis fit mansiua cum frigiditate que senuit. Et humiditas est magis adducens frigiditatem que accidit. ℭ Et iam quidem omnes caloris cause cum superfluunt in exiccando iuuant. Et quandoqꝫ etiam omnes frigiditatis cause cuʒ superflue fuerint in humectando iuuant. Et nulla quidem res ad hoc tantũ peruenit quantum ociositas ꝛ assidua balneatio que est facilis in tina. Et nos quidem te faciemus scire hoc in eo qđ est premissuʒ. Uinum preterea temperate bibitum in humectando est forte. ℭ Amplius scire debes ꝙ cum senex infrigidatione indiget ꝛ humectatione: non sufficit ad hoc illud quod ipsum ad equalitatem reducit: immo ꝙ ipsuʒ transire facit ad complexionem frigidam ꝛ humidam que ei debetur: quoniam ipsa licet sit accidentalis est tamen ei quasi naturalis. ℭ Scire quoqꝫ debes ꝙ sepe est nobis necessarium in permutando complexionem dare illud quod huiusmodi confortat complexionem. Quemadmodum est nobis necessarium dare acetum cum medicinis calidis alicui membro ideo vt ipsarum penetrent virtutes. Et sicut est nobis necessarium dare crocum cum medicinis infrigidantibus cor: propterea vt eas ad ipsum ferat. ℭ Et multotiens quidem est medicina vehementioris operationis in permutando complexionem: sed propter sui subtilitatem non permanet donec suam perficiat operationem. Est ergo nobis necessarium ei aliquid admiscere quod inspisset ꝛ retineat licet ex ea sue operationis proueniat contrarium: sicut balsamo admiscemus ceram ꝛ reliqua ad hoc vt ipsum tanto tempore retineatur in quo suaʒ perficiat operationem.

ℭ Ad sciendum qualiter ꝛ quando opʒ euacuari. Capl. 3.

Res que demonstrant rectitudinem iudicij in euacuando sunt. 10. repletio: ꝛ virtus: complexio: ꝛ accidentia conuenientia: sicut si contingeret ꝙ naturam soluere vellemus: deinde accideret ventris solutio: quoniã ventrẽ soluẽ super ventris solutionẽ est timorosuʒ: ꝛ figura: ꝛ etas: ꝛ tempus: ꝛ aeris ꝛ regionis dispositio: ꝛ consuetudo euacuãdi: ꝛ ars euacuãdi. hec namqꝫ cum fuerint contraria significationi ꝓ

pter quam euacuatio facienda erit prohibebunt euacuationem.
¶ Uacuitas itaq3 sine dubio euacuationem fieri prohibet.
¶ Et similiter cum debilitas cuiuscunq3 trium virtutum fuerit. Uerū tamen quandoq3 plus eligimus alicuius virtutis debilitatem ꝙ impedimentum relinquendi euacuationem: ꝛ hec quidem est in virtutibus sensibilibus ꝛ motiuis cum fiduciam habuerimꝰ succurendi rei timoꝛo se si acciderit: ꝛ similiter in omnibus virtutibus.
¶ Complexio quoq3 calida ꝛ sicca ad hoc pꝛohibet. Et frigida ꝛ humida caliditatem non habens aut debilitatem habens ab ea etiā ꝓhibet. In calida autē ꝛ humida facile faciemus illud ꝛ foꝛtiter.
¶ Figura autem. s. superfluitas maciei aut raritas ab ea ꝓhibet propter timoꝛem ne spiritus resoluatur. Et similiter opoꝛtet in regēdo debilem ꝛ macrum multam colerā rubea3 in sanguine habente3 vt ei blādiaris ꝛ nō ipsum euacues: ꝛ vt eum nutrias ex eo quod bonum generat sanguinem ad frigiditatem ꝛ humiditatem declinantem: quoniam ex hoc sui humoꝛis complexio rectificabitur: aut foꝛtasse spissu3 foꝛtem efficies ꝛ euacationes tollerabit. Et similiter opoꝛtet ne illu3 euacuare sis ausus qui ex consuetudine parum comedit quādiu ab eius euacuatione abstinere poteris. Superflua quoq3 pinguedo ab eo pꝛohibet pꝛopter timoꝛem ne frigidtas dominetur ꝛ ne caro venas cōpꝛimat ꝛ eas extinguat cu3 vacuas inuenerit ꝛ caloꝛem suffocet innatum: aut superfluitates expꝛimendo ad interioꝛa expellat.
¶ Accñtia q̄q3 mala sic aptitudo colice passiōi ꝛ spasmo ab ea ꝓhibēt.
¶ Etas pꝛeterea etiā que nōdū ad augmenti cōplementū peruenit aut ad cōsumptionis terminu3 est transiens ab ea pꝛohibet.
¶ Hoꝛa quoq3 multū calida aut multū frigida ab ea pꝛohibet.
¶ Et regio quidē meridionalis vehemēter calida ab ea ꝓhibet: qm̄ plurima eoꝝ que ventre3 soluūt sunt calida ꝛ duaꝝ acuitatū coniūctio tollerari nō pōt: quoniā virtutes in eis debiles erunt ꝛ dissolute: ꝛ q2 exterioꝛ caloꝛ materia3 ad exterioꝛa trahit: ꝛ medicina ipsa3 trahit ad interioꝛa quare inde pꝛouenit in diuersas partes pꝛotractio ꝛ ad resistentiam perducit. Et septemtrionalis multu3 frigida ab ea pꝛohibet.
¶ Parua quoq3 euacuandi consuetudo ab ea pꝛohibet.
¶ Ars etiam qua multu3 fit euacuatio: sicut serutendi in balneo ꝛ onera doꝛso deferentiū ab ea pꝛohibēt. Et ad vltimū omnis ars laboꝛiosa.
¶ Scias pꝛeterea ꝙ intentio in omni euacuatione est vna quinq3 rerū.
¶ Aut euacuatio illius qđ est euacuaudu3 ꝛ sequitur ip3 pꝛoculdubio tranquillitas: nisi ꝙ receptaculoꝛum lassitudo ipsum sequatur: aut caliditatis ebullitio: aut febris ephimera: aut alie egritudines que comitantur sicut excoꝛiatio quam ventris solutio in intestinis facit: aut vlcera que vꝛine pꝛouocatio in vesica facit. ꝛ hec quidem licet iuuamentum conferat: eius tamen vtilitas non sentitur: immo quandoq3 pꝛesentialiter dolet donec accidens remoueatur. ¶ Et secunda est consideratio partis sue declinationis: sicut nausea que vomitu mundatur

τ mordicatio in ventre que ventris solutione remouetur. ℭ Et tertis est membrum egressionis eius a parte declinationis eius: sicut basilica dextra in egritudine epatis: τ non cephalica dextra: q̄m si error ꝑuenerit in tali quale est illud quẽq̄ sequat inde timor. ℱ Et oꝫ quidē vt sit membruꝫ egressionis ignobilius illo a quo fit euacuatio: ne mā ad illud declinet qđ est nobilius. ℱ Opꝫ preterea vt sit eius exitus nālis: sicut mēbra vrine gibbositati epatis: τ intestina ꝯcauitati ipsius. ℱ Est tñ cum membruꝫ a quo expellit est ipm membrū ꝑ qđ euacuatio faciēda est: sed est in ipso egritudo vetus aut recens ꝑꝑ quā est timenduꝫ decursu humoꝝ suꝑ ipsuꝫ. Ipsi ergo ad aliud qđ sit melius transponēdi sunt. ℱ Et est ēt cū ex suꝑatōe humoꝝ timet super ipsuꝫ egritudo: sicut cuꝫ tractus fit ab oculo ad gulam: q̄m timet nec illi qñq̄ suꝑueniat suffocatio: iō quale est hmōi suauiter τ molliter fieri debꝫ. Nā quoq̄ plerunq̄ taliter operat τ euacuat nō ꝑ partē qua ꝯsueuit: iō vt membrum custodiat cū debile fuerit. Et plerūq̄ etiā est vt sit illud qđ nā euacuat ptis longinque τ opposite τ remaneat cū ipso ambiguitas: sicut cuꝫ a capite ad anū aut crus aut pedem euacuat: non enim pro certo scitur si ex toto sit cerebro aut ex vno ventriculo. ℭ Et quarta quidem est hora euacuatonis ipsius. Naꝫ dicit Galienus. Penitus quod in cronicis egritudinibus maturatio tantum: τ nihil plus expectanda est. Et tu quidem iam sciuisti quid sit maturatio. ℱ Et antequam euacues post maturationē ex subtiliatis in potu tribuere debes sicut aquam ysopi τ hasce τ seminū. ℱ Sꝫ τ in acutis ēt egritudinib⁹ maturationē expectare meli⁹ est: τ ꝑcipue cū quiete fuerint. ℱ Qđ si mobiles fuerint tūc ad euacuandū mām festinare erit melius: q̄m motus eius est maius q̄ꝫ sue eūationis anteq̄ꝫ ipsa sit matura: τ ꝑ p̄te cū humores fuerint subtiles: τ precipue cū in cōcauitatibus venaꝝ fuerint τ nō in membris egredientes. ℱ Cum aūt humor in vno fuerit membro cōprehensus: nullo mō moueatur donec mutetur τ essentiā habeat temperatā vel apostematā quā tu sciuisti in suo loco. ℱ Et silr cum non fuerimus securi q̄ virtus vsq̄ ad maturitatis horaꝫ ꝑduret euacuabimus eam: postq̄ꝫ nobis cauerimus vt eius subtilitateꝫ τ grossitiem sciamus: q̄m si spissa fuerit τ grossa ipsam mouere nō debemus nisi post subtiliationē. Eius vō grossitiem cognoscemus ꝑpterea q̄ fastidiū preteritū iam precessit: aut sub hypocūdrijs dolor extensiuus: aut aduētus apostematis in iterioribus. Qđ aūt magis custodire debemus in hmōi dispōne est habitudo canalium ne ipsi sint clausi: τ post hoc quideꝫ totū tibi possibile erit vt ante maturationē ventrē soluas. ℭ Et scias q̄ materiei euacuatio τ ipsius de suo loco eradicatio est ſm vnum duoꝝ modoꝝ. Unus eoꝝ est ꝑpter attractioneꝫ que fit ad longinquā diuersitatē. Et alter ꝑpter eam que ad propinquā. Et suarum quidem horarum dignior est cum in corpore nullo modo est alicuius materiei repletio. Ponam⁹ itaq̄ q̄ ab ore viri superius multus fluat sanguis: τ ab hemoroidib⁹ mulieris superflue fluat sanguis. Unum itaq̄ duoꝝ faciemus. Aut trahemus ꝑ declina-

tionem̃ que fit ad propinquã diuersitatẽ ⁊ oportebit tunc vt materiaʒ
ad nares declinemus faciendo sanguinẽ ex naribus fluere: ⁊ in altero
ad matricem prouocãdo menstrua. Aut si voluerim⁹ ad longinquaʒ di
uersitatem attrahere euacuabimus in primo sanguinẽ a venis ⁊ locis
que sunt in inferiore parte corporis. ⁊ in secũdo a venis ⁊ locis que sũt
in suprema parte corporis. ¶ Et non opʒ quidẽ vt in duas diametros
prolongationem facias: sed in vna tantũ que sit diameter magis lon-
ginqua. Naʒ si materia fuerit in supremo dextre partis non erit attra-
henda ad infimũ sinistre: imo ad infimuʒ ipsius dextre. Et hoc quideʒ
est illud qđ est magis necessariũ: aut ad sinistraʒ a supremo si fuerit tm̃
longinqua quantuʒ est ab humero ad humerum ⁊ nõ fuerit dispositio
eius sicut dispositio duoꝝ laterum capitis. Materia nãqʒ si in dextra
capitis fuerit: eã ad inferiora ⁊ nõ ad sinistrã trahes capitis. ¶ Cũqʒ
materiam ad longinquũ trahere volueris: loci dolorem prius sedabis
vt ipsius minuatur compressio per attractionẽ: quoniam dolor est tra-
hens. ¶ Cũqʒ ad locum non obedit ad quem ipsam trahis: nõ violen-
ter agas: quoniã qñqʒ violentia illa ipsam mouebit ⁊ subtiliabit: ⁊ non
trahetur ⁊ fiet velocius declinans ad dolentem locum. Et forsitan tibi
sufficiet vt trahas lʒ non euacues: quoniaʒ ipsa attractio eius iter ad
membruʒ ꝓhibet lʒ nõ extrahatur. per ipsaʒ ergo attractionẽ ad inten
tioneʒ perueniemus: lʒ cum ipsa nõ euacuaueris: sed declinatione con
tentus fueris que fit ligãdo membra opposita: aut vẽtosis ⁊ medicinis
rubificantibus: ⁊ ad summũ cuʒ omni qđ dolorẽ efficit. ¶ Ex materijs
autem que ad euacuandũ sunt faciliores sunt ille que sunt in venis: de-
inde ille que in membris ⁊ iuncturis: quoniã quãdoqʒ est difficile eas
extrahere ⁊ euacuare: iđqʒ necesse est vt cum euacuabunt: alie cum eis
egrediant. ¶ Euacuato preterea est necessarium ne properet comedere
nutrientia multa ⁊ mala que natura indigesta trahat. Qđ si aliquid ex
hoc fieri necesse fuerit oportebit vt paulatiʒ ⁊ suauiter fiat donec sit ẜm
ordinem: ⁊ vt sit qđ corpus ingredit digestuʒ ⁊ ꝯueniens. ¶ Minutio
quoqʒ est euacuatio humoribus equaliter augmentatis ꝓpria. ¶ Eua-
cuatio vero humori qui in quãtitate solum augmentat aut corrũpitur
ꝓpria est alia a minutiõe. ¶ Omnis preterea euacuatio que est supflua
ẜm plurimũ febres generat. ¶ Cumqʒ ventris ꝯstrictio qui fluere sole-
bat aliquaʒ egritudineʒ possidere fecerit: illius euacuationis reuersio
ẜm plurimum ipsum medicabitur: sicut ab eo quem constrictio saniei
aurium aut mucoꝝ nariũ vertiginẽ possidere fecit: eius reuersio ipsaʒ
remouebit. ¶ Et scito ꝙ residuũ materiei dimittere qđ necesse erat eua
cuare: minus nocumentuʒ est ꝙ̃ exquisitissime euacuare ⁊ peruenire in
ipsa ad hoc vt virtus terrat: quoniam multotiens natura hoc resoluit
residuuʒ. ¶ Cũqʒ humor illius fuerit generis cuius esse oportet ⁊ eger
tollerare potest: non terreri debes ex superfluitate. Quandoqʒ etiam
contingit cuʒ te euacuare oportet vsqʒ ad lipotomiã. ¶ Cũqʒ alicuius
virtus fortis fuerit ⁊ ipsorum humoruʒ materia multa ⁊ mala ipsam

paulatim euacua. Et similiter cum materia vehemēter fuerit penetratiua aut cum sanguine multū mixta: non poteris ipsam vna vice euacuare sicut est in sciatica ꝛ artetica longi tēporis ꝛ cancro ꝛ scabie antiqua ꝛ carbunculis veteribus. ℂ Et debes scire ꝙ ventris solutio a superioribus trahit ꝛ ab inferioribus eradicat. Duabus ergo attractiōibus est apta conueniēti ꝛ diuerse que etiā post materierū quietē est conueniens. Cum ergo materie fuerint a superioribus ad diuersuꝫ trahet eas: ꝛ ipsas etiaꝫ eradicabit a locis vbi sunt. vomitu vero fit attractio ꝛ eradicatio ecōuerso. Minutionis preterea dispositio diuersificat̄ ſꝫ loca a quibus sanguis accipit̄ sicut sciuisti. Minus itaqꝫ cūctis oībus euacuatione dignus est ille cuius cibus bonus fuerit ꝛ digestio bona. In regionibus quoqꝫ calidis morātes euacuatōe parum indigent.

ℂ De regulis cōibus vomitui ꝛ solutioni ventris qualiter trahit id quod ventrem soluit ꝛ vomere facit. Capitulum. 4.

Oportet vt illius cibus cuius soluēdus est venter aut vomitus prouocādus partiatur vt qđ ei ī vna die sufficiebat multis comedat vicibus. Et vt sint cibi diuersi ꝛ potus etiā diuersi. Ex hac nāqꝫ dispositiōe accidit stomacho vt expellere desideret qđ est in eo superius aut inferius. Ex cibo autem nō diuerso neqꝫ super alium cibum ingrediente stomachus est auarus ꝛ ipsum forti ꝯtinet retentione: ꝛ ꝓpriē si fuerit eius quantitas parua. Mollem vero habēs ventrē nihil ex hoc facere debꝫ. ℂ Et scias ꝙ vomitus ꝛ ventris solutio ꝛ que eis assimilant̄ nō attinent ei qui bono vtitur regimine: qm̄ ille qui bene regitur nō indiget nisi eo qđ sit istis leuius: ꝛ fortasse excusabunt ea exercitiū ꝛ fricatio ꝛ balneū. ℂ Amplius si eius corpus repletū fuerit plurimū talis repletionis qualis est ipsi⁹: erit ex eo qui humoꝛ melioꝛ est. s. ex sanguine. Minutio igit̄ est illud qđ ad ipsum mūdificanđ. erit necessariū: ꝛ nō ventris solutio. ℂ Cum aūt minutio necessaria fuerit ꝛ ventris solutio ex aliquo qđ sit vt heleboꝛus ꝛ violente medicine: a minutiōe incipere debes: qm̄ hoc est ex preceptis Hyp. in libro epidimiaꝝ. hec est veritas: Et similiter si humores fuerint flegmatici cū sanguine mixti. Qđ si viscosi ꝛ frigidi fuerint: fortasse minutio grossitudinē ꝛ viscositatē eis augmētabit. Incipienđ. ergo erit a solutione ventris. Et ad summū si humores fuerint equales p̄mitte minutionē: ꝛ si postea supabūdauerit euacua. Qđ si equales nō fuerint in primis supabundantē euacua humorē. donec equat̄: postea minus. ℂ Et ei qui ante minutionē premiserat medicinaꝫ: cum minutionē p̄mittere debebat: postponat minutionē diebus paucis. Et cui paruū intercessit spaciū ex quo minut⁹ fuit ꝛ euacuatiōe indiget: medicinā sumere est ei ꝯuenientius. ℂ Multotiens preterea ex haustu medicine ille qui minui debebat peruenit ad febreꝫ ꝛ ad estuationeꝫ. Et si ex eis q̄ quiescere faciunt nō quieuerit scias ꝙ minutionē premittere debebat. ℂ Nō oēs preterea euacuatiōes sunt necessarie ꝑꝑ supfluitateꝫ repletionis: imo qn̄qꝫ sunt necessarie ꝑꝑ egritudinis ma-

gnitudinez:ꝛ ꝓpter replectionē ſm qualitatem ꝛ non ſm quātitatem.
¶ Et multotiens quidē eſt euacuatio neceſſaria ſꝫ ſuperuenit aliquid
qđ ꝓhibet. Et non eſt ibi ingeniū niſi in ieiunando ꝛ dormiēdo ꝛ emē-
dando cōplexionis malitiā que ex repletione ꝓuenit. ¶ Amplius eua-
cuationis quidē eſt que eſt ſm modū ꝑſeruationis ſicut indiget ille cui
podagra euenire ſolet ꝛ epilepſia ꝛ reliqua ab eis in hora cognita:ꝛ p-
ꝛie in vere. Ei ergo neceſſariū eſt vt ꝑſeruatione vtaꝛ ante ſuā horam:
ꝛ euacuet ea que proprie in ipſius egritudine ſunt euacuāda:ſiue ſit mi
nutio:ſiue ventris ſolutio. Et fortaſſe deſiccantia exterius apponere ꝛ
medicinas abſtergentes eſt euacuare:quēadmodū hydropiſim patien
tes faciunt. ¶ Qñqꝫ etiaꝫ neceſſe eſt te dare medicinā que ſit ex genere
euacuādi humores in qualitate:ſicut cū ſcamonea eſt tibi neceſſaria ad
euacuādū coleraꝫ rubeā:ei ergo admiſcendū eſt illud qđ ipſaꝫ in qua-
litate diuerſificet:ꝛ in ventrē ſoluēdo cū ea ꝯueniat:ꝛ ipſaꝫ ab euacua-
tione non ꝓhibeat ſicut myrabolani: ꝛ emendeꝛ cōplexiōis malitia ſi
poſt acciderit. ¶ Habentiū quoqꝫ in interioribus apoſtema ventrē ſol-
uere eſt difficile ꝛ facere vt vomant. Qđ ſi tibi neceſſariū fuerit:da eis
qđ ſit ſicut volubilis ꝛ ſemen croci hortenſis ꝛ apozima polypodij ꝛ ca
ſiam fiſtulā ꝛ his ſilia. ¶ Hyp. quoqꝫ inquit. Qui fuerit macer ꝛ fuerit
nature cui vomere ſit facile:melius erit in mūdando ipm vt ad vomitū
adducaꝛ:ꝛ vt ſit hoc in eſtate aut vere aut autūno ꝛ nō in hyeme. Ei vo
qui mediocris fuerit figure ꝯueniētioꝛ eſt ventris ſolutio. ꝙ ſi ſibi eua-
cuatio que ſit vomitu neceſſaria fuerit vſqꝫ ad eſtateꝫ expectet:ab ipſo
tñ ſibi caueat cum eo non indiget. ¶ Uerūtamen anteꝙ̄ ventris fiat ſo
lutio aut vomitus premittenda eſt humoris ſubtiliatio qui eſt euacuā-
dus:ꝛ amplificatio canaliuꝫ ꝛ ipſoꝝ apertio:qm̄ hoc eſt ex eo qđ cor-
pus a pena ſecurū reddit. ¶ Et ſcito ꝙ facere nature conſuetudinem
lenitatis ꝛ obedientie ei quod vis ex ſolutione ventris ꝛ vomitu facili
anteꝙ̄ medicina detur aut vomitus eſt ex regiminibus aperientibus:
¶ Amplius ventris ſolutio ꝛ vomitus cū macredine ventris eſt diffi-
cilis ꝛ laborioſus ꝛ timoroſus. ¶ Medicina quoqꝫ vomitum faciens
quandoqꝫ ſit ventris ſolutiua cum ſtomachus fuerit fortis:aut bibita
fuerit ſuper fortem famem:aut qui eam bibit habuerit paſſionem co-
lericam ꝛ nature lenitatem:aut ſi vomere non ꝯſueuerit:aut ſi medici
na in ſua ſubſtantia grauis fuerit ꝛ velocis deſcēſionis. ¶ Et ventris
ſolutiua facit vomitum:propter debilitatē ſtomachi:aut propter mul-
tam fecis ſiccitatem:aut propterea ꝙ medicina abhorretur:aut pro-
pterea ꝙ bibitor faſtidiuꝫ habere ſolet. ¶ Omnis preterea medicina q̄
ventris eſt ſolutiua cum non ipſum ſoluit aut ſoluit ſed non id quod
eſt maturū:mouet humorē quē dꝫ ſoluere: ꝛ dilatat ipſum in corpore:
ſuperat ergo corpus:ꝛ ꝯuertunꝛ ad ipſum humores alij quare humor
iſte in corpore multiplicaꝛ. ¶ Ex humoribus quoqꝫ eſt qui eſt velocio-
ris obedientie vomitui ſcđm plurimum ſicut colera. Et ex eis eſt qui
vomitui rebellis exiſtit ſicut melancolia. Et ex eis eſt qui inter hoc

⁊ hoc est medius sicut flegma. Et febrem quidem habentis ventrem soluere melius est quam facere vt ipse vomat. Et cuius humor descendens fuerit sicut lienteriam habentis facere vt vomat est inconueniens. ¶ Medicinarum preterea ventris solutionem facientium deterior est que ex medicinis est composita multe diuersitatis in tempore in quo soluendus est venter: quoniam ventris solutio conturbatur: ⁊ post ventrem soluit antequam secundam: ⁊ quandoque prima ipsam secundam expellit. ¶ Amplius qui biberit aliquid ventris solutionem aut vomitum sibi faciens corpore ipsius limpido necesse erit vt ei vertigo accidat aut mordicatio in ventre ⁊ angustia: ⁊ quod ab eo expelletur egredietur cum difficultate. Et ad vltimum quidem dum medicina superfluitates euacuat non erit in ea estuatio. Cumque qui medicinam biberit estuationem habere ceperit iam euacuat quod superfluum non est. ¶ Humor preterea qui vomitu aut ventris solutione euacuatur cum ad alium mutabitur humorem significabit quod iam corpus est mundatum a superfluo humore quem euacuare volumus. Quod si mundificatio vsque ad intestinorum rasuram peruenerit ⁊ ad rem nigram fetidum habentem odorem: erit malum. ¶ Somnus quoque cum post ventris solutionem aut vomitum fuerit multus demonstrabit quod euacuatio iam perfecte mundauit corpus ⁊ contulit. ¶ Et scias quod cum sitis post ventris solutionem aut vomitum fuerit fortis: maximam ⁊ vltimam purgationis bonitatem significabit. ¶ Scito etiam quod medicina ventris solutiua expellit illud quod euacuat cum virtute attractiua que attrahit hunc eundem humorem: ⁊ fortasse attrahit grossum ⁊ relinquit subtilem: quemadmodum facit illa que melancoliam expellit. ¶ Illius preterea verbum qui dicit quod ipsa generat illud quod attrahit: aut quod in primis attrahit quod est subtile: non est aliquid. Et G. quidem licet hoc sentiat penitus tamen dicit quod medicina ventris solutiua in qua non est ventositas cum ventrem non soluerit ⁊ digeretur generabit humorem quem attrahere solebat: Sed huiusmodi dicta non sunt conuenientia. Et videtur quidem quod G. ex hoc quod certificat sentiat quod inter attrahentem medicinam ⁊ humorem attractum sit conuenientia in substantia: ⁊ propter hoc attrahit ipsum. Sed hoc non est verum: quoniam si attractio fieret cum conuenientia: ferrum attraheret ferrum cum ipsum superaret: ⁊ aurum attraheret aurum cum ipsum superaret quantitate sua: hoc tamen certificare non est medici. ¶ Et debes scire quod humorum attratio que fit potu medicinarum soluentium ventrem aut vomitum facientium non est nisi in venis in quibus venerunt donec ad intestina perueniant ⁊ stomachum. ⁊ hic natura mouetur ad hoc vt eos expellat extra. Et raro quidem accidit vt cum ventris solutiuum bibitur ad stomachum ascendant: ⁊ si ascenderint ad vomitum declinabunt. Quod autem ad stomachum ascendere non dimittit non est nisi propter duas causas. Una que est quoniam medicina ventris solutiua velociter penetrat ad intestina. Et altera est quoniam cum medicina ventris solutiua bibitur. nam properat ad hoc vt ex venis mesaraicis ad inferiora expellat ⁊ non ad superiora: quoniam hoc propinquius est ⁊ facilius: ⁊ quia illud quod est post eas non etiam ipsas comprimit: ⁊ hoc quidem est ex eo quod naturam mouet vt ex propinquioribus expellat vijs. Quod si medicina virtutem haberet attractiuam

que humorem comitaret ēt natura virtutis expulsiue magis digna vt in sano ꝛ forti superet: lꝫ medicina nō attrahat nisi ad viam signatā. ¶ Medicine vero vomitum faciētis dispositio est diuersa ab hoc qm̄ cum in stomacho fuerit in eo morabit ꝛ humorē ab itestinis ad seipsaꝫ attrahet:ꝛ sua virtute supat ad resistenduꝫ virtuti naturali. ¶ Et scias ꝙ plurimū attractōis humoꝝ quos medicine attrahunt nō est nisi ex venis:ꝛ ex eo qđ est multe ꝓpinquitatis:qm̄ attractio fit in venis ꝛ in eis que nō sunt vene sicut humores qui sunt in pulmone qui ꝓpter vicinitateꝫ ad stomachuꝫ ꝛ intestina trahunt lꝫ in venis nō vadāt. ¶ Et debes scire ꝙ attractio que fit per nares ex medicinis siccis est cā euacuandi humores a corpore sicut in hydropisi.

¶ De sermone purgatōis vētris ꝛ regulis eius. Capl'm. 5.

Iam in precedenti sermone ostendimus quō sit corpus preparādū ad recipiēdum id qđ ventrem soluit anteꝙ̄ purget cum amplificatione poroꝝ ꝛ lenificatione nature ꝛ proprie in egritudinibus frigidis:ꝛ ad summū naturā mollificare anteꝙ̄ venter soluat est competēs regula in qua existit securitas: nisi in eo qui colerice passioni valde est aptus:ex hoc nāqꝫ nihil isti est faciēdum qm̄ esset cā superfluitatis que ei accidet. ¶ Solutorio nāqꝫ vētris alicuius talis qualis ē iste res admiscenda est in qua sit virtus vomitiua:ne ꝓperet descēdere de stomacho anteꝙ̄ suaꝫ perficiat operationeꝫ:imo equent in ipsa duaꝝ medicinaꝝ virtutes:ꝛ perficiat ventris solutiua operationē suam ꝛ vomitiua suam ecōuerso illius. ¶ Trauli quoqꝫ sunt ex eis qui colerice passioni sunt apparati. Forteꝫ igitur nō tollerant medicinā. Ipsoꝝ tamē plurimi colericā incurrunt passionē ex reumatismis suoꝝ capitum. ¶ Ex cā preterea timorosa est vt medicina ventris solutiua sumat fece i intestinis existente sicca:imo expellenda est saltem cum clisteri aut sure mollificatiuo. ¶ Balneū quoqꝫ ingredi anteꝙ̄ ventris solutio fiat aliquātis diebus est ex eis que bene preparant:nisi aliquid ꝓhibuerit. Et opꝫ qdem vt inter balneū ꝛ haustum medicine paruū interueniat tp̄s. Post medicinā quoqꝫ nō ingrediat quis balneum:qm̄ trahit materiam ad exteriora:ꝛ neqꝫ est bonū nisi ad ventrem cōstringendū p̄ter in hyeme q: nō est timēdū primā balnei casaꝫ ingredi tali mō ne calor sit vllo mō impediēs ad attrahendū:sed sit ad mollificandum. Et ad vltimuꝫ opꝫ vt aer illius qui pharmaciā bibit sit caliditatis pauce ne sudorem faciat neqꝫ turbationem:qm̄ hoc est ex preparatorijs. Fricatio quoqꝫ ꝛ ex oleis inungi est similiter ex preparatorijs. Cum autem aliquis medicine assuetus non est neqꝫ eam bibit melius est medico vt sibi caueat ne ventris solutiua violentas virtutes habentia ei tribuat. ¶ Fastidiū vero habentibus ꝛ humores viscosos ꝛ in hypocūdrijs tēsionem:aut qui in suis interioribus habet inflāmationem aut oppilationes nō est dandum aliquid donec ista rectificent nutriētibus mollificantibus ꝛ balneo ꝛ requie ꝛ dimissione eius qđ mouet ꝛ eius qđ inflāmat. ¶ Illis vero qui stantes bibunt aquas ꝛ habētibus splenes

fortis medicine sunt necessarie. ¶ Cūqꝫ aliquis medicinā ventris solu-
tiuam biberit: melius erit ei si medicina fuerit fortis vt super eam dor-
miat anteq̄ operetur: qm̄ operabitur melius. Et si debilis fuerit meli⁹ erit
ei ne sup eam dormiat: qm̄ natura digeret medicinā. ¶ Cūqꝫ medicina
operari ceperit melius erit ei ne sup eam dormiat quocūqꝫ mō fuerit.
¶ Amplius cum aliqs medicinā bibit nō illico sup eam se mouere dꝫ
sed dꝫ super eam quiescere: vt ipsaꝫ natura circūdet ⁊ in ea operetur: qm̄
nisi natura in ipsa operata fuerit nō operabitur ipsa in naturā. ¶ Odores
quoqꝫ nauseam ꝓhibentes olfacere dꝫ sicut est odor mente ⁊ rute ⁊ apij
⁊ cytonioꝝ ⁊ boli corasceni aqua rosacea ⁊ pauco aceto aspersi. Et si ex
odore medicine quis exterritur cum medicinā bibit nares ꝯstringat. Et
qui medicinā abhorret dꝫ masticare paꝝ ex tarchon: ideo vt sui oris vel
odoris virtus stupida fiat. Quod si vomere timuerit extremitates cō-
stringat ⁊ cum ipsaꝫ biberit desup rem stipticaꝫ bibat. ¶ Medici p̄te-
rea pillulas quas ei daturi sunt qn̄qꝫ in melle voluūt: ⁊ qn̄qꝫ super eas
ꝓijciunt mel coctum aut zuccaꝝ coctū donec eis inde faciunt tunicaꝫ.
Et eo quoqꝫ ingenium vtile est vt super eas ponatur cera ⁊ pauco oleo
mollificata. Et ex eo quod magis cōueniens ingeniū est vt os aqua aut
alia re impleatur: deinde pillule sicut sunt bibantur sup ipsaꝫ: aut q̄ aliquo
hoꝝ ingenioꝝ aptate fuerint: transglutientur itaqꝫ oēs ita ꝙ medicine
operatio nō cognoscetur. Et opꝫ vt apozīa tepidum bibatur ⁊ pillule cuꝫ
aqua tepida sumantur. ꝑ Frigidi p̄terea stomachus ⁊ pedes calefaciēdi
sunt. Cūqꝫ ipsius anima sedata fuerit ambulet ⁊ moueatur paulatiꝫ: qm̄
motus hic est iuuatiuus. Et interpositione horaꝝ ex aqua calida tantū
bibat ꝙ medicinā nō liquefaciat ⁊ expellat ipsam ⁊ eius debilitet vir-
tutem nisi fuerit in hora qn̄ necesse est vt vētris stringatur solutio. In po
tu quoqꝫ aque calide malitie medicine existit debilitatio. ¶ Qui autē
medicinā bibere voluerit calide existens cōplexionis ⁊ debilis stoma-
chi: erit ei melius vt eam bibat postq̄ prius biberit aliquid qđ sit sicut
aqua ordei: aut succus granati: aut vt vēr dicam cum stomachus rece-
perit nutriens subtile ⁊ leue. Sꝫ qui nō ita fuerit erit ei melius vt eam
ieiunus bibat. ¶ Plurimi p̄terea qbus datur medicina ventri soluti-
ua in estate ex ea perueniūt ad febrem. ¶ Oportet ergo ne medicine po
tator comedat vel bibat donec medicina suam perfecerit operationeꝫ:
neqꝫ etiam quādiū medicina operatur dormiat nisi voluntas affuerit vt
restringatur. Quod si ipsius stomachus nō tollerauerit ne comedat ꝓ-
pterea ꝙ stomachus eius ē colericus ⁊ cito descendit ad ipsuꝫ colera:
aut ꝓpterea ꝙ a comestione vehementer abstinuit ⁊ famem tollerauē
rit: detur ei parum panis infusi pauco vino super medicinā anteq̄ vē
ter soluatur: qm̄ hoc est ex eo qđ medicinā fortasse adiuuat. ¶ Oportet
preterea ne anus aqua frigida lauetur sed cum calida. ¶ Quidā etiaꝫ
dixerunt ꝙ pillule que sunt cum apozimatibus dande: sunt dande cū
apozimatibus que sunt cum eis hōgenea. Pillule nāqꝫ que colerā ex-
pellunt rubeam cum apozimate dande sunt alicuius qđ sit. verbigrā.

ſicut fumus terre. Et que melancoliā euacuant cum apozimate alicu-
ius qđ ſit ſicut epithymū aut polypodiū aut his ſimile. Et que flegma
expellunt cum apozimate alicuius qđ ſit ſicut centaurea. ¶ Cum aūt
euacuare volueris corpus ſiccum carnē habens durā medicina forti
ſicut helleboro ⁊ his ſimilibus: vehementer ſtude in humectādo ipſum
nutrientibus vnctuoſis. Et ad vltimū cum fortes medicine multi ſint
timoris tales vt qualis eſt helleborus: qm̄ in corpore mūdo efficit ſpaſ-
mum: ⁊ repleti corporis cōmouet humiditatē motu turbido: ⁊ ad inte
ſtina trahit illud qđ ei difficile eſt expellere. Et titimalli venenoſi ſicut
mezerion ⁊ ſcebram: ⁊ earum impedimentum cum ſuperant remouet
raib. ¶ Amplius medicina multotiens ſuum odorem in ſtomacho di
mittit. eſt ergo ſicut ſi medicina ibi remanet: cuius medicamē eſt aqua
ordei que ipſum lauat: que quidē melior exiſtit eorum que in potu ſumunt.
¶ Cūqz tempus prolongabit ⁊ medicina operari nō ceperit: ſi alleuia
tio fieri poterit vt nihil moueatur fiat. Quod ſiquid affuerit timoris
melius erit vt hydromel traijciat aut eius ſirupum aut aquam in qua
vitrum reſolutum fuerit aut ſubijciatur ei collyriū aut fiat ei cliſtere.
¶ Ex cauſis vero propter quas medicina nō operat eſt cānalium coan-
guſtatio de natura: aut propter cōplexionē aut propter egritudinis vici-
nitatem. In habētibus enim paralyſim aut apoplexiam medicinarum vie
ad ſuas materias coanguſtant: accidit ergo vt difficile ſit facere qua-
tenus venter eis currat. ¶ Duas preterea medicinas ventrē ſoluentes
in vna die coniungere eſt timoroſum ⁊ extra rectitudinem. ¶ Omnis
quoqz medicina que alicui humori eſt propria cum ipſum non inuenit
perturbat ⁊ ventrem cum difficultate facit: ⁊ ſimiliter ſi ipſum in ſuo
contrario infuſum inuenerit. ¶ Omnis preterea medicina humorem
in primis extrahit qui eſt ei proprius: deinde illum qui eſt poſt ipſum in
multitudine ⁊ ſubtilitate: ⁊ reliquos ſcđm hunc ordinem: preter ſan-
guinem: quoniam natura vſqz ad poſtremum eum retinet ⁊ recon-
dit: humorem vero ex longinquo attrahere eſt difficile. ¶ Amplius cum
timor affuerit ne nauſea aut ſincopis alicui accidat poſtquam me-
dicinam biberit oportebit fieri vt antequam medicinam bibat tri-
bus diebus aut duobus cum aqua raphani vomat ⁊ vt raphanum co
medat. ¶ Oportet preterea ne multum ſalis ſit in cibis eius qui medi-
cinam vult bibere. ¶ Multotiens quoqz ex hauſtu medicine peruenit
ad nauſeam ⁊ anguſtiam ⁊ ſincopim ⁊ tremorē cordis ⁊ ventris mordica
tionem: ⁊ proprie cum non ſolutionem fecerit aut ſudorem. Multotiēs
preterea eſt nobis neceſſarium vt eum faciamus vomere. Et multo-
tiens excuſat nos ab hoc dare ei retentiua: ⁊ facere vt aquam ordei
bibat quatenus venter ſoluatur: ⁊ medicine malitia remoueatur: ⁊ qđ
in inteſtinis retentum fuit lauetur. ¶ Ille vero cuius complexio fue-
rit frigida ⁊ ſuper alios humores fuerit flegma ſuperabundans debz
ſumere poſt medicinam ⁊ ipſius operationē naſturtiū aqua calida ab-
lutum cum oleo. Et qui calide fuerit complexionis pſilium bibat cum

aqua frigida ꝛ oleo violaceo ꝛ zuccaꝝ tabarzet aut iuleb. Et ille quidē qui temperate est cōplexionis semen lini. Ei aūt qui excoriatōēz timuerit intestinoꝝ bolum armenū cū succo granati def. Sumere ēt dz quicquid diximus post fluxū ventris ꝛ si nō ipsum retinebit. ¶ Omni preterea pharmaciā bibenti cui postea aduenit febris melior est aqua ordei. Sirupus vo acetosus est excoriatiuus: ꝛ iō tardandus est vsqꝫ ad duos dies aut tres donec in intestinis sua redeat virtus. ¶ Ille quoqꝫ q medicinā bibit scḋa die est balneū intraturus. Et si ex humoribus ipsius aliqd relictū fuerit balneū ipsuz mūdare poterit. Naz si videris ꝙ balneum sit ei sapidum ꝛ in ipso delectef erit hoc signū ꝙ balneū ipsum ab eo qḋ relictū est mūdificatu ipsuz quoqꝫ in eo dimitte. Qḋ si inueneris ꝙ in ipso non delectef: imo in eo extuationē patiatur expelle eum. ¶ Scias preterea ꝙ ei qui intestinoꝝ patif debilitatē plerūqꝫ ex medicinis ventrem soluentibꝰ aduenit vētris solutio fortis: ꝛ ꝓlongabif ei res: ꝛ multis indigebit medicinis donec retineaf. ¶ In senibus ēt silr timetur ex vētris solutione ipsius nocumētū. ¶ Et scito ꝙ ex potu nabit post medicinas vētris solutiuas ad febres peruenif ꝛ ad extuationem. ¶ Post solutionē quoqꝫ ventris ꝛ minutionē multotiēs in epate aduenit dolor quem aque calide potus remouet. ¶ Et scito ꝙ tps quo maior canis ascēdit ꝛ frigoris fortis nō est tēpus sumendi medicinam. Medicina enim in vere aut autūno est bibenda. Et ver quidē est cum niues de mōtibꝰ cadunt. Et post ver qdē venit estas in q̄ nō est sumēda nisi res modica vel subtilis. Autūnus vero est veri contrarius. ¶ Amplius nature nō est facienda ꝯsuetudo bibendi medicinā cum qua necesse sit mollificare ventrem: qꝛ fiet ꝯsuetudinaria: ꝛ hoc habens ad impedimentuz male finis perueniet. ¶ Unūquēqꝫ etiam qui fuerit sicce cōplexionis deijcit fortis medicina. ¶ Oportet ꝑterea vt super debilez medicinā ex motu minuaf ne eius virtus resoluatur. ¶ Ex medicinis quoqꝫ debilibus bn̄dictis sunt viole cum zuccaro. ¶ Et ille cui in hyeme necessariū fuerit medicinā bibere ventum obseruet meridionalem. Et in estate dixerunt quidaz eoꝝ ecōuerso: ꝛ hoc qdem diuisionem hꝫ. ¶ Eger cum debili indiguerit solutione ꝛ nō operabif nō magis moueatur sꝫ dimittaf. ¶ Egritudo quoqꝫ multotiēs ebullire facit vētris solutionē ꝛ accidit febris. Et est cum minutio sufficit.

¶ De superfluitate medicine ventrez soluentis: ꝛ de hora cōstringendi eam. Capitulum. 6.

Ex significationibus quibus cognoscif hora qua est catharticum ꝯstringēdū est sitis. Cū ergo ventris solutio pseuerauerit ꝛ sitis nō acciderit: nō erit timēdum ꝙ supfluitas peruenit. ¶ Uerumtn̄ sitis qn̄qꝫ accidit ꝛ nō ꝓpter multitudinē solutionis ventris: neqꝫ pp eius superfluitatem. Immo pp cām dispōnis stomachi: qm̄ si fuerit calidus aut siccus aut vtrūqꝫ faciet cito sitim. Aut pp cām dispōnis medicine cum fuerit calida pungitiua. Aut pp cām materiei in se ipsa: qm̄ cum fuerit calida sicut colera: aut in talibus quales sunt cause hmōi: n̄ erit

lõge qn festina veniat sitis. Et si cũ hoc harũ rerum accidit cõtrarium nõ erit longe quin penitus sitis cũ tarditate veniat. ❡ Cũ ergo videris ꝙ sitis iã superfluit: ⁊ ꝙ ventris solutio non sit pauca cõstringe: ⁊ precipue cũ cãe festinatiõis sitis ⁊ velocitatis ipsius non fuerit in ventre: qm̃ in huiusmodi nõ debes tardare cõstrictionẽ cum sitis apparuerit. ❡ Quãdoqȝ etiam exitus eius qđ egredit est demonstratiuus hore cõstringendi. Qui enim colerã expellit rubeam cum viderit ꝙ iam peruenitur ad flegma sciat ꝙ iam medicina superflue operat: ⁊ quãtomagis si ad coleram peruenitur nigram. Sanguis vero maioris ẽ timoris ⁊ deterioris periculi. Et sicut propter medicinã mordicatio superuenerit cõsiderandũ erit illud qđ in caplo de mordicatiõe diximus.

❡ De modo succurendi dispositioni eius in quo superfluit ventris purgatio. Caplm. 7.

Inanitio superfluit: aut ꝓpter venarũ debilitatẽ: aut ꝓpter orificiorũ ipsarũ amplitudinẽ: aut ꝓpterea ꝙ pharmacia earum pungit orificia: aut ꝓpterea ꝙ ex ea cõplexiõis malitia corpori acquisita fuerit: aut ex ea que est sicut ipsa. Cum ergo ventris purgatio superfluit liga extrema superius ⁊ inferius incipiens ab ascellis ⁊ inguinibus descẽdendo ab eis. Et in potu parum tyriace aut filonij tribue. Et si poteris fac ipsum sudare in balneo aut vapore aque calide sub pãnis suis capite exteri⁹ tracto. ❡ Cũqȝ multũ sudauerit ꝯstrictiua ad potãdum da ei ⁊ fricet. ❡ Et fiant ei epithimata ex rebus bene redolẽtibus ex aq̃ myrtorum ⁊ sandalis ⁊ cãfora ⁊ succo fructuũ. Membra ꝑterea ipsius extrinseca fricare debes ⁊ calefacere ventosis cũ igne sub hypocundrijs prius positis ⁊ inter spatulas ipsius. ❡ Qđ si tibi necesse fuerit stomacho ipsius ⁊ itestis supponere empl'a ex ordeo fracto ⁊ aquis stipticis fac: silr ex oleis oleo de cydonijs ⁊ oleo de mastice. ❡ Ipse preterea ab aere frigido ẽ separãdus: qm̃ ꝑmit eũ ⁊ ipsius resoluit ventrẽ. ⁊ ab aere calido: qm̃ ipsius laxat virtutez. ❡ Confortari quoqȝ dȝ ex rebus bene redolẽtibus ⁊ ex stipticis ad traijciendũ ei dandũ ⁊ ex tortellis in vino suauiter redolẽte. Oportet tñ vt sint calide: ⁊ vt panis cũ succo granati iam ꝓcesserit: ⁊ similiter asanguicha ⁊ cortices papaueris albi triti. ❡ Ex eo quoqȝ exptum est vt grana nasturtij pondere triũ. ʒ. sumant ⁊ torrefiant: deinde in adhoc coquant donec coagulent ⁊ ad bibendum tribuat: est nãqȝ vltimũ in bonitate. ❡ Oportet ꝑterea vt eius nutriens sit stipticũ infrigidatũ cũ niue quale est qđ fit ex succo vue acerbe ⁊ sibi simlib⁹. ❡ Ex eo ẽt qđ in retinẽdo solutionẽ iuuat est vt vomitus ꝓuocetur cũ aqua calida: ⁊ eius ẽt extrema in ea mittant. Et nõ infrigides ea. ❡ Cũ aũt alicui eoꝝ sincopis supuenerit da ei vinum ad potanduȝ. Et si hoc totuȝ cõtulerit tribue ei in fine rei narcotica ⁊ medicamenta fortia nota q̃ sunt in ca. de prohibitione fluxus ventris. ❡ Medico vero est vtilius vt preuisor existat in preparando trociscos ⁊ pulueres ponticos anteq̃ sit hora: ⁊ vt etiam sit preuisor ⁊ in enematibus ⁊ ipsorum instrumentis.

¶De eo qui bibit medicinam ꝛ non solutus fuerit. Capitulum.8.

Cum pharmacia solutionē non fecerit ꝛ fecerit mordicationem ventris ꝛ angustiam in ipso ꝛ qui sumpsit ipsaꝫ extuauerit ꝛ scotomabitur ꝛ dolebit caput ꝛ patietur alices ꝛ oscitationes: succurrere debes cum enemate ꝛ collyrijs siccis.¶ Et ipse quidem bibat masticis.ʒ.iij.in aqua tepida.¶ Medicina quoqꝫ quādoqꝫ operatur ꝓpter stipticorum bibitionem ꝛ comestionē taliuum qualia sunt cydonia ꝛ maciana propterea ꝙ os stomachi comprimūt ꝛ quod sub eo existit ꝛ propter quod nauseam sedant ꝛ medicinaꝫ a suo motu qui est ad superiora violenter ad partem mouent inferiorem: ꝛ propterea ꝙ nature vim inferunt.¶ Quod si enema nō iuuerit ꝛ mala superuenerint accidentia extensionis corporis ꝛ oculi exierint extra ꝛ fuerit motus ad supiora: necessaria erit minutio.¶ Et cum medicina ventrem non soluerit ꝛ mala eam nō secuta fuerint accidentia: melius etiam erit vt ipsam consequatur minutio saltem post duos dies aut tres. nam nisi hoc factum fuerit timendum est in ipso ne humores ad vnū principalium membrorum moueantur.

¶De dispōnibus medicinaꝝ ventrem soluentiū. Caplm.9.

Medicinaruꝫ ventrem soluentiū quedam sunt quarū malignitas magna est sicut heleborus niger ꝛ turbit cum nō fuerit bonum: imo fuerit ex genere ipsius quod est citrinum. Et agaricū cum nō fuerit albū ꝛ purum: imo nigredini attinuerit. Et sicut laureola. Et qr res iste male sunt: tūc si bibite fuerit ꝛ mala inde accidētia ꝓuenerit meliꝰ erit vt medicina a corpore expellat quāto plus possibile fuerit vomitu aut purgatōe ꝛ medicet cum tyriacha. Multaꝝ preterea earum remoueatur malia ꝛ cōturbatio quā faciūt aīe dando in potu aquam vehementer frigidam: ꝛ sedendo in ipsa sicut turbit citrini putridi. Omnis quoqꝫ res que acuitatē frangit glutinatiōe ꝛ lenificatiōe ꝛ vnctuositate in qua sit dulcedo ad hoc cōfert.¶ Quedā etiam medicinarum qnqꝫ aliquibus ꝓportionales existunt cōplexionibus: ꝛ alijs non conueniūt. Scamonea nāqꝫ in eos qui in frigidis morant regionibus nō opatur nisi debiliter: nisi magua inde detur quātitas: sicut ē mos eius in terra turchorū. Et qnqꝫ est necessariū quibusdam corporibus in aliquibus regionibus ne medicinaꝝ corpora dent: sed virtutes earū tātū. ¶Et est necesse etiā vt medicinis soluentibus ventrem bene redolētes medicine misceant: ꝓpterea vt membrorū virtutes eis conseruentur. ¶Medicine quoqꝫ cordis ad hoc iuuamentū cōferunt: ꝓpterea ꝙ spiritum animalē in vnoquoqꝫ membro cōfortant. Plurime quoqꝫ earū subtilitate sua ꝛ facilitate iuuant. ¶ Due preterea medicine quandoqꝫ coniunguntur: quarum vna suum humorem cito expellit: ꝛ altera tarde. Una ergo suam operationem efficiet postquam ipsa iam alterā etiam in suo humore compressit ꝛ operabitur in ipsam ꝛ eius debilitabit virtutē. Cumqꝫ secunda post operari ceperit erit debilis virtutis mouens ꝛ non perficiens: quare erit aliquid ei admiscendum quod ip

tam facilem reddat ꝛ festinare faciat: sicut zinziber turbit: quoniam ipsum stupefieri nõ pmittit: ꝛ similiter fiet si eas bene sciueris permiscere. ¶ Amplius cõsiderare debes principia q̃ in virtutibus medicinarum ventris solutiuaꝝ declarauimus cũ locuti fuimus de principijs vniuersalibus medicinaꝝ simpliciũ. ¶ Medicina preterea solutionẽ faciens plurimũ operabitur illud soluẽdo proprietate sui: sicut turbit. Et plerumqꝫ efficit illud exprimẽdo sui proprietate: sicut myrabolãi. Et quandoqꝫ operatur illud lenificando proprietate sui: sicut siracost. Et quandoqꝫ opatur id lãbificando: sicut mucilago psilij ꝛ pruna. ¶ In pluribus quoqꝫ violẽtarum medicinaruꝫ existit aliqua venenositas ꝛ solutionem ventris efficiunt ẜm modum quo nature violẽtia infertur. Ipe igitur sunt aptande medicinis in quibus existunt bezariati. ¶ Plerũqꝫ etiam adiuuãt amaritudo ꝛ acuitas ꝛ ponticitas ꝛ stipticitas ꝛ acetositas in opationibus medicine cum eius proprietas ei presens affuerit. Amaritudo nãqꝫ ꝛ acuitas in resoluendo iuuant. Et ponticitas ꝛ stipticitas in premẽdo. Et acetositas in incisionẽ faciẽdam q̃ ad labẽdũ preparat. ¶ Amplius quod labere facit non est coniungẽdum ei qđ in premẽdo iuuat taliter vt sint eorum equales virtutes. Immo melius est in hmõi vt vnum post aliud tardetur: vt sit. verbigfa. vna duarum medicinaruꝫ q̃ lenificat prius suam pficiens opationẽ ꝙ ea que premit: deinde adueniat expressiua ꝛ expellat quod lenificatum fuit. Et in reliquis ẜm hanc considerationem.

¶ De eo quod ex hoc capitulo in alijs locis inquirendum est. Capitulũ. 10.

Medicine ventris solutiue ꝛ lenificantes que bibuntur ꝛ epithimantur ꝛ reliqua ab eis: in nostro antidotario sunt relinquende. Et ẜm etates vniuscuiusqꝫ etiam medicinarum simplicium melioratio. Et qualiter sit ei succurrendum. Et quomodo sit ei in potu tribuenda: in medicinis requiratur simplicibus. Pillule preterea ad bibendum dande non sunt postquam desiccate sunt ꝛ facte fuerint vt lapides. Neqꝫ etiam cum sunt molles: ne penetrent ꝛ retineantur. Sed sint sicut quando siccari ceperint: ꝛ a digitis cedãt si cõprimant.

De vomitu. Capitulũ. 11.

Homines qui sunt remotiores ab hoc vt medicus eos vomere faciat leuiter: aut propter naturam sunt homines qui pectus habent strictũ ꝛ qui male anhelant: ꝛ qui ad sanguinem spuẽdũ sunt apti: ꝛ homines colla habentes gracilia: ꝛ apostematibus que in ipsoruꝫ nascuntur gulis apti: ꝛ stomachos habentes debiles: ꝛ multum pingues: quoniam istis cõuenientius est vt venter soluatur. ꝛ macris melior est vomitus colere ipsorum aptus. Aut propter vsum homines quibus difficile est vomere neqꝫ vomendi habẽt cõsuetudinem: qm̃ si istis vomitus pꝛouocatus fuerit fortibus vomitibus non remanebit quin ipsorũ vene in mẽbris anhelitus scindãt ꝛ pueniãt ad pthisim. Cũ aũt alicuius res qualis sit ignorabit vomitibus leuib⁹ prius erit expiendus qui si ei

fuerint faciles erimus ei fortes ausi dare sicut illum qui fit ex helebo-
ro ꝛ sibi simile. ¶ Et si nõ oportuerit vt fiat quatenus vomát: aut fuerit
vnus cui necessariũ erit dare vomitũ ꝑpara ipsuz ante ꝛ fac ei cõsuetu-
dinẽ ꝛ mollifica ipsiꝰ nutriẽtia ꝛ fac ea vnctuosa ꝛ soluta ꝛ fac eũ qescẽ
ab exercitijs ꝛ postea da ipsuz ei. Et da in potu vnctuosa ꝛ olera cũ vi-
no: ꝛ ad comedẽdũ da ei, anteq̃ȝ vomat nutriẽtia bona: ꝛ ꝓprie si vomi-
tus fuerit difficilis: qm̃ fortasse nõ vomet ipsuz: ĩmo nã euz retinebit: ꝛ
meliꝰ est vt bonũ retineat q̃ȝ malũ. ¶ Cũq; post cibũ quẽ comedit cã vo-
mẽdi vomerit tardet comestionẽ donec fames sit fortis. Et seda sitiz eiꝰ
cũ aliquo qḋ sit sicut sirupus macianoꝝ sine aqua: ꝛ nõ cũ iuleb neq; si-
rupo acetoso: qm̃ vomere faciũt. ¶ Cibꝰ aũt q est ei vtilis ẽ pullus in car
dabẽ ꝛ tres phiale vini post ipsuz. ¶ Et ille qdẽ qui acetosum vomerit
ꝛ nõ ꝯsueuit ꝛ in pulsu aliqḋ signũ febris habuerit: comestionẽ vsq; ad
mediũ diẽ tardet ꝛ ante ipsaz aquã calidã rosaceã bibat. ¶ Cui aũt acci
derit vt colerã vomat nigrã: ipsiꝰ stomacho spõgia aceto calido infusa
supponaꝛ. Et meliꝰ quidẽ ẽ vt sit cibꝰ qui ad vomeñ. sumiꝛ diuersus qm̃
cũ est vnꝰ q̃ñq; ipsuz amplectiꝛ stomachus ꝛ in dimittẽdo ipsuz fit aua
rus. Post vomitũ aũt ipsiꝰ supfluũ ꝯferũt aues pue ꝛ pulli cũ ambula-
re incipiũt: ossa tñ suaꝝ extremitatũ nõ comedat: q: sunt grauia ꝛ in sto
macho tardanꝛ. Et fac eũ ingredi balneũ. ¶ In hora aũt vomẽdi cur-
rat ꝛ exerciteꝛ ꝛ fiat vt laboret post vomat: sitq; hoc in media die. ¶ In
hora pterea vomẽdi oȝ vt oculi ligenꝛ suppositis pilˀ duabꝰ: deiñ venter
leui fascia tẽperate fascieꝛ. ¶ Res quoq; q̃ vomitꝰ sunt ꝑparatorie sunt
eruca ꝛ raphanꝰ ꝛ carica ꝛ calamẽtũ mõtanũ ꝛ recẽs ꝛ cepe ꝛ porri ꝛ a q̃
ordei cũ fece sua ꝛ melle ꝛ pultes fabaꝝ cũ dulcedine ꝛ vinũ dulce ꝛ nu
ces cũ melle ꝛ q̃ sũt eis silia: ꝛ micla q̃ facta ẽ ex pane azymo ꝛ oleo: ꝛ me
lones ꝛ cucumeres ꝛ eaꝝ seia: aut aliqd ex eoꝝ radicibꝰ tritis ꝛ in aqua
infusis cũ dulcedine ꝛ hermodactili ꝛ raphanꝰ. ¶ Qui aũt vinũ bibe-
rit inebriãs ad hoc vt euomat nõ incipiat vomere donec adhuc paꝝ bi
bat s; bibat multũ. ¶ Suchaha quoq; cũ bibita fuerit cũ melle post bal
neũ faciet vomere ꝛ soluet ventrẽ. ¶ Amplius q vomere voluerit non
fortiter masticare dȝ ꝓpe ipsuz. ¶ Cũq; aũt aliqs fortẽ vult vomituz su-
mere: sicut q fit ex heleboro: ipm̃ bibere dȝ nisi fuerit qḋ ꝓhibeat ꝛ post
duas horas diei ꝛ postq̃ȝ stercus ab intestinis exierit. Et si cuz pẽna vo-
merit bñ erit. Et si nõ: moueaꝛ parũper. Et si nõ: in balneũ mittaꝛ. Pẽ-
na quoq; qua fit vomitꝰ inũgẽda est ex aliquo qḋ sit sicut oleũ sisaminũ
Quod si incẽsio acciderit ꝛ angustia stomachi deꝛ in potu aqua calida
ei aut oleuz: qm̃ aut vomitũ faciet aut ventrem soluet. ¶ Ex eo preterea
qḋ ad hoc iuuat est stomachi ꝛ extremoꝝ calefactio: quoniã hoc nau-
seam facit. ¶ Cumq; medicinã vomere faciẽs preparauerit ꝛ suam ince
perit operationez vomitoꝛ quiescere debet. Et odores bonos olfacere.
Et eius extrema comprimendo sunt fricanda. Et parum aceti est ei in
potu tribuendum. Et comedat maciana ꝛ cidonia cuz pauco masticis.
¶ Et scito q̃ motus facit magis vomere ꝛ quies minus. ¶ Et estas ꝛ tẽ

pus magis conueniens vel quod eſt dignius vt in ipſo fiat vomitus.
¶ Quod ſi alicui neceſſarius fuerit ⁊ non fuerit figure ipſius cōueniēs
eſtas erit dignioꝛ hoꝛa vt in ea concedatur. ¶ Et finium vomitus lon-
ginquioꝛ ſm modum purgationis prime eſt ſtomachi ſolius ⁊ non in-
teſtinoꝛum. Et ad modum quidem purgationis ſecunde capitis ⁊ to-
tius coꝛpoꝛis. Ipſius vero attractio ⁊ eradicatio eſt ab inferioꝛibus.
¶ Et tu quidem cognoſces vomitum conferentem ab eo qui non fecit
iuuamentum: ex eo ꝙ ipſum ſequitur alleuiationis ⁊ deſiderij boni ⁊
anhelitus ⁊ pulſus bonitas: ⁊ ſimiliter ex diſpoſitionibus aliarum vir-
tutum. eius autem inceptio eſt nauſea. ¶ Et deterius quidem malum
quod efficit eſt moꝛdicatio foꝛtis in ſtomacho ⁊ aduſtio ſi medicina fue
rit foꝛtis ſicut heleboꝛus: ⁊ quod ex eo fit quoniam incipit a ſaliua que
fluit: deinde ſequitur ipſam vomitus multi flegmatis multotiens poſt
quem ſequitur vomitus rei liquide tenacis. ¶ Moꝛdicatio quoqꝫ ⁊ do
loꝛ erunt manſiui ita ꝙ alia accidentia non mutentur niſi in nauſeam
⁊ anguſtiam: ⁊ quandoqꝫ ſoluitur etiam venter poſtea in hoꝛa quarta
incipit quieſcere ⁊ ad requiem declinat. ¶ Malum autem eſt vt vomi-
tus non perueniat ⁊ magnificetur anguſtia ⁊ accidat tenſio ⁊ egreſſio
oculoꝛum ad exterioꝛa ⁊ foꝛtis rubedo in eis vtriſqꝫ ⁊ ſudoꝛ multus ⁊
interſectio vocis. ¶ Si ergo alicui acciderit niſi ei ſubueniatur perue-
niet ad moꝛtem inde. ¶ Illud autem quo ei ſuccurritur eſt enema ⁊ do
ſis mellis cum aqua calida. Et in potu ei dare olea in quibus tyriace
virtus exiſtit ſicut oleū de lilio. Et laboꝛa donec vomat: quia ſi vomue-
rit non ſuffocabitur. Et adhibe etiam enema quod ſit apud te prepa-
ratum. ¶ Et egritudines quidem que ſunt dignioꝛes eo vt in eis fiat
vomitus ſunt cronice ſicut hydropiſis ⁊ epilepſia ⁊ melancolia ⁊ lepꝛa
⁊ podagra ⁊ ſciatica. ¶ Vomitus preterea cum ſuis iuuamentis plerū
qꝫ affert egritudines: ſicut quandoqꝫ generat ſurditatem. ¶ Amplius
minutio non eſt cum eo continuanda: ſed tardanda tribus dieb⁹ ⁊ pre-
cipue ſi in oꝛe ſtomachi fuerit humoꝛ. ¶ Vomitus quoqꝫ multotiens
fit difficilis propter humoꝛis ſubtilitatē. Ipſe igitur eſt ingroſſandus
potu ſauic ⁊ granis granati. ¶ Et ſcito ꝙ exitus male rei per inferioꝛa
poſt vomitum eſt ſignum ꝙ illud quod faciebat faſtidium deſcen-
dit inferius. ¶ Et vomitus poſt aſcellationem eſt ſignum ꝙ eſt ex acci-
dentibus aſcellandi. ¶ Hoꝛa preterea vomendi in eſtate melioꝛ cauſa
doloꝛis in meridie eſt. ¶ Et vomitus coꝛpoꝛi confert ſed viſui nocumē-
tum facit. ¶ Amplius faciendum non eſt vt pregnans vomat: quoniā
ſuperfluitates coꝛpoꝛis ipſius in ea non egredientur. Et vomitus ⁊ la
boꝛ eam ad eſtuationem perducent. Faciendum eſt igitur vt quieſcat.
¶ Alij vero quibus accidit vomitus ſunt iuuandi.

¶ De eo quod agere debet ille qui vomit. Capi. 12.

CUm ille qui vomuerit a ſuo vomitu euaſerit: os ſuum ⁊ faciem
poſt vomitum abluere debet ex aceto aqua temperato: vt graui-
tas que quandoqꝫ capiti accidit remoueatur. Et parum maſticis cum

aqua macianorum bibat. Et caueat sibi a comestione ꝛ potu aque. Et diu quiescat. Et ipsius inungatur hypocundria. Et ingrediatur balneū. Et abluat se velociter ꝛ egrediat. Et si necessariū ei fuerit dare ad comedendū sit res boni saporis ꝛ bone substātie: ꝛ velocis digestionis.

¶ De iuuamentis que affert vomitus. Cap. 13.

Hipocrates precepit vomitū fieri in vnoquoqꝫ mense duobus diebus cōtinuis vt in secundo emendetur id quod in primo die fuit difficile: ꝛ vt expellatur id quod aduenit stomacho. Hip. nam securitatem facit ꝙ cum eo conseruatur sanitas: hoc autem plus est malum. ¶ Et vomitus quidem qui est huiusmodi euacuat flegma ꝛ coleram: ꝛ mundificat stomachū. Ipse namqꝫ non habet qđ ipsum mundet sicut intestina habent coleram rubeam que ad ea descendit ꝛ mundat ea. Et remouet grauitatem que accidit capiti. Et clarificat visū. Et aufert fastidium. Et confert ei ad cuius stomachum descendit colera que ipsius corrumpit cibum: quoniam cum precesserit vomitus: eius cibus semper mundus veniet. Et remouet abhominationē que fit propter vnctuositatem ꝛ casum desiderij ipsius meri ꝛ quod facit desiderare acutum ꝛ acetosum ꝛ ponticum. Et confert lassitati corporis. Et vlceribus que sunt in renibus ꝛ vesica. Et est lepre forte medicamentū. Et malitie coloris. Et epilepsie stomatice. Et icteritie. Et asmati. Et tremori. Et paralysi. Et est ex curationibus que conferunt habentibus vlcera nigra magna. ¶ Ipsa quoqꝫ fieri debet in mense semel aut bis post repletionem ita ꝙ non obseruetur reuolutio scita neqꝫ numerus dierū notus. ¶ Et ille quidem cui malus iuuamentum affert vomitus est cuius complexio prima est colerica ꝛ est macer.

¶ De malitijs que proueniūt ex superfluo vomitu. Capi. 14.

Superfluus vomitus stomacho nocet ꝛ ipsum debilitat ꝛ resoluit ipsum ꝛ facit eum aptū ita vt materie ad eum perueniant. Et obest pectori. Et visui. Et dentibus. Et antiquis capitis doloribus: nisi eis q sunt propter societatem stomachi. Et facit nocumentum epilepsie capitis que non est causa inferiorum membrorum. ¶ Superfluitas quoqꝫ que est in ipso nocet epati. Et pulmoni. Et oculo. Et aliquam venarū quandoqꝫ scindit. ¶ Ex hominibus preterea est qui vult cito impleri: deinde non tollerat immo preparat ad vomendum. Et actio huius ex eis est que perducunt eum ad malas egritudines mansiuas. Ipse ergo a repletione prohibendus est. Et tu ipsius cibum ꝛ potū mensura.

¶ Ut succurrat dispositionib⁹ que accidūt vomēti. Capi. 15.

De prohibitione autē vomendi diximus iam qđ oportebat. ¶ Tēsioni vero ꝛ dolori qui sub hypocundrijs fiunt conferunt panni aqua calida infusi ꝛ suppositi ꝛ oleis lenificantibus ꝛ ventose cū igne. ¶ Fortem autem mordicationem in stomacho remanentem remouet bibere iura vnctuosa que cito digerantur ꝛ inungere locum ex aliquo quod sit sicut oleum violaceum mixtum cum oleo de keiri ꝛ pauca cera. ¶ Singultum vero si cum eo acciderit ꝛ permanserit retinebit ster-

nutatio ꝛ dare ei ex aqua calida ad traijciēduȝ paulatim. Et de sangui ne quidem iam diximus in ca. de impedimentis vomitus. ¶ Alcuȝeȝ vero ꝛ egritudinibus frigidis ꝛ subeth ꝛ intersectioni vocis que accidit post ipsum confert ligare extrema ꝛ stringere ea ꝛ superponere stomacho pannum infusum oleo in quo cocta fuerit ruta ꝛ siccidis: ꝛ dare ei ad bibendum mel cum aqua calida. ¶ Et habenti quidem alsubet fiat hoc ꝛ in aurem eius mittatur.

¶ De eo in quo superfluit vomitus. Capi. 16.

Fiat vt ipse dormiat: ꝛ ingenietur quanto plus possibile fuerit quo modo dormiat: Et ligentur eius extrema taliter qualiter ligantur cum fluxum ventris retinere volumus. Et ipsius medicetur stomacuhs cum emplastris ponticis fortitudinem faciētibus. ¶ Quod si vomitus superfluerit ꝛ incessanter egrediantur humores donec sanguis exeat: da ei ad bibendum lactis in vino mixti quattuor cotilas: quoniā medicine vomitiue malitiam reprimit: ꝛ sanguinem prohibet: ꝛ naturam lenit. ¶ Quod si partem pectoris ꝛ stomachi a sanguine cum hoc mundificare volueris ne ex eo aliquid coaguletur da ei ad bibendum sirupum acetosum: siue sit ex melle: siue ex ȝuccaro cum niue infrigidatum paulatim. Cum hoc quoqȝ quandoqȝ confert bibere succum portulace cum bolo armeno. ¶ Cum ergo terrefactus fueris pro aliquo in quo superfluit medicina fac ipsum vomere. ¶ Et oportet quidē te querere medicinas vomitiuas ꝺm suos gradus: ꝛ quomodo queqȝ earum ad bibendum sint dande: ꝛ precipue heleborum in antidotario ꝛ medicinis simplicibus.

¶ De enemate. Capi. 17.

Enema est medicamē nobile in expellēdo superfluitates que sunt in intestinis: ꝛ in sedando dolores renum ꝛ vesice: ꝛ apostemata ipsorum: ꝛ egritudines colice: ꝛ in attrahendo superfluitates a membris principalibus ꝛ superioribus. ¶ Que vero ex eis sunt acuta debilitant epar ꝛ perducunt ad febrem. ¶ Ex enematibus preterea fit iuuamen in expellendo reliquias quas inanientia relinquunt. ¶ Formā vero clisteris ꝛ quomodo clisterizetur iam retulimus in capitulo de colica. ¶ Uidetur quoqȝ ꝙ clisterizati situs melior sit vt supinꝰ iaceat: deinde reuoluat se ad latus dolens. ¶ Et clisterizandi hora melior est cuȝ est aeris frigiditas: quoniam sequitur inde ne augmētet grauitas ꝛ dolor ꝛ extuatio ꝛ nausea. ¶ Balneum preterea solet facere vt ebulliant humores ꝛ spargantur. ¶ Clisteris quoqȝ cōditio est vt aerem ꝛ humores retentos attrahat. ¶ Et propter hoc ꝺm plurimum non est bonum vt balneum enemati premittas. ¶ Quod siquis in intestinis pustulas habens ipso indiguerit causa febris aut alicuius egritudinis ꝛ timuerit ne enema retineatur: superponere debet ano suo ꝛ femori ꝛ locis que sunt in circuitu speltam calefactam cum panno.

¶ De epithimatibus. Capitulum. 18.

Epithimata sunt ex medicinis bonis que ad ipsam pueniũt egritudinẽ. ℣ Et medicina fortasse duas hꝫ virtutes: vnaꝫ subtiliatiuam: ⁊ alterã ingrossatiuã: ⁊ erit maior necessitas subtiliatiue inspissatiue. ℣ Cũqꝫ eius inspissatio fuerit temperans subtiliationẽ cũ ex ea fiet emplastrũ penetrabit subtilitas ⁊ remanebit spissitudo. Et illa qdẽ que penetrat ꝯfert sicut facit coriandrũ cum ordeo fracto cuꝫ ex eis fit emplastrũ super scrofulas. ¶ Emplastra preterea sunt talia qualia epithimata: sed emplastra sunt dura: ⁊ epithimata currẽtia. ¶ Est quoqꝫ cum epithimata fiunt cũ pannis. ¶ Cũqꝫ membris principalibus supponuntur sicut epati ⁊ cordi ⁊ nõ fuerit ibi qđ ꝓhibeat conferunt panni suffumigati ex xiloaloe crudo ⁊ virtutibus epithimatum bonũ tribuunt odorem quem principalia diligunt.

¶ De embrocis. Capitulum. 19.

Embroce sunt medicamẽta congrua ei qđ ex capite ⁊ alijs membris oꝫ resolui: ⁊ illi cui complexionẽ necessariuꝫ est permutare. ℣ In membris autẽ que embrocare oꝫ ex calido ⁊ frigido si non in eis fuerint superfluitates que descendunt fiat prius embroca ex calefacto. Deinde fiat ex aqua frigida vt cõstringantur. ℣ Qđ si res diuersa fuerit a frigida incipiatur.

¶ De flebotomia. Capitulum. 20.

Flebotomia est euacuatio vniuersalis que multitudinẽ euacuat. Multitudo aũt est augmentũ humoꝝ sup equalitatem ipsoruꝫ in venis. ¶ Et nemo quidem est flebotomandus nisi vnus duorũ. Unus eorum est egritudinibus preparatus qui cum ipsius sanguis multiplicatus fuerit cadet in eas. Et alter est cadens in eas. Unusquisqꝫ autem eoꝝ aut flebotomaẛ ꝑpter sanguis multitudinẽ: aut ꝑꝑ ipsiꝰ malitiam: aut ꝑpter vtrunqꝫ. ¶ Ex his quidem egritudinibus preparatus est sicut qui est expositus sciatice ⁊ podagre fortibus ⁊ artetice sanguineis. Aut ille cui accidit sputum sanguineũ ex fixura vene que in pulmone eius existit tenuiter consolidata: quoniã cum ipsius multiplicabiẛ sanguis scindetur. Et apti epilepsie: ⁊ apoplexie: ⁊ melancolie cũ sanguinis multitudine: ⁊ squinãtie: ⁊ apostematibus interioꝝ: ⁊ ophthalmie calide. Et ex eis quibus hemoroidaꝝ sanguis qui fluere solebat est retẽtus: ⁊ mulieribus quibus menstruus sanguis est restrictus. Horũ tamẽ colores non demõstrant ꝙ flebotomari debeant ꝑpter ipsoꝝ obscuritatem aut albedinẽ aut viriditatẽ. Et illi qui in interioribus mẽbris cũ complexione calida debilitatem patiuntur. Nam istis melius est vt in vere minuanẛ: lꝫ in has nõduꝫ inciderint egritudines. Et illis quibus percussio accidit aut casus: quoniã qñqꝫ minuunẛ timendo ne eis accidat apostema. Et qui hꝫ apostema minuendus est: qm̃ timetur ne aperiatur anteꝙ̃ maturetur: lꝫ non indiguerit ⁊ nõ fuerit ibi multitudo. ¶ Et debes scire ꝙ dũ iste egritudines timenẛ ⁊ nonduꝫ in eas ceciderint: in earum principio penitus flebotomia dimittaẛ: q: humores sub

tiliat: ꝛ eos per corpus fluere facit: ꝛ eos sano sanguini admiscet. Et ē etiā cum nihil euacuaf ex eo qđ oꝫ: ꝛ facit qđ necessaria sint medicamē-ta alleuiantia. ℂ Cūqꝫ maturatio apparuerit ꝛ egritudo principium aut statuꝫ preterierit: tunc si oportuerit vt minutio fiat si non fuerit qđ prohibeat fiat flebotomia. ℂ Flebotomia quoqꝫ neqꝫ euacuatio vētris est faciēda in die motus egritudinis: qꝛ est dies requiescendi: ꝛ inquirē di somnuꝫ: ꝛ dies ebullitionis egritudinis. ℂ Et cum egritudo est ha-bens crisim in cuius tempore est longitudo: nullo modo sanguis mul tus est minuendus: sed si possibile fuerit quies est facienda. Qđ si non fuerit possibile vt quies fiat ex eo parum minuaf: ꝛ in corpore sanguis thesaurus recondatur ad flebotomiā faciendaꝫ si apparuerit ꝛ virtus conseruetur ad resistendū in crisibus. Qđ si multuꝫ preterierit tēporis ex quo quis minutus fuerit: ꝛ in hyeme fuerit cōquestus ꝙ se quasi fra ctum sentiat: minuatur ꝛ sanguis ꝓ thesauro recondatur. ℂ Amplius qꝛ flebotomia ꝓpterea ꝙ ad diuersum trahit nām ꝭm plurimum reti-net. ℂ Cūqꝫ ex multa minutioe debilitabif virtus multi generabūtur humores. ℂ Sincopis preterea accidit in prima minutione cuꝫ subito euenerit ei qui nō ꝯsueuit: sed vomitū premittere est ex eo qđ eā ꝓhibꝫ: ꝛ similiter vomere hora qua accidit. ℂ Et debes scire ꝙ minutio ē per-turbans donec quiescat. ℂ Flebotomia quoqꝫ ꝛ colica raro simul eue-niunt. ℂ Pregnans preterea ꝛ mēstruata nō minuanf nisi propter ma gnam necessitatē: sicut est necessitas retinēdi fortem sanguinis sputuꝫ cum virtus fuerit cōueniens. ℂ Et debes scire ꝙ non quotiens noiata signa repletionis apparuerint oꝫ vt minuas: iō qñqꝫ est repletio ex hu moribus crudis: ꝛ est tunc flebotomia multū impediēs: qm̄ si minueris non maturabis eos: ꝛ timebif ne eger perdatur. ℂ Nō aūt est inconue-niens vt ille in quo melancolia superabūdat minuaf: postea medicina solutiua euacuetur. Sed sollicitus esse debes ex dispositione coloris ꝭꝫ conditioneꝫ quā nunc dicemus: ꝛ ꝯsiderare tensionē: qm̄ ꝓpter tensio-nem per totuꝫ corpus incedentē magis eris confidens ꝙ flebotomare debes. ℂ Cum vero sanguis alicuius fuerit bonus paucus ꝛ fuerit in ipsius corpore multi mali humores: flebotomia bonum rapiet ꝛ maluꝫ relinquet. Et cū alicuius malus sanguis fuerit paucus ꝛ declinauerit ad membrū aliquod qđ eius declinatio vehemēter impedit ꝛ fuerit ne-cessariū vt ipse minuatur: ex eius sanguine parū erit assumenduꝫ. Et ci bo bono erit alendus. Deinde erit minuendus iterum post dies: ꝓpte-rea vt malus sanguis ab eo extrahaf: ꝛ bonus restauref. ℂ Qđ si mali humores colerici in eo fuerint ingenief quatenꝰ subtili pharmacia eua cuētur: aut vomitu: aut vt sedenf. Et stude in hoc vt eger quiescat ꝛ di-geratur ꝛ ocietur. ℂ Et si grossi fuerint antiqui preceperūt vt balneef ꝛ in suis ministeriȷ̄s moueaf: ꝛ dabant ei ad bibendū ante flebotomiaꝫ ꝛ post ipsam anteq̄ alia fieret minutio sirupū acetosum subtiliatiuum coctum cum isopo ꝛ hasce. ℂ Cū aūt flebotomia necessaria fuerit cum debilitate virtutis causa febris aut aliorꝫ humoꝝ: partire flebotomiā

sicut diximus. ¶ Amplius flebotomia stricta magis est ꝯseruatiua vir tutis: sed tn̄ subtilem ꝛ clarū inter duꝫ sanguinē fluere facit: ꝛ spissum ꝛ turbidum tenet. Ampla vero velociter est ad sincopim ꝛ magis opa tiua in mundificando ꝛ tardioꝛ ad ꝯsolidanduꝫ: sꝫ tn̄ est dignioꝛ ei qui ſm putrefactionē flebotomaꝛ ꝛ in grossis. Et amplam quidem efficere in estate est dignius si necessariū fuerit. ¶ Flebotomandus preterea su pinus iaceat qn̄ flebotomaꝛ: qm̄ hoc est couenientius ad hoc vt ipsius conseruetur virtus ꝛ ne ei superueniat sincopis. ¶ In febribus autem minutione cauendū est. s. in his que vehemētis sunt calefactionis ꝛ in flammationis: ꝛ in omnibus nō acutis febribus in principio in die pe riodica. ¶ In febribus preterea cum quibus aduenit spasmus est a mi nutione cauenduꝫ: lꝫ fuerit necessaria: qm̄ cum spasmus accidit vigila re facit ꝛ sudare multum ꝛ deijcit virtutem: quapropter sanguinis the saurus est dimittendus. ¶ Et similiter oꝫ vt ex minutione febricitātis cuius febris nō est ex putrefactione: minoratio fiat ꝑpterea vt ad resol uendum febrem thesaurus relinquaꝛ. Et si fortis inflāmationis nō fue rit ꝛ fuerit febris putrida attende decē regulas ꝛ postea intuere in vri nali. Et si vrina fuerit grossa ꝛ rubedini attinens ꝛ pulsus etiaꝫ fuerit magnꝰ ꝛ facies tumida ꝛ febris in suo motu: nō ꝑperet flebotomare in hora qua stomcahꝰ a cibo est vacuꝰ. Et si vrina fuerit subtilis aut ignea ꝛ facies a ꝑncipio egritudinis fuerit tornatilis: caue tibi a flebotomia. Quod si interpollatio in ea fuerit ꝛ quies febris: in ipsa fiat minutio. ¶ Dispositionē quoqꝫ tremoris ꝯsidera: quoniā cum tremoꝛ fuerit for tis a minutione cauendū erit. ¶ Amplius sanguinis qui egreditur co loꝛem attende. Et si fuerit subtilis albedini attinens ipsum illico reti ne. ¶ Et sūmope tibi caue ne egrū ad vnam duaruꝫ perducas reruꝫ. s. humoꝝ colericoꝝ ebullitionem: ꝛ frigidoꝝ cruditateꝫ. ¶ Cūqꝫ in febre te opoꝛtebit flebotomare nō attendas qꝺ quidaꝫ dicunt. s. ꝙ nō est bo num vt post quartum diem fiat: qm̄ bonuꝫ est vt fiat etiaꝫ si fuerit post 40. dies: ꝛ hoc ſm sententiam Gal. lꝫ premittere ꝛ properare sit melius cum significationes certe fuerint. Qꝺ si in hoc erratum fuerit quacūqꝫ hora inueneris egrum ꝛ opoꝛtuerit flebotoma ipsum postq̄ꝫ decem re rum sollicitudinem hn̄eris. ¶ Multotiens preterea flebotomia in fe bribus lꝫ necessaria non sit: efficit vt natura foꝛtis fiat super materiam propterea ꝙ eam efficit paucam: ꝛ hoc quidem cuꝫ fuerit figura ꝛ etas ꝛ virtus ꝛ reliqua talia que permittant. ¶ In febre aūt sanguinea ne cesse est vt euacuatio fiat minutione nō superflua in pꝛincipio: ꝛ super flua cum affuerit maturatio febris que multotiens remouetur in hora flebotomie. ¶ Tibi quoqꝫ cauere debes a minutiōe in complexione ve hementis frigiditatis: ꝛ in regionibus foꝛtis frigiditatis: ꝛ in hora for tis doloꝛis: ꝛ post balneuum resolutiuum: ꝛ post coitum: ꝛ in etate que est minoꝛ. 12. annis quanto plus poteris: ꝛ in etate senuꝫ quantomagis poteris: nisi in figura confisus fueris ꝛ in soliditate musculoꝝ ꝛ vena rum amplitudine: ꝛ earum repletione: ꝛ coloꝛum rubedine. Hos nā qꝫ

ex adolescentibus ⁊ senibus flebotomare audebis. Adolescentes tamē
sm ordinem ad flebotomandū paulatī prouehere debes cū pauca mi
nutione. ¶ In corporib⁹ quoq; fortis maciei ⁊ fortis grossitiei ⁊ raris
⁊ albis ⁊ lassis ⁊ citrinis sanguinem non habentibus a minutione tibi
quantū plus poteris cauere debes. ¶ Ampli⁹ in corporib⁹ que prolixas
perpessa sunt egritudines caue tibi a flebotomia nisi sanguis affuerit
corruptio que te ad hoc perducat: quoniā tunc flebotomabis ea: ⁊ con-
sidera sanguinē. Et si ipsum videris nigrum ⁊ spissum extrahe eū. Et
si ipsum videris album ⁊ subtilem eum illico constringe: quoniam in
ipso existit vehemens timor. ¶ A minutōne preterea tibi cauere debes
super cibi repletionē ne materiā non maturam ad venas trahas loco
eius qđ ab eis euacuasti. ¶ Et oz etiam vt tibi caueas ab ea in repletōe
stomachi ⁊ intestinoꝝ facta ex fece iam consecuta ⁊ propinqua: imo in
eam euacuando stude. Et illud quidem qđ est in stomacho aut corā eo
vomitu. Et qđ in intestinis inferioribus quo poteris: ⁊ si non alio saltē
clisteri. ¶ Caue preterea tibi ne fastiditū flebotomes: sed prolonga ipm
ab hoc vt eius fastidiū digeratur. ¶ Et tibi etiam caue ne subtilitatem
sensus oris stomachi habentē aut ipsius debilitatē flebotomes. Et in-
felicem ex generatōe colere rubee in ipso. Huiusmodi nāq; sibi cauere
debet. ¶ A nimia quoq; audacia in minuendo sibi cauere dz: ⁊ proprie
cum est ieiunus. Sensus vero subtilitatē oris stomachi habentē digno
sces propterea ꝙ mordicatiua trāsicere ei nocet. Et habentem oris sto-
machi debilitatē cognosces ex desiderij ipsi⁹ debilitate: ⁊ dolorib⁹ oris
stomachi. Et habētē os stomachi aptum receptōni colere rubee in quo
ipsa multum generat dignosces ex perseuerantia nausee ipsius ⁊ pro-
pterea ꝙ colerā quaq; hora vomit ⁊ ex oris ipsi⁹ amaritudine. Istis
namq; cum flebotomati fuerint: oris stomachi conseruatiōe nō premis-
sa accidet inde timor magnus ⁊ quandoq; moriuntur inde. ¶ Subti-
litatem vero sensus habenti ⁊ debilitatē bucelle mundi panis in rob
acetoso bonum habente odorem infuse sunt dande. Et si fuerit debili-
tas complexionis frigide: sint intincte in aliquo quod sit sicut aqua cū
zuccaro cum alefeniati aut in sirupo mente muscato aut in miua mu-
scata postea minuatur. ¶ Aptitudinem vero generatiōis colere ha-
bens est mūdandus dando in potu ei multitudinē aque calide cū si-
rupo acetoso: postea dantur ei bucelle panis ad manducādū: deinde
fiat vt parumper quiescat: postea minuatur. ¶ Preparandū preterea
est vt quod ex bono sanguine resolutum fuerit restauretur si fuerit for-
tis cum assatura carnis que fit super prunas: quoniam si digeritur nu
trit multum ⁊ bene. verūtamen oportet vt sit pauca: quoniā stomachus
propter flebotomiam est debilis. ¶ Amplius vene quandoq; flebote-
mantur propterea vt fluxus sanguinis ex narib⁹ ⁊ matrice ⁊ ano ⁊ pe-
ctore ꝓhibeatur aut ex alijs exituris: ideo vt sanguis ad id quod a pte
illa est diuersum protrahatur: ⁊ hoc quidem medicamen est forte in iu-
uando. ¶ Oportet vero vt flebotom⁹ sit vehemēter strictus. Et sint vi-

ces multe que nõ sint in vna die nisi magne necessitatis causa fuerit: sz in die post diem: et quacũqz vice minoratio fiat quãtuz possibile fuerit. Et ad summũ melius est vt flebotomie vices sint multe q̃ vt ipsi⁹ quã-titas sit multa. ¶ Et flebotomia quidem cum non est necessaria colerã rubeam ebullire facit et postea aduenit lingue siccitas et que sibi sunt. Est igitur ei succurrendum cum aqua ordei et zuccaro. ¶ Qui autem secundare voluerit et nõ acciderit ex prima minutione malĩa paralysis aut qδ sit simile: venam manus in longitudine flebotomare debet: p-pterea vt iuncture motio ipsius prohibeat consolidationem et vt am-plificetur. ¶ Quod si cuz hoc timor affuerit q cito consolidetur: sup-ponatur ipsi pãnus oleo cum pauco sale infusus et desuper ligetur. ¶ Et si flebotomus etiam oleo inunctus fuerit cum fiet flebotomia prohibe-bit consolidationis velocitatem et minuetur dolor. et hoc quidez est vt super ipsum oleum aut sibi simile leuiter inungatur: aut ipse in oleo mittatur: postea cuz pãno exiccetur. ¶ Inter flebotomiã quoqz et secũ-dationem dormire flebotomie cõsolidationem festinare facit. ¶ Recor-dare preterea eius qδ diximus de euacuatione in hyeme cũ medicina q dies eligenda est austrina: qm̃ similiter in flebotomia. Et scire debes q cum minuũtur melancolici et epileptici et illi quos minuere opz in nocte hora dormiendi: oportet vt sit angustus scilicet flebotomus ne sanguinis exitus accidat. Et similiter in oĩbus qui secundatione non indigent. ¶ Scire quoqz debes q secundatio ẜm debilitatis mensuraz est tardanda. Et si debilitas quidem nõ affuerit sit vltima eius tarda-tio vna hora. Qui voluerit eaz facere vt sanguis ipsius trahatur sit dies vnus. Amplius flebotomia transuersa melior est ei qui secundationez vult in eadem hora. Et illa que est ẜm longitudinem ei qui vult nõ vna esse contentus secundatione: imo in corde tenet q eam per multos fa-ciet dies quaqz die. Cũqz flebotomie dolor maior fuerit tanto erit eius consolidatio tardior. ¶ Multis preterea in secundatione euacuatio sincopiz affert: nisi fuerit postq̃ assature aquaz sumpserit. ¶ Inter fle-botomiam quoqz et secundationẽ dormire prohibet: ne superfluitates que extrahuntur cuz sanguine incedant: ppterea q supfluitates in som-no ad corporis profundum trahuntur. ¶ Ex iuuamentis vero secun-dationis est q flebotomati virtutem cum perfectione sue euacuatõis que est necessaria cõseruat. ¶ Et melior quidem secundatõis terminus est vt duobus aut tribus tardetur diebus. ¶ Ex dormitiõe vero flebo-tomie propinqua plerũqz accidit in membris confractio. ¶ Balneatio quoqz anteq̃ minutio fiat plerumqz aggrauat minutionem propterea q cutem ingrossat et eam lenificat et ad labendum aptam efficit nisi fle-botomandus multam sanguinis habuerit grossitiem. ¶ Et oportet ne flebotomatus in se replendo sit audax sed ẜm ordinem nutriatur: et ci-bum primitus subtiliet. ¶ Et similiter oportet ne post ipsam exercitetur sz declinet ad hoc vt supinus iaceat: neqz post eam balneo vtatur reso-lutionem faciente. ¶ Cum autem aliquis flebotomatur et postea ipsius

brachium apostematur: ex altero brachio minuatur scdʒ ꝙ tollerauerit. Et super ipsum emplastruʒ de cerusa ponatur. Et ex fortiter infrigidantibus in circuitu eius fiat cataplasma. ¶ Cūqʒ aliquis eoruʒ flebotomatur in quoꝝ corporibus superabūdantes existunt humores flebotomia fit causa ebullitionis illoꝝ humoꝝ ⁊ eoꝝ cursus ⁊ ipsoꝝ permixtōis. fit ergo frequēs flebotomia eis necessaria. ¶ Sanguis quoqʒ melancolicus facit vt frequens minutio sit necessaria que in presenti quidem alleuiat: sed in senio peruenitur inde ad malas egritudines ex quibus est apoplexia. ¶ Amplius flebotomia multotiens cōmouet febres ⁊ multotiens resoluit putrefactionē. ¶ Omnis quoqʒ sanus qui flebotomat: illud qđ in capitulo de potu diximus accipe dʒ.
¶ Et debes scire ꝙ venarum que flebotomant alie sunt que sunt tantū vene: ⁊ alie sunt que sunt tantum arterie. ¶ Arterie vero minus flebotomantur ꝓpter terroreʒ eius qđ in eis existit de timore cursus sanguinis. ¶ Et suaꝝ quidem dispositionuʒ minor est qđ ex ea ꝓuenit emborisma: ⁊ hoc quidem est cum fixura fuerit vehementer angusta. ¶ Cuʒ autem fuerit securitas ꝙ ex ea sanguis non fluet maxime est iuuatiua in egritudinibꝰ ꝓprijs ꝓpter quas flebotomant. ¶ Maius tamē iuuamentum qđ ex minutione arterie ꝓuenit non est nisi cum in mēbro sibi vicino male sunt egritudines: quarū cā est sanguis subtilis ⁊ calidus. ¶ Cūqʒ arteria flebotomabit que est ei vicina in qua nō erit timor: maximum affert iuuamentuʒ. ¶ Uene preterea manus que flebotomant non pulsatiles quidem sunt sex: cephalica: nigra: ⁊ basilica: ⁊ funis brachij: ⁊ sceileʒ: ⁊ illa que proprio nomine ascellaris vocat: ⁊ ipsa quideʒ est ramus basilice: eis vero sanior omnibus est cephalica. ¶ Opʒ autē vt omnes tres supra iuncturam aperiant ⁊ non sub ea neqʒ in ea: ideo vt egrediatur sanguis bene taliter vt saliat ⁊ vt sit securitas a nocumētis neruorum ⁊ arteriaꝝ. Et similiter cephalica. ¶ Earum vero flebotomia que fit ꝯm longitudinem ad cōsolidandum est tardior: qm̄ ipse sunt ꝯiunctionales. In nō ꝯiunctionalibus vero res est ad hoc diuersa. Et in sciatica quidem: ⁊ sceileʒ: ⁊ in alijs venis melius est vt ꝯm longitudinē flebotoment. Et cū hoc opʒ in cephalica vt a capite musculi moueat ad locum lene: ⁊ dilatet flebotomus: ⁊ flebotomus flebotomū non consequat: qm̄ faciet apostema. ¶ Pluriuum aūt erroris qui euenit in minuēdo cephalicaʒ nō ꝓuenit ex percussione vna lʒ sit magna: imo nō accidit nocumentū nisi ꝓpter iterationē ꝑcussionuʒ. Et que ex ipsius flebotomia plus tardat est illa que fit in longitudine: cuius qdē flebotomi dilatādi sunt: si voluntas affuerit vt scōatio fiat. Cuʒ aut eā nō inueneris quere aliquem ramorum eius qui sunt in siluestri aseid.
¶ Et in vena quidē nigra ē timor pp neruū qui ē sub ea. Et qn̄qʒ etiaʒ est inter duos neruos. Tibi igit cauere debes vt ipsam in longitudine flebotomes: ⁊ ad inferiora. Et fortasse sup ea erit neruꝰ subtilis tensus sicut corda ⁊ tūc qdē oportebit vt hoc cognoscat. Et caueatur ne ꝑcussio in eo cadat ⁊ ꝓueniat inde stupor perseuerans. In eo autem cuius

nerui sunt grossiores ramus iste est magis manifestus. Et error quidez in ipso est deterioris nocumenti quare cum error accidit ⁊ neruus ille percussus fuerit: nõ ꝯsolides flebotomiã: imo super eam pone qđ ipsiꝰ ꝓhibeat ꝯsolidationem. Et eius quidem medicamentũ est sicut medicamentum vulneris neruoꝝ. Et nos iam locuti sumus de ipso in libro quarto. Caue tibi preterea ne res infrigidans ad ipsum perueniat qđ sit verbigratia sicut solatrum ⁊ sandalum: sed ipsum ⁊ totum corpus oleo calefacto frica. ¶ Funis autẽ brachij melius est vt transuerse minuatur: nisi vtrinqꝫ fuerit flexuosa: qm̃ tũc in lõgitudine flebotomaꝛ. ¶ Basilica quoqꝫ magni est timoris: ꝓpterea ꝙ arteria cadit sub ea: ⁊ ꝙ nerui ⁊ musculi etiam sub ea cadunt. In ipsam ergo flebotomando tibi caue: qm̃ si percussio fuerit in arteria sanguis nõ restrigeꝛ: aut restringetur difficulter. ¶ Hoĩuz quoqꝫ sunt quidam quorũ basilice due associantur arterie: quarum vna cum signata fuerit existimabiꝛ ꝙ iam sit securitas ⁊ fortasse percutieꝛ altera. hoc enim scire debes. Cũqꝫ ligaueris ſm plurimũ rei accidet ibi inflatio qñqꝫ ex arteria: qñqꝫ ex basilica. Sed qualitercũqꝫ fuerit ligaturaz soluere debes: ⁊ inflationẽ molliter inungere: deinde ad ligandum redi. Et si inflatio reuersa fuerit reitera. Qđ si nõ iuuerit quid erit in hoc si basilicam dimiseris ⁊ ad ramum qui ascellaris vocatur redibis? que quidez est que sup domesticũ aseid existit ad inferiora. Inflatio nãqꝫ errorem multotiens efficit: ⁊ ligatura sepe arterie pulsum quiescere facit: ⁊ ipsam eleuat ⁊ ponit ipsam supremaz: ⁊ existimaꝛ ꝙ sit vena ⁊ flobotomaꝛ. Cũqꝫ quãlibet ligaueris venam ⁊ ex ligatura super eam prouenerit qđ sit simile lenti aut ciceri fac in ipsa qđ in basilica diximꝰ. ¶ In basilica quoqꝫ flebotomãda quãto plus ad brachium descenderit erit sanius. Flebotomus preterea in venam ꝓcedere debet ad diuersitatẽ partis arterie. ¶ In basilica quoqꝫ nõ solum contingit error ex parte arterie: sed etiam musculus sub ea est ⁊ neruus ꝓpter quos ẽt ꝓuenit error. hoc quidẽ iam tibi diximus. ¶ Signum vero erroris in basilica ⁊ ꝙ arteria iam sit ꝑcussa est ꝙ sanguis egrediꝛ subtilis ruffus qui saltẽdo manat ⁊ lenificaꝛ cuz eo tactus ⁊ ipa fit inferior: tunc ergo succurre ei: ⁊ in vulneris orificio paꝝ de pilis leporis pone cũ pauco pulueris turis ⁊ sanguinis draconis ⁊ aloes ⁊ myrrhe ⁊ pauco alcolcotar ⁊ alzegi. Et sup ipsaz ex aqua frigida quãtuz poteris rora. Et sup locũ ipsuz flebotomatũ ligaturaz appõe tenacẽ. Qđ si se tenuerit vsqꝫ ad tres dies non soluas. Et post ẽt tres dies quãto plus poteris tibi cauẽ debes. Et loco emplꝫ ex stipticis suppõe. ¶ Multi ꝑterea hoĩuz arteriã illã icidũt penitꝰ vt ipsa ꝯtrahaꝛ ⁊ caro desup eã coopiat ⁊ teneat. ¶ Ampliꝰ plerũqꝫ hoĩuz ꝑꝑ sanguinis exitũ moriũꝛ. Et qdã eoꝝ sũt q moriũꝛ ꝑꝑ fortitudinẽ doloris ligature quã voluerũt ꝑꝑ fortitudinẽ ꝓhibitõis fluxus sanguinis arterie donec mẽbruz factũ est ſm viã mortis. ¶ Et scias ꝙ cursus sanguinis qñqꝫ ꝓuenit ẽt ex venis. ¶ Preterea scire debes ꝙ sanguis q ꝑ̃m de cephalica euacuaꝛ est q ex collo ⁊ eo qđ ẽ paꝝ supra ipsuz ⁊ paꝝ sub ipso egrediꝛ

z terminum partis epatis non ptransit z hypocūdriorum: z inferiora nō taliter mūdificat vt inde sit cura. ¶ Nigre vero iudiciū inter cephalicam z basilicam est medium. Et basilica quidē euacuat qđ est a parte luminis z ventris inferi⁹. Funis vero brachij similis est cephalice. De sceilez vero dicunt ꝙ que dextra est doloribus epatis confert. Et que sinistra doloribus splenis z ꝙ sanguis fluere dimittatur donec per se stringaꝛ. ¶ Manus quoqꝫ illius q flebotomaꝛ in calidam aquam est ponēda: ne sanguis cito restringatur: z vt facile egrediaꝛ si ei⁹ egressio debilis fuerit: sicut est in pluribus eoꝝ qui ex sceilez minuuntur. ⁋ Et sceilez quidē flebotomia melior est ea que fit in longitudine. ¶ Ascellaris aūt iudicium est sicut iudiciū basilice. ¶ Arteria vero manus que flebotomaꝛ est arteria q̄ inter pollicē existit z indicē. Et eius qdem iuuamentum in antiquis doloribus epatis z diaphragmatis est mirabile. Et Gal. quidem iam vidit hoc in somnis: p̄cipiebat enim homini hanc facere flebotomiā causa doloris quem in epate habebat qui eam fecit z sanus effectus est. ¶ Plerūqꝫ etiaꝫ flebotomaꝛ alia arteria que ad interiorē partem palme decliuior hac existit: cuius iuuamētum est ppinquū iuuamento istius. ¶ Qui aūt venaꝫ manus flebotomare voluerit z nō potuerit nō erret in ligando eam fortiter cum inuolutione z iterationē faciēdo sed vna die aut duobus dimittat. Uerumtamen si percussionē reiterare necessarium fuerit: a prima pcussione se remoueat z nō ab ea descēdat. ¶ Ligatura vero p̄terea fortis apostema affert. Et īfrigidatio pāni z ipsius humectatio ex aqua roſ. aut aqua infrigidata est bona z cōueniens. ¶ Opꝫ etiam ne ligatura cutem de suo loco ante flebotomiaꝫ aut post eam remoueat. Et corporibus quidem macris ligature fortitudo est cā euacuandi venas z retinēdi sanguinē ex eis. In crassis aūt corporibus pp laxitudinē vene non apparent nisi constringaꝛ. ¶ Minutoꝝ preterea sunt quidam qui ingeniaꝛ qualr dolor regaꝛ stupefaciendo manū ꝯstrictione brachij z dimissione hore vnius. Et sunt qdaꝫ qui flebotomū oleo inungunt. Sed hoc totū sicut iam diximus dolorem lenit z consolidationē retardat. Et si vene qdeꝫ quas in manu noīauimus non apparuerint sed apparuerint ipsaꝝ rami: premaꝛ manus digito ptrahendo inferius. Et si sanguis cito ad seipsuꝫ reuersus fuerit cū digitus remoueꝛ z intumuerit flebotomeꝛ. Et si nō: minuaꝛ. ⁋ Cūqꝫ lauandi affuerit volūtas: cutis trahaꝛ ideo vt pcussio coopiaꝛ z fiat ablutio: deinde ipsa ad suū situꝫ reducaꝛ. Pānus quoqꝫ eminentiam hn̄s rectificeꝛ qui est melior cum pilam habet z desuper ligetur. ⁋ Cum autem in orificio percussionis adeps egreditur molliter interi⁹ reducenda erit z n̄ erit incidenda. Et in hoꝝ qdē secūdatione nō est fiducia habenda sine percussione. Et hoc quideꝫ in fine capituli vehementer perscrutabimur. nam sermo iste accidentaliter hic ingressus est. ¶ Amplius scire debes ꝙ sanguinis retētio z percussionis ligatio terminatā habent horam: licet sint diuersa. Naꝫ quidam sunt qui tollerare possunt: etiam si febricitantes essent : vt quinqꝫ aut

sex sanguinis libre auferant. Sunt & alij qui non psit tollerare ipsis et sanis vt vna sanguinis libra auferat. ¶ Verũtñ tres in hoc cõsideran de sunt dispões. ¶ Una est leuitas corpis: & ipsius laxitas. ¶ Et alia est color sanguinis. naz in hoc ẽt multotiẽs accidit error: qm̃ in principio sui egredit subtilis & albus: qre cũ repłonis ibi affuerit significatio & oportuerit te flebotomiá facere non decipiaris pp hoc. nam color sanguinis in eis qui repletionis signa hñt pmiscetur quádoqz: sed tamẽ inde nõ est curandũ. In eis quoqz q apostemata hñt color sanguinis errorẽ facit qm̃ apostema sanguinez ad seipsum trabit. ¶ Et tertia est pulsus a quo recedere nõ debes. ¶ Cum ergo ptransierit pulchritudo coloris: aut mutabit color sanguinis: aut mutabit pulsus & proprie ad debilitatẽ retine. Et similiter si aduenerit oscitatõis accidẽs: aut alicũ: aut singultus: aut nausee: aut si cito mutabitur color: aut pulchritudo: innittere pulsui. ¶ Qui vero magis preparati sunt ad hoc vt sincopis eis velociter accidat sunt illi qui calidarũ existunt cõplexionũ: macri: laxa habẽtes corpora. Et qui sunt preparati ad hoc vt istud eis eueniat tarde: sunt corpora habentes temperata: & carnes duras.

¶ Oportet preterea vt minutor flebotomos habeat multos: quoꝝ quidam sint pilum habẽtes: & quidaz pilo carentes. ¶ Et pilum quidẽ habentes sunt ꝯnenientiores venis labentibus sicut guidez. Et vt hẽat glomerez ex cuculo aut serico. Et instrumentũ vomitiuuz ex ligno aut pẽna. Et vt secuz teneat pilos leporis: & medicameutuz ex aloe & ture: & folliculũ musci & diamuscatũ: & trociscos de musco. Jõ vt si sincopis acciderit que est vna ex reb⁹ que ex minutiõe timet: & fortasse habens hoc nõ vomuerit: succurat: & glomerem in os eius mittat: & ipsum cum instrumento vomere faciat: & folliculuz ei ad olfaciendũ tribuat: & faciat ipsum traijcere aliquid ex electuario diamuscato: & ex trosciscis eius ppterea vt eius virtus viuificetur. Et si accidat vt ex arteria sanguis egrediat: succurrat: & rpleat vuln⁹ pilis leporis: & cũ medicamie ex aloe ipsos retineat. ¶ Sincopis vero raro accidit sanguine egrediẽte. Jmmo ꝭm plurimum nõ accidit nisi post retentionez: nisi supfluus fuerit sanguinis exitus: lz in febrib⁹ sinochis nõ curemus si vsqz ad sincopiz pueniat: & in principio apoplexie: & in sqnátijs: & in magnis apostematibus pernitiosis: & fortibus doloribus. hoc tñ facere nõ debemus nisi cum virtus fuerit fortis. ¶ Et iam quidẽ accidit nobis vt in venis manus sermonẽ amplificaremus ꝭm alioꝝ sentẽtias & obliuisceremur venis pedis & alijs venis. nos ergo in eis sermonẽ nostruz ꝯtinuare opz.

¶ Dicemus ergo ꝙ ex venis pedis est sciatica que flebotomat a parte siluestri alcabi: aut sub eo: aut supra ipsum. Et ligat illud qđ est supra ipsum a summitate coxe vsqz ad cabi: & inuoluit fascia fortiter aut in stita. Et melius quidem est vt áte balneetur in aqua calida & vt ipsa in longitudine flebotomet. Quod si ipsa fuerit occulta: aliquis suoꝝ ramorum flebotomet qui inter minimũ & scõz digituz ab eo existit. ¶ Et iuuamentũ qdez in flebotomia sciatice est magnũ in dolore scie. Et sil'r

in podagra. Et in varice. Et in elephãtia. Sed sciatice scđatio est diffi-
cilis. ¶ Et ex eis est saphena q̃ est sup partem domesticã alcabi ꝛ est ma
nifestior sciatica. Et ipsa quidem flebotomaꝛ ꝑpterea vt euacueꝛ san-
guis ex membris q̃ sunt sub epate: ꝛ vt sanguis a partibus supioribus
ad inferiores declineꝛ: quare menstrua vehementer ꝓuocat: ꝛ hemoroi
darum orificia aperit. Et rõ quidez facit oportere vt sciatica ꝛ saphena
similis existant iuuamenti: sed expimẽtũ facit vt opatio sciatice pluri-
mum cõueniat dolori scie: sicut si hoc esset debitũ. ¶ Et saphene qdem
flobotomia melior est que fit transuerse latitudini attinens. ¶ Et ex
eis est vena curuature que flebotomaꝛ sub genu poplitis: que tantum
efficit quãtum ꝛ saphena. Sz est fortior saphena in prouocatione men-
struorum: ꝛ in doloribus ani: ꝛ hemoroidibus. ¶ Et ex eis est vena que
est post alaurcob: que est quasi ramus saphene: ꝛ operaꝛ quantuz ipsa.
¶ Et ad summũ quidẽ venarũ pedis flebotomia cõfert egritudinibꝰ
que fiunt ex materijs ad caput declinãtibꝰ: ꝛ egritudinibꝰ melancolie.
Et ipsa quidez magis debilitat virtutẽ q̃ flebotomia venaꝝ manus.
¶ In venis aũt q̃ flebotomãꝛ ꝛ sunt in pte capitis excepta guidez est vt
transuerse flebotomenꝛ. Et earuz quidez quedaz sunt que sunt vene: ꝛ
quedam que sunt arterie. ¶ Uene ergo sunt sicut vena frõtis que inter
duo existit supercilia. ¶ Et ipsius quidem flebotomia cõfert grauitati
capitis: ꝛ ꝓprie illi que est in posteriore pte capitis: ꝛ grauitati oculoꝝ:
ꝛ stupori: ꝛ dolori capitis pseueranti antiquo. ¶ Et vena que super ca-
put flebotomaꝛ ꝓpter emigraneã ꝛ vlcera capitis. ¶ Et due vene tem
poꝝ que flexuose incedũt. Et due vene que sunt in angulis oculoꝝ la-
chrymalibꝰ. Et ſm plurimũ nõ appent nisi p ꝯstrictõez suffocãtẽ. Et in
ipsis quidẽ flebotomꝰ nõ est ꝓfundãdus: qꝛ fortasse fient fistule ex per-
cussione ossis: ꝛ ex eis nõ egrediꝛ sanguis nisi paucus. ¶ Juuamentuz
vero flebotomie ipsaꝝ duaꝝ existit in dolore capitis: ꝛ i dolore emigra
neo: ꝛ ophthalmia antiq̃: ꝛ lachrymis: ꝛ pãno: ꝛ scabiei palpebraruz: ꝛ
eaꝝ bothor ꝛ noctilopis. ¶ Et tres vene parue quaꝝ locus est post illũ
vbi extremitas auris tangit cum ꝓuenit ad capillos. Et vna quidem
haꝝ triũ est magis manifesta que flebotomaꝛ in pricipio aq̃ ꝛ cũ caput
stomaci recipit fumũ. Et pp hoc ꝯferunt vlceribus auriũ ꝛ colli ꝛ po-
sterioꝝ capitis. Et Gal. quidẽ negat qđ quidaz dicunt q̃ due vene que
sunt post aures flebotomanꝛ vt q filios gignũt ipsos nõ gignãt. ¶ Et
ex venis istis sunt guidez: que sunt due. Et minuũꝛ in principio lepre: ꝛ
fortis squinãtie: ꝛ coangustatõe anhelitus: ꝛ asmate acuto: ꝛ raucedine
vocis: ꝛ in habente apostema in pulmone: ꝛ disnia que est ex multo san
guine calido: ꝛ egritudinibus splenis ꝛ lateruz. Et opz vt diximus añ
vt flebotomo pslum habẽte minuanꝛ. ¶ Modus vero ligandi eas est
q̃ opz trahere caput ad contrariũ partis flebotomie vt vena extẽden-
do fiat sicut corda: ꝛ ꝯsidereꝛ que ps sit magis declinãs: ꝛ fiat flebo-
mia ex ꝯtrario ptis illiꝰ. ¶ Opz p̃terea vt eiꝰ flebotomia fiat in latitudi
ne: ꝛ nõ in longitudine: ꝛ sicut fit in saphena ꝛ sciatica. Et cũ hoc toto

oportet vt ipsius flebotomia cadat in lõgitudine. ¶ Et ex eis est vena que est in lepore: cuius flebotomie locus est ipsius extremitas que digito pressa in duo ptit: vbi quidē fit flebotomia: sed sanguis qui ide egreditur est paucus. Et ipsius qdē flebotomia cõfert calipi: ꝛ turbationi oculorū: ꝛ hemoroidib⁹: ꝛ botor que in naribus nascunt: ꝛ pruritui qui fit in eis. Uerūtñ plerūqꝫ accidit ex eo coloris rubedo perseuerās que similat sahaf ꝛ corrūpit faciē: ꝛ est ipsius impedimentū maius suo iuuamento. ¶ Et vene quidē que sunt sub asese a pte nocre: quarū flebotomia confert egritudini oculorū antique que est ex sanguine subtili ꝛ antiquis capitis doloribus. ¶ Et ex eis sunt vene que sunt in labijs: ꝛ sunt quattuor: ꝛ sup vnūqđqꝫ eorum existit par que cõferunt vlceribus oris ꝛ alcola ꝛ doloribus gingiuarū ꝛ earuꝫ apatibus ꝛ ipsarū laxitati ꝛ vlceribus ꝛ fistulis ꝛ fixuris que sunt in eis. ¶ Et ex eis est vena que est sub lingua super occultū mēti que minuit in sgnātijs ꝛ apatib⁹ duarum amigdalaꝝ. ¶ Et ex eis vene que sunt sub lingua ꝛ exñtes sup ipsam linguam. Et minuunt ꝑpter lingue grauitatem que est ex sanguine: que quidē in longitudine sunt minuēde: qꝛ sanguinē cõstringere q fluxit ex flobotomia in latitudine facta est difficile. ¶ Et ex eis est vena alanfuta que iter mētū ꝛ labiū est inferius que flobotomat ꝑpter oris fetorē. ¶ Et ex eis est vena furcule que flebotomat in medicatiõib⁹ oris stomachi. ¶ Ex arterijs vero que sunt in capite est arteria temporis q̄ qñqꝫ flebotomat: quādoqꝫ incidit: ꝛ qñqꝫ extrahit: ꝛ qñqꝫ adurit. Et h̄ fit ꝑpterea vt acuti rheumatismi ꝛ subtiles cõstringant qui ad oculos descēdūt: ꝛ ꝑpter amplificatiõis principium. ¶ Et due arterie q̄ sunt post aures que flebotomant ꝑpter species ophtalmie: ꝛ principiū aq: ꝛ pānum: ꝛ noctilopas: ꝛ antiquū dolorē capitis. ☞ In earū tamen flebotomia semp existit timor: ꝛ cum h̄ tardat consolidatio. ☞ Gal. quoqꝫ dixit ꝙ cuiusdam in gula vulnerati arteriam percussio parumper tetigit ex qua magna sanguinis pars manauit. Sed Gal. ei subuenit cuꝫ medicamento turis ꝛ aloes ꝛ sanguinis draconis ꝛ myrrhe: ꝛ restrict⁹ fuit sanguis: ꝛ dolor antiquus quem in exteriore pte coxe posterius cõsueuerat habere recessit.

¶ Et ex venis que in corpore flebotomant sunt due vene sup ventrem quaruꝫ vna super epar cõsistit ꝛ altera sup splenē est posita. Et flebotomatur dextera in hydropisi. Et sinistra in egritudinibus splenis.

¶ Scito preterea ꝙ flebotomia duas hꝫ horas: horam electā: ꝛ horam necessariā. ☞ Hora vero electa est eius que ē i lumine diei: ꝛ post digestiõis cõplemētū: ꝛ supfluitatū expulsionē. ☞ Et hora necessaria ē hora que fieri opꝫ: ꝛ que tardari non põt: ꝛ in qua res prohibitoria nõ attenditur. ¶ Scias etiam ꝙ flebotomus obtusus est magno impedimento: quoniam errat ꝛ non sequitur scilicet quod debet: ꝛ apostemare facit ꝛ dolere. ☞ Cū ergo flebotomo operabis non manu premendo impellas: sed suauiter blandiendo. Et etiam furtim agas vt flebotomi extremitas ad interiora vene perueniat: quoniam si illud duriter fece-

ris sepe caput flebotomi intus in vena occulta rumpet fractura ꝛ facit vt vena refugiat ꝛ non vulnerabit venam. Et si perfidiose institeris vt cum eo flebotomes augmentabis malitiam. Quapropter experiri debes qualiter flebotomus ingrediatur cutem antequam cum eo flebotomes: ꝛ cum percussionem secundare volueris si tibi necessarium fuerit. ☞ Tibi preterea cauere debes ne venam impellas ꝛ sanguinem infles: quoniam tunc lapsus ꝛ remotio minus erunt. ☞ Cumqꝫ vena tibi rebellauerit vel occultauerit ꝛ ipsius repletio sub ligatura non apparuerit solue ipsam ꝛ multotiens liga: ꝛ inunge eam: ꝛ cōprimendo descende ꝛ ascende donec eam manifestare ꝛ apparere facias. Et h̓ qdem experieris cum duobus digitis vnumquemqꝫ locorum tangens in quibus scis venam extendi. Et quādoqꝫ tangens vtrisqꝫ: etiam quandoqꝫ vno ipsorum ꝛ cum altero facies sanguinē incedere donec altero cadēte ipsius senties sanguinis accessionē cum ad ipsum perducitur sanguis ꝛ eius recessionē cum dimittitur. ☞ Et scito ꝙ caput flebotomi habet spatium in quo penetrat: qḋ tamen non est longum ne ad arteriam aut neruū penetret. Et ipsuꝫ quidem plurimū impellere debes cū vena fuerit magis subtilis. ☞ Oportet autē vt flebotomi apphensio fiat pollice ꝛ impudico: ꝛ dimittatur index ad palpanduꝫ. Et vt in medio ferri fiat apprehensio pollice. Et nō apprehendat superius: quoniā nō bene tenebit: imo erit vacillans. ☞ Cūqꝫ vena remouendo se ad parteꝫ vnam mutabitur: oppones ei ligaturam ꝛ stricturam econtrario partis illius Et cum remouendo se ad duas partes equaliter mutabitur non debebis eam in longitudine flebotomare. ☞ Et scito ꝙ oportet vt strictio ꝛ cōpressio sint ſm quantitatē dispositionis cutis in duritie sui ꝛ grossitie ꝛ in multitudine carnis ꝛ abundantia. Et oportet vt etiam ligatura sit propinqua. Cūqꝫ ligatura venam occultauerit: fac signuꝫ super eam. Et caue tibi ne a signi rectitudine remoueat cum ligaturā facies: ꝛ cum hoc toto impelle flebotomum. Cum autem vene declinatio ꝛ ipsius eleuatio tibi rebelles extiterint scinde locum qui est super eam in corporibus macris proprie ꝛ cum vncino operare. ☞ Casus preterea ligationis ꝛ constrictionis in iunctura prohibet venarum impletionem. ☞ Cūqꝫ volueris lauare digito tuo: tende cutem vt a rectitudine remoueatur foraminis: deinde laua ꝛ exicca ꝛ pone pānū eminentiam habentem ꝛ dimitte cutem vt ad locum suum redeat. ℭ Et scito ꝙ qui multum sudat causa repletionis est flebotomia indigens. ℭ Et multotiens etiam habenti febrem ꝛ habenti dolorem capitis qui ex cōsilio flebotomia esset medicandus superuenit fluxus ventris naturaliter qui flebotomiam excusat.

ℭ De ventosis. Capitulum. 21.

Ventose cutis ptē magis mundificāt ꝙ̄ flebotomia. Et plus extrahūt sanguinē subtilē ꝙ̄ grossuꝫ. ℭ Et ipsaꝝ qdē iuuamētū i corporibus ꝯpositis grossis ꝛ crassis grossuꝫ hn̄tib9 sanguinē ē puū: qm̄ ex istis nō extrahūt sanguinē: neqꝫ extrahūt sic oꝫ: imo q ex eo vehemen

ter est subtilis ⁊ cũ difficultate: ⁊ in mẽbro ventosato debilitatẽ efficiũt. ¶ Quidam aũt precipiunt vt ventose in principio mensis non apponã tur: quoniã humores nondũ ãmoti fuerũt: neq; ebullierunt: neq; in fine mensis: quoniã humores tũc sunt minuti. Sed in medio mẽsis: cũ humores sunt ebullientes: ⁊ in sui augmento luminis in corpore lune augmentũ sequentes ⁊ augmentaſ cerebrum in craneis: ⁊ aqua in fluminibus accessionem ⁊ recessionem habẽtibus. ¶ Ex suis vero horis in die melior est hora secunda ⁊ tertia. ¶ Et opʒ quidem vt a ventosis sibi quilibʒ caueat post balneũ: nisi cuius sanguis fuerit grossus: quoniam ipse sepius balneari dʒ ⁊ vna hora morari: ⁊ postea ventosas apponere. ¶ Plurimi aũt hominum abhorrent ventosas in anterioribus capitis apponere: ⁊ reperiunt in h̃ sensum ⁊ intellectũ impediri. ¶ Et ventose quidẽ sup nocrã que est in collo posite nigre vicarie existũt: ⁊ conferunt supciliorũ grauitati: ⁊ alleuiãt palpebras: ⁊ cõferũt scabiei oculoꝝ: ⁊ fetori oris. Et sup alcheel vicem tenent basilice: ⁊ cõferunt doloribus humerorũ ⁊ gule. Et super alchada posterius sunt vicarie cephalice: ⁊ conferũt tremori capitis ⁊ membris que sunt in capite sicut facies ⁊ dentes ⁊ mole ⁊ aures ⁊ oculi ⁊ gula ⁊ nasus. ¶ Ventose autẽ que nocre supponunſ obliuionẽ hereditare faciũt veraciter sicut qdã dixerunt: qm̃ posterior ps capitis est locus cõseruationis quem ventose debilitant. ¶ Alcheelie vero debilitant os stomachi. ¶ Et propter alchadã quidẽ quandoq; accidit capitis tremor parumper: ita ꝙ mutemus nos a nocra ⁊ ab alcheel parũper ascendamus: nisi cum fuerint necessarie ꝑpter fluxum sanguinis ex tussi: quoniã tunc cum eis est descendendũ ⁊ non ascendendũ. ¶ Et he quidẽ ventose que alcheel supponunſ ⁊ inter duas spatulas conferunt egritudinibus sanguineis: ⁊ spasmo sanguineo: ⁊ asmati sanguineo: sʒ stomachũ debilitant ⁊ cordis tremorẽ generãt. ¶ Et ventose quidẽ que cruribus supponũtur sunt minutioni ꝓpinque: ⁊ mundificãt sanguinẽ: ⁊ ꝓuocant mẽstrua. ¶ Et ei quidẽ que ex mulieribus alba existit ⁊ laxa sanguinẽ habens subtilem ventose in cruribus posite sunt meliores ꝙ̃ flebotomia que fit in saphena. ¶ Quidam ꝑterea dixerũt ꝙ vẽtose sup occiput posite ⁊ summitatem capitis cõferunt amẽtie ⁊ scotomie ⁊ tardant canos quẽadmodũ dixerũt. ¶ In hoc vero cõsideratio est habẽda. Nã istud in his operaſ corporibꝰ ⁊ nõ in aliis: qm̃ plurimis corpoꝝ festinare faciũt canos ⁊ impediũt intellectũ: ⁊ conferũt egritudinibus oculi. Et hec quidẽ est maior eaꝝ vtilitas: qm̃ cõferunt eorũ scabiei ⁊ bothor: ⁊ almuseragi ⁊ egressioni vue. Sed intellectũ impediũt ⁊ faciunt hereditare stupiditatem: ⁊ obliuionẽ: ⁊ malitiã cogitationũ: ⁊ egritudines ꝑmanẽtes: ⁊ nocent aquã in oculo habẽtibus. Sʒ fortasse si hora se ꝑ̃sentauerit qua illõ fieri dʒ nõ impediũt. ¶ Ventose aũt sub mẽto posite ꝓsunt dentibꝰ repletis: ⁊ faciei: ⁊ gutturi: ⁊ mũdant caput ⁊ mãdibulas. ¶ Et vẽtose renibus supposite cõferunt apostematibꝰ coxaꝝ: ⁊ eaꝝ scabiei: ⁊ bothor: ⁊ podagre: ⁊ hemoroidibꝰ: ⁊ elephãtie: ⁊ vẽtositatibus vesice ⁊ matricis

ꝛ prurituí dorſi. ¶ Cũq; vẽtoſe iſte fuerint cũ igne ſiue ſint cũ ſcalpellatione ſiue abſq; ea iuuabũt ẽt in hoc. ¶ Sz ille qdẽ q̃ ſũt cũ ſcalpellatõe ſunt fortiores pterq̃ in vẽtoſitate. Nã q̃ ſine ſcalpellatiõe ſunt in remouẽdo vẽtoſitates frigidas ꝛ vt radicitꝰ euellanẗ hic ꝛ vbiq; ſunt fortiores. ¶ Uẽtoſe p̃terea in añriori pte coxaꝝ teſticuloꝝ apoſtematibꝰ conferũt ꝛ vulneribꝰ coxaꝝ ꝛ cruriũ. ¶ Et vẽtoſe i poſteriori pte coxarũ ſuppoſite pſũt apatibꝰ ꝛ exituris q̃ in natibꝰ fiũt. ¶ Et vẽtoſe poſite ſub poplite cõferũt pulſatõi poplitis q̃ ex calidis generaẗ humoribꝰ ꝛ exituris malis ꝛ vlceribꝰ putridis in crure ꝛ pede.

¶ Et vẽtoſe ſup duas alcabi ꝯferũt phibitõi inſtrumentoꝝ ꝛ ſciatice ꝛ podagre. ¶ Uẽtoſe aũt ſine ſcarificatõe qñq; ponunẗ ppterea vt mã a pte ſui motꝰ trahaẗ: ſicut cũ mãmillis ſupponunẗ iõ vt curſus ſanguis mẽſtrui retineaẗ. Et qñq; q̃runẗ vt apa pfunduz ad exteriora trahaẗ iõ vt medicamẽtũ ad ipm pueniat. Et qñq; requirunẗ ppterea vt apa ad aliud muteẗ mẽbrũ qd ignobilius in vicinitate exiſtit. Et qñq; reqrunẗ ppterea vt mẽbrũ caleſiat ꝛ ſanguis ad ipm trahaẗ ꝛ ipſiꝰ reſoluanẗ vẽtoſitates. Et qñq; requirunẗ ppterea vt mẽbrũ ad ſuũ nãlez locũ reducaẗ a quo remotũ fuit ſicut fit in ruptura inguis. Et qñq; requirunẗ iõ vt dolor ſedeẗ ſicut cũ ſupponunẗ vmbilico in dolore colice vehementer cogẽte: ꝛ i vẽtoſitatibus vẽtris: ꝛ in doloribus matricis qui accidũt apud motũ mẽſtruoꝝ ꝛ ppꝛie in adoleſcẽtibus: ꝛ ſup laxitatẽ ptis exterioris coxe ſicut fit in ſciatica: ꝛ cũ timeẗ oſſis exitꝰ a iũctura ꝛ iter duas anchas pſunt duabꝰ anchis: ꝛ duabꝰ ptibꝰ interioribꝰ coxaꝝ ꝛ hemoroidibꝰ ꝛ habẽti rupturã inguis ꝛ podagricis. ¶ Uẽtoſe quoq; ſup nates poſite a toto corpe trahunt vt a capite. Et cõferũt inteſtinis ꝛ mẽſtruoruz ſanãt corruptionẽ ꝛ alleuiaẗ p eas corpus.

¶ Et dicemus quidẽ q̃ in vẽtoſ cum ſcarificatione tria exiſtunt iuuamenta. Primum eorum eſt euacuatiõis ex ipſo membro. Et ſcdz eſt repoſitionis ſubſtantie ſpiritus ne euacuationez humoris qui educitur ſequendo euacueẗ. Et tertium eſt quoniam non curat vt ex principalibus membris fiat euacuatio. Scarificatio vero profunda eſt vt ex pfundo trahatur. ¶ Locus preterea vbi ventoſa adheret quandoq; apoſtematur ꝛ fit difficile ad ipſaz remouendam. Pannus ergo aut ſpongia in aqua tepida infuſa que caliditati attineat ſumatur ꝛ cum ea in circuitu fiat embroca. Et hoc quidem frequenter contingit cum ſup mãmillarũ partes ventoſas ponimus vt ſanguis menſtruoruz fluxus ꝛ ex naribus arceatur: quãobrem ſuper ipſas mãmillas eas ponere non debemus. ¶ Cumq; locus ventoſe inungeẗ: prope ipſam ſuſpende ꝛ non tardes: ſed ad ſcarificandũ feſtina. Sitq; prima poſitio leuis: ꝛ cito remoueatur ipſa. Deinde ſm ordinez ardeẗ ipſius remotio ꝛ tollerãtia. Et opz quidem vt ventoſatꝰ ꝛ poſt vnaz horam cibetur. ¶ Infans preterea in tertio anno ventoſetur poſt tranſactis duobus annis: quoniã prorſus non debet ventoſari cum eſt vnius anni. ¶ In ventoſ quoq; fit ſecuritas ne materie ad inferiora deſcendant. ¶ Et colericus quidem

ventosatus post ventosas comedere debet grana mali granati: et ipsorum succum scariolarum cum zuccaro: aut lactucas cum aceto.

¶ De sanguisugis. Capi.22.

Indi dixerunt quod in quarundam sanguisugarum natura existit venenositas. ☞ Ab eis igitur cauendum est que sunt ex genere magna habentium capita: et quarum colores sunt antimoniales et nigre: aut quarum color est viridis: aut que sunt lanuginem habentes et similes mezameis: et super quas existunt fila coloris azuli: et quarum color similatur madion. In omnibus enim istis existit venenositas. Et proueniunt ex eis apostemata: et sincopis: et sanguis fluxus: et febris: et laxitas: et vlcera mala. Eas quoque non accipias ex aquis malis in quibus limus aluei est niger et cenosus et motus statim turbat aquam et fetet: sed illas elige que in aquis colliguntur cochalibus tolubiatu: et in quibus morantur rane. Neque attendas illud quod quidam dicunt quod si sint in aquis vbi morantur rane sunt male. Sitque earum color similis rei super quam existit viriditas. Et tendant super eas fila duo colorem arsenici habentia. Et ruffe rotunde que sunt coloris epatis. Et ille que similant parue locuste et que caude muris similes existunt et minute parua habentes capita: omnes iste eligende sunt. Et nullas magis eligas quam habentes ventres rubeos: et dorsum viride: et precipue si ex aquis fuerint currentibus. ¶ Extractio preterea sanguinis a sanguisugis facta profundior est extractione que fit cum ventosis. ¶ Et ipse quidem antequam ponantur quasi per vnam diem colligende sunt. Et constrictione faciendum est vt euomant donec quod in earum existit ventribus egrediatur si hoc fieri poterit. Et ipsis parum sanguinis agni aut alterius rei proiciatur vt inde nutriantur antequam ponantur: deinde sumantur et earum viscositas et sordities cum aliquo quod fit vt spongia mundentur. ¶ Locus preterea vbi sunt apponende cum baurac lauetur: et fricatione rubificetur. posteaquam voluntas apponendi sanguisugas affuerit in aquam proiciantur dulcem et emundentur: deinde apponantur. ☞ Ex eo autem quod eas efficit voluntarias ad se suspendendum est vt locus luto liniatur aut sanguine. ☞ Cumque he fuerint plene et eas proicere volueris: pulueriza super eas parum salis aut cineris aut baurac aut sete combuste aut lini aut spongie combuste aut lane combuste et cadent. ☞ Et melius quidem est vt postquam cadunt locus ventosa sugatur: et ex sanguine loci parumper accipiatur vt morsure ipsarum malitia remoueatur. ☞ Quod si sanguis non constringetur: galle combuste aut calx aut cinis aut tegula combusta et subtiliter puluerizata supponatur aut aliqua ab istis ex eis que sanguinem constringunt. Et hoc quidem oportet vt sint apud eum preparata qui sanguisugas apponit cum ipse se suspendant. ¶ Appositio preterea sanguisugarum confert egritudinibus subcutaneis sicut sahafati et alcube et eis similia.

¶ De retentione eorum que euacuantur. Capi.23.

Ea que euacuantur retinentur: aut propter materie inclinationem absque alia euacuatione. Aut propter inclinationem cum alia euacuatione. Aut propterea quod ipsamet euacuatio iuuatur: aut medicinis infrigidantibus aut stipticis: aut vi-

cosis:aut aduretibus:aut strictura. ¶ Et retentio quidē euacuationis ꝑpter attractionē sine alia euacuatiōe est sicut appositio vētosarꝫ sup mamillas facta ad hoc vt sanguis fluxus ex matrice ꝓhibeat. Sed melior attractio est cū qua existit sedatio doloris illius a quo trahit. ¶ Et ea quidē que fit ꝑpter attractionē que est cum euacuatione est sicut flebotomia basilice facta propter hoc:aut retentio vomitus fluxui vētris: aut fluxus ventris vomitui:aut vtroruꝙ retētio ꝓuocatione sudoris. ¶ Et euacuatiōis quidē iuuamētū est sicut stomachi ꝛ intestinorꝫ mūdificatio ab humorib⁹ viscosis malis labere facientibus cū picra. Et sicut studiū qđ adhibet ad os stomachi mūdificandū, vomitu ꝑpter incisionē materie vomitus māsiue. ¶ Et medicine quidē infrigidātes liq. de cōgelant ꝛ orificia ꝯstringunt ꝛ coāgulāt. ¶ Et stiptice quidē medicine materiā coarctāt ꝛ cānales cōstringūt. ¶ Et viscose quidē medicīe oppilatōes in cānaliū orificijs efficiūt:que si fuerint acute plus operabunt illud. ¶ Et aduretes qdem cortices efficiūt vt super cānalis orificiū maneāt ꝛ ipsum claudāt ꝛ confirmēt:sꝫ tamē earum impedimētū timet. Et hoc est quoniam possibile est vt cortex rūpat ꝛ eradicet ꝛ amplificatio foraminis augmentet. ¶ Et ex aduretibus quidē sunt quedā in quibus existit stipticitas sicut attramentū. ꝛ quedam in quibus non: sicut calx non extincta. Et adurentes quidem stiptice sunt necessarie: vbi volūtas ē vt cortex sit fix⁹. Et alie sūt necessarie vbi volūtas ē vt cortex cito cadat. ¶ Et eius quidē que fit strictura:alia est cū clausura foraminis ꝛ coarctatione ad hoc vt ipsius ptes in vnum cōducant:sicut cōstringit illud qđ est supra cubitū cū flebotomator in basilica errās ꝑcutit arteriā. Et alia est que fit oppilatōe orificij vulneris ꝛ clausure vie euacuati sicut pilos leporis in vulnus ponimus. ¶ Dicemus ergo ꝙ si sanguis cursus ex apertione orificiorꝫ venarꝫ fuerit: stipticis medicabit vt orificia venarum ꝯstringant. Et si ex ruptura fuerit: stipticis glutinosis sicut terra sigillata. Et si ex corrosione fuerit eo ꝙ carnē nasci facit:cum eo quod corrosionem abstergit.

¶ De sanationibus oppilationū. Capi. 24.

Oppilatiōes aūt sunt ex humorib⁹ grossis:aut viscosis:aut multis. ¶ Et multorꝫ quidem humorꝫ quando cum eis alia nō fuerit causa malitia remouebit extractione ipsorꝫ flobotomia:aut vētris fluxu facta. ¶ Et si grossi fuerint indigebunt eis que resoluāt. ¶ Et si fuerit viscosi:ꝛ maxime si fuerint subtiles erunt eis necessaria ea que incidāt. ¶ Et tu quidem iam sciuisti differentiam inter grossum ꝛ viscosuꝫ. Et ꝙ est sicut differentia inter gluten liquidum ꝛ lutum. Et grosso quidē resolutiuum est necessarium: ideo vt ipsum attenuet: ꝛ eius expulsio fiat facilis. Et viscoso incisiuum est necessarium ideo vt inter ipsum ꝛ id cui adhesit penetret:ꝛ iter ea sepatōeꝫ faciat ꝛ vt ipꝫ i ꝑua secet frusta:qm̄ viscosuꝫ oppilat ꝑpterea q: adheret:ꝛ ꝑ ptiū suarꝫ ꝯtinuatōeꝫ. ¶ Opꝫ āt vt in resolōne grossi a duab⁹ ꝯtrarijs caueat reb⁹:qrū vna ē resolutio debilis q̄ in raritate materiei augmētū efficit ꝛ ipsius locum.

augmētat ita ꝙ ad resolutionē non pueniet: quare oppilationē augmētat. Et altera est resolutio fortissima qua eius subtile fit vapor ⁊ spissuȝ ipsius fit lapis. ☞ Cum ergo resolutio fortis est necessaria iuuetur lenificante subtili cū materia in qua nō sit grossities: sed sit in ea calor tēpatus qui iuuet in resoluendo totuȝ illud quod est oppilatū. ¶ Et ex oppilationibꝰ quidem peiores sunt oppilatōnes venaꝝ. Et deteriores eis sunt ille que sunt in arterijs. Et adhuc peiores sunt ille que in mēbris existunt principalibus. ☞ Ergo cum in aperitiuis stipticitas ⁊ subtilitas coniungentur erit melius: quoniam stipticitas remouebit a membro subtiliatiui grauamen.

¶ De medicationibus apostematum. Capitulum. 25.

Apostematum quedam sunt calida: quedam sunt frigida fluxa: ⁊ quedaȝ sunt frigida dura. Et ea iam diximus. ¶ Et ipsoꝝ quidem cause: aut sunt primitiue: aut antecedētes. ☞ Et antecedentes quidem sunt sicut repletio. ☞ Et primitiue sunt sicut casus: aut percussio: aut morsus. ☞ Quedam vero que sunt ex causis primitiuis: qñqȝ cum corporis resolutione se representant. Et qñqȝ eueniunt cum equalitate humoꝝ. ☞ Et ea quideȝ que sunt ꝓpter causas antecedentes aut primitiuas cum repletione corporis representata: Aut sunt in membris que principalibus sunt vicina: sicut euacuātia. Aut nō sunt. Et si non sunt nullo modo aliquid ex resoluentibꝰ est eis applicandum in principio. Immo membrum expellens est meliorandū: si ibi fuerit membrum expellens: aut totum corpus melioretur: si nō fuerit ibi membrū singulare quatenus ad ea perueniat quicquid refrenat ⁊ ad diuersuȝ trahit ⁊ stipticum efficit. Et tñ cum diuersitate illius membri fit attractio ad illud qđ in alio latere diuerso est posituȝ ꝓpter exercitiuȝ ipsius: aut ꝓpter rem ponderosam super ipsum delatam. nam multotiens a manu apostemosa trahit materia qñ cum alia res defert ponderosa ⁊ hora vna tenetur. ¶ Oportet aūt vt stiptica constrictiua repercussiua frigide cōplexiōis pure existāt si apāta fuerint acuta. ☞ Quod si apostemata fuerint frigida oꝫ ꝙ alicui sint admixta in quo virtus sit calida cum retētione sicut squinantū ⁊ blacte bizantie. ¶ Cum aūt maturare volueris minues retentiuū: ⁊ admiscebis ei qđ sit resolutiuum donec ad statum perueniat: tunc enim ipsa admiscenda erunt equaliter. ¶ Cum autem declinatio fuerit nō sit ibi nisi qđ resoluat ⁊ laxuȝ efficiat. ☞ Et oꝫ quidem vt illud qđ frigida fluxa resoluit sit abstergens ⁊ exiccans. Et hoc quidem plurimū inuenitur in calidis. ☞ Ea aūt que ꝓpter causas existunt primitiuas vbi nō est humoꝝ repletio: medicari debent in principio rei cum eis que fluxa faciant ⁊ resoluāt. Et si non: cuȝ eo qđ sit sicut illud quod primū medicatū fuit. ¶ Si vero mēbruȝ apostemosuȝ membri principalis emūtoriū fuerit: sicut loca glandosa in collo que sunt in circuitu auriū cerebri aut ascelle cordis: ⁊ inguina epatis: nullo modo erit ei applicandū aliquid qđ refrenet: nō iđ ꝙ hoc nō sit medicamētuȝ apostematū eoꝝ: qm̄ hoc est ipsoꝝ medicamentū: sꝫ qꝛ volumus ipsoruȝ

medicari apostemata: imo studiũ ad hoc impẽdere vt ea augmentem⁹ ⁊ materiã ad ipsa traham⁹. Et nõ curamus si malitia in mẽbro augmẽtata fuerit. Non enim curamus nisi de eo qd membro principali est melius. Et timemus ꝙ si materiã refrenauerimus redibit ad membrũ principale: ⁊ perueniemus inde ad illud qd emẽdare nõ poterimus. Quapropter volumus vt malitia in membrũ cadat ignobile: cuȝ principali contulerit membro ita vt studiũ impẽdamus in attrahẽdo materiã ad membruȝ ignobile: ⁊ facere vt ipsum apostemet. Et si nõ cuȝ alijs saltem cum ventosis ⁊ emplastris attractiuis acutis. ¶ Cũqȝ ad collectionem peruenerint: huiusmodi apostemata aut reliqua ab eis qñqȝ aperient per se aut maturationis adiutorio: ⁊ qñqȝ indigent maturatione ⁊ sectione simul. Maturatio vero cõpletur ex eo in quo cum calore existit oppilatio ⁊ glutinatio vt per ipsum calor retineat. Qui autem maturationem efficit cum aliquo qd sit sicut huiusmodi maturatiuũ: attẽdere debet: vt si viderit caloreȝ innatũ debileȝ ⁊ ꝙ membrũ iam declinet ad hoc vt corrũpatur: remoueat ab eo glutinosa ⁊ oppilatiua: ⁊ ponat apertiua: ⁊ scarificationẽ faciat profundaȝ. Deinde adhibeas medicinas in quibus existit resolutio ⁊ desiccatio: sicut de eis inuestigabim⁹ in libris particularibus. Multotiens preterea erit apostema ꝓfundũ: ⁊ erit nobis necessariũ trahere ad partem cutis: ⁊ si nõ cum alio saltem cũ ventosis ignitis. ¶ In apostemate autem duro qd status terminũ pertransiuit regula in ea est vt mollificet qñqȝ cum eo in quo existit caliditas ⁊ siccitas parua. Ideo ne qd ex eo spissum est ꝓpter multã resolutionem fiat lapis: immo totum ad resolutioneȝ preparetur. Postea super ipm resolutio fortior fiat. Deinde si timetur ex resolutione eius qd resoluit ne qd remansit lapis fiat: iterum ad mollificandũ ipsum scdo redeat: ⁊ incessanter fiat hoc donec totum finiatur inter mollificandi ⁊ resoluẽdi vices aliter vires. ¶ Inflata aũt apostemata curent ex eo qd calefacit subtilitate sue substantie: ꝓpterea vt vẽtositates resoluat ⁊ poros amplificet. nam causa in apostematibus inflatis est ventositas: grossities: ⁊ poroꝝ clausura. ¶ Studiũ quoqȝ est adhibendũ in prohibendo materiaȝ ex qua ventosus prouenit vapor. ¶ Ex apatibus pterea sunt que sunt vlcerosa: sicut formica: que sunt infrigidanda sicut flegmon: sed nõ sunt mollificãda. ⁊ si ꝓpterea ꝙ sunt apostemata sunt mollificãda: imo sunt siccanda: quoniaȝ accidens hoc iam supauit causam. accidens enim est vlcerositas de qua timetur ꝙ accidat aut ꝙ iam acciderit. Et vlcerositatis quideȝ medicamentũ est desiccatio: ⁊ res ei magis contraria est mollificatio. ¶ Occultoꝝ autẽ apatuȝ materia minorãda est flebotomia ⁊ ventris solutione. ¶ Et opȝ vt ea habens a balneo ⁊ vino ⁊ motibus corporeis ⁊ animalib⁹ supfluis sicut ira ⁊ sibi similibus caueat. Postea in principio rei adhibeat ei qd absqȝ nimia supfluitate repercutit: ⁊ ꝓprie si in membro fuerit qd sit sicut stomachus aut epar. ¶ Cumqȝ hora resoluendi affuerit non debes dimittere quin stipticas medicinas bonum habentes odorem admisceas: sicut in pcedentibus

tibi narrauimus. Et epar quidē ꝛ stomachus plus indigent hoc q̄ pulmo. ¶ Oportet p̄terea vt mollificātia subtilia q̄ istis adhibent̄ sint medicine in quib⁹ existit maturatio ꝛ sint apātibus ꝯferētes: sicut solatrū ꝛ casiafistula. Solatrū nāq̧ ꝓprietatē hꝫ resoluendi apāta calida que sunt occulta. ¶ Et ea quidē habenti nō est dandus cibus nisi subtilis. Et non in hora paroxismi si ibi fuerit. Neq̧ in principio sui: nisi pp multam debilitatē fiat. ¶ Cum autem sintoma supuenerit pp collectionē apātis interioris cum casu virtutis: in itinere mortis existit: qm̄ virtus nō sustentat̄ nisi nutrimento: ꝛ nutrimentum est res magis timorosa. Ergo si resolutū fuerit valde bonum erit. Qđ si aperta fuerint danda sunt eis que ea lauēt sicut aqua mellis ꝛ aqua zuccari. Postea dentur eis que suauiter maturēt cū siccitate. Postea in fine rei nō adhibeātur nisi exiccatiua. Et tu quidē scies hec ex libro q̄ pticulares egritudines colligit fm declarationē. ¶ Est p̄terea cū in apātibus occultis que sub ventre existunt ꝯtingit error: qm̄ qn̄ non sunt apāta sed rupture: existit in perforando ea timor. Et plerūq̧ apostema occultū nō existit in panniculo: sed in ipso intestino: ꝛ est in aperiendo ipsum timor.

¶ De sectione. Capitulum. 26.

Qui plagaz secare voluerit oportebit vt eius sectio incedat fm rugarum collectionē q̄ sunt interius in illo mēbro. Nisi fuerit tale qualis est frons: qm̄ si incisio incedet sicut ꝓcedunt rugaꝝ ipsius collectiones: incidet̄ musculus frontis: ꝛ cadet supciliū. Et similiter in mēbris rugaꝝ quaꝝ incessus diuersificat̄ ab icessu villoꝝ suoꝝ musculoꝝ. Opꝫ ergo vt sector ex anatomia sciat anatomiā neruoꝝ ꝛ venarum ꝛ arteriarum ne errore incidat aliquid ex eis. ¶ Et oꝫ etiam vt secum deferat multas ex medicinis sanguinē constringentibus ꝛ emplastris dolorem sedantibus ꝛ instrumētis que ad hoc ptineant. Habeat ergo secū qđ sit sicut medicina. B. ꝛ sic pilus leporis ꝛ tela aranee ꝛ albumen oui ꝛ ferramenta quibus aduritur. omnia enim hec sanguinis fluxū prohibent: siue ex errore ipsius ꝓueniat: siue necessario: ꝛ vt medicinas deferat que fluxa faciunt. ¶ Cūq̧ exiturā pforauerit ꝛ qđ i ea cōtinetur extraxerit: non debebit ei adhibere oleum neq̧ aquā neq̧ emplastrum in quo sit oleum neq̧ sepuꝫ superabundans sicut basilicon: immo aliquid qđ sit sicut emplastrū ex calcāto qđ apponat cum eo indigebit. Et desuper imponat spongiā in vino stiptico infusam.

¶ De egritudinibus corruptōnis membri ꝛ de incessiōe. Cap. 27.

Cum membrū ꝓpter malaꝫ cōplexionē cum materia aut sine materia corrūpitur: ꝛ nō ꝓfecerit ei scarisicatio: neq̧ epithimari ex eo qđ conferre cōsueuit de eis que in libris particularib⁹ dicta sunt: est necesse vt caro corrupta que est supra ip̄m remoueatur. Et melius quidem erit vt sit sine ferro si possibile fuerit: quoniam ferrum plerūq̧ inuenit tunicas musculoruꝫ ꝛ venarum pulsantinm periculose. ¶ Qđ si hoc nō contulerit: ꝛ corruptio iam in carne ꝓcesserit: necesse erit vt ipsa incidatur: ꝛ vt locus incisionis oleo feruente adurat̄; Ex hoc eniꝫ ꝓue-

nit securitas ab acuitate malitie ipsius: et restringitur sanguinis exitus: et nascuntur super incisionis locum caro et cutis extranea: non proportionalis: sed res que magis carni similis existit propter sui duritiē. ¶ Cūq3 incidendi voluntas affuerit: tenta prius erit imittenda in circuitu ossis voluendo donec qd sane teneatur reperiat. Et vbi dolor fit fortior cum tenta ibi immittitur: quoniā est terminus sanitatis. Et vbicunq3 inueneris laxitatem et retentionis debilitatē: totum erit ex collectione eius qd est incidendum. ¶ Quandoq3 autem perforatur illud qd circundat os quod vis incidere ita q foramina circundent ipsum. Ergo rumpetur per ipsum et incidetur: et quādoq3 serratur. ¶ Cumq3 hoc facere volueris separa inter incidentem et perforantem: et inter carnem vt nō redeat. ¶ Si ergo ipsum os qd est necesse incidere fuerit frustum eminens qd non possit aptari ita vt debet: neq3 sit in eius rectificatione fiducia: et timeatur ne corrumpatur et corrumpat illud quod est coram ipso sublevabimus carnem ab eo: aut scindendo: deinde ligādo et ad diuersitatem partis illius extendendo: aut alijs ingenijs que sensus demonstrat. Et separabimus inter ipsum et membrum nobile si ibi affuerit cum pannis qui ipsuz ab eo elongabunt: et postea incidemus. ¶ Et si os fuerit tale quale est os coxe: et fuerit magnum et neruis et arterijs et venis propinquū: et fuerit eius corruptio multa: oz medicus ab eo fugere absq3 ipsius incisione et scarificatione cum ferro vel igne.

¶ De medicatōibus solutionis ɔtinuitatis ipsoꝝ vlcerū. Cap. 28.

Solutio continuitatis in magnis membris medicatur equatione et ligatura cōueniente que in doctrina restaurationis dicta est. Et tibi in suo loco postea veniet cum quiete et comestione cibi conglutinatiui in quo habetur fiducia q ex ipso nutrimentum generatur cartilaginosum qd labia fracture claudat et in vnuz conducat sicut cibus qui fit de extremitatibus animalium. Impossibile enim est vt os restauretur et proprie in corporibus consistentiū nisi fm hunc modū: quoniā nullo modo redibit ad ɔtinuitatē. ¶ Et nos quidez de restauratione sermonem exquisitū loquemur in libris particularibus. ¶ Intentio autez in medicādo solutionē cōtinuitatis que in membris accidit mollibus est trium principioꝝ curā habere. Primuz eoꝝ est: quoniaz si causa fuerit fixa minusq oz: est retinere illud qd fluit et ɔstringere eius mām si ipsa fuerit currēs. Et scdm est fixurā ɔsolidare cū medicinis et cibis ɔueniētib9. Et tertiū ē putrefactōez phibē quātoplus fuerit possibile. ¶ Cūq3 ab vno triū te excusaueris redi ad cogitādū de duobus remouentib9. ¶ Tu vo iam scis qūo illō qd fluit retineat. ¶ Sz ɔsolidatio fit adiūgēdo labia si adiūgunt et exiccādo et comedēdo glutinatiua. ¶ Et scito q itētio in medicādo vlcera ē exiccatio. Qd ergo ex eis nōdū fuerit tm̄ exiccet. Et in illō qd ex eis putridū fuerit medicie acute corrosiue mittant: sicē calcātū et alegi et arsenicū et calx: q̄ si nō ɔtulerint necessari9 est ignis. Et medicina q̄ est cōposita ex flore eris et cera et oleo: qm̄ ipsa flore eris mundificat et phibet morsiōis supfluitatē oleo et cera. Ipsa ergo

in hac re medicina existit temperata. ¶ Et dicemus ꝙ omnia vlcera: aut sunt simplicia: aut composita. ¶ Et simplicia quidem cum fuerint parua ⁊ nil ex eorum humiditate corrodetur: tunc coniungenda erunt ipsoruz labia: ⁊ liganda custodiendo ne inter ipsa aliquid olei aut pulueris cadat: qm̄ consolidabuntur. Et similiter magnum de cuius substantia nil perditum fuerit ⁊ cuius vna pars alij applicari pōt. ¶ Magni vero cuius partes applicari non possunt siue sit fissura siue concauitas vel spatium plena sanie: ⁊ iam aliquid ex substantia membri perditum est: curatio est exiccatio. ¶ Si ergo illud qd̄ perditum est tantū fuerit cutis ⁊ necesse erit vt cicatricem inducat. Et hoc quidem ꝑ essentiam cum stipticis. Et per accidens quidē cum calidis cum ex eis par qd̄ sit adustum superponet̄ sicut alzegi ⁊ calcantuz: qm̄ magis iuuant in exiccando: ⁊ magis perducunt crustam. nam si multum fuerit corrodet ⁊ in vlceribus augmentum faciet. Si autem illud qd̄ perdituz fuit fuerit caro: sicut est in vlceribus ꝓfundis: nō erit festinandum in cicatrizando ea: immo primo erit studendum vt caro in eis nascatur. Et caro quidem nō generatur nisi ex eo cuius siccitas nō multuz graduz primū transcendit. ¶ Uerūtamen hic conditiones attendunt̄ de q̄bus cura est habenda. ¶ Et ex eis est consideratio dispōnis complexonis membri principalis: ⁊ complextionis vlceris. Quoniam si membruz in sui complexione fuerit multe humiditatis: ⁊ vlcus nō fuerit multe humiditatis: sufficiet siccitas pauca in ꝑrio gradu: qm̄ egritudo nō multum fuit elongata a natura membri. Sed si mēbruz fuerit siccū ⁊ vlcus humiditatis multe: erit necessarium illud qd̄ exiccet in secūdo gradu ⁊ tertio vt reducat ipsum ad suam naturalem complexionē. Et in temperatis quidem dispositio erit equanda. ¶ Et ex eis est cōsideratio complexionis totius corporis. Nam cū corpus fuerit multe siccitatis: ⁊ mēbrum augmentatū in humiditate fuerit temperatū ſm corpus equale ex temperamēto erit exiccanduz. Et similiter si corpus fuerit in humiditate augmentatū ⁊ mēbruz in siccitate. Et si ambo ad augmentū deueniunt: tunc si egressus fuerit ad humiditatē amplior exiccabit̄ siccitate. Et si fuerit ad siccitatē minori exiccabit̄ siccitate. ¶ Et ex eis est consideratio virtutis siccantiuz: qm̄ licet ex siccantibus carnē nasci facientibus exiccatio fortis nō queratur: sz exiccatio que sit talis qualis est illa que ꝓhibet materiā scilz sup̄fluam q̄ descendit ad mēbrum qd̄ sit aptum ad hoc vt carnis generatio fit ex ea multum: tamē ea querit̄ in siccantibus que nō sunt ad hoc vt caro per ipsaz generet̄ sz vt cicatrizatio fiat ꝑ ea. Ex eis eniz querit̄ vt sint plus abstergētia: ⁊ magis lauātia plusq̄ꝫ siccātia: ex quibus nō querit̄ nisi cicatrizatio ⁊ ꝯsolidatio ⁊ ꝯtinuatio. Et oēs q̄dem medicine que sine mordicatiōe desiccāt sunt ingrediētes in genus eaꝝ que carnē nasci faciunt. ¶ Omne p̄terea vlcus qd̄ in loco existit nō carnoso est inobediēs ad hoc vt cito medicetur. Et similiter rotūdum. ¶ Medicinis aūt siccantibꝰ ⁊ stipticis que in vlceribus occultis adhibent̄ sunt medicine mūdificantes: sicut mel. Et

medicine loco pprie: sicut diuretica medicinis vlcera instrumentorum vrine curātibus. ¶ Cūq3 cicatrizare voluerimus ponemus medicinas cum stipticitate sua viscosas: sicut terra sigillata. ¶ Et scito q quedaz sunt vlceris sanitatē phibētia: ex qbus est malitia cōplexionis mēbri quare studere debes vt ipsum rectifices. Et malitia cōplexionis sanguinis qui ad ipsum aduenit: quare succnrrere debes cum generatiōe bōi chimi. Et multitudo sanguinis q ad ipsuz fluit ⁊ humectat ipsum: cui succurrere debes cuz euacuatōe ⁊ subtiliatōe cibi ⁊ faciēdo vt exercitet si possibile fuerit. Et ossis corruptio qd est sub eo ⁊ qd ei transmittit saniem. Et hmōi qdem curatio nō est nisi ossis illius melioratio: ⁊ ipsius fricatio si fricatio totā ipsius corruptōez remouere poterit: ⁊ accipere ipsuz ⁊ incidere. ¶ Multotiēs pterea est necessariū medicāti vlcera vt secum deferat empl'a attractiua vt eis frusta ossium ⁊ res extranee carni infixe euellant. Et si nō: phibebūt vlcus meliorari. ¶ Vlcera quoq3 nutrimēto indigēt ppterea vt ꝯfortatio fiat. Et minoratōe nutrimenti ppterea vt saniei mā restringat. Et inter hec duo ꝯtraria existit diuersitas: qm̄ sanies debilitat: quare ꝯfortare necesse est ⁊ multiplicat: quare necesse est nutrimentuz phibere. Medicus ergo de hoc sollicit⁹ esse dz. ¶ Cūq3 vlcus in principio fuerit nō dz eger balneuz ingredi: neq3 ipsuz aqua tāgere calida: qm̄ attrahet ad ipsuz qd in apostemate augmentuz faciet. Sed cū vlcus geuerit ⁊ saniē fecerit: fortasse tunc facile fiet ei. ¶ Omne pterea vlcus qd cito reuertit postq̄ carne repletū est ꝯsiderari dz est in semita puenīēdi ad fistulaz: debes ergo semp intueri colorez saniei: ⁊ colorē labiorum vlceris. Et si pus multiplicabit sine multiplicatione nutrimēti est ibi alfase. ¶ Loqmur ergo nūc de curatione alfase. Et dicamus: qm̄ ppterea q alfase ē ꝯtinuitatis solutio aut infra cutem pfundā: māifestū est q opz vt eius medicamina sint fortiora q̄ ei⁹ qd discooptuz est. Et ppterea q multū sanguinis ad ipsum fluit est necessariuz illud qd illum resoluit. Verūtn̄ opz vt eius resolutio sit cum multa siccitate vt nō resoluat qd ibi subtile est: ⁊ faciat lapidē qd ibi spissum est. ¶ Cūq3 ex resolutione pfecerimus illud qd nobis necesse est debemus apponere consolidatiuū qd sit desiccatiuū: ne sit sanies in concauitate que exire nō valeat: ⁊ fiat lapis: ⁊ postea qualibet cā putrefiat: aut eradicet ⁊ redeat ꝯtinuitatis solutio. ¶ Cūq3 āt alfase fuerit pfundior: scarificabit loc⁹ vt medicamē magis penetret. ¶ In medicando aūt alfase ⁊ contusionē leuez fortasse sufficiet flebotomia. ¶ Quod si alfase fuerit in primis cum pcussione: medicet prius pcussio medicaminibus pcussiōi aptis donec sit possibile medicari alfase. ¶ Et alfase quidē si magna fuerit medicabit cuz siccātibus ¶ Et si fuerit parua vt punctura acus dimittat esse eius ipsi nature: si non fuerit venenosa pendēs: aut fuerit fortis doloris: aut si tetigerit neruū: ⁊ timeatur inde apostematis generatio ⁊ pulsatio. ¶ In contorsione aūt sufficit mollis ligatura: non dolorosa: ⁊ vt super ipsam ponantur medicamina contorsioni apta. ¶ In his autez que sunt sicut casus ⁊ per-

cussio necessaria est flebotomia ex parte diuersa. Et subtiliandũ est nutriens. Et dimittenda est caro: ⁊ que sunt sicut ipsa. Et regendus est ex apozimatibus ⁊ potionibus scriptis ad hoc in libris particularibus. Sermonem autem in solutionib⁹ ꝯtinuitatis factis in neruis ⁊ offib⁹ reseruabimus posterius ad libros particulares.

¶ De cauterizatione. Capitulum. 29.

Cauterizatio est medicamen valde vtile iuuans: ad ꝓhibendũ ne corruptio spargat̃: ⁊ ad ꝯfortandũ mẽbꝛuʒ cuius cõplexionẽ volumus rectificare: ⁊ ad resoluẽdum materias corruptas in mẽbro retẽtas: ⁊ ad restringẽdum sanguinis fluxum. ¶ Res vero qua cauterium fit melius est auruʒ. ¶ Et locus quidẽ qui cauterizat̃: aut est manifestus: ⁊ ponit̃ cauteriũ sup ipsum sensibiliter. Aut est ꝓfundus interi⁹ in mẽbro: sicut in naso: aut ore: aut in ano. Et hm̃oi qdem forma indiget sup quam ponatur: quod sit sicut tale: aut magra in aceto infusa. Postea ponant̃ super ipsam pãni aqua rosacea vehemẽter infrigidati aut succis aliqbus. Et mittatur in cãnalem ita vt locus cauterizãdus eius bucella fiat: deĩde imittat̃ cauteriũ ꝓpterea vt ad locũ ꝑueniat: ⁊ in circuitu nõ impediat: ⁊ ꝓpꝛie cuʒ cauteriũ subtilius fuerit q̃ forme vacuitas ne lateribus forme obuiet. ¶ Cauterizatoꝛ ꝑterea sibi cauere dʒ ne fortitudo cauterizatiõis ipsius ad neruos ꝑueniat: neqʒ ad cordas: neqʒ ad ligamẽta. ¶ Quod si ꝓp sanguineʒ qui fluit cauterizaueris oportebit vt cauterizatio sit fortis ideo vt crusta grossitiem habeat ⁊ spissitudinẽ ne cito cadat qm̃ ex casu cruste cauterizationis facte ꝓpterea vt carnem corruptã ꝓijcias: ⁊ vt sanguinis fluxus ꝓhibeat̃ ꝑuenitur ad malũ deterius eo qd̃ erat. ¶ Cũqʒ cauterizaueris ꝓpterea vt carnem corruptã ꝓijcias ⁊ terminuʒ sani scire volueris erit vbi dolet. Et fortasse necessariũ erit tibi cum carne cauterizare os qd̃ est sub ea: ⁊ supra ipsum morari donec tota ipsius destruatur corruptio. ¶ Cũ ergo fuerit quod sit sicut craneum subtiliter ipsam operare ita vt cerebrum non ebulliat neqʒ ipsius panniculi corrugentur. Et in alio osse ab ipso non cures perquirere.

¶ De sedatione doloꝛes. Capitulum. 30.

Iam sciuisti doloꝝ causas in duaꝝ cõpꝛehendi diuisionibus scilʒ mutatione cõplexionis subito: ⁊ solutione continuitatis. Postea sciuisti q̃ postremũ diuisionis eaꝝ peruenit ad malitiã cõplexionis calide: aut frigide: aut humide: aut sicce absqʒ materia: aut cum materia chimosa: aut ad vẽtositatem: aut apã. ¶ Doloꝛis ergo sedatio ex contrarietate haruʒ causaꝝ erit. Et iam sciuisti qualiter vniuscuiusqʒ eaꝝ cõtrariũ sit. Et sciuisti qũo malitia cõplexionis ⁊ apostema ⁊ vẽtositas medicent̃. ¶ Et oĩs qdẽ doloꝛ q fit fortioꝛ interficit qm̃ ex eo in pꝛimis accidit frigiditas coꝛpoꝛis ⁊ tremoꝛ: postea fit pulsus paruus: deinde destruit̃: ⁊ postea moꝛit̃. ¶ Et ad summũ id qd̃ doloꝛes sedat ẽ: aut id

qđ cōplexionē mutat. Aut qđ resoluit māṁ. Aut qđ stupefacit. Et stu-
pefaciēs qdē remouet dolorē q̄m destruit sensum: mēbri eius vero sen-
sum nō aufert nisi ꝑpter vnam duaꝝ causaꝝ: aut pp multā infrigida-
tionem: aut pp multā ventositatē que est in ipso cōtraria virtuti illius
membri. ¶ Ea quoqꝫ que fluxa faciunt sunt ex summa eoꝝ que molli-
ter resoluūt: qualia sunt anetū: ⁊ semen lini: ⁊ mellilotū: ⁊ cāmomilla: ⁊
semina apij: ⁊ amigdale amare: ⁊ oīs res in primo gradu calida: ⁊ pro-
prie q̄n fuerit cum ea glutinādi potētia: sicut gummi prunoꝝ: ⁊ amilū:
⁊ cerusa: ⁊ crocus: ⁊ laudanū: ⁊ altea: ⁊ amomū: ⁊ caules: ⁊ napi: ⁊ apo
zima eoꝝ: ⁊ adipes: ⁊ isopꝰ ceratus: ⁊ olera: sicut dicemus in antidota-
rio: ⁊ ventrē soluētia ⁊ euacuātia quocūqꝫ mō fuerint sunt istiusmodi.
¶ Et fluxa quidē faciētia sunt danda post euacuātia: si necessariū fue-
rit euacuare donec māṁ restringas que ad mēbruꝫ descēdit: ⁊ ēt illud
totū qđ apostema maturat aut qđ ea aperit. ¶ Oībus aūt stupefacien-
tibus fortius est opiū. Et ex eis sunt poma mādragore: ⁊ eius semen: ⁊
cortices radicis ipsius: ⁊ papauer: ⁊ bengi: ⁊ iusquiamum: ⁊ solatrum
putrefaciens: ⁊ semen lactucaꝝ: ⁊ ex eis sunt nix ⁊ aqua frigida. ¶ In
doloribus ꝑterea multotiēs accidit error: q̄m eoꝝ cause erunt extrin-
sece: sicut calor: aut frigus: aut ceruicalis eminētia: aut loci corruptio:
aut casus qui fit in ebrietate: aut alia ab his: ⁊ querunt eoꝝ cause in cor
pore. Et ꝓuenit error. Quapropter scire debes hoc ⁊ cognoscere: si est
ibi repletio aut nō: ⁊ si sunt ibi cause repletionis nate. Quandoqꝫ ēt
causa aduenit exterius deinde interius fit māsiua: sicut cuꝫ aliquis bi
bit aquam frigidaꝫ ⁊ accidit ei fortis dolor in parte stomachi ⁊ epatis.
¶ Et multotiens quideꝫ non est multū necessaria euacuatio ⁊ sibi simi
lia: quoniam sepe sufficit sibi balneū ⁊ fortis somnus in eo. Et sicut qui
comedit rem calidam ⁊ infert ei forteꝫ capitis doloē: ⁊ sufficit ei aquā
infrigidatam bibere. ¶ Et quandoqꝫ est res in qua fiducia est ꝙ dolor
ea remoueatur vt tarde operans ita ꝙ dolor ille vsqꝫ ad horam illam
tollerari non potest: sicut euacuatio materiei dolorem facientis colice
retente in villis intestinorum: aut cito operans est sed ex ea timetur fi-
nis vehementer malus: sicut stupefactio membri dolentis in colica cuꝫ
medicinis que hoc operari solēt ⁊ fit medicus in hoc ambiguꝰ. ¶ De-
bet ergo bone mensurationis fortitudinem habere: vt sciat quod duo-
rum temporum sit longius: aut tempus fixionis virtutis: aut tempus
doloris. Et etiam que duarum rerum sit ei deterior: an dolor: an malus
finis qui ex stupidatione timetur: vt eligat studiuꝫ ei impendere quod
magis est impediens. Fortasse enim si dolor remanserit fortitudine sui
⁊ e magnitudine interficiet. Et stipulatio forsitan non interficiet: licet
ex alia parte impediat: cuius impedimentum fortasse corrigere pote-
ris: ⁊ redibit forsitan: ⁊ tu redibis medicina conueniente. ¶ Et pre-
ter hoc totum stupefaciens complexionem considerare debes: ⁊ ipsius
qualitatem: ⁊ vt quod ex eo est facilius dones: ⁊ vt tribuas id quod
est cum suis tyriacis compositum: nisi res fuerit maxia que forti in

digeat stupefactōe. ¶ Sunt preterea mēbra de quibus nō curamus ⁊ si eis supponas narcotica: qm̄ non inde ad vehemēter maluz finem perueniunt: sicut dentes cū ei apponit̃ stupefactiuū. Et fortasse qdem etiam bibere erit melius in̄ huiusmodi sicut bibere qd̄ stupefaciat pp dolorez oculi: qm̄ ex h̄ minor malitia prouenit oculo ꝙ̄ vt interius ponatur. Et fortasse facile erit corrigere malitiaz q̄ ex potu alijs accidit membris in eo aūt qd̄ est sicut colica magnificat̃ malus finis qm̄ mām augmentat frigus ⁊ cōgelationē ⁊ clausuraz. ¶ Amplius stupefaciētia plerūqꝫ sedant dolorē: propterea ꝙ dormire faciūt: qm̄ somnus est vna ex causis ipsius sedationis doloris: ⁊ proprie qn̄ cū eo facta fuerit fames: ⁊ in dolore materiali. ¶ Et stupefaciētia qdem composita quoꝝ fortitudines alie debilitant medicine sicut tyriaca: sunt magis secura: quēadmodū filoniuz: ⁊ trocisci qbus nomē ponitur ternarij: sed eoꝝ stupefactio est debilior. Qd̄ aūt ex eis est recens maioris est stupefactionis. Et in antiquo fere nulla stupefactio ⁊ qd̄ est mediū. ¶ Et ex doloribus quidē qui sunt multe fortitudinis ⁊ sunt ad medicandū faciles in quibusdā horis sicut dolores ventosi: qm̄ quādoqꝫ sedant̃ ⁊ sufficit vt sup eos aqua calida euacuet̃. Uerūtamē in hoc timor existit: vn̄ ab eo tibi cauere debes: qm̄ plerūqꝫ cā erit apostema ⁊ existimabit̃ ꝙ sit vētositas. Et si fortasse factum fuerit ei embroca ex aqua calida ⁊ precipue in sui p̄ncipio ei affert magnū maluz. Et preter hoc qn̄qꝫ impedimētuz ventose efficit cū ventositatē resoluere nō poterit: ⁊ in quātitate ipsius spatij augmētum faciet. ¶ Et vaporationes ēt sunt ex medicationibus ventositatū. Et ex eis qdem melior est cū qua est id qd̄ exiccat sicut miliū: nisi in mēbro fuerit qd̄ illud tollerare nō valet: sicut oculus. Fiat ergo tūc vaporatio cū panis. Ex vaporationib⁹ ēt sunt q̄ cū oleo calefacto fiunt. Et ex vaporationibus quidē fortibus est vt oroboꝝ farina cū aceto coquatur ⁊ postea siccetur: ⁊ fiat ex eo vaporatio. Et minor cā ea est vt furfur coquat̃ sicut hoc. Salis aūt vapor est pungitiuus. Sed milij est melior ⁊ debilior. Et plerūqꝫ ēt fit vaporatio ex aqua in vase posita q̄ est incolumis ⁊ leuis: sed opationē efficiet quā nominauimus si illud nō fuerit obseruatū. Uentose ēt cum igne sunt istiusmodi ⁊ sunt fortes in sedando dolorez ventosuz. Et si eas iteruz adhibueris: dolor penitus destruetur. Uerūtamen plerūqꝫ ex eis accidit illud qd̄ prouenit ex eo qd̄ diximus. Ex sedantibus preterea dolorem est molliter longo tempore incedere pp illud qd̄ in ipso existit ex virtute faciēdi fluxa. Et similiter adipes subtiles noti: ⁊ olea q̄ nominauimus: ⁊ dulcis cantilena: ⁊ proprie cum ex ea prouocatur somnus. Et occupari in eo quod gaudium efficit: doloris vehementiam sedat.

¶ In quo precipit̃ a quibus curationibus incipiamus. Capi. 31.

Cum multe coniungunt̃ egritudines ab ea incipere debemus in qua vna harum trium ꝓprietas existit. ¶ Una earum est ꝙ alia sanari nō potest anteꝙ̄ ipsa sanetur: sicut apostema ⁊ vlcus cū coniunguntur. Medicamur enim apostema donec cōplexionis malitia q̄ cuz

o venit remoueatur absq3 cuius sanatione vlcus sanari non potest: po
ea medicamur vlcus. ¶ Et secunda earum est cum vna egritudo cau
a fuerit alterius: sicut cũ accidit oppilatio ⁊ febris. Medicamur eni3
ppilationem prius: deinde febrem. Et si nobis necessariu3 fuerit op
ilationem aperire cum eo in quo aliqua existit caliditas non curabi
nus de febre. Et medicamur quidem pulmonis apostema cum desicca
luis ⁊ non curabimus de febre: quoniam impossibile est vt febris re
noueatur causa ipsius remanente. Et cause quidem eius sanatio est
xiccatio que febri nocumentum facit. ¶ Tertia vero cum fuerit vna
arum de qua maior sollicitudo sit habenda: sicut si coniungatur sino
hus ⁊ paralysis. Medicamur eni3 sinochum extinguendo ⁊ fleboto
mando: ⁊ de paralysi non curabimus. ¶ Cum autem egritudo ⁊ acci
dens coniunguntur: a sanatione egritudinis incipiemus. Et si accidẽs
superauerit tunc accidentis curam habebimus ⁊ egritudinem nõ con
siderabimus: sicut in colica damus stupefaciẽtia: propterea vt doloris
fortitudo remouoatur: licet ipsi colice impedimentu3 faciat. Et cum
hoc quandoq3 tardamus quod facere debebamus: propter stomachi
debilitatem: aut propter ventris fluxum qui precessit: aut propter pre
sentem nauseam. Et quandoq3 nõ tardamus sed operamur: ⁊ tamẽ nõ
totam remouemus causam: sicut in egritudine spasmi. non enim totũ
expellimus humorem: imo ex eo aliquid dimittimus vt ipsum spasmo
sus remoueat motus ne humorem resoluat naturalem.

¶ Operationis sigillatio ⁊ gratiarum actio.

Sit qualitas huius nostri sermonis compẽdiosi de principijs vni
uersalibus doctrine medicinalis sufficiens. ¶ Deinceps autem
laboremus vt de simplicibus medicinis librum componamus si deus
voluerit. Et ipse quidem nos iuuabit: cui sint grates ẽm sui inumera
biles misericordias.

Finis.

¶ Expletus est liber primus canonis: quem princeps
Aboali Abinsceni de Medicina edidit.

¶ Liber canonis Quartus incipit de egritudinibns particularibus que cũ accidunt non appropriantur vni mem bro: continens septem Fen.

¶ Fen Prima est de febribus: ⁊ continet quattuor tractatus.

¶ Tractat⁹ Primus de febre ephimera.

¶ De diffinitiōe febris ⁊ generibus febris. Capitulū primū.

Ebris est calor extraneus accensus in corde: ⁊ ꝓcedēs ab eo mediātibus spiritu ⁊ sanguine ꝑ arterias ⁊ venas in totū corpus: ⁊ inflāmatur in eo inflāmatōe que nocet operationibus naturalib⁹: non sicut caliditas ire ⁊ laboris cū nō vltimatꝛ: ⁊ īpedit opationem ita vt retineatꝛ. ¶ Et sunt qdā hoīuʒ q diuidunt febres in duas diuisiōes prīas. s. in febrē egritudīnē: ⁊ in febrē accidēs. Et ponūt febres apatū de genē febris accidentis. ¶ Et intētio qdē sermonis eoꝝ est ꝙ febris egritudinalis est illa iter quā ⁊ cām que nō est egritudo non est mediū: sicut febris putredinis. Putredo eniʒ est cā eius absqꝫ medio. Et nō est putredo in seipsa egritudo: īmo est cā egritudinis. Febris vero apostematis est accidens apostemati existens dum est apostema sequens ipsum: ⁊ apostema est egritudo in seipso. ¶ Et contradicenti quidem inest vt dicat. Quoniam si propterea ꝙ febris apostematis sequitur caliditatem eius ⁊ sequitꝛ ex dolore ipsius est simile vt sit febris accidens: tūc oportet vt sit plurimū febrium ephimerarum accidens. Et si ipsa sequitur putredinē que est in apostemate: tunc apostema non est causa ipo. Causa igitur eius que est essentialis est putredo: ⁊ apostema non est causa eius nisi per accidens. Et dicemus ꝙ non significauerunt per febreʒ accidens hoc: īmo non intellexerunt per eam nisi ꝙ ipsa sequitur apostema hoc: ⁊ inueniunt eam per inuentioneʒ apostematis. Similiter ergo est dispositio febrium putredinis per comparationē ad putredinem. Uerum occupatio in huiusmodi cōtradictionibus est illud quod non cōfert in scientia medicine aliquid ⁊ facit medicum procedere ex arte sua ad ingsitiones: que fortasse impediunt ipsum ab arte sua. Procedamus ergo ſm id quod consuetum est. ¶ Dicamus ergo ꝙ propterea febres apostematum ⁊ oppilationuʒ sunt febres accidentes: ⁊ alie febres sunt egri

adines: tunc conueniens est vt dicamus. Quoniam propterea ꝙ om/
ia que sunt in corpore hominis sunt tria genera scilicet Membra con
inentia illud quod est in eis de humiditatibus ⁊ spiritibus: quorum
ōparatio est comparatio parietum balnei. Et humiditas recondita. ⁊
ius cōparatio est ꝯparatio aque balnei. Et spiritus animalis vitalis ⁊
aturalis ⁊ vapores effusi. ⁊ comparatio eorum est comparatio aeris
balnei. Et aer balnei quando infrigidatur illud quod est vicinū ei non
oportet vt ipse extinguaꝛ: imo possibile est vt remaneat ⁊ redeat: ⁊ cale
faciat illud quod ei vicinum est. Similiter est vnum istorum trium ge/
nerum extra quod non inuenitur in homine genus corporeum. ¶ Naꝫ
si accendatur febris in membris radicalibus accensione prima sicut ac/
cenditur adustio. verbigratia. vt in parietibus balnei: aut p follem fer/
rarij: aut per ollam coci: tunc illud genus febrium nominatur febris
ethica. ¶ Et si accendiꝛ febris accēsiōe pria in hūorib⁹: deinde accēdaꝛ
ex eis in mēbris sicut accidit vt effundaꝛ aqua calida in balneo ⁊ igniā
tur latera eius causa ei⁹: aut ius calidū in olla vt accēdaꝛ olla cā eius:
tunc illud genus febrium nominatur febris humoris. ¶ Et si accenda
tur febris accensione sua prima in spiritibus ⁊ vaporibus: deinde ac/
cendatur ex eis in membris ⁊ humoribus: sicut accidit vt perueniat ad
balneum aer ignis qui accendatur in eo: ⁊ calefaciat aerem eius ⁊ per/
ueniat ad aquam ⁊ parietes: tunc genus illud febris nominatur febris
ephimera: quoniam est accensa in re subtili que resoluitur cum veloci/
tate: Et raro pertransit diem cum nocte sua nisi conuertatur ad ge/
nus illud febrium. ¶ Hec ergo diuisio febrium est per modum propin/
quum diuisioni euenienti per differentias. ¶ Et diuiduntur febres
alio modo. Dicitur eniꝫ ꝙ de febribus sunt febres acute. Et de eis sunt
non acute. Et de eis sunt cronice. Et de eis sunt non cronice. Et de eis
sunt nocturne. Et de eis sunt diurne. Et de eis sunt salubres recte.
Et de eis sunt habentes accidentia horribilia. Et de eis sunt dimitten/
tes. Et de eis sunt inseparabiles. Et de eis inseparabilibus sunt que/
dam quibus sunt remissiones. Et de eis sunt quibus sunt itensiones.
Et de eis sunt quib⁹ sunt exfortiatiōes. Et de eis sunt similes. Et de eis
sunt frigide habentes rigorem aut horripilationem. Et de eis sunt ca/
lide. Et de eis sunt simplices. Et de eis sunt composite.

¶ De preparatis ad febres. Capitulum. 2.

Dixerunt quidam ꝙ corpora vehementius preparata ad febres
sunt corpora calida ⁊ humida ⁊ proprie cum humiditas est for/
tior caliditate. Et isti quidem sunt fetidi sudoris ⁊ vrine ⁊ egestionis.
¶ Et corpora calida ⁊ sicca iterum sunt preparata ad febres calidas.
¶ Et incipiunt prius ephimere: deinde festināt ad putredinem ⁊ adu/
stionem. ¶ Et qn̄qꝫ faciunt cadere in ethicaꝫ. ¶ Et sequūtur ea ambo q̄
equanꝛ in humiditate ⁊ siccitate ⁊ dominaꝛ caliditas. ¶ Et ista sunt de

genere eorũ in quibus incipit febris vaporis calidi: deinde pmutat ad febrem humor. ꝑ Postea illa in qb⁹ equant calor ⁊ frigus ⁊ multiplicat humiditas. Et istis quidem febres putredinis accidũt secundum plurimum incipientes. ¶ Et corpora frigida ⁊ humida: ⁊ frigida ⁊ sicca sunt longinquiora corpora a febribus ⁊ proprie ab ephimera.

¶ De horis febrium. Capi. 3.

Febrium hore sunt sicut reliquarum egritudinum principiũ ⁊ augmentum: ⁊ status apud vltimum: ⁊ declinatio. Et sunt quandoqꝫ particulares cause cuiusqꝫ paroxismi. ꝑ Et timor est a principio vsqꝫ ad statum. Apud declinationem vero non moritur eger ex ipsa febre: nisi per id quod dicemus de causa communiter. ¶ Et principium quidem est hora qua calor naturalis prefocatur a materia submersa in membro tandiu donec non appareat maturationi aut diuersitati eius contrarie maturationi vestigium. Et principium quidem est inuentum in omni egritudine. Uerum qnandoqꝫ occultatur: sicut est eius occultatio in sinocho ⁊ epilepsia ⁊ apoplexia. Et quandoqꝫ principium est occultum paucorum accidentium ⁊ existimatur ꝙ non sit principium in ea. Et similiter quandoqꝫ in die primo febrium acutarum videntur nubes: ⁊ signum maturitatis: ⁊ existimatur ꝙ non sit ei principiũ: ⁊ nõ est ita. ¶ Et augmentum quidē est hora in qua commouetur caliditas innata ad resistendum materiei motu manifesto: ⁊ apparent signa digestionis: aut signa contraria digestioni. ¶ Et status est hora in qua vehemens est pugna inter naturam ⁊ materiam: ⁊ apparet victoria vnius ambarum earum super aliam ⁊ est hora pugne. Et eius spatium est in habentibus paroxismos acutos paroxismus vnus. Et non cognoscitur nisi per illum qui sequitur ipsum: aut duo paroxismi. Et cognoscit in tertio eius ideo ꝙ nõ addit super illos ambos in pluribus: nisi egritudinibus macronoxijs. Fortasse enim assimilantur paroxismi plures in omnibus iudicijs suis. Et illic apud statum completur vestigiũ digestionis aut contrarij eius. ¶ Et declinatio quidem est hora in qua calor innatus iam dominatur materiei ⁊ vincit eam: ⁊ existit in congregationis eius separatione. s. rei post rem: ⁊ tunc alleuiatur caliditas caloris occulti: ⁊ expellitur ad extremitates donec resoluitur ⁊ multotiēs ingrossatur. ¶ Et status quidem diuersificatur in egritudinibus. Egritudinum enim valde acutarũ longinquior status est vsqꝫ ad quattuor dies. Et febres ephimere sunt de hac summa: verũtamen ipse nõ numerantur acute: quoniam non sufficit in acutate egritudinis vt sit status eius proximus: immo sit de egritudinibus habentibus timorem. Et sequuntur eas febres acute absolute nõ valde: ⁊ sunt ille quarũ status puenit vsqꝫ ad. 14. dies: ⁊ qđ est supra id. ¶ Et cognitio quidē egritudinum acutarum in ordinibus suis ⁊ cronicarum est iuuatiua in regimine cibi egri sm ꝙ dicimus in sequentibus. ¶ Et plures quidem febriũ complent principium ⁊ augmentum ⁊ statum in paroxismo vno: ⁊ faciunt paroxismum alium declinando. ¶ Et febres quidem diuersificā

tur in his temporibus. Et de eis quidem sunt quarum augmentum prolongatur. Et de eis sunt quarum declinatio prolongatur.

¶ De cognitione horaꝝ vniuersaliū egritudinis ꝛ ꝓprie status. Ca. 4.

COgnitio horarum egritudinis vniuersaliuȝ quandoqȝ est ex specie egritudinis. Nam spasmus siccus: ꝛ epilepsia: ꝛ apoplexia ꝛ squinantia sunt ex acutis valde. Et tertiana pura ꝛ causon ð acutis nō valde. Et quartana ꝛ paralysis de macronoxijs. ¶ Et quādoqȝ ex motu egritudinis. Nam si paroxismi sunt breues significant ꝙ status est propinquus: sicut tertiana pura. Tempus eniȝ paroxismorum eius est ex tribus horis vsqȝ ad. 14. horas. Et si sint prolixi significant ꝙ materia est grossa: ꝛ status longinquus sicut in tertiana non pura. Et si fuerint illic paroxismi: immo materia eius fuerit acuta sicut synochi tunc egritudo erit acuta. Et si fuerint signa eius signa materie frigide grosse: aut decliuis ad grossitudineȝ: tunc egritudo erit non acuta. Et si remanserit cum dispositione sua: tunc egritudo non erit illius acuitatis. ¶ Et quandoqȝ est ex virtute egri cui velociter aduenit debilitas: quare est egritudo acuta. Aut non apparet illud: ꝛ est egritudo non acuta. ¶ Et quandoqȝ est ex etate ꝛ tempore. Nam in tempore calido ꝛ etate calida festinat status egritudinū. Et in temporibus frigidis ꝛ etatibꝰ frigidis tardat status egritudinū. Et similiter ē dispositio regionū. ¶ Et ex pulsu. Naȝ si est velox frequēs magnus: tūc egritudo ē ad acuitatē decliuis. Et si nō: tunc nō est acuta. ¶ Et ex rigore. Nā si est prolixi spacij: tunc egritudo est decliuis ad ꝓlixitatē. Et si est breuis spatij: tūc egritudo ad acuitatē tendit. Et quādo nullo modo est rigor: tūc abbreuiat eius extensio. ¶ Et cognoscunt hore egritudinis quādoqȝ ex ꝑte horaꝝ paroxismoꝝ. Nam si fuerint ꝓcedentes secundū antecessionem superfluentē ita vt vnus antecedat sup̄fluitatē alterius tendēs ad additionē: tunc egritudo erit in augmēto: quoniā de egritudinibus sunt que currūt vsqȝ ad fineȝ horaꝝ suaꝝ secundū augmentū: ꝛ sunt quādoqȝ de genere tertiane ꝛ de genere assidue. Si aūt steterit añcessio ꝛ steterint sup̄fluitates: tūc sine dubio erit egritudo in statu. Et seruās horam vnam est longi spacij. Et si postponunt tūc egritudo est in declinatōe. Et similiter cognoscit dispositio horaꝝ ex augmēto accidētiuȝ febris ꝛ statione coꝝ ꝛ declinatōe ipsoꝝ. ¶ Et ex additōe paroxismoꝝ eius in longitudine ꝛ breuiatōe ipsoꝝ: ꝛ fortasse diuersificant ꝛ nō assimilant. ¶ Et quādoqȝ cognoscunt ex dispositione euacuationū. Naȝ cuȝ accidit in paroxismo aliquo sudor aut vētris fluxus: ꝛ paroxismus secundus qui est post ipsuȝ est in similitudine vehemētie primi ꝛ fortitudine eius aut supra ipsaȝ: tūc euacuatio eius est ꝓpter multitudinem: non propter fortitudinē: ꝛ egritudo iudicat longa. ¶ Et quandoqȝ cognoscuntur ex parte digestionis ꝛ contrarij digestionis secundū ꝙ diximꝰ Verbigratia cū apparet sputū cum digestione aliqua: aut vrina in qua est nubes aliqua: tunc est principium augmenti. Deinde quādoqȝ multiplicatur illud ꝛ apparet aut contrariū eius: tunc est status. Et iteruȝ

quando apparet digestio aut contrarium eius velociter ex sputo aut nube: tunc scias ꝙ status est propinquus. Et si tardat: tunc scias ꝙ status est longinquus.

¶ Cognitio autez horaꝝ particulariuz sic accipit. ¶ Nam hora principij paroxismi est hora in qua coartat pulsus: ⁊ tu iaz sciuisti intentõez eius. Et plumbeus fit color extremitatuz ⁊ infrigidant extrema ⁊ proprie extremitas auris ⁊ nasi vsqꝫ ad horam in qua sentit sparsio caliditatis. Et quandoqꝫ associantur principio alteratio coloris ⁊ pigritia ⁊ angustia ⁊ tarditas motuũ ⁊ profunditas somni ⁊ mollificatio palpebraruz: ⁊ grauitas sermonis ⁊ horripilatio inter spatulas ⁊ dorsuz: ⁊ fortasse accidit in eo rigor fortis. Et quandoqꝫ accidit cursus saliue: ⁊ saltus temporum: ⁊ tinnitus aurium: ⁊ sternutatio: ⁊ commotio membrorum corporis. Et vehementius quidem debilitatur virtus propter debilitatem que est in principio aut statu. ¶ Et hore augmenti medietas prima est hora in qua pulsus icipit apparere ⁊ magnificari ⁊ velox fieri: ⁊ spargitur calor in toto corpore secundum equalitatem. Et medietas eius altera est hora in qua non cessat hec caliditas sparsa cuz equalitate augmentari. ¶ Et hora status est hora in qua remanet caliditas sparsa cum equalitate ⁊ accidentia cum dispositione sua: ⁊ pulsus fit maior q̃ vnq̃: ⁊ fit vehementius velox ⁊ frequens. ¶ Et hora declinationis est hora in qua incipit diminutio: ⁊ incipit pulsus temperari ⁊ equatur. Deinde illa in qua incipit corpus sudare ⁊ perducit ad eradicationem. ¶ Et multotiens quidem accidit apud mortem dispositio que est sicut declinatio: ⁊ est quasi eger euaserit: ⁊ non oportet vt tu occuperis in hoc immo cognoscas dispositionem pulsus ⁊ an magnificet ⁊ fortis fiat. ¶ Et si tibi videtur ponam tibi exemplum de tertiana. Attende ergo ꝙ cum tertiana in pluribus dispositionibus incipit horripilatio: deinde frigus ⁊ rigor: postea sedatur rigor ⁊ minoratur frigus: ⁊ incipit calefactio: postea equatur calefactio: deide additur: postea stat: deinde incipit minui vsquequo eradicetur. ¶ Et scias ꝙ egritudo quandoqꝫ prolongatur: aut propter multitudinem materiei. Aut propter grossitiem eius. Aut propter frigus eius. Et quandoqꝫ adiuuant ad illud tempus frigidum: ⁊ regio frigida: ⁊ etas frigida: ⁊ debilitas caloris innati: ⁊ soliditas corporis.

¶ De sermone vniuersali de febribus ephimeris. Capi. 5.

Cause omniuz specieꝝ febris ephimere sunt cãe ꝑmitiue calefaciẽtes essentialiter: ⁊ calefacientes per accidens: de summa occurrẽtium ⁊ assumptorum .s. in cibo ⁊ in potu: ⁊ passionum corporearũ ⁊ animalium: ⁊ ex doloribus ⁊ apostematibus apparentibus: ⁊ sunt de eis ex oppilationibus quarum causa non est primitiua. Et non proueniũt cause earum cum vehementia sua ad hoc vt pertranseat illud quod inflámat spiritum. nam si pertranseant illud: faciunt eadem in ethica:

ut in speciem febrium humorum quam dicemus. Cause enim primiti/
e plerumq; mouent antecedentes. Quod si mouerint eas ad putredi
em:erunt febres putredinis. Et sunt quidam hominum qui existimāt
ꝙ febris ephimera non fit nisi ex labore spiritus ⁊ corporis: ⁊ illud est
rror. ¶ Et iste quidem fe. ſm plurimum recedunt in die vno: ⁊ raro p/
ranseunt tertium diem. Nam si pertranseant illam quantitatem:exi/
imatur de esse earum ꝙ ipse permutantur. Et intentio quidez permu
ationis est ꝙ retentio caliditatis pertransit spiritum: aut ad corpus
ut humorem. Licet sint de hominibus qui dicant ꝙ ipsa quandoq; re
nanet sex diebus: ⁊ consumitur integra consumptione: cui non esset si/
nilis si permutaretur ad genus aliud. ¶ Et hec quidem fe. est facilis
urationis: ⁊ difficilis cognitionis. Et similiter principiuz ethice. ¶ Et
homines quidem velocius cadentes in fe. ephimeras: ⁊ qui vehemen/
ius leduntur ab eis si erretur in eis: sunt illi in quibus calor ⁊ siccitas
unt magis vincentes: quoniam perueniunt velocitet ad ethicam ⁊ ter
ianam. Deinde illi in quibus calo est plus. Deinde illi in quib⁹ ē plus
iccitas. Et cum illi qui habet complexionem siccam ⁊ calidam accidit
fames ⁊ aduenīunt cum ea vigilia ⁊ labor animalis ⁊ labor corporeus
festinat ad ipsum fe. ephimera cum horipilatione quadam. Quod si
non succurratur ⁊ cibetur statim festinabit ad ipsum fe. putredinis.

¶ De signis proprijs febrium ephimerarum distinguen/
tibus eas ab alijs. Capi. 6.

De proprietatibus earum est ꝙ ipse non fiunt a causis anteceden/
tibus. ꝓ Neq; incipiunt cum coartatione. Et est ꝙ ipse non inci/
piunt ſm plurimum cum rigore ⁊ frigore extremitatum ⁊ profundatio
ne caliditatis ⁊ declinatione ad pigritiam ⁊ somnum ⁊ submersionem
pulsus ⁊ subtilitatem eius ⁊ diuersitatem eius ⁊ prauitatez ipsius. Im
mo fortasse accidit in principio earum similitudo frigoris ⁊ horipila/
tionis ⁊ punctio cuius causa est vapor chimi mali ⁊ remouetur veloci/
ter. Et accidit: sed raro rigor propter multitudinem vaporum ledentiū
lacertos propter punctionem suam superflua multitudine. ꝓ Et est ei⁹
inflammatio non mordicatiua aspersa: immo bona sicut caliditas cor/
poris laborantis ⁊ ebrij. ꝓ Et cum est vrina in primo die digesta ⁊ pul/
sus bonus: tunc iudica ꝙ est fe. ephimera. Et illud ideo quoniam vrina
non alteratur in ea inquantum ipsa est ephimera. Et est sedimen eius
digestum non decliue ad colorem humoris. Et quandoq; nubes eius
pendens. Et quandoq; est natās boni coloris. Et quandoq; accidit vt
non equetur color eius tamen eius substantia est equalis ⁊ non altera/
tur color eius: nisi propter id quod associatur ei de causa alterationis
vrine quāuis non sit illic fe. ephimera ex eo quod dicemus in tertiana
⁊ similibus ei. ꝓ Et pulsus est decliuis ad spissitudinem ⁊ fortitudinez
⁊ magnitudinem: nisi in ea que est a passionibus debilitantibus: ⁊ nisi
fuerit in stomacho humor mordicatiuus aut frigidus aut causa alia d
his q̄ mutāt pulsuz ꝑter febrē. Et raro quidē diuersificat. Si vo diuer/

sificetur erit ei ordo. Nam si diuersificetur illud tunc erit ppter causaz aliam antecedentem febrez aut vicinantez ei: sicut est labor vehemens: aut mordicatio vehemens in visceribus: et similia his. Et quãdoqz accidit vt induretur pulsus propter frigus vehemens et inspissans et infrigidans: aut ppter caliditatez solis vehementez exiccantem: aut ppter vehementem laborem exiccantem: aut famem: aut angustias: aut vigilias: aut euacuationes. Et quandoqz festinat in eo dilatatio et tardatur cõstrictio: et nõ festinat plus q̃ naturalis nisi raro et cuz velocitate pauca: quoniam necessitas euentationis in eo est vehementior q̃ necessitas educendi vaporem corruptum. vapor nãqz in eo non est corruptus cõparatione sui ad equalez: imo est bonus comparatione sui ad eũ. ¶ Et cum ambiguus sit tibi pulsus et constrictio ipsius: tunc scias ex anhelitu. Et pulsus quidem redit post eradicationem eius ad consuetudinẽ eius naturalem in illo corpore: et hoc est signum bonum. ¶ Et scias penitus q quotiens vrina et pulsus sunt boni significãt q fe. est ephi. Et quando non sunt boni non oportet vt non sit ephi. Multotiens enim in ea est vrina tincta: et est pulsus diuersus et debilis et paruus. ¶ Et de illis q̃ significãt q ipa ẽ feb. ephimera: ẽ vt sit pricipiuz ei⁹ facile et leue: et sit augmentum eius non addens supra duas horas: et neqz associẽtur statui accidentia vehementia: et vt non accidant in ea accidẽtia praua: et non sit in ea ebullitio caloris vehemens: et minorentur cuz ea dolores. Nõ si cum ea dolor fuerit capitis aut dolor alius non sit fixus inseparabilis post eradicationem eius: et hec quidẽ significãt q ipsa est ephimera. ¶ Et plurimuz quidem eradicationis eius fit per sudorem et humorositatem similez sudori naturali nõ humoroso. Et non sit vehemẽs superfluitas iterum in quantitate sua: imo appropinquat sudori naturali in quantitate sua sicut est proximus ei in qualitate sua. Si enĩz videris sudorem plurimum: tunc feb. erit non ephimera. ¶ Et de eis de quibus fe. ephimera experitur est vt ingrediatur balneũ habens eam. Cũqz moram fecerit euenire in eo quasi horripilationez non consuetã: scitur q febris est fe. putredinis: et egrediatur habens eam ex balneo illico. et si nihil alteratur a dispositione sua: tunc fe. erit ephimera.

¶ Permutationis fe. ephimere. Capitulũ. 7.

Dum expedit vt febrem ephimeram patiens cibetur et errat medicus super eam et non cibet ipsum: permutatur fe. in corporibus colericis ad ethicã incẽdẽtẽ et in corpib⁹ carnosis ad synocã q̃ est absqz putredine: et fortasse pmutat̃ ad illã q̃ est cũ putredine. ¶ Et silr̃ qñ necessariũ est adiutoriũ in apiendo poros et rarificãdo corp⁹ et nõ fit: fit inflãmatio in humoribus retẽtis in corpore inflãmatõe eius qđ calefacit cum fortitudine eius quod putrefacit.

¶ De signis pmutationis febris ephimere ad febres alias. Cap. 8.

Significatio illi⁹ est q ipa declinat absqz sudore: aut humorositate: aut cum sudore absqz mũdificatione per sudorem. Et est declinatio longa difficilis et absqz mundificatione pulsus. Immo remanet in

pulsu aliquid. Et remanet dolor capitis si fuerit. Et hoc totum significat permutationem ad febrem putrefactionis humoris aut ethicam. ¶ Nam si cause fuerint vehementes: aut plongetur mora eius: permutabitur ad ethicam. ¶ Quod si ad ethicam permutetur videbis tactum arteriarum calidum valde: et videbis febrem similem vel fixam: et in omnibus membris additur calefactio super repletionem et in tempore acceptionis cibi: aut videbis pulsum seruare equalitatem cum duritie et paruitate. Et videbis signa reliqua que diximus de signis ethice. ¶ Et quando permutatur ad genus febrium quod nominatur synocha absque putredine: videbis additionem et repletioné caliditatis et inflammationem faciei. ¶ Et quando permutatur ad fe. putredinis apparét horripilatio et diuersitas pulsus et paruitas et coartatio: et est caliditas mordicatiua sicca et vehementia accidentium. In vrina autem fortasse remanet digestio ex substantia: et in plurimis non apparet in ea digestio.

¶ De curationibus febris ephimere secundum modum vniuersalem. Capitulum .9.

In omnibus speciebus febris ephimere oportet vt afferantur super corpora patientium eas ea que nutriant eos nutrimento bono cum velocitate digestionis: quoniam febriens est eger: et eger est lesus. ¶ Aut quibusdam eorum conceditur delitiari in eo: sicut patienti ex labore et angustia et fame: et illis in quorum corporibus colera plurima est. ¶ Et qui conqueritur se pati horripilationem in principio deglutiat cibum infusum in aqua aut vino: vt sit magis penetrans. Et isti quidem cibantur etiam in principio fe. ¶ Et quibusdam prohibetur delitiari in ea: et innuitur eis vt fiant subtiliatiua sicut in patiente ex oppilatione et soliditate et ex apostemate. Et melius quidem est vt postponatur cibatio vsque ad declinationem nisi in illis quos excepimus. Et aqua frigida quidem oportet vt non prohibeatur in principio rei: quoniam virtus est fortis: quare non timetur debilitas eius: et est melior cura infrigidando. Uerum si fuerit illic debilitas in visceribus et fe. iam extenditur aut fuerit vehemens: tunc melius est vt de ea non multum sumatur. Et conceditur eis balneum cum eorum paroxismus consumitur in febribus ephimeris propter accidentia de quibus est humectatio et de quibus est sudatio et rarificatio pororum: et de eis est infrigidatio in quieta dispositione. Et prohibetur vbi timetur casus putredinis. Et non oportet vt euitet balneum nisi habens eam ex oppilatione propterea quod balneum generat egritudinem putridam. Et similiter patiens eam ex satietate nauseatiua: nisi in fine rei: et cum dilatantur pori et descendit nauseatiua satietas. Illic enim oportet vt balneet. Et habens catarrum non balneet nisi sit adustiuus. Et omnes habentes fe. ephimeras oportet vt non prolongent moram in aere balnei: imo in aqua eius quantum volunt: nisi habentes eam ex soliditate et ex spissitudine. eis enim conuenit vt plongent moram in aere balnei donec sudent. Embrocatio autem si fuerit infundendo aut linfendo tantum oppilat poros. Et in curatione omnis fe. ephimere que est ab oppilatione extrinseca aut intrinseca fricatio aperit

poros habentis eam: deinde si obuiat humiditati plurime resoluit eas: et si obuiat humiditati parue exiccat eam. Euacuatione autem non indiget aliquis eorum: nisi habens oppilationem repletionalem: et habens nauseatiuam satietatem: et qui habet febrem ephimeram ex soliditate cuius corpus est repletum.

¶ De speciebus febris ephimere. Capitulum. 10.

De febribus ephimeris sunt que omnino comparantur ad dispositiones animales. Et de eis sunt que comparantur ad dispositiones corporeas. Et de eis sunt que proportionantur ad res que eueniunt de foris. ¶ Et de comparatis ad dispositiones animales est illa que fit ex angustia. Et illa que fit ex tristitia. Et illa que fit ex existimatione et cogitatione ira et vigilijs et somno et tranquillitate et timore et gaudio. ¶ Et de proportionatis ad dispositiones corporeas sunt ille que comparantur ad res que sunt actiones et motus: et de eis sunt que comparantur ad non actiones et motus: et ad contraria eorum. ¶ Et comparata ad res que sunt motus est que fit ex labore: et illa que ex tranquillitate: et illa que fit ex euacuatione. Et de eis est febris ephimera que est cum syncopi. Et de eis est illa que fit ex fame. Et de eis est illa que fit ex siti. ¶ Et de comparatis ad ea que non sunt actiones est illa que fit ex oppilatione. Et de eis est illa que fit ex nauseatiua satietate. Et de eis est illa que fit ex apostemate. Et de eis est illa que fit ex soliditate. ¶ Comparate autem ad res que accidunt de foris sunt sicut illa que sunt ex adustione quecunque adustio fuerit. Et sicut que fit ex frigore et soliditate et ex ablutione. Dicam itaque vnamquamque earum cum curatione sua.

¶ De fe. ephimera ex angustia et signis eius. Caplm. 11.

Quandoque accidit ex motu spiritus ad interiora et occultatione eius in eis propter superfluitatem angustie febris spiritualis. ¶ Cuius signa sunt igneitas vrine: et acuitas eius: ita vt habens eam sentiat acuitatem ipsius propter dominium siccitatis in ea. Et est motus oculi ad clausionem decliuis: et est oculus submersus propter resolutionem cum quiete et subclusione. Et facies est tendens ad citrinitatem propter profunditatem claritatis. Et pulsus est ad debilitatem et paruitatem decliuis et forte declinat ad duritiem.

¶ De cura. Capitulum. 12.

Oportet vt habens eam multiplicet introitum tine: et ponat plurimum sue intentionis in balneatione cum aqua balnei absque aere eius. Et multiplicet etiam inunctionem cum fricatione post illud. Oleum enim aliquod est magis iuuatiuum ei quam balneum. Et vtatur linificationibus et odoriferis frigidis. Et ponat super pectus suum epithimata infrigidantia ex mucilaginibus et succis et aquis bonis. Et sumat in potu vinum plurime commixtionis: est enim bonum medicamen ei.

¶ De febre ephimera ex tristitia. Capitulum. 13.

Quandoq; accidit ex multitudine tristitie propter rem quesitam motus laboriosus spiritum calefaciens faciens cadere in febrē. ¶ Cuius signa sunt similia signis eius que est angustia. Nisi q: motus oculi cum profunditate sua propter resolutionem est ad partez extrinsecam. Et pulsus non est dimissus depressus: immo est in eo cum debilitate: s; est cū eo saltus. ¶ Et cura ei⁹ est sicut cura eius q̄ est ex angustia.

¶ De febre ephimera ex cogitatione. Capitulum. 14.

Quandoq; accidit ex multitudine cogitationis in rebus feb. similis illi que est ex tristitia. Nisi quia motus oculi est equalis nō ad clausionem neq; ad exitum declivis ꝛ est declivis ad ꝓfunditatem. Et pulsus est diversus in dilatatione ꝛ constrictione: ꝛ plurimuz quidem est equalis. Et facies est ad citrinitatem declivis. ¶ Et cura eius est cura illius que est ex tristitia.

¶ De febre ephimera ex ira. Capitulum. 15.

Quandoq; accidit propter superfluitatez motus spiritus ad exteriora in dispositione ire calefactio superflua adurens spiritum ꝛ se. ¶ Cuius signa sunt rubedo faciei: nisi permisceatur ei timor: quoniaz citrinatur. Et inflatio faciei similis ei qui inflatur in dormitione. Et sunt oculi rubei tendentes exterius ꝑpter vehementiā motus spūs ad exteriora. Et quandoq; accidit quibusdā eoꝝ tremor pp motū; humoris: aut pp debilitatez naturaruz. Et est aqua rubea acuti tactus pp acuitatē suam. Et quandoq; est cū ea aliquantulum claritatis. Et pulsus est grossus plenus pulsans frequens.

¶ De cura. Capitulum. 16.

Fac eos quiescere. Et fac vt occupent letificantibus ꝛ narrationibus ꝛ vocibus bonis ꝛ ludis mirabilibus. Et fac eos ingredi balneum in aqua tepida non plurimi caloris. Et inungantur plurimū cū aliquo oleo plurimo. illud eni; est magis ꝯveniens eis q̄ꝫ aqua calida. Et cibentur eis que infrigidant ꝛ humectant. Et prohibeantur a vino omnino: ꝛ non est eis via ad ipsum.

¶ De febre ephimera ex vigilijs. Capitulum. 17.

Quandoq; etiaz accidit ex vigilijs feb. ephimera. ¶ Cuius signa sunt antecessio vigiliarum: ꝛ gravitas palpebrarum: quoniā fortasse non aperit eas. Et profundatio oculi propter resolutionez. Et inflatio palpebraꝝ propter corruptionem cibi ꝛ multitudinem vaporis. Et conturbatio vrine ꝑpter privationez digestionis. Et debilitas pulsus. Et citrinitas faciei popter malitiam digestionis. Et inflatio eius propter excitationem ex malitia digestionis: sed non est cum rubedine sicut in illa que est ex ira.

¶ De curatione. Capitulum. 18.

Curatio autez eius est ociari ꝛ quiescere ꝛ dormire. Et embrocare caput cum eis que infrigidant ꝛ humectant. Et balneum humidum. Et cibi bonoꝝ chimoꝝ. Et inunctiones humectantes. Et vinum est ex rebus magis ꝯferētib⁹ eis. Et sumāt in potu ipm sine timore: nisi

fuerit dolor capitis.

¶ De fe. ephimera ex somno ⁊ quiete. Caplm. 19.

A Spiritu quãdoqꝫ resoluũtur vapores calidi per vigilias ⁊ mo-
tus. Cuꝫ ergo prolongatur somnus ⁊ tranquillitas ⁊ nõ resoluũ
tur: accidit ex eis calefactio spiritus ⁊ fe. eius. ¶ Cuius signa sunt ista.
Significant eniꝫ eam antecessio somni. Et tranquillitas plurima: ⁊ ꝓ-
prie que nõ est in ꝯsuetudine: ⁊ cadit ꝯtrariũ ꝯsuetudinis. Et significat
ipsam resolutio vaporosa ⁊ pulsus.

¶ De curatione eius. Caplm. 20.

Curatio eius ẽ sudatio in aere balnei. Et ablutio equalis cũ aq̃ ca
lida. Et paucitas cibi ⁊ declinatio eius ad id quod infrigidat ⁊
humectat ipsam. Et exercitium temperatũ. Et nõ opꝫ vt bibat vinũ.

¶ De febre ephimera ex gaudio. Caplm. 21.

Quandoqꝫ accidit ex gaudio fe. sicut illa que fit ex ira. Nisi q: for
ma oculi est forma gaudẽtis non forma irascentis. Et est frequẽ-
tia in pulsu minor. ¶ Et cura eius est ꝓxima curatõi eius que ẽ ex ira.

¶ De febre ephimera ex timore. Caplm. 22.

Quandoqꝫ accidit ex timore febris ſm semitam que accidit ex an-
gustia. Proportio nãqꝫ timoris ad angustiam est proprie ire ad
gaudium: ex hoc ꝙ motus timoris est ad interiora: ⁊ ire ad exteriora: ⁊
fit subito: ⁊ alioꝝ modoꝝ fit gradatim. ¶ Cuius signa sunt ꝓxima si-
gnis eius que fit ex angustia. Nisi q: diuersitas in pulsu ẽ vehemẽtior.
Et forma oculi eius est forma territi. ¶ Curatio eius est proxima cura-
tioni eius que fit ex angustia. Et opꝫ vt securet a timore. Et veniat ad
eum cum nuncijs gaudere facientibus. Et letificãtia sunt iuuatiua ei.

¶ De fe. ephimera ex labore. Caplm. 23.

Labor qñqꝫ peruenit ad summũ in calefaciẽdo corpus ⁊ spirituꝫ:
ita vt fiat fe. nocens oꝑationibus: ⁊ est plurimi nocumenti: ⁊ gra-
uitas ipsius super vitalem ⁊ animalem. ¶ Signa sunt antecessio labo
ris. Et additio calefactionis iuncturaꝝ super alia. Et tactus lassitudi
nis ⁊ siccitas corporis. Et qñqꝫ accidit in fine eius humectatio: si fue-
rit labor temperatus in eo: idest qñ non est in eo exiccatiuũ aut frigus
prohibens sudorem. Si autẽ labor fuerit suꝑfluus minorat humecta-
tio ⁊ sudor: ⁊ qñqꝫ seqt ipm tussis sicca ꝓpter cõitatem pulmonis. Et
quandoqꝫ declinatio complexionis est. Et pulsus eius paruus debilis
⁊ quandoqꝫ declinat ad duritiem. Et vrina est citrina calida propter
motum subtilem ⁊ propter resolutionem:

¶ De cura. Caplm. 24.

Curatio eoꝝ est tranquillitas. Et balneatio in tina. Et iunctio fri
cando ꝓprie super iuncturas. Et acceptio cibi boni chimi hume
ctantis ſm quantitatẽ qua digeratur de genere carniuꝫ pulloꝝ ⁊ hedi
⁊ piscium paruoꝝ. Et qñ virtutes eoꝝ sunt debiles: tunc nõ opꝫ vt cõ-
fidant de se posse digerere qd̃ digerebant in dispõne sanitatis: imo mi-
nus illo. Et ꝓpter hoc cibentur eis quoꝝ paucum nutrit plurimum:

sicut ea que diximus: et sicut vitelli ouoꝝ sorbilium: et testiculi galloꝛuꝫ sunt eis boni. ¶ Quidam tamē existimauerunt ꝙ opꝫ vt patientium laxitudineꝫ regimen plus subtilietur ꝙ͂ alioꝝ. Sed illud nō est rectū. Et opꝫ vt sumant de fructibus humidis. Et sumant in potu vinū plurime cōmixtionis si fuerint assueti: aut iubel: et aliud si nō fuerint consueti. Et opꝫ vt eoꝝ inunctiō sit plurima ꝙ͂ inunctio alioꝛuꝫ cum oleo aliquo vt humectent eoꝛuꝫ membꝛa et iuncture ex siccitate: et iterum vt mollificet illud qđ accidit eis de tensione: et oleum viol. est de oleis melioꝛibus eis. Et opꝫ vt cōmunicet inunctio eoꝝ coꝛpoꝛi et ꝓpꝛie capiti collo et spondilibus doꝛsi et iuncturis oībus et ꝓpꝛie post balneatōem. Et opꝫ vt sternant strata eoꝝ: et aromatizent indumenta eoꝝ et sedilia eoꝝ. Et si indigent iteratione balnei ꝓpter reliquias iterentur omnia que scripta sunt in capitulo suo.

¶ De fe. ephimera ex euacuatōe. Caplm. 25.

Quandoqꝫ accidit ex cōmotione humoꝝ post ventris solutioneꝫ motus spirituū superfluus et inflāmans in ipso febꝛem pp multitudinem lassitudinis que sequit ipsam. ¶ Et qñqꝫ faciunt eaꝫ medicine solutiue propterea ꝙ calefaciunt. ¶ Et qñqꝫ seqtur flebotomia propterea ꝙ redire facit humiditatem et vapoꝛem et sanguinitateꝫ eoꝝ ad furiositatem colericam.

¶ Curatio. Caplm. 26.

Opoꝛtet vt subtilietur in retinendo vꝛinam per ea que sunt oꝛdinata in capitulis suis. Et vt cibetur eger cum eo qđ ꝯfoꝛtat plus: et ſm quantitateꝫ qua digerat de eis que infrigidant et humectant. Et sint in eo pōtica stiptica. Et ponant sup stomachū emplastra et embroce ꝯfoꝛtantia calefacta nō tepefacta. Nam omne tepidum est mollificatiuum et resoluit virtutē. Et de hac summa est lana infusa in oleo nardino aut oleo frigidioꝛe eo aromaticato: et expꝛimatur adeo donec separētur ab ea partes olei et ponant sup coꝛ et epar ea que infrigidāt.

¶ De fe. ephimera ex doloꝛe. Caplm. 27.

Doloꝛ qñqꝫ calefacit spiritū adeo donec inflāmetur fe. ¶ Signa. Doloꝛ in capite aut oculo: aut aure: aut dente: aut iuncturis: aut extremitatibus: aut colica: aut hemoꝛoidibus: aut alijs doloꝛibus furunculoꝛum.

¶ De cura eius que fit ex doloꝛe. Cap lm. 28.

Regatur doloꝛ cum eo qđ opoꝛtet in capitulo suo: deinde curetur cura eius que fit ex laboꝛe. Quod si timeatur ex potu vini motus doloꝛosus: non detur in potu.

¶ De fe. ephimera ex syncopi. Caplm. 29.

Quandoqꝫ accidit ei cui superuenit syncopis ꝓpter cōmotioneꝫ spiritus diuersa calefactio et conuertit in febꝛem. Et quandoqꝫ remanēt de ea post ablationem timoꝛis in syncopi reliquie. ¶ Signa. Uicinitas syncopis et casus virtutis absqꝫ signis febꝛiuꝫ aliaꝝ que nō sunt ex febꝛibus ephimeris. Et pulsus in ea est diuersaꝝ dispositionū:

quandoqȝ enim cadit ꝛ destruitur: quādoqȝ vincit frigus: ꝛ quandoqȝ fit velox ꝛ apparet cum dominatur caliditas: ꝛ similat pulsui patientium extenuationē exiccatiuam in duritie cum vermicatione.

¶ Curatio. Capitulum. 30.

CUra eius est cura syncopis. Et dare cibos velocis digestiōis boni chimi ꝛ de illis quos sciuisti. Et si indigueris vt des in potu vinum: fac ꝛ nō cures de febre. Cum ergo liberat ex syncopi ꝛ remanet fe. similis ei que est cum extenuatione: curetur cum eo qđ est in canone de infrigidatione ꝛ humectatione.

¶ De fe. ephimera ex fame. Caplm. 31.

QUandoqȝ acuūtur vapores in corpore quādo nō inueniūt nutrimentum ꝛ generant febrem. ¶ Et eius pulsus est debilis paruus. Et qñqȝ declinat ad duritiem. ¶ Curatio. Cibatio quidem in febre est sicut ex sorbitionibus factis ex kist ordei cuȝ oleribus. Et post illas cū cibis bonis ꝯfortantibus. Balneet ꝛ effundat super caput eius aqua plurima tepida: ꝛ sedeat in ea. Et humectetur corpus eius cuȝ eis que sunt sicut oleum viol. ꝛ ros. ꝛ cucurbitinum.

¶ De fe. ephimera ex siti. Caplm. 32.

HEc proxima est ei que est ex fame. Et est dignior vt accidat ꝓpter defectum eius quo sedatur de aqua caliditas fortis in vaporib⁹. ¶ Curatio. Dare in potu aquam frigidam ꝛ aquas fructuū frigidoruȝ ꝛ proprie granatoꝝ: Et humectare corpus cum tina. Et si possibilis est ei balneatio cum aqua frigida faciat.

¶ De fe. ephimera ex oppilatione. Caplm. 33.

OPpilationes fiunt in poris cutis ꝓpter spissitudinē eius: ꝛ paucitatem ebullitionis: ꝛ multitudinē ciboꝝ: ꝛ ꝓpter frigiditatem: ꝛ propter ablutionem cuȝ aquis frigidis stipticis: ꝛ propter adustionē solis. Et quandoqȝ fit in vijs venarum ꝛ meatibus earum ꝛ orificijs ipsarum: ꝛ cursibus ꝛ vijs earum. Et cum dicitur fe. ephimera ex oppilatione nō innuitur nisi ad hanc speciem. Nam plerunqȝ accidit vt minoretur resolutio ꝛ multiplicetur repletio ꝛ coartatio ꝛ priuetur respiratio ꝛ aggregatur vapor plurimus ꝛ nō resoluitur: ꝛ tunc eueniet caliditas superflua. Et dum perseuerauerit eius inflāmatio in debiliori ex corporibus quod est spiritus erit fe. ephimera. Cum ergo inflāmat in sanguine est species famosa synoche quam dicemus. Et est illa que est de summa febrium humorū. Et non est propter putredinem: immo est propter inflāmationem ꝛ ebullitionem. Quod si pertranseat illud ad putredinem quam facit oppilatio ꝛ priuatio respirationis permutatur ad fe. putredinis. ¶ Et huiusmodi quidem oppilatio: aut fit ex multitudine humorum ꝛ sanguinis: aut ex grossitudine eorum aut ex viscositate eorum: aut propter casum rei de causis oppilationis in instrumento non in cursu: immo sicut frigus ꝯstringens: aut apostema coartans: aut nascentia rei: aut illud de illis quarum te oportet rememorari. ¶ Et hec quidem fe. de febribus ephimeris parum permutat ad

thicam: qm̄ corpus in ea est plurime materie. Et in hac feb. iterum est
itis ⁊ inflāmatio ⁊ adherentia caliditatis: ⁊ vrina media inter igneaꝫ.
Et hec fe. est difficilis ad cognoscendum: cuius similitudo est proxima
imilitudini febrium humoꝝ. Et hec fe. quandoqꝫ remanet vsqꝫ ad diē
ertium: ⁊ in eo quod est post ipsum sunt oppilationes plurime fortes:
: non sunt inspissantes: ⁊ non ꝯdensantes deforis: ⁊ si sunt parue festi-
nat eius eradicatio si n̄ fuerit error. Et hec fe. inter fe. ephimeras qn̄qꝫ
ccidit ⁊ redit propter fixioneꝫ oppilationis que est causa quare fiunt
i paroxismi. Et hec quideꝫ fe. multotiens permutaꝶ ad frigus ⁊ hori
ssilationem: ⁊ significat ꝙ ipsa sit putrida. Et cum illa que est ex oppi-
latione facit accidere dolorē post flebotomiā in latere sinistro nō est ex-
cusatio iteratōis flebotomie p̄cipue cū sedaꝶ fe. ⁊ pseuerat dolor.
¶ Signa. Qn̄qꝫ accidit fe. ephimera nō ea causa primitiua ⁊ est longe
declinationis: tunc existima ꝙ ipsa est oppilatio: ⁊ proprie qn̄ declinat
ine euacuatione ⁊ humectatione. Et verificant existimationem tuam
igna repletōis ⁊ in corporibus plurimi sanguinis ⁊ generantibus eū:
aut grossoꝝ humoꝝ viscosoꝝ. Et differentia quidem inter ea ambo ē:
qm̄ si oppilationes in eis sunt propter grossitudinem humoꝝ ⁊ visco-
sitatem eoꝝ significāt ea signa nota eis ⁊ non est illic inflāmatio corpo
ris ⁊ rubedo ⁊ extensio: ⁊ ad summū signa multitudinis. Et illis in q-
bus causa est repletio sunt signa repletiōis ex rubedine faciei ⁊ exube-
ratione venaꝝ ⁊ inflatione ⁊ tensione ⁊ alia apparentia. Et si supfluūt
oppilationes pulsus est paruus: ⁊ si non superfluunt oportet vt mino
retur pulsus.
¶ Cura. Cum causa est multitudo humoꝝ ⁊ repletio: tunc oportet vt
in principio properes ad flebotomiaꝫ ⁊ euacuationē. Et vt flebotomes
eū cū iā nō febrit tūc ē meli⁹. Et qn̄ febrit si nō fuerit necessitas: tunc sta
tio est magis cōueniēs. flebotomia enim facit humores currere ⁊ per-
miscet inter eos. Si aūt non fuerit excusatio: tunc non oportet vt post
ponatur ⁊ tardetur flebotomia ⁊ euacuatio: deinde fiat occupatio in
eis que aperiunt oppilationes ⁊ mundificant meatus. Et non prope-
res ante euacuationē ad mundificandos meatus ⁊ apertionem: illud
enim fortasse fit causa ad attrahendū humores subito ad quosdā mea-
tus ⁊ inuiscādū in eis: ⁊ illud est res in qua fiunt errores plurimi: ⁊ for
tasse addit in oppilatōibus si fuerint grossi: ⁊ ꝓprie si meatus in crea-
tione sua fuerint stricti. Cū flebotomia iteꝝ ⁊ eūatio qn̄qꝫ educāt sup-
fluitates viscosas fumosas faciētes coartatōe sua hāc febrē: ⁊ ꝓhibeāt
vt ꝑmuteꝶ ad putredinē: ⁊ ꝓprie cū ad vltimū facis eā ꝑuenire ⁊ facis
approximare sincopi. Et si nō sentis multidinē humoꝝ: imo sentis op-
pilationes: ⁊ ꝙ ipse sunt accidentes a grossitudine eoruꝫ ⁊ viscositate
ipsoꝝ: tūc fortasse nō indiges flebotomia supflua: ⁊ euacuatōe supflua:
imo indiges aptione: ⁊ aptio qdem est cū abstergētibus ex medicinis ⁊
cibis. Et ꝓpterea ꝙ egritudo est fe. nō est possibile vt redeas in apertē
do ad abstergentia calida: immo ad illa que sunt inter sirupum ace-

tosum purũ vsq3 ad illum qui est cum seminibus ⁊ aqua endiuie vsq3 ad aquam feniculi. ¶ Et cibꝰ sit ille i quo est ablutio: ⁊ non in quo est viscositas sicut kist ordei. Et zucaruz cum hoc ꝙ ipsum est propinquũ cibo est in ipso apertio ⁊ abstersio: non est ergo malum si misceatur cuz kist ordei. ¶ Demũ oportet vt consideres cum euacuaueris si necessaria fuerit enacuatio eius ⁊ apparuerit diximus an minuatur fe. ⁊ deficiat: ⁊ an si paroxismos habuerit frangatur ⁊ debilitetur paroxismꝰ eius secundus a primo. Et cõsidera vrinam: ⁊ si inuenis eaz non priuatam digestione: ⁊ in pulsu si inuenis eum nõ significare putredinez procedes ꝺm hoc regimen. Et intromitte egrum in die tertio post paroxismum in balneuz hora mollificationis paroxismi expectati si fuerit fe. vsq3 ad quinq3 horas. Et inunge eũ. Et frica ipsum cum rebus in quibus est abstersio equalis: sicut quod est inter farinam fabaꝝ vsq3 ad farinam horobi ⁊ farinam radicũ liliȷ ⁊ aristologie emollite cum aliquantulo mellis ⁊ aque. Quod si fueris ausus vti fortiori hoc: tũc vtere spuma baurac. Et si existimas ꝙ balneum alterat naturã eius in aliquo ⁊ facit accidere quasi horripilationẽ: nõ moretur in eo ictu oculi: oppilationes enim iste nõ sunt de genere earum quas aperit balneũ. Cum ergo egreditur de balneo non oportet vt approximet cibo neq3 vino: nisi post securitatez ex paroxismo. Si aũt exigit dispositio vt cibeť aliquantuluz ⁊ non tollat: deť in potu id in quo est aptio sicut aqua ordei subtilis: plurime aque: pauci ordei: plurime decoctiõis decocta cum apio. Qđ si paroxismus non iteratur ei: tunc balnea eum secundo si desiderauerit illud ⁊ ciba ipsum. Et si fuerit paroxismus diminutus a paroxismo primo ⁊ vrina fuerit bona: tunc confide in veritate curationis ⁊ paucitate oppilationis. Et cura eũ post eradicationẽ eius sicut curasti ⁊ ciba ipsum. Et si venerit paroxismus sicut fuit fortior illo ⁊ vrina nõ fuerit sicut oportet: tunc egritudo est tẽdens ad putredinem ⁊ curatio eius est curatio putredinis.

¶ De febre ephimera ⁊ nauseatiua satietate ⁊ repletione. Cap. 34.

Quandoq3 accidunt ex nauseatiua satietate vapores mali ex quibus accidit caliditas ⁊ inflãmãtur spũs: quare accidit fe. ¶ Et proprie in corporibus colericis. Et in illis qui non habent amplos poros. Nam plurimũ superfluitatũ earum vaporat vaporationes fumosas. Et minoratur in eis eructuatio acida. ¶ Et de illis qui sunt vehementius dispositi ad illam sunt illi qui incipiũt post nauseatiuã satietatez vti exercitio ⁊ motu ⁊ ire sub sole ⁊ balneatione postꝙ accidit eis hoc: multiplicanť eniz in eis vapores fumosi: ⁊ ppꝛie quãdo habuerit in corporibus suis dolorem ⁊ proprie in visceribus eoꝝ. ¶ De materia vero eructuationis acetose ⁊ in habentibus eam raro contingit vt generet fe. Si aũt genereť erit debilis: imo nõ generať. Et existimamꝰ qđ gñatur ab eructuatiõe acetosa: nõ est nisi satietas nauseatiua. ¶ Et isti quidẽ cũ eoꝝ soluũtur nature iuuanť valde: ⁊ remoueť fe. eoruz ppter expulsionẽ supfluitatis superflue fumose. ¶ Et diuersificatur quidem

[...]ratio eius cuius retinet natura ex illis et cuius soluitur. ¶ Et si na[...]ra illius qui febrit ex nauseatiua satietate leniatur duabus ascella[...]onibus aut tribus: deinde flebotometur: fortis fit super eam fluxus [v]entris. ¶ Et fortasse fiet fluxus epaticus quem significabunt pulsus cor[...]is et nigredo lingue. ¶ Et similantur accidentia fe. ephimere ex reple[ti]one accidentibus febris ex ira. rubent enim oculi et facies valde et fit [i]nflamatio vehemens et magnificatur pulsus: et fit velox et rubet vrina. ¶ Amplius cum plus remanet non excedit tres dies. ¶ Et scias quod fe. [e]phimera ex nauseatiua satietate quandoque venit cum periodis quat[t]uor aut septem: et cum hoc est feb. ephimera: verum pulsus est sanus.

¶ Signa. Signa eius est alteratio eructuationis ad acetositatem aut fu[mo]sitatem. Cum ergo alteratur eructuatio ad sanitatem indicat sani[t]atem. Et vrina quidem istorum est priuata digestione aquosa. Et [q]uando causa nauseatiue satietatis est vigilia est in facie et faucibus eo[r]um inflatio: et in palpebris eorum est grauitas.

¶ De cura. Capitulum. 35.

Patiens hanc nauseatiuam satietatem non euacuatur quin aut sit natura eius non soluta: aut soluta. ¶ Quod si natura eius fue[r]it non soluta: tunc procul dubio oportet vt solues eam. Et si fuerit ali[q]uid cibi: aut fecis: aut grauitatis remanens in stomacho: tunc oporte[b]it vt facias vomere ipsum: deinde solue eum. Et considera vbi inue[n]it grauitatem. Et considera tunc an sit rectius euacuare illud cum cli[s]terijs et suppositorijs: aut cum aliquo quod bibitur desuper vt soluat: [a]ut deponat: aut digerat. Et significat illud quod rectius est de hoc di[s]positio eructuationis. Fortasse enim necessarium erit si fuerit cibus stans [f]ortiter: et sit difficilis vomitus: vt non aspiciatur ad febrem: sed admi[n]istretur diapipereon vt precipitetur et descendat cum digestione: aut [a]dministretur quod est debilius eo: et administrentur embroce et emplastra di[g]estiua cognita in ca. digestionis: et solutiua cognita in ca. solutionis. Cum ergo descenderit: tunc aut egredietur per seipsum aut iuuabitur cum [s]uppositorio et tolleretur fames super eum tadiu donec non remaneat hesi[t]atio in destructione satietatis nauseatiue: deinde sumat cibum leuem [v]elocis digestionis boni chimi. Et sit intentio ad famem et somnum tantum quod excusat sollicitudinem in alleuiatione repletionis. ¶ Quod si [n]atura fuerit soluta considera an res que euacuatur sit illud quod est corru[p]tum. Et si fuerit illud: non retineatur donec totum euacuetur tamen vsque ad postremum eius. Et expecta declinationem paroxismi. Et fac ingredi ip[s]um tunc balneum. Et ciba ipsum nisi fuerit illic superfluum destruens for[t]itudinem: tunc enim non facias ipsum ingredi balneum: imo ciba ipsum [e]t conforta stomachum eius cum rebus quas scies: quarum quedam scri[p]te sunt in capitulo de solutione ventris. Et de illis est lana infusa in oleo in quo est virtus absinthij aut etiam in oleo nardino postquam fue[r]it expressa et separata fuerit ab ea maxima pars olei. ¶ Et si perseue[r]at solutio et inuenis id quod egreditur absque genere eius quod corru[ptum]

ptum est administra oleum de cidonijs tepidum recens scdm hunc modum: et oleum de mastice. et non est iterum in oleo nardino contrarietas eius. Et fortasse administramus cerataria: et proprie quando non suffert dispositio stricturam eorum super ventres eorum. Et quandoque indigemus emplastris fortioribus hoc de emplastris predictis in colirica passiõe. Et da ei in potu aquas fructuũ si tollerat eas. Et da ei ad comendendum illud cuius alleuiatur nutrimentum et facilis fit digestio: sicut testiculi galli et pisces aradrach. Et premitte super illud aliquid õ fructib⁹ et succis et robub stipticis. ¶ Et si abscinditur de appetitu aliquid: admoue ipsum cum eis que sciuisti: et proprie cum eis que fiunt ex cidonijs. ¶ Et cum euacuatum est non est malum vt administres ei electuarium forte de illis que digerunt et confortant stomachum et aperiunt oppilationes: et illud post ablationem feb. et accidentium. ¶ Et iter quidam ad flebotomiam est vt non fiat in ea donec declinet: tunc enim fiat. Et illud quod prius datur in potu est aqua ordei. Et cibus sit sicut ille qui fit de acresta cum cucurbita et amigdalis paucis. ¶ Et infrigidetur locus eius et odoramentum eius trocisci de camphora in quibus non ponitur reubarbarum.

¶ De febre ephimera ex apate. Cap. 36.

Febres sequentes apostemata interiora sunt putride. Et quandoque associatur eis ethica et non sunt de numero febrium ephimerarum. Apostemata vero apparentia sicut sunt furunculi: et exiture: vel bubones que eueniunt in ea: et proprie apostemata magna que fiunt in membris glandulosis: et in carnibus que vocantur molles: sicut illa que fiunt in inguinib⁹ a superfluitatibus epatis: et in ascellis a superfluitatibus cordis: et sub aure a superfluitatibus cerebri. Quandoque sequuntur febres et non euacuantur quin aut sit illud quod peruenit ex eis ad cor donec igneat ipsum calefactio sola: aut cum putredine. Quod si fuerit calefactio sola: tunc erit de genere febrium apostematum intrinsecorum. ¶ Et plurimum quod accidit de istis febribus sequentibus apostemata sequentia causas primitiuas ex vlcerib⁹ et scabie et doloribus et percussionibus et casibus ad que expelluntur materie et retinenf in vijs apud carnes molles est de genere febris ephimere. ¶ Et plurimum quod accidit de istis febribus sequentibus apostemata quorum cause sunt antecedẽtes sicut repletiones et oppilationes preterite sunt putride. ¶ Et secundum plurimum fe. sunt radices et apostemata sequentia: licet quandoque accidat econtrario. Hypocrates nominauit has fe. malignas: que ex his sunt ephimeres. ¶ Et fe. quidem sequentes ea secundum plurimum sunt ephimere. Et si non sunt ephimere sunt male. ¶ Et plurimum quidem harum sequuntur apostemata sanguinea. Et quandoque accidunt sequentes herisipilam et similia ei.

¶ Signa. Signa earum sunt ea que diximus de antecessione apostematum ante eas. Et facies est inflammata et rubea: et est additum in ea

per dispositionem sanitatis. Et non est caliditas vehementer mor/dicans: quāuis sit multitudo eius in eis quoniam huius apostemata sunt sanguinea: nisi sint fe. sequentes herisipilam. Et tunc istis febri/bus succedit humectatio. Et est pulsus in eis velox magnus frequens propter repletionem. Et est vrina aquosa alba propter cursum mate/rierum ꝛ apostemata ꝛ vlcera.

¶ Cura. Oportet vt antecessio fiat in ea cum flebotomia ꝛ fluxu vētris. Et curetur apostema cum eo quod oportet in capitulo suo. Et subtilie/tur regimen. Et non bibat vinum omnino. Et non cibetur nisi post de/clinationem completam. Et necessaria sunt ei extinguentia ꝛ infrigi/dantia ꝛ humectantia ꝛ emplastra infrigidata cum niue super mēbrū infirmum apostemosum ita vt non noceāt apostemati: neq; faciant ip/sum crudum: immo infrigidetur via inter ipsum ꝛ cor infrigidatione penetrante in profundum.

¶ De febre ephimera ex terrestreitate idest quādo cutis fit dura vt testa. Capitulū. 37.

Hec febris iterum sequitur priuationem resolutionis propter op/pilationes non profundatas. Et plures quidem hominum cum dimittunt consuetudines suas balneandi febriunt. Et plures eorum sunt illi in quorum corporibus generatur vapor colericus propter cō/plexionem corporum eorum: ꝛ ciborum ipsorum: ꝛ aquarum ipsarum malarum: ꝛ propter dispositiones eoꝝ antecedentes ex vigilijs. ¶ Cu/ratio eius est extinctio balnei: ꝛ sudare in eo post declinationem. Et fri/cari cum eis que sunt sicut furfur ꝛ farina fabarum ꝛ amigdale ama/re: ꝛ semen melonis ꝛ aliquid alusen ꝛ baurac. Et sit cibus eius extin/guens ꝛ humectans. Et vinum eius sit plurime cōmixtionis. Et iteret balneum multotiens.

¶ De febre ephimera ex calore. Capl'z. 38.

Quandoq; accidit ex calore aeris ꝛ calore balnei ꝛ similiū fe. ephi/mera. Et plurimum illius non accidit nisi ex vehementia calo/ris solis: ꝛ est prima suspensio eius cum spiritu animali: cum primum quod ei leditur sit caput. calefacit enim aer eius ꝛ peruenit ad cor vt sit fe. deinde spargitur in totum corpus. Et quandoq; fit eius suspen/sio cum corde propter caliditatem anhelitus ꝛ quandoq; custoditur caput a calore. Sed illa que ex sole accidit plurimum incipit in ce/rebro ꝛ capite: ꝛ propter illud qui non est mundus impletur caput ei⁹. Et illa que non fit ex sole sed fit ex diebus canicularibus ꝛ ex balnea/tione ꝛ ex alijs impressionem facit in cor.

¶ Signa. Signa sunt causa eueniens ex vehementia inflammatio/nis capitis in parte solari cerebri. Et fortasse est cum grauitate ꝛ re/pletione: si non fuerit corpus mundum. Et magnitudo anhelitus in parte cordiali. Et illud quod apparet de corpore vehementis cale/factionis calidius interiore eius. Et de illis quibus scitur illud est quod sitis eius est minor siti illius cuius caliditas est illa caliditas: ꝛ

est in hac habitudine cõtraria vel diuersa ei que est ex densitate.
¶ Cura. Est necessarium vt incipiatur in curatione eius cum eo qđ infrigidat ex embrocis super caput ꝛ pectus ꝛ ex oleis frigidis ꝛ ꝓprie oleo ros. infrigidato super niuem quod fundatur super caput ꝛ pectus ex loco longinquo. Et detur in potu aqua frigida ꝛ que currunt cursu ei° ꝛ sine cessatione eius fiat illud vsquequo declinet fe. Cumqꝫ aufert ingrediatur tinam: ꝛ non tangat eum tina si fuerit cum eo fe. ꝛ balnea ipsum aqua tepida: ꝛ non permittas aerem eius calefacere ipsum: ꝛ nõ timeas ex effusione aque calide super caput eius: quoniam ipsa humectat ꝛ resoluit febrem: ꝛ necessitas ad balneandum plus est ꝙ necessitas ad vngendum. Cum ergo egreditur: tunc frica caput eius cum oleis frigidis: sicut est oleum rosaceum de nenufare.

¶ De febre ephimera que accidit ex frigore ꝛ balneatõe. Cap. 39.

Quandoqꝫ accidit ex frigore ꝛ balneatione cum aquis frigidis vt condensentur pori apparentes ꝛ coartentur vapores fumosi secundum ꝙ dictum est in illa que fit ex testuositate: quare accidit fe. Et multotiens perducit ad putridam. Et non perducit ad illam febrẽ nisi qñ vapor ꝑfocatus est acut° non suauis. Suauis enim non generat eã.
¶ Signa eius sunt cause. Et ꝙ corpus in ea in primis cum tangit non est vehemẽtis caliditatis. Cumqꝫ figitur manus sentitur calor eleuari. Et pulsus non est in paruitate in qua est illa que fit ex angustia ꝛ tristitia ꝛ fame: quoniam non est illic resolutio. Sed est velox propter necessitatem scilicet attrahendi aerem: nisi sit frigus vehemens. Et fortasse declinat ad duritiem. Et oculus non est profundus: immo quãdoqꝫ est inflatus propter vaporem coartatum. Et vrina quãdoqꝫ est alba qm̃ caliditas est prefocata. Et quãdoqꝫ est tincta: quoniam caliditas que resoluitur ex poris expellitur ad viam vrine.
¶ Curatio. Cooperiantur in febre donec sudent. Cum ergo declinant ingrediantur balneum ꝛ balneentur cum aqua ad caliditatem decliui ꝛ cum aere calido. Et embrocentur super ipsos aque in quibus decocta sint sicut amaracum ꝛ anetum ꝛ sisimbrium. Et fricetur cum eis que diximus que abstergunt poros ꝛ mollificant eos. Et postponatur in eis inunctio vsquequo sudẽt. Et fricẽt. Et balneent cũ aqua calida valde. Et opꝫ vt antecedat balneatio cum aqua balneationẽ cum aere. Deinde iungatur cum aliquo ex oleis dilatantibus poros. Et fundat super capita eorum sicut oleum de aneto ꝛ keiri ꝛ camomilla. Et cibent cibis leuibus ꝛ aromatizentur. Et sumant in potu vinum album subtile cõmixtum. Et est melius eis ꝙ aqua propter id quod est in eo de sudatione ꝛ prouocatione. Et inunctio cum oleo aliquo patientibus ex labore est magis iuuatiua ꝙ patientibus ex soliditate.

¶ De febre ephimera ex soliditate ꝛ ex aquis stipticis. Ca. 40.

Quandoqꝫ accidit illis qui balneantur in aquis stipticitatem facientibus sicut super quam vincit virtus aluminis aut draganti vt vehemens fiat spissitudo pororum apparentium: quare comprimun

r eorum vapores:⁊ accidit eis quod diximus aliquotiens. Et multo-
ns quidem perducit ad putredinem.

¶ De signis. Capi. 41.

S Ignificāt eam cause. Et quod significatur de nigredine cutis q̄si ipsa extensa sit preparata preparatione qua preparantur corla: ⁊ ut si tangatur cutis infusa in aqua draganti. Et est dispositio in ad-
tione caliditatis post tempus: idest non statim ex tactu cutis: sicut in
ijs de illis que accidunt ex oppilatione pororum. Et pulsus est debi-
or ⁊ minor ⁊ vehementioris velocitatis. Et vrina est vehementius al-
a ⁊ tenuis sicut vrina mulieris. Et non est in corporibus eorum dimi-
utio. Neq; in oculis eorum profundatio.

¶ Cura. Oportet vt curetur cum propinquitate curationis eorum qui
nt ante eos. Uerūtamen eis non datur in potu vinum: nisi post fidu-
lam vehementie amplitudinis poroꝝ: nisi sit condensatio parua: for-
asse enim tunc aperit eam vinum. Et oportet vt subtiliatio regiminis
psorum sit maior. Et mora eorum in aere balnei: ⁊ balneatione eorum
um aqua calida maior. Et oportet vt tardetur inunctio eoꝝ plus.

¶ De febre ephimera ex vino. Capi. 42.

Q Uandoq; accidit ex vino febris ephimera.

¶ Cura eorum est cura ebrietatis. Et fortasse indigent solutione
um aqua fructuum ⁊ similibus: ⁊ flebotomia: ⁊ vomitu: ⁊ proprie cum
seuerat dolor capitis eoꝝ. Et oꝫ vt ingrediat̄ balneū post declinatōeꝫ.

¶ De febre ephimera ex cibis calidis. Capi. 44.

C Ibi calidi faciunt febrē ephimerā. Et sicut illa que est ex sole secū-
dum plurimū est cerebralis ⁊ in spiritu animali. Et illa que fit ex
balneo est cordialis: ⁊ in spiritu vitali. Similiter illa que fit ex cibo est
epatica ⁊ in spiritu naturali.

¶ De cura. Capi. 45.

C Uius curatio est prouocatio cū infrigidātibus notis. Et solutio
nature est melior cum siracost ⁊ tamarindis. Et rectificare epar
cum eis que sunt aqua endiuie. Et oleum ⁊ sirupus acetosus ⁊ empla-
stra infrigidātia ex sandalis ⁊ canfora ⁊ aqua ro. ⁊ oleo ⁊ succo ei⁹ ⁊ ex
succis oleoꝝ infrigidatis actu. Et extinctio cū cibis frigidis ⁊ hūidis.

¶ Principiuꝫ sermonis de febribus putridis: ⁊ complementuꝫ sermonis est in febribus sanguineis ⁊ colericis.

¶ Tractatus Secūdus cōtinet capitula. lxviij.

¶ Sermo vniuersalis de febrib⁹ putridis. Capitulum primum.

Putredo accidit aut propter cibum malum cum est preparatus vt putrefiat illud quod generaf ab eo propter malitiam sue substantie. Aut propterea ꝙ velociter recipit corruptionez quãuis sit bone substantie sicut lac. Aut quoniam est aquosus nutrimenti mali: cuius aquositatem recipit sanguis sicut illud quod generatur a fructibus tardis humidis valde. Aut quoniam est ex illis que non conuertũtur ad sanguinem bonum: immo remanet humor malus frigidus quẽ abhorret calor innatus: ꝛ succedit ei extraneus: sicut ille qui generatur a cucumere ꝛ citrullo ꝛ piris ꝛ similib⁹. Aut malitia artificij eius. Aut hora ipsi⁹. Aut ordo eius secundum quod scis. ¶ Aut propter oppilationem prohibentem respirationem ꝛ euentationem propter complexionem corporis malam cum non potest digestionem facere bonaz. Et sunt iterum virtutes de illis que non faciunt in cibo aut humore aliqđ propter priuationem respirationis humorum quare dimittunt euz crudum. Et huiusmodi quidem complexio aut generat humorem maluz: aut corrumpit quođ generat propter abbreuiationem suam in digestione: ꝛ quia mouet eum motu pigro. Et iste cause sunt iuuantes in generatione oppilationis generantis putredinem. ¶ Aut propter dispositiones extrinsecas ex aeribus malis: sicut est aer pestilentie: ꝛ aer lacunarum: ꝛ locorum infusorum in quibus madefiunt res vt linuz ꝛ aspaltum. Et quandoq; aggregatur de eis numerus reruz plurimus. ¶ Et plurimum causarum putredinis humorum est: aut propter multitudinem humoris: aut grossitudinem suam: aut viscositatem sui. Et cause multitudinis humorum ꝛ viscositatis ꝛ grossitiei humorum sunt note. Et inceptio oppilationis est nota. ¶ Ergo quando fecerint oppilationes accidit putredo propter euentationis priuationem. Et quando fuerint succedentes motibus in non hora sua super repletionem ꝛ nauseatiuam satietatem. Et balneationes similiter. Aut sol calidus. Aut summere calefacientia super repletionem. Et dimissio cautele obseruationis digestionis in stomacho ꝛ epate ꝛ succurendi defectui si acciderit propter calefactionem amborum in epithimatibus ꝛ vaporationibus. ¶ Et putredo quidem quandoq; est cõmunis corpori. Et quandoq; est in membro propter debilitatem suam: aut propter vehementiam caliditatis sue extranee ꝛ sue acuitatis aut doloris eius. ¶ Et humor recipiens putredinez: aut est colera talis modi vt ab ea vapor egrediatur qui sit subtilis fumosus valde. Aut sanguis talis modi vt euaporet ab eo vapor subtilis. Aut flegma talis modi vt illud quod euaporat ab eo sit

vapor spissus. Aut melancolia talis vt illud quod euaporat ab ea sit va
por fumosus purulentus. ¶ Et putredo quidem colere facit tertianã.
¶ Et putredo sanguinis facit continuam. ¶ Et putredo melancolie fa
cit quartanam: ⁊ que currunt cursu eius. ¶ Et putredo flegmatis simi
liter vt multum facit quottidianam: ⁊ que currũt cursu eius. ¶ Et san
guinis locus est intra venas. ¶ Colera autem ⁊ flegma ⁊ melancolia
quandoqꝫ putrefiunt intra venas. Et quandoqꝫ extra venas. ¶ Et quã
do putrefiunt extra venas: si non est causa alia: neqꝫ est putredo in apo
stemate intrinseco quod det cordi putredinem continuam: faciunt pe/
riodos quos diximus. Sed vnicuiqꝫ accidunt ⁊ eradicantur quãuis
flegmatica non eradicetur quin ibi sint reliquie occulte. ¶ Et quando
putrefiunt intra venas faciunt adherentiam febris: ⁊ non eradican/
tur: neqꝫ est proxima ei que eradicatur: immo est assidua inseparabi/
lis. Sed ei est vehementia per quam cognoscitur paroxismus qui est
ei. ¶ Et quando putredo est intrinseca dominans super venas omnes
aut super plurimum eius quod sequitur ex eis: non sunt forsitan ad/
ditiones ⁊ diminutiones apparentes. ¶ Cum autem est secundum cõ
trarium eius: apparent alterationes manifeste. ¶ Et febris putre/
dinis quidem extrinsece non eradicatur ⁊ redit nisi quoniam mate/
riei que putrefit superuenit putredo in tempore paroxismi: ⁊ finit
eius humiditates ex quibus pendebat caliditas ⁊ resoluuntur ⁊ egre
diuntur ex corpore: quoniam non sunt retente in venis: ita vt prohi/
beat eas illud a complemento resolutionis ⁊ remaneat cinereitas eius
⁊ ipsius terreitas que non sunt vehiculum febris ⁊ caliditatis: sicut vi/
detur de dispositione cumulorum stercorum paulatim paulatim do/
nec fiat cinis totum: deinde non remanet caliditas. Et quando non re
manet in humore adusto per putredinem caliditas: destruitur febris
quousqꝫ aggregetur vice alia ad locum putredinis. Et iam remanse/
runt in ea reliquie caliditatis ex putredine prima quãuis non rema/
neat materia: Aut propter inuentionē cause prime putredinis in ma/
teria secunda ſm semitam putrefactionis. ¶ Res ergo putredinis re/
soluitur secundum inuentionem caliditatis non deficientis putrefa/
cientis ⁊ resoluentis ⁊ facientis cinerem ⁊ pertranseuntis ad vicinum
donec abscindat terminum ⁊ finiat materiam ⁊ non inueniat vicinum
aliud ⁊ remaneat febris expectans materiam aliam ⁊ attrahat ad lo/
cum suum. ¶ Cum autem putredo est intra venas: tunc accidit vt sit
resolutio cõpleta difficilis. Et non resoluitur putredo per ꝯtinuitatē
que est in qbusdã venis cũ alijs ⁊ putrefit oīs res que vicina ē ei: deinde
resoluit ad vicinũ aliud. Et iterũ illud qđ ꝯprehẽsū est in venis est ve/
hementioris continuitatis ad cor. ¶ Et iste quidē febres quibus sunt
paroxismi eradicationis ⁊ temporis quandoqꝫ dimittunt ordinē suū
propter diuersitatē materierũ in multitudine ⁊ paucitate ⁊ grossitudi
ne ⁊ tenuitate: ⁊ propter diuersitatē in eis in genere: ita vt permutētur

quedaz materie: ⁊ fiant de genere materiei alterius que diuersificatur
in eis in specie: non in multitudine ⁊ paucitate ⁊ tenuitate ⁊ grossitie
tantum. Et quandoq; fit ex malitia regiminis egri: aut propter debili-
tatem eius: aut propter multitudinez sensus eius. ¶ Et paroxismi qui-
dem qui eradicantur incipiunt scōm plurimum cum horripilatiōe aut
frigore aut rigore ⁊ resoluuntur per sudorem. Et non incipiunt cū fri-
gore: aut horripilatione scōm plurimum: nisi aut propter frigus humo
ris: aut propterea q̄ humor mordicat lacertos: aut propter profunda-
tionem caliditatis ad interiora redeuntis ad partem materiei: aut pp
debilitatem virtutis: aut propter frigus aeris sicut contingit tempore
hyemis. Et illud quod fit ex mordicatione caliditatis est dignius vt p-
portionetur ad horripilationē q̄ ad frigus. Et plurimū quod accidit
de eo vt sit sicut punctio acuum in omni membro. Uerum resolutio
materiei cum sudore est: quoniam caliditas putrefiens vel putrida re-
soluit humiditatez ⁊ remanet cinereitas. Cum ergo sit illa humiditas
non obsessa in venis facilis fit expulsio eius p sudorē in poris. ¶ Pa-
roxismi autem inseparabiles minuuntur ⁊ non eradicantur per sudo
rem: neq; incipiunt cum frigore nisi propter debilitatem virtutis: aut
propter profunditatem caloris innati: tunc enim infrigidantur extre-
mitates ⁊ illud est signum malum. Et in quibusdaz febribus componū
tur frigus ⁊ horripilatio quoniam materia que putrefit est composita
ex frigido ⁊ mordicatiuo. ¶ Et quandoq; componūtur quedaz febres
putredinis tali compositione qua fiant in forma inseparabiles: ⁊ illud
est verbigratia quando incipit humor putrefieri in loco: ⁊ cuz superue
nerit ei putredo putrefit tota ⁊ consumit ab ea quando incipit humor
de genere eius: aut non de genere eius putrefieri: tūc obuiat poxismus
scd̄us tempori eradicationis paroxismi primi: deinde continuatur res
ita. Et quandoq; componuntur febres putredinis modis aliis compo
sitis quos distinguam in capitulis suis. ¶ Et paroxismi quidē febriuz
prolongantur quandoq; ⁊ abbreuiantur. ¶ Prolongatio eorum est er-
go aut pp grossitudinē materiei ⁊ viscositatē eius ⁊ multitudinē eius:
aut ipsius quietem: aut pp debilitatē virtutis: aut pp debilitatē sensus:
aut pp spissitudinē pororum quare non resoluitur humor. ¶ Et eoruz
abbreuiatio est propter contraria eorum. ¶ Et paroxismi iterum festi-
nant ⁊ tardantur. ¶ Et tarditas eorum est: aut propterea q̄ eorum ma
teria est pauca: aut tardi motus ad mineram putredinis propter gros-
sitiem suam: ⁊ hoc quidē est sicut materia quartane. ¶ Et velocitas eo-
rum est: quoniam ipsa est multa sicut flegma: nisi sit vitreum: quoniaz
paroxismi eius quādoq; tardantur: aut subtilis sicut colera. ¶ Et de-
teriores quidez febres sunt inseparabiles in quibus putredo est intra
venas: deinde ille que eradicantur in quibus est putredo in toto corpo
re: aut in partibus cordis. ¶ Et parum quidem accidit senibus febris
valde accensa propter frigus complexionis eorum: ⁊ paucitatem car-
nis ipsorum. ¶ Pulsus vero dispositiones diuersificantur in febribus

putredinis ẜm diuersitatem earum in generibus suis: ⁊ ẜm diuersitatẽ speciei vnius earum in vehementia ⁊ debilitate: ⁊ in fortitudine accidẽtium ⁊ debilitate eorum. ¶ Et quandoq; accidit ei durities: aut ꝓpter apostema calidum vehementis extensionis: aut propter apostema calidum in membro duro: aut propter vehementiaʒ siccitatis: aut cuʒ dominatur frigus in principijs. ¶ Et quandoq; fit lenis propter materiã lenem flegmaticam ⁊ sanguineam. Et propterea ꝙ apostema est in mẽbro leni sicut illud quod est in epate: ⁊ peripneumonia: ⁊ lethargia: aut propter humorositatẽ cum expectatur quando vult vt sudet. ¶ Et pulsus quidem fit in principio paroxismorum debilis coartationis ꝓpter aduentum virtutis super materiam ⁊ occupationẽ eius in mundãdo ⁊ euentando.

¶ De sermone vniuersali de signis febrium putredinis. Cap. 2.

Significant febres putredinis aduentus causarum antecedentiũ eas: ⁊ proprie quãdo non est in eis causa primitiua. ¶ Et pulsus ⁊ anhelitus cuius constrictio est velox quoniam necessitas est ad mundificandum vehemens valde. Et est caliditas mordicatiua non suauis sicut est caliditas ephimere febris. ¶ Et plurimuʒ quidem febrium putredinis antecedit almelileti. Et almelileti quidem est dispositio cui admiscetur caliditas non perueniens ad hoc vt sit febris: ⁊ associatur ei lassitudo ⁊ pigritia ⁊ alices ⁊ saltus ⁊ cõmotio somni ⁊ vigilie ⁊ constrictio anhelitus ⁊ tensio venarum ⁊ hypocundrioꝝ ⁊ dolor capitis ⁊ pulsatio capitis. Cum ergo prolongatur facit cadere in febres putredinis: aut facit accidere debilitatem ⁊ citrinitatem coloris. Et qñq; associantur almelileti antecedenti febres multitudo superfluitatis ⁊ mucus nausea ⁊ vrina plurima ⁊ egestio pulruma putrida ⁊ grauitas capitis ⁊ excitatio. Et accidit frequentia in pulsu non a causa intrinseca: immo ex labore aut ira aut alijs. Cũ ergo accidit in eo coartatio tũc iaʒ peruenit paroxismus. Et coartatio quideʒ est submersio pulsus ⁊ paruitas diuersi in quo accidunt pulsationes magne fortes: ⁊ non est velocitas eius fortis. ¶ Sed diuersitas in principio ⁊ in augmento est ex ꝓprietatibus significantibus putredinem: quãuis non appareat in tertiana plurima apparitione propter leuitatem materiei. ¶ Et de signis quidem ꝙ febris sit putrida est euacuatio periodi prime sudoris ⁊ humectationis. Ephimera eniʒ est ecõtrario illius: licet in initio sit in tertiana propter leuitatem predictã vt sit similis ephimere que tamẽ ephimera non permutatur ad putredinem. Et si fuerit augmentum eius non permixtum non proportionatuʒ non simile. ¶ Et prolixitas augmenti iteruʒ significat ꝙ ipsa est putrida. Et additio pulsus in magnitudine ẜm processionem significat augmentum. ¶ Amplius si est interpollata incipit cuʒ rigore aut horripilatione: ⁊ dimittit ẜm plurimũ cum sudore ⁊ humorositate: ⁊ resoluitur cum paroxismis; aut est inseparabilis cuʒ tempore. ¶ Et non est similis ephimere in vrina ⁊ pulsu ⁊ complemento mundificationis ⁊ quiete accidentium. ¶ Et plurimũ

quidem putride sunt accidētia plurima ex siti ꝛ dolore capitis ꝛ nigredinis lingue: ꝛ proprie apostematū: ꝛ multiplicatur inquietudo ex angustia ꝛ agitatione vehementi quam facit pugna materiei ꝛ virtutis: quādoqꝫ enim eleuatur materia: ꝛ quandoqꝫ consurgit virt⁹. Et pulsus similiter quandoqꝫ tendit ad magnitudinem ꝛ fortitudinē: ꝛ quandoqꝫ ad paruitatem ꝛ debilitatem ꝛ coartationē. ⁋ Durities autem fit quandoqꝫ. Et non oportet semper vt sit nisi sit cum febre apostema durū in quocunqꝫ membro fit: aut apostema in membro duro quāuis nō sit durum: aut iam acciderit potus aque frigide: aut aliquid aliud de illis q̄ indurant p ulsum de illis que dicuntur in libro pulsuū. ⁋ Diuersitas autē in principio ꝛ augmento est ex proprietatibus febris putride. Et de significationibus eius fortibus quanuis non appareat in tertiana plurimum propter leuitatem materiei. Et dum non sit pulsus fortis: ꝛ non sit velox velocitate predicta: tunc febris adhuc est ephimera: ꝛ nō permutatur ad putredinem. ⁋ Et est vrina in principio indigesta: aut paruū digesta: ꝛ fortasse est acuta. ℭ Et scias ꝙ a febribus acutis interficientibus raro fit euasio: nisi cum contractione membri. ℭ Et quando alleuiatur febris post quietem apostematis in pleuresi ꝛ similibus: tunc scias ꝙ de materia remansit aliquid: ꝛ ꝙ materia declinat ad locum vbi apparet dolor.

ℭ De signis inseparabilibus. Capitulum. 3.

In continua est diuersitas pulsus que est ſm febrem apparens valde. Et est in plurimo eius non habens ordinē neqꝫ pondus. ⁋ Et perseuerat: ꝛ non separatur post. 24. horas. ⁋ Et nō associatur ei quod diximus de dispositionibus eradicabilibus ex antecessione rigoris ꝛ alijs. ⁋ Et de illis que significant eam est eius assiduitas ꝛ vehementia diuersitatis dispositionis eius apud augmentum: minuitur enim quādoqꝫ ꝛ augetur vice alia.

ℭ De rebus in quibus differunt febres putredinis: ꝛ in quibus communicant Capitulum. 4.

Febris que est propter putredinē colere motus est tertianus: siue sit motus principij paroxismi aut principij vehementie: nisi species eius que dicitur adusta cuius motus est occultus valde: ꝛ est sicut inseparabilis conclusa. ⁋ Et tertiana quidem pura est acuta propter subtilitatem materiei. Et eius caliditas est magna mordicatiua ꝑpter fortitudinem colere. Sed est salutifera: propterea ꝙ colera est leuis super naturam: ꝛ quoniam ipsa facit quietem. Tertiana vero non pura est longioris spacij ꝙ̄ pura. Et pura quidem raro pertransit septē periodos nisi ab errore. Continua quandoqꝫ cōsumitur in hebdomoda. ℭ Et illa que est ex putredine sanguinis est cōtinua inseparabilis. Et eius calor est plurimus communis cum lenitate non cum mordicatione colere. Et quandoqꝫ ꝑuenit ad statum in quattuor diebus. ℭ Flegmatica accessionem faciens omni die est leuis caliditatis per comparationem ad colericam longam: ꝑpter viscositatem materiei: ꝛ frigus

eius & multitudinem eius. Et est magni timoris: quoniā habet paruū spaciū interpollationis & quietis: & quoniā ipsa associatur corruptioni & debilitati in ore stomachi que non excusatur: & illud est de illis que attrahunt accidentia mala ex syncopi & pulsu cordis & casu appetitus. Et que de ea est inseparabilis est res magis similis ethice: si non esset lenitas pulsus: quāuis quandoqꝫ fiat durus etiam. Et quantum est minus pura est minoris & breuioris paroxismi: nisi declinet cuꝫ paruitate sue puritatis ad malitiam. ¶ Quartana autem est nō acuta ꝓpter frigus materiei: longa ꝓpter illud. Et fortassē extenditur que de ea pura est anno vno. Et non pura est breuioris spacij. Uerum in ea non est timor: quoniam quietem facit in spacio longo: & quoniāꝫ ipsa non est talis acuitatis quam sequuntur accidentia vehementia. ¶ Et quartana quidem & tertiana assidua & interpollata consumuntur per vomituꝫ & solutionem ventris aut sudorem aut prouocationē vrine. In continua autem consumitur per huius fluxum sanguinis narium. ¶ Et scias ꝙ principium prolongatur in tertiana. Et status in conclusa. Et declinatio in incessiua. Et status & declinatio in continua. Et status & declinatio in quotidiana: quāuis raro inueniatur quartana continua: & quotidiana integre eradicationis. ¶ Et febres quā non curantur ſm qđ oꝫ & ꝓprie apostemose ꝯuertuntur ad arefactionē: & ꝓprie in febribus acutis in quibus oportet vt patientes eas cibentur: & non cibantur ꝓpter intentionem vt perueniat natura super materiam. Aut oportet vt detur in potu aqua frigida: & non datur in potu propter intentionem vt non fiat cruda: & non succurritur cum extinctione alia. Quoniaꝫ si fuerit alia intentio qđ dicturi sumus in cibatione & dando in potu aquā frigidam fortior duarum intentionū predictarū premittatur super eas ambas: & dimittatur obseruatio illarum duarum.

¶ De significationibus accidentium febrium. Capi͂m. v.

Scias ꝙ acceptio significationum febrium est ex regimie antecedēte & quomodo fuit. Et ex dispositionibus antecedentibꝰ. Et ex regionibus. Et temporibus. Et ex etate. Et complexione. Et ex pulsu. Et vrina. Et vomitu. Et egestione. Et fluxu sanguinis nariū. Et ex dispositiōe febris in rigore: & sudore: & qualitate caliditatis. Et ex ꝑoxismis. Et ex dispositione appetitus. Et ex dispositione anhelitus. Et ex coniunctis: sicut dolore capitis: & vigilijs: & alienatione: & inquietudine: & alijs. ¶ Febribus enim adsunt accidentia ex quibus significantur dispositiones earum de quibus sunt accidentia significantia magnitudinem earum: & ipsarum paruitatem: sicut qualitas caliditatis: & quantitas ipsius. Et de ea est que est mordicatiua vehementer ex quo prius inuadit vsqꝫ ad finem suum. Et de ea est que mordicat in primis: deinde minuitur ꝓpter resolutioneꝫ materiei & lenitur. Et de eis sunt que mordicant. Et de eis sunt quaꝝ caliditas est humida. Et de eis quaruꝫ caliditas est sicca. ¶ Et sunt accidentia que significant genus earum: sicut accidentia ꝓpria cum tertiana: sicut principiū paroxismi cū pun

ctione ⁊ horripilatione ⁊ mordicatione caliditatis in eo. ¶ Et acciden/
tia significãtia malitiaꝫ eoꝝ sunt: sicut inquietudo ⁊ alienatio ⁊ vigilie.
¶ Et accidentia significãtia digestionẽ ⁊ indigestionẽ sunt: sicut illud
qḋ diximus de dispõnibus vrine. ¶ Et accidentia que significant crisiꝫ
que dicemus. ¶ Et accidentia que significant sospitatẽ ⁊ contrarium
eius ⁊ dicemꝰ omnia illa. ¶ Et forme insunt iudicia plurima: sicut ille
cuius cõuertit color ad plumbeitatẽ ex albedine ⁊ viriditate: ⁊ signifi/
cat frigiditatẽ humoꝝ ⁊ paucitatem coloris innati aut excitationem ⁊
inflãmationem: sicut accidit ei cuius causa est satietas nauseatiua. Et
sicut velocitas tumitionis faciei: ⁊ tornatilitas eius: ⁊ tenuitas nasi: ⁊
significant aut vehemẽtiam caliditatis: aut subtilitatẽ humoris ⁊ ve/
locitatem resolutiõis eoꝝ: ꝓpter amplitudinẽ poroꝝ ⁊ motus in seip/
sis: ⁊ exitus eoꝝ a ꝯsuetudine: aut casus eoꝝ habent significatões ⁊ res
de illis quas dicemus. ¶ Et accidẽtium febrium quedaꝫ sunt quorum
hora est hora status: sicut alienatio ⁊ cõmixtio mentis ꝓpter inflatõem
capitis. Et de illis sunt quoꝝ hora est principiũ: sicut horripilatio ⁊ fri
gus: ⁊ sicut ꝓfunditas somni que ꝯsequit plurimũ principioꝝ febrium
ꝓpter debilitatẽ cerebri: ⁊ declinatio caliditatis ad interiora corporis
vbi est materia ⁊ multitudo vapoꝝ eleuatoꝝ ab eo per cõmixtionẽ in.
cipientem in corpore vsquequo resoluit eos inflãmatio: ⁊ adiuuat illõ
frigus cerebri in seipso ⁊ frigus humoris qui vult putrefieri ⁊ calefit.
¶ Et res ex quibus scitur dispositio febris ⁊ ex qua specie fit sunt. Di/
spositio febris in acuitate sua: ⁊ sua leuitate. Et dispositio febris in hoc
ꝙ ipsa accidit a causis primitiuis ⁊ antecedentibus ſm conditionem
predictam. Et dispositio febris adherẽtia sua ⁊ eradicatõe. Et disposi/
tio febris in acuitate sua cum rigore ⁊ frigore ⁊ horripilatione: aut eius
contrario ⁊ qḋ est ex eo. Et dispositio febris in diuisione sua cũ sudore
plurimo aut pauco. Aut dispositio preteriti regiminis: ⁊ etas: ⁊ forma:
⁊ tempus: ⁊ ars: ⁊ dispositio pulsus: ⁊ vrine.

¶ Sermo de rigore ⁊ frigore ⁊ horripilatõe ⁊ fractõe. Cap. 6.

Horripilatio est dispositio in qua inuenit corpus diuersitatem in
frigore ⁊ punctione in cute ⁊ lacertis. Et antecedit eam pigritia
⁊ fractio. Et quasi fractio est maneries eius. ¶ Frigus autẽ est vt sen/
tiat in membris suis ⁊ dorsis lacertoꝝ suoꝝ frigus purũ. ¶ Rigor vero
est vt nõ possit continere mẽbra sua ex cõmotione ⁊ tremore euenien te
in eis ⁊ motibus inuoluntariis. Et fortasse est frigus forte. Et nõ fit ri/
gor fortis sicut in febribus flegmaticis ⁊ quartana. ¶ Et de causis ve/
hementie rigoris est vehementia virtutis expulsiue in lacertis. Et pro/
pter illud quãto causa frigoris est viscosior: est rigor vehemẽtior. ¶ Et
sanguis submergitur cum rigore ad interiora. ¶ Et scias ꝙ humor fri/
gidus est quietus: qm̃ iam consueuit mẽbrũ in quo est: ⁊ quiescit passio
eius ab eo quare nõ sentitur frigus ab eo. Cum ergo mouet ⁊ spargit
sparsione plurima aut pauca ꝓpter aliquaꝫ causaꝝ scilꝫ ꝓpter calidi/
tatem separantẽ aut aliud patitur ab eo mẽbruꝫ qḋ erat nõ occurrens

ei ⁊ sentit frigus eius ꝓpter causam cõplexionis diuerse. Et tu quidez
sciuisti hoc in radicibus vniuersalibus scientie medicine. ¶ Et multo-
tiens quidem accidit a flegmate vitreo sparso in corpore rigor nõ per-
ducens ad febrem. Et qñq3 sunt ei periodi ⁊ nõ est fortitudo eius forti-
tudo rigoris perducẽtis ad febrem. Et materia que facit lassitudinem
rigoris per paucitatẽ suam facit rigorez per suam multitudinẽ anteꝙ̃
putrefiat: nam si nõ putrefit nõ perducit ad febrem. ¶ Et qñq3 accidit
frig⁹ ⁊ rigor ꝓpter subuersionẽ caloris in corpore causa cibi ⁊ que sunt
ei similia. ¶ Et rigor ⁊ frigus antecedunt febres: qm̃ humor crudus
effundit ad lacertos in primis ⁊ nocet frigore suo per cõparationẽ ad
lacertos: deinde cum incipit putrefieri incipit calefieri. ¶ Et qñq3 an-
cedit rigor febres ꝓpter mordicationẽ humoris ⁊ fortitudinẽ virtutis
expulsiue que est in lacertis: sicut excutitur homo effusione aque cali-
de valde sup cutem: ⁊ ꝓprie cum est salsus. Et fortasse fit nocumẽtum
eius qđ mordicat eam vt refugiat calor innatus ad interiora ⁊ dñetur
frigus: quare fit cuz mordicatione caloris frigus quasi frigus dñetur.
Et mordicatio quidem caloris est apud pániculum tegentez interius.
¶ Et qñq3 accidit rigor ꝓpterea q: refugit calor ad interiora: sicut fit
in apostematibus intrinsecis. Et qñq3 significat rigor ⁊ horripilatio sa-
nitatez in febribus inseparabilibus: qm̃ significant ꝙ materia expellit
in venis ⁊ egredit. Uerum qñ non est cuz digestione ⁊ in hora cretica: ⁊
nõ sequitur eaz leuitas est significatio ꝙ expulsio illius quãtitatis nõ
est: qm̃ virtus est vincẽs: imo qm̃ materia multa expellitur ꝓpter mul-
titudinem suam. Et de rigore est qui significat mortẽ: ⁊ est ille quem se-
quitur debilitas virtutis ⁊ casus caloris innati ⁊ siccitas. ¶ Horripila-
tio vero fit ex causis paucioribus causis rigoris. ¶ Et cõmotio anime
⁊ periodi indicat periodum. ¶ Et senum qđẽ febres sunt sepulte. ¶ Et
qñq3 est causa in longitudine febris grossitudo in visceribus quare re-
supinetur febriens ⁊ extendat pedes suos ⁊ tangant viscera sua. ¶ Et
qñ denigratur lingua febriẽtis cuz alleuiatione febris: tunc febris eius
est sepulta. ¶ Et qñq3 associat febri paralysis: ergo curetur febris in pri-
mis. ¶ Et de eis q̃ ꝯueniũt illis est sirup⁹ acetosus pmixt⁹ cũ gelen iabiz
⁊ aqua ciceris cum oleo si tollerat febris. ¶ Et rasio capitis est ex eis q̃
inspissant cutẽ eius quare reuertunt vapores ⁊ fit fortis febris.

¶ De intentõe ad curatões vl'es febriũ putredinis: Ca. 7.

SCias ꝙ intentio in medicando has febres: qñq3 vertit ad partez
febris: quare est necessarium vt infrigident ⁊ humectent. Et qñq3
ad partẽ materiei: vbi necesse est vt maturet vel digerat: aut necesse est
vt euacuetur. Et digestio qđem in grossa est equatio eius cuz subtilia-
tione. In subtili est equatio eius cum ingrossatione. Et qñq3 contraria
sunt illa que reqrit febris de infrigidatiõe: ⁊ illud qđ reqrit humor de
digestione ⁊ euacuatione ⁊ resolutione. Quandoq3 enim est digestiuũ
⁊ euacuatiuũ calidu3: imo est ꝯm plurimũ ita. Et tunc op3 vt obseruet
magis timorosa ⁊ vna duaꝝ reru3. Et fortasse contrariũ est illud quod

conuenit febri de infrigidatōe cum eis que sunt: sicut melones indi ⁊
reliqua olera ei qđ ꝯuenit materiei de minoratione:quare ꝓhibet illđ
dare ea in potu:nisi vbi non est materia.Et oīo sollicitudo sit vt post-
ponatur aqua fructuū vsqȝ ad hebdomadā.Et sit ꝯtētus aqua ordei.
Et omnes fructus nocent febricitantibus cum ebullitione sua ⁊ corru-
ptione sua in stomacho.Et multotiens quidem inuenitur res que di-
gerit ⁊ subtiliat ⁊ infrigidat cum euacuatione sicut sirupus acetosus.
¶ Et scias ꝙ febris qñqȝ est tante vehemētie ⁊ acuitatis ꝙ nō licet vti
regimine cause:imo indiget infrigidatione vltima:⁊ proprie cum non
inuenis virtutem fortem resistentem tollerantem.¶ Quod si inuenis
eam resistentem tollerantem: abscinde causam: ⁊ expelle humorem:⁊
abscinde cibum:⁊ non infrigides infrigidatione que prohibeat resolu-
tionem.¶ Quod si inuenis virtutem deficientē:sis occupatus in equā-
do complexionē ꝯtrariā ei:quare infrigida eam:⁊ viuifica virtutē cuȝ
cibo.¶ Cūqȝ sit fortis per viuificationē suaȝ ⁊ vincit cōtrariū suū redi
ad cām.¶ Et cū tu ifrigidas ꝺ istis febrib⁹:tūc ifrigides eā cū eo in q̄
sunt stipticitas ⁊ exiccatio sicͤ sūt trocisci ifrigidātes:nisi p⁹ purgatōeȝ
⁊ euãtionē.¶ Et scias ꝙ cura febris putride est diuersa a curatione fe-
bris ethice.Curatio enim ethice est contenta super contrarietatē egri-
tudinis.Et curatio febris putride non est contenta sup contrarietateȝ
egritudinis tantum:imo sup abscisionē cause eius:quāuis illud qđ est
conueniēs egritudini ⁊ cibationi sit amicū virtuti ex parte sui scilicet
virtutis:⁊ inimicum virtuti ex parte:qm̄ est amicum inimico eius:⁊ est
materia:quare est adiuuans vtrūqȝ eaꝝ:quāobrem indigemus in regi-
mine eius canone. Et nos singulare ca.ei si deus voluerit faciemus
¶ Scias ꝙ nō est tibi possibile curare febrē nisi cognoueris, eā. ¶ Qđ
si ignoraueris:tunc subtilia regimen.¶ Et prouide ne occurrat paro-
xismo nisi ventrem habeat vacuū.¶ Et non moueas in die paroxismi
aliquid quātum possibile est tibi:neqȝ cures febrem. ¶ Et opȝ vt ob-
serues in oib⁹ illis dispōnē ꝟtutis.¶ Qđ si fuerit fortis:⁊ fuerit illud
qđ vincit sanguis:aut cū hūore q vicit sanguis:tūc flebotomia ē magis
ꝯueniēs. Et ꝓprie cū vrina ē rubea grossa nō citrina ignea ex q̄ timeat
apud flebotomiam victoria colere ⁊ acuitas eius. ¶ Deinde fac sequi
flebotomiam solutionē ventris subtilem: proprie si fuerit illic siccitas
cum eis que sunt sicut aqua ordei:⁊ alsiracost pauco:⁊ aqua ordei cum
sirupo acetoso.¶ Et si natura nō fuerit lenis:adde in eo quod est sicut
siracost quod sit sicut sirupus vio.¶ Et sit vltimitas lenificatio:nō flu-
xus ventris:⁊ non solutio laboriosa.¶ Et magis dilectum est apud me
administratio clisteriorum ꝰm vltimitatem qua indigetur in virtute.
Et de clisteribus cōmunis iuuamenti lenibus est clistere factuȝ ex oleo
violato:⁊ succo foliorū sicle:⁊ vitello oui:⁊ zuccaro ru.⁊ baurac.¶ Cuȝ
ergo lenieris hac lenificatione: fortasse indigebis eo debiliore ꝙ̄ illud
quo indiguisti in principio: ⁊ illud est quando natura est obediens.
¶ Deinde fac ipsum sequi ea que vrinam prouocet:sicut sirupus aceto

lus decoctus cum radice apij ⁊ similibus. ¶ Deinde fac ipsum suda-
re. Et aperi meatus cum illis in quibus non sit calor fortis: sicut cum
inunctione ex oleo camomillino ⁊ fricatione cum vino albo: ⁊ cū aqua
dulci tepida. ¶ Et si febris fuerit acuta non inuenis excusationem ab
inunctione ⁊ embrocatione. ¶ Quod si inuenis humorez in primis de-
clinare ad stomachum: fac vomere cum eis in quibus non sit diuersi-
tas consuetudinis: imo cum eis que sunt sicut sirupus acetosus cum
aqua calida cum natura mouet humorē ad vomitum ⁊ nō diuersifices
eam. ¶ Quod si fuerit illic declinatio ad intestina ⁊ senseris rugitum
⁊ descensum fecis: tunc adhibe quod soluat ventrem. ¶ Et prohibe cū
a somno in principijs febriū: ꝓpṫ qñ ē horripilatio aut frigus ⁊ rigor:
qm̄ ꝓlōgāt sup cū frigꝰ ⁊ rigo. ipsa nāqꝫ exprimūt mās si fuerit eūtes
ad q̄dā viscera: ⁊ ꝓhibēt digestionē humorū. ¶ Apud declinatōez vero
est iuuatiuus valde. Et fortasse nō nocet apud statum. ¶ Et nō prohi-
beas ei aquam frigidam: nisi fuerit humor qui est in eo crudus ⁊ gros-
sus: tunc enim prohibet digestionem. ¶ Et scias ꝙ quādo flebotomia
iuuat: deinde vteris via mala: tunc nō purgatur. ¶ Humoris autez co
lerici digestio est vt conuersus a subtilitate fiat spissus. Et aqua quidē
frigida facit illō. Nisi sit stomachus aut epar debile: aut frigiduz. Aut
sit in viscerbus apostema. Aut sit in visceribus dolor. Aut sit cōplexio
eiꝰ pauci sanguinis. Aut caliditas eius innata debilis quare debilitaṫ
post potum aque frigide. Aut sit nō consuetus potare aquam frigidā:
sicut illi qui sunt de regione calida: isti enim spasmanṫ velociter: ⁊ asso
ciatur eis singultus: ⁊ extenuatus est de hac summa. ¶ Ubi autem ma
teria calida. Aut grossa iam digesta est. Et corpus est carnosum. Et ca-
liditas innata exuberans. Et virtus est fortis. Et viscera sana. Nō fri-
gida eorum cōplexio radicalis. Non insueta aque frigide: imo assueta
aqua frigida valde: tunc aqua frigida est melior res. Multotiens eniz
adiuuat ad expellendum materiam cum solutione nature: aut per vo
mitum: aut per vrinam: aut per sudorem: aut per oīa illa: quare fit sta-
tim vt sanetur. ¶ Et qñqꝫ dat in potu medicus de aqua frigida infir-
mo quātitatem plurimam adeo donec color eius fiat viridis ⁊ tremat
que sit saltem perueniens vsqꝫ ad eminam vnam ⁊ dimidiam. Et for-
tasse conuertitur febris ad flegmaticam. Et fortasse confortatur natu-
ra: ⁊ expellit materiam cum sudore ⁊ vrina ⁊ fluxu ventris: ⁊ est sani-
tas. ¶ Et quandoqꝫ iterum sunt quedam prohibentia: deinde time-
tur malitia caliditatis ⁊ sitis ⁊ existimas ꝙ peruenitur per eam ad ari
ditatem vel extenuationem: non prohibeas aquam frigidam. Nam
additio apostematis ⁊ cruditas eius melior est q̄ͥ extenuatio. ¶ Et si-
rupus q̄dem acetosus quandoqꝫ etiā sedat sitiz ⁊ incidit ⁊ soluit: ⁊ no
cumentum ipsius apostemati nō est plurimū sicut nocumētum aque: ⁊
nō est ei vis aggregandi materiaz ⁊ inspissandi eam. Et similiter iuleb
plurime cōmixtionis. ¶ Et cum nō licet vt bibat aquaz frigidam ⁊ sit
audax per eam timeaṫ ꝙ nō faciat accidere cōstrictionē poroꝝ: quarta

sit causa febris alterius: cum euentu oppilatiõis alterius: et fortasse erit vehemētior prima. Et qñ obuiat mēbro debili corrumpit opationē ei⁹. Et multotiēs facit deglutinationē difficilē. Et facit difficultatē anhelitus. Et facit accidere tremorē: et spasmū: et debilitatem vesice: aut renis: aut colon. ¶ Et ille quē plurimū opz ex eis phibere a potu aque frigide est cui nocet in sanitate sua: imo cum videris calefactionē fortē et cōplexionē calidam et siccam et euacuaueris: tunc quoqz cōcedes infusionem fieri in aqua frigida apud declinationē et aperitionē digestionis et euacuationē humorum. Et nō est malum vt administref balneū. Et potus vini cōmixti subtilis et inunctio cum oleis lenificantibus. ¶ Et cum administraueris canones predictos in principio accidentium febris: tunc opz post illud vt tu occuperis in digestione et euacuatōe que nō est fm semitā minoratōis et desiccationis. Et iam diximus eā: imo fm semitā abscisionis cause. ¶ Et nō euacues materiā indigestam in calido aut frigido: nisi ppter necessitatē. Fortasse enim multiplicatur euacuatio humoris nō pueniens ad statum per digestionē vt euacuef. Et fortasse nocet euacuatio maturationi. Et fortasse pmiscef cuz ea malignum cum bono: ppterea qꝛ mouef malignuz absqz digestione sua. ¶ Et tu non ausculites virum qui existimabat qꝛ intentio in digerendo est subtiliare: et humor calidus est subtilis: quare nō est necesse vt subtilietur. Res eiz sicut dixit: imo intentio in digerendo est equare substantiam materiei: ita vt fiat preparata ad expulsionē facilem. Et subtile imbibitum et grossum fixum et viscosum adherens totum illud non est preparatum ad expulsionem facilem: imo est necessariū vt inspissef subtile: et subtilietur spissum paulatiz: et incidatur viscosuz. Et si vir iste nō audiuisset in sermone antiquorum de digestione aliquid anteqꝫ dixissemus illud et rememoraref dispositionis digestionis humorum fixorum. s. qꝛ qui de eis subtilis est indiget vt inspissetur: et qui de eis spissus est indiget vt subtilietur: oporteret vt sciretur hoc per illō. Et qꝛ non oportuit vt in seipso cōsideraret et diceret: quare vrine in febribus acutis non habent in principijs earum sedimen: deinde fiunt habētes sedimen: et an sedimen laudabile est aliquid nisi humor faciens egritudinem qui iam digestus est. Quare ergo non expellitur in principijs egritudinis ad salutez si est subtilitas vltimum qđ intenditur in digestione: ergo necessarium est vt sit in principio febriuz sanguinis et colere sedimen laudabile. Si aūt nature non est possibile expellere illaz superfluitatem nisi post horam in quā fit preparatio ad expellendum in vrina: tunc similiter oportet vt sciatur qꝛ arti euacuare humorem ante illam horam in qua apparet digestio in vrina est inconueniens aut difficile malum. Et fortasse mouet et non operaf vltime. Et fortasse miscet malignum cum bono. ¶ Et esset melius homini huic vt bene opinaref de illis qui fuerunt sicut Gal. et Hypo. in eis que scripserunt de hoc: et valde attenderet: et tunc rediret ad contradictionem: quia omnis contradictor in primis cum est super veritatem est excusatus. verū melius

esset ei vt nō consideraret in consideratione sua. ¶ Et opinor ꝙ raro
huic viro acciderunt experiméta que profuerūt in hoc capitulo ⁊ acge
iut in eis. Et huiusmodi qdem experimentis que non sunt ſꝫ canones
accidit eis vt nec vnū valeat. Et accidit eis vt nec vnum eoꝝ sit signū:
hoc nāqꝫ est ꝯueniens. ¶ Cum aūt materia est plurima mobilis ꝑmu-
tabilis de membro ad mēbrum: ⁊ existimas ꝙ nō est spaciū in digestiōe
eius: aut fortasse accidit ex ea apostema pleureticū ⁊ aliud si dimittat
faciet cadere in timorē ante tēpus in quo expectat digestio equalis ꝑ-
culdubio: tūc est necessaria euacuatio eius. Timor eniꝫ in hoc est minor
ꝙ̄ timor in illa: ⁊ cū hoc natura mouet ad expellendū eam ꝑꝑ multitu-
dinem sui nocuméti. Cum ergo adiuuat nā conuenit ei adiutoriū vlti-
mū: quare nō est excusatio eius. ¶ Et scias ꝙ flebotomia quando est
intentio sanguinis: nō est ex genere eius in qua expectat digestio expe-
ctatione que est in solutiuis. Et non expectat digestio nisi in humorib⁹
aliis. Et cū postponit flebotomia in principio egritudinis nō amplius
est ei intentio. Et fortasse interficit ꝑ aduentū d̄bilitatis virtutis. ¶ Et
similiter si times victoriā humoris: magis necessaria cautela est euacua
tio. Et si nō ē digest⁹ nō moueas nisi in principio. Apud statū vero non
moueas aliqd donec vincat nā ⁊ digerat. Et si ipsa nō mouet moue tu
hora motus eius. Et si ipa mouet aut mouit tūc dimitte eā ⁊ operatio-
nem eius. Et hoc est illud qđ nominauit Hypo. furiositatem vbi dixit.
Oportet vt administret medicina solutiua postq̄ digerit egritudo. In
principio aūt egritudinis nō oportet vt administret illud nisi egritu-
do sit furiosa. Et forsitan non est ſm plurimum furiosa. Et talis est ista
euacuatio necessaria que nō est in hora sua sicut cibatio necessaria que
non est in hora sua. Et proportio istius euacuationis ad cessandum ex
malitia materie est sicut proportio illius cibationis ad prohibendum
virtutem a casu suo. ¶ Cum ergo exerces euacuationem tunc conside
ra horam interpollationis: aut horaꝫ ipsius temporis: aut frigidiorem
horam que est in die. ¶ Et non euacues per fluxum ventris in die pe-
riodi. Neqꝫ flebotomes. ¶ Et non agas cum euacuatione artis cōtra
partem euacuatiōis nature. ¶ Et non diminuas humorem per reꝫ que
facit statim habitudinē motus periodi. ¶ Et omnino caueatur a regi
mine grosso in hora periodi ita vt non detur in potu aqua ordei zucca
rum neqꝫ iuleb vt non frangat periodum cum constrictiōe meatuum:
quoniā est timor: imo adiuua. Dicit nāqꝫ Hypo. Medicus adiutor est
nature non impediens eam. ¶ Et opꝫ vt scias ꝙ multotiens indigetur
medicina forti debili: sed eius fortitudo est ex hoc ꝙ soluit humorē vi-
scosum: ⁊ ipsius quidem debilitas est ex hoc ꝙ facit ascellare semel
aut bis. Et non euacuetur plurimum simul ita vt non cadat virtus.
¶ Et consilium quidem meum in flebotomia est vt dimittatur quantū
possibile est. Si autem non est possibile: tunc multiplicatio numeri est
melior multiplicatione quantitatis. Oportet enim vt non euacuet san
guis multum subito: quoniam euacuatur multum de eo cuius non est

necessaria euacuatio. Et non est in sanguine excusatio ad euacuatiões
quibus fortasse indigetur ꝛ debilitatur virtus a resistendo in crisibus
expectatis. ¶ Et scias ꝙ quãdo aggregatur dolor capitis ꝛ febris: tũc
curatio febris est dignior. ¶ Et scias ꝙ dolor capitis quando facit redi
re febrem declinatam ad augmentũ: quare opꝫ vt sedetur. ¶ Et cuꝫ in
fans lactens febricitat: tunc oportet vt rectificetur lac matris eiꝰ. ¶ Et
quando fuerit vrina icteritia in febre significat apostema: quare ẽ cura
tio dare in potu aquam ordei aut sirupum acetosuꝫ. Cum ergo acquie
scit febris intentio sit ad apostema. ¶ Et quando fuerit cum febre coli
ca: non aperietur via in dando in potu aquam ordei: immo ius galli: ꝛ
leni ius: ꝛ multiplica vnctuositatẽ eius: deinde detur in potu aqua or
dei si necesse fuerit. ¶ De solutiuis vero est potio facta ex tamarindis
ꝛ tereniabin ꝛ sirecost. Et quãdoqꝫ ponit in ea aqua iuleb. Et qñqꝫ po
nitur in ea cassiafis. Et fortasse proijcitur desuper scamonea. Et fortas
se datur in potu scamonea sola in iuleb. Et fortasse est necessarium ad
ministrare ea que sunt sicut aloes: quando materia est grossa. Et meli
us quod est vt abluatur ꝛ nutriat cum aqua endiuie: ꝛ aqua solatri: de
inde fiant ex eo pillule. ¶ Myrabolanos vero citrinos quidã admini
strauerunt: sed non inuenit ab eis intentio ꝫm quam operent: cõstrin
gunt enim poros eius post solutionem ventris: ꝛ exasperant viscera
eorum. Quod si fuerint necessarij: tunc post digestionẽ integram. ¶ Et
aqua duorum granatorum est maximi iuuamenti expressa cum pulpis
amborum. ¶ Et quãdoqꝫ in horis de solutiuis que fiunt ex violis ꝛ sca
monea: ita vt de violis sit quantitas auř. i. ꝛ de scamonea vsqꝫ ad siliq̃
i. ꝛ quandoqꝫ ponitur in eis parum mente. ¶ Et quandoqꝫ fit ex ifri
gidantibus extinguentibus medicina in qua ponitur scamonea sicut
pillule huiusmodi. ℞. coriandri spodij rof. aã. ʒ. ʃ. camphore tosugi. i.
scamonee. xij. partem. ʒ. i. ꝛ vsqꝫ ad sextã partem eius. ¶ Et detur ĩ po
tu eis. Aliud. ℞. siracost. ʒ. ij. tereniabin. ʒ. v. succi pomorum: de semi
ne succi cidoniorum partes equales: coriandri humidi sextam partem
vnius. Aggrega succos: ꝛ submerge in eis siracost et tereniabin: ꝛ in
spissetur cum eis donec fortasse coaguletur: deinde sume camphore põ
dus sexte. ʒ. i. ꝛ medietas sexte scamonee. ʒ. i. ꝛ pone siracost super igneꝫ
ꝛ pulueriza desuper camphorã ꝛ scamoneam. Et conseruentur ne re
soluantur cum vapore: deinde dimittat donec coaguletur per se cum
facilitate. Et dosis eius sit a. ʒ. ij. vsqꝫ ad. ʒ. ij. ʃ. Et est possibile vt fiat ex
tereniabin ꝛ siracost ꝛ zuccaro tabarzet: natif. i. forme que sũt sicut pe
nidie: ꝛ ponitur in ea scamonea ꝛ cãphora ꝫm quãtitatẽ que cadit in
vna potiõe eius: ꝛ cãphore vsqꝫ ad tosugi. i. scamonee vsqꝫ ad sextã: ʒ.
i. quare sit tunc aĩe non horribile. ¶ Et febricitãs quidẽ in estate febre
frigida nõ ingrediatur domum venti proprie quãdo sudat: vt nõ con
uertatur materia resolutione sua. ¶ Et trocisci qdẽ nõ sunt ꝯuenien
tes principijs harum febriũ: nisi post digestionem ꝛ euacuationẽ. ¶ Et
trocisci qdẽ sunt magis cõuenĩetes ei cuius febris est adherens in suo

stomacho: quasi ipsa sit ethica. ¶ Et dimissio cōsuetudinis in regimine suo sentit quādoq; febrē: ꝛ nō est tantum nocumentū quoniam causa eius est dimissio consuetudinis in regimine.

¶ De cibatōe febricitantiū in generali. Capitulum. 8.

Scias ꝙ cōuenientiores cibi febricitātibus sunt cibi humidi ꝛ proprie cuius cōplexio est humida ex infantibus: ꝛ grossis. Cōueniūt enim ex hoc ꝙ assimilant cōplexioni: ꝛ ex hoc ꝙ sunt cōtrarij egritudini. ¶ Cūq; accidit febris ꝛ nā est sicca: nō cibes penitus dum non egreditur ꝑfecte fex. ¶ Et opꝫ vt occurrant eis paroxismi periodici ꝛ paroxismi q̄ sunt fortes ventribus ipsoꝝ vacuis in qbus nō sit cibus omnino. Nam si cibati fuerint in illa hora occupabitur nā in digerendo ꝛ dimittat digerere ꝛ expellere: ꝛ cōfirmabit egritudo ꝛ prolongabitur. Et pp illud opꝫ vt postponant cibationē vsq; ad declinationē: ꝛ in eo qđ est post ipsam. Et si accidat forte vt hora declinatiōis sit hora cōsuetudinis in cibo: tunc est melius q̄ esse potest. ¶ Et scias ꝙ de cibatiōe ꝛ regimine est qđ est subtile valde. Et de eo qđ est grossum valde. Et de eo qđ est inter illa. Et est pars eius decliuis ad subtile plus. Et pars eius declinat ad spissum plus. Et subtile vltimum in subtilitate est ꝓhibitio cibi. Et grossum valde est administratio ciborum sanorū hominum. Et illi qui sequūtur latus eius subtile qđ est medium est vt sit contentus in cibo succo granatorum: ꝛ iuleb subtili valde: ꝛ post ipsum aq̄ ordei subtilis: ꝛ post ipsam aqua ordei grossa: ꝛ de oleribus frigidis ꝛ hūidis: sicut attriplices spinachia ꝛ blitis ꝛ similia: ꝛ postea kist ordei sicut est: ꝛ est mediū. Et illi qui sequūtur latus grossi sunt galli ꝛ galline extremitates. Et subtiliores eis sunt alcubugi ꝛ pulli. Et subtiliores eis sunt alcanzi ꝛ oua sorbilia pauca subtilia: ꝛ pisces parui. Et subtilius eis est kist ordei sicut ē. Et subtilius eo panis simile solutus in aqua bene frigida solutione bona subtili. Grossum aūt est cibus fortis altacugizar: grossius aūt cibus fortior est eo. ¶ Et kist qdem ordei est bonus cibus ipsum eiꝫ aggregat ad glutinationē ꝛ digestionē suā ꝛ lenitatē ꝛ planitiem ꝛ lubricitatē ꝛ abstersionē ꝛ humectationē ꝛ cōtrarietatē febris ꝛ sedationē sitis ꝛ velocitatē penetratōis ꝛ ablutiōeꝫ. Et si ē i eo stipticitas: quapp nō residet: neq; figit̄ i poris ꝛ meatibus: quāuis sint ꝯstricti: ꝛ nō ē i ea adherētia cū icidit ꝑ meri. Et fortasse abstergit spissū flatis. Et qñ bona sit eius decoctio nō instat oīno. ¶ Et antiq qdē vsi sunt vbi necessaria est subtilitatio regiminis subtilioris regimine qđ est kist ordei ꝛ aqua eius ꝛ aqua mellis plurime aque qm̄ nutrimentuꝫ eius est paruū: ꝛ ꝙ ipsa facit penetrare aquaꝫ: ꝛ eius humectatio ꝛ abstersio ꝛ eius apertio ꝛ prouocatio eius est multuꝫ ꝛ caliditas eius est cōfracta. Et ipsa proculdubio quandoq; addit in virtute additionē quandam quāuis sit parua. Et sequitur eam sirupus acetosus de melle: sed est grossior ꝛ nutribilior ꝛ fortioris incisionis ꝛ abstersionis: ꝛ nō est in eo ꝙ calefactione de nocumento viscerū calidorum quod est in aqua mellis. Nunc autem mel canne quod est zuccarum ꝛ proprie mundifi-

catum est melius melle apis: licet eius abstersio sit minor abstersione
mellis. Et similiter sirupus acetosus de zuccaro. Et sit sufficientia in si-
rupo acetoso: sed fortasse faciet incurrere rasuram intestinorum: ⁊ hoc
quidem timorosum est in egritudinib⁹ acutis. ¶ Et nos ponemus aque
ordei potationem ⁊ sirupi acetosi sermonem singularem. ¶ Et subtilia
tionem quidem regiminis egri significat natura materiei: ⁊ possibili-
tas nature in digerendo ipsam ⁊ resoluendo ⁊ euacuando eam. ¶ Et
dignior horarum ad subtiliationem est status: hic enim est vehementia
occupationis nature in pugna materiei. Et non oportet vt ab ea rece-
dens occupetur re alia: ⁊ proprie apud crisiꝫ: ante vero illud pugna nõ
dum est cõfirmata. Et de illis que significant ⁊ faciunt peruenire ad
subtiliationeꝫ: est vt si sit necessitas flebotomie aut resolutionis vẽtris
aut clisteris aut sedationis doloris: tunc oportet vt des operam ad cõ-
sumandam illam necessitatem: deinde ciba si necessarius est cibus: nisi
sit prohibens aliud. ¶ Et ingrossationem quidem regiminis significat
vel requirit virtus. ¶ Et dignior horarum ad ingrossandum est hora
in qua virtus non est valde occupata in materia: ⁊ est principium egri-
tudinis. Et oportet vt succurratur nocumento illius ingrossationis cũ
sparsione quoniam est leuius super virtute iterum. ¶ Et estas quidem
propter suam resolutionem indiget additione cibationis ⁊ separatio-
nis eius. nam virtus non sufficit ad digerendum illud quod multum
est semel. Et quoniam resolutio in ea est per sparsionem tũc oportet vt
cambium sit per sparsionem. ¶ Et in hyeme est res econtrario: quoniã
propter paruitatem resolutionis eius non facit indigere cambio mul-
to. ¶ Amplius si multũ dederit cambium subito erit tollerans ipsum ⁊
fortis apud expulsionem eius. ¶ Et autumnus quidẽ est tempus ma-
lum: ⁊ propter hoc oportet vt subtilietur in eo inter conseruationẽ vir-
tutis ⁊ inter infrigidationeꝫ materie: ⁊ spargere paulatiꝫ i eo est meli⁹:
⁊ prorsus spargere cum debilitate virtutis est melius egro. ¶ Et scias
ꝙ si nõ esset illud quod pertinet virtuti esset magis necessarium vt sub-
tiliaretur cibus vltima subtiliatione. sed virtus non suffert illud ⁊ defi-
cit ⁊ cũ deficit non valet curatio. ¶ Curans enim sicut sciuisti est virtus
nõ medicus: qm̃ medicus facit ꝑuenire instrumẽta ad virtutẽ. ¶ Et cũ
intellexeris hoc: tũc oportebit vt cõsideres. ¶ Nã si egritudo fuerit val-
de acuta: ⁊ illud est vt sit status eius ꝓpinquus: ⁊ existimaueris ꝙ virt⁹
nõ deficiet in hoc tp̃e qḋ est inter principiũ eius vsqꝫ ad statũ eius: alle-
uiabis occupationẽ a virtute: ⁊ incitabis eã sup materiã: ⁊ nõ facias eaꝫ
occupari in cibo spisso: immo subtilia regimen statim cũ dimissione ci-
bi omnino ⁊ proprie in die cris. ¶ Et si videris egritudinem acutaꝫ nõ
valde: immo acutã absolute: tũc oportebit vt subtilies regimẽ: nõ in vl-
timo: nisi apud statũ in die cris proprie: nisi ꝑꝑ causam maximã. ¶ Et
si videris egritudinem cronicam aut propinquam cronice: non subti-
lies regimen. Uirtus enim non saluabitur vsqꝫ ad statum subtiliatio-
ne regiminis. Uerum est tibi necessarium cum hoc in omnibus specie-

bus vt sit principium tui regiminis grossius: et postremum tui regiminis prouenient ad statum subtilius. Et gradatim procedas in eo quod est inter illa ita vt virtus sit consueta vsq; ppe statũ: tũc enim intende sup materiã: et si nõ sis occupatus in alio. ¶ Et qñ scis q virtus est fortis tũc fortasse necessariũ facit dispositio: vt sis contentus iuleb solo. et si non plus saltem hebdomada vna: et ppriе in febribus apostematum. ¶ Quod si timueris debilitatẽ sis cõtentus aqua ordei. ¶ Et cuz ambigua sit tibi dispositio in egritudine et nõ cognoscis eam: tũc vt declines ad subtiliatione est meli9 q̃ vt declines ad additionẽ: te obseruãte virtutẽ et tollerantiã. ¶ Et illius quidez qui existimauit q cibatio in febre acuta est melior: quoniã non est intentio in digestione et in euacuatione cũ volueris: faciat id natura: aut non faciat: errorẽ iaz te scire feci: imo qñ times casum virtutis tũc cibatio est melior. ¶ Et de corporibus sunt corpora colerica que requirũt regimen diuersum ab illo quod diximus: et ppriе qñ sunt assueta comestione plurima: ipsi enim cum non cibant saltez in principio febris: imo in hora que est prauior ea: et est hora status: non vacue sunt dispositiones eorum a duabus rebus. Quoniam cuz ipsi sint debilium virtutum superuenit ei syncopis et moriuntur in paroxismo. Et si sunt fortium virtutũ cadunt in extenuationẽ et apparẽt super eos signa ariditatis ex minoratione nasi: et profundatione oculorũ: et q tempora sunt depressa: et fortasse superuenit eis syncopis ante illud pp illud qõ effundit ad stomachos eorũ de colera mordicatiua. ¶ Et sunt de hominibus quidam qui sunt exuberantis carnis: sed cũ abscindit ab eis cibus debilitant et extenuationẽ incurrunt: quare non tollerãt phibitionem cibi. ¶ Et omnis cuius calor innatus fortis est valde aut plurimus: aut calor innatus est valde debilis: non põt dimittere cibũ. ¶ Et de eis sunt quibus accidit dolor et lesio in stomacho et dolor capitis pp cõmunitatem: et isti sunt de hoc genere. Et istis fortasse sufficit aqua ordei. Et fortasse egent vt misceant succũ granatorũ et similia illi vt cõfortet os stomachi. Et quandoq; est nobis necessarium vt faciamus eos vomere cum facilitate ante cibum. Et in plurimis istorum si debilitant et proprie si superuenit eis syncopis: causa non est vehementia debilitatis: immo effusio materiei ad os stomachi. Cum ergo sumunt in potu sirupum acetosum permixtum cum aqua calida multa aut vinuz permixtum cuz aqua multa: euomunt in vomitu humores colericos: et virtus eorum fit fortis. Cumq; cibantur aliquo robub stipticorum sedantur. ¶ Et senes quidem et debiles et infantes sunt de genere eorum qui non tollerant famem. De primis vero senibus sunt qui non sunt vehementis tollerantie famis. Et sequuntur eos adolescentes: et proprie habentes solida membra amplas venas in aere frigido. ¶ Et multotiẽs quidem errat medicus in huiusmodi egrotis ẽm alium modum: quoniam ipse prohibet eis cibuz in principio rei: et quando appropinquat status et sciunt q cadit virtus cibant in illa hora necessario. Jam vero ergo errauerũt duobus modis. Et si ipsi cibarent eos in principio esset

error ille & ignorantia infra hunc errorem. Et accidit istis egris vt accidant eis catarri nauseatiui & colerici & vigilatio propter resolutionē & priuationem digestionis: & inquieti fiunt & alleuiantur & coartant ma terie & virtutes eorum: & multiplicantur ipsorum vapores: quare audiunt id quod non est: & tremunt: & citantur vel saliunt: & permutantur in lectis: & imaginantur quod non est: & tremunt vel saliunt labia eorum inferiora propter dolorem oris stomachi: & contristantur anime eorum propter grauitatem materiei.

¶ Canon in dando in potu aquam ordei & sirupum acetosum. Capitulum. 9.

Aqua ordei quedam est in qua non est de corpore ordei nisi quod est sicut virtus & forma. Et non est ei introitus in curatione aut fiducia in iuuamento nisi quando est complete decoctionis. ¶ Et que de ea est melior est vt sit aque quantitas sacraiati. 20. & ordei sacraiati. 1. & sit iam reducta proprie ad. 5. assumatur illud quod de ea rubeum est & subtile. Hoc enim est subtile cuius nutrimentum est minus & cuius humectatio est maior & ablutio eius & extractio superfluitatum ab ea & digestio facta ab ipsa est multa equalis. ¶ Et de ea est in qua est aliquid de corpore ordei & farina eius. ¶ Et magis dilectum mihi in huiusmodi est vt non sit plurimum decoctum: immo secundum mensuram que auferat inflationem. Et non perueniat ad hoc vt faciat ipsam viscosam vehementer. Et huiusmodi quidem est pluris nutrimēti & minoris ablutionis & digestionis. Et accidit ei multotiens vt acetet in stomacho frigido in substantia sua: & si sit in eo calor extraneus multus de malitia complexionis. ¶ Et aqua quidem ordei quandoque est decocta ex ordeo ipso sicut est: & quandoque est excorticatum. ¶ Et melior quidem sirupus acetosus apud me est ille in quo ponitur zuccarum in vase: deinde funditur super ipsum acetum forte quod fit de vino tante quantitatis vt eleuetur super dorsum zuccari: immo dimittat ipsum discopertum: deinde ponuntur sub vase carbones quieti & cinis calidus donec liquefiat zuccarum in aceto sine ebullitione: deinde colligitur spuma & dimittitur vna hora cum multo calore donec misceatur zuccarum cum aceto: deinde funditur super ipsam aque quantitas duorum digitorum & bulliat vsque ad spissitudinem. ¶ Et aggregare sirupum acetosum & aquā ordei simul est illaudabile: quoniam corrumpit aquam ordei sm plurimum. ¶ Et non oportet vt detur in potu aqua ordei cum siccitas nature adest: immo ante ipsam fiat clistere. ¶ Quod si acetet in stomacho detur in potu quod de ea est magis subtile. Quod si acetat coquatur cum ea radix apij & eius simile. Si vero acetat iterum: tunc necessarium est vt misceatur aliquid piperis cum ea proprie quando materia nō est vehementis subtilitatis & caliditatis. ¶ Et quando multiplicatur eius inflatio: tunc misceatur cum ea ad calefaciendū parum aceti vini acetosi. ¶ Uerum cum sirupus acetosus in potu datur incidit humores & preparat superfluitates ad expulsionem. Et tu consequenter post duas ho

as da aquam alkist ordei subtilem predictam vt abluat quod incisit & abstergat id & extrahat ipsum per sudorem & prouocationem. ¶ Et nõ est nocumentum si detur in potu sirupus acetosus apud cenam cuz iaz eparatus est cibus a stomacho. ¶ Quandoqz est necessarium vt premittatur iuleb ante aquam ordei vt addat in humectatione: & illud est cum vides siccitatem dominantem super corpus & linguã. ¶ Et quñqz est necessarium vt premittatur ante ipsam ad leniendum naturam aliquid de tamarindis ante illud per duas horas.

¶ De curationibus febrium acutarum. Capitulũ. 10.

Quod dictum est de regimine lenificationis & prouocationis & sudationis & digestionis deinde euacuationis cum medicina post illud. Et quod dictum est de cibatione post ipsum est illud quod oportuit nos rememorari hic. ¶ At modi extinctionis vehementie caliditatis sunt cum infrigidatione aeris. Et cum infrigidatione cibi. Et cum epithimatibus & emplastris. Et cum medicinis. Et cum retentione eorum que sunt sicut mucilago psilij: & mucilago granorũz cydonij: & succus portulace: & succus liquiritie in ore vt sedetur sitis. Nam assiduare gutturi patientis egritudinem calidam aliquid vt remancat os humidum & non exiccetur in curis est iuuatiuuz valde. Et quandoqz iuuatur per administrationem clisteris facti ex succo melonis indi: & cucumeris: & cucurbite: & portulace cum oleo rosaceo: & cum aliquantulo cãfore iuuamento maximo. ¶ Et oportet vt sit aer infrigidatus quantuz possibile est. Et eius infrigidatio est per prohibitionem frequentie: & per suspensionem flagellorum multorum: & per positionem niuis plurime. Et si domus est proximi temporis ex quo linita fuerit luto & proprie illo in quo ponitur loco palee cotum papyri: tunc est melius. Et quandoqz preparantur in ea manationes vt fontium: & rotationes & currit in ea aqua dulcis. Aut stratus est super lacunam coopertam cuz reti: & est stratus super quem dormitur ex tabari & his similibus: & reliquus stratus est ex extremitatibus salicum & cydoniorũz & myrti aspersis aqua ros. viol. & nenufaris & ros. viol. Et ponuntur quandoqz calathi in quibus sunt ordines de frustis fructuum boni odoris frigidorum: sicut malorum acetosorum & cydoniorum & minorum pirorum boni odoris aspersis in aqua ros. & nenufare: & salicibus super que sunt puluerizata sandali & rose & canfora: & super que iam distillatum est parum vini odoriferi: tunc est illud quod est vltimum. ¶ Hoc est regimen aeris. ¶ Regimen autem cibi iam sciuisti. ¶ Et si voluntas adest vt cũ infrigidatione sit lenificatio: tunc detur aqua cucurbite & aqua melonis indi proprie & aqua cucumeris: & lactuca cuz aceto est vltima. ¶ Et quod conueniens est ad sedandum sitim eorum est foca factum ex pane simile cum aqua casei accepta ex dogo post colationem vehementem. ¶ Et si adest voluntas vt cum sedatione sit retentio: tunc detur succus granati muzi & acetosi & aqua acreste & aqua mori de sce-

mi ꝛ aqua acetositatis limonis non salsi ꝛ aqua acetositatis citri ꝛ que sunt his similia: ꝛ aqua ceresculi ꝛ est berberis. ¶ Epithimata vo ꝛ emplastra sint ex succis notis ꝛ proprie aqua ro. aut succo rosarũ recentiũ cum sandal: ꝛ canfora ꝛ aqua coriandri ꝛ endiuie: cum istis enim est infrigidatio plurima. Et mucilago psilij cum aceto ꝛ aqua ro. est huius generis. ¶ Et embrocare epar cũ infrigidátibus est res maxima ꝛ magis iuuans. Nam cum equatur est in eo maior pars rectificationis. Et fortasse rectificat aquaz. ¶ Et quãdo illic est catarrus ꝛ tussis aut in capite eius est grauitas aut tensio: significat multitudinẽ vapoꝝ. Quare oportet ne fundatur super caput aqua aut acetuz: imo occupetur cum inclinatione capitis super vapores aque ſm ꝙ dispositio facit illud necessarium. ¶ Si vero non fuerit catarrus neqꝫ aliqd eoꝝ que diximus: tũc administra de embrocis ꝛ epithimatibus que scis. ¶ Et nocibilior embroca in huiusmodi dispositione repletionis capitis est mulsio lactis super caput. fortasse enim facit accidere apostema in capite ꝛ perditionem. ¶ Et magis salua horarũ embrocationis capitis cum repletione eius est vt sit vapor colericus non humidus: imo in huiusmodi hora fortasse non nocet applicatio lactis: imo confert. Et cognoscitur ex dispositõe somni ꝛ vigilijs ꝛ hũiditate supioꝝ partiũ narium ꝛ earꝫ siccitate. Cum ergo videris somnũ aut profunditatem somni: aut humiditatem superioꝝ partium nariuz: tunc caue embrocationez ꝛ munctionem: ꝛ stude in attrahẽdo materiaz ad inferiora. ¶ Et cuz videris rubedinem in naso ꝛ facie vehementẽ: tunc non erit maluz vt scias currere sanguinem ex naribus. ¶ Et infrigida epar cuz ẽplastris. ¶ Et cũ infrigidas caue ne occurras cum infrigidatione vehementi hora sudoris ꝛ resolutionis: imo oportet vt obserues illud: fortassẽ eniz sit causa in elongatione egritudinis: licet quandoqꝫ sit longitudo egritudinis saluior ꝙ̃ ipsius acuitas. ¶ Et oportet vt caueas in febribus acutis casum rasure quoniaz addit in debilitate virtutis: ꝛ terretur natura a receptione superfluitatum ad intestina: ꝛ ab expulsione earum ab eis ꝑ victoriam superfluitatũ. Et fortassẽ redeunt superfluitates ad supiora ꝛ ledunt hypocundria ꝛ inflant ea ꝛ ledunt caput. ¶ Et quandoqꝫ est in potu papaueris iuuamentum mirabile in inspissando materiá subtilem: quare digerit in faciendo somnum.

¶ Rememoratio accidẽtiũ q̃ difficilia sunt in febrib⁹ acutis. Cap. II.

Loquamur itaqꝫ in primis de accidentibus que vehementia sunt in febribus: ꝛ de curatione eorum: ꝛ festinemus ad distinguẽduz febres acutas. Et hec quidẽ accidentia sunt sicut rigor ꝛ frigus ꝛ horripilatio: ꝛ sicut sudor plurimus: ꝛ sicut fluxus sanguinis narium superfluus: ꝛ sicut vomitus laboriosus: ꝛ fluxus ventris debilitás: ꝛ sicut sitis que nõ tollereratur: ꝛ sicut profunditas somni superflua: ꝛ sicut vigilatio insepabilis: ꝛ sicut aspitas lingue: ꝛ offuscatio oris: ꝛ sicut sternutatio continua: ꝛ dolor capitis prauus: ꝛ tussis frequẽs: ꝛ sicut casus appetitus: ꝛ bolismus: ꝛ sicut appetitus caninus: ꝛ singultus.

¶De regimine rigoris ⁊ horripilatiōis cū supfluūt. Ca.12.

Quod est de hoc sequens sudorem rectificatur velociter ⁊ non indiget regimine. Et cretico non oportet vt contrarium fiat per remotionem: ⁊ non est de illis que debilitant ⁊ faciunt aliud. ¶Et quandoq3 sedatur cum ligatione extremitatū: ⁊ fricatione facili: ⁊ cum calefactione cooperture: ⁊ cum vnctione de oleo de aneto ⁊ de comomilla si indigetur eo. ¶In forti autem quādo perseuerat: siue sit in febribus siue sit in alijs: oportet vt ligētur extremitates in locis plurimis. ¶Et inunctio fiat cum oleo camomillino ⁊ radice lilij. ¶Et sunt de hominibus qui confortant illud cum eis que sunt sicut cardamomum ⁊ castoreum ⁊ ruta ⁊ sceha ⁊ calamentū ⁊ baurach ⁊ piper ⁊ piretrum. ¶Et quandoq3 pertransit illud ad administrādū linimēta ex synapi ⁊ assa fetida. ¶Et quandoq3 decoquuntur medicine iste in aqua: deinde coquitur in ea aliquod oleum. ¶Et aqua eruce fortis in hoc capitulo p se sola aut cum oleo aliquo quod decoquitur cum ea. Et similiter decoctio ozimi ⁊ aqua eius.

¶Confectio olei boni. Capitulum.13.

Sumatur anetum siccum ⁊ mirrha ⁊ ruta ⁊ calamentu3 ⁊ piper ⁊ piretrum: coquantur in vino decoctione vltima: deinde decoquatur colatum in tanto quantum est medietas eius de oleo sisamino vsq3 quo consumatur aqua ⁊ remaneat oleum ⁊ administretur inungendo. ¶Et de oleis fortibus in eis in tali qualis est rigor quartane est oleum de costo ⁊ oleum de sceha ⁊ oleum de abrotano ⁊ oleum de lilio ⁊ oleu3 ꝺ mirrha ⁊ ponat in vnc.1.olei.pōdus.3.iij.piperis ⁊.vi.3.1.piretri tritorum. ¶Et administretur absinthiū decoctu3 in oleo aliquo: aut oleū oliue in quo decoctum est apium. ¶Et introitus in oleum leuis caliditatis est iuuatiuus valde. Et fortasse necessarie sunt potiōes. ¶Et multotiens sedatur cu3 aqua calida leuis caliditatis ⁊ cum curatione super vaporem eius. ¶Et quando non sedatur per id si materia est grossa decoquantur in aqua anisum calamentū ⁊ semen apij ⁊ mastix ⁊ eruca ⁊ anetū ⁊ similia. ¶Et balneetur in aqua in qua decocta sint ea que sunt sicut sceha ⁊ abrotanū ⁊ calamentū ⁊ anetum ⁊ squinantu3 ⁊ ruta ⁊ sansucus ⁊ costus ⁊ semina calida. ¶Et omnes medicine fortis prouocationis sedant rigorem. ¶Et de medicinis sedantibus rigorē maximum in quartana ⁊ similibus sibi est vt bibatur de costo aure.i. cum aqua calida. ⁊ de agarico quantum de ipso in aqua calida. Et in agarico est iuuamentū. ¶Et quādoq3 ponitur cum eo parum opij: quoniā facit dormire ⁊ facit sudare ⁊ ꝓhibet vehementiā rigoris ⁊ alia. ¶Et iterum ireos quantitas aurei.1.in aqua calida. ¶Et de compositis est tyriaca diatesseron: ⁊ electuaria alia: ⁊ dyacyminu3: ⁊ diacalamentū: ⁊ diapipereon: ⁊ sirupus de melle in quo feruēt sicut assa ruta ⁊ piretrū ⁊ piper. ¶Pillule experte que dantur in potu ante rigorē per horam vnam infirmo erecto vel stante super lectum suū vel scamnū suū ⁊ aere eius calefacto cū igne ⁊ coopimēto: quoniā temperant ipsum aut phi-

bent quarum confectio. ℞. storacis myrrhe opij oppoponaci omnium ana partem .i. conficiantur cum butiro: et sit dosis eius quantitas fabe. ¶ Et iterum sumantur oppoponaci castorei dauci asse piretri opij ana partes equales: fiat sicut primo fit. ¶ Descriptio bona. ℞. oppoponaci serapini aniudez et cymini carmeni et seminis apij pipis ana aur. i. s. semis hyusquiami albi croci aristologie castorei euforbij myrrhe ameos zinziberis oium ana podus tertie. 3. i. semis halmel piretri oium ana aur. i. conficiantur cum melle. Et dosis eius sit auellana cum aqua calida valde. ¶ Et fortasse est necessarium in eo vt detur in potu vinum calefactum et cibi calefacti. ¶ Et solutio ventris cum eis que sunt sicut hiera et diacydoniten et diasinicon. Immo quando est rigor paruus: et proprie sine febre dentur in potu pillule fetide quoniam ipse sunt sanitas eius.

¶ Regimen sudoris superflui in febribus. Capitulum. 13.

Oportet ne sudor creticus quantum possibile est restringatur. ¶ Cum autem euenit necessitas et pertransit terminum: tunc oportet vt euentetur et infrigidetur locus. ¶ Si autem non excusat: tunc super instrumentum positus quo pueri vel iuuenes solent in aere percuti commoueatur in loco frigido. ¶ Et non oportet vt occupetur in exiccando illud quod rorandum egreditur faciendo exuccationem post exuccationem: nam illud est occasio ad illud prouocandum et multiplicandum. et fortasse attrahit syncopim. Nam eius absterfio addit in ipsum: et eius dimissio restringit ipsum. ¶ Et oportet vt inungatur eum cum oleo ro. forti et oleo myrtino: aut cum oleo de salicibus et cum oleo de balaustijs. Aut fiat oleum cum aquis in quibus decoquuntur cydonia pontica et mala pontica et rose et balaustie et karabe contritum sicut puluis qui apparet in radio solis et similia quoniam restringit. ¶ Et quandoque restringit acetum mixtum cum aqua et succus acreste et decoctio balaustiarum et decoctio gallarum et decoctio myrti et succus salicis est mirabilis et aque sempulue. ¶ Et cum res fit vehemens liniatur cum mucilaginibus frigidis et cum gummi: et proprie cum emplastratur his duobus et euentatur. ¶ Et quando vehemens fit res oportet vt ponatur nix super extrema: et sola sint in ea extrema: aut balneetur cum aqua frigida si suffert eam.

¶ Regimen fluxus sanguinis narium superflui. Cap. 14.

Oportet vt non properetur ad prohibendum illum qui creticus est quantum possibile est. ¶ Cum autem est necesse prohibere fluxum sanguinis narium in febribus acutis: tunc liga extrema. Et pone ventosas super latus quod sequitur latus fluxus sanguinis narium. Deinde consequenter adhibe regimen illius loci. fortasse enim possibile erit tibi vt infrigides et restringatur per illud: et ante vel non ponas ventosas desuper. Et distilla in nasum aliquas distillationes predictas in capitulo fluxus sanguinis narium. Et cum non est prohibens aliquod infrigida caput cum infrigidantibus predictis in eo. Et quandoque aduenit patientibus quartanam fluxus sanguinis narium: quare oportet vt iuues cum facientibus fluere sanguinem ex naribus scitis: in ipso enim est sanatio quartane. Si vero superfluitatem timuerimus: faciemus sicut illud quod fecimus.

¶ Regimen vomitus qui accidit eis. Capitulum. 15.

Creticus iterum non abscindatur nisi apud necessitatem. Et secundum plurimum

abscindat in eis p vomitũ: ꝛ p adiutoriũ eis quo extrahit humor noci/uus: sicut est sirupus acetosus ꝛ aqua calida. Et qñq3 est necessariu3 vt confortet virtus: quare ponat loco sirupi acetosi puri sirupꝰ acetosus cu3 seminibꝰ. ¶ Et si humor est imbibitus ꝛ grossus: tũc o3 vt fiat solutio dando in potu qd̓ est sicut aloes ꝛ hiera. ¶ Et qñ ñ est ibibitus for/tasse cõfert hiera ꝛ aloes. ¶ Et si est imbibitus nõ grossus: mũdat ipm sirupus acetosus cũ aqua calida: deinde equat ipm post illd̓ aqua gra/natoꝝ q̃ bibat. Qd̓ si euomuerit eá bibat ipsa3 vice alia donec equetur ꝛ quiescat. Et silr sirupꝰ de menta cũ granis granatoꝝ. Et fortasse sedat ipsu3 infrigidatio stomachi. ¶ Et nõ o3 vt approximet rebus ponticis ꝛ sedantibus vomitũ cũ ponticitate sua ꝛ acetositate sua stiptica ille q vomit pp humorẽ imbibitũ: q2 est malu3: ꝛ addit imbibitioni. Sed non imbibito fortasse faciẽt eũ deijcere deorsum q̃uis sit grossus. Et fortasse iuuabunt virtutẽ stomachi ad expellendũ cũ per superiora. ¶ Et qñ assi/duauerit vomitus de colera ꝛ nõ fuerit de genere imbibiti: tunc vtere stipticis: ꝛ ꝓprie emplastris iuuãtibus factis ex corticibus granatoꝝ ꝛ gallis ꝛ his silibus cũ vino pmixto aut aceto pmixto. ¶ Et ad vomitũ quidem colere nigre superfluũ submergat spongia in aceto ꝛ ponatur super stomachũ. Qd̓ si necessariũ fuerit aliqd fortius: administra me/dicinas predictas in capitulo retentionis vomitus.

¶ Regimen fluxus ventris qui accidit eis. Caplz. 16.

IAm singlr in caplo fluxus ventris locuti sumus in hac intentõe. Ergo redeamus ad illud. ¶ Et de illis q̃ ꝯferunt ex via ciborum sunt almes torrefacti: ꝛ lentes torrefacte: ꝛ coriandrũ: quodcũq3 horum duoꝝ fuerit elixet: ꝛ fundat aqua ab eo: ꝛ ꝓprie qñ fit acetosum cũ gra/nis granatoꝝ quoniam est bonum.

¶ Regimen sitis eoꝝ superflue. Capitulum. 17.

OPortet vt inungat caput cũ oleo frigido valde qd̓ fundat super ipsu3: ꝛ ponat sup caput si nõ fuerit qd̓ ꝓhibeat. Et cũ aqs ifrigi/dantibꝰ. Et retẽtõe mucilaginis seminis cydonioꝝ pmixte cũ oleo ro/. vltimo. Aut infusiõis prunoꝝ ꝛ medullaꝝ cucumeris ꝛ alkhed ꝛ cucur/bite ꝛ seminis lactuce nigre ꝛ radicũ liquiritie. Et pillulaꝝ descriptaꝝ in antidotario ad sitim. Et de illis que masticãtur est almosofat ꝛ sunt tamarindi. Et sitis quide3 qñq3 fit ex frigore: ꝛ abscindit eam somnus. ¶ Et quandoq3 fit ex calore: ꝛ abscindunt eam vigilie.

¶ De profunditate somni que accidit eis. Capitulu3. 18.

OPortet vt remoueant a ꝓfunditate somni cũ fabulis ꝛ his simili/bus per voces. Et ligentur membra eoꝝ inferiora ligatione dolo/rosa: postq̃ nõ fuerit qd̓ ꝓhibeat. ¶ Et supponat collíriũ subtile si nã fuerit restricta ꝛ in hora quietis ꝛ tpe assiduitatis. Et ventosetur quod est inter ambas spatulas ꝛ spondiles.

¶ De grauitate capitum eoꝝ. Capitulum. 19.

OPortet vt alienetur ab eis emulsio lactis super capita eorum: aut effusio olei super ea; aut embroca; aut caputpurgium. Imme

sunt contenti vaporationibus factis cum embrocis ex camomilla. Et sint in eis viole & furfur & his similia.

¶ De ingetudine huiusmodi febres & alior. Capl'm.20.

O Lfacere vero oleum viol. cum oleo de semine lactuce & oleo nenufarino: & oleo de cucurbita. Et adhere aliquid de stupefacientib⁹ famosis super tempora. Et incuruare caput super vapores humectantes. Et odorare nenufar & poma madragore & alsehesebran aspersum ex longinquo. Et embroce humectantes. Et res quas scis. Et similiter si non fuerit quod prohibeat detur in potu sirupus papaueris & lohoc eius. Deinde multiplicentur inter manus eius candele & eleuentur voces cum fabulis: & ligentur cum institis extremitates eius ligatione dolorosa parum cum ansis que resoluantur velociter. Deinde precipiat ei vt dormiat & claudat oculos. Cumq3 dormit parum extinguantur candele: & cessent voces: & soluantur anse quoniam dormiet. Et cum inuenit leuitatem & quietem ex paroxismo aut vehementia: assiduet ablutionem faciei cum aqua in qua decoctum est papauer nigrum cum aliquantulo mandragore & radice eius. Et cum est illic humor baurachius confert aqua in qua cocta sint sisimbriu & mellilotum & alhacuen & papauer abluendo faciem & incuruando super vaporem eius.

¶ De dolore ventris q accidit eis. Capl'm.21.

R It ex effusione colere ad stomachum. Et si accidit in principio periodi eius: detur in potu paru sirupi de malis cu sirupo acetoso.

¶ De asperitate lingue eor. Capl'm.22.

I N essentia quidem viscositatis fricetur cum brusco aut cu virgis salicis cum oleo amigdalino & zuccaro tabarzet donec mundet: aut cum spongia & pauco sale & oleo ro. in hoc non est alleuiatio multa infirmi. Et post illud cum eius asperitas est no pter viscositatem: imo a siccitate oportet vt teneat in ore suo sebesten: aut nucleos prunorum: aut saltem qui asportantur de india. Et est in colore salis & dulcedine mellis. Et sumat de eo sm q dixit Archigenes quatitatem fabe vnius. Et grana cydonior sunt ex eis que humectant linguam: & prohibent ei offuscationem. ¶ Et op3 vt no ponantur puluinaria multa: neq3 resupinetur dormies: nam hec duo exiccant linguam.

¶ De sternutatione assidua q accidit eis. Capl'm.23.

Q Uandoq3 magnificatur nocumentu3 sternutationis assidue cu eis: ledit namq3 eos: & replet capita eorum: & debilitat eorum virtutes. Et fortasse facit fluxum san. nariu3. Quare oportet vt fricet eor frons & collum & nasus. Et aperiantur ora eorum. Et fricentur eorum palata cum vehementia. Et fundantur capita eorum. Et conuertantur. Et premantur eorum extrema. Et fundantur in aures eorum olea tepida ad caliditatem parumper decliuia. Et humectetur lacerti eor & ipsorum mandibule. Et ponantur super eorum ceruicibus puluinaria calefacta. Et non excitentur a somno eorum subito. Et minuatur a puluere & somno: & omni in cui⁹ dolore e acuitas. Et olfaciat sauich:

ꝛ lutum alnaiachi:ꝛ spongiam marinaȝ.

℄ De dolore capitis q accidit eis. Caplm.24.

Liga extremitates eorum ꝛ proprie coxas ꝛ cum insitita liga: ꝛ frica pedes eorum. Et supponantur eis collíria trahentia materiam ad inferiora. Et conforta capita eorum cum infrigidantibus notis. Et si non fuerit quod prohibeat ex coriza aut tussi: embrocentur capita ipsorum cum decoctione rosarum ꝛ violarum ꝛ ordei aut foliorũ salicis ꝛ his similium: ꝛ similiter oleo ros. ꝛ oleo de salicibus. Et quãdo non excusat hoc tunc permisce embrocas infrigidantes cum lenitiuis: sicut camomilla: ꝛ stupefactiuis sicut est papauer. Et nõ mulgeas lac nisi cum remouetur febris. Si autem virtus fuerit fortis mulgeas lac caprinuȝ. Et si fuerit debilis mulgeas lac muliebre. Et caue lac apõ repletionem humidam facientem profunditatem somni. Et similiter caue humectantia. Et tu non administres humectantia: nisi vbi est vapor fumosus ꝛ caput siccũ ꝛ parũ somni. Et qñ multiplicatur repletio in capite ex vapore humido trahe eum ad inferiora cũ collirijs ꝛ clisteribus: ꝛ stringe mẽbra inferiora ita ꝙ testiculos.

℄ De tussi eorum. Caplm.25.

Tussis plurimum accidit eis ex calore: aut siccitate. Quare opꝫ vt teneant in oribus suis pillulas bichikias: allohoc de papauere facta cum medullis fructuũ frigidis ꝛ amilo ꝛ his similibus. Et vtãtur ceratarijs infrigidãtibus factis ex oleo ros. puro ꝛ ex mucilagine psilij ꝛ succo portulace ꝛ alijs.

℄ De destructione appetitus eoꝝ. Caplm.26.

Quandoqꝫ est causa eius humor in ore stomachi: quod scitur ex eo quod dictum est de destructione appetitus: Et euacuatur per vomitum aut solutione ventris. Et multotiens iuuatur cum intromissione digitorum in gutture ꝛ cõmotione stomachi: ꝛ proprie cuȝ vomitu expellit colericam rem aut acetosam. ℄ Et quandoqꝫ est ex vehementia debilitatis: quare curetur complexio que facit eam cũ eo qõ scitur. Et oportet vt approximes eis odores bonos excitantes appetitum: sicut odor sauich infusi cum aqua ꝛ aceto. Et detur eis electuarium proportionale febricitãtibus: ꝛ parum vini ꝛ succi fructuũ ponticorum boni odoris. Et lambant aliquid de aceto gelatine pisciũ aut hedi ꝛ his similium. Et ponant super stomachũ post dies primos emplastra facta ex fructibus. Et sint in eis absinthium ꝛ aloes secũduȝ ꝙ scis. Et inunctio eius cum oleis bonis est iuuatiua.

℄ De bolismo eorum. Caplm.27.

Oportet vt curent cũ odoramẽtis ꝛ luto alnaiachi ꝛ armeni infusi cũ aceto: Et odorent almosofat ꝛ panẽ mundũ calidum ꝛ carnes assatas. Et stringe eoꝝ extremitates. Et extendes aures eoꝝ ꝛ capillos ipsoꝝ. Et ꝯforta eoꝝ cerebra cũ embrocis infrigidãtibus ꝛ humectãtibus. Plurimũ nãqꝫ bolismi eoꝝ est ꝓꝑ destructionẽ oris stõachi ꝓpter cãm cõicantẽ ramis qui aduenitũt eis cum sensu ꝛ est corpus durum ꝛ

induratur: verum sensus non vltimatur cum eo.

¶ De nigredine lingue eorum. Capitulum. 28.

Oportet vt nõ dimittatur super linguam nigredo: imo fricet cum eo quod scis. Et si non eleuabuntur ad caput vapores maligni et facient cadere in sirsen. Capitulum. 29

¶ De appetitu eorum canino. Capitulum. 30.

Curatur cum vnctuosis frigidis et dulcibus.

Quandoque accidit eis syncopis in principio febrium: propter effusionem colere ad stomachos eorum. Quare oportet vt detur eis ante paroxismum: aut apud paroxismum frustum panis de simila cum aqua granati et aqua acreste. ¶ Et scias quod quando aggregantur syncopis et febris: tunc syncopis est dignior curatione. Et si indiget pauco vino det permixtum cum tribus. 3. vini antiqui. Et si non: sirupi malorum antiqui cuius resoluta est superfluitas. Et flebotomia quidem multotiens addit in syncopi. Et clistere leue est magis conueniens. Et vomitus est iuuatiuus eis. Et constrictio crurium et ponere manus et pedes in aqua calida. ¶ Et cum euadunt tunc de sollicitudine est vt cibetur sauich ordei infrigidato in quo sint genera granatorum.

¶ De constrictione anhelitus eorum. Capitulum. 31.

Constrictio anhelitus accidit eis: aut propter spasmum et siccitatem que accidit eis in lacertis anhelitus: aut propter materiam prefocatiuam descendentem ad guttur eorum: aut propter debilitatem que dominatur neruis venientibus ad membra anhelitus. ¶ Et prima quidem curatur cum vnguentis vel emplastris humectantibus. ¶ Et secunda cum eis que prohibent strangulationem. ¶ Et tertia cum equatione complexionis in cerebro: et in vnctione colli cum eis que infrigidant et humectant: et super stomachum iterum ex eis que sunt sicut rasura cucurbite et portulace et sandali cum oleo ro. et similibus ei.

¶ De vehementia tristitie eorum. Capitulum. 32.

Quando multiplicatur tristitia causa oris stomachi et aduentu humoris mordicatiui in eo: tunc infrigida stomachos eorum cum eis que scis de cibis. Et inungatur. Et dormiat in loco proximo motibus aque strato extremitatibus arborum et fructetis frigidis et odoriferis frigidis: et nenufare: et rosis: et exparsionibus frigidis factis ex fructibus odoriferis frigidis et sandalis. ¶ Et multotiens quidem conferunt in eorum tristitia clisteria frigida facta ex aqua cucurbite et citrulli et succo portulace et semperuiue cum oleo ro.

¶ De difficultate deglutiendi que accidit eis. Capitulum. 33.

Difficultas deglutiendi cum accidit eis: et fe. fuerit conclusa: tunc flebotomia paulatim fiat. Et equatio fiat ad retrahendum. Et suppositorium est melius quam plurimum solutiuum desuper.

¶ De frigore extremitatum quod accidit eis. Capitulum. 34.

Multotiens profundatur calor eorum: et infrigidantur eorum extrema. Et tendit calor submersus ad caput. Ponantur ergo extremitates in aqua

calida. Et non bibant aquam frigidam.

¶ De sermone febris colerice. Capitu.35.

Febres colerice tres sunt: tertiana cõtinua: tertiana periodica: ꝛ causon. ¶ Et tertiana quidez periodica: aut est pura: ꝛ fit a colera pura. Aut nõ pura ꝛ fit cũ putredine colere grosse substantie pp cõmixtionez colere cum flegmate cõmixtione aliqua cõplexionali vnita. Et ꝓpter hoc diuersificat ab hemitriteo: cum hemitriteũ faciant due materie separate: ꝛ hanc faciat materia vna que in seipsa est ꝑmixta: cum cuius calore ꝑmiscet aliquãtulũz frigoris qđ grauat suã putredinẽ ꝛ suã resolutionẽ ꝛ suã digestionẽ: ꝛ pp illud quidez fiunt in hemitriteo duo paroxismi: ꝛ tertiane nõ pure paroxismus vnus. Et hec quidem non pura quãqz ꝓlongat tpe longo ꝛ circiter medietatẽ anni. Et quãqz ꝑducit ad mollitiem ꝛ magnitudinẽ splenis. ¶ Causon vero est de genere cõtinue: quoniam dĩa inter eius vehemeantiã ꝛ eius teporẽ est insensata ꝛ accidẽtia eius sunt vehemẽtia. Et cã est acuitas materiei ꝛ multitudo cũ eius casus fit circa cor: ꝛ in venis oris stomachi aut in ꝑtibus epatis ꝓprie ad summũz in mẽbris nobilib⁹ vicinis cordi. ¶ In tertiana vero colera est in carne: ꝛ ad ꝑtes cutis. ¶ Et in ꝯtinua ẽ sparsa in venis corporis q̃ elongant a corde. ¶ Et vehemẽtia quidez sitis: ꝛ angustia: ꝛ inquietudo: ꝛ impatiẽtia: ꝛ alienatio: ꝛ nausea: ꝛ amaritudo oris: ꝛ siccitas labiorũ: ꝛ scissio eorũ: ꝛ dolor capitis multiplicant in febribus colericis. Et ẽ natura in pluribus earũ ad siccitatez decliuis: quoniam materie motus ẽ ad superiora: aut ad illud ad qđ apparet de corpore ꝛ cute.

¶ De tertiana absolute: ꝛ noiatur triteus. Capitm 36.

Paroxismus tertiane incipit in primis cũ horripilatiõe vt punctura acus: deinde infrigidat: ꝛ incipit facere rigorẽ difficilez valde difficiliorẽ reliqs rigoribus: nõ frigidũ: aut cũ pauco frigore. Et nõ est frigus eius nisi pp ꝓfundationẽ caloris ad interiora ad ꝑtẽ materiei: ꝛ inuenit sicut puncturas acuũ. Et hic quidẽ rigor cũ vehemẽtia sua est velocis sedatiõis: ꝛ tu iaz sciuisti cãm huius rigoris. Et fit rigor eius in tribus diebus ꝑmis fortior ꝛ vehemẽtior: ꝛ in quartana ecõtrario. Et iterũ rigor incipit cũ fortitudine: deinde lenit paulatiz ꝛ minuit velociter: ꝛ in quartana ecõtrario. ¶ Et sudor multiplicat in tertiana cuz dimittit. ¶ Et fit vrina in ea rubea tendẽs ad igneã in qua nõ est multa grossitudo. Aut est non pura: ꝛ fit vrina eius cruda aut grossa. ¶ Et tertiane caliditas ẽ saluior caliditate causonis. Et quãto ꝓlixius manus tãgit corp⁹ nõ addit inflãmatio: imo quãqz minuit inflãmatio ei⁹. Et in causonide addit inflãmatio. ¶ Et accidẽtia que accidunt in eis in tertiana sunt vigilie sine grauitate in capite: nisi in quibusdam nõ puris ꝛ sitis ꝛ furor ꝛ ira ꝛ odium locutionis. ¶ Et est pulsus eius acutus velox per comparationem ad reliquas febres. Et non est equalis constrictionis ꝛ dilatationis: quoniaz humor debilitat eum. Et addit ei diuersitatem apud statum. Et diuersitas in eo est sub ea que est in alijs cum duritie. Et est pulsus fortior in ea: immo diuersitas

in eo non est ꝫm plurimuz: nisi diuersitas propria cum febre ⁊ alijs. Et in principio quidem est necessarinm vt coartetur pulsus vsq₃ ad horam dilatationis febris: ⁊ tunc confortatꝛ ⁊ fit velox ⁊ frequens ⁊ eius diuersitas non est multū supflua. ¶ Et quādoq₃ significant ipsaz etas ⁊ consuetudo ⁊ regio ⁊ ars ⁊ forma ⁊ tempus ⁊ multitudo euētus tertiane in illa hora. ¶ Cum ergo cōponuntꝛ due tertiane sunt paroxismi euenientes omni die. ¶ Qui ergo considerat tertianā per paroxismū errat in ea: imo oꝫ vt attendantur significationes alie quas dicemus. ¶ Et patientibus quidem tertianā accidunt vigilie. Et amor solitudinis. Et multotiens sentiunt ebullitionē apud epar.

¶ De differentia inter tertianā purā ⁊ nō purā. Caplm. 37.

Pura est subtilis: leuis: cuius paroxismus ꝯsumitꝛ a quattuor horis vsq₃ ad. 12. horas: ⁊ nō addit sup eas multū. Et si addit additione multa: tunc est non pura. Et est ꝫm plurimū ꝑueniens ad septem horas. ¶ Et calefit in ea corpus velociter. Et vides caliditatē procedere ex corpore: ⁊ extremitates adhuc sunt frigide. ¶ Et similiter pura nō addit cum nō accidit error supra. 7. periodos. ¶ Et quandoq₃ ꝯsumitꝛ propter subtilitatē sue materie in paroxismo vno in quo accidit vomitus aut ventris solutio mūdificans. ¶ Et apparet digestio in vrina in primo die: aut in tertio: aut in quarto: aut in septimo. ¶ Si autē addit super septez periodos additionē plurimā: tunc est de genere nō pure. ¶ Et similiter si prolongatur spaciū sui rigoris. ¶ Et est additio suoꝝ paroxismoꝝ ⁊ antecessio eorum adinuicez ꝫm ordinem seruantē ꝓportiones similes. Et in nō pura est illud diuersuz nō rectū. ¶ Et similiter quādo assimilantꝛ paroxismi ꝫm terminuz vnum: ⁊ reliqua signa elongationis febris etiam sunt de illis que scis: ¶ Et cum vides principiū cum rigore ꝫm ꝙ determinauimus: ⁊ statum cum sudore exuberante: tūc nō dubites quin ipsa sit pura. ¶ Et in pura qdem cum eam habēs bibit aquam ordei ꝓcedit quod est in corpore eius cuz vapore humido quasi ipse velit sudare ⁊ qn̄q₃ sudat. ¶ Et cum nō pura inuenitꝛ grauitas plurima in capite. ¶ Et extensio. ¶ Et prolongatꝛ rigor donec peruenit ad vigintiquattuor horas: aut triginta horas vsq₃ ad horā suam. ¶ Et tepescit donec cōplentur quadraginta hore: ⁊ per quātitatē additionis paroxismi super. 12. horas est eius elongatio a paruitate. ¶ Et in tertiana qdem nō pura tardatꝛ apparitio digōnis. ¶ Et nō apparet in forma offuscatio neq₃ extenuatio. ¶ Et fortasse non eradicatur cum sudore copioso. ¶ Et fortasse nō incipit cum rigore. ¶ Et nō est caliditas cum multa fortitudine: neq₃ est augmentum eius equale: immo est quasi ipsa addaturꝛ: deinde procedit ⁊ minuitur. ¶ Et accidenria seua: minorantur in ea.

¶ De tertiana continua. Caplm. 38.

Cognoscitur per vehementiā paroxismoꝝ tertiane: ⁊ ꝑ vehementiam accidentiuz tertiane. Et apud Gal. qdem cum sanguis putrefit fit de hoc genere. Et de eo fiet sermo post.

¶ De cura tertiane pure. Capl'm.39.

Oportet rememoreris illud qd̃ dedimus tibi de radicibus in cura-
tione febrium de solutione ventris: et cibo: et in omnibus capitu
lis: et fabrica super illud. ¶ Et tu quidem non ausculteſ sermonẽ eius
qui cõcedit in principio solutiua fortia et myrabolanos et his similia:
nisi illud qd̃ diximus. Immo oportet vt properes in primis et lenias
lenitate quadam cum eis que diximus illic. ¶ Sicut sunt tamarindi
quantitate. xl. ʒ. qui infundant in aqua calida in nocte et colent: proij-
ciantur desuper siracost aut tereniabin aut aqua duorum granatorũ.
¶ Et sic decoctio iubleb cũ tereniabin et passulis enucleatis. ¶ Aut in-
fusio prunorum cuʒ tereniabin: aut siracost. ¶ Aut sirupus viol. et viole
condite. ¶ Et fortasse facit mucilago psilij cum qbusdam sirupis sicut
est sirupus prunorum lubricitatẽ et lenificationeʒ et cum decoctione len-
tium cum iuleb. ¶ Aut clisteria lenia sicut est clistere cũ decoctione al-
tee et iuiube et sebesten et radice lilij et oleo viol. et succo sicle et bau-
rac sm moduʒ quem scis. Et illud quando necessitas tãgit ad ipsaʒ. Re
ctum nãqʒ est ne in potu det quod est sicut sorbitio ordei: neqʒ ei simile:
neqʒ cibi: nisi natura iaʒ lenificata: ⁊ si vẽtris solutio in principio in fe
bre tertiana pura minoris sit malitie q̃ eius simile in alijs lʒ sit eius ma
litia iteruʒ maxima. ¶ Et quando est possibile vt flebotomes vsqʒ ad
tres periodos fac. ¶ Similiter quando times ꝙ sit egritudo furiosa ⁊
facis illud: erit illud qd̃ accidit de errore si accidit min⁹ q̃ aliud. ¶ Et
opʒ vt nõ moueas in die paroxismi aliquid nisi pp necessitatem. ¶ Et
nõ cibes nisi apud cõditiones predictas. ¶ Aut ꝓuoces vrinaʒ cũ emul
sione seminũ. Et opʒ supueniat ei paroxismus dum est famelicus ⁊ nõ
est in stomacho eius aliquid. ¶ Immo opʒ vt sumat in potu sirupũ ace-
tosum omni mane: ⁊ post duas horas aquam ordei in die in qua non
est paroxismus. ¶ Et sirupus quidem acetosus post paroxismuʒ est cõ-
ueniens: ¶ Et similiter ponere pedes in aqua frigida ad trahendum
residuum caloris. ¶ Et ego magis diligo vt sit in sirupo acetoso: ⁊ p-
rie in postremis emulsio seminum frigidorum predictorũ: ⁊ ante pa-
roxismuʒ per tres horas aut quattuor. ¶ Et detur in potu iterum post
paroximum aqua ordei. ¶ Et quando necessaria est subtiliatio regimi-
nis: detur in potu sicut aqua granatorum: ⁊ aqua melonis indi: ⁊ his
similia: ⁊ gradatim fiat eius regimen sm modum predictum. Et quo-
tiens appropinquat status subtilietur. Et in diebus primis cibetur cuʒ
kist ordei ⁊ pane trito cum aqua frigida: aut sicut est: aut emulctuʒ ex
eo qui fit ex lacte acetoso ⁊ lentibus. ¶ Et quando cibus acetat in sto-
macho non detur in potu de aqua ordei que non est valde subtilis ali-
quid. ¶ Et si necessarium fuerit dare ipsum in potu: confortetur paruʒ
cum decoctione radicis apy. ¶ Si autẽ stomachus fuerit frigidior illo
⁊ febris non magna ⁊ non pura ponatur parum piperis sm consiliuʒ
hyp. ¶ Qd̃ si signa significauerint ꝙ crisis est propinqua: tũc sufficiat
ei aqua ordei; ⁊ aq̃ granatorum dulcis ⁊ muzi; ⁊ sirup⁹ acetosus. ¶ Et fru

etus quidez q diligunt eis sunt granata dulcia ⁊ muzi: ⁊ pruna matu-
ra ⁊ imatura. Melon vero indus ē res maximi iuuamēti cū hoc ꝙ ipse
soluit ⁊ prouocat ⁊ frangit vehemētiaz caloris ⁊ facit sudare: ⁊ fortasse
nō nocet nisi parū. Et ex oleribus cucurbita ⁊ cucumer ⁊ alkhehedij ⁊
lactuca. ¶ Et scias ꝙ intentio in eo quo cibant patientes tertianā: aut
est humectatio sicut datur eis in fine de extremitatibus alteriugi ⁊ de
testiculis galloꝝ ⁊ cerebellis hedoꝝ cum qbus nō est nausea ⁊ vitellis
ouoruz: aut est infrigidatio ⁊ humectatio simul sicut in kist ordei. ¶ Et
nō vltimes infrigidatōe multa ⁊ proprie in principio: nisi inuenias in-
flāmationē vehementē: aut timeas conuersionē eius ad causonidem ⁊
continuaz. ¶ Quod si ɔsequat crisis ⁊ videris digestionē in vrina ⁊ est
sedimen laudabile qd cognouisti: tunc si excusat bene est. ⁊ si non: cura
tūc cum eo quo iuuatur nā ex ꝓuocatione vrine aut solutione ventris
aut vomitu aut fluxu sanguinis nariū. Et nō agas cōtra ipsam in hoc.
¶ Quod si nō inuenis declinationē manifestaz: tūc euacua eū solutiōe
ventris. Naz de illo est scamonee sexta. ʒ. i. in iuleb. Aut decoctio myra-
bolanoꝝ cū tamarindis ⁊ tereniabin ⁊ passulis ⁊ radicibus ⁊ cassiafi-
stula sm ꝙ sciuisti. Et tibi inest vt cōfortes eas cum fumo terre ⁊ sene ⁊
scamonea. Et de illis que cōueniūt eis tm̄ sunt trocisci de spodio solu-
tiui. Descriptio ℞. myrabolanoꝝ citrinoruz enucleatoꝝ pondus. ʒ. iiij.
zuccari tabarzet pōdus. ʒ. xx. scamonee pōdus sexte. ʒ. i. bibat cū aqua
frida: ⁊ post illud curent cū euacuatiōe. ¶ Et si fuerit illic caliditas su-
perflua: ⁊ inflāmatio maxima cū iam euacuaueris: tūc non erit ei malū da-
re in potu aliqd de extinguentib⁹ fortibus de illis que dicta sunt in re-
gimine acute. Et fortasse cōferunt ei empl'a ex eis. ¶ Balneo vero opz
ne approximet nisi post digōnē. Post digōnē aūt ⁊ apud declinatiōem
est ipm melius eis: ⁊ ꝓprie cōsuetis quāuis error in intromittendo eos
in balneo āte digōnem saluior est: ꝙ suum sile cuz alijs. ¶ Et opz vt sit
balneū eoꝝ tempatū boni aeris q sit humidus in quo sudent cū facili-
tate: ita vt nō inflāmentur coꝝ corpora: ⁊ inungant cuz oleo viol. ⁊ ros.
cōquassato cū aqua. Et nō prolongent in eo morā: imo egrediant velo-
citer. nam iteratio est eis cōuenitior ꝙ stationis ꝓlongatio. Et si apud
exitum infundant aqua tepida stent in ea sm quātitatē declinationis.
Deinde cum egrediūtur conuenit eis vt bibant vinum album subtile
multa cōmixtione ꝑmixtū: ⁊ coopiantur in locis suis. sudabunt enim
sudore vehemēti: ⁊ siquid residuū fuerit digeret. Et post illud cibent
cibis infrigidātibus ⁊ humectātibus ⁊ oleribus que sunt illius modi.
¶ Et nō timeas post declinationē potare eos vinuz plurimū cōmixtū.
Vinuz enim fractū per cōmixtionē confert quātitati residui eius in re-
soluēdo illud cuius necessaria est resolutio: ⁊ succurrit aque penetrāti
cum fortitudine sua ⁊ ꝑmixtione eius quod est in eo de calefactiōe pau-
ca: quare infrigidat vehementer ⁊ humectat. ¶ Et si fuerint illic acci-
dentia sitis ⁊ dolor capitis ⁊ vigiliarū ⁊ aliorum: iam tibi preterijt coꝝ

cura. ¶ Et quando post crisim remanet aliquid caloris inseparabilis
tunc tibi superest vt administres sirupũ acetosum cum succis diureti-
cis: aut in quo decocta sunt semina ⁊ radices diuretice.
¶ De cura tertiane ꝯtinue. ⁋ Et scias ꝙ cura tertiane cõtinue est cura
tartiane: sed est decliuior ad obseruationẽ dispõnuȝ digõis. Et ad infri
gidandũ cuȝ sirupo acetoso facto cũ seminibus: vt semine citrulli ⁊ se-
mine endiuie ꝓprie cõtritis. Et post tp̃m post duas horas datur in po-
tu aqua ordei. ⁋ Et ad subtiliationẽ cibi. Et ad administrãda clisteria
lenia in p̃ricipio. Et ad ꝓuocationẽ. Et oȝ vt subtilient: ⁊ non sumant
in potu de solutiuis in principio: neq̃ȝ approximent alicui eorũ nisi eis
que sunt sicut sirupus viol. ⁊ aqua fructuum. Et non vtantur nisi cli-
steribus lenibus.

¶ De cura tertiane non pure. Caplm. 40.

RES in quibus diuersificaẜ cura tertianȩ non pure sunt res in qui-
bus cõicant febres frigide de licẽtia secũda. ⁋ Et fortasse cõcediẜ
illud habẽtibus purã. s. vt non expectent plurimũ declinatiõis. Sed
qñq̃ȝ expectant digestionẽ: qm̃ est ꝓhibitũ in eis balneũ: balneũ eniȝ fa
cit descendere flegma indigestũ ꝑꝑ illud qꝺ effunditur ad locuȝ putre
dinis: ⁊ ꝑmiscent humorẽ maluȝ cum putrido ⁊ resoluit subtile ⁊ facit
remanere spissum. ⁋ Et ꝙ cibatio omni die iterũ: aut ꝓprie cibatio est
ex eis q̃ illis nocent: imo opȝ vt cibenẜ vno die ⁊ alio nõ. ⁋ Et sit in ci-
bis coruȝ qꝺ abstergat ⁊ calefaciat parum. ⁋ Et vt sit cibatio in princi-
pijs egritudinis spissior q̃ȝ sit in principijs pure: deinde gradatiȝ perue
nit ad subtiliationẽ forteȝ sicut est subtiliatio tertiane. ⁋ Et vt sit infri
gidatio minor. ⁋ Et vt clisterizeẜ in principio clisteribus acutioribus.
⁋ Et vt expecteẜ digestio in solutione ventris eorum plus. ⁋ Et vt sint
in aqua ordei coruȝ virtutes digestiue resolutiue sicut est illud qꝺ dixi-
mus in eo in cuiꝰ stomacho acetat aqua ordei imo fortiores q̃ȝ in illo.
Fortasse enim necesse est vt decoquanẜ in ea isopus ⁊ origanũ ⁊ calamẽ
tum ⁊ spica ẜm cõplexionẽ: ⁊ sicla iuuatiua est eis. Et permixtio aque
ciceris cũ aqua ordei ⁊ in fine eius cicer est iuuatiuũ eis. ⁋ Et opȝ vt cõ
sideretur propinquitas non pure ad puram ⁊ elongatio eius ab ea: ⁊
ẜm illud diuersificetur inter curam eius ⁊ curam pure. Quod si fue-
rit valde propinqua pure: tunc diuersifica inter eas diuersificatione
parua. ⁋ Et cum videris vrinas eorum grossas tunc flebotoma. ⁋ Et
cum flebotomaueris non indigebis clisteri. ⁋ Et scias ꝙ non est res
magis iuuans eos q̃ȝ vomitus post cibum. ⁋ Et de solutiuis in princi-
pijs eius que sunt propinquiora equalitati est aqua algelenabin deco
cti ⁊ sirupus acetosus. Et fortasse ponemus in ea cassiãfistulam. Et for-
tius illo ẽ vt ponas i ea virtutẽ turbit. ⁋ Et clisteria i ꝑ̃ncipio sunt ma
gis dilecta q̃ȝ solutiua alia. Et sunt clisteria in q̃bus ẽ virtꝰ alhasce ⁊ ca
momille ⁊ sicle ⁊ cartami ⁊ viol. ⁊ sebestẽ ⁊ ficꝰ ⁊ odor turbit. Et ex eis
ẽ cassiafi. ⁊ oleũ sisaminũ ⁊ baurac. Et fortasse idigeẜ vno istoꝝ ẜȝ elon-

gationē febris a pura. ¶ Adiuuātia aūt ad digestionem sunt sicut siru
pus acetosus permixtus cuꝫ aliquāto de geleniabin: aut sirupus de ra
dicibus. ¶ Et post septimum sicut decoctio absynthij: est enim iuuati,
ua subtiliatiua materiei ⁊ confortatiua stomachi. Et similiter aqua fe,
niculi ⁊ aqua apij cū sirupo acetoso. Et si pertransit. 14. tunc nō est ma
lum dare in potu trociscos ros. minores. ¶ Si aūt egritudo ꝓlongat
non inueniemus excusationem quin demus ea que sunt trocisci de eu,
patorio ⁊ decoctionis eius. Et calefactio partiū hypocundrioꝝ est hu,
ius generis. Et emplastratio mirach eoꝝ iteruꝫ cuꝫ eis que digerunt ⁊
maturant ⁊ mollificāt tensioneꝫ cum venerit illic. ¶ Cū ergo scieris
ꝙ digestio iam aduenit: tunc euacua: ⁊ ꝓuoca: ⁊ nō cures. ¶ Et de eua
cuationibus bonis eis est vt sumatur hierepigre. ʒ. v. succi lactuce ⁊ eu
patorij amboꝝ. ʒ. iij. seminis apij myrabol. citrinorū chebuloꝝ ana. ʒ. v.
turbit. ʒ. vij. fiant pill. ex eis cum aqua apij ⁊ sit dosis eius. ʒ. ij. ¶ Et de
illis est decoctio bona inuētio nostra. ℞. eupatorij absynthij myrabol.
chebuloruꝫ ana. ʒ. v. seminis melonis seminis cucumeris ⁊ citrulli se,
minis apij polypodij suchaha bedeoard omnium añ. ʒ. x. turbit. ʒ. i.
cassiefistul. ʒ. vi. passularuꝫ enucleataꝝ. ʒ. xx. ficuum. x. numero: sebesten
numero. xxx. geleniabin facti cū rosis ꝑsicis pōdus. ʒ. xv. decoquantur
oīa ſm descriptionē huius. Et sumat de ea cadus magnus in qua posi,
ta sit siliqua. i. scamonee. ¶ Fortasse necessaria est medicina fortis vno
modo: debilis alio mō. Eius vero fortitudo est ſm hoc ꝙ ipsa euacuat
humorē viscosum. Sed ipsius debilitas est ſm hoc ꝙ ipsa non euacuat
plurimū vice vna. Immo possibile est vt fiat gradatio in ea: quare eua,
cuet humorē cui⁹ euacuatio est necessaria multis vicibus vt nō destruat
virtutem. Et hec medicina est que potest subtiliare ⁊ aggregare: ⁊ sol,
uat parū eius: ⁊ soluat plurimū eius. Sed parū parū ex malo: ⁊ pluri,
mum plurimū ex malo. ¶ De delectationibus vero paruꝫ fortasse non
facit aliquid. Et huius quideꝫ medicina est vt sumat turbit quantitas
ʒ. ʒ. ⁊ plus ſm necessitatem: ⁊ scamonee ꝓprie altusugi. i. aut supra id ⁊
cōficiat cū geleniabin ꝑdicto ⁊ bibat. Aut sumat de agarico ⁊ scamo,
nea ſm hanc cōpositionē ⁊ cōficiat cū geleniabin predicto ⁊ bibat. Aut
ponatur in succo rosarum recentium cuius quantitas sit vnc. i. ⁊ biba
tur. Aut in sirupo ro. ⁊ bibatur.

¶ De febre causon ⁊ est illa que nominat saricos. Capi. 41.

Causon est ſm duos modos. Ant enim causon est colerica ⁊ est cū
in ea multitudo putredinis: aut intra venas corpis totius: aut in
venis que sequunt ptes corporis ꝓprie: aut in venis partiū oris stoma
chi: aut in epate. Aut flegmatica ⁊ que fit ex flegmate salso putrefacto
in venis que sequunt ptes cordis sicut dixit Hypo. in epidimia. Et nō
fit flegma salsuꝫ sicut sciuisti nisi ex aquositate flegmatis cuꝫ colera acu
ta. Est ergo colera que putrefit aquositas permixta aquositati pluri,
me. ¶ Et quoniam causon vehementiora habet accidentia ꝙ̄ tertiana
oꝫ vt sit breuioris spacij ꝙ̄ ipsa. ¶ Et senibus quidem parum accidūt

febres causonidis. Et cũ accidunt eis pereunt quoniam non fiũt in eis nisi causa valde forti. Amplius eorũ virtutes sunt debiles. In iuuenibus aũt et pueris plurimũ accidũt. Et est in infantibus leuior pp humiditatẽ eorũ. Et qñqz est in eis cum ꝓfundatione somni pp eleuationem vaporum ad caput. ¶ Et hypo. quidem dixit ꝙ si alicui accidit in febre causon tremor: tũc permixtio mẽtis resoluit ab eo tremorem. Et est simile vt sit illud qñ cerebrũ calefit valde et calefiũt nerui. Et est simile vt sit causon et fit permixtio mentis et resoluit ab ea per tremorem pp expulsionem materierũ ad neruos. ¶ Et plurimum quidem consumit cũ vomitu et solutione ventris aut sudore aut fluxu sanguinis narium.

¶ De signis. Capi. 42.

Signa eius sunt inseparabilitas et occultatio temporum. Et vehementia accidentiũ ex asperitate lingue: et ex citrinitate eiꝰ in pulmis: et ex nigredine eius secũdo. Et ex intẽtione sudoris nisi apud crisim. Et vehemẽtia sitis. Inquit hypo. nisi accidat tussis parua accidẽtalis sedat ergo illam sitim. Et videtur vt sit vehemẽtia sitis eorum pp causam pulmonis. ergo cũ mouet tussis parua humectat per id quod currit ad ipsum ex carne molli. ¶ Et caliditas in causone qdẽ ſm plurimũ non est ita fortis in exterioribus sicut fortitudo eius in interioribus. Et est confractio in ea leuior ꝙ̃ in aliis. ¶ Et in facta qdem ex colera fortia fiunt accidẽtia mala ex vigiliis et inqetudine et adustione et permixtione mentis et fluxu sanguinis narium et dolore capitis et pulsatione temporum et profunditate oculorum et solutione ventris cũ colera pura et casu appetitus. ¶ Et qñ accidit infantibꝰ abhorẽt mamillas: et non recipiũt eam et corrũpit illud qð sugit de lacte et acetat.

¶ De cura causonidis. Capi. 43.

Est cura tertiane pure. ¶ Et cũ indigent euacuatione sicut cum illis que dicta sunt tũc festinatio est melior. ¶ Cõplemẽtũ vero est aqud digestionẽ. ¶ Et nõ flebotomet: fortasse enim inflãmabit eos: et fortasse iuuabit eos si fuerit illic turbiditas et rubedo. ¶ Uerum indigent subtiliatiõe et regimine vehementiore et infrigidatione actu eius qð ipsi sumunt. ¶ Et cũ times casum virtutis: est necessariũ cibare eos quãuis nõ appetant et ꝓprie in eo ex quo resoluit res plurima. Multotiẽs enim aduenit eis bolismus ꝓpter priuationem sensus. Et indigent lenificatiõe in principio fortiori. ¶ Et curationibus febris acute pdictis ſm omnes species narratas. ¶ Et quãdoqz cõueniens est vt dormiant apud teporẽ paruũ febris sup aquã tamarindorũ: et quandoqz ponit in ea parũ canfore. ¶ Et diligit eis sirupus acetosus: aut emulsio seminis portulace: aut emulsio seminis endiuie: et melon alchin est bonus valde. Et sit cõtentus potatione aque frigide ſm ꝙ diximus illud. Si aũt nõ fuerit qð ꝓhibeat det in potu de ea etiã vsqz ad satietatem. ¶ Et fortasse aduenit eis pmixtio mentis et obliuiscunt petere aquã: quare opz vt sorbeãt de ea paulatim sorbitiões plurimas et ꝓprie in eo cuius linguam vides siccam. ¶ Et cura accidentia eius superflua cũ eis que di

ximus in capitulis suis. ¶ Et oz vt caueat in eis supfluitas sanguinis nariū: est enim de eis in quibus magnificat timor apud eos. ¶ Et opz vt obseruet anhelitus eoꝝ ⁊ nō dimittas ptes pectoris spasmari. ¶ Et oz vt obserues capita eorūz cū aceto ⁊ oleo ro. ⁊ sandalis ⁊ aqua ro. ⁊ canfora ⁊ his similibus. Et embroces cū decoctionibus in quibus decocta sunt ea que diximus. ¶ Et qñ fortes sunt in eis vigilie tūc cura eos. ¶ Et nō est malū vt in potu des sirupuz de papauere etiā ⁊ si sit de nigro in hui⁹ dispōe. ¶ Et in fine eius da in potu trociscos qui ꝯueniunt eis: sicut sunt trocisci de canfora. ¶ Et in illa hora cōuenit eis sirupus acetosus cū emulsione seminis cucumeris ⁊ seminis endiuie ⁊ se. portulace de vno quoqz eoꝝ sit pondus. ℥. ij. sirupi acetosi sit pondus. ℥. xxv. vsqz ad. xxxv. secundū ꝙ videt. ¶ Et si fuerit illic ventris solutio tunc dent trocisci de spodio ꝯstrictiui. ¶ Trocisci boni. ℞. spodij ro. añ. ℥. ij. ʒ. croci sextam. ℥. i. seminis portulace seminis endiuie añ. ℥. iij. seminis cucurbite seminis cucumeris añ. ℥. ij. sandaloꝝ. ℥. i. ʒ. succi ligritie amili añ. ℥. i. canfore sextā. ℥. i. ʒ. ⁊ dosis eius sit. ℥. i. Et iteꝝ rof. ℥. iiij. se. melonis citrulli cucūeris ⁊ portulace oīuz añ. ℥ ij. croci tertiā. ℥. i. cāfore sextā. ℥. i. gūmi amili dragagāti succi ligritie añ. ℥. i. ⁊ dof el⁹ sit. ℥. ij. ¶ Et cū ꝺclinat egritudo maīfeste: tūc nō ē malū vti balneo cui⁹ aq̄ declinat ad frig⁹. Et illi i qb⁹ magis diligit balneū ex eis sunt quoꝝ febris ē ex flegmate salso

¶ De febre sanguinis. Capi. 44.

Opinatus est Gal. ꝙ nō fit febris sanguinis a putredine sanguis. Naz sanguis cū putrefit fit colera ⁊ nō est sanguis. Fit ergo febris colerica: non sanguinea. Et fit causon p̄dicta ⁊ tertiana. Et curat eā cū illa cura. ¶ Hic vero sermo eius est cōtrarius sermoni Hypo. ⁊ cōtrarius ei qd̄ est cōueniens. Et plurimū quidez erroris eius est in sermone eius qñ putrefit sanguis fit colera. Iste enim sermo facit opinari duas intentiones: quarum vna est ꝙ quādo putrefit peruenit ad hoc vt fiat post putredinem colera. Et scd̄a ꝙ quando putrefit tūc fit colera: sicut dicit ꝙ lignū quando calefit fit cinis. ¶ Cōsideremus itaqz in vnaqua que duaꝝ ꝑpositionū. ¶ Intellectus vero primus est corrupte acceptōnis tribus modis. Quorum primus est ꝙ sanguis qñ putrefit cōuertit subtile eius ad colerā malā: ⁊ spissuz eius ad malitiā: ⁊ nō ergo cuz totalitate sua fit colera. Et secūdus est ꝙ illud fit post putredinem. Et nostra cōsideratio est in dispōne putredinis. Et tertius est quoniā post illud fit colera: ⁊ nō scimus an in ea sit putredo: an nō. Nam plurime res putrefiunt ⁊ separat ex eis subtile ⁊ spissum: ⁊ non est in spisso neqz in subtili putredo: quoniam non est necessarium vt sit putridum id quod generatur a putrido. Fit enim ex putredine quod non est putriduz. Et si generatio eius a putredine faceret putredinem eius necessariaz: oporteret vt spissum cinerulentum iterum esset putridum. Esset ergo illic febris melancolica iterum. hoc ergo est illud quod facit esse necessarium expositio eius quod primū intellectū est. ¶ Quod vō intelligit scd̄o est mēdaciuz. Quoniā putredo est via corruptionis. Et putredo qdem nō

hʒ tēpus. Et cōuersio sanguinis in colerā nō fit nisi in tēpore. Et putre do quidē est corruptio accidēs sanguini: ꝛ est sanguis sicut accidit fleg mati ꝛ est flegma ꝛ non colera neqʒ melācolia nisi conuertaꝛ post illud cum cōplemento putredinis. ¶ Uerum veritas sana est sermo Hypo. ꝙ ex sanguinis putredine generaꝛ febris. ¶ Dicamus ergo nunc ꝙ fe bris sanguinis est febris putredinis: ꝛ febris calefactionis ꝛ ebullitōnis quā nominauit Hypo. synochū cōclusuʒ sine alijs. ¶ Et plurimuʒ ebul litionis eius est ex oppilatiōe suffocante caliditateʒ. Et quandoqʒ fit a causis alijs que vehemētes fiunt supra vehementiā febris ephimere: ꝛ nomiaꝛ profunditas somni fortis. Et est de sūma febriuʒ que sunt inter febres putredinis ꝛ febres ephimeras: que differt a febribus ephimeris propterea ꝙ calefactuʒ primū in ea est humor. Et differt a febribus pu tredinis quoniaʒ nō est ei putredo. Et est febris acuta: nō febris ephime ra: neqʒ febris ethica: neqʒ febris putredinis. Et multotiēs quidē ꝑmu taꝛ ad febreʒ putredinis: aut febreʒ ethicā. Et multotiēs quidē facit eā currere Gal. cursu febriū diei. ¶ Et videꝛ Gal. ꝙ febris sanguinis non cōponiꝛ cum reliquis febribus: quoniā putredo in sanguine est cōmu nis omni humori. Et in hoc est cōtradictio quibusdā intentionibꝰ suis in quo nō est necesse ꝓlongare sermonē quoniaʒ nō iuuat cuʒ eo medi cus. ¶ Et causa quideʒ huius febris est repletio: ꝛ oppilatio: ꝛ multitu do exercitij: ꝛ ꝓpue nō consueti: ꝛ dimissio enacuationis: deinde vsus exercitij laboriosi. Et quādoqʒ facit putredinem in eo multam aquosi tas sanguinis ex cōmixtione fructuuʒ aquosoꝝ quare conuertiꝛ ad pu tredinem. Et multitudo humoris crudi in eo est ꝓpinqua quare prepa rat ipsum ad putredinem sicut qui generaꝛ ex cucumere ꝛ alketed ꝛ pi ris ꝛ similibus. Et hec quidem febris est continua que non tepescit pro pter cōmunitatem materiei ꝛ eius adherentiaʒ vsqʒ ad crisiʒ aut mor tem. Et eius species sunt tres. Quaruʒ salubꝛ est peraugmasticus: qm̄ resolutio in eo est maior q̄ putrefactio incipiens cum difficuliate: ꝛ nō cessat diminui. Deinde est homotenus ꝛ fortasse similatur. vij. diebꝰ. Et nequior eorū est augmasticus: qm̄ resolutio in eo est minor q̄ putrefa ctio. ¶ Et eius crisis est vsqʒ ad septimū ꝺm plurimum. ¶ Et eius con sumptio est cū euacuatōe aut sensata aut insensata. ¶ Et qn̄qʒ ꝑmutaꝛ ad causonidē ꝛ ad sirsen. ¶ Et qn̄qʒ ꝑmutaꝛ cū infrigidatōe plurima ad lethargiā. Et qn̄qʒ ꝑmutaꝛ ad variolas ꝛ morbillū. Et qn̄qʒ accidit in ea ꝓfunditas somni: ꝛ inflatio vētris ex q̄ ꝓuenit sicut vox tympani: ꝛ nō deponit eā vētris solutio cū rarificatōe: ꝛ qn̄ solutio vētris nō vʒ. deinde egrediꝛ asaꝛ viridis lata ꝓprie est de signis mortis.

¶ De signis. Capi. 45.

SIgna febris sanguinee sunt. Adherētia febris. Et rubedo faciei ꝛ oculoꝝ. Et inflatio venaꝝ ꝛ tpuʒ. Et repletō ꝯpleta absqʒ rigore ꝛ nō est sudor nisi apud crisiʒ. Et multotiēs associaꝛ ei pruritꝰ in naso: ꝛ in loco colli in quo ponuntur ventose. Et constrictio in anhelitu. Et multotiens accidit eis profunditas somni. Et difficultas sermonis ꝛ

est malum. Et similiter apostema gutturis ꝛ duarũ amigdalarũ ꝛ vue. Et cursus lachrymaꝝ. Et caliditas eius est plurima propter humiditatem vaporosam ꝛ lachrymalez non exiccatam: sicut in causonide. Et pulsus eius est magnus leuis plenus velox frequens valde diuersus non plurime diuersitatis: ꝛ est minoris diuersitatis ꝛ velocitatis ꝙ in causonide. Et non est caliditas eius in termino causonidis ꝛ tertiane fortis. ¶ Et illius que ex ea est a putredine caliditas ꝛ accidentia sunt vehemẽtiora. Et cura eius est difficilior ꝛ magis similis cũ causonide. At vero subtilitas sanguinis ꝛ grossitudo cognoscunt ꝑpter illud qđ egredit de eo. Et sinocha feruida est res magis similis in principio sui febri ephimere. veꝝ caliditas eius est parue mordicationis ꝛ lesionis ꝛ inuenit ex ea inflãmationez ꝛ disniam ꝛ est plurimũ impressionis eius ꝓpe cor. Putrida vero est equalis ꝛ silis equali ſm plurimũ. ¶ Signa autem permutationis eius sunt cuiusqꝫ coꝝ ad quod permutat vt prefocationis ꝛ apostematũ gutturis ꝛ duarum amigdalaꝝ. Et tu iaz sciuisti ea. Et signa variolaꝝ scies. Et signa sirsen ꝛ doloris capitis ꝛ permixtionis mentis ꝛ alioꝝ iaz sciuisti. ¶ Signa vero longitudinis eius sicut iam sciuisti sunt ex postpositione signoꝝ digestionis: ꝛ tornatilitate faciei: ꝛ diuersitate dispositionis eius in spacio suo ex additiõe ꝛ statione ꝛ diminutione ita vt fit quasi ipsa sit tepida. Illud enim significat ꝙ sanguis est plenus humore crudo. Spacium vero crisis eius significat apparitio signoꝝ digestionis: que si tardatur vsqꝫ post tertiuz ꝛ quartum non fit crisis in septimo. Et multotiens quidem fit crisis eius in quarto.

¶ De cura febris sanguinis. Capitulum. 46.

Intentio in curatiõe febris sanguinis est euacuatio plurimi vsqꝫ ad syncopiz. Et ingrossatio substãtie sanguinis si fuerit subtilis valde aquosus ꝛ colericus. Et infrigidatio eius. Et mundificatio. Et subtiliatio ipsi⁹ si fuerit grossus ꝛ sumpserit eger prius generatiua sanguinis grossi: ꝛ generatiua humoris crudi. Et digestio materiei facientis febrem ꝛ eius resolutio. ¶ Euacuatio autem non est aliqua sicut flebotomia ex manu in quacunqꝫ hora accidat. Et non expectatur crisis neqꝫ digestio: nisi sit repletio nauseatiua: tunc enim caue eaz ꝛ remoue ipsam. Qđ si febris ꝑseuerauerit: tunc flebotoma. Et non cesses flebotomare donec eger appropinquat syncopi aut cadat in syncopiz si corpus fuerit forte. Syncopis nãqꝫ infrigidat complexionem fortem. Et scias ꝙ flebotomia ꝛ sumere in potu aquam frigidam quandoqꝫ excusant ab infrigidatione alia. Et partitio quidez in ea est melior si nõ fuerit ꝙ necessarium faciat festinationez. nam fortasse erit in ea que est infra appropinquationem syncopis vltimatio: ꝛ fortasse sequetur flebotomiam vltimam statim fluxus ventris colericus ꝛ sudor quem oportet omni hora abstergere donec continuetur: fortasse enim saluabitur cum eo. Et succurratur ei qđ accidit de debilitate ꝛ syncopi cum cibo subtili ꝛ quiete. ⁋ Et oz vt premittatur lenificatio nature cum illis que

sciuntur de illis que sunt sicut duoꝝ granatoꝝ aqua scilʒ dulcis ⁊ mu-
ʒi vsqꝫ ad terminũ: ⁊ siracost ⁊ tamarindi ⁊ collyria leuia de quib⁹ dixi-
mus. ¶ Et qñqꝫ est necessariuʒ apud digestionẽ euacuare cum eis que
sunt sicut myrabolani ⁊ fumusterre ⁊ cassiafistula ⁊ his similia de illis
que sciuisti. ¶ Qđ si dispositio non tollerat flebotomiã in manu flebo-
tometur vena que est in cornu frontis: aut ponantur ventose. ¶ Si aũt
non preparat aliquid eoꝝ ⁊ hoc ꝓpter accidens qđ ꝓhibet: tũc fac so-
lutionem ventris ſm modum qui est in causonide. ¶ Et regimen sit in
eis que aperiunt ⁊ incidũt ⁊ sedant ebullitionẽ. ¶ Et si acciderit ex fle
botomia syncopis: ciba eum pane cuʒ aqua acreste. ¶ Qđ si acceidat flu
xus sanguinis nariũ per se non abscindat: nisi cum appropinquauerit
syncopis. ¶ Sanguinis vero ingrossatio fiat cuʒ eis que sunt sicut rob
iuiubarũ: ⁊ est vt decoquant. c. iuube cũ lib. v. aque donec remaneat ter
tia ⁊ inspissetur cũ ʒuccaro ⁊ quãto plus minorat ʒuccarũ tanto est me-
lius. Et lentes iterũ proprie ꝑparate cuʒ aceto acetoso forti sunt huius
generis. Et caue ne des in potu rob iuiubaꝝ: aut corpus lentiũ materia
existente grossa. ¶ Eius vero infrigidatio fit cũ eis que sunt sicut aqua
lentium infrigidata et aq̃ lactuce infrigidata. Et sumere in potu aquã
frigidã si non fuerit qđ prohibeat. Et fortasse sumit in potu donec tre-
mere faciat: ⁊ faciet: forsitan enim sanat eum. Et qñqꝫ permutat febris
ad flegmaticaʒ ⁊ curatur cum trociscis de rosis ⁊ similib⁹. Et hec qui-
dem cura est quorũdaʒ antiquoꝝ ⁊ secuti sunt eaʒ quidã modernoruʒ.
Dare aũt in potu aquã ordei est curatio cõferens ei: sed cuʒ lenitate na
ture. Et melior horaꝝ ad hoc est hora vehementis ebullitionis ⁊ angu-
stie ⁊ inflãmationis et frequentie pulsus cordis. Et scias ꝙ esse cõten-
tus infrigidatione et dimittere flebotomiã et ventris solutionez addit
in oppilatione et coartatiõe: quare additur putredo et caliditas in re-
liqua dispositione. ¶ Mũdificatio enim fiat cum eis que sunt sicut sol
uentia colerã ſm responsionẽ necessitatis virtutis et debilitatis cũ di-
gerentibus humorẽ crudum: qm̃ fortasse ipsa est causa in putrefactiõe
sanguinis. ¶ Et in fine eius da ei in potu que sunt sicut trocisci de cã-
phora et trocisci de spodio et da ei in potu. ¶ Isti etiaʒ trocisci sunt bo
ni. ℞. spodij. ʒ. iij. seminis portulace. ʒ. v. seminis cucumeris. ʒ. iiij. se-
minis cucurbite. ʒ. vi. gũmi et dragaganti et amili oiuʒ aã. ʒ. iij. succi li
quiritie pondus. ʒ. vij. fiant ex eis trocisci. ¶ Descriptio alia et proprie
apud debilitatẽ apostematis. ℞. rosaꝝ. ʒ. iij. succi berberis. ʒ. ij. seminis
cucumeris et melonis et citrulli et portulace et spodij oiuʒ aã. pondus
ʒ. i. gũmi et dragagãti et amili oium aã. ʒ. ʒ. rauedsceni et croci et cam
phore oiuʒ aã. pondus quarte. ʒ. i. fiant trocisci. ¶ Cibi vero sint illi q
fiunt ex iuiubis et qui fiunt ex lentibus cũ aceto et granatis et sumach.
Et si sit aliquid eoꝝ ꝯstrictio cuius timeat frangat cuʒ siracost et pru-
nis et cum eo qđ fit de cucurbita et cuʒ herba acetosa. Et eius fructus
sint pira de sceni et granata et mala de sceni. ¶ Et eius olera sunt cu-
cumeres et cucurbite et alkehethed et endiuia et olus benedictum et

acetosa ⁊ coriandruz ⁊ que sunt eis similia. ¶ Et si accidat dolor capitis aut pulsus cordis aut vigilie ant ꝓfunditas somni aut fluxus sanguinis narium supfluus destruens virtutē ⁊ alia de accidentibus suis cura cuz eis que docuimus te in loco suo.

¶ De febre flegmatica. Capitulum. 47.

SCiuisti ꝙ febris putredinis flegmatis qñqȝ est paroxismalis. Et quandoqȝ est inseparabilis ⁊ sciuisti causam in hoc. ¶ Et sunt ei hore sicut reliquis febribꝰ. Et minor horarū sui principij ꝺm plurimuz est. 18. dierum. Et eius eradicatio in pluribus est intra. 44. dies. ¶ Et saluior earꝫ est illa que est mūdorꝫ temporꝫ: ⁊ precipue illa que est multi sudoris. significat enim subtilitatē materiei: ⁊ paucitatē eius: ⁊ raritatem corporis. Longior ergo partiū huius egritudinis est augmentuz: quāuis eius declinatio iterꝫ sit longior declinatōe tertiane vt plurimū. ¶ Et flegma quidez putridū qñqȝ est vitreū: ⁊ qñqȝ est acetosuz: ⁊ qñqȝ est dulce: ⁊ qñqȝ est salsuz. Et tu iam sciuisti quomō ex salso fit causon. ¶ Et plurimū quidē accidit febris flegmatica humidis ⁊ quietis ⁊ senibus ⁊ infantibus ⁊ patientibꝰ nauseatiuā satietatē ⁊ exercitantibus ⁊ balneantibus se sup repletionē ⁊ habētibus eructuationē acetosam ⁊ habentibus repletionē ⁊ patientibꝰ descensum humoris ⁊ fit catarrꝰ ad stomachū qui putrefit in eo. Et parū quidē euacuat a lesione in ore stomachi. ¶ Et scias ꝙ cū omni febre cum qua est frigus cōstringitur pulsus ⁊ minoratur.

¶ De signis flegmatice periodice. Capitulum. 48.

IN illa quidē in qua causa est flegma vitreum aut acetosuz frigus multiplicatur valde. Et rigor in vitreo est vehemētior. At frigus non incipit in ea subito: imo paulatim in extremitatibus: deinde perueniunt ad hoc vt fiant sicut nix que nō calefiunt nisi cū difficultate: neqȝ calefiunt subito neqȝ ꝺm gradationē continuā: imo paulatiz cū reditu frigoris. Et fortasse cōmiscet frigori eius in principio rigor. Fit ergo frigus ꝓpter illud quod nō putruit. Et horripilatio ꝓpter illud quod iā putruit. Et maius frigus eius ⁊ ipsius rigor sunt in periodis status. ¶ Et hec quidem febris non est ex materia que facit punctionez: ita vt sit causa rigoris in via expulsionis. Putredo nāqȝ eius est putredo rei leuis. Et incipit cū grauitate ⁊ ꝓfunditate somni; Et multotiens incipit in paroxisinis primis sine frigore: ⁊ neqȝ est rigor: imo postponitur vsqȝ ad tempus. Et fortasse erit frigus: ⁊ non erit rigor. Et multotiens incipit cum syncopi ⁊ non fit. Et in hac quidē egritudine multiplicat syncopis propter debilitatē oris stomachi ⁊ casum appetitus ⁊ priuationem alistumbre que est fundamentū materiei nutrimenti ⁊ virtutis. ¶ Illam vero que est ex flegmate salso sequit horripilatio ⁊ non fit vehemens frigus eius. ¶ Illam aūt que est ex flegmate dulci raro antecedit in principio vsqȝ plurimos poxismos horripilatio: neqȝ frigus: neqȝ rigor. ¶ Et plurimum quidez periodi febris flegmatis incipiunt cū syncopi. ¶ Et iam apparet in ea in principijs calor vehemētior. Et in

postremis minoratur illud. Et est simile vt sit causa in hoc: quoniā putredo antecedit prius ad magis dulce ⁊ magis salsum ⁊ magis subtile: deinde ad grossius ⁊ frigidius. Et tactus caliditatis eius in primis ē debilis ⁊ vaporosus: deinde cum prolongatur positio manus sup mēbrum sentit manus acuitatē ⁊ mordicationē. Verūtamen non est similis neq₃ equalis i omnibus super que cadit manus: immo est diuersa: quoniam inuenit in loco vno asperitatem: ⁊ in loco alio lenitatē: ⁊ est quasi caliditas coletur post rem cribelletam: quoniā flegma viscosū est: quare diuersificatur eius passio a caliditate: sicut accidit in reliqs viscosis cum ebulliunt. ipsa enim disrumpunt in quibusdā locis: ⁊ nō disrumpūtur in locis alijs. Et qualiscūq₃ sit caliditas eius s₃ plurimū minor est q̄ꝫ vt inflammet ⁊ angustiam faciat ⁊ magnificet desiderium aeris frigidi ⁊ aque frigide ⁊ inspissatiōis ⁊ rarificatōis anhelitus magni ⁊ exsufflantis. Et multotiens quidem accidit caliditati eius vt sedeat tempore quo habet quantitatē hore vnius aut duarū horarum: quare existimatur q̄ꝫ ipsa iam peruenit ad statum cū ipsa adhuc sit in augmento. videbis enī eam iam incipere augmentari: ⁊ similiter sunt ei in declinatione stationes. ¶ Et febres quidem flegmatis sunt multe oppilationis propter multitudinē humiditatis ⁊ vaporis sui ⁊ pauci sudoris propter viscositatem humoris. Et cum sudare facit est res non exuberās. Et de proprioribus significatiōibus eius est paucitas sudoris: ⁊ priuatio eius. ¶ Et sitis quidē minoratur in febribus flegmatis nisi propter causam salsedinis: aut causam vehemētie putredinis ei⁹. Et cum hoc est minor q̄ꝫ sitis que est in alijs. ¶ Et inflatio laterū multiplicatur in eis. Et quādoq₃ accidit cuti lateris vt subtilietur cū tensione. ¶ Color autem patientiū flegmatis febrem est decliuis ad viriditatem ⁊ citrinitatē currentes in albedinem ita vt sit illud quod aggregatum est sicut color plumbi vsq₃ in statū. Et raro quidē rubet color in eo cuius rubedo sit rubedo in statibus reliquaꝝ febrium. ¶ Pulsus vero eius est pulsus paruus submersus debilis rarus i primis: deinde fit frequens in fine. ¶ Et frequentia quidē eius ⁊ eius paruitas vehementior est q̄ꝫ frequentia quartane ⁊ tertiane ⁊ eius puitas. Et vehementia frequentie eius ē ꝑpter vehementiā paruitatis ipsius. Verꝫ non est velocior pulsu quartane. Et quādoq₃ est tardior eo aut similis ei in primis. Et est vehementis diuersitatis cū priuatione ordinis. Et parui ⁊ debiles ex eis sunt in diuersitate eius plus. Et significationes qdē pulsus sup eā sunt de certiorib⁹ significatōib⁹. ¶ Urina aūt eius in primis quidem est alba subtilis: propter multitudinem oppilationum ⁊ frigoris: deinde fit rubea propter putredinē ⁊ conturbatur propter malitiam digestionis. mt quandoq₃ alteratur in ea dispositio vno tempore. Et quando mundificabitur ex materia grossa ⁊ resoluitur putridum ⁊ redibunt oppilatōes dealbabit vna hora ⁊ alia qn̄ remanet intra materiā grossam ⁊ dispositionē putredinis. Et aqua hora oppilationū est alba: deinde qn̄ putrefit res plurima post illiō expellit ⁊ apit

oppilatiões rubet vsq̧quo veniat sup oppilatões qd̃ oppilat eas vice alia de illo humore. ¶ Eius vero egestio est lenis subtilis flegmatica. ¶ Et de eis que significant q̧ febris est flegmatica est vt sit paroxism⁹ eius. 17. horis ꝛ dimissio eius. 6. horis. Et nõ est dimissio eius munda: qm̃ materia cum grossitudine ꝛ viscositate est multa. ¶ Et significant ipsam etas: ꝛ consuetudo: ꝛ tempus: ꝛ regio: ꝛ cibi: ꝛ aduentus causaꝝ antecedentium ex satietate nauseatiua. Et significant ipsam forma predicta ex colore faciei ꝛ inflatione eius ꝛ lenitas tactus ꝛ debilitas oris stomachi ꝛ casus appetitus: ꝛ qñq̧ magnificatur in ea splen. ¶ Et sequitur eam eructuatio acetosa in pluribus horis multotiens.

¶ De signis flegmatice inseparabilis ꝛ est illa que nominatur lactica. Caplm. 49.

SUnt sicut reliqua signa febris flegmatice pter eradicationez ꝛ qd̃ similatur eradicationi. Et apud inceptionez fiunt rigor ꝛ frigus ꝛ horripilatio. Et est res magis similis cũ ethica. Et fit illic rigor in. 6. horis: aut tantum superans illum qui fit in periodica: nam periodica iterum nõ euacuat a residuo: verumtñ est occultum non apparens.

¶ De febrib⁹ que sunt fm plurimũ de genere flegmaticaꝝ ꝛ sunt qñq̧ ex colera ꝛ nõ sunt ex eis que fiunt ex melancolia a proprietate cum nominibus ꝛ iudicijs. Caplm. 50.

ET sunt febres empialos ꝛ liparia que ambe sunt d̃ summa febriũ in quibus diuersificantur loca caloris ꝛ frigoris intus ꝛ exteri⁹ ppter diuersitatem ꝛ locum eius qd̃ putrefit ꝛ quod non putrefit. Et sunt tres diuisiones febris appropritae. Syncopalis humorosa. Et febris ex syncopi minuta subtilis. Et febris diuturna ꝛ nocturna.

¶ De febre in qua occultatur frigus ꝛ apparet in ea calor: ꝛ est empialos. Caplm. 51.

HEc febris fit ex flegmate vitreo sed est comprehensum in occulto ꝛ profundo qd̃ infrigidat vbi est. Verum ipsi accidit tam putrefactio: quare spargitur ex eo vapor eius qd̃ cõputruit: ꝛ dispartit: ꝛ inflamatur in exterioribus: ꝛ illud qd̃ nõ est putrefactum infrigidat in interioribus. Et eius quidem frigus nõ apparet in huiusmodi tẽpore: qm̃ est quietum: ꝛ associatur ei: ꝛ non patit ab eo qd̃ occurrit ei. postq̃ ergo incipit in eo putredo mouet ꝛ infrigidat infrigidatõe quadã quãuis non perueniat ad hoc vt cõmunicet toti corpori.

¶ De signis. Caplm. 52.

SIgna eius sunt eadez que pdicta sunt. ¶ Et q̧ eius vrina est frigida cruda minoris caliditatis q̃ vrinã aliaꝝ sui generis. Et pulsus eius est rarus tardus. Et ipsa fm plurimũ addit omni die. Verum ppter grossitudinẽ materiei sue cõuertit qñq̧ in quartanã ꝛ tertianã: qm̃ hmõi materia in corpore est parua: ꝛ parue putrefactõis ignea. Et paucitas qdem est ex cãis elongatõis piodi. Et ppterea q̧ poxismus nõ redit omni die nõ remanet hec febris cũ sit flegmatica: sz ppterea ẽ flegmatica: q: putredo eius ẽ putredo flegmatis: ꝛ hec nõ extrahit eaz

ab hoc qn sit flegmatica: sꝫ ꝓpterea ꝙ putredo est putredo flegmatis: nõ ꝓpterea ꝙ paroxismus nõ redeat omni die. Spaciuꝫ vero paroxismi eius est ex. 4. horis vsqꝫ ad. 24. horas. Et ꝫm plurimũ ꝯsumit ante illõ: qm̃ hec materia nõ est cum illa multitudine.

¶ De febre in qua occultatur calor: ꝛ apparet in ea frigus ꝛ est liparia. Caplm. 53.

Hec febris ꝫm plurimũ est flegmatica. Et qñqꝫ est colerica ex colera grossa valde. ¶ Qñ aũt est flegmatica: est qm̃ flegma intrinsecum qñ inflãmatur ꝛ putrefit calefacit illum locũ: qm̃ non resoluitur nisi qñ putredo calefacit exteriora corporis cum ꝯpsione vaporis sui calefactione plurima. Et qñ virtꝰ effunditur ad locuꝫ vbi est lesio: tũc euacuãtur exteriora a calore: quare infrigidantur ꝓpter qñ in exterioribus sunt flegmata cruda vitrea frigida. Et iterum qm̃ resoluitur multotiẽs ex eo vapor qui nõ putruit: sed eleuatur ꝛ facit caliditateꝫ: ꝛ associatur ei caliditas spacio paruo: deinde separatur ab eo separatione vaporis aque calefacte. Cum ergo separatur ab eo ꝛ fuit in radice ante putredinem vehemẽtis frigiditatis redit ꝛ infrigidat corpus ¶ Modus aũt quo fit colerica est: qm̃ colera qñ est pauca ꝛ intrinseca ꝛ putrefit ꝛ calefacit locũ ꝛ non resoluitur ex ea aliquid accidit qđ diximus in sua cõpe ex flegmate. Et appropriatur hec colerica taburos nomine. Veruꝫ liparia est nomen generis ꝛ est longioris spacij ꝙ hemitriteus. ¶ Et habet aliqs vt dicat qñ erit febris et nõ ꝓcedet in ea caliditas ex corde in totũ corpus. Illud namqꝫ qđ narratur est de genere eius in quo non precedit caliditas ex corde in totum corpus. ¶ Responsio itaqꝫ est ꝙ in terminis haꝝ reꝝ attenditur vna cõditio: vt nõ sit qđ ꝓhibeat. Sicut diffinimus aquam frigidam ꝛ humidã qñ disposita est ꝫm naturã suã ꝛ non fuerit qđ ꝓhibeat. Et diffinimus graue qđ est illud qđ tendit inferius qñ dimissum fuerit cum sua natura: ꝛ in istis omnibus caliditas peruenit ad cor ꝛ procedit in arterias ꝛ spargitur. At vero accidit ꝓhibitio illius in quibusdam locis sicut accidit ei sup quem ponũtur prune vel pruine. Nocumentũ vero harum necessarium est esse actu.

¶ De febre in qua fit vnaqueqꝫ duarum rerum in vnoquoqꝫ duorum locorum. Caplm. 54.

Si hec febris fuerit non erit nisi vbi sunt due materie frigide mote ꝓpter putrefactionẽ: quarum vna est in interioribus: ꝛ altera in exterioribus: et nõ est aliqua eaꝝ plurimi nocumenti. Deinde cum incipiunt putrefieri mandat vnaqueqꝫ eaꝝ vaporẽ calidum cõprehẽdentẽ cum ꝑtibus suis et vbi est frigidũ. ¶ Et tu qdem iam sciuisti cãm in regimine humoris frigidi in dispositione motus.

¶ De febre syncopali humorosa. Caplm. 55.

Hec ꝫm plurimũ est ꝑp flegma crudũ repletionale qđ facit febreꝫ dispersituꝫ plurimũ q: iam vincit virtutẽ. Et ꝫꝫ plurimuꝫ adiuuat sup eã debilitas ori stomachi. Et qñ mouetur et icipit in putrefactõe virtutẽ vincit plus et facit eã hesitantẽ. Que si dimissa fuerit cum mã

nõ sufficiat cõtra mãm. Et qñ occupatio fit in euacuatiõe eius cũ facilitate fit inobediens: aut mouet motu prefocante virtutez. Et qñ occupatur in euacuatõe eius cũ solutõe ventris: aut flebotomia cuz laborez nõ tollerat virtus. Qũo enim tollerabit: cũ sit illic cum sua quiete syncopis. Et cum hoc toto ipsi indigent euacuatõe vehemẽter. Et iterum ipsi indigent cibo vehemẽter qm̃ in humorib⁹ eoꝝ nõ est qδ nutriat corpus ꝛ viuificet ipsum ꝛ corpus eius est priuatũ nutrimẽto. Quod si studueris in cibando addit materia diminuta: ꝛ si nõ cibat cadit virtus. ❡ Et accidit in inceptõe sui vt effundat ad cor res frigida faciẽs accidere syncopim. Et minorat pulsus: ꝛ tardat: ꝛ fit rarus. Amplius natura sollicita est in calefactiõe materiei ꝛ subtiliatiõe eius. Et putredo que mouet in quasdã ptes eius adiuuat sup eam: ergo euadit cor a nocumento ꝛ frigore eius: ꝛ cadit in nocumẽtũ caloris eius: quare fit pulsus velox ꝛ pprie in ꝯstrictione sua plus ꝙ̃ sit velocitas alioꝝ: quãuis illud qδ vincit cuz hoc fit paruitas ꝛ tarditas ꝛ raritas. ❡ Et piodus eius est piodus flegmatice ꝛ nõ alterat ab ea. ❡ Est cum ea inflatio faciei: ꝛ mollicies corporis. Et colores hñtium eaz nõ figunt sup dispõnẽ vnam: imo qñq3 est cinerea ꝛ plumbea eius materia: ꝛ qñq3 fit citrina: ꝛ qñq3 fit nigra: ꝛ qñq3 fiunt labia eoꝝ sicut labia cõedentis mora. Oculi vero eoꝝ sunt fusci virides exeuntes valde apud cõmotionẽ egritudinis. Et fit sicut malacus. Et qδ est sub hypocũdrijs eoꝝ est vehemẽtis inflatõis ꝛ similiter viscera eoꝝ. Et qñq3 euomunt acetosum. Et qñ est eis apostema in qbusdã visceribus tunc nõ sperat oino. ❡ Et qñq3 accidit eis in qbusdã horis ex colera dominante grossa: ꝛ fit cum ea in viscerib⁹ adustio: ꝛ euomũt colerã: ꝛ sunt ei piodi flegmatice s3 plm.

❡ De febre syncopali minuta subtili. Caplm. 56.

Hec febris est acuta. Et cadit pulsus ꝛ virtus in poxismo vno aut duobus paroxismis cũ additõe. Et eueniẽs in corpore cuz velocitate. Et qñq3 nõ sufficit cũ ea virtus vsq3 ad. 4. Et fit ex chimis subtilib⁹ plurimũ quoꝝ colericũ est vehemẽtis subtilitatis ꝛ pfundatõis: male substãtie venenose cui iam accidit putrefactio in corpibus calide complexionis sicce valde. Et plures paroxismi huius febris sunt paroxismi tertiane.

❡ De febre diurna ꝛ nocturna ex flegmaticis. Caplm. 57.

Diurna ẽ cuius poxismus accidit in die ꝛ eius tepor in nocte. Et nocturna ẽ ecõuerso. Et vtreq3 sunt male. Sed diurna ẽ longior ꝛ deterior. Et facit cadere multotiẽs pp longitudinẽ suã ꝛ suũ euentuz in calore diei in ethicã. Et si ipsa ñ esset seua nõ accidẽt hora aptionis poroꝝ ꝛ resolutõis vaporis: ꝛ nõ accidit nisi pp multitudinez materiei ꝛ fortitudinẽ eius. Et est necessariũ cuz hoc vt patiẽtes eã cibent in nocte. Et nõ pmittant dormire sup repletõez stomachi. Et pcipiant vigilie. Et ẽ ex eis que faciũt cadere virtutem. Et tollerãtia febris in calore diei: ꝛ vigilie in frigore noctis sunt ex eis magis digne que faciũt cadẽ in ethicam. Et ad summuz est de genere febrium difficilium.

¶ De cura flegmatice. Caplm. 58.

Cura huius egritudinis diuersificatur secundum horas suas. s. principiū: et augmentū: et statū: et declinationē. Et secundum aptionē digestionis in ea et eius occultationē. Et diuersificatur secundum materias suas. s. flegmaticā acetosā et flegmaticā vitream et flegmaticā salsam et dulcē. ¶ Et oēs eius species cōicant in hora principij in tribus diebus in necessitate le- nificationis equalis aut vomitus. Et in necessitate administrationis subtiliantiū et incidentiū et diureticoꝝ. Et cum superuenerint febri dies tres subtiliatur in ea materia propter febrē. Et si ante illud mouebis noce bis et nō facies aliqd. ¶ Et in augmēto cum subtiliatōe regiminis secundum equalitatē. Et fortasse est contentus aqua ordei in primis tribus diebus: sperando quod sit status eius propinquior propter subtilitatē materiei aut pau- citatem eius. Quod si certe sciret quod status eius esset tardus: nō subti- liaret regimen: quāuis fames et somnus super famē: et exercitium super fa- mem si nō debilitant sint vltia in iuuamēto huius egritudinis. Immo declinaretur in principio ad ingrossationē vsque ad septimū: deinde gra- daretur: verū augmentū eget vt subtilietur regimen in primis. Si autem status apparet longinquus possibile est vt succurratur illi cū ingrossatōe regiminis: deinde gradetur vsque ad horā status: quoniam tēpus est sufferens hoc in hac egritudine nō sufferens in acuta. Cumque pertransierit septimus: nō stes tunc super subtiliationem: quoniam illa debilitat et addit in debilitate oris stomachi. Et quotiēs senseris longitudinē maiorē subtilia minus: quāuis subtiliatio eius in ipso omnino magis sit necessaria quam in quarta- na. Et similiter oportet ne festines cibare ipsum cū eis que sunt sicut pulli et panis cum muzaguarat nisi timeatur debilitas aut apparet declinatio. ¶ Amplius diuersificatur cura eius cuius cā est flegma salsū: et dulce: et cuius flegma est vitreū: et acetosū: et fit ex ea nimiū frigus in qua cor- pus nō calefit. Verū in duabus primis necessaria est lenificatio cū me- dicina leui et infrigidatio quedā. Et in duabus secundis est medicina magis laboriosa: Et in duabus primis indigetur incisione cū subtiliati- uis in quibus est calefactio plurima quāuis sit exiccatio plurima. Et in duabus secundis necessariū est illud quod subtiliet cum incisione et calefa- ctione cum acredine: et propterea quando flegma est permixtū cum melancolia: nam necessaria sunt in huiusmodi ea que sunt sicut dyacinimū et cōfectio de sulfure et administratio salsoꝝ. ¶ Et cōuenientiores medicine que ad- ministrantur in principio sunt gelentabin vsque ad diē septimum. Et non est malum vt administretur iterū aqua feniculi et aqua endiuie et aqua apij cum gelentabin secundum necessitatem. Et sirupus acetosus est vehemē- tis necessitatis iterum. Et aqua mellis cum isopo. Et est possibile vt consequatur per eam illud quod queritur de lenificatiōe nature: et pro- pterea cum solutiuo facto de zuccaro rosarum et rosis rubeis nominatis persi- cis quoniam est solutiuū et lenificatiuum. Et quandoque necessariū est vt confortetur eius lenificatio et confricetur in aqua iuleb et permisceatur

si voluerit cum cassiafi. ⁊ penidijs. Et iterum gelentabin acceptũ cuꝫ
melle ⁊ tereniabin permixtũ cum aqua iuleb. Et non fiat assiduatio su
per eam cũ solutiuis in principio ⁊ post ipsum ⁊ ꝓprie qñ cuꝫ materia
est colera: illud enim per ducit ad corruptionẽ cõplexionis. ¶ Et multi
qdeꝫ hoies dãt in potu i pncipio sicut ẽ medicia de turbit in oĩ nocte:
⁊ sic pillule de mastice i hebdomada bis: ⁊ sic pillule d̃ seminib⁹ diure-
ticis. ¶ Descriptio medicie d̃ turbit. ℞. zinzibis ⁊ masticis amboꝝ añ.
ʒ. x. turbit sic alcohol. ʒ. x. zuccari tabarzet q̃ntũ oĩa: deẽ i potu ei oĩ no-
cte aure. i. ⁊ illud fiat qñ natura est nõ lenis. Si enim respondet oĩ die
bis non indiget hoc. ¶ Ego vero nõ diligo expectationẽ digestionis ⁊
lenificationis cum eis que diximus prius. Jmmo oportet vt euacuetur
ex ea aliquid: ⁊ expecteẽ in reliquo vsquequo digeratur: ⁊ fiat illud cuꝫ
facilitate paulatiꝫ absq; superfluitate: deinde perueniat ad diuretica.
Et similiter abhorreo qd̃ ẽ simile aque prunoꝝ ⁊ tamarindoꝝ ⁊ similiũ:
de illis que debilitant ⁊ soluũt subtile. Et si materia fuerit decliuis ad
additionẽ frigoris misceatur cum ea medulla cartami. Et si fuerit mã
ad coleram decliuis misceaẽ cũ eo sirupus viol. aut violе condite cum
siracost aut viole sicce contrite. ¶ Et adiuues cum clisteribus lenibus
factis ex melle ⁊ sale ⁊ aqua sicle ⁊ oleo sisamino. ¶ Et vomitus fiat cũ
aqua raphani ⁊ raphano infuso in sirupo acetoso cum seminibus ⁊
his similibus. Et si necessarius est vomitus plurimus propter multitu
dinẽ eius qd̃ accidit ei de nausea ⁊ alteratõe saporis oris administrenẽ
grana raphani ⁊ bibaẽ ex eis vsq; ad aur. i. cũ aqua frigida. Et vomi-
tus qdem cum eo qd̃ est in eo de debilitate stomachi vehementis iuua
menti valde ⁊ est vltimus huic egritudini. Oportet ergo vt expecteẽ in
eo septimus vt nõ accidat ex eo in principio debilitas apostemans cor
pus stomachi. Et si sit grauis in eo vomitus nõ ꝓuoces ipsum sup ip-
sum cum labore. ¶ Et si acciderit ei vomitus ⁊ ꝓprie in principio pro-
di: non retineaẽ nisi fatiget ⁊ debilitet: tunc enim restringatur sicut cũ
miua ⁊ sirupo de menta que dicemus post. ¶ Et si accidat dolor capi-
tis administrenẽ embroce ex camomilla cum imissione. 4. extremoꝝ in
aqua calida: ⁊ ligatione cruriuꝫ cum fortitudine. Et si indigetur aqua
ordei administreẽ decocta cuꝫ radicibus quãtitate equali: aut misceaẽ
cum ea sirupus acetosus cum melle: si nõ acetat in stomacho: aut aqua
mellis si acetat. Et melior hora in qua datur in potu illud est si fuerit
i aqua ei⁹ in principio rei tinctura: tunc enim opꝫ vt in potu detur in
primis de geleniabin: deinde detur in potu post ipsum duabus horis
aqua ordei. ¶ Et nõ opꝫ vt fiat inunctio cum vnguẽtis resolutiuis. Et
neq; embrocatio fiat cũ embrocis subtiliatiuis cum egritudo est in pn-
cipio: ⁊ humor est in corpore ambulans: ipsa enim mollificant viscera
sua calefactione humida. Et alienetur aqua frigida: ¶ Et quotiẽs vi-
deris vrinam grossiorẽ: ⁊ rubicundiorẽ: nõ erit malum si flebotomaue-
ris. Et necessariũ quidem est vt redeas tunc ad sirupos acetosos: ¶ Et
scias q; fricatio est de curatõibus iuuãtibus eos. Et quãto fuerit fleg-

ma viscosius ⁊ grossius tāto erit fricatio magis cōferens. Et dicitur ꝙ
fricatio cum tela arance cū oleo est iuuatiua valde. Et qñ incipit egri-
tudo agmentari ⁊ post illud: tūc sit sollicitudo de ore stomachi ⁊ qđ ip
sum cōfortat. Et sint masticatiōes facte ex menta ⁊ mastice ⁊ aniso. Et
administret vomitus cū raphano ſm ꝙ diximus cū minoratione cibi.
Et sit cū geleniabin qđ in potu dat in principio ⁊ post septimū permi-
xtum qđ cōfortat os stomachi: ⁊ sit in eo ꝓuocatio plurima sicut ani-
sum ⁊ mastix. Et sit cum aqua calida: ⁊ ꝓprie in principio ꝑiodi. nam
ipsum resistit rigori ⁊ frigori: ⁊ extinguit cum hoc sitiz quāuis sit estuo
sa. ¶ Et multotiens qdē cōcedit euacuatio flegmatis ⁊ humoris crudi
in hac hora. Sed melius est vt expectetur in eo cōplementuz digōnis.
¶ Et quando egritudo incipit cum calore ⁊ assiduat iuuat cū huius-
modi trociscis. ℞. myrabolanorū citrinorū aloes succi eupatorij succi
absinthij omniū añ. ʒ. v. croci ⁊ masticis amborū añ. ʒ. vi. informentur
trocisci. Et sumat ex eis omni die pondus. ʒ. i. ⁊ omni nocte pondus
ʒ. 5. ¶ Et cum videris ꝙ digestio apparet adiuua eam cū eis que sunt
sicut folia apij ⁊ feniculi ⁊ radices squināti ⁊ capillusueneris. ¶ Si āt
scias ꝙ materia est frigida valde non est malum vti pipere pauco. Et
vti vino pauco subtili non plurimo. ¶ Et quandoqꝫ adiuuāt vnguen
ta resoluentia ad digōnem ⁊ resolutionē cū virtute forti ⁊ sunt conue
nientiora in hac egritudine ꝙ̄ in reliqs febribus. ¶ Et oportet vt consi
deretur in hoc virtus ⁊ febris ⁊ rigor. Quod si virtus fuerit fortis ⁊ fe
bris nō fuerit seua valde: adde in ea in vnctionib⁹ cōfricando. Et si nō:
administrent olea subtilia que ad equalitatē sunt decliuia. ¶ Et qñ ꝑ
transit. xiiij. tunc necessariū est administrare qđ subtilitat plus: sicut fe-
niculuz ⁊ apiuz. Et fortasse indigemus semine amborū ⁊ aniso ⁊ eo qđ
est sicut sirupus acetosus cū seminib⁹ in quo ponunt isopus ⁊ albasce
⁊ administratōe trociscoꝝ de rosis. Et fortasse est necessariuz addere in
eis ꝓp stomachū tus ⁊ masticē ⁊ ciperum ⁊ absynthiuz ⁊ his similia ſm
qđ exigit illud qđ presens est. ¶ Et vinū subtile confert eis in hac ho-
ra cum subtiliatione sua: ⁊ qꝛ cōfortat calorē innatū: ⁊ qꝛ prouocat ⁊ su-
dare facit. Et cū videris digestionē ⁊ fortitudinez dabis ei in potu post
illud trociscos de absynthio. ¶ Et cū videris frigus in principio paro
xismoꝝ nocere ⁊ egritudo nō est in principio da in potu aquā calidam
in qua decocta sint ea que sunt sicut semen apij ⁊ anisum ⁊ ozimum. Et
administrabis iteruz huiusmodi ⁊ fortiora eis que sunt embrocando ⁊
vaporando ⁊ huiusmodi. Et qñqꝫ datur in potu ad rigorē vehementē.
¶ Decoctio ſm hūc modū. ℞. zinziberis origani ameos oīum añ. ʒ. iij.
coriandri. ʒ. iiij. rosaꝝ calamēti amboꝝ añ. ʒ. iij. passulaꝝ. ʒ. vij. decoquā
tur ſm descriptionē vel ſm medietatem. Et sit dosis vnc. iij. ¶ Et cum
videris flegma dabis i potu tyriacā. Et dentur iteruz in potu trocisci
de rosis magni cum aqua feniculi. Et detur ei omni nocte medicina đ
turbit ⁊ pillule de aloe facte cum speciebus que sunt sicut piper. Et ad
illud decoctio huiusmodi. ℞. hiere. ʒ. vij. turbit. ʒ. x. myrabolanorum

nigrorum. ʒ. v. eupatorij. ʒ. v. ſalis indi. ʒ. iij. bedeoard ſuchaha om-
nium ana. ʒ. iiij. aniſi. ʒ. iij. decoquantur cum aqua apij: ⁊ ſumantur de
ea in potu ſecūdum quantitatem neceſſitatis. Et fortius illo eſt illud
quod. ℞. duarum radicum ⁊ radicis lilij omnium ana. ʒ. x. hiere. ʒ. viij.
ſucci eupatorij. ʒ. v. ſeminis apij ⁊ feniculi omnium ana. ʒ. iiij. ſpice
mente amborum ana. ʒ. vij. fiant ex eis trociſci ⁊ adminiſtrent. ¶ Deco-
ctio bona. ℞. duarum radicum ambarum ana. ʒ. x. paſſularum enu-
cleatarum. ʒ. vij. aniſi ⁊ maſticis amborum ana. ʒ. iij. bedeoard ⁊ sucha-
ha eupatorij omnium ana. ʒ. iiij. decoquātur in libris tribus aque vſque
quo redeat ad libram. i. aque ⁊ ſumantur in potu aliquot diebus in
ieiunio. ¶ Trociſci boni apud cronicas febres ⁊ vehementiam rigo-
ris. ℞. hiere ſucci eupatorij abſynthij ſuchaha bedeoard omnium ana.
ʒ. v. ſeminis apij ⁊ feniculi aniſi omnium ana. ʒ. iij. ſalis neptici. ʒ. iiij. ſe-
minis cuſcute myrabolanorum kebulorum omniū ana. ʒ. x. agarici. ʒ. xv.
trociſcorum de roſ. ʒ. xx. de turbit. ʒ. xxx. fiant ex eis trociſci ⁊ ſunt ſoluti-
ui. ¶ Et iterum aloes myrabol. citrinorum ⁊ reubar. maſticis ſucci eu-
patorij abſynthij omnium ana. partem. i. croci partis vnius medietatem
terantur ⁊ adminiſtrent. ¶ Et iterum hiere myrabola. kebulorum ſalis
omnium ana. ʒ. iiij. ſeminis apij ⁊ feniculi ⁊ aniſi omnium ana. ʒ. i. ß. abſyn-
thij. ʒ. v. trociſcorum de roſis. ʒ. iij. ſuchaha bedeoard omnium ana. ʒ. ij. te-
rantur ⁊ informētur pillule. ¶ Decoctio bona. ℞. eupatorij. ʒ. v. ⁊ radi-
cis lilij ⁊ radicis liquiritie ⁊ ameos omnium ana. ʒ. iij. ſeminis apij feniculi
ana. ʒ. iiij. roſarum. ʒ. v. decoquant omnia ⁊ ſit doſis eius omni die vnc.
iij. ¶ Et iterum radicū trium omniū ana. ʒ. x. ſeminis aniſi apij omnium
ana. ʒ. ij. ſuchaha bedeoard eupatorij abſynthij omnium ana. ʒ. v. cētauree
ʒ. iij. decoquant: ⁊ bibantur vnc. iiij. ¶ Et iterum herbe eupatorij fumi-
terre bedeoard ſuchaha abſynthij omniū ana ʒ. v. paſſularum. ʒ. x. myra-
bolanorum citrinorum. ʒ. x. ¶ Et hec quidem cura eſt ſalſo ⁊ ei in quo
vincit colera magis cōueniens. ¶ Et agaricum cum de eo ſumitur in
puluere ex. ʒ. i. vſque ad. ʒ. i. ⁊ tertiam diebus continuis prohibet elon-
gari egritudinem. Sumatur ergo puluis ex eo ⁊ cōmiſceatur cum
melle ⁊ bibatur. ¶ Et ſemen vrtice poſt digeſtionem vel commixtionem
eſt mirabile valde ſumptum cum puluere aut cum melle. ¶ Uerum ſi
acciderit ei modus aliquis ſolutionis ventris oportebit vt addatur
in eo propter debilitatem epatis ſemen cuſcute vel turbit ⁊ ſemen cu-
ſcute: ⁊ propter debilitatem ſtomachi maſtix ⁊ aniſum: ⁊ propter de-
bilitatem ſplenis ⁊ groſſitudinem eius radix apij ⁊ ſcolopendrie.
nam multotiens aſſociatur huic egritudini ſplen. Et fortaſſe opor-
tet vt addantur propter ipſum ciperi ⁊ grana ⁊ ben de fenugre. Et
conſideretur cum hoc diſpoſitio vehementie febris vt non accidat ve-
hementia calefactionis. ¶ De euacuationibus vero que ſunt fortio-
ra: ⁊ indigetur eis in hac egritudine apud digeſtionem eſt vt aug-
mentetur doſis de pillulis de turbit. Et adminiſtrentur cliſteria for-

tia. Et de illis sunt pillule iste. ℞. masticis sextam. ʒ.i.succi absyn⸗
thij quartam.ʒ.i.pulpe colloquintide sextam.ʒ.i.hierepigre.ʒ.ʃ.aga⸗
rici.ʒ.ʃ.informentur pillule cum sirupo aceso mellino ⁊ sumantur in
potu.¶ Et de illis sunt pillule de mastice ⁊ de aloe.¶ Quod si materia
fuerit ad caliditatem decliuis sumantur de trociscis de spodio soluti⸗
uis.ʒ.iij.trocisci de turbit auř.i.scamonee auř.ʃ.succi eupatorij auř.ij.
Et dentur in potu ſm quantitatez virtutis.Et iterum eupatorij absyn⸗
thij capilliueneris ⁊ myrabola. fumiterre passularum mundatarum
equales sumantur partes ⁊ dentur in potu ſm quantitatem necessita⸗
tis.¶ Et si non suffert corpus solutionem ventris perueniatur ad diu
retica ⁊ subtiliatiua ⁊ sudare facientia. Et de summa illorum quibus
indigetur:tunc est infusio aloes cuz melle.℄ Et quando declinat egri⸗
tudo non est tunc introitus balnei ante cibum malus .¶ Cibi autẽ eo⸗
rum sunt subtiles sicut acetum ⁊ oleum. Et quandoqꝫ ponitur in eis
parum almuri ⁊ proprie in fine eius . ¶ Illi autem qui sunt fortiores
sunt altaragi ⁊ pulli ⁊ alcubugi ⁊ his similia post ꝺclinationẽ.Et opꝫ
vt ponatur in eis ⁊ ꝓprie apud digestionẽ ea in quibus est incisio sicut
acetum ⁊ synapis ⁊ almuri.¶ Et si fuerit flegma acetosuz maluz visco
sum porrum ⁊ aqua ciceris sunt de melioribus cibis eis. Et quandoqꝫ
ponunł in eis cyminuz ⁊ anetũ ⁊ oleũ.Et iterũ beguerid facta ex sicla
⁊ almuri ⁊ aceto ⁊ oleo abluto ⁊ alchauguamac sicut kẽmac de cappa
ribus ⁊ remach de aneto ⁊ origano ⁊ aniuden ⁊ asparagis. ¶ Et deui⸗
tentur olea in quibus est infrigidatio ⁊ humectatio. ¶ Et hora cibi est
post teporem paroxismi ⁊ eradicationẽ eius:⁊ ante paroxismũ ad mi⸗
nus.iiij.horis.¶ Mensura autem somni eorum est vt sit equalis vigi⸗
lijs:⁊ sit digestio materiei ad somnum ⁊ resolutio ad vigilias.¶ Et bal
neum quidem est vehementis nocumenti:nisi post declinationem. Et
succurritur vomitui eius quãdo superfluit. Et oportet administretur
in illo quod sit sicut miua:⁊ sirupus de granatis cum menta simul co⸗
gnitus. Et si necessarium est fortius:sumantur de granis granatorum
muzorum.ʒ.x.⁊ turis albi ⁊ masticis amborum anã .ʒ.v.mente. ʒ.vij.
decoquantur in.ij.lib.aque in qua sint folia mente donec minuatur.
Et succurratur fluxui ventris eius cum superfluit cum retentione eius
cum eis que sciuisti de stipticis regimentalibus ⁊ medicinalibus.¶ Sꝫ
eius quidem debilitationi succurritur vt cibetur successione eius pul⸗
lis assatis ⁊ in patellis coctis:⁊ vt adhibeanł suffumigationes ⁊ odo⸗
res viuificantes.¶ Et si acciderit inflatio in facie ⁊ extremitatibus iu⸗
uantur cum administrantur huiusmodi trocisci. ℞.anisi ⁊ lacce ablu⸗
te amborum anã.pondus.ʒ.v.amigdalarum excorticatarum croci mar
macor omnium anã.ʒ.iiij.seminis apij seminis feniculi floris squinanti⸗
omnium anã.ʒ.iij.floris eupatorij.ʒ.iij.spice. ʒ.v.hierepigre.ʒ.vij.rosarꝫ
ʒ.x.fiãt ex eis trocisci ⁊ admistrenł.Et fortasse indigebis eis q̃ sũt sicut
omorusia ⁊ dialacca ⁊ medicamẽ de amigdalis amaris.℄ Et ad lõgi⸗

tudinē febris. ℞. rosaꝝ pondus. ʒ. x masticis ⁊ spice ⁊ feniculi ⁊ semis apij ⁊ seminis endiuie ⁊ succi eupatorij ⁊ succi absynthy omniuz añ. ʒ. iij. spodij. ʒ. v. fiant trocisci ⁊ sit dosis ex duabus. ʒ. vsq; ad. v. cū. ʒ. x. de geleniabin in decoctionis feniculi quantitate vnc̄. ij. Et ameos confectum cū melle est magni iuuaimēti in huiusmodi loco. Et fortasse indiges pp lōgitudinē frigoris fricatione. Et modus in ea est vt incipiat ab humeris ⁊ inguinibus quādo spargit caliditas in manibus ⁊ pedibꝰ ⁊ calefiunt. ¶ Si autē senserit similitudinem lassitudinis fiat permutatio ad fricationē dorsi. Et quādo vehemēs fit calefactio que necessaria est in eis: tunc dimitte eam ad aliud membruz. Et de oleis bonis eis est oleum dulce in quo nō est stipticitas ⁊ oleū camomillinū ⁊ oleū de aneto decoctū in vase duplici. Cū ergo compleueris tunc absterge oleū aliquod vt non angustiet ⁊ nō est maluz si fricationē siccam sequat fricatio cum oleo aliquo. ¶ Et de illis que seruāt stomachos eorum vt non debilitent sunt vnguenta inuncta capiti stomachi que sunt sicut camomillinum ⁊ oleuz nardinuz ⁊ oleū anetinū ⁊ fortius illo alnazoki. Et de emplastris iuuatiuis est vt decoquat camomilla cuz re pauca masticis decoquendo cū vino cū duplo sui de melle. ¶ Et si acciderit appetitus: tunc melius est vt non administret vinū solū: imo in quo decocta sunt sicut camomilla ⁊ dactili ⁊ mellilotū ⁊ absynthiuz.

¶ De cura flegmatice continue que nominat latica. Capi. 59

Est cura facientis paroxismum omni die. Et differt ab ea: qm̄ oz vt in illa sit administratio subtiliātiū calidoꝝ cū facilitate. ¶ Et hoc si fuerit contentus eis que sunt sicut sirupus acetosus ⁊ geleniabin ⁊ iuleb de melle ⁊ aqua eius ⁊ aqua feniculi ⁊ apij ⁊ radicum triū sine dubio confert. Et quandoq; confert eis kisch de aneto ⁊ kisch de capparibus ⁊ pprie cū vestigijs digestionis. ¶ Et preparent cibi eoruz in obseruatione temporū ⁊ diuersitatis eius ⁊ fortitudine virtutis ⁊ debilitatis eius preparatione cuius rememoratio preterijt. ¶ Et de medicinis bonis ad eos sunt trocisci de decem generibus. ¶ Et iterū de medicinis exptis ad eos est illa que. ℞. rof. ʒ. vij. succi liquiritie fumiterre spice omnium añ. ʒ. iiij. masticis. ʒ. iij. karabe. ʒ. iij. anisi. ʒ. ij. preparent. ¶ Iterū trocisci eupatorij. ʒ. iiij. rosaꝝ. ʒ. i. ⁊ tertiā spodij. ʒ. ij. ⁊. 5. ¶ Et iteꝝ trociscoꝝ absynthij quoꝝ dscriptio. ℞. assari se. apij. anisi amigdalaꝝ amaraꝝ suchaha bedeoard succi eupatorij spice masticis oiuz añ. ʒ. ij. ¶ Et iteꝝ eupatorij vnc̄. iij. ro. rubeaꝝ lib. i. spice lib. 5. spodij vnc̄. iiij.

De cura emplalos ⁊ liparie. Capi. 60.

Cura eaꝝ propinqua est cure quā diximꝰ ⁊ sunt ambe associate vini vie. ¶ Et opz vt incipiat in primis a sirupo acetoso mellino ⁊ zuccarino. ¶ Et precipiat in eis ambabus vt administret rob acreste decoctū cum melle ⁊ sirupo rof. deinde fiat gradatio de via sumēdi in potu semina ⁊ aquas eoꝝ ad infusionem aloes: ⁊ trociscos de rosis cuz mastice: ⁊ pillulas de aloe ⁊ hierapigram: ⁊ pillulas de eupatorio. ¶ Et oportet vt in eis ambabus simul stomachi sollicitudo habeat. Et ad

ministretur vomitiuũ cum aqua faseolorum ꝛ raphani ꝛ anisi ꝛ calamenti ꝛ diuretica. ℂ Et de solutiuis iuuatiuis est illud quod fit ex myrabolanis nigris ꝛ citrinis ꝛ turbit ꝛ zuccaro. ℂ Et de illis que conferunt eis iuuamentũ magnũ sunt clisteria decliuia ad acuitatẽ: ꝛ in quibus ponunt medulla cartami minor ꝛ anetum ꝛ camomilla ꝛ alhasce ꝛ mellilotũ ꝛ almuri ꝛ mel. Et regimen liparie indiget subtilitate plusꝙ regimen alterius.

ℂ De cura febris cum syncopi humorosa. Capi. 61.

Hec febris est difficilis cure. ℂ Et modus in curatione eius ẽ euacuatio gradata ex subtili ad fortem ꝛ proprie quãdo natura non respondet ex se. Tunc enim cum clisteribus munda qđ est in intestinis ꝛ venis ꝓpinquis eis ex superfluitate. Et administra in residuo subtiliationeꝫ cum fricatione. ℂ Et Gal. quidẽ dixit ꝙ deficit ab euacuatõne plꝫ eoꝝ nisi cũ fricatione. Et melior modoꝝ in fricatione eoꝝ ẽ vt incipiat a coxis ꝛ cruribus descendẽdo a superiori ad inferius: ꝛ administretur illud cũ mantili aspero abradente cutẽ: deinde pmutet ad manus descendendo ab humero ad spatulam ita vt igneatur cutis: deinde ad dorsum ꝛ pectus: deinde redeat ad crura ꝛ reuertat ad ordineꝫ primum. Et ponat medietas tẽporis eoꝝ fricationi ꝛ medietas tẽporis eorum dormitioni si possibile est. ℂ Et ad summũ canon curatõis eoꝝ est subtiliatio nõ calefactio valde. Et đ illis que cõferunt eis sunt subtiliãtia sicut aqua mellis cum virtute isopi ꝛ seminis apij in matutinis ꝛ similibus eis. ℂ Quod si fuerit illic fluxus vẽtris superfluꝰ decoque mel decoctione vehemẽtiore ꝛ nõ solues nisi parum temperatũ. ℂ Et sirupus acetosus mellinus iterũ cõfert eis: in estate quidem ꝛ cõsuetudine potus aque frigide permixtus cum aqua frigida: ꝛ in hyeme oportet vt non sumat eam in potu penitus: ꝛ sit contentus aqua calida: ꝛ assumere calidum ex potibus est melius eis nisi apud necessitateꝫ estus estatis ꝛ vehementiaꝫ caloris plurimi. ℂ Et cõuenientiꝰ quo potant ad sitim est sirupus acetosus mellinus. ℂ Et vinum cõfert eis in principio ꝛ proprie si fuerint febres eorum sanguinee: sed paꝝ sunt ꝛ proprie in senibus. Et necessarium est eis vinum post cibum. ℂ Et tibi quidem necessarium est vt consideres pulsum habentium hãc egritudinem semper. Et cum videris eum incipere debilitari ꝛ cadere subito ciba cum pane infuso in vino commixto si non prohibet apostema in visceribus. Cum ergo associatur ei huiusmodi egritudo non est curationi modus neqꝫ fiducie locus. s. quando accidit huiusmodi alteratio in pulsu. Et hec quidẽ cibatio est ex eis que necessaria sunt quãdo vehemens fit syncopis: verum oportet vt prohibeatur illud. Cibꝰ autem super quem fit dormitio est aqua ordei super qua non addatur nisi cum cadit virtus. Et si additur tũc sit panis infusus in iuleb aut aqua mellis. ℂ Et balneum quidem est de rebus nocibilioribus istis. ℂ Et calidum ꝛ frigidum valde ex aere cum calido enim non fit securitas de cursu humorum ad pulmonem ꝛ ad cor ꝛ ad cerebrum ꝛ fri-

gidum prohibet digestionem eius ꝛ addit in oppilationé eius. ℂ Quod si fuerit in ea humor colericus aliquis: tunc si facilis est vomitus ꝛ leuiatur est iuuatiu⁹ valde. Et ad vltimũ meli⁹ est vt assidue ꝓficiat i ea.

ℂ De cura febris cum syncopi minuta. Capi. 62.

Oportet vt emplastretur pectus eius cum sandalis ꝛ aqua ros. ꝛ viuificetur cum cibo paulatim. ℂ Et sit cibus eius sicut panis de simila infusus in aqua granatorum infrigidata si desiderat ipsum ꝛ similiter in aqua de fructibus. Si autem indigetur ad virtutem almososat factis ex pullis cum aceto ꝛ aqua acreste ꝛ oleribus frigidis ꝛ proprie coriandro erit iuuamentum in hoc si exhibeatur.

ℂ De regimine nocturne ꝛ diurne. Capi. 63.

Regimen ambarum est regimen flegmaticarum neqꝫ est diuersitas in eis.

ℂ De quartana periodica. Capi. 64

Plurimum quartana est periodica. Et minoratur casus quartane inseparabilis. ℂ Cause vero quartane sunt ea que generant melãcoliaꝫ postea putrefaciũt eaꝫ. Et tu iam sciuisti totũ illud. Et sciuisti ꝙ melãcolia alia est que est fex sanguinis: ꝛ alia est que est adustio eius ꝛ eius humorum. Et sciuisti ꝙ de illa est sanguinea: ꝛ de illa est flegmatica: ꝛ de illa est colerica: ꝛ de illa est adustio ipsius melancolie naturalis. ℂ Et existimauerunt quidam hominum ꝙ quartana non generatur ex melancolia naturali quoniam ipsa non putrefit. ℂ Et huius quidẽ sermo non oportet vt auscultetur. Immo de proprietatibus omnis humiditatis est vt putrefiat quãuis rarificetur in preparatione. ℂ Et plurimum quidem euenit in successione egritudinis febrium diuersarum putridaꝝ ꝓpter diuersitatem humorum ex quibus generantur: ex quorũ putrefactione cuꝫ addunt ꝛ nõ euacuant multiplicat melancolia: deinde cum putrefit est quartana. Et multotiẽs quidem accidit successione splenis: ꝛ cum hoc ipsa ſm plurimum non euacuatur ex dolore splenis aut duritie eius. ℂ Et salubrior quartana est illa que non accidit ab apostemate splenis aut aliis: aut cum qua non est apostema splenis. ¶ Quartana enim que euenit ab apostemate splenis: aut cum qua est apostema splenis multotiens perducit ad hydropisim ꝛ perniciẽ. ¶ Et quartana que salua est liberat ab egritudinibus malis melancolicis sicut melancolia ꝛ epilepsia. ¶ Et in ea est securitas a spasmo quoniam humor est siccus. ¶ Et ſm plurimũ est egritudo salua. ℂ Et quãdo nõ accidit in ea error non addit supra annum. Et quãdoqꝫ perdurat. xij. annis ꝛ quod est infra eos. Et que ex ea longa est perducit ad hydropisim. ℂ Et scias ꝙ autumnus est inimicus quartane.

ℂ De signis. Capi. 65.

Signa sunt ꝙ quartana incipit in primis cum frigore puo: deinde incipit frigus eius addi: postea minoratur parũ apud statuꝫ sicut in flegmate. ¶ Cũqꝫ calefit corpus nõ est caliditas vehemẽs licet sit maior ꝛ magis apparẽs ꝙ̃ illa que est in flegmatica. Ipsa eniꝫ cũ difficultate

ſua ⁊ inflāmatione nō inflāmatꝭ inflāmatiōe de qua curatꝭ ſicut ignis in
lignis groſſis. Et nō ꝯp̄hēdit ſup corpus totum: imo eſt illic caliditas
cuꝫ horripilatione: ⁊ in hoc eſt groſſitudo humoris. Et eſt cum frigore ⁊
aliquantulo dolore quaſi frangat oſſa. Et eſt illic contractio propter
quam ſtrident dentes: verū nō ſicut in flegmatica: quapropter perdu-
cit illud ad debilitatem viſus. Uerum lenitur apud digeſtionem quo-
niam malitia minoratur ſicut fuit in principio parumper. ¶ Et de ſi-
gnis quartane ſunt cauſe eius antecedētes ex febribus que prolongate
fuerunt: ⁊ ex ſplene aut dolore. ¶ Et de ſignis quartane etiā ſunt diſpo
tio complexionis ⁊ ſignificationes melancolie ⁊ etas ⁊ tempus ⁊ cibꝰ
⁊ forma ⁊ ꝯſuetudo ⁊ que ſunt his ſimilia. ¶ Et periodus eius ē .xxiiij.
horaruꝫ. ¶ Et multotiēs eſt febris tertiana in eſtate quidem ⁊ fit quar
tana in hyeme. ¶ Et multotiens perducunt febres diuerſe ad febres
permixtas in quibus non eſt ordo propter diuerſitatem reſidui humo-
rum remouentium poſt febres. Cum ergo ſtatus confirmatur ſecundū
cinereitatis additionem confirmatur ſuper quartanam. ¶ Et illiꝰ qui-
dem que eſt a flegmate aduſto ſunt paroxiſmi longiores. Et accidit eis
frigus ſm plus ſucceſſione aſſiduationis. Et eſt ſudor tardior. Et vri-
na groſſior. Et durities venarum minor. Et fit ſm plurimū ſucceſſione
febrium flegmaticaꝝ. ¶ Et illam que eſt a ſanguine aduſto antecedunt
ſigna ſanguinis ⁊ febris eius ⁊ rubedo vrine. Et ſignificant ipſam for-
ma ⁊ etas ⁊ tempus. Et fortaſſe erit poſt febres ſanguineas. ¶ Et in illa
que eſt a colera aduſta eſt pulſus vehementioris velocitatis ⁊ frequētie
Et incipit cum horripilatione ⁊ frigore in carne ⁊ ſiti ⁊ ſudore. Et quā
doqꝫ fit ira ⁊ ſudor ⁊ inflammatio ⁊ ſignificant ipſam forma tempus ⁊
etas. Et quandoqꝫ ſignificant ipſam ꝙ ipſa fit ſucceſſione febrium co-
lericarum. ¶ Et pulſus in quartana eſt decliuis ad duritiem propter
ſiccitatem humoris. Ipſe enim trahitur ad interiora quaſi ipſe eſſꝫ pul
ſus ſenis: ⁊ ad equalitatem dum non mouetur: ⁊ ſi moueatur diuerſifi-
catur pulſus valde propter groſſitudinem ſuperfluitatis. Et fit mun-
dificatio eius apparens apud teporem. Et eſt ſignificatio completa ſu
per quartanam. Et multotiens accidit in eo diaſtoles inequalis ⁊ ſiſto
les vehementis neceſſitatis ſm contrariam eius quod eſt in tertiana.
Et pulſus quidem quartane melior eſt pulſu flegmatice in paruitate ⁊
frequentia: ſed eſt ſimilis ei in tarditate: ⁊ apud inceptionem paroxiſ-
mi additur tarditas ſua ⁊ frequentia. Et diuerſitas eius eſt maior di-
uerſitate reliquarum febrium: deinde incipit magnificari ⁊ fieri fre
quens ⁊ velox. ¶ Et vrina in quartana eſt ſimilium horarum in priua
tione digeſtiōis propter frigus materiei ⁊ groſſitudinē eius niſi apud
ſtatum bonū. Ueruꝫ diſpoſitiones eius ⁊ colores eius diuerſificantꝭ. ⁊ il
lud iō qm̄ melācolia generatꝭ ex hūoribꝰ diuerſis. ¶ Et d̄ ſignis digeſtio
nis quartane eſt leuitas tremoris. Urina aūt in p̄ncipio ē alba ad viri-
ditatē decliuis cruda cui nō eſt digō̄. Et poſt p̄ncipiū diuerſificatꝭ eiꝰ

dispositio ppterea q plurimu melancolie est generatuz ex humoribus diuersis ⁊ est apud declinationem nigrum. ¶ Et sudor in quartana est plurimus per comparationem ad flegmaticam ⁊ non multiplicatur p comparationem ad alias. Et sitis minoratur in hac febre: nisi sit a melancolia colerica.

¶ De cura. Capitulum. 66.

Consideretur in hac egritudine: an sit melancolia flegmatica: aut melancolia sanguinea: aut melancolia colerica: aut melancolia melancolica. Deinde rege vnaquaqz eaꝶ cum eo qd ci est couenients de illis que dicemus. ¶ Veru omnibus specieb' suis sunt iudicia in quibus coicant. Et illud est q ipse minuuntur in pncipio: quare necesse est vt attendatur an sit sanguis dominans in ea: ⁊ pprie quado quartana est a melancolia sanguinea. Tunc enim flebotometur ⁊ extrahatur sanguis fm quantitatem necessitatis. Et fortasse exigit multitudo eius: vt extrahatur de eo res plurima. Et quado non est necessaria flebotomia: tunc flebotomia est nociua inquantu debilitat: ⁊ inquantum educit contrarium melancolie: ⁊ inquantuz mouet humores ad exteriora. ¶ Et si oportet euacuetur a principio de humore faciente febrem aliquid ad alleuiandu ⁊ mundificandu. Illud enim apud digestione est fm q iuuaz ad ipsum. Et si post paroxismum per diem. ¶ Et no oportet vt fiat puocatio in pmis cu fortitudine. Et opz vt administrentur mollificantia. ¶ Et si tibi non videt bonu vti potionibus: administra loco earum clisteria ouenientia. Sed opz vt sint leuis. Et no concedit confortatio eorum nisi quando consequit egritudo statim. Et si medicus iam psumpserit ⁊ solutione eduxerit melancoliaz in principio aliquotiens solutione forti ⁊ phibuit egritudinez penitus: sed est rectum ab errore. ¶ Et oportet vt phibeatur in die poxismi a comestioe: ⁊ precipiatur ieiunium: ⁊ phibeatur ab aqua frigida illa die. Et est necessarium in reliquis diebus vti carne teiugi aut pulli in pmis teiugi vsqz ad tres vel quattuor periodos. deinde pulli: tunc enim pullus est melior. ¶ Et sit medicina in die paroxismi gelenіabin confricatum cum aqua calida in die bis aut ter. Sintqz. ʒ. iij. gelenіabin cum. ʒ. x. sirupi acetosi. ¶ Et tu qdem scis q qn melancolia est colerica: tunc oz vt administretur in ea qd soluat eaz ex genere myrabolanoꝶ ⁊ viole. ¶ Et si est flegmatica oportet vt administret in ea aliquid in pmis in quo sit virtus polipodij ⁊ epithimi ⁊ similium. ¶ Et scias q aqua casei est bonum vehiculum ei qd administrat de virtutibus predictis. Et fortasse confert administratio eius solius cum est caliditas violenta. naz gelenіabin ⁊ aqua eius colata cuz decoctione sua forti est loco ipsius: ⁊ proprie quando est stomacho debilitas: aut est illud qd vincit humor frigidus. ¶ Et vomitus iterum ⁊ pprie ante cibum ⁊ post cibum ⁊ est conuenientior ⁊ proprie in die paroxismi ⁊ ante paroxismum: ⁊ proprie qn melancolia est flegmatica est de rebus iuuatibus in ea: ⁊ non in principio tantum: imo ⁊ in omni hora. ¶ Oportet ergo vt non laboretur in

principio ⁊ in principijs digestionis vsq; ad aduentum complementi
digestionis in euacuando superfluitatem cum eo q̄ calefacit cum for-
titudine: neq; cum eo q̄ exiccat cum fortitudine ex medicina ⁊ dimis-
sione ciborum: neq; cum eo quod debilitat ex solutione ventris: neq;
iterum cum eo quod debilitat in principio ex subtiliatione regiminis.
¶ Et scias ꝙ quando incipit quartana in estate aut hyeme: tunc opor-
tet vt in potu detur in primis de aqua ordei ⁊ secaniabin vt apiat vi-
as oppilatas prouocatione ⁊ consumatur velociter: ⁊ illud est post pe-
riodum antecedētem tribus horis aut quattuor. Et cum accidit quar-
tana in hyeme: tūc nō est modus vt dentur in potu trocisci. ¶ Et scias
ꝙ res frigide ⁊ humide facilis digestionis boni chimi sunt conuenien-
tes huic egritudini inquantū est febris: ⁊ ex hoc ꝙ sunt contrarie vni
duarum qualitatum melancolie que est siccitas: quare oportet vt admi-
nistrentur iterum vbi non timetur nocumentum digestionis. Et nō sit
quantitas ex qua timetur nocumentum in digestione aut misceatur
cum eis aliquid q̄ earum frigiditatem temperet: ⁊ nō minuat eax hu-
miditatem: ⁊ iste sunt res calide cum equalitate. ¶ Et alienetur omne
frigidum ⁊ siccum. ¶ Et res humide ⁊ frigide huic egritudini conue-
nientes sunt sicut endiuia ⁊ lactuca ⁊ melon ⁊ persica quādoq;. Et nō
oportet vt deuitentur huiusmodi nisi aut propter vehementiā frigo-
ris: ⁊ est inuentum sicut in lactuca: ⁊ non est inuentum sicut in melo-
ne dulci. Aut ꝑpter vehemētiā prouocationis perducētis ad ingros-
sationem sanguinis: ⁊ illud est inuentū in melone dulci. Aut propte-
rea q2 preparata sunt ei q̄ permisceat putredinē ⁊ est illud inuentū
in persicis. Et oportet vt obserues huiusmodi. ¶ Cibi vero calidi cū
equalitate cum additione in huimiditate sunt iuuantes valde: ⁊ ꝓprie
cum volunt equationem caliditatis eorum vbi non diligitur vt per ea
fiat iuuamētū ad digestionē cū frigidis ⁊ hūidis: sicut cōmixtio ficuū
cū endiuia. ¶ Et nō ē malū in ꝑmis sumē ea in qb⁹ ē salsedo ⁊ acredo
⁊ incisio cū nō timet̄ icremētū caliditatis. ¶ In fine aūt egritudis nō est
excusatio illi⁹. Et trocisci de absynthio iuuatiui sunt vsq; ad finē egri-
tudinis. ¶ Et de illis quibus fit iuuamentum est sessio in aqua calida
dulci ante cibum omni die. Et balneatio que humectat ⁊ nō facit suda-
re neq; excitat caliditatem. Et ꝯtinuatio delitiax ⁊ quietis. Et abhor-
rere exercitiū ⁊ motus corporales ⁊ animales. ¶ Et omnes iste febres
indigent humectantib⁹ ⁊ diuersificant̄ in quantitate infrigidationis
⁊ calefactionis. Et necessitas sua qua indigent exiccatiuis est ꝑpter il-
lud q̄ est in eis de virtute incisionis ⁊ abstersionis ⁊ solutōis ⁊ nō ꝑp
exiccationē. ¶ Et oportet vt obseruetur stomachus cū emplastris bo-
nis confortantibus que sunt inter virtutem caliditatis ⁊ subtilitatem
eius s̄m q̄ exigit dispositio. Et obseruent̄ splen ⁊ epar ⁊ regant̄ vt nō
indurent̄ ⁊ apostement̄. Et fortasse est necessariū ad ꝓuocādū vomitū
vti aqua raphani cū semine suo que misceant̄ cum sirupo acetoso. Et

fortasse iuuatur cū antecessione comestionis ficle ⁊ eius qđ salsitū est de
piscibus ⁊ synapis ⁊ his similiū ante ipsuȝ. ¶ Et adiuuatur post illud
cuȝ potu aque multe: deinde fiat successio cū sirupo acetoso ⁊ euomat.
¶ Et de illis que conferunt ei est vt sumat ipsum in die paroxismi: de-
inde euomat super ipsum. Et securitatē facit a nocumēto febris qđ est
propter frigus ⁊ rigorem ⁊ acuitateȝ febris si sumat allea ⁊ mel ⁊ bibat
sirupum acetosuȝ mellinuȝ ⁊ impleat̄ cibo: deinde sumat aquam cali-
dam ⁊ euomat. Cum ergo consumitur paroxismus cenet rem paruam
⁊ balneetur in mane. ¶ Et si sumat ante paroxismū. v. horis cibum vt
euomat: fortasse iuuabit illud lȝ non euomat. ¶ Et vomitus ante paro
xismum quicunqȝ humor sit: aut alleuiat paroxismū: aut eradicat ipȝ.
¶ Et de regimine bono est ꝙ ieiunet in die paroxismi si non est qđ ꝓhi
beat. Et non sumat cibum donec cōsumatur paroxismus. ¶ Et ingre-
dietur balneum die scđo siquidem fuerit digestio ꝯm descriptionē. Et
si non fuerit digestio nō fiat in ea nisi effusio aque calide quātitate quā
delectat corpus ⁊ humectat minus ꝙ̄ vt perueniat ad hoc vt liquefiat
ex ea humor. Et in die tertio administret̄ vomitus propter illud quod
superfluit de cibo ⁊ qđ resoluit balneū: quāuis oporteat vt administret̄
vomitus in die paroxismi iterum. Qđ si melancolia fuerit sanguinea
iuuabitur cum flebotomia ex basilica. Deinde per euacuationē subtilē
cum eo in quo ponunt̄ de mundificantibus sanguinem: sicut virtutes
suchaha ⁊ bedeoard ⁊ polypodij ⁊ fumiterre ⁊ myrabolanoꝝ kebuloꝝ
⁊ hoc quidem genus velociter recipit curationem. ¶ Et si fuerit melā
colia colerica tunc tibi inest vt administres infrigidationem ⁊ hume-
ctationem vltimas ex medicinis ⁊ cibis. Et administra aquam tempe-
ratam sedendo in ea ⁊ abluendo. Et fiat lenificatio nature in ꝑncipio
cum eis que sunt sicut illud quod fit ex violis: ⁊ qđ fit ex aqua casei cuȝ
virtute polypodij: aut sirupus acetosus cum epithimo ⁊ sirupus rof.
⁊ aqua iuleb ⁊ cassiafi. ¶ At vero solutio eius integra separat̄ post. 20.
dies: quoniam digestio apparet in eo. s. quando materia est melancolia
colerica: deinde fiat gradatio ad illud qđ subtiliat ⁊ incidit. ¶ Et si ne
cessaria est rectificatio stomachi: tunc fiat cum inunctionibus ⁊ oleis
⁊ epithimatibus que non pertranseant virtutē camomille ⁊ absynthij
⁊ mellilotí ⁊ similium. Et ieiunium plurimuȝ vsqȝ in diē periodi: quā-
doqȝ iterum est ex eis que non conueniunt ei: ⁊ si sit in die periodi suffi
ciat eis de cibo paruȝ modicum. Ex mundificatiuis iuuātibus sunt ea
quibus est decoctio myrabol. ⁊ epithimi ⁊ sene ī sirupo acetoso in quo
decocte sunt viole. Et fortasse sumitur in potu ente in eo asse in ieiunio
proprie in die paroxismi: ⁊ euomat ipsum si nauseat cum anima eius.
¶ Et si fuerit melancolia flegmatica redeat ad sirupū acetosum melli
num cum aqua apij ⁊ feniculi ⁊ similium. Et si necessaria fuerit lenifi-
catio misceatur cum eo in principio virtus solutiua flegmatis de vir-
tutibus turbit ⁊ polypodij. Et fiat gradatio pauca ad virtutem agari-

ci. Et fiat vt vomat cum sirupo acetoso mellino de seminibus ⁊ his si
milibus vsquequo incipiat digeri. Et fit vaporatio stomachi ⁊ eius em
plastratio cum eo qd̄ est fortius ita vt cum dactilis ⁊ ficubus ⁊ similib⁹:
⁊ similiter inunge ipsum cum oleis calidis perueniendo vsq; ad oleũ
de costo. ¶ Et fortasse est necessarium in eo prouocare vomitum cuz si-
rupo acetoso: ⁊ sit in eo virtus synapis ⁊ helebori albi. Immo fortasse
est necessarium vt in potu dentur cum dispositione sua cum non time-
tur debilitas dispositiõis virtutis. ¶ Et si fuerit melancolia melanco-
lica pura de genere fecis sanguinis: tũc rectificatur solutio eius in pri-
mis cum aqua iuleb ⁊ penidys. Et est conueniens administratio gele-
niabin mellini ⁊ zuccarini. Et in fine eius euacuetur cum eis que sunt
sicut decoctio myrabolanoꝝ citrinorum ⁊ nigrorum ⁊ fumitterre ⁊ pas
sularum. ¶ Cum ergo egritudo digesta est tunc bonuz est flebotomare
ex basilica. ¶ Et administretur vomitus super cibum cum fortitudine
aut leuiter s̄m horam ⁊ necessitatem. Et oportet vt assiduet ipsum qm̄
est radix ad euacuationẽ cuz medicinis ⁊ clisteribus fortibus. ¶ Et me
dicine que administrantur in huiusmodi hora sunt epithimum ⁊ poli
podium ⁊ agaricum ⁊ sticados ⁊ lapis armenus ⁊ lapis lazuli abluti
⁊ non abluti ⁊ succus foliorum centauree cum sirupo mellino. Et for-
tasse necessarius est heleborus niger. Et fortasse infundantur in coleri
ca seue ⁊ fumusterre cuz epithimo ⁊ in sirupo acetoso: deinde habes cõ
silium tunc apd̄ euacuationez. Et da in potu flegmatice ⁊ melancolice
ex ea tyriacam ⁊ mitridatũ ⁊ medicamen de assa ⁊ sulfure. Et piper so
lum bibatur in aqua. Et de illis est synapis que administretur non assi
due: imo in omnibus tribus diebus ⁊ in primis ⁊ ante illud in spacio
longiore ⁊ similiter diapipereon ⁊ similia illi de electuarijs. ¶ Et non
festines cum aliquo horum ante digestionem. nam si tu dederis in po-
tu tyriacam ⁊ similia illi: in primis compones quartanam cum quar-
tana: ⁊ fortasse attrahes egritudines alias: ⁊ proprie in hyeme. ¶ Et in
fine eius si necessaria fuerit flebotomia aude super eã. ¶ Inquit Galie.
Sanaui gentem plurimaz a quartana ita. Dedi eis in potu post dige-
stionem solutiuuz: deinde dedi eis in potu succuz absinthij: deinde de-
di eis in potu tyriacam. Et dico ꝙ assa ⁊ piper singularia sunt iuuati-
ua valde quando apparet digestio ⁊ peruenit status. Et ciba illum fa-
hane ⁊ albune ⁊ keniculi capparis ⁊ sinapis ⁊ almuri ⁊ omnib⁹ in qui-
bus est virtus solutiua cuz fortitudine. Et fortasse erit tibi necessarium
vt des ei in potu post quadraginta dies oı̄ mane quantũ est nabac vna
de eis q̄ sunt sicut medicamen de assa: ⁊ omni sero similiter: cum febris
non fuerit acuta ⁊ materiei radix non fuerit colera. ¶ Et de trociscis
iuuatiuis in hac hora ⁊ apud declinationem sunt trocisci s̄m hunc mo
dum. ℞. succi eupatorij ⁊ croci amborũ ana. pondus. ʒ. iij. scolopẽdrie
aristol. ⁊ lactuce ⁊ reubarbari ⁊ spodij oĩuz ana. ʒ. v. ⁊ se. acetose. ⁊ se. por
tul. ⁊ ro. ⁊ spice. ⁊ se. cuscute ⁊ anisi ⁊ se. apij ⁊ radicũ capparis ⁊ grano
rũ alben ⁊ se. feniculi oĩum ana. ʒ. iiij. ꝯficiant cũ aqua apij ⁊ fiant troci-

sci ⁊ dentur in potu cum aqua feniculi ⁊ endiuie ⁊ cuscute: ⁊ hec qdez medicina iuuatiua est modis pluribus. ¶ Et si digeritur materia: tūc fac istud. ℞. myrrhe. ʒ. xv. spice. ʒ. xiij. agarici costi floris squināti oīuz aā. ʒ. v. petroselini. ʒ xv. anisi. ʒ. x. ꝯficiantur cum vino antiquo ⁊ cum melle ⁊ zinzibere. Et sit dosis eiꝰ quātuz est nux. Et qn̄qꝫ dantur in potu in fine ⁊ ꝯualescentibus ⁊ apud paucitatē nocumenti in ea et multitudinem caliditatis cum subtiliatōe materie medicinā hmōi. ℞. seminis iusquiami albi mandragore amborū aā. siliquam. i. ⁊ asse circiter tertiam fabe. i. ¶ Et de hoc genere est vt sumant iterum calamenti domestici aurei. iiij. ⁊ seminis vrtice auř. xx. ⁊ epithimi auř. i. fiant trocisci parui valde ⁊ sit dosis. ʒ. i. ¶ Et ex eis que bona sunt eis est vt administret post apparitionē digestionis vsqꝫ ad finē eius istud. Sumat passularū de scemi aut de alacoen ⁊ allei siluestris ⁊ myrti vel myrabolani recentis oīum aā. pars. i. ⁊ decoquātur in aqua dulci postq̄ infusa sunt in ea. deinde bulliant exquisite ⁊ colet ⁊ det d ea vnc̄. i. ¶ Et iterum seminis apij ⁊ anisi ⁊ cordumeni oīum aā. ʒ. v. origani siluestris eupatorij oīum aā. ʒ. vij. ameos. ʒ. iiij. suchaha. ʒ. iij: passulaꝝ. ʒ. x. decoquantur in tribus libris aque vsquequo redeat ad lib. i. ¶ Et de illis q̄ bona sunt eis est vt sumant ameos spice ⁊ calamēti oīum aā. ʒ. x. ⁊ carui ⁊ anisi amboꝝ aā. ʒ. vij. ⁊ asse pondus. ʒ. v. ⁊ zinziberis pōdus. ʒ. iiij. ⁊ cassie pondus. ʒ. iij: cōficiant cuz sufficientia mellis. Et sit dosis eius pondus. ʒ. i. cum aqua apij ⁊ feniculi. ¶ Trocisci hmōi. ℞. succi eupatorij. ʒ. x. scolopēdrie spodij feniculi spice croci oīuz aā. ʒ. v. lacce ⁊ reubarbari oīum aā. ʒ. iij. seminis cucumeris ⁊ seminis portulace omniuz aā. ʒ. vj. fiant trocisci cum aqua apij ⁊ sumant in potu cum sirupo acetoso. ¶ Et iterum ad flegmaticaz myrrhe. ʒ. xxxv: croci petrosilini amboruz aā. ʒ. v. spice. ʒ. iiij. ʒ. castorei. ʒ. iij. anisi. ʒ. iij. ʒ. seminis apij ⁊ carui amboꝝ aā. ʒ. iiij. amomi corticū cassie storacis omniū aā. ʒ. ij. ⁊ tertiā siseleos adriani ꝯfectionis oīum aā. ʒ. i. ⁊ tertias duas. ¶ Et qn̄ vehemens sit rigor est vomitus cum aqua tepida ⁊ sirupo accetoso ad illō iuuatiuū. ¶ Quod si virtutes eius nō obediūt: tunc cum eis quorū rememoratio precesserit fm horam. ¶ Et fiat vaporatio cum embroca in qua decocta sunt sceha ⁊ camomilla ⁊ similia homine cooperto cum pānis laneis aggregantibus calefactionem.

¶ De rememoratione solutiuorum quibus indigent post digestionem. Capitulum. 66.

Mhebuloꝝ. ʒ. v. epithymi absinthij amboꝝ aā. ʒ. v. myrabolanoruz citrinoꝝ succi eupatorij emblici oīuz aā. ʒ. iiij. semis apij ⁊ anisi ⁊ seminis feniculi oīum aā. ʒ. ij. fiat ex eis decoctio: ⁊ soluatur cū eo cū facilitate. ¶ Aut sumat absinthij pondus. ʒ. x. myrabolanorum chebulorum ⁊ ephithymi oīum aā. ʒ. viij. ⁊ fumiterre pondus. ʒ. vij. ⁊ suchaha ⁊ cētauree maioris amboꝝ aā. pondus. ʒ vi. eupatorij ⁊ radicis squinanti āboꝝ aā. pōdus. ʒ. v. decoquātur cum quinqꝫ lib. aque donec redeat ad libr. i. ¶ Pillule leues. Quādo administrant in omnibꝰ

quinq3 diebus semel sunt iuuantes in ea ⁊ sunt experte. ℞.epithymi ⁊
turbit amboꝝ añ.ʒ.x.carui anisi amboꝝ añ.ʒ.vij.ameos.ʒ.viij.seminis
apij ⁊ feniculi amboꝝ añ.ʒ.iij.polypodij.ʒ.vi.agarici albi qđ facile te/
ritur.ʒ.viij.salis indi.ʒ.v.hierepigre.ʒ.xv.fiant pillule cum aqua mēte
⁊ sit dosis:ʒ.i.ʃ.¶ Et cū materia est flegmatica conferunt iste pillule.
℞.epithymi agarici ameos omniū añ.ʒ.viij.seminis apij anisi feniculi
omniū añ.ʒ.iij.salis naptici.ʒ.v:hierepigre turbit amboꝝ añ.pondus
ʒ.x.dosis pondus.ʒ.ij.ʃ.¶ Et qñ est cum dolore splenis iuuatur hoc
medicamine ⁊ soluit eū cum facilitate.℞.scolopēdrie.ʒ.xv.agarici.ʒ.
xij.myrabolanoꝝ nigroꝝ hiere añ.ʒ.x.chebuloꝝ absinthij omniuz añ.
ʒ.viij.suchaha bedeoard camepitheos succi eupatorij omniū añ.ʒ.vij.
fructus,tamarisci radicum capparoꝝ amboꝝ añ.ʒ.v.ʃ.seminis apij
anisi seminis feniculi oiuz añ.ʒ.iij.fiat confectio aut pillule.

¶ De cibatione patientiū quartanā. Caplm.67.

Rectius est vt inclinetur regimen eoꝝ in primis septimanis vsq3
ad tres septimanas ad subtiliationez quādam:preter ꝙ destruat
virtutē.Et illud est vt abstineāt a carne ⁊ alzuhumec: hoc enim mino/
rat eoꝝ materias ⁊ alleuiat eos ⁊ abbreuiat spaciū egritudinis eoꝝ3:
¶ Et post illud necessariū est virtutē viuificare cum eis que sunt sicut
pisces alredradu ⁊ oua sorbilia ⁊ pulli ⁊ altelugi.¶ Cum ergo ꝑuenit
ad tempus in quo sequūtur in ea alzuhumec ⁊ non minoraſ egritudo:
tunc necessariū est custodire virtutem ⁊ cibare cum eo qđ est fortius ex
carnibus gallinaꝝ ⁊ pulloꝝ ⁊ arietum ⁊ hedoꝝ ⁊ auium mollis carnis
sicut sunt pulli ⁊ alduragi ⁊ pisces bōi qui nō sunt magni. ¶ Et scias
ꝙ conditio in eo exquo cibatur habens quartanaz est ꝙ sit aggregans
ꝓprietates.Quaꝝ vna est vt nō sit crudū3 imo resoluens cruditarem
quā facit accidere melancolia.Et scđa est vt nō sit grossum imo subti/
lians grossum.Et tertia est vt nō sit ꝯstrictiuū imo soluens ventrē.Et
quarta vt sit sanguis ex eo generatus laudabilis: ⁊ plurimum quidez
est in ea illud qđ habet caliditatē ⁊ humiditatem.¶ Et tu iam sciuisti
qñō cibetur ante paroxismū ⁊ per quot horas ⁊ quare illud.Et sciuisti
iterum ⁊ qñq3 necessarius est cibus: ⁊ in paroxismo eius ꝓpter causam
predictam.¶ Uerum rectius est vt eueniat febris ventre vacuo vt non
occupetur natura cum materia alia:nisi cum materia egritudinis do/
nec expellat eam: ⁊ vinum sit purum subtile.

¶ De cura quartane continue. Caplm.68.

Dispositio huius febris est ſm ꝙ enunciauimus ante ipsaz.¶ Et
canon in ea est homogeneus canoni quartane interpollate.Et ñ
diuersificaſ nisi ab ea in reb⁹ paucis.¶ De illis est ꝙ declinatio in illa
ad equalitatē in calefaciētibus ⁊ ad infrigidationem in hac est melior
ꝓpter adherentiā febris.Quare oportet vt administrenſ in curatione
eius ea que sunt sicut sirupus acetosus cuz seminibus ⁊ geleniabin ⁊
aqua de radicibus equalis ⁊ suppositoria cum melle.¶ Et de illis est
ꝙ flebotomia i hac ē magis necessaria qm̄ materia ē magis cōprehēsa

in venis. ¶ Et de illis est q licentia in carnib9 in hac egritudine est mi nor: ideo caue hoc.

¶ De febre sextana et septena et similibus illis. Capitulum. 70.

Et nominant phithanos:: et quidã noiant hmõi febres reuolubiles. ¶ Iste generant ex materia homogenea materiei quartane sed est minor et grossior. ¶ Et plurimũ qdẽ fiunt ex melancolia flegmatica. ¶ Sextanam aũt et septenam et que sunt post illas Hypo. dixit. Et Gal. dixit ego nõ vidi in vita mea aliq̃ ex eis: neq3 vidi quintanã nudã forte: et neq3 est febris nisi quasi occulta. ¶ Inquit et nõ est longinquu3 quin sit cã in septena verbigraria et nouena regimẽ qd qsi administrat et curritur sup ipsu3 facit febre3. nam iteratio facit necessario in hmõi horam illam febrẽ. et si dimitteret et rectificaret non faceret. Est ergo cã in periodis eius et in ipsius iterationibus reiteratio regiminis: et piodi eius nõ sunt periodi materie que effundat et eius reditiones. ¶ Ingt. Oportet ergo vt obseruet in experientia huius egritudinis hec intẽtio ita vt nõ accidat error: quãuis Gal. sit quasi negãs aduentũ hax febriũ et quasi q sit necessariũ vt sit hmõi febris alia radix. ¶ Uex Hypo. iam verificauit sermonẽ in intentionẽ septene et nouene: et nõ est illud manifestum mirabile: neq3 manifeste impossibilitatis ita vt sit necessariu3 redire in eo ad administrandum. ¶ Et sermones quidẽ quos locutus est Hypo. in capitulo haru3 febriu3 sunt q septena est prolixa et non est mortifera. Et nouena est longior ea et nõ est mortifera. Et dixit q quintana est deterior febrium quoniam fit ante pthisim et post ipsam. Et dixit Galienus in ea sicut scitis. ¶ Et ego quidem opinor huic sermoni modum quendam. Et est vt sit pthisis significans ethicam et sit sermo eius quintana subiectum propositionis indefinite non significantis cõmunitatem: ergo est quasi dicat q de quintana est vna species deterior febriũ: ergo est significatio huius sermonis eius q cu3 febres plongant et pmiscentur et diuersificant pueniunt plurimũ ad inflammandum mẽbra principalia et ad ethica3. Et de ppetate haru3 febriũ est vt sient in fine suo sm ordinẽ vnum. Et plurimũ illius sup quartanam. Et iam testificati sumus eam qntanã: vex ipsa perducit ad quartanam qñ in humoribus est exuberatio et in humiditatib9 multitudo. Cũq3 liquefactio iam multiplicat et euacuatões sensate et insensate frequẽtes fiunt nõ remanet in humoribus cinereitas: nisi illud qd minus est et grossius: et illud facit esse necessarium vt sit paroxismus tardior et fiat illa que fuit quartana quintana: Et in hmõi quidem dispositione fortasse erit corpus preparatũ vt inflãmetur et fiat ethica. Et itex ethica quando antecedit nõ est longinquũ quin faciat accidere in humoribus cinereitatẽ quandam ppter prauitatẽ suam in postremis ethice et accidit illi cinereitati putredo quare accidit febris et iam destruxit febris ethica corpus. Est ergo mala ex hoc q ipsa est signum adustionis humoris de quo nõ remansit nisi parum et fit adustus parũ et ex hoc q ipsa est causa additionis febris et duplicationis eius. ¶ Et nõ oportet

vt negentur egritudines quas nō contingit videre in tempore quodā: ꝛ quadā regione. nam hoc genus nō comprehendit per multitudinē. ¶ Neqꝫ iterum opꝫ vt dicatur ꝙ si est quintana tunc necesse est vt sit materia quinta. Nam melancolia generat quintanā: nō ꝑpter hoc ipsum ꝙ ipsa est melancolica: imo ꝑpterea ꝙ ipsa est pauca grossa. Et iaꝫ nō prolongatur quin sit in quibusdam corporibus melancolia grossa pauca cui accidit putredo. ¶ Et nō ꝯuenit alicui vt dicat possibile est in flegmate vt fiant ei paroxismi alij qn̄ ingrossatur ꝛ minoratur: qm̄ concessio est res ampla ꝛ raro sit possibile vt necessario ꝯsequatur eius ꝯtradictio. ¶ Amplius nō est dispositio in ꝯcessione eius quod nunq̄ videt ꝛ non audit neqꝫ de quo testificat experimentator aut sapiens: sicut cōcessio eius qḋ testificat qualis Hypo. Et iam retulit mihi fidelis qdam se vidisse nouenā. Quintanā vero nō multotiēs vidimus ꝛ nō cogimur ꝑ hoc dicere ꝙ illic sit humor alius.

¶ De cura specierū huius febris. Capitulum. 71.

APpropiquat huius febris cura cure quartane flegmatice. ¶ Et indiget in curatōe eius superfluo ieiunio ꝛ subtiliatione cibi ꝛ regiminis. Et somno digerēte vt resoluatur per illud materia grossa ꝛ digeratur. Et iterum indiget ingrossatōe regiminis vt nō destruatur in eo virtus ꝛ sunt ista duo sicut duo cōtraria. Et ꝑpterea ꝙ febres iste non faciunt accidere lesionem virtutis nō curamus si subtiliemus regimē ꝛ faciamus egrum vti ieiunio vno tēpore ꝛ succurrimus illi sicꝰ ostendimus ita vt cibemus cum eo cuius bonū est nutrimentū ꝛ velox sit ꝛ multiplicatur: ꝛ in quo non est ingrossatio materiei neqꝫ additio in ea. ¶ Et de curationibus magis cōferentibus ad illud est vomitus cum helleboro ꝛ semine raphani ꝛ raphano ꝛ helleboro ꝛ semine attriplicis et nuce vomica: ꝛ euacuatio cū hieris ꝛ post illud administratio tyriace ꝛ eis similiū. ¶ Et ꝯfert tunc sudatio cū medicinis ꝛ cū balneo calido absqꝫ administratōe aque ꝛ absqꝫ administratione humectantiuꝫ.

¶ Tractatus tertius.

¶ De ethica. Capitulum. j.

IAm sciuisti ꝙ in mēbris sunt humiditates diuersarum specierū de quibus sunt humiditates preparate ad nutrimentū ꝛ humectanduꝫ iuncturas. ¶ Ex illis ē ergo illud qḋ est repositū in venis. ¶ Et de illis est illud qḋ est sparsum in mēbris sicut ros: ꝛ iste sunt due diuisiones: ꝛ prima earum est materia febris putredinis aut febris ebullitionis: sicut sciuisti cum nutrimentū totum nō expandatur qn̄ est imo remanet de eo illud quod est in semita expandendi ꝛ remanet

qđ eſt in ſemita recōdendi. ¶ Et de illis ſunt humiditates ꝓximi tꝑis
coagulationi: ⁊ ſunt humiditates que fiūt actu nutrimentū. ſ. attracte
ad locū qđ eſt ꝑmutatio eius quod eſt de eo reſolutū ⁊ fiunt additio in
eo ſimilis illi: verūtamē tempus curſus eoꝝ ꝓpinquū eſt: ergo ſunt nō
coagulate. ¶ Et de eis ſunt humiditates cum qbus cōtinuanꝶ partes
membroꝝ ſimiliū partiū in principio creatōis ⁊ per ipſam deſtructiōez
perueniūt ad ſeparationē. ¶ Et ſimilitudo humiditatū primaꝝ ē oleū
lucerne effuſum in lucerna. ¶ Et ſimilitudo ſcđaꝝ eſt oleum imbibituȝ
in corpore lychinij. ¶ Et ſimilitudo tertie humiditatis eſt humiditas
qua continuanꝶ partes coti de quo factus eſt lychinius. ¶ Et cū inflā-
mantur mēbra radicalia ⁊ ꝓprie cor eſt illud ipſa egritudo que ē ethi-
ca ſm ꝙ ſciuiſti. ¶ Et caliditas quidem epatis qñqȝ ꝑducit ad ethicā:
veruȝ nō eſt ipſa ethica: imo ethica eſt illa que eſt cā cordis. Et ſimiliter
eſt diſpoſitio pulmonis: ⁊ ſtomachi. ¶ Uerum dum ipſa ꝑmanet finiē-
do humiditates que ſunt in digeſtione prima in mēbris ⁊ ꝓprie cordis
ſicut finit candela oleum infuſum in lucerna: tunc eſt gradus primus
appropriatus noīe generis qđ eſt ethica ⁊ grece ethicos cū non habeat
in ſpeciebus ſuis nomē. ¶ Et cum finit humiditates que ſunt diuiſiōis
prime ⁊ incipit reſoluere humiditates que ſunt diuiſionis ſcđe ⁊ finire
eas ſicͤ finit flāma oleuȝ euātū in lucerna ⁊ incipit finire ībitū in corpus
lychinij: erit gradus ſcđs ⁊ noīaꝶ duburē ⁊ foroſinos ⁊ hȝ latitudinē ⁊
principiuȝ ⁊ mediuȝ ⁊ ſtatū. ¶ Ampliꝰ nō rectificaꝶ ille qui cōſequitur
ſtatum aduburem ⁊ parum recipit curationem niſi deus velit ⁊ ꝓprie
quādo peruenit ad hoc: vt caro minuatur. ¶ Cuȝ ergo finiuntur iſte ⁊
incipit finire humiditates que ſunt diuiſionis tertie ſicut incipit flam-
ma adurere corpus lychinij ⁊ humiditates eius radicales ē egritudo
gradus tertij ⁊ nominaꝶ curuatiuꝰ ⁊ alinukaſiꝶ grece. ¶ Et hec quideȝ
egritudo eſt ex febribus que non habent paroxiſmos neqȝ horas paro-
xiſmoꝝ. ¶ Et quidam dixerunt. Febres ethice aut pendent cuȝ humi-
ditatibus ꝓpinqui temporis cum coagulatione. Aut cum eis que ſunt
ſicut caro: Aut cum membris radicalibus duris ſicut ſunt oſſa ⁊ nerui.
¶ Et ſi ex ſermone iſto intelligitur ꝙ pendent ſm ſemitam ꝙ finiūt qđ
in eis eſt de humiditate radicali cōtinuata eis erit hec. Et intentio pri-
ma equalis ⁊ ſi ſignificat ꝙ primū qđ finit ethica eſt humiditatis ꝓpin-
qui temporis cum coagulatione nō erit ſermo ſanus. ¶ Et ethica qui-
dem quandoqȝ accidit poſt febrem ephimeram. Et quandoqȝ accidit
poſt febres putridas ⁊ apoſtematum. Et longinquū eſt vt accidat ethi-
ca incipiendo: quare ſunt membra radicalia iam inflammata ⁊ non in-
flammatur humor neqȝ ſpiritus āte illud: imo oportet vt calefiant illa
in primis: deinde ſm proceſſionē dierū calefiant iſta niſi accidat cauſa
fortis valde. Et cauſa quideȝ vna quādoqȝ eſt cauſa febris ethice: ⁊ qñ-
qȝ eſt cauſa febris ephimere ſm vehementiā mutationis ſue ⁊ debilita-
tem ſuſpenſionis ſue ſicut ignis. nā ipſe obuiat lignis ſȝ duos modos:
quorum vnus eſt ſm modum ꝙ calefacit ea ⁊ finiat in eis: ⁊ ſecundus

eſt ſecundū ſemitā inflāmationis. ℭ Et febris qdem putredinis ꝛ apo
ſtematis permutatur multotiens ad ethicam pp vehementiam febris
ꝛ vehementiam ſubtiliationis cibi in ea prohibitōe aque frigide ꝛ pau
citatem obſeruationis lateris cordis cum vnctionibus ꝛ emplaſtris ꝛ
epithimatibus ꝛ proprie in egritudinibus membroꝝ vicinorum cordi
ſicut diaphragmatis. Et multotiēs facit cadere in eaꝫ neceſſitas medi,
co propter caſum virtutis ꝛ frequētiam ſincopis ad dandum in potu
vinuꝫ ꝛ aquam carnis ꝛ medicinam de muſcho ꝛ his ſimilia. ℭ Et qñ,
qꝫ componit ethica cuꝫ febribus putredinis ꝛ apoſtematuꝫ. ℭ Et ethi
ca quideꝫ in principio rei eſt difficilis cognitionis ꝛ facilis curationis.
Et in fine ſui eſt facilis cognitionis ꝛ difficilis curationis. ℭ Et finis
alduburē non recipit curationem penitus.

De ſignis. Capitulum. 2.

PUlſus quidem eſt minutus durus frequens debilis fixus ſm ha,
bitudinem vnam. ℭ In tactu vero eorum eſt illud quod ſentitur
de caliditate minus caliditate ſinochi ꝛ ei ſimilium inflāmataꝝ in ma,
teria. Et in principio dum tangitur eſt magis ſuauis. Et cum remanet
ſuper eum manus hora vna apparet cum fortitudine ꝛ mordicatione.
Et non ceſſat augmētari. Et eſt calidius quod eſt in eo locus venaꝝ ꝛ
arteriarū. Et eſt eoruꝫ caliditas ſimilis nō enim minuitur. Uerum ipſa
qñ ſuperuenit ei cibus augmentatur velociter. Et fit fortis pulſus val
de ꝛ incipit magnificari. Et pp illud accidit ſtultis medicoruꝫ qꝛ phi,
bent eis cibum ꝑpter illud qđ accidit eis de eo ex accidentibus quare
perdunt eos. Sicut augmentatur flāma ꝑpter iniectionē olei ꝛ ſarta,
go cum effundit aqua ſuper eam. Et iſte quidem ſignificationes eius
ſunt fortes. Et cibus in reliquis quidem febribus ꝓculdubio non in,
cendit hac incenſione: ſicut inuenit huic: quanuis neceſſario faciat di,
uerſitatem per motus nature. Et hec inflāmatio non eſt ſicut incenſio
reliquarū febriū poſt coartationē: neqꝫ ſm periodos notos: imo cum
comedunt ꝛ in quacunqꝫ hora ſit. Et eſt habēs egritudinem non vehe
mentem diſcernens illud quod eſt in eodē de caliditate: qm̄ facta ē cō,
plexio mēbro cōueniens. Et iam ſciuiſti in libro primo qualitatē diſpo
ſitionis in huiuſmodi. Uerū ipſa apparet apud ſuſceptionē alicuius
ciborū ꝑpter vehementiā ſuam. ℭ Et de ſignificatiōibus ꝑmutationis
febris ephimere ad febrē ethicā ē vehementia fortitudinis caliditatis ī
iij. valde. Nā ſꝫ plꝫ icipit febris poſt. x. horas dclinare. Cū ergo ꝑtrāſit
febris duodeciꝫ horas: ꝛ nō appent ſigna dclinatōis: imo ꝯtinuat vſqꝫ
ad tertiū oi die ꝛ fit fortis: tūc illa ē ethica. ℭ Et de ſignificatōib⁹ ꝯpoſi
tiōis ethice cū febrib⁹ putredinis ē remiſſio caliditatis ſicce poſt finē
declinatōis: ꝛ poſt ſudorē exuberanteꝫ: ꝛ additio in arefactione ꝛ exte,
nuatōe ſm illud qđ facit neceſſariuꝫ illa egritudo ꝛ vnctuoſitas in vri,
na ꝛ egeſtione. ℭ Et ſi fuerit ethica illud qđ apparet ꝛ occultum aliud
ſignificat ipſum coaretatio accedens in paroxiſmis hmōi enim eſt nō

ꝝ

fuentuz in ethica oino. ¶ Et scias q̄ qñ incipit ethica retenta cū stomacho quare corrūpit cōplexionez epatis p vicinitatem.

¶ De signis alduburen. Capitulum. 3.

Signa vero alduburen sunt q̄ qñ febris expellit alduburen vehemens fit durities pulsus ꝛ ei⁹ debilitas ꝛ paruitas ipsius ꝛ eius frequentia ꝛ ꝓprie qñ cā casus in ethicā est apostemata qđ nō resoluit. nam illud .s. frequētia additur valde. ꝛ similiter velocitas ꝛ fit pulsus eius de genere eius q noiatur cauda muris. Qđ si fuerit ex potu calī vi ni erit loco cau de muris acualis. Et nō erunt accidētia aldubellati vehementia valde. nō enim dat ei spaciū vsq̄ ad huiusmodi. ¶ Et apparent in vrina vnctuositas ꝛ petala ꝛ incipit oculus ꝓfundari. ¶ Cuz ergo alduburen ꝑuenit ad statum fit fortior ꝓfundatio amboꝝ oculorū. Et multiplicat lippitudo sicca. Et crescunt extremitates ossiuz oīs mē bri ꝛ in facie. Et planātur tempora. Et tendit cutis frontis. Et destruitur color cutis. Et fit quasi sit sup eaz puluis qdam ex adustione solis. Et perducit ad grauedinē eleuandi supercilia. Et fit oculus sonnolē tus ꝛ clausus absq̄ somno. Et subtiliatur nasus. Et elongant pili. Et apparent pediculi. Et videt venter iam minorari ꝛ adherere cuz dorso quasi sit cutis sicca q̄ iam attracta est. Et attrahit cum ea cutis pectoris. Cum ergo curuant vngues ꝛ arcuant: tunc iam venit ad statum ꝛ incipit tendere ad occasum. Et cum incipit tendere ad occasum liquefiunt cartilagines.

¶ De cura ethice. Capitulum. 4.

Intentio in curatione febris ethice est infrigidatio ꝛ humectatio. Et vnaqueq̄ eaꝝ completur cū approximatione suaꝝ causaruz ꝛ expulsione causaꝝ sui cōtrarij. ¶ Et fortasse est cā vnius earum cā ꝯtrarij alterius sicut cā infrigidationis. ipsa enīz quādoq̄ est cā exiccationis que est cōtraria humectationi sicut infrigidatio cum trociscis canforatis ꝛ illis que sunt ex spodio ꝛ his similibus. ¶ Et fortasse humectatio iterum est causa calefactionis que ꝯtraria est infrigidationi sicut vinū ipsum humectat sed calefacit: quare oportet vt obseruetur illud. ¶ Et si necessitas vocat ad fortem infrigidationē: nō erit nisi cū re cui coniungitur aut quā precedit aut cui succedit res in qua est virtus humectationis. ¶ Et similiter cum vocat necessitas ad fortem humectationem velocem in ea sicut aqua carnis ꝛ vinum: tūc oportet vt adiungatur ei aut antecedat eam aut sequatur eam illud in quo est infrigidatio. ¶ Et Et si fuerit causa ethice apostema aut lesio in membro: tunc necessariū est curare ipm in primis. ¶ Et q diligit cōponere regimē ei⁹ ex diuersis modis ꝯuenientibus ei in quo febris fit vehemēs valde: tunc necessariū est vt incipiat ꝛ det in potu trociscos canforatos ꝛ que currunt cursu eorum cum sirupo acetoso diluculo in ortu solis: sicut aqua ordei in cancris si nō abhorret eos: ꝛ cū iuleb ꝛ aqua granatoꝝ. Et admixtionē mucilaginis psilij: si nō fuerit ꝓhibens aliqd pp stomachum ꝛ alia. ¶ Et regimē infrigidās est per illud qđ sciuisti de potibus infri-

gidantibus ⁊ de oleribus infrigidātib⁹ ⁊ trociscis sicut trocisci de cam
phora ⁊ emplastris ⁊ vnctionibus ⁊ his similibus ⁊ infrigidatione ae-
ris eoꝝ ita ꝙ in hyeme. Si aūt non tollerat alleuief ab eo ignis. Infri-
gidatio nāqꝫ aeris eorum est melior res. Et sicut vestire eum cū sanda-
latis ⁊ cāphoratis. Et facere ipsū odorare illud i quo sunt rose ⁊ cam
phora ⁊ sandali. Et fructus frigidi ⁊ sehesebran ⁊ lilium cū aqua rosa-
cea. Et vaporatio cū sudore ⁊ balneo. ¶ Et oportet vt nō prolongetur
retētio emplastroꝝ infrigidantiū valde super mēbra propinqua valde
mēbris anhelitus. fortasse enim infert illud anhelitui ⁊ voci nocumen-
tum magnū. ¶ Et opꝫ vt declinet ad quietē ⁊ somnuꝫ ⁊ tranquillitatē
⁊ gaudiuꝫ. Et custodiaf eger ab eo qđ facit ipsuꝫ irasci ⁊ qđ facit ipsuꝫ
tristari ⁊ quod facit ipsum angustiari ⁊ a fame ⁊ siti longa. ¶ Empla-
stra infrigidantia qbus oportet eos vti sunt aromatica. Nam ipsa sunt
propinquioris iuuamēti ⁊ proprie super pectus ⁊ que sequūtur ipsum.
Et sint infrigidata. Et nō sit. in eis stipticitas. Stipticitas eiꝫ cū hoc ꝙ
ipsa facit accidere exiccationem prohibet virtutē medicine ꝓfundari.
¶ Et opꝫ vt assiduef permutatio vt nō remaneat medicamē ⁊ calefiat
cū obseruatione vehementie infrigidationis eius. Nam cū ipsum infri
gidat vehementer nō elongatur quin debilitet mēbrum. ¶ Et quando
est prope mēbra anhelitus nō est longinquū quin impediat diaphrag-
ma ⁊ alia ab emissione anhelitus cū facilitate. ¶ Et de regimine hume
ctante sunt cibi leues ⁊ fructus ⁊ robub. Et vnctiones. Et emplastra.
Et odoramenta. Et caputpurgia. Et quies: ⁊ tranquillitas. Et vt non
inferatur ei vioelntia in fame aut siti.

¶ De rememoratione medicinaꝝ infrigidātiū eos. Caplm. 5.

Ille vero que de eis sunt infrigidantes aut humectantes omnes
sunt nutritiue: aut vincit in eis nutribilitas sicut aqua ordei deco
cta cum cancris ex parte cancri. Et oportet vt euellantur extremitates
cancrorum ex pedibus suis ⁊ corporibus suis ⁊ abluantur cuꝫ aqua fri
gida ⁊ sale bouo cum cinere vicibus tribus ⁊ supra donec mundificen
tur ⁊ purgentur a grauitate sui odoris: deinde decoquanf in aqua or-
dei. Et sicut aqua lactis vaccini de quo extractum est butyrum. Et si-
cut succi olerum elixatorum predictorum in capitulis febrium acuta-
rum sicut mucilago psilij. ¶ In aceto autem est vehemens exiccatio ⁊
virtus resolutionis: quare oportet vt bibatur cum eo quod resistit dua
bus proprietatibus. s. per cōmixtionem aque multe: aut cum quibus-
dam humectantibus ⁊ lenificantibus. ¶ Et proximum quidem est vt
lac asine sit cum humectatione sua infrigidans: ita vt quidam faciant
meliorē ifrigidatōeꝫ ei⁹ sup ifrigidationē lactis vaccini đ quo extractū
ē butyꝝ. Veꝝ ipm ꝯuenit ei q nō hꝫ febrē piodicā: neqꝫ mām: neqꝫ hu-
morē ꝑparatū ad putredinē. Et oꝫ vt caueaf spissum lac. Et de illis q̄
ꝯferūt eis ē zuccarū. Et cū senseris putredinē accidentē ex lacte: tunc
solue cū facilitate. Et si timueris calefactionē: tūc abstine ab eo aliquot
dieb⁹. Et cura in ea cū trociscis ⁊ ags fructuū: deinde itera lac. ¶ De

dicine vero infrigidantes que nō habent humectationē sunt sicut tro-
cisci noti narrati. s. trocisci canforati ⁊ trocisci de dactilis ⁊ succis frigi-
dis. ¶ Et sicut trocisci huiusmodi. ℞: spodij boliarmeni añ. ʒ. iiij. ro-
sarū. ʒ. vi. seminis portulace ⁊ citrulli ⁊ cucurbite ⁊ karabe oīū añ. ʒ.
iij. fiant ex eis trocisci ⁊ sit dosis pondus. ʒ. ij. ⁊ sunt boni valde. ¶ Et
iterum alij ꝓximi eis. ℞. arnoglosse amili ⁊ gūmi dragaganti omniū
añ. ʒ. iij. boliarmeni spodij amboꝝ añ. ʒ. iiij. papaueris. ʒ. v. rosaꝝ ⁊ se-
minis cucurbite ⁊ citrulli ⁊ portulace oium añ. ʒ. vi. granoꝝ cydonioꝝ
excorticatoꝝ ⁊ seminis melonis ⁊ cucumeris oium añ. ʒ. vij. succi liqui-
ritie pondus. ʒ. x. ꝯficiant cum mucilagine psilij. ¶ Unctiones vero: ⁊
epithimata: ⁊ emplastra infrigidantia: ⁊ odoramenta: ⁊ caputpur-
gia infrigidātia sunt illa que tu sciuisti. ¶ Et meliores vnctiones sunt
cum oleo de cucurbita: ⁊ de papauere: ⁊ nenufare: ⁊ salicibus: ⁊ violis.
¶ Stratus aūt infrigidantes ⁊ humectantes sunt qui sunt plani val-
de de corijs aspsis aqua ros. aut de genere eius qđ fit in tabastren. ⁊ sit
impletio ei⁹ illō qđ nō calefacit imo sit de genere lini pectinati ⁊ reno-
uati assidue. ¶ Aut sit strat⁹ de corijs que iā sunt impleta aqua post-
q̄ sint sup ea rectificationes que applanēt aquā bene ⁊ ꝓhibeant eius
inequalitatē. Et sit stratus ꝓpe aquas ⁊ cursus eaꝝ. Et sub eis folia
arboꝝ frigidoꝝ ⁊ humidorū scilꝫ de salicibus ⁊ semperuiue. Et olera
humida ⁊ odorifera frigida sicut rose ⁊ folia arborum frigidoꝝ ⁊ pre-
putia vitis ⁊ his similia.

¶ De rememoratōe medicinaꝝ humectantiū eos. Caplm. 6.

Illaꝝ quidē que sunt cum infrigidatōe rememoratio iam ꝑterijt.
¶ Et restat nunc ꝯsiderare in qualitate dandi in potu genera la-
ctis. Et lac de quo extractū est butyrū. Et in qualitate administratōis
tine ⁊ balnei. Et administratione vnguentoꝝ ⁊ oleoꝝ ⁊ epithimatū ⁊
reliqui regiminis. ¶ Et nos qdem iam docuimus modū dādi in potu
genera lactis in cap. pthisis ⁊ siccitatis stomachi: quare opꝫ vt sit illud
canon. ¶ Et nō ē lac post lac mulieris sicut lac asine postea lac capraꝝ
cuius pascua opꝫ esse ex herbis ⁊ oleribus frigidis humidis sicut scis.
Nam ipsum ⁊ proprie lac asine eradicat ethicam si fuerit ei eradi-
cator. Et non est electio sup ipsum nisi ꝓhibeat putredo accidens: aut
expectatio materiei ꝯprehense. Et lac quidē iuuatiuū est eis a princi-
pio ethice vsqꝫ ad finem eius. Et lac mulieris sugendo sumptū cōue-
nientius est oibus. Et canon in dando in potu lac de quo extractū est
butyrum est ꝓximus illi iterum. Et melius qdem est vt incipias a. ʒ. x.
vsqꝫ ad. xxx. ⁊ qđ est supra eas si fuerit virtus adiuuās ⁊ tibi inest vt cō-
misceas cū eo aliqđ de trociscis infrigidātibus. Et tibi inest vt addas
supra summā ꝑdictā in potione prima ⁊ postrema si fuerit potēs vir-
tus sup digestionē. ¶ Tina aūt illa est melior que est tepida in qua non
est caliditas multa. Et ē cū hoc cū virtutibus oleꝝ ⁊ herbaꝝ infrigidā-
tiū ⁊ humectatiū. Et nō fit ita vt rorificet: nedū q̄ sudare faciat. Et n̄ lꝫ
vt vapor tine sit calidus. Et si n̄ eēt qđ ꝓhibēt admistratōē tine fride:

nõ eligeret sup eá. Uex q̃ꝺ ꝓhibeat ab hoc ē ꝺbilitas corpoꝝ eoꝝ: ꝛ eoꝝ
extenuatio. In p̄mis v̄o reb⁹ fortasse sanat eos istud. Uex debilitatē cor
pis sanat iá illõ cū īfrigidatõe pauca quá facit in ꝯplexiõe ei⁹ q̄ poſſe est
vt curet. ¶ Q̃ꝺ si fuerit debilis illo timet ꝙ cadát in ethicá senilē ꝛ il-
lud ſm minus. Uerūtn̄ cū illo tardat magis tempus mortis. Et fortasse
viuit cū ea tēperie cui ē quátitas. Et mltotiēs qdē ē rectior pmutatõ ei⁹
ad illaꝫ ethicá. ¶ Illud aūt in quo sumus de relatione tine rectius est
vt fiat inceptio in ea cuꝫ aqua que est calidū ad terminū. Et fiat grada-
tio ad frigidá ꝛ ad temperatá frigidá tollerabilē. Hec eniꝫ gradatio fa
cit corpus susceptibile aque frigide: cū lesio nõ fiat nisi p aduentū con-
trarij in cõplexione subito. Et iteꝝ corpus acqrit ex aqua calida simili-
tudinē teneritatis ꝛ tollerat cū ea aquá friagidá. Et si iteret tina in die
tribus vicibus erit rectū. Et oꝫ vt administret cū facilitate vt nõ cadat
virtus. Et si sumpserit aquá ordei áte tiná duabus horis erit ꝯueniēs.
Et si p̄mittat tiná post emulsionē lactis sup corpus ei⁹ ſm ꝙ dicem⁹ vt
dilatet tina meatus cibi: deinde suscipiat aquá ordei ꝛ q̄ sunt ei similia
postea expectet: deinde administret aqua tine vt dilatet cibus erit bo-
num. ¶ Et administret post tiná ꝛ balneū inūctio cū oleis infrigidáti-
bus ꝛ humectátibus: sicut oleo viol. ꝓprie qn̄ factū est ex oleo de cucur
bita: similiter oleo nenufarino: ꝛ oleo ꝺ cucurbita. ¶ Et si pmutet post
tiná ad illud q̃ꝺ est decliuius ad frigus parū tollerabile deinde inun-
gat. ¶ Et si p̄mittat inunctio ꝛ festinet deinde ingrediat aquá frigidá
parū erit rectuꝫ ꝛ illud ſm tollerátiaꝫ ꝛ nõ est malū gradari in eo. ¶ Et
melior quidē horaꝝ huius actionis est post digestionē cibi. Er si possi-
bile est vt submergat post tiná calidá in aqua frigida subito absqꝫ gra
datione est magis vltimū ex parte cure: ꝛ magis forte ex parte timoris.
¶ Et effusio eius cū facilitate est minoris timoris q̄ꝫ submersio infirmi
in ea subito ꝛ minoris iuuamēti. Et sit frigus ſm quantitatem frigoris
aque estatis que est inter tepidá ꝛ illá que est vehemētis frigoris. ¶ Et
si premittat emulsio lactis sup mēbra sua si nõ fuerit debilis: aut ei⁹ q̃ꝺ
mixtū est aqua si fuerit debilis: deinde si administret tina erit rectū. Ná
emulsio lactis sup corpus est vehementis humectatõis. Et genera qdē
lactis bona ad emulgēdū sunt p̄dicta. Et oꝫ vt emulgeantur ex vbere.
¶ Et dignius est vt fiat fixio sup inunctionē fricádo ex medicinis pre
dictis corpori toti ꝛ iūcturis. ¶ Ingressio aūt balnei nõ cõcedit ei: nisi
fuerit ita ne sudare faciat: neqꝫ igniat: neqꝫ alteret anhelitū. Et sit cali-
dū aque eius minus calido sui aeris. Et sit caliditas aque eius ita vt de
lectet ꝛ nõ ledat ꝛ nõ faciat sudare. Et qn̄ nõ est in corpore eius materia
preparata putredini ꝛ ꝓprie cū illud est ꝛ nõ digestus est cibus: imo oꝫ
vt sit illud cū volūtas est vt expandat digestū eius in corpe. Et nõ ꝓlon
get morá eius in eo imo separat ab eo velociter. Et qn̄ separat ab eo su
mat aliquid ꝺ humiditatib⁹ ꝛ de sorbitionibus que nõ nocēt ei factis ex
ordeo ꝛ lacte. Et quádo accidit ei i balneo sitis sedet eaꝫ cuꝫ aqua ordei
ꝛ aqua alraib ꝛ lac sit lac asine. Et oꝫ vt sit introitus in balneum: dein-

de exitus eius ab eo secundũ moduz vt nõ sit labor in eo omnino. Et iã enunciauimus illud in locis alijs ꝛ iterabim⁹ de illo ↄditioné. ¶ Oportet vt permutet̃ ad balneũ in lecto portato in quo sunt strati strat⁹ ingeniose: ita vt perueniat cum eo ad primã domum: ꝛ permutet̃ ad illud qđ ex duobus pannis factuz est plenum lana vel coto ꝛ dicit̃ grece pedetolene qđ cõueniés est balneo ꝛ exuat̃ vestimentis suis in ea: aut in media si nõ fuerit calida: ꝛ non moretur in aliqua earum nisi quãtitate ꝑmutationis ꝛ anhelitib⁹ paucis: ꝛ iaz exutus vestimẽtis: deinde ingrediãt ad domũ scđam ꝛ tertiã: verũtamẽ nõ sit vehemẽtis caliditatis ꝛ stet in ea quãtitate qua tollerat tinã. ¶ Hoc est illud qđ dictũ est ꝛ quod magis est dilectum mihi est vt sit tina eius in domo media temperata. ¶ Cum ergo separat̃ a tina frigida cooperiat̃ mãtili aut sarca habente duas tunicas ꝛ ꝑmutet̃ ad stratũ suum ꝛ lectum suum cuz sua sabana: ꝛ exiccetur sudor eius cum mantili ꝛ inungatur ꝛ cibetur.

¶ De cibatione habentium ethicam. Capi. 7.

Oportet vt separet̃ in eis cibus: ꝛ nõ cibent̃ in saturitate eoꝝ vice vna. Amplius melius quo cibant̃ est aqua ordei: ꝛ ordeuz: ꝛ panis tritici abluti infusus in aqua frigida. ¶ Et genera lactis cũ ab eis nõ ꝓhibet aliquid eoꝝ que diximus. Et lac vaccinũ de quo extractum est butyrum qñ est plurimi nutrimẽti. Et almes. Et cucurbita. Et ꝺ fructibus melones palestini ꝛ sunt alraki cognominati apud nos indi. Et quãdo sentit rectificationẽ: tũc nõ est malũ cibare ipsuz caseo humido nõ salito. Et si virtus debilitat̃ nõ est maluz vt cibet̃ iure issi debegi cuz coriandro humido decocto cum eis que sunt sicut alduragi ꝛ altesugi: ꝑ Et fortasse opz vt detur eis in potu aliqđ vini subtilis permixti cum aqua multa. Et fortasse est necessariũ vt cibes cũ mosos ex carne aldura gi ꝛ altesugi ꝛ alcubugi ꝛ pulli ꝛ hosune acetoso aut cõgelato acetoso ex carne hedi aut carne vaccina qñ est illic fortitudo digestiõis. Et acetum almoses ꝛ cõgelati est iuuatiuũ eis ꝛ cõfortatiuũ in hac dispositione. Et fortasse non est excusatio ab aqua carnis permixta cuz sirupo de fructibus frigidis acetosis aut vitello oui sorbilis. Et qñ ꝓlongat̃ cuz ea debilitas ad sincopim: est necesse vt cibent̃ aqua carnis accepta ex lateribus hedi cũ sale pauco que colet̃ ꝛ fundat̃ sup eã quãtuz totũ eius est de aqua maloꝝ ꝛ quãtũ est decima eius de vino odorifero ꝛ potet̃ tepida. ꝑ Aqua vero frigida que nõ est valde vehemẽtis frigoris non est maluz si in potu detur eis: si nõ fuerit debilis: aut aliquid prohibens. Et illud ꝓhibẽs: aut erit apostema sub hypocũdrijs: aut erũt in corpore toto chimi putridi ꝛ chimi crudi qui oẽs digestione indigẽt ꝛ nõ apparet signũ digestionis. Quod si appeat timor erit minor. Et similiter si fuerit ethica permutata ex sirsen aut birsen. nam cũ hac melius est vt interdicat̃ potus aque frigide ꝙ̃ cũ alijs. ¶ Ethica eni᷒ cũ superuenit egritudinibus destruentibus virtutem mollificantibus eam arefacientibus ossa ꝛ carnẽ supuenit debilitati. Cuz ergo cõiungit̃ ei sup debilitatem post sumptionem aque frigide non morat̃ quin cadat in genus

alterius ethice que cōicat huic generi in siccitate: ꝛ diuersificat ei in calore ꝛ frigore: ꝛ nominat ethica senectutis ꝛ ethica senij. ¶ Et illa q̄dē est egritudo seua in qua innatus calor iam destructus est. ¶ Et similiter aqua vltimi frigoris ꝛ plurimi nocet eis in omni dispositiōe ꝛ corrūpit innatum calorem membrorum eorum radicalium. Et fortasse festinat cum eis aut permutat eos ad modum alium ethice.

¶ De succurrendo dispositionibus sequentibus ethicā. Capi. 8.

De illis est sincopis: ꝛ iā diximus regimē in hoc multotiēs. ¶ Et de illis est fluxus vētris. Et oꝫ vt curet ꝛ succurrat ei. Nā in hoc est timor magnus. ☞ Et de curis eius in primis est vt sit aqua ordei eorꝫ aqua sauich: ꝛ ponant in aqua ordei e orꝫ miliū torrefactū ꝛ gūmi aut lentes elixate iterate aut lac decoctū cū lapidibus aut cū igne solo donec ꝯsumat eius aquositas ꝛ ꝑpℓe cum milio. ☞ Et potent hos trociscos. ℞. boliarmeni. ʒ. v. castanee torrefacte rof. omnium aā. ʒ. iiij. spodij karabe amborum oīuꝫ aā. ʒ. iij. seminis acetose excorticati granorum berberorꝫ oīuꝫ aā. ʒ. vi. fiant trocisci cū succo cydoniorꝫ. Et det i potu aqua pirorꝫ in mane ꝛ apud somnū. Et det i potu psiliū torrefactū. Et similiter suffuf de spodio in quo est bdeliū de mecha: est iuuatiuum valde. ¶ Et si puenit ad excoriationē curet excoriatio cuꝫ clisteribus que scis quoniam illud est conueniens.

¶ De ethica senectutis. Capi. 9.

Currit consuetudo vt dicant ethicā senectutis post febrem ethicā ꝛ nos etiaꝫ incedamus via cōsueta. ☞ Intentio itaqꝫ ethice senectutis est dominium siccitatis super complexionē absqꝫ febre. Et quādoqꝫ fit cum equalitate in calore ꝛ frigore ꝛ illud est ſm minus. Et quādoqꝫ fit cum frigore ꝛ nominatur hec dispositio senectus ꝛ ethica senij quoniam corpori accidit in hora senij illud quod accidit in illa hora ð aldubul ꝛ siccitate. ¶ Et senes quidem sunt velocioris casus in ea q̄ iuuenes. Et iuuenes velocioris casus in ea q̄ pueri licet accidat in iuuenibus ꝛ pueris. ¶ Et causa faciens cadere in eam: aut est frigus dominans cum debilitate corporis: quare prohibet virtutem nutritiuam ab operatione sua integra sicut accidit iterum in fine vite. Et de hoc capitulo est potus aque frigide non in hora sua: aut super debilitatem corporis cum febre: aut dispositione: aut successione exercitij resoluentis virtutem ꝛ aperientis poros ꝛ quod vocat ad attrahendum aquaꝫ frigidam ad viscera subito. Aut vapores mali frigidi qui eleuantur ad cor ꝛ infrigidant complexionem eius. Aut caliditas que resoluit ꝛ liquefacit humiditates quare caliditas innata debilitatur ꝛ succedunt frigus ꝛ siccitas. Et quandoqꝫ sequitur euātiōes. Et quandoqꝫ attrahit hanc egritudinem superfluitatis in infrigidando patientes febres cum eis que bibuntur ꝛ emplastrantur. ¶ Et hec quidem egritudo quando confirmatur non curatur. ꝛ si esset ei ingenium: esset morti ingenium.

¶ De signis. Capi. 10.

In istis videntur signa alduburen & exiccationis. Et nõ videtur in eis incensio & inflãmatio: immo fortasse inueniuntur frigidi tactus. ¶ Et eorum pulsus non est sicut pulsus habentiuȝ febres ethicas immo est tardus paruus & rarus: nisi fortis fiat debilitas: qm̃ tũc incipit pulsus fieri frequens & propter in illis quibus aduenit hoc ex potu aque frigide. ¶ Et quandoqȝ est vrina eorum alba subtilis aquosa. Et sunt in dispositionibus suis sicut senes.

¶ De curatione ethice senectutis. Capitulum. ii.

Non adhibetur hec cura nisi cum nõdum confirmata est & speratur qꝫ non confirmetur: & cum confirmata est speratur vt postponatur perditio parumper. ¶ Et canon quidem in curatione eorum est calefactio & humectatio. ¶ Et ex humectatione sunt balnea sȝ qḋ scuisti que non administrentur nisi post digestionem. nam si ipsa administretur successione comestionis faciunt cadere virtutem. ¶ Et clisteria facta ex capitibus & pedibus & cicere contrito & ficubus cum melle & camomilla de quo administretur quantitas medie libre cum vnc. ij. olei sisamini & aliquantulo olei de ben. ¶ Et administretur fricatio super cibationeȝ & lac coctum cum lapidibus est vehementis iuuamenti eis. Et mel est vltimum in iuuamento eorum sicut est vltimum in nocumento habentium febrem ethicam. ¶ Et omnis cibus humectãs facilis penetrationis velocis descensionis in quo non est viscositas sicut aqua carnis & vitelli ouorum sorbilium & vinum subtile odoriferum parue quantitatis est vehementer conueniens eis. ¶ Et oportet vt obseruetur humectatio predicta in capitulo ethice. Et misceatur cum ea qḋ calefaciat ex odoribus & emplastris & vnctionibus fricando & cibis aliis.

¶ Tractatus Quartus de febribus pestilentialibus: & que sunt homogenea: & variolis: & morbillo.

¶ De febre pestilentiali. Cap. j.

Quando accidit aeri qḋ docuimus te in libro vniuersaliũ sicut accidit aque de alteratione in qualitate sua ad colorem & frigus: & de alteratione in natura sua ad ꝑfundationẽ & putredineȝ: sicut profundatur aqua & fetet & putrefit. ¶ Et sicut aqua nõ putrefit vllo modo propter suam simplicitatem: imo ꝑpter illud qḋ admiscetur ei de corporibus terrenis malis que permiscentur ei: & accidit toti qualitas mala. Similiter aer non putrescit vllo modo propter suam simplicitatem: imo propter illud qḋ admiscetur ei de vaporibus malis qui pmiscentur ei & accidit toti qualitas mala. ¶ Et qñqȝ est illud causa vẽtorꝫ

deferentium ad locum bonum fumos malos ex locis fetidis in quibus sunt valles profunde ⁊ corpora exiccata in prelio aut occisa non sepulta neqꝫ tumulata. Et fortasse est causa propinqua loco in quo venit. Et quãdoqꝫ accidunt putredines in interiorib⁹ terre ꝓpter causas quarũ euentus ignoratur: ⁊ nocere faciunt aquaꝫ ⁊ aerem. ¶ Et febres quidẽ accidentes cã aeris sicci: fiunt iteruꝫ causa vt eueniant febres colerice. Pestilentiales vero fiunt ex aere turbido ⁊ humido. Et febres in aere humido sunt pluris euentus: sed sunt minoris acuitatis ⁊ lõgioris spacij. In estate vͦo sicca pauce pluuie sunt minoris euẽtus ⁊ maioris acuitatis ⁊ velocioris separatiõis. Et meliora tempora sunt que seruãt materiam suam. ¶ Et principium omniũ horuꝫ sunt forme ex formis celi facientes esse necessariuꝫ illud cuius aduentus ignoratur: lꝫ sint quidã qui dixerunt in eo aliquid non ꝓportionatuꝫ ad causam eius: imo oꝫ vt scias ꝙ causa prima longinqua ad illud. Et quãdo faciunt necessario virtutes agentes celestes ⁊ virtutes patientes terrestres humectationem vehementẽ aeri expelluntur vapores ⁊ fumi ad ipsum: ⁊ sparguntur in ipso: ⁊ putrefaciunt eum cum caliditate debili. ¶ Et quãdo fit aer ſm hunc modum venit ad cor quare corrumpit complexionẽ spiritus qui est in ipso ⁊ putrefit qđ circundat ipsum de humiditate: ⁊ accidit caliditas egressa a natura ⁊ spargitur in corpore: tunc per causaꝫ suam erit febris pestilentialis. Et cõmunicat multitudini hominũ qui iterum habent in seipsis ꝓprietateꝫ preparationis. Agens enim solum cum peruenit ⁊ patienti non est preparatio nõ accidunt actio ⁊ passio. ¶ Et ꝑparatio corpoꝝ ad illud in quo sumus de passione est vt sint plena humoribus malis. Nã mũda nõ forsitan patiunt̃ ex illo. Et corpora debilia iteꝝ patientia sunt ex ea. Sicut illa que multiplicant coitũ. Et corpora dilatatoꝝ poroꝝ: humida: multe balneationis.

¶ De signis febris pestilentialis. Capitulum. 2.

Hec febris est quieta exterius: conturbans interius: ſm pluriмuꝫ perdens: ex qua percipitur caliditas: ⁊ inflammatio fortis. Et est cum ea magnitudo anhelitus ⁊ eius exaltatio. Et constrigitur multuꝫ ⁊ curtatur multum: ⁊ frequentatur. Et vehementia sitis. Et siccitas lingue. Et quandoqꝫ fit cum nausea aut casu appetitus. ⁊ si non resistitur ei cum comestione violenter interficiet euꝫ. Et dolor oris stomachi. Et magnitudo splenis. Et angustia vehemens. Et inquietudo. Et fortasse erit tussis sicca. Et casus virtutis. Et peruenitur in ea ad sincopiꝫ ⁊ cõmixtionem rationis. Et tenditur quod est sub hypocundrijs. Et fiunt cum ea vigilie ⁊ mollificatio corporis ⁊ tepor. Et quandoqꝫ accidit cũ ea bothor subalbida ⁊ rubea. Et quandoqꝫ est velocis occultatiõis. Et accidunt cola ⁊ vlcera. Et fit pulsus ſm plurimum freques paruus: ⁊ fit vehemens ſm plurimuꝫ in nocte. Et quandoqꝫ accidit eis dispositio sicut hydropisis. Et fluxus ventris colere ⁊ aliorum. Et est egestio eius lenis feda non naturalis. Et quãdoqꝫ est melancolia ⁊ plurimum eius est spumosum fetidum. Et est in illa aliquid de genere eius quod

liquefit. Et est vrina eius aquosa colerica melācolica. Et multotiēs euo munt melancoliā. Coleraꝫ vero plus illa ⁊ sudant sudore fetido. ¶ Et hec quidem febris incipit cum accidentibus predictis cum fortitudine sua ⁊ venit res eius ad fincopim ⁊ frigus extremitatuꝫ ⁊ spasmuꝫ ⁊ alcuzeꝫ. Et quandoqꝫ est de his febribus pestilentialibus in qua nō percipit eger nec tangens ꝓpinquus multitudinē caloris: ⁊ non alteratur pulsus ⁊ aqua magna alteratione: ⁊ cum hoc ipsa est interficiens velociter. Et hesitant medici in esse eius. Et plurimū quoꝝ anhelitus fetet ex istis ⁊ ex primis moriunt. nam putredo est iam confirmata in corde.

¶ De signis pestilentie aeris. Capitulum .3.

De illis que significant pestilentiā de rebus que currūt cursu caꝝ est vt multiplicentur rhoioni ⁊ asuhub in principijs autumni ⁊ inebul. nam indicant pestilentiā indicatione cause. ¶ Et quando multiplicatur auster ⁊ subsolanus in kenif diebus aliquot. Et quotiens videris turbidtatem aeris ⁊ nebulositatē eius: ⁊ existimaueris pluuiā: ⁊ inueneris aerem vacuum siccum ⁊ non pluit: tunc scias ꝙ complexio hyemis erit corupta. ¶ Pestilentiā aūt estiuā malignaꝫ malam significat paucitas pluuie in vere cū frigore: deinde multiplicaꝭ auster ⁊ cōturbatur aer aliquot diebus: deinde clarificaꝭ post hebdomodā vnam nō supra: ⁊ accidit frigus in nocte: in die calor est vehemens ⁊ prefocatio ⁊ conturbatio ⁊ caliditas: tunc iam venit pestilentia. Et expectanꝭ febres pestilentie ⁊ variole ⁊ his silia. Et similiter qñ estas non est vehementis caloris ⁊ est vehementis conturbationis habens matutina alterata ⁊ iam preterierunt in autūno asuhub ⁊ ignes ⁊ vehiziꝫ ⁊ alia: est signum pestilentie ⁊ alioꝝ. ¶ Et similiter qñ videris aerem alterari in die vno multis vicibus ⁊ clarificaꝭ aer die aliquo: ⁊ oritur sol clarus ⁊ cōturbatur die alio: ⁊ oritur in velaminibus nebule que est vt pulluis: tunc iudica ꝙ pestilentia accidet. ¶ Signa que sunt ꝓm semitā societatis cause sunt verbigratia vt videas ranas iam multiplicari: ⁊ videas reptila generata ex putredine iaꝫ multiplicari. Et de eis que significāt illud est vt videas mures ⁊ aīalia que habitāt sub terra fugere ad supficiem terre ⁊ exire manifeste. Et videas aīalia male nature sicut alakaliki ⁊ ei silia fugē ex nidis suis ⁊ ire ab eis: ⁊ fortasse dimittūt oua sua.

¶ De curationibus febriū pestilentiaꝝ. Caplm .4.

Summa curatōis eaꝝ exiccatio. Et illud cū flebotomia ⁊ solutiōe ventris. Et opꝫ incipiaꝭ in ea ad euacuandū. Si aūt mā vincens fuerit sanguinea fiat flebotomia. Et si fuerint humores alij euacuētur. ¶ Et oꝫ vt ifrigides domos eoꝝ et rectifices aeres ipsaꝝ. Domoꝝ aūt infrigidatio fit vt vallenꝭ fructibꝰ odoriferis frigidis ⁊ extremitatibꝰ arboꝝ frigidaꝝ ⁊ linimētis ⁊ rorationibꝰ vel delibutionibꝰ sumptis ex fructibus frigidis odoriferis ⁊ ex cāphora ⁊ aqua roſ. ⁊ sandalis: ⁊ roretur domus eoꝝ oī die aliquotiēs ⁊ ꝓprie cuꝫ aqua roſ. ⁊ de salicibus ⁊ nenufare: ⁊ si fuerint i domo manatōes ⁊ rorratiōes aque erit melius. Aeris vero rectificationē dicā. ¶ Et administrenꝭ eis trocisci de cam-

phora:⁊ robub frigida:⁊ aqua lactis acetosi:⁊ lac acetosum ablato butyro:⁊ aqua ros. in qua dissolutũ est serũ acetosum bonũ ⁊ acetum cum aqua iteruz. Et aqua frigida plurima subito est iuuatiua valde: pauca aũt consequẽter exhibita fortasse excitat caliditatẽ. ❡ Qđ si res prolongetur ad hoc vt tendant hypocũdria ⁊ infrigidenꝫ extrema ⁊ prolongẽtur vigilie ⁊ pmixtio mentis ⁊ vides pectus ⁊ qđ est sup ipsum eleuari ⁊ descendere: tunc necesse est administrare regimen trahens caliditatẽ exterius. ❡ Et qñ cadit appetitus restaurenꝫ ad cõmestionẽ. Naz plurimi eoꝝ qui viriliter agunt super illud ⁊ comedũt violenter absoluũtur ⁊ viuũt. Et necesse est restaurare eos sup cibũ. Et oꝫ vt sint cibi eorũ ex acetosis ⁊ dsiccatiuis ⁊ sint pauce q̃titatis. Cibi naqꝫ eoꝝ sunt iterũ mali quare nocet eoꝝ multitudo inquãtũ fit additio:⁊ nocent inquãtũ sunt mali. ❡ Rectificatiõis aũt pestilẽtie ps est ſm sanos q̇ sunt in ea:⁊ pars eius est ſm sanos ⁊ egros. ⁋ In illa vo q̃ est ſm sanos intentio est vt exiccetꝫ aer ⁊ fiat boni odoris:⁊ phibeatꝫ eius putredo cũ quacũqꝫ re fit:⁊ rectificetꝫ cũ xiloaloe crudo ⁊ ambra ⁊ ture ⁊ musco ⁊ costo dulci ⁊ storace ⁊ sandaraca ⁊ assa ⁊ gariofilis ⁊ mastice ⁊ glutino albotin ⁊ laudano ⁊ melle ⁊ croco ⁊ bunchũ ⁊ cupresso ⁊ iunipero ⁊ alusnẽ ⁊ lauro ⁊ cipis ⁊ squinãto ⁊ sauina ⁊ acoro ⁊ galia ⁊ amigdalis amaris ⁊ assaro. Et q̄nqꝫ fiũt ex istis cõposita. Et aspgatꝫ dom⁹ aceto ⁊ assa. ⁋ Scđm sanos vero ⁊ iteꝝ febricitãtes ⁊ egros est suffumigatio cũ sandalis ⁊ camphora ⁊ corticib⁹ granatoꝝ ⁊ myrto ⁊ maꝶ cydonijs ⁊ hebano ⁊ alsegi vel alkekengi ⁊ tamarisco ⁊ ribes. ⁊ oꝫ vt multiplicetꝫ suffumigatio.

❡ De preseruatione pestilentie. Capitulum. 5.

OPortet vt extrahantur a corpore humiditates supflue. Et inclinetur regimen eius ad exiccationẽ ex omni modo ⁊ ex minoratione cibi. Nisi exercitio. Oportet enim vt non administretur: Neqꝫ balneuz: Neqꝫ vina. Neqꝫ tolleretur sitis. Et rectificetur aer cuz eis que dixim⁹. Et declinet cib⁹ ad acetosa. Et minoretꝫ ex eo. Et sit caro q̃ administratꝫ decocta i acetosis. Et sumatꝫ de alhehel ⁊ alcharis ⁊ almosos factis cũ aceto ⁊ absqꝫ aceto cũ sumach ⁊ aq̃ acreste ⁊ aq̃ limonis ⁊ aq̃ granatorũ. Et cõdita in aceto iuuatiua sunt ⁊ ppꝛie capparis aceto cõdita. Et algeleniabin ex illis est q̃ ꝯferũt ⁊ phibẽt ab eis putredinez. Et de illis quib⁹ ex ea fit euasio est admistratio tyriace ⁊ mithridati ante eã cũ reliquo regimie bono. Et de medicamine fcõ ex aloe ⁊ croco ⁊ myrha sumatur omni die circiter. ʒ. i. quoniam est iuuatiuum.

❡ De variolis. Capitulum. 6.

QUandoqꝫ accidit in sanguie ebullitio ſm ſcmitã putredinis cuiusdã de gñe ebullitionũ q̃ accidũt succis:⁊ talia quidez accñtia fiũt p eã ita vt partes eoꝝ abinuicẽ discernanꝫ. ⁋ Et de hoc ẽ cui⁹ cã ẽ res q̃si nãlis faciẽs ebullitionẽ sanguinis q̃ putrefit ab eo illud qđ admiscetꝫ ei de reliquijs nutrimẽti sui mẽstrualis qđ ẽ in p̃gnatõe: aut generatꝫ in ea post illud ex cibis feculentis ⁊ malis de illis que rarificãt substãtiã eius ⁊ faciũt eã ebullire donec fiat ei ſba recta fortioꝛ prima ⁊

magis apparens sicut illud qđ natura efficit in succo vue ita q rectificat ipsum faciendo vinū similis substantie ⁊ iaȝ putruit spuma aerea ⁊ fex terrena. ¶ Et de hoc est cuius causa est res adueniēs extrinsecus ebullire faciens occulta que pmiscet humores cuȝ sanguine cōmixtiōe existente in dispōne ebullitionis ⁊ stationis sub sole sicut accidit apud alterationeȝ tēporis ⁊ pprie veris ab eo qđ ptinet ei de qualitatibus ⁊ ordine. ¶ Et variole qdem ⁊ morbillus sunt de summa egritudinū aduenientium. Et multiplicanť in successione austrinoꝝ qñ multiplicať eoꝝ perflatio. ¶ Et corpus qdem variolis preparatum est illud qđ est calidum ⁊ humiduȝ: ⁊ conturbate humiditatis pprie qđ paꝝ extrahit de sanguine per flebotomiā. ¶ Et de cibis sunt cibi qui faciunt cadere in variolas velociter: ⁊ pprie qñ nō sunt consueti ⁊ administranť sup eos medicine. Et cibi calefacientes sicut lac: ⁊ proprie camellarum ⁊ equarum cum multū repletur ex eis ille qui non assuetus est eis: deinde bibit vinum plurimum aut medicinas calidas. ¶ Et variole quidem sunt quasi modus quidā crisis. ¶ Et plurimū qdem accidunt variole infantibus: deinde iuuenibus. Et minorať earum euentus in senibus: nisi ppter causas fortes. Et in regionibus vehemētis caliditatis ⁊ humiditatis. Et eaꝝ euentus in corporibus humidis est plus q̄ sit ipsarū euentus in corporibus siccis. Et earum euētus in vere plus est q̄ ipsaꝝ euentus in hyeme. Et post ver in fine autūni ⁊ pprie cum pcedit estas calida ⁊ sicca ⁊ fuerit ille autūnus calidus ⁊ siccus. ¶ Et variole non accidunt in cute solum ⁊ in eo qđ sequiť illud qđ apparet: imo accidūt in oībus mēbris similiū partium apparentibus ⁊ occultis ita q velaminibus ⁊ neruis. ¶ Et qñ apparent variole faciunt incurrere pruritum: deinde apparent res sicut capita acuū similia milio: deinde egrediuntur ⁊ implentur sanie: deinde euacuantur ⁊ fiunt cruste diuersoꝝ coloruȝ: deinde cadunt. ¶ Et fortasse permutanť variole ad flegmonē ⁊ essere ⁊ ad dubellati que aggregat saniem. ¶ Et plurimū quidē cum apparent habent colorem flegmonis. Uerumtamē qñq3 egrediuntur ſm colores diuersos cineritie ⁊ violatie ⁊ nigre. ¶ Uariole enim sunt species ⁊ colores. Naȝ de eis sunt albe. Et de eis citrine. Et de eis sunt rubee. Et de eis sunt virides. Et de eis sunt violacee. Et de eis sunt ad nigredineȝ decliues. ¶ Et virides qdē ⁊ violacee sunt male. Et quāto plus additur declinatio ad nigredinē tāto est deterius. Et quāto plus sunt decliuiores ad illud tanto plus sunt decliuiores ad malitiā. ¶ Et albe quidem sunt meliores ⁊ pprie quādo sunt pauci numeri: magne quātitatis: facilis exitus: pauce angustie: debilis febris: ⁊ videbis febrē minui cum earum apparitōe ⁊ ipsaꝝ egressione: ⁊ est principiuȝ exitus earum in tertio ⁊ qđ ei approximat. ¶ Et post illas sunt albe magne pluris numeri ppinque absq3 cōtinuatione. Nam ille que ꝯtinuantur adinuicem ita vt continuanť in frusto magno carnis habentes latera aut rotundam formam sunt male. Et similiter iterum duplices magne in ventre vnius quaꝝ est variola alia. ¶ Albe vero parue dure ppin-

que difficilis exitus licet faciant existimari in principio rei salutem: tn̄ timetur in eis q̄ difficilius fiat eaꝝ maturatio: ⁊ fiat cum eis mala dispō egri: ⁊ perueniat per eas ad perditionē q̄m causa in eis est grossitudo materiei. ¶ Et de speciebus malaꝝ timorosaꝝ que plerūqꝫ interficiūt sunt ille quaꝝ diuersificat egressio, nam q̄nqꝫ apparent q̄nqꝫ occultāt ⁊ ꝓprie q̄n apparēt violacee ⁊ similiter tenaces quaꝝ operatō nō cessat a debilitate virtutis ⁊ viridificatiōe membri ⁊ nigrificatiōe eius ꝑdūt. Et si viriditas ⁊ nigredo quibus succedit resudatio nō faciunt cadere virtutem imo additur cum eis virtus nō sunt mortifere: sed fortasse cadere faciunt in vlcera ⁊ que currunt cursu eorū. ¶ Et vt sit fe. deinde variole saluius est q̄ꝫ vt sint variole ꝓcedentes: deinde ꝯsequatur eas ⁊ accidat super eas febris. ¶ Et illud qdem qd̄ plurimū cōsiderare opꝫ in esse patientis variolas est eius anhelitus ⁊ ipsius vox: nam ipsa duo cum remanent bona: est res salua. Et cum videris anhelitum patiētis variolas ꝯsequentē ⁊ similiter patientis morbillum: tunc existima casum virtutis aut apostema diaphragmatis. Deinde cum vides sitiꝫ vehementem fieri ⁊ angustia assiduat ⁊ ea que apparent infrigidantur ⁊ variola ⁊ morbillus virides fiunt: tunc iam percipit eger mori ⁊ festinat illud si variole fuerint de genere earum quaꝝ egressio ⁊ apparitio tardantur. ¶ Et plurimi eoꝝ qui moriunt per variolas moriunt prefocati ex sinantia. Et q̄nqꝫ moriunt per casum virtutis cuꝫ rasura intestinorū ⁊ fluxu ventris. ¶ Et cuꝫ videris violaceas de variolis ⁊ morbillo ꝓfundari: tūc scias q̄ superueniet egro sincopis. Et q̄n festinat ad mingendum sanguinē ⁊ succedit ei vrina nigra: tunc est mortiferꝫ precipue q̄n est illic casus virtutis. ¶ Et fluxus ventris viridis sanguineus aut lotiuus nō cum casu virtutis ⁊ albumera est aliqd de variolis ⁊ morbillis. ¶ Et multotiens quidem variolatur homo duabus vicibus q̄n aggregatur materia ad expellendum bis. ¶ Et coloris plūbini sunt variole quaꝝ bothor in facie ⁊ pectore ⁊ ventre sunt plusq̄ꝫ in cruribus ⁊ pedibus ⁊ sunt male ⁊ significāt materiam grossam que nō expellitur ad extremitates.

¶ De signis apparitōis variolaꝝ. Caplm. 7.

Quandoqꝫ antecedunt apparitionē variolaꝝ dolor dorsi. Et pruritus nasi. Et timor in somno. Et punctio vehemēs in membris corporis. Et grauitas cōmunis. Et rubedo in colore faciei ⁊ oculi. Et lachryme. Et inflāmatio. Et multitudo alicum. Et saltus cum constrictione anhelitus. Et raucedo vocis. Et grossitudo sputi. Et grauitas capitis. Et dolor capitis. Et cafacā. Et exiccatio oris. Et angustia. Et dolor in gutture ⁊ pectore. Et tremor pedis apud resupinationē ⁊ declinationem ad ipsam. Et cum hoc toto febris conclusa.

¶ De morbillo. Caplm. 8.

Scias q̄ morbillus omnis est variola colerica. Et nō est differentia inter ea ambo in plurimo reliquaꝝ dispōnum: nisi q̄r morbillus est colericus: ⁊ q̄ ipse est minoris quātitatis: ⁊ quasi ipse nō ptran-

sit cutē: ⁊ nō est ei altitudo ꝺ qua curet̄ ꝓprie in principio sui. Variole sitro in principio sue apparitiōis est eminētia ⁊ altitudo. Et morbillus est minor variolis: Et minus accidit oculo ꝙ variole. ¶ Et signa apparitionis eius ꝓxima sunt signis apparitiōis variolarum. Verum lachryme in eo sunt plures: ⁊ angustia: ⁊ inflatio vehemētior: ⁊ dolor dorsi minor quoniam cā eius in variolis est repletio sanguinea ⁊ extendens venam positam sup dorsum. Nam generatio variolarum est pp multitudinē sanguinis corrupti. Et morbilli pp vehemētiam malitie sanguinis corrupti pauci. ¶ Et morbillus ſm plurimum egredit̄ subito. Et variole aliquid post aliquid.

¶ De signis salutis eius. Caplm. 9.

Sunt sicut signa salutis variolarum. nam ille qui est velocis ꝓcessionis ⁊ apparitōis ⁊ maturatōis est saluus. Et durus ⁊ viridis violaceus est malus. Et q est tarde maturitatis frequētis sincopis ⁊ angustie est ꝑnitiosus. Et q occultat̄ iterum subito est malus faciens sincopim.

¶ De cura. Caplm. 10.

Oportet in variolis vt incipiat̄ ⁊ extrahat̄ sanguis sufficiēter cum conditōes fuerint. Et similiter si morbillus fuerit in repletōe sanguinis. Et spatium illius est vsq ad. 4. ꝶ Sed qn̄ ꝓcedunt variole: nō opz tunc vt administret̄ flebotomia: nisi inueniat̄ vehemētia repletionis: ⁊ dn̄ium materiei. Tunc enim flebotomet̄ quātitate qua exiccet. Et conuenientius quidem qđ in hac administrat̄ egritudine est flebotomia. Et si flebotomet̄ vena nasi confert iuuamentum fluxus sanguinis nariorum: ⁊ tuentur partes superiores a malitia variolarū: ⁊ est facilis sup infantes. ꝶ Et qn̄ necessaria est flebotomia ⁊ nō flebotomat̄ iterum completur ⁊ timetur sup ipsum corruptio extremitatis. Et similiter timet quandoq simile illi super illum cuius assiduatur extinctio ⁊ venter soluit ꝶ Et oz vt fiat in eis cibatio in primis cū eis in quibus est confortatio cum repercussione ⁊ extinctōe absq ꝯstrictione nature ⁊ inspissatiōe sanguinis sicut qđ fit de iuiubis cum tamarindis ⁊ casiafi. ⁊ cum eo qđ fit ex dactilis imaturis ⁊ ex lentibus preparatis ⁊ issidebegi ⁊ lenificatio vehemens. Et similiter opz vt sint cum istis tamarindi ⁊ q̄ eis cōueniunt Et cibus factus ex cucurbita ⁊ melon alrahin: imo opz vt sit natura lenis in principio: ⁊ sit intentio in eis quibus lenitur tamarindi. Et si non obedit cum eis additur sup eos siracost cum facilitate ⁊ cautela ⁊ tereniabin: aut infusio prunorum. Et ꝯfert quandoq si in potu detur in principio apparitōis vestigiorum variolarum pondus. ʒ. iij. de rob dactilorum siluestrium cū vno de trociscis cāphoratis. Et sirupus de dactilis imaturis est vehementis iuuamēti in hmōi hora. ¶ Cū ergo ptransierit egritudo dies tres ⁊ incipiunt variole tūc apparere: tūc fortasse erit infrigidatio cum erroris magni: ex eo ꝙ retinet superfluitatē interius ⁊ delatione eius sup mēbra principalia. Et fortasse nō sit eis possibile ꝓcedere ⁊ apparere. Et accidit ingetudo ⁊ fortasse accidit nausea. Immo oz vt iuuentur superfluitates in huius dispositione cum eis que faciunt ebullire ⁊ aperiunt oppilationes: sicut feniculum ⁊ apium cum zuccaro: ⁊ succu

rox:aut decoctio radicum ⁊ seminũ. Et forsasse odoraꝛ aliqd̄ de croco
⁊ aqua ficuum est bona valde. ficus enim sunt vehementis expulsiõis
ad exteriora:⁊ illud est vna de causis euasionis a nocuméto eaꝝ ¶ Et
de illis que cõferunt valde in hmõi hora est vt sumaꝛ lacce ablute.ʒ.v.
lentium excorticataꝝ.ʒ.vij.dragaganti.ʒ.iij.deinde coquanꝛ cuȝ lib.5.
aque vsqȝ quo remaneat quarta lib.vnius ⁊ detur in potu. ¶ Et õ illis
que sunt vehemétis iuuaméti ad faciẽdum apparere variolas est vt su
mantur ficuũ citrinaꝝ.ʒ.vij.lentium excorticataꝝ.ʒ.iij.lacce.ʒ.iij.dra-
gaganti seminis feniculi añ.ʒ.ij.decoquanꝛ cũ lib.5.aque donec rema
neat ex ea fere tertia ⁊ coletur:⁊ detur in potu de ea:expellit enim ca-
liditatem a partibus cordis:⁊ ꝓhibet pulsum cordis. ¶ Et opȝ vt nõ
approximet ei in hac hora oleum aliqđ oino. Et opȝ vt regatur ⁊ elon-
getur ab aere frigido ⁊ ꝓprie in hyeme:⁊ fiat cum illo illud qđ fit cum
sudante: frigus enim oppilat poros ⁊ redire facit materias retro. Et
multitudo potus aque frigide cuȝ niue ⁊ interius in domo venti mala
sunt valde. Et fortasse flebotomia est mala ꝓpterea ꝙ repellit ⁊ cõuer-
tit illud qđ procedit:quare caueaꝛ post duos dies aut tres. Et qñ acci-
dit ex coopertura ⁊ calefactione quasi sincopis aut accidit sincopis:
tunc necessariũ est regimẽ aeris qui attrahiꝛ ⁊ reuerti ad odores cam-
phore ⁊ sandaloꝝ. Et si nõ fuerit excusatio quin detegaꝛ corp⁹ domus
venti aut aere frigido paulatim fiat. Et similiter qñ adiutoriũ est cum
calefactione aut dimissione infrigidationis. ¶ Et qñ incipiunt exire ⁊
nõ inueniꝛ cum exitu eaꝝ alleuiatio imo inuenitur caliditas inflata ⁊
lingua ad nigredinẽ decliuis:tunc caue ne calefacias. ¶ Et opȝ vt tu
alienes ab habẽtibus variolas ⁊ morbilluȝ emplastrationẽ ventris:in
hoc enim est timor ꝯstrictionis anhelitus subito:⁊ ꝙ accidit fluxus vẽ
tris malus ⁊ mictus sanguinis. ¶ Et in fine eius opȝ vt cõseruetur na-
tura. Et cibetur loco lentiũ:sicut sunt lentibus elixatis duabus elixa-
tionibus cum renouatione aque:⁊ loco lentiũ almazar cũ tamarindis
⁊ lentibus frigidis acetosis ⁊ aqua granatoꝝ ⁊ sumach ⁊ acresta ⁊ his
similibus. ¶ Medicine autem ingrossantes sanguinẽ ⁊ infrigidantes
eum prohibentes eum ab ebullitione que in initio precipiuntur sunt
sicut rob ribes ⁊ acreste ⁊ aqua fructuum frigidorum ⁊ sirupus alcori
proprie ⁊ sirupus altelea ⁊ sirupus de fumar. Et sirupus quidem al-
cori habet descriptiones plures quas diximus in antidotario:⁊ dice-
mus hic descriptionem fortem mirabilem:⁊ est illa que fit cum aqua
lactis acetosi iterari:⁊ virtus eius est vehemens valde. ¶ Descriptio
hec est. Sume rob alcori partes.2.si autem non fuerit tibi presens ac-
cipe alcori ⁊ fac serrare ipsum:⁊ accipe serraturam eius:aut mole ip-
sum:⁊ misce molitum eius cum medietate sui qđ sandalis in aceto distil
lato:aut in aqua acreste pure diebus aliquot: deinde decoquatur in
eo decoctione cum facilitate cum longitudine donec dissoluatur: de-
inde exprimatur:⁊ sumantur de succo.⁊ quãto acetũ aut aqua acreste
est plus tanto est melius. deinde sumatur aqua adeo abstracto buty-

ro mundificata a sua caseitate adeo aut cum colatione vltima que fit dimittēdo residere: aut cuz decoctione sicut est decoctio aque casei do nec separet aquositas: deinde sumatur farina ordei et fiat ex ea et aqua lactis acetosi foca et fiat acetosum illud foca: deinde coletur: postea sumatur illud foca: et sit in eo de subtili aqua or. et fiat acetosum: et quāto plus iteratur tanto est melius. Sumant ergo de eo partes. v. et sumat aqua pirorum de seni v aqua cydoniorum acetosorum plurime aque et aque granatorum acetosorum et aqua pomorum acetosorum plurime aque et aqua alzarur et aqua limonis et aqua prunorum acetosorum et aqua dactilorum in primis cum incipiunt apparere expressorum et aqua alcori recentis et aqua mororum de seni que non maturant integre et aqua chrysomilorum imaturorum et acetosorum et succi acreste et succi ribes et succi pputiorum vitis et succi rose persice et succi nenufaris et succi viol. oium ana. tertiam partis vnius. et succi acetositatis citri et succi acetositatis citráguli ana. duas tertias partis vnius. succi coriandri et lactuce et foliorum papaueris humidi et endiuie et portulace ana. quartam partis vnius. succi foliorum salicum foliorum malorum et foliorum pirorum et foliorum alzarur et foliorum ro. et foliorum virge pastoris ana. quartā partis vnius: succi herbe hirci et ro. siccarū et nenufaris sicci succi berberis sicci et se. endiuie et se. lactuce et balaustiarum et nenufaris ana. medietatem decime partis vnius. et succi mente humide sextaz partis vnius. et succi berberorum humidorum medietatē partis. aggregent medicine et succi et componant super ignem et ponat in eis de lentibus partes quattuor et de ordeo excorticato partes. ij. et de sumach partes. iij. et de granis granatorum partes. iij. et decoquantur omnia ad ignem donec remaneat medietas: deinde dimittatur donec infrigidetur et confricet fortiter et coletur et sumatur de camphora ad omne pondus. ccc. ʒ. pondus aur. i. et teratur camphora et puluerizetur super radicez cucurbite aut kimie et fundatur super ea medicina cum facilitate: deinde ligetur caput eius cuz re vehementis fortitudinis: deinde ponatur super prunas donec sciatur quod forsitan feruet et cōcutiatur et ponatur in vitreata et stringatur caput eius vt non pdatur camphora et lutetur et dosis eius sit vsque ad. ʒ. x. ¶ Et de hominibus est qui ponit in ea spice et zinziberis et seminis feniculi et anisi et ciperi et piperis partes equales sm quantitatem que ei videtur. ¶ Et quando egrediuntur variole cum complemento et pertransit septimus et apparet in eo maturatio: tūc necesse est vt rumpantur cum acubus de auro et auferatur humiditas cum coto. ¶ Salitio autem necessaria est. Et cum volueris salire: tunc elonga salitionem ab eis quas erupisti de magnis dolorosis ex propinquo. Illud enim facit dolorē. Immo sali illas que sunt preter eas. Et dimitte claudens cum eo viam orificiorum suorum donec sugant salem suum. Et non saliantur ante complementum maturationis. Illud enim fortasse faciet accidere dolorem vehementem et apostema. Et salitio quidem est res que est necessaria postquam maturant: et illud quidez fit cum aqua salis in qua virtus est croci. Et si aqua illa est aqua ros. tūc est melius. Et aqua

in qua decoquūtur tamariscus ⁊ lentes ⁊ rose deinde salitur est vltima. Et proprie si ponunt iterū in ea cāphora ⁊ sandali. hec enim salitio maturat ⁊ exiccat ⁊ facit cadere cū velocitate. Et suffumigatio cum tamarisco est iuuatiua valde. Et in hyeme opꝫ vt applicet eger incēsioni ex tamarisco. Et qñ variole sunt vehementis humiditatis: tūc necessaria est suffumigatio cū mirto ⁊ folijs eius. Et de regimine bono apud maturitatem variolarū paruarū ⁊ magnarū voluntatē exiccationis earum est vt dormiat patiens variolas super farina rizi ⁊ milij ⁊ ordei ⁊ fabarum. Et magis conueniens est vt ponas ipsam impletionē culcitre que sit rara in qua penetret virtus. Et folia cupressi sunt bona in hoc. Et oleū malum est in hac hora: qm̄ prohibet exiccationē. Et quādo incipiunt variole exiccari: tunc opꝫ vt lineat super eas. Ex medicinis predictis cum virtute croci. Et quādo accidunt ex variolis vlcera cōfert vnguētum albū ⁊ proprie pmixtū cū aliquantulo cāphore ⁊ rasura radicum cāne cum aqua ros. aut rasura venarū arboris salicis aut arboris alzarur. Et qñq͡ꝫ cōfert vnguentum de cerusa ⁊ lithargirio. Et qñ sunt in naso cruste cōfert ceratū factū cū oleo ros. puro cū virtute ceruse ⁊ climie. Et administratio alicuius olei post exiccationē: ⁊ apud vlceratōnē est bona apud exiccatiōes quidem cum eo qđ facit cadere cum velocitate: ⁊ apud vlcerationem ꝑpterea ꝙ ipsum est materia emplastri ⁊ vnguenti. ¶ Unguētum quidē rubeū bonū est ad vlcera variolarū.

¶ De obseruatiōe membrorum ⁊ defensione eorū a nocumēto variolarū ⁊ morbillorū. Cap. II.

Membra que opꝫ custodiri a nocumento variolarū sunt: sicut guttur: ⁊ oculus: ⁊ ptes superiores narium: ⁊ pulmo: ⁊ intestina. hec enim mēbra sunt illa que vlcerant. Fortasse enim oculus destruit ⁊ fortasse accidit in eo albugo. In gutture vero fortasse accidit ꝑfocatio. Et fortasse accidūt vlcera que prohibent deglutitionē in meri. Et fortasse perueniūt ad ħ vt sit illic corrosio pnitiosa. In superioribus vero partibus nariū fortasse accidūt vlcera que stringūt meatꝰ odoratus. In pulmone aūt accidit fortasse ex bothor variolarū ⁊ morbilli cōstrictio anhelitus vehemens. Et fortasse faciunt cadere in pthisim cū vlceratur. In intestis fortasse accidit excoriatio cui succurrere est difficile. ¶ Conseruatio aūt oculi melior est vt fiat alcohol oculo cū almuri ⁊ aqua coriandri ⁊ aqua ros. in qua iam posita sunt sumach ⁊ cāphora ꝓprie in primo die ⁊ cū almuri solo. Et silr fiat alcohol cū alcohol nutrito ex aqua coriandri ⁊ aqua sumach posita in ea cāphora. Et succus pulpe granatorum est bonus iterum in principio. ¶ Cū vero apparent: tūc facere alcohol cū aqua ros. ⁊ cāphora est magis cōueniēs. Et dictū est ꝙ facere alcohol cū napta alba est bonum in hoc. Et oleum de fisticis est de eis qbus vtunt mulieres in regione nostra post variolas ⁊ euentum nocumenti in oculo ⁊ eradicat caliginem si fuerit ⁊ rectificat oculum. Et collyrium album est bonum valde apud apparitionē bothor.

eius in principio ⁊ suctio mororū de sceni ⁊ gargarizatio cum rob cor: ⁊ ꝓprie qñ cōquerit de dolore in eis. Et tunc oportet vt lambat de rob ⁊ eorū aliquid post aliqd. Sz superiores ptes nariuz cū epithimatione ex memithe ⁊ sandalis ⁊ rob acreste ⁊ aceto: ⁊ odorare aceta solum est vehementis iuuamenti. ¶ In cōseruatiōe vero pulmonis non est ꝙ sit sicut lohoc ⁊ lentibus leue cū semine papaueris. ¶ Intestina aūt plim qdē opz vt cōseruent post inceptionē cū stipticis. Et cū incipit solō vē/tris in fine egritudinis curet cum trociscis de spodio in ribes ⁊ troci/scis de semine acetose.

¶ De eradicatione vestigiorū variolarū. Capitulū. 12.

In hoc qdem loquemur vice alia cum loquemur dᷓ decoctione: nūc vero dicemus illud qd̄ est magis cōueniens ⁊ magis pertinēs. Et de eis que eradicant vestigia variolarū iterum sunt radices arūdinum ⁊ sarcocolla ⁊ semen melonis ⁊ cortices eius exiccati ⁊ rizi ablutuz ⁊ aq̄ ordei ⁊ albumen oui ⁊ creta rara vel lutū ⁊ lithargiriū ⁊ zuccarū tabarzet ⁊ amilū ⁊ amigdale dulces ⁊ amigdale amare. ¶ Et de oleis oleum de lilio ⁊ oleuz de fisticis ⁊ adeps asini ⁊ oleū rosᷓ. ⁊ que sunt ei similia. Et aqua que fit in vngula cameli: que assat est vltima. ¶ Et de illis que sunt fortiora est spuma maris ⁊ lapis piperis ⁊ costus ⁊ āmoniacum ⁊ tus ⁊ sapo cum baurach ⁊ ossa vetusta adusta semen raphani farina raphani exiccati aristologia lupini. ¶ Et de cibis rectificantibus colorē plumbeum sunt granata dulcia ⁊ cicer ⁊ vinum bonum vitelli ouoruz sorbiliū ius galline ⁊ alchubugi ⁊ aldurari impinguat. ¶ Et opz vt assiduet habēs ea balneationē. ¶ Et de cōpositis est vt sumas ossiū adustorum ⁊ stercoris ouini antiqui ostracorum nouorū ⁊ amili ⁊ semis melonis ⁊ rizi abluti ⁊ ciceris omnium aā. partes. x. ⁊ granorū alben ⁊ lupinorum ⁊ costi ⁊ aristologie longe omniū aā. ptes. v. ⁊ radicis arundinis sicce ptes. xx. fiat ex eis epithima cuz aqua melonis aut cū aqua cucumeris siluestris aut cū aqua or. aut cū aqua fabaꝝ: ⁊ liniatur cuz eo mēbrū: ⁊ abluat in mane cū decoctiōe viol. ¶ Aliud. Ostracorū nouoꝝ ossium antiquorū radicis arundinis persice amilli seminis melonis rizi abluti granorū granatorū costi partes equales ex eis gumera ⁊ iterū lupini ⁊ cicer nigrum liniatur cum eis.

¶ De febribus apātum. Capitulū. 13.

Iam sciuisti dispōnes febrium que sequūtur apostemata apparentia. Et ꝙ sunt sm plurimū de genere febrium diei: cum apāta ista secūdum plurimū nō perueniāt ad cor nisi cum calefactione sua absq̄ sua putredine: ⁊ plurimuz quidem horuz est a causis primitiuis. Cum autem peruenit putredo eorum ad cor propter suam magnitudinē aut propter suam propinquitatez fit febris fortasse nō de genere febris diei. Et plurimū quidez similiū horuz nō fit nisi a causis antecedētibus corporeis ⁊ repletionalibꝰ crudis. Et qñq̄ fiunt ex vlceribus ad que attrahuntur materie maligne ⁊ retinentur in carnibus mollibus. ¶ Febres autem que sequūtur intrinseca apāta fortasse nō fiunt ex applicatione

calefactionis ad cor sine putredine. ¶ Et vehemētiores quidem febres fiunt ab apostematibus intrinsecis quādo sunt ex genere herisipile in quibusdam visceribus ⁊ extenditur dolor ⁊ sitis inflāmatio ⁊ significant ea significationes ꝑmixtionis colere plurime cū sanguine. Et hec apostemata intrinseca sunt sicut apāta cerebri ⁊ velaminum eius ⁊ sumach auris ⁊ gutturis quādoq;. Et in velamine qđ sequitur pectus ⁊ epate ⁊ rene ⁊ vesica ⁊ matrice ⁊ intestinis ⁊ que sunt eis similia. ¶ Et diuersificantur febres eoꝝ in vehementia ⁊ debilitate sm propinquitatem cordis ⁊ longitudinem. ¶ Et eorum iterū febres que sunt in membris carnosis est febris vehementior. Et eorum febres que sunt in panniculis: ⁊ eoruz similibus est debilior. Et eorum que sunt in vicinitate arteriaruz febris est vehementior. Et eoꝝ que sunt in vicinitate venaruz solum febris est debilior. ¶ Et non euacuantur iste febres a ꝑiodis sm mās que effundunt ad apāta earuz. periodi nāq; earū sunt sm generationez earum ⁊ sm motuz ipsarum. ⁊ sm attractionē caliditatis ⁊ doloris ad ea. Unicuiq; enim humori est periodus qui sibi conuenit. ¶ Et scias ꝙ multotiens sanatnr apā in pleuresi ⁊ aliis ⁊ remaner febris: ⁊ significat tunc ꝙ mundificatio non accidit. ¶ Et iste quidem febres quandoq; prolongantur ⁊ perducunt ad ethicam ⁊ proprie qn̄ apostemata sunt in epate. Ille vero que sunt in velaminibus cum ꝯfirmātur non expectant vsq; ad etbicam.

¶ De signis eorum ⁊ ipsarum iudiciis. Capitulum. 14.

CUm febribus ex apostematibus intrinsecis inueniunt tres spēs signoꝝ ⁊ accidentiū scilz. Signa ⁊ accidentia significātia mēbrū infirmū. Et signa ⁊ accidentia significantia materiā. Et signa ⁊ accidētia significantia dispōnez infirmi. ¶ Prima aūt signoꝝ species est sicut pulsus serrinus ⁊ dolor pungitiuus apostematis in partibus pectoris ⁊ similiter tussis sicca in primis ⁊ humida scđo: ⁊ que sunt illis similia de signis ꝑlesis significātibus apāta in ꝑtibus pectoris. Et ad summū dolor ⁊ grauitas in mēbro: ⁊ est calidius reliqs membris addita calefactione nō ꝯsueta. Et sicut spasmus qm̄ ipse multotiēs associat apātibꝰ calidis in mēbris neruosis. ¶ Spēs vero scđa est sicut significatio vehemētie febris tertiane significat ꝙ mā est colerica. ¶ Accidētia vero infirmi sunt dispōnes que indicāt eius salutē: aut indicāt ipsiꝰ mortē. ¶ Et mēbra quidē occulta diuersificant in faciēdo febres ⁊ recipiendo eas ⁊ perdurationē eaꝝ ⁊ ipsaꝝ periodis: sm magnitudinez eorum in seipsis: ⁊ magnitudinē venaꝝ eoꝝ: ⁊ scđm membra sua. Nam in mēbris intrinsecis sunt que sunt propinqua cordi ⁊ vehementis cōitatis sicut velamen ⁊ pulmo. Et de eis sunt que sunt longinqua a corde ⁊ debilis cōitatis sicut renes. Ipsi eniz nō semp faciūt ꝑꝑ apāta sua febres fortes neq; ꝯtinuas. Et multotiēs qdez sunt interpollate ⁊ sunt de genere febrium ꝯmixtaꝝ ⁊ febriū tertianaꝝ ⁊ quartane ⁊ quintane ⁊ sextane. Et fiūt cū eis rigor: ⁊ horripilatio: ⁊ ambiguū fit eē eaꝝ: ⁊ significat eas grauitas in loco renū ⁊ i ꝑtibꝰ alchatin ⁊ dolor ⁊ ꝓprietas caliditatis i mē

bro maioris cõsueta. Cuz aũt aggregat in mẽbro vt sit proximũ princi/pali aut fortis cõitatis cum eo aut vehementis sensus ꝛ est neruosum: tunc cum vehementia febrium comitantiũ apostemata eius accidunt ei inquietudo magna ꝛ spasmus. Et fortasse comitant ipsuz accidẽtia ex/tranea sicut apostemata matricis. Associ͛at enĩz ei cũ febre soda ꝛ dolor ceruicis. ¶ Et caliditas quidẽ quãuis inflãmet in eis apostematibꝰ tñ nõ est valde vehementis acuitatis sicut est in causonide nisi sit res ma/gna: ꝛ causa in eo est qm̃ putredo nõ est sparsa neqꝫ mota ad exteriora. Et pulsus quidẽ in febribus apostematũ intrinsecoꝝ est pulsus febriuz putredinis paruus in principio velocis cõstrictiõis apud statũ: deinde magnificat ꝛ fit velox ꝛ spissus ſm mẽbrũ ꝛ mãz ꝛ ſm ꝙ sciuisti: deinde erit vndosus ꝛ serrinus ꝛ faciẽs ſm mẽbrũ in neruositate ꝛ carnosita/te sua. Et vrina secundũ plurimũ est ad albedinẽ declinis ꝛ paucitatẽ tincture: ꝑpter declinationẽ materiei ad apostema secundũ ꝙ sciuisti.

De cura earum. Capi. 15.

Curatio haruz febriũ est curatio febriũ acutaꝝ post curatõez apo/stematũ. Radix enĩz in eis est cura apostematis cũ obseruatõe cu/re febris de infrigidatiõe ꝛ humectatiõe. Et in eis febribꝰ nõ ꝯcedit po/tus aque frigide neqꝫ introitus balnei. ¶ Et si fuerit apostema herisi/pila lꝫ vt fiat positio reꝝ frigidaꝝ ꝛ infrigidataꝝ actu deforis sup spm sicut succus lactuce ꝛ sempuiue ꝛ portulace cũ aliquãtulo de sauich or/dei albi que sine cessatiõe infrigidẽt sup niuẽ ꝛ pmutent. Et fortasse p/misceat cũ eis oleũ omphacinũ aut oleũ rosaceũ. Et si cõederit lactucas ablutas infrigidatas pertransit ꝛ iuuatur cum eis.

¶ De dispositionibus febriũ cõpositaꝝ. Capi. 16.

Febres qñqꝫ ꝯponunt adinuicẽ. ⁋ Fortasse eiz cõponunt ex eis spe/cies ingredientes in genera elongata: sicut cõpositio febris ethice cum febre putrida. ⁋ Et quandoqꝫ componunt species ex eis in gene/re proximo cõuenientes: sicut est compositio specierũ febriuz putredi/nis: sicut tertiana cum flegmatica vtpote febris nominata hemitriteus ꝛ sicut compositio febriuz apostematum. ⁋ Et quandoqꝫ componunt de eis species ꝯuenientes in specie: sicut cõpositio duaꝝ tertianaꝝ: ꝛ dua/rum quartanarũ: ꝛ trium quartanarũ. Quare fiunt due tertiane in ap/paritione dispõnis ſm poxismos flegmatice: ꝛ tres quartane in paro/xismis flegmatice. Et quandoqꝫ componunt tres ꝺ febribus tertianis. Si igitur fuerint ſm coalternationẽ erit poxismus in die. iij. vehemen/tior quoniã pertinet ei periodus diei primi ꝛ iceptio diei tertij ꝛ simili/ter i die. v. Et similatur hec hemitriteo sicut cõpositio duaꝝ tertianarũ similatur paroxismis flegmatice. ¶ Et propter huiusmodi non opꝫ vt tota occupatione occupetur cum paroxismis: immo oportet vt occupe/tur cum accidentibus. ⁋ Et quandoqꝫ accidit si fuerint febres iste ter/tiane pure vt festinent paroxismi earum ad contentam. i. ad illam que fortior est ita vt destruatur debilior earum prius. ⁋ Et quandoqꝫ signi/ficat compositionem reditio horripilationis vel oppilationis post ge/

tem. ¶ Et turpe quidem est medico scienti significationes cuiusqꝫ febris ꝛ accidentia eius vt non percipiat compositionem a primo aut secundo. ¶ Et compositio febris ethice cum febre putredinis est ex illis que valde ambigua sunt: quoniam ipsi vident interpollationes ꝛ inceptiones rigoris ꝛ horripilationis ꝛ reditionē sudoris si fuerint ꝛ horas particulares: quare extimāt ꝙ sint illic febres putredinis tātū inseparabiles aut composite ex continua ꝛ interpollata: ¶ Et quandoqꝫ continuatur compositio ita vt appareat febris vna continua similis que similatur sinocho: ꝛ tunc quidem non est excusatio reditionis ad significationes. Et si fuerint paroxismi breues non consequitur eorum continuatio nisi propter rem magnam de multitudine numeri eoꝝ proprie: ꝛ fortasse vides interpollationes harum febriuꝫ longas. ¶ Et quādo cōponunt febres diuerse sicut hemitriteus eradicat postrema earū ꝛ remanet cronica pura siue sint due interpollate aut due cōtinue aut interpollata ꝛ continua. ¶ Et quandoqꝫ componitur cum hemitriteo alia tertiana ꝛ flegmatica ꝛ melancolica. nam si est cum tertiana eradicat tertiana ꝛ purus fit hemitriteus. ꝛ si est cū flegmatica aut melancolica eradicat hemitriteus ꝛ depurat flegmatica ꝛ similiter melācolica. ¶ Et quādoqꝫ accidit cōpositio in eis ſm modū aliuꝫ ꝛ est vt cōponat interpollata ꝛ continua diuersi generis: aut conuenientes ambe in eo aut conuenientes in specie sicut tertiana periodica cum tertiana inseparabili ꝛ sicut cōponunt due interpollate similiter ꝯponunt due cōtinue. ¶ Quidā aūt existimauerūt ꝙ due cōtinue nō cōponunt sicut due tertiane. Quoniā quādo materia est intra venas nō est possibile vt diuersificet illud in quo accidit putredo. putredo enīꝫ est procedēs in toto. ¶ Et hec sentētia nō est ō illis que necessaria sunt ꝓculdubio apōme: quoniā putredo incipit ꝓculdubio ex loco deinde spargit deinde currunt indicia vehementie ꝛ interpollationis ſm gradationē putredinis prime ꝛ ſm eā sunt ei motus: Non ergo elongat quin accidat putredo cui sit dominium aliquod incipiēs in pte materierū cui nō sit dominiū sequēdi aliud imo aggregat in ea vt incipiat ꝛ vt sequat simul quare erit ei gradatio temporis qua experit. ¶ Et species quidē cōpositionis febriū sunt tres: intrās: ꝛ coalternata: ꝛ cōicās. Et intrans est vt ingrediat vna earum super alteram; Et coalternata vt ingrediatur post eradicationem eius. Et cōicans est vt incipiat cum ea. ¶ Et cuꝫ videris febrē cōclusaꝫ ꝛ est in ea rigor ꝛ nō sudor: ꝛ fortasse accidit in rigoribus pluribus sudor vnus: tunc testifica cōpositionem in ea. ¶ Et similiter cum videris in conclusa superfluitatē in frigore extremitatū ꝛ rigore sed parum de ambobus: tunc fortasse est in conclusa.

¶ De hemitriteo. Capi. 17.

Hemitriteus est febris cōposita ex duabus febribus quarū vna est tertiana ꝛ altera est flegmatica ꝛ fit in die vno paroxismus tertiane ꝛ quotidiane simul. Aut ſm semitā cōitatis ꝛ inuentionis. Aut ſm semitā coalternatiōis ꝛ vicinitatis. Aut ſm semitā introitus. Et ō diui

sionibus difficilior ad cognoscēdū est prima: deinde secūda. ¶ Et quādoq₃ sunt febres due cōtinue quādo due putredines sunt intrinsece. Et qn̄ due sunt piodice eradicant qn̄ due putredines sunt extrinsece. Et qn̄q₃ ē ↄtinua colerica q: ei⁹ putredo est intrinseca ⁊ flegmatica est ecōtrario. Et qn̄q₃ est ecōtrario. ¶ Et qdā ponūt hemitriteū purū febrem cōpositā que fit ex tertiana extrinseca ⁊ flegmatica intrinseca. Et illā q est p̄ter eā nomināt nō purā. Et nō est illud de illis in quibus superflua occupatio sit habēda. ¶ Et fortasse antecedēs ad putredinē est colerica. Et fortasse antecedēs ad putredinē est flegmatica. Et fortasse veniūt simul. ¶ Et iterū qn̄q₃ est materia faciēs febrē flegmaticā magis dominans: ⁊ quādoq₃ est materia faciēs febrē colericā magis dominās. Et qūocunq₃ sit materia flegmatice ponit paroxismos colerice longiores ⁊ tardioris crisis. Et materia colerice pōit paroxismos flegmatice ecōuerso. ¶ Et fortasse extēdit hemitriteus longo tēpore. s. vsq₃ ad. vij. mēses. Et supra: ⁊ qn̄q₃ fit ex hemitriteo egritudo acuta. Et quādoq₃ ē hemitriteus de febribus magis interficientibus quoniā perducit ad ethicam ⁊ egritudines cronicas vel erroneas ⁊ difficiles.

¶ De signis hemitritei. Capi. 18.

Magis p̄priū signoꝝ ei⁹ ⁊ primū eoꝝ lʒ necessaria sint cōparia alia est vt sit spaciū hmōi febris in vno duoꝝ dierū lōgius spacio tertiane ⁊ magis quieta: deinde sit in die alio leuioris paroxismi ⁊ pauciorum accidentiū. ¶ Et quādoq₃ iterat in ea horripilatio ſm plurimum aliquotiens propter illud qd̄ accidit de pugna duaꝝ materierū: aut introitu vnius earū super alterā. ¶ Et fortasse accidit hec iteratio tribus vicibus aut quattuor ⁊ iā calefiunt mēbra aliqua horripilatione fixa adhuc. ¶ Et ex hac quidem que est hemitriteus: corpus non mundificatur integre. ¶ Et quandoq₃ fiunt principium eius ⁊ augmentū ipsius vehementis cōmotionis: ⁊ proprie quādo fuerit cōicatio: aut fuerit introitus in huiusmodi hora: tunc enim fiunt horripilationi reditus ⁊ est status longinquus. Et cum existimat ꝙ corpus iam calefactum est ⁊ febris habet statum: inuenis horripilationem redeuntem. Et ista accidentia sunt propter pugnam humorum. ¶ Et status quidē huius egritudinis in horis particularibus ⁊ vniuersalibus est ante statum flegmatice: ⁊ velocior statu eius ⁊ tardior statu colerice: quoniam caliditas non expanditur nisi cum labore ⁊ proprie in primis. Et fit fortis eius acuitas apud statum. ¶ Et similiter fit declinatio longa propter illud quod accidit de stationibus quas efficit reluctatio vnius duarum materierum cum alia. Et parum quidem tepescit cuʒ sudore. ¶ Et in hac febre dies tertius de diebus eius est similis primo: ⁊ quartus secundo. ¶ Et quandoq₃ cadit significatio super hemitriteum ex modis diuersis. Nam quandoq₃ accidit ex consuetudinibus. Et quandoq₃ accidit ex accidentibus. ¶ Et casus consuetudinum est sicut si in corpore hominis multiplicetur colera ⁊ putredo eius: deinde vtatur delitijs ⁊ dimittat exercitia ⁊ vtatur cibis de speciebus regiminis generantibus fle

gma aut multiplicetur in corpore hominis flegma ꝛ putredo eius: deīn de exercitet plurimum: ꝛ vtatur eo quod generat coleram de specie, bus regiminis si fecerit necessariū etas illud in eo ita vt fiat adolescēs post pueritiam ꝛ dominium humiditatis: aut fiat senex post iuuentutē ꝛ acuitatem complexionis. ¶ Ex accidentibus vero sicut pulsus ꝛ vri, na ꝛ processio eius quod procedit ex vomitu ꝛ egestione ꝛ dispositione digestionis ꝛ signa eius ꝛ dispositio sitis ꝛ dispositio tactus ꝛ disposi, tio horripilationis ꝛ rigoris ꝛ dispositiones horaꝝ ꝛ paroxismorum. ¶ Pulsus autē fit in ea minoris magnitudinis ꝛ velocitatis ꝛ frequen tie q̄ ille qui est in tertiana. Et cōtrarie earū sunt minores q̄ ille q̄ sunt in flegmatica. ¶ Urina vero est tarde digestionis. Et vomitus est per, mixtus ex colera ꝛ flegmate. Et egestio est permixta ex colera ꝛ flegma te. ¶ De dispositōe aūt calefactionis ꝛ frigoris ꝛ sitis ꝛ horripilationis ꝛ horarū paroxismoꝝ iam locuti fuimus qđ oportuit. ¶ Et non expe, ctatur statio super dominantez duorum humorum nisi per vincentem ex significationibus. ¶ Nam si dominatur flegma sunt paroxismi lon giores ꝛ horripilatio minor ꝛ coartatio ꝛ proprie in pulsu fortior ꝛ ex, tremitates sunt velociores ad suscipiendum frigus in principijs egri, tudinis ꝛ tardioris mundificationis a suo frigore ꝛ sitis est minor ꝛ vo mitus colere minor ꝛ vrina vehementioris albedinis ꝛ cruditatis ꝛ su dor minor ꝛ etas pueritia aut senectus ꝛ complexio corporis signi, ficat eam. Et similiter consuetudo ꝛ que currunt cum ea. ¶ Et si do, minatur colera sunt paroxismi breuiores ꝛ extremitates velociores ad calefactionem ꝛ sitis ꝛ vomitus colere plus ꝛ sudor magis exuberās: ꝛ fortasse declinat ad horripilationem que est sicut rigor ꝛ fit vrina ve hementius tincta ꝛ etas est iuuentus ꝛ complexio corporis q̄nq3 signi, ficat eam. Et similiter cōsuetudo ꝛ que currūt cū ea. ¶ Et quādo equā, tur duo humores frequentantur significationes ꝛ est horripilatio pu, ra completa nō rigor: ꝛ non pueniens ad rigorē. ¶ Et quando compo sitio est manifestior in periodica ꝛ continua quam plures hominū ap, propriant nomine hemitritei puri ꝛ est ꝯtinua ipsa flegmatica est rigor debilior: quoniā materia extrinseca est colerica ꝛ non est contrarium ei ex parte flegmatis extrinseci cum ea in eo quod necessarium est de rigore sed est debilior. Et fortasse iteratur in ea frigus ꝛ horripilatio ita vt faciat errare in statu sicut scis ꝛ multiplicatur in ea caliditas visce rum ꝛ ventris cum frigore extremitatum: ꝛ fit pulsus vehementioris paruitatis ꝛ raritatis. ¶ Si aūt ꝯtinua est ipsa colerica: nō fit rigor neq3 magna horripilatio. Et fit pulsus maior ꝛ velocior: ꝛ angustia vehemē tior. ¶ Et si ꝯponunt due ꝯtinue nō erit rigor oīno. Et accidit tertiane ꝯtinue vt alleuiet aū alleuiatōez flegmatice: l3 ñ redeat aū eiꝰ reditōez.

¶ De cura hemitritei. Capi. 19.

Necessariu3 est in hemitriteo vt vehementem habeas sollicitudi, nem in euacuādo materiā ſm species euacuationis ex solutōe vē tris: ꝛ vomitu: ꝛ puocatione: ꝛ sudatiōe plusq̄ vehementia que est per

extinctiua. ¶ Et cuz solutiuis oportet vt conueniat digestio: nisi sint ex genere que leniunt naturam ⁊ soluũt ⁊ non inquietant: sicut aqua leb leb cum geleniabin si fuerit illud quod superat flegma. Et sicut tereniabin ⁊ siracost ⁊ infusio tamarindi ⁊ sirupus viol. si dominãs fuerit colera. Et sicut quod componitur ex istis si fuerint duo humores quasi pares. Et post apparitionem digestionis si euacuatio fiat humoris cuz fortibus pertransit. ¶ Et vomitus oportet vt sit iterum sm humorẽ dominantem: aut ex aqua raphani cum sirupo acetoso calido: aut sirupo acetoso cum aqua calida. ¶ Et prouocatio oportet vt fiat cuz eis in quibus est equalitas. Et cum festinatur in potando decoctiones ante digestionẽ timetur birsen' vel sirsen. ¶ Medicine vero iuuatiue in via perueniente ad statum ad rectificandum materiam ⁊ maturãdum ipsam ⁊ succurrendum nocumentis eius. Ex singularibus est absynthiũ. Uerum post septimum ⁊ apparitionez digestionis ita vt sit romanum qđ ex ipso bonum est. Et cum tu festinas cum eo mouet humores ⁊ non euacuat eos. Cũqȝ sumitur: facit accidere angustiam ⁊ tristitiam ⁊ nauseam: deinde reuertitur super eos cum sua caliditate ⁊ exiccat eos cum sua stipticitate facit eos pigros. ¶ Et Gal. quidem ⁊ qui ante eum fuerunt curauit eos cum aqua ordei in qua est virtus piperis. ¶ Et dixit quidam primorꝫ medicorꝫ ꝙ Gal. trãsgressus est in alienatione. Et stetit vbi oȝ vt miretur de eo. Et non sciuit ꝙ piper inflãmat febrẽ ⁊ aqua ordei pigram efficit materiam. ¶ Et iste quidez ꝯtradictor errauit errore qui non appropriatur in hac intẽtione. Immo canon datus in adiutorio nature quando preparatur ad resistendũ huiusmodi materijs est cum medicinis compositis ex infrigidantibus ⁊ calefaciẽtibus: vt discernat natura inter duas virtutes: quare occupatur infrigidatiuuz cum febre ⁊ partibus cordis: ⁊ calefactiuũ cum materia. Et quis est qui curet hemitriteũ absqȝ hoc. Et si natura non est fortis ad discernẽdum tunc non prodest curatio quocunqȝ modo fiat ⁊ errauit in alijs modis in allatione quoruz nõ est necesse nos incedere via prolongantiũ. ¶ Et iste quidem cõtradictor dixit ꝙ oȝ vt administrenꝭ subtiliantia quibꝰ nõ est fortis calefactio: sicut apiũ ⁊ anetũ. Et nõ sciuit ꝙ possibile est vt piper infrigidetur minoratione sui ad hoc vt frãgatur eius calefactio: ⁊ non abbreuietur eius subtiliatio a subtiliatione apij plurimi. Et sit aqua ordei adiuuans ipsum in faciendo ꝑuenire virtutẽ eius ⁊ destruẽdo superfluitatẽ eius ⁊ faciendo cadere materias ad ipsum vt alleuieꝭ penetratio virtutis eius in eis. ¶ Amplius mirabile fuit ꝙ ipse posuit Gal. de illis qui ignorant ꝙ piper inflãmat febrem: ⁊ nominat ipsuȝ de illis qui obliuiscũtur ab hoc vbi iudicat de hoc. ¶ Composita vero de medicinis quibus oȝ vti in hac hora sunt sicut trocisci de absynthio: ⁊ trocisci de rof. ¶ Trocisci leues boni ad hemitriteum. ℞. rof. radicuȝ liquiritie amborꝫ añ. ℥. iiij. terentabin. ℥. iij. spice succi absynthij spodij omnium añ. pondus. ℥. ij. fiant ex eis trocisci. ¶ Trocisci alij ad inflammationem. ℞. rof. ℥. vi. seminis acetose gũmi omniũ añ. ℥. iiij. amili põ

dus.ʒ.iij.berberis spodij seminis portulace omnium ana. pondus.ʒ.ij. dragaganti croci spice reub.omnium ana.ʒ.i.camphore pondus tertie ʒ.i.fiant trocisci.¶Trocisci alij boni habentibus hanc febrem et proprie quando conqueruntur cum hoc de solutione ventris et tussi.℞.spice aromatice xiloaloes croci berberis et succi eius omnium ana.ʒ.iij.reubarbari.ʒ.iiij.spodij ros.cum capitibus suis lacce gummi torrefacti karabe omnium ana.ʒ.v.seminis acetose torrefacti.ʒ.vi.crete romane.ʒ.vij:fiant trocisci.¶Descriptio alia bona.℞.ros.rubearum.ʒ.vi.berberis gummi seminis acetose omnium ana.ʒ.iiij.spice eupatorij spodij amili seminis portulace granorum cucumeris omnium ana.pondus.ʒ.ij.seminis endiuie seminis cuscute omnium ana.ʒ.i.ʒ.succi liquiritie.ʒ.i.lacce reubarbari amborum ana.ʒ.ʒ.aggregentur illa et fiant trocisci.¶Pillule bone ad hanc egritudinem et omnes chronicas et febres ledentes viscera et proprie quando materia flegmatica est magis vincens.℞.aloes masticis myrabolanorum citrinorum reubarbari succi eupatorij succi absynthij ros.rubearum omnium ana.partes equales croci partem mediam fiant pillule cum aqua endiuie et sit dosis.ʒ.ij.cum sirupo acetoso.¶Descriptio bona conueniens prope vel post degestionem.℞.aloes masticis succi absynthij ros. omnium equaliter croci.ʒ.ʒ.informentur pillule cum aqua endiuie et sit dosis.ʒ.ij.cum sirupo acetoso.

¶De recidiuatione. Capitulum.20.

Recidiuatio est deterior radice et consilium quidem est vt in ea non sit inceptio ad curandum donec manifestus sit modus egritudinis:nam secundum plurimum est seua.

¶Incipiunt Cantica Auicenne translata ab arabico in latinum a magistro Armengando Blasij de monte pesulano.

Edicina est conseruatio sanitatis:et curatio egritudinis:que accidit ex accidentibus in corpore.In aliquo quod accidit ex causa que in corpore existit.

Cuius prima diuisio est in theoricam et practicam.Et theorica ex tribus rebus perficitur et completur. 2.

Ex rebus autem sunt septem naturales Et ex eis sunt.vi.Et omnes sunt necessarie. 3.

Adhuc sunt alie res in libris scripte scilicet morbi:cause:et accidentia. 4.

Practica diuiditur in duas species:quarum vna manibus exercetur:et alia cum

medicina:necnon eo quod ex cibis ordinatur. 5.

PRoculdubio ex rebus naturalibus sunt elemēta ex quoꝝ compositione existunt corpora. 6.

SErmo quidem Hypocratis in libro de elementis in his est sermo verus.s.ꝙ sint quattuor:aqua:ignis:aer:terra. 7.

PRobatio veritatis predicti sermonis est:quoniam cuꝫ corpus corrumpitur reuertitur in eisdem. 8.

SI non esset nisi vnum elementum:non esset aliquod animal cum morbo corruptibile. 9.

POst hec autem scientia complexionis est ex iudicijs in medicina conferentibus. 10.

QUattuor sunt potētie seu virtutes cōplexionis:siue diuiserit:seu composuerit vir consultus. 11.

SEnsus tactus sentit ⁊ percipit caliditatem:frigiditateꝫ:siccitatē: ⁊ humiditatem. 12.

PRedicte virtutes seu potentie reperiunt in elementis tempore eo quo augetur seu pullulat in loco. 13.

ELementum ponitur in vltimo simplicis complexionis. 14.

CAliditas est in igne ⁊ aere. Frigiditas ꝟo in terra ⁊ aqua. Et siccitas inter ignem ⁊ terrā. Et teneritas inter aquam ⁊ nubeꝫ. 15.

SIgnificatur nobis esse ⁊ generatio inter species ipsoꝝ cum diuersificentur adinuicem ⁊ vniant siue coniungantur. 16.

DIuersificata fuerunt inuicem ne essent quid vnum ⁊ ideꝫ. Et fuerunt coniuncta ⁊ vnita ne viderentur omnino contraria. 17.

IMaginamur in alio complexionem ab elementis:puta in cōposito ab eis a predominante. 18.

POnimus equale ⁊ temperatū ad referenduꝫ ei:eo ꝙ habeat quattuor facies coniunctas. 19.

FUerunt autem mixte ⁊ complete in eo ꝭm existimationem vt esset pondus ⁊ mensura. 20.

SI aliquod ex eis declinauerit ad aliquod extremoꝝ: nō tamē inde expoliabit vel circūscribet a virtutibus predictis:erunt nihilominus in eo absqꝫ equalitate ⁊ temperie predicta. 21.

DEnominatur autem a nomine predominātis:vt igneuꝫ terreum aqueum. Sunt etiam ex eis que comparantur aeri. Omnes autē dicuntur per modum transitus ⁊ minus proprie. 22.

IAm quideꝫ perfecte sunt nouē species cōplexionis:neqꝫ ex nunc accedam ad dictionem nonam. 23.

NUnc aūt loqt de tpe ꝭꝫ opi.⁊ existiationē:nō.n.cessit in eo stilus ⁊ modus inuestigādi subtilis. Hyems aūt hꝫ viꝫ ⁊ nāꝫ statis. Et ver excitat sanguinē. Estas ꝟo colerā rubeā. Et autūn⁹ colerā nigrā. 24.

QUod autem augetur ⁊ minoratur diuidit in species mineraliuꝫ ⁊ plantarū ⁊ animalium corpus habentium. 25.

Quod vincit ꝛ superat corpus est medicina. Quod vero nutrit ꝛ auget est cibus. 26.

Complexio habetur ꝛ cognoscitur ex sapore. Et hoc sillo vero ꝛ iusto. 27.

Dulcis ꝛ salsus ꝛ amarus siccitatem. Acutus vero calorem. 28.

Omne liquidum non habens saporem manifestum est equale ꝛ tẽperate fore complexionis. 29.

Omnis sapor ponticus ꝛ acetosus frigidi sunt ꝛ sicci: necnon etiã omnis stipticus. 30.

Omne habens dominiũ pinguedinis ꝛ vnctuositatis est calidũ ꝛ humidũ. Et pure insipidum frigidum ꝛ humidum. 31.

Animal per cõplexionẽ suã diuersificat in etatibus. Erit tñ sermo nunc in homine solum. i. solum. in complexione hominis. 32.

Calor puerorum appropinquat calori iuuenum in complexione. 33.

Iuuenes tamen declinant versus siccitatem. Puer vero est dominus humiditatis sensibilis. 34.

Senectus autem frigida cum ponderabis eam est sicut decrepitas ipsa: ꝛ adhuc amplius. In complexione cuiuslibet ex eis siccitas manifesta existit. Nihilominus ꝛ cruditas in humorib⁹ decrepiti. 35.

In masculis existit caliditas ꝛ siccitas. In feminis vero frigiditas ꝛ humiditas. 36.

Rememoratio signorum complexionũ sumptorum ab habitudine corporis. 37.

Frigiditas ꝛ teneritas dominatur in complexione pinguis ꝛ laudabilis corporis. 38.

Habitudo corporis macra ꝛ extenuata significat complexionem ipsius esse siccam. 39.

Omnes quorum vene sunt ex ipsoꝝ corpore late sunt calidi. 40.

Quicunqꝫ autem habens contrariam dispositionem eorum habꝫ eam propter malitiam frigiditatis. 41.

Gradus quidẽ corporis equalis ꝛ iusti cecidit inter omnes. 42.

Non sumas signa a coloribus: si contingat eorum mutatio ratione regionis. 43.

Caliditas imutauit adeo corpora incolarũ in regione ethiopum ꝛ nigrorũ: ꝙ nigredo cooperuit vniuersaliter corpora ipsorum. Habitantes vero in sclauonia tantam adepti sunt albedinem ꝙ efficit ꝛ redigit eoꝝ cũtes rutilantes ꝛ cãdentes. 44.

Si determines septem climata scies species cõplexionũ. 45.

Quartum ex eis est iustum ꝛ equale in quo calor sequitur post cõplexionem. 46.

RUfcus croceus coleram rubeam. Sed obfcurus brunūs coleram nigram. 47.

COrpus eſt rubeum ex dominio ſanguinis. Et albū in colore ſicut ebur ex humore flegmatico. 48.

COmplexio habentis colorem mixtum ex albo ⁊ rubeo eſt ſm exiſtimationem equalis ⁊ temperata. 49.

ALbus capillus eſt frigide complexionis. Sed capillus niger eſt calide complexionis. 50.

CUius complexio ē diminute frigiditatis habet capillos aureos flauos. Et cuius complexio eſt diminute caliditatis: habet capillos rubeos. 51.

COlor capilloꝝ habentis complexionem equalem ⁊ temperatā eſt aureus ex flauo ⁊ rubeo mixtus ⁊ compoſitus. 52.

SI corpus humiditatis glacialis ⁊ albuginee fuerit paruū: purū: ⁊ parue quantitatis: ⁊ exterius localiter perminuerit: quarū lux ſeu ſplendor fuerit pure coruſcans ⁊ candens efficietur quidem inde color oculorum glaucus. Ex cauſis contrarijs conuenit antimonialis idest niger: aut ſubniger ſicut antimonium. 53.

SI cauſe glaucedinis complectuntur cuꝫ cauſis antimonialitatis fit faſolan. i. varietas. 54.

SI fuerit ſpiritus paruꝰ viſibilis: fiet obſcuritas. Si vero multus: continget inde ſplendor ⁊ luminoſitas. 55.

COrpus eſt generatum ex humoribus varijs ⁊ diuerſis in colore ⁊ complexione: ex flegmate: colera rubea: ⁊ ſanguine: ⁊ colera nigra. 56.

FLegma naturale eſt inſipidum: ⁊ frigiditatis tēperate. 57.

EX eo eſt quod vocatur vitreum nomine: eſt autem groſſum ⁊ frigide complexionis. 58.

EX eo autem eſt adhuc flegma dulce qḋ ſiquidem non abſoluitur omnino a caliditate. 59.

RUrſus ex eo eſt qḋ vocatur ſalſum: ⁊ hoc videtur verſus colorem ⁊ ſiccitatem declinare. 60.

EX eo eſt quaſi acetoſum cum corrumpitur cibus ſcilicet in ſtomacho. 61.

EX colera decocta ſunt varie in coloribus ſpēs. Quedaꝫ ex ea nominatur fumoſa. 62.

EX ea etiam eſt ſimilis viridi eris ⁊ porro. Et iſte quidem ſunt magne malitie. 63.

EſT etiaꝫ alia a predictis que vitellina dicitur: neqꝫ eſt pernitioſe virtutis ⁊ potentie. 64.

ALia ſpecies ex ea eſt. eius habitatō ē in kiſti fellis. Et omnes quidem declinant ⁊ vergunt ad caliditatem. 65.

ORigo ⁊ augmentū ſanguinis eſt ab epate. Et tranſit inde per venas ad totum corpus. 66.

EX eo autem eſt ſanguis quem continet cor. Sanguis autē calide ⁊ humide eſt qualitatis. 67.

SItus colere nigre eſt in ſplene: neqȝ eſt falſa opinio iſta. 68.

TUrbulentia ſanguinis eſt naturalis. Quelibet autem ab iſta eſt innaturalis. 69.

QUe proculdubio generantur ex cōmixtione ⁊ aduſtione aliorum humorum. 70.

PRincipalia ⁊ radices corporis ſunt quattuor. Alia ab eis ſunt velut rami. 71.

UNum ex his eſt epar. Et ipſum quidem preeſt cibo ⁊ nutrimento in corpore. 72.

COr alit corpus vita. Et niſi ipſum eſſet corpus aſſimilaret plante. 73.

ABinde eſt calor qui eſt corpori: ſicut elementum quod tranſire facit ab ipſo abzar. 74.

ECce ꝙ cerebrum cum neruis ⁊ filio nuche cuſtodit ⁊ preſeruat ignem ⁊ calorem cordis inflāmatione. 75.

EX eis eſt motus iuncturaruȝ. Sed teſticuli ſunt membra generationis. 76.

EX generatione eorum ſpecies conſeruantur in quoruȝ terminatione fieret terminatio ⁊ abſciſſio. 77.

CAro: pinguedo: ⁊ ſpecies glandularum ſunt tanquam famulantes predictis. 78.

OSſa: ⁊ panniculi: ⁊ ligamenta ſunt velut columne ⁊ fulcimenta corporis. 79.

UNgues autem fuerunt in extremitatibus propter auxilium. Sed pili fuerunt propter ſuperfluitates vel ornatum. 80.

HEc omnia ſunt famulantia: cum perficiant ſtaturam ⁊ figuram per radices. 81.

SPiritus naturalis efficitur ex fumo ſeu vapore laudabili puro ⁊ mundo. 82.

QUod autem ex eo iam purificatuȝ exiſtit in corde eſt illud per qd̄ manet vita ⁊ exiſtit. 83.

HEc generatio eius quod ex eo fertur in cerebro ⁊ eius miringa fit vendo. 84.

INſunt aūt huic ſpiritui imaginatio: rō ſeu intellectus: ⁊ memoria: cū ꝯplent ⁊ perficiunt ipſius ſpēs in vētriculis cerebri. 85.

IN quolibet ex ſpiritib⁹ eſt virtus ꝑpria ab illa que eſt in alio. 86.

SEptem virtutes numerantur in natura ſm̄ diuerſitatem earum in forma ⁊ ſpecie. 87.

EX his eſt virtus immutatiua ſpermatis: preter quod depingat ipſum. 88.

EX his ēt ē virtus que aliqua forma ⁊ figura informat corpa: necnon quantitate ⁊ numero. 89.

EST etiam virtus attractiua: digestiua: retentiua: ⁊ expulsiua. 90.

EST etiam ex his virtus vniens membris: qđ similatur corpori ex nutrimento. 91.

DUe sunt species virtutis vitalis. Et actiōis cuiuslibet ex eis sunt due partes. Ex quibus est vna qua fit actio pulsus super dilatationem ⁊ constrictionē venaꝝ pulsatilium. 92.

SOror autem eius est illa qua aguntur actiones cuiusqꝫ agibilis: sicut est amare: ⁊ habere aliquid odio: ⁊ depressio anime: ⁊ eius exaltatio. 93.

NOuem sunt virtutes que ab anima numerātur. Ex quibus sunt qnqꝫ sub sensitiua: visiua: auditiua: olfatiua: gustatiua: ⁊ tactiua, vniuersalis. 94.

EST etiam virtus ad neruos perueniens ex qua seu per quam mouet quis arctus ⁊ iuncturas suas. 95.

EX eis etiam est virtus qua imaginātur res sicut videnť. 96.

EST autem adhuc ex eis virtus in qua est ratio. Et etiam in qua est memoria. 97.

OMnes operationes virtutum numerantur secundum ipsas virtutes quarum sunt operationes. 98.

HEc autem operatio dicitur equiuoce de quibus dicitur: sicut de attractione digestione ⁊ retentione. 99.

AT sicut de transitu secundum penetrationem cibi ⁊ appetitus. Nam attractio est operatio simplex vnius virtutis solius. Appetitus vero cibi existit ex duabus operationibus simul compositis: scilꝫ ex operatione sentiendi ⁊ attrahendi. Operatio auteꝫ sciendi ⁊ impellendi efficit transitum ⁊ penetrationeꝫ cibi. Hec enim opera ex predictis ambobus efficiuntur 100.

REmemoratio sexta reꝝ necessariaꝝ ex quibus prima est aer. 101.

SOl habet iudicia super aerem: que siquidem insunt temporibus anni manifestantur ex impressionibus. Climata etiaꝫ habent super hec iudicia. 102.

AEr etiam alteratur ⁊ immutatur ratione alicuius astri orientis vel occidentis. 103.

CUm etiam sol appropinquat inflammatis incendit ⁊ inflammat aerem. 104.

HOc siquideꝫ verꝫ est in tantū etiam ꝙ cum inflāmata elongāť aliquo mō a sole videnť aerem aliquantuluꝫ infrigidare. 105.

SI etiaꝫ stelle que dicuntur infortunate fuerint in exaltatione sua significabunt super corruptionem animatorum. Si vero que fortunate dicunť fuerint ibidem significabunt salutē eorūdem. 106.

TAnto frigidior est illa quāto alterius sup montes existit. ꝯplexio vero ville existentis in valle iudicatur calida. 107.

SI vero montes a parte meridiei: ⁊ claudatur mōtibus: iudicet infrigidari a septentrione. 108.

VIlla edificata a parte meridiei iudicatur calida ratione exsufflationis illius venti meridionalis super eam. 109.

SEd si sit ex parte occidentis habebit aer eius grossitiem. Si vero ex parte orientis habebit subtilitatem. 110.

MAria habent contrarium iudicium in hoc: sicut sapientes retulerunt. 111.

TRansmutatio aeris rōne ventoꝝ. Venti eniꝫ generāt in aere illō qđ generāt in eo māsiones. in al. impressiones. 112.

ESt quidem in meridionali caliditas ⁊ humiditas: pro quanto generat sup calefactionē ⁊ putrefactionē. 113.

FRigiditas ⁊ siccitas insunt septentrionali: ⁊ ideo generatur inde tussis. 114.

CAlor ⁊ subtilitas insunt orientali. Et frigiditas ⁊ grossities occidentali. 115.

OMnis angulus terre mollis: cuius circūferentie sunt discooperte montibus: ⁊ habens fontes aque dulcis: est siquidem complexionis humide. 116.

GEneratur autem siccitas in aere appropinquante alicui ville: cuius terra vel locus saxosus est ⁊ salsus. 117.

DOmus valde patula ⁊ omnibus vētis discooperta est in hyeme valde frigida: estate vero calida. 118.

EX domo autem depressa ⁊ subterranea habetur iudicium cōtrarium. 119.

CAlor inest pāno facto ex serico ⁊ coto: ⁊ frigus in inrasculo idest pāno plano nō lanuginoso seu velleroso ⁊ lineo. 120.

IN compositis ex pilo ⁊ lana inest cum caliditate aliquantulum siccitatis. 121.

IUdicatur caliditas sup ꝯplexionem cuiuslibet floris: ⁊ cuiuslibet aromatici: exceptis qnqꝫ. s. mirta: salice: nenufare: rosis: ⁊ violis: que qdem sunt frigida: tum etiam aromatica. 122.

LAudabilior ⁊ vtilior ex colorib⁹ visui ē niger aut viridis. Albus aūt ⁊ citrin⁹: neqꝫ n̄ oē splēdidū ledit ⁊ disgregat lucē ocloꝝ. 123.

SCito ꝙ vera cibi actio est augere augēda ⁊ restaurare oē dep̄ditū ex dissolutōe corporis ⁊ ad pristinū statū deducere. 124.

ESt autem ex eo eligendus ille qui in sanguinem laudabiliorem conuertitur ⁊ transmutatur. 125.

LEuis aūt ⁊ subtilis est ex eo panis tritici: ⁊ carnes pulloꝝ galline: ⁊ sicut bliti ex oleribus: hi eniꝫ ꝯueniūt patiētibus. 126.

GRossi aūt ex visualibus sunt sicut simila: ⁊ sicut muto delectabilis duorum annorum. 127.

PIscis notus habitās in rupibus est cibus vexato ab exercitio ⁊ labore. 128.

EX eis etiā sunt subtilis malitie: sicut sinapis cepe ⁊ alleuz: hi aūt generāt colerā rubeā: vnde ⁊ qn̄qꝫ sumūt in via medicine. 129.

EX eis sunt etiam generantes melancoliam ex qua in quibusdaꝫ corporibus morbi generantur: velut hyrci antiqui boues panis furfureus ⁊ caseus. 130.

RUrsus quidam ex his causant ⁊ efficiunt humorem flegmaticuꝫ: sicut grossi ⁊ genera lactis. 131.

AQue delectabiles ⁊ fluuiales conseruant humiditateꝫ radicaleꝫ: ⁊ causant egressium fecum ⁊ superfluitatum: digeruntqꝫ ⁊ deducunt cibum per venas. 132.

MElior est ex aquis pluuialis munda: quoniaꝫ nihil admiscetur ei quod inferat eis nocumentum. 133.

EX eis aūt sunt egredientes a naturali dispositione earū quarum propria actio est ſm complexionem eius qđ admiscet eis. 134.

OMne quod bibitur ex ceruitijs lacte ⁊ vino nutrit corpus. 135.

POtus conuertens corpus ad sui naturam est sicut oximel ex sui suuamento. 136.

SOmnus est quies virtutum animalium motiuarum ⁊ sensitiuarum. 137.

IPse enim calefacit corporis interiora exquo fit cibi digestio laudabilis ⁊ melior. 138.

SI autem somnus multum prolongatur: replebitur caput humoribus. 239.

IPse enim humectat corpora: ⁊ relaxat: extinguitqꝫ calorem viuificantem ipsa. 140.

TEmperata vigilia excitat valde sensus: ⁊ dispōit vires ad exercēdum operationes suas: ⁊ cum hoc mundificat corpus a fecibus ⁊ superfluitatibus. 141.

EX longa autem vigilia contingit expergefactio ⁊ insomnietas generans anxietatem ⁊ angustiam anime. Ipsa etiam dissoluit spiritus: ⁊ corpora sedat: ⁊ corrumpit splendorem ⁊ claritateꝫ corporis ⁊ colorem eius: ⁊ profundat oculos: nocetqꝫ digestioni: ⁊ mentem tollit: ⁊ corpus infrigidat. 142.

EX exercitijs decet qđ fiat tēperatū moderatū ⁊ equale: nam equat ⁊ tempat corpora: ⁊ efficit egressuꝫ supfluitatū ⁊ hūiditatū. 143.

DIsponit etiam corpus ad hoc vt nutriatur: ⁊ disponit paruum vt augeatur. 144.

IMmoderatum ex eo proprie dicitur labor: qui quidem spiritum euacuat: ⁊ educit: ⁊ emacerat pingues ⁊ carnosos: ⁊ inflāmat calorem extraneū: ⁊ ducit etiaꝫ humiditates a corpore: ⁊ debilitat neruos ex violentia doloꝝ: ⁊ facit corpus senescere an̄ etatē senectutis. 145.

VLtimata quies ē icōueniēs: neqꝫ est iuuamētū in vltimitate eius:
imo ipsa replet corpus humiditatibus sicut ⁊ glādulis ⁊ nodis:
neqꝫ disponit corpus ad aliquem cibum.
COrpus indiget vniuersali eūatione omniū membrorū corporis p 146:
flebotomiam ⁊ farmaciam: ex qua quidem est perfectum iuua-
mentum in vere.
VOmitus fiat in estate. Sed melancolia educatur in autum- 147.
no.
GArgarismata ⁊ dentifricia purgant ⁊ mūdificant palatum ⁊ den 148.
tes.
PRouoca vrinam: alias incidēt in idropē. Et prouoca mēstrua: sin- 149.
aūt: corrūpent corpora eorum.
DUc feces in colica: nam in eaꝝ eductione curabitur patiēs. 150.
151.

VTere balneo ad tollendum sordes ⁊ immundiciam: neqꝫ sis in
hoc piger si velis educere superfluitates a corporis supficie ⁊ cu-
tem ab accidentibus immundicie mundam facere.
COitus cōmendatur iuuenibus quatenus per eum a nocumentis 152.
pernitiosis liberentur.
NEquaquam tamen concedatur macris: senibus: aut etiam debi- 153.
libus.
INcurrit podragram ⁊ dolores alios ille qui vtitur coitu imme- 154.
diate post cibum sumptum.
MUltus coitus debilitat corpus: facitqꝫ ipsum hereditare varias 155.
species nocumentorum ⁊ dolorum.
IRa anime vel timor incitat frigiditatē qui quādoqꝫ magnificatur 156.
in tantum donec ledat in vltimo.
MAgnum ⁊ multum gaudium impinguat corpus ⁊ ideo multum 157.
ledit pinguez ⁊ crassum.
IN lamento quidem ⁊ tristitia fertur iudicium nocumēti sup ma- 158.
crum. Et confert indigenti dissolutione.
MOrbi ex superfluo calore in membris consimilibus absqꝫ super- 159.
fluitate generati sunt sicut morbus febrilis: ⁊ consumptiuus si-
cut in ethica et ptisi.
MOrbus autem ex calore cum humore est sicut febris putrida. 160.
161.
EX eis autem sunt morbi frigidi absqꝫ materia: sicut congelatio
contingens ex niue grandine vel frigore. Et ex eis est frigus cū
mā sicut paralisis cū magna quātitate flegmatis.
EX eis est humidis absqꝫ superfluitate: sicut hitudo corporis que 162.
laxa vel mollis videtur. Et ex eis est morbus humidis cum mā
humorali: sicut repletio ventris in hidrope.
MOrbus siccus cum materia est sicut cancer vel glandula. Sed 163.
siccus preter ꝙ in corporibus sicut materia est sicut spasmus ex
inanitione.
164.

IN membris organicis existunt morbi cui accidit in plasmate le/sio vel nocumentum. 165.

EST autē morbus in augmēto si fuerit caput nimis magnū. Et in diminutione: si fuerit stomachus nimis paruus. 166.

SI videatur forma capitis lata vel compressa erit error vel pecca/tum in plasmate. 167.

EX eis etiā est morbus in cōcauitate: cum accidit ei nocumentuꝫ sicut cum planta pedis carne repleatur. 168.

AUt si accidat ꝛ interponatur aliquid in poris ꝛ meatibus: sicut contingit in oppilatiōibus ex lapidib⁹ renū ꝯtingentibus. 169.

AUt si membrum quod debet esse asperum sit lene: vt stomachus in quo superflua humiditas exuberat. Aut si quod dꝫ eē lene ex/asperetur: sicut cāna pulmonis cum exiccatur. 170.

EST aūt numerus a nā egrediēs in sex vel quattuor digitis. 171.

INterdum vniuntur duo digiti ꝛ iungūtur. Et interduꝫ crura in/naturaliter separantur. 172.

SOlutio diuisi in alias vnionis existit in coniunctione membrorꝫ aut in separatione. In coniunctione quidem sicut ex dislocatiōe brachij ꝛ incisione pedis vel manus. 173.

SOlutio in ossibus est fractura. In tunicis autem ꝛ venis dicitur ruptura. Sed solutio facta secundum latum vel longum in ner/uis dicitur fixura vel punctura. 174.

SOlutio facta in ligamētis vel chordis dicitur quassatio. ꝛ arabice dicitur rabat. Sed facta in carne dicitur vulnus. Si tn̄ ꝓduceret tēpus eius diceretur vlcus. Sed facta in sola cute dr̄ excoriatio. 375.

CAuse diuiduntur in manifestas apparentes que. s. contingunt cu ti ꝛ superficiei corporū sicut ignis ꝛ nix: percussio aut ruptura cō tingens ex saltu. 176.

EX causis etiam sunt que dicuntur coniuncte. Et ipse quidē sunt inter has species differentes: ꝛ hoc quia quādiu cōtinuatur pu/trefactio cōtinuat̄ ꝛ febris putrida. Ex causis etiā sunt que anteceden tes appellant̄ omni repleto corpori cōgruentes. 177

EX causis efficientibus vir est quicquid corrūpit membri comple/xionē ex infusione humoris ad ipm. 178.

HEc sunt potētia impellentis ꝛ debilitas seu in potentia recipien/tis ꝛ multitudo mali humoris fluentis: latitudo meatuū: ꝛ debi/litas nutritiue. hec enim est sufficiens summa earum: necnō etiā qꝛ vi/debis qualitatē in substātia corporis existentem superari: ꝛ ad sui con/trariam declinare. 179.

QUod generat in eo calorē est quidē causa quare cōtingat corpi il lud qđ inde eidē ꝯtingere ꝯsueuit. Usus aūt ꝛ esus allei ē calidū in potētia. Sꝫ calidū in actu est sicut calor solis. 180.

EX his sunt mot⁹ aie sicut ira. Et mot⁹ corpis sicut labor. Et corru/ptio ꝛ putrefactio. Et cibi paruitas. Et quod poros corporis cu/

tis claudit & constringit sicut aer. 181.

Causa vero harũ egritudinũ est qcqd in eo frigiditatẽ generat. Et quãdoq3 soluit ex eo dissolubile: cuius virtus: aut est in potentia velut cõtingit in iusquiamo assumpto: aut i actu sicut in niue. 182.

Famis est cum pabulum spirituu3 terminat. Et sic cõtingit cũ terminatur & cõsumit oleum in lampade vel furcibulo. Uehemens etiã saturitas & crapula calorẽ suffocat & extinguit. 183.

Motus aũt fortes & diurni sunt causa euacuationis spirituum & infrigidationis corporis. Quiete etia3 infrigidat calor sicut flãma fumo extinguitur. 184.

Fortis & valida corporis densitas concludit calore3 in corpore donec extiguatur corpus. imoderate rarum seu spongiosu3 de facili infrigidatur cũ sit propinquum & dispositum ad hoc vt in eo calor de facili dissoluatur. 185.

Cunq3 sunt numero scripta humiditatẽ generãtia ex quib9 aqua calida dulcis super totum infusa est humida in actu. 186.

Ex humectãtib9 aũt in potẽtia est vsus pisciu3 delectabiliũ: casei recẽtis: quies corpis: & imoderata refectio vel saturitas. 187.

Cunq3 sunt siccitatẽ generãtia sensu intellectu ve apprehensa: ex quibus queda3 actu existunt sicut boreas: & quedam in potentia sicut esus sinapis & tanta famis seu abstinẽtia per qua3 humiditas corporis cõsumatur: & omnis motus fortis & violentus. Contingit etiam corporis exiccatio ex ventris solutione. 188.

Cause magnitudinis membrorum sunt fortitudo & potentia formatiue & etiam nutrientis. 189.

Cause paruitatis membroru3 sunt contrarie eis que magnitudinem efficiunt in eisdem. 190.

Cause corruptionis formarũ est in numero similitudinũ: qđ quidẽ ratione malitie cõplexiõis existẽtis i matrice cõtingit: aut paruitate spermatis: aut malo egressu fetus in ortu suo ex cuius tortura contingit peccatum in figura & forma. 191.

Ex his etiam est nutrix si deliquerit fasciando ipsum aut eleuando vel deprimendo ipsum. 192.

Uel si forsan augeatur in eo cibus: aut ad nutriendum qui malus existat. 193.

Aut si puer õbilitate sua cadat cũ nõ regit ab alio & ipsi9 tibia aut crus inde frãgant: vel eius nasus pcutiat taliter q inde tensionẽ & pressionẽ patiat. Non enim põt mã ratificari si moueat qs impotens se sustinere rõne fracture ossis nondu3 perfecte cõsolidate. 194.

Hec etiam facit multitudo humorum in leprosis & paruitas coruidem & cõtinuitas febres facientib9. 195.

Aut tortura oris & faciei ↄtingens ex mollitie & relaxatatõe nerui aut corrugatione & tensione nerui ṽsus collũ declinãte. 196.

Uestigia apostematũ & cicatrices vlcerũ & vulnerum proculdubio formas in superficie corrumpunt. 197

SApientes dederunt operaȝ in collectione eorum que sunt de genere claudētiuȝ ꝛ obturātiū poros ꝛ meatus: ex quibus sunt fortitudo retētiue ꝛ dbilitas expulsiue. interdū ēt frigus est cā hui⁹. 198.

SIccitas etiā coartat eos valde ꝛ similiter faciunt ligature. apostema etiaȝ angustat ꝛ obliquat per cōstrictionem exterius in aliquo mēbro generataȝ. stringit etiam eos medicina stiptica. 199.

HOc etiā cōtingit interdū consolidatiōe vulnerū ꝛ vlcerū: ꝛ etiaȝ verruca seu porro ꝛ carne innaturaliter augmētata. 200.

HOc etiam humor facit aut sanies vel sanguis lac coagulatum ꝛ aqua. 201.

HOc etiaȝ faciunt vermes lapis ꝛ fex sicca dura ꝛ aer. 202.

CAuse operationis meatuum sunt fortitudo expulsiue ꝛ debilitas retentiue. 203.

EX his etiam est omnis medicina aperitiua calida ꝛ humida necessario. 204.

QUicquid augetur ꝛ excedit numero in nobis: augetur sic ex multa materia vt digit⁹ si fuerit materia laudabilis: aut rana si materia illaudabilis. 205.

QUicquid minuitur in nobis numero: contingit contrario eius cuius rememorationem fecimus. 206.

CAusa generans asperitatem est ablatio humiditatis: que interdum ex humore frigido contingit puluere stipticitate ciborum ꝛ medicinarum. 207.

CAusa leniens asperitatem est sicut humor viscosus: ꝛ omne pingue vnctuosum. 208.

PRoculdubio omne illud de cuius natura est vt stet separatum ab aliquo: cum aliquo modo ei vnitur si cum eodem coniungeꝶ. Si vulnus nō debite solideꝶ: ꝙ res in mēbro inopinata ostendeꝶ. 209.

EX hoc etiam est fortitudo in mutatione: ꝛ debilitas informatiue. 210.

QUāuis separatio cōtingens cuilibet ex eis de quoꝛuȝ natura est vt sunt in situ coniūcta sit de genere ꝛ numero egritudinū situs ꝛ positionis in mēbris organicis: ꝛ nihilominus etiaȝ proprie de genere solutionis diuisi seu continuitatis: cuius quidem solutionis cause he referuntur. 211.

HUmor quidē habēs viȝ ꝛ qualitatē vstiuā ꝛ calefactiuā ꝛ corrosiuaȝ vel sanatiuā: aut hypostasis impulsa seu imbibita cōtusioneȝ inferens: vel viscositas relaxās qđ mouere deberet: vel saltus contundens lanians ꝛ disrumpens vel lapis offendens ꝛ cōtundēs. 212.

EX eis sunt medicine corrosiue ꝛ vstiue: vt ferrum corrodens ꝛ lanians. Et quādoqȝ vētus scindit rōne tensionis. Ideȝ etiaȝ agit ignis sicut in ceteris. 213.

QUedam accidētia reperiunꝶ in operationibus ꝛ quedam in qui-

busdam corpori contingẽtibus: ⁊ quedã in egrediẽtibus ab eodem pu-
ta in fecibus: egressu .s. sanguinis sudore ⁊ vrina. 214.

EGressus naturalis operationis a dispositione sua est triplex .s. ip-
sius debilitas: ipsius ablatio: ⁊ ipsius imutatio seu corruptio: qđ
in quolibet morbo est etiam manifestum. 215.

DEbilitas eniȝ operatiõis visus est cuȝ aliquis debiliter videt. Et
ipsius ablatio cũ oĩno visus ꝓhibet vel aufert. Et ipsius corru-
ptio ⁊ incõueniẽs imutatio cũ imaginat se videre q̃ nõ videt. 216.

EXempla accidentium proportionabilia reperiuntur in acciden-
tibus contingentibus aliis operationibus. 217.

SEnsus visus attingit ⁊ ꝑcipit interdũ aliqđ ex accidẽtibus quali-
tatuȝ corpori cõtingẽtibus citrinitatẽ ⁊ tumorẽ visu ꝑceptibileȝ:
Et interdũ attingit ⁊ ꝑcipit auris aliqđ ex eisdẽ sicut sonũ vẽtris in hy
drope. Percipit etiã ex eis aliqđ sensus odoratus quẽadmodũ fetoreȝ
cõtingentẽ in vlceribus putridis ⁊ corruptis. Ex eis ẽt est qđ suo sapore
ꝑcipit ⁊ sic ꝯtingit cũ acredo vel acetositas in ore ꝑcipit. Tactũ etiã qđ
ex eis cognoscit .si eniȝ per tactũ cognoscit cãcri durities. 218.

SUper accidentia ab egredientibus a corpore sumpta excitantur
siquidem quinqȝ sensus. 219.

SIcut in vrina si rubea sit vel nigra. Et sputo si fuerit vel sanguis
vel sicut butyrũ. Et in eo qđ quidẽ rõne dissolutõis vel resolutõis
egredit sicut cõtingit vẽtositate sternutatiõe oscitatiõe. In vomitu etiã
reperit interduȝ acetositas amaritudo vel stipticitas. Et cuȝ vrina fue-
rit fetida significat quidem super vesice vlcera. Et si in sudore sentitur
si frigidus fuerit vel calidus tenuis vel viscosus. 220.

ET q̃dã accidẽtia sunt patientiuȝ passiões ⁊ apud nos signa ⁊ de-
mõstrationes. Et postq̃ feci rememoratiõẽ de his quasi trãsito-
rie ⁊ in generali: faciã nũc rememoratiõẽ de eisdẽ in speciali. 221.

OMne signum sicut dictum est rememoratiuum aut presentis indi
catiuuȝ: vel futuri pronosticũ. Est tñ vtile non necessariũ nobis ꝙ
referimꝰ ex eo qđ p̃teriit sicut humiditas termiati sudoris. 222.

OMne illud quod significat super illud quod iam existit neqȝ non
etiam ꝙ significat super illud quod speramus est quidem multũ
necessariũ: cura eiȝ ꝯueniẽs fit a nobis cũ auxilio huiꝰ rei. 223.

EX his quidẽ signis sunt quedã generalia: ⁊ quedã spãlia: ⁊ parti
cularia alicui ex mẽbris de quibus quidẽ specialius faciã reme-
moratiõẽ in arte seu parte artis curatiue. 224.

OMne signum generale sumit a mẽbris principalitateȝ ⁊ dominiũ
habentibus: puta ab epate cerebro ⁊ corde. hec enim secundum
veritatem dicuntur principalia. 225.

ET cum est recte formationis seu imaginationis ⁊ rõcinatiõis seu
cogitationis sane memorie ⁊ recordationis. 226.

MOtus etiam ⁊ sensus laudabilis significat super capitis sanita-
tem; Et nocumenta eius cõtingentia denotant proculdubio ꝙ

morbi existant in cerebro. 227.

CUm cor incedit recte in passione sua: tunc eius dispositio est pacifica ⁊ tranquilla. 228.

NEquaq̄ fuerunt genera pulsus in numero denario posita nisi ab ore sapientis. Quorum quidem primus ab estimatione dilatationis est assumptus. ipse enim significat super dominium ⁊ fortitudinem virtutis ⁊ ipsius equalitatem. 229.

MAgnus autem est cuius dimensiones eminent ⁊ descendunt. Et significant super fortitudiuem ſm suā existimationē. 230.

PAruus pulsus est contrarius in virtute. Et etiam pulsus longus ⁊ breuis. 231.

EX eo strictus ⁊ latus necnō etiam eminens ⁊ profundus. 232.

GEnus eius relatum temperiei motus est varius ⁊ diuersus. Ex quo est pulsus velox magne iactantie: ⁊ significat quidem super vim ⁊ calorem. Ex eo etiam pulsus est tardus dominans congelatiōis vnde significat super debilitatem cum frigiditate. 233.

GEnus sumptum ab existimatione temporis quietis diuiditur in suas species. s. in frequentem spissum ⁊ sine quiete significantem super debilitatem virtutis ⁊ caloris. Et in tardo sibi contrarium qui super laxitatem ⁊ frigiditatem attestatur. 234.

GEnus sumptum a dispositione virtutis diuiditur in fortem pulsantem ⁊ magnum ⁊ in sibi contrarium debilem: cuius pulsatio profunda est ⁊ exilis. 235.

EX genere sumpto a corpore vene per tactuȝ pulsus durus qui attestaᷣ super siccitatē. Et ex eo est qui tactu mollis ⁊ humidus reperitur significans super sui corporis mollitiem. 236.

GEnus sumptū a prima qualitate corpis vene significat recte sup cōplexionē. s. frigidus sup frigidā: ⁊ calidus sup ꝯtrariā. 237.

GEnus sumptū ab eo ꝙ repleᷣ vena declarat dispositiōeȝ ⁊ esse humoruȝ eius. Plenus eniȝ sup humorū abundātiā. Et vacuus sup ipsorum diminutionem habet attestari. 238.

GEnus sumptum ex motionibus ⁊ quietibus pulsus detegit quidem ad sensum species eorum. Est autem ex eo species iusti ponderis: ⁊ conueniens pulsibus etatum temporuȝ anni ⁊ regionis. Ex eo etiam est egrediens a debito consueto. 239.

EX eo etiam est sine pondere contrarius ei quem premisi sine pondere. 240.

ALiud genus eius sumitur ab equalitate vniformitate aut diuersitate ⁊ inequalitate ipsius. 241.

QUi recte incedit vniformiter ⁊ ordinate diciᷣ vnitus siue equaľ. Qui ṽo claudicat ⁊ deuiat in hoc inequalis diᷣ ⁊ diuersus. 242.

IN diuersitate generis sumpti in numero percussionum arterie sunt differentie. 243.

Differens plurib' pcussionib' diuidit in duas species. 244.

Inequalitate & diuersitatibus ordinatum: & ordine carentem quez scilicet anima percipere nequit. 245.

Dominus huius ordinis dicitur reuersiuus. Et est fm dictum nostrum ille qui postq̄ nunc sic percussit & reuertitur consequenter ad percutiendum sicut prius. 246.

Ex eo etiam est cuius regressus minime sunt vniformes: & talis est qui cauda sorcis appellatur. 247.

Et etiam ex eo qui differens seu diuersus in vnaquaq3 percussione reperitur cu3 mensura quattuor digitoru3 capitis. 248.

Ex his quidem est pulsus intercisus & dominus cōiunctionis. Ex his etiam est altus humilis & depressus. 249.

Ex his etiam sunt in cuius percussione duo sunt ictus. Et ex eis etiam in quo sunt plures. 250.

Est etiam ex eis vermicularis. Et serrinus. Similiter formicularis. Et vndosus. 251.

Ex his etiam est ille qui tremulus dicitur exquo est significans super ethicam. 252.

Omnes quidē pulsus cōtinet duas spēs. Est etiā vna equalis que ex ābabus contrarijs descendit seu reponit in gradu. 253.

Inter species vero generalis diuersitas non est equalis & media in diuersitate. 254.

Ex pulsu tēperati corporis cognosces pulsum cuiuslibet: donec scias ex eo cui lateri equatur aut inequalis efficiat. 255.

Omnis pulsus egrediens a dispositione conuenienti dicitur comparari ad egressum complexionis eius. 256.

Scito esse varias species pulsuu3 in diuersis etatibus quattuor anni temporibus & diuersis regionibus. 257.

Et etiam in diuersis complexionibus hominum & habitudinib' masculis & mulieribus. 258.

Pulsus velocitas cum magnitudine est in calido. Sicut etiam & in etate iuuentutis. Et in masculo. 259.

Talis autem est in regione & habitatione meridionali: macro: in pregnante: & estate. 260.

In frigido enim est pulsus paruitas & tarditas. Et cōsimilis quidem est in senibus & autumno. 261.

Consimilis quidem est in mulieribus: & in pingui carne3 laxa3 habenti. talis etiam est in septemtrionali. 262.

Cuiuslibet sicci quidem pulsus est durus. Et cuiuslib3 humidi est quidem pulsus mollis. 263.

Pulsus cuiuslibet habentis complexionem equalem & temperatā similatur quidem pulsui perfecto ipsius veris. 264.

Quartu3 clima sequit complexione3 predictā. 265.

Pulsus infantis freq̃ns est mollis. Pulsus autem senis est tardus et durus. 266.

Pulsus cuiuslibet corporis multum humorem ferentis est valde plenus. 267.

Omne corpus vacuũ a materia habet pulsum illaudabilem et vacuum. 268.

Pectus et pulmo sunt organa anime: que siquidem sana fuerint vite conseruabuntur. 269.

Si operationes eorum decliuant ad aliquam maliciam: cor siquidem ignietur ex sui inflãmatione. 270.

Et sputum quidem habet significare super accidentia pectori cõtingentia in quacunq̃ egritudine eidem contingente. 271.

Ablatio sputi ꝓculdubio super principium attestatur. significat enim q̃ materia in nullo est digesta. 272.

Si autem fuerit paruum et tenue: habebit super digestionem debilem attestari. 273.

Si vero fuerit medium et equale: in hoc quidem significatur q̃ morbus iam ad medium augmentum ꝑuenerit. 274.

Si autem fuerit multum spissum: tunc proculdubio est morbus in statu. 275.

Tenuitas etiam sputi significat q̃ humor faciens morbum leuis sit et subtilis. 276.

Tale etiam significat q̃ morbus sit velocis et cite digestionis. Si vero fuerit grossum significabit su pra contrariũ et tardũ. 277.

Nigredo sputi significat super violentiam vstionis. 278.

Sputum vero viridis coloris significat super coleram citrinam et porrinam. 279.

Sputum habens citrinitatem claram significat super coleram vitellinam. 280.

Sputum album significat super humorem flegmaticum. Et rubeum super sanguinem. Et sputum cuiusq̃ fetidum est proculdubio putrefactionis significatiuum. 281.

Omne sputum sine fetore significat q̃ in eius nulla sit putrefactio. 282.

Si sputi figura rotunda sit: et cum hoc patiens febrem patiatur: hoc erit quidem q̃ in diafragmate eius sit apostema. 283.

Si patiens non cessauerit tussire: iam quidẽ incidit in ptisim. Sputum autem egrediens sine tussi et difficultate significat super perfectam digestionem. 284.

Generatio .iiij. humorum est in epate ex cuius augmento augetur humor in corpore. 285.

Omne membrum ratione ipsius augetur: est nihilominus in ipso membro propria operatio. 286.

Ex vapore autem ipsius fit spiritus. 287.

Ex reliquo corpore seu humore eius sano fit corpus sanũ. est autẽ humor sanus cum epar sanum fuerit. 288.

Et aque quidem deuehũt cibum ad ipsum: miscenturq; cuilibet humori super eum dominanti. 289.

Que etiam mittũtur ab ipso epate ad eius colatoria: et ipse nihilominus cum humoribus cõmiscetur. 290.

Et ipsa quidem aqua fert secũ colores eorũ: necnon etiam omne illud quod est necessariũ in declinatione et significatiõe eius. 291.

Et proculdubio quicquid duximus est manifestũ super cuius veritatem sensus etiam attestatur. Sunt eniz apud nos ex vrina significantes qualis sit processus patientis. 292.

Albus color vrine est exsignis super multitudinẽ cibi et potus seu nauseatiuã satietatem significantibus: aut sup dñsuz frigoris vel hũiditatis flegmatice: aut sup fluxũ vrine vel oppilatõis epatis. 293.

Cum autem vrina videtur modicum citrina significat quidẽ sup paruitatem colere. Sed cum est in colore ignea significat super multitudinem colere. 294.

Et color quidem clarus sub rubeo ponit: in eo tamen est amplior colera rubea. 295.

Valde autem rubeus erit color eius a natura sanguinis: nisi tamẽ fuerit talis ex assumptione croci aut applicatione alicuius ꝯtingentis: neq; ex colica. 296.

Si autem videat nigra: postq̃ visa fuerit fusca significabit quidẽ super fortem algorez. Si vero talis appareat postq̃ pcessit valde rubea significabit super fortem humoris vstionem. 297.

Iudica aũt super morbuz ex colore vrine: nisi tamen fuerit talis ex cibo ipsam tingente puta oleribus cassiafistula et omni re eaz breuiter tingente sicut almuri et similibus. 298.

Tenuitas quidem substantie in vrinis significat super paruitatez digestionis. 299.

Et proculdubio efficitur vrina tenuis per corruptionẽ cibi et oppilationem epatis et apostema. 300.

Vrine autem grossities significat super digestionem: aut sup multitudinez humoris flegmatici in corpore existentis. 301.

Cum hypostasis videbitur alba in colore significabit quidez sup salutem infirmorum. 302.

Si autem color eius appareat citrinus hoc erit ex acumine colere rubee. 303.

Si vero appareat velut sanguis significabit ꝓculdubio super malitiam digestionis ipsius sanguinis. 304.

Et si talis dispositio ipsius prolõgetur neq; varietur: erit ex epate apostemato. 305.

ET si fuerit nigra post intensam rubedinẽ ꝛ petens fundũ postꝗ̃ prius apparuerit in alto: significat quidem ꝙ iam peruenit patiens ad hoc ꝙ anima separetur ab eo ꝛ potissime cum casu virtutis neqꝫ est spes de eo aliqua: neqꝫ potest ei quicꝗ̃ ꝓficere cum sit mors propinqua ex violentia vstionis. 306.

ET si appeat nigra post eius fuscedinẽ p̄ter ꝙ morbi materia sit acuta: ꝛ potissime si cum tali fuscedine affit aliquod signum laudabile: ꝛ radix morbi fuerit ex melancolia: significabit quidẽ sup morbi consumptionẽ: ꝛ hoc ſm plurimum. 307.

SI appareat nubes supernatans in superiori parte vasis significabit sup cruditatẽ: lꝫ sit in ea aliquid digestionis que ex vẽtositate cõmiscente se ei impeditur ꝛ inde sursum eleuatur. 308.

ET scito ꝙ si videatur pendere in medio ꝙ parua ventositas est in tali hyhostasi. 309.

ET scito ꝙ si p̄eũte citrina fuerit alba lenis ꝛ ꝯiuncta inferius depressa ꝛ talis ꝯtinuo appeat: ꝙ digestio morbi sit ꝯpleta. 310.

CUm autem apparet hypostasis non continuata significat super debilitatem virtutis. 311.

SI vero fuerint contenta in ea similia fragmentis ordei: significabit quidẽ sup rasurã venaꝝ. Sed si assimilet̃ furfuri ꝛ sine fetore: significabit super vlcera vesice. Si autẽ similetur squamis metallorũ: significabit super vstionem ꝛ laminationem continentem. 312.

SI sanies appareat in vase significabit super apertionem apostematis. 313.

SI vero prolongetur egressus eius cum sanguine corrupto significabit super apostema flegmonicum. 314

CUm autem hypostasis petit fundũ ꝛ spermati similatur est quidem ex humore grosso ꝛ crudo. Et si cum eadem sit arena mixta scito illum cuius est esse calculosum. 315.

PRiuatio quidem fetoris contingit ex priuatione coctionis ꝛ digestionis: aut ex indigestione ratione cibi indigestibilis. 316.

OMne illud qđ est vltimati fetoris est vltimate corruptionis. 317.

SI autem odor eius sit extraneꝰ horribilis scito illum cuius est pati morbum vesice. 318.

IAm quidem retuli genera vrine simplicia. Ex dictis meis poterit quis vti in iudicijs compositoꝝ ex eis. 319.

INterdum attestant̃ feces super stomachum ꝛ interdum super intestina: ꝛ ipsum epar. 320.

FEces quidem minuunt̃ ratione magne trãsmutationis alimenti cum ꝯuertitur in membris: nisi illius cuius expulsiua fuerit debilis ꝛ attractiua fortis: ratione alicuius nocumẽti contingentis. Et hoc quidẽ significat repletionẽ corporis patiẽtis ex malis humoribꝰ. 321.

SI autem fuerint magne in quãtitate: erit quidẽ signũ ꝙ cibus nõ p̄beat augmentũ corpori: aut ꝙ attractiua sit in eo debilis ꝛ di-

minuta ꝛ expulsiua fortis ratione alicuius morbi vel ñocumẽti. 322.

SI autez feces fuerint albe erit oppilatio vel sclirosis in meatibus kistis fellis ꝛ icteritia quidẽ ex significantib⁹ sup hoc sensibiliter. Sub hoc etiam genere est vrine citrinitas:nisi cũ corpus humore fleg/matico vel mala complexione frigida inficiatur. 323.

SI vero appareant rubee vel ignite significant sup excessum ꝛ do/minium colere rubee. 324.

SEd si similentur porro aut viridi eris in colore significabunt qui/dem morbum ꝛ malitiam magnam. 325.

CUm aũt apparebũt nigre in colore:hoc quidez continget ex forti ꝛ antiqua frigiditate corporis cuius sunt. Et si tales appareãt in morbo acuto significabunt super mortem futuram in ꝓpinquo. 326.

SI autem feces fuerint dure significabunt super fortitudinem at/tractiue:aut super calorem vrentem:vel super cibum stipticum ꝛ constrictiuũ. 327.

SI vero fuerint feces molles ꝛ liquide non erit fortis attractiua in corpore:aut in corpore erit frigiditas mala:aut hoc contingit ex mala alia dispositione corporis:vel ex cibo qui soluit ventrem ꝛ molli/ficat per naturam suam. 328.

SI differatur ꝛ tardetur egressus fecum post cibum sumptuz:hoc quidem contingit ex difficultate digestionis ipsarum:aut dimi/nutione ꝛ debilitate expulsiue:aut forti frigiditate:aut ex ventrem ne/cessario constringentibus. 329.

SI autem citius debito egrediantur:hoc quidem erit ratione cibi non constrictiui sed potius per naturam suam mollificãtis ꝛ sol/uentis:aut ratione humoꝝ ꝛ humiditatũ ad eas fortiter impulsoꝝ:vel ratione meatuum sugentiũ ꝛ attrahentiũ:aut ratione nocumentoꝝ in intestinis ꝯtingentiũ vtpote apostematis in al'. vlceris corruptiõis di/gestionis ꝛ aliaꝝ specieꝝ morboꝝ eisdem contingentiũ. 330.

SI egrediãtur cum sono significabunt super magnam ventosi/tatem.

SI vero fuerint mixte saniei significabunt super apostema in orga nis cibi existentia. 331.

SEd si appareat sanguis cnm eis significabit quidem sup vlcera ꝛ tenasmonem. 332.

SI aũt sun t multũ fetide significabunt sup magnã corruptionem. Si vero velut oleũ supnatat eis significabunt super liquefactio/nem pinguedinis corporis. Et erunt ꝓculdubio odoris acetosi ex hu/more acetoso. 333.

SUdor mult⁹ in morbis hũidis factus quidẽ est ex accñtib⁹ vim ꝛ nãm ipsoꝝ referẽtib⁹:neqꝫ est sicut ille ex quo fit iuuamẽtũ. 334.

SUperfluus autem in vltimo cum casu virtutis patientis contin/git proculdubio ex labore ꝛ debilitate virtutis ꝛ nature:vñ mors est in propinquo. 335.

SEd paruus sudor in morbis super oppilationem ⁊ clausionē cutis ⁊ grossitiem humoris ⁊ debilitatem expulsiue ⁊ paruitatē digestionis ⁊ ventris mollitiem ⁊ fluxum. 336.

SI appareat sudor valde albus in morbis significabit super humorem flegmaticum. Si vero sit citrinus significabit super coleram citrinam. Et si niger super melancoliā. Si aūt sit rubeꝰ erit morbus ex sanguine. Et similiter prebet nobis signa suo sapore. 337.

SUdor subtilis contingit ex subtilitate humorum. Et grossus ex grossitie eorundem. 338.

SI autē fuerit vniuersalis in toto corpore est bonus. Sed si sit pticularis ⁊ spālis in vno loco est malus ⁊ illaudabilis. 339.

QUi etiā cōtingit tpe suo vna cum circuitibus ⁊ paroxismis febrium: aut in die cretica: est qdem bonus ⁊ laudabilis. Contrarij aūt bonitas longinqua est ⁊ remota. 340.

PRonosticatio diuiditur in referentem: ⁊ significantem morbū futurum generari in sano: ⁊ in significantez quod debet contingere patienti in morbo suo. 341.

SIgna autem referentia super egritudinez futuram sumuntur ex accidentibus significantibus super repletionem vel euacuatiōez cerebri aut residui corporis. 342.

SIgnificat aūt sup repletionez qes: multitudo cibi: raritas balnei ⁊ exercitij: ex his nāqꝫ accidētibus ꝯtingit repletio. 343.

GEnus repletionis diuiditur in repletionē penes virtutē anime: que si fuerit respectu imutatiue ⁊ digestiue nequaq̄ erit appetitus comedendi laudabilis: eritqꝫ egestio mollis ⁊ liquida: neqꝫ erit digestio in vrina. 344.

SIgnificatur autē super repletionem respectu virtutis motiue ex grauitate ⁊ lesione motus. 345.

SI autem sit repletio respectu pulsatiue: erit quidem patens debilitas ⁊ pigritia pulsationis eius. 346.

CAusa vero debilitatis aiaꝝ seu potētiaꝝ est illud qđ nequeūt pati ex chimis: nam paꝝ ex eis ledit ⁊ grauat eas: nō aūt ideo qꝛ mēbrorum ꝯtinuitates ex eis repleantur. 347.

ESt autem alia repletio a predicta penes concauitates organorū scilicet cum non poterunt tollerare ex eo quod membrorum concauitates replebuntur. 348.

HOc aūt genus contingit ex repletōe: aut sanguinis puri ⁊ mūdi: aut colere: aut humoris flegmatici. Interdū aūt anime sue potētie fortes sunt: nec grauant eas chimi. 349.

CUm dominatur sanguis alijs humoribus assunt somnus ⁊ dolor capitis in excessu cum tumore ⁊ rubore venaꝝ. Estqꝫ possibile qꝫ inde cogitatōes mutent̄ cum grauitate capitis ⁊ debilitate ⁊ fatigatōe sensuū. Reperitur enīz tactu calidus cum grauitate humoꝝ ⁊ scapularum ⁊ cuz oscitatione. Et sunt interdum grauia latera ⁊ hypocūdria.

Et manifestus fluxus sanguinis a naribus cum alcibus. Et etiam venter est laxus non tamen multum cum delectatione ⁊ suauitate vite. Et apparebunt somnia letitie ⁊ iocunda cum varietate ⁊ multitudine colorum. Accedet etiā pruritus in loco flebotomie cuz rubedine oculi insolita ⁊ apostematibus aut variolis aut pustulis corporis. Et opinabitur se comedere dulcia in somnis ⁊ videbit ꝙ gustet dulcia: ⁊ si prius ea non comederit. Unde si hec accidentia sint in vere aut in pricipio iuuentutis nouelle significabunt qdem nobis sup egritudines ex sanguine generādas: que qdem de facto ꝯsequēter apparebunt. 350.

CUm dominatur colera citrina aut crocea apparet quidem color cutis citrinus cū debilitate ⁊ casu appetitus cibi. Et reperit ille in quo dominatur oris amaritudinem ⁊ mordicationem ex ipsa colera rubea in stomacho contingentem. Acciditq; ei ventris solutio cū qua est colera rubea ⁊ insonnietas cum profunditate oculorum ⁊ siccitas oris ⁊ lingue. Et eius vrina est in colore valde citrina. Acciditq; ei sincopis. Et riget cutis eius cum permixtione ⁊ perturbatiōe. Acciditq; ei sitis post ieiunium. Et apparent ei in somno coruscationes cū subtilitate pulsus ⁊ calore corporis. Sunt etiam ex his accidētibus multa ⁊ frequens balneatio in aquis calidis ⁊ sulfureis. Et motus laboriosi q fiunt in regionibus ⁊ villis septentrionalibus. Et frequēs ⁊ cōtinuus esus acutoꝝ ⁊ maxime si fiat tempore estiuo. 351.

SI vero colera nigra in corpore dominet erit quidem fuscus color corporis cuz forti ⁊ iugi meditatiōe ⁊ cogitatione ⁊ appetitu cibi forti. Et reperietur in ore sapor acetosus. 352.

EST etiam cuz malitia anime intuitus fortis ⁊ affixus. Et pulsus durus est ⁊ tardus. 353.

ET vrina quidem tenuis ⁊ cruda nec in digestione decoctio. 354.

ET cibus siccus aridus anxietas timor continnus ⁊ tristitia. 355.

VIdetur etiam ꝙ interficiat in somnis: apparentq; in somno eius omnia eum exterrentia. 356.

ETas senuz autumnus ⁊ habitationes meridionales ⁊ corporis macies. 357.

SI dominet humor flegmaticꝰ in corpore aggrauabit caput eius. Somnus eius longus. Et fatigabit iter agendo de facili. Et erit eius appetitus debilis cum repletione penes virtutem ⁊ turbationem seu permixtionem ⁊ sopita laxitate. 358.

EX his etiaz est fluxus saliue ⁊ sputi ⁊ tumor vultus ⁊ color patiēris albꝰ. Et erit in pulsu eius occultatio ⁊ tarditas. Et in vrina turbulentia ⁊ grossities ⁊ cruditas. 349.

NEc est in eo sitis: nisi fuerit flegma salsum aut putrefactio affuerit. 360.

EX his etiā accidētibus sunt vsus oium ciboꝝ humidoꝝ ⁊ frigi-

doꝝ. Et etas senectutis. Et tēpus hyemale. Et priuatio exercitij ꝛ balnei. Et excedēs quātitas cibi. Et habitatio humida ratiōe fluminum. Et apparitio mariū in somnis. Et querimonia ex incubo facta. Et impotentia digestionis chili. 361.

CUm autem apparebunt tempore sanitatis continuo accidentia de necessitate super aduentum egritudinum significantia: esto sollicitus in ablatione eorundem. 362.

EX signis pronosticis est significans mortem futuram. Et ex eis est ꝙ significat futuram sanitatem seu euasionem. Et proprie ex his est scientia pronostica. 363.

EX sciētia istoꝝ videbit medic⁹ ꝛ sciet qs moriaꝛ retrahetqꝫ inde manus suas cura eius: sicut ēt videbit ex sciētia eorūdē qs euadē debeat: ꝛ curari pro tāto notificabit ꝛ ꝓnosticabit illud. 364.

PRincipiū huius sciētie est sciētia de tpibus morboꝝ ꝛ eo ꝙ appet in eis de dispōne morboꝝ. Est etiā scia de longitudine ꝛ breuitate ꝛ fortitudine ꝛ violētia debilitate seu tranqllitate egritudinū. Et ēt de iudicio eius qḋ dꝫ generari ex crisi in tpibus morbi. 365.

IN quolibet morbo sunt diuisa tempora. In quoꝝ aliquo cōtingit mors ꝛ vita vel salus: ꝛ sunt principium augumentum status. In quolibet pōt mors ꝯtingere. In quarto aūt qḋ declinatio appellaꝛ nō contingit mors: nisi contingat error vndecunqꝫ. 366.

PRincipium aūt est in quo contingit nocumentū operationibus: ꝛ debilitas in negocijs assuetis. 367.

ET hoc qdem tempore durat: donec digestio appareat in hypostasibus: sputo: fecibus: ꝛ vrina. Et post ipsum apparet ꝛ cognoscitur augumentum ex longitudine paroxismorum febrium: ꝛ operationibus: ꝛ accidentibus. 368.

STatus vero est cū regimē post dictū ꝑfcta digō appebit: ꝑoxismi morboꝝ augebunꝛ: ꝛ accidētia in quātitate equabunꝛ. 369.

ACcipit etiā morbus diminutionē ꝛ fit interdū crisis perfecta. Vñ cum hoc signū videbiꝛ pronosticetur pax ꝛ salus patientis. nam mors minime accidit in declinatione: nisi errore super patiente commisso: aut aere cōplexionis male ꝛ illaudabilis: necnon etiaꝫ omni extrinseco contrario eidem contingente. 370.

SCientia autē nostra per quam cognoscimus terminum ꝑincipij confert quidem in subtiliando cibum ꝛ dietā sicut decet. ꝛ in mediando subtilitatē eius in augumento. Nam hoc expedit patienti donec morbus ad statum peruenerit: tunc aūt decet medicū esse sollicitū ad subtiliandum perfecte dietam. 371.

OMnis morbus perficitur in mensura. Que si fuerit breuis diciꝛ acutus. Et hic aut interficit in breui tempore: aut per crisim laudabilem terminatur. 372.

IPse etiam est cite digestionis: ꝛ breuium temporum: austerus: ꝛ periculosus. 373.

COgnoscitur autem ex breuitate sui principij: pro tanto regatur dieta conuenienti. 374.

NOn eniȝ sunt multe aggrauãde eius virtutes. Nec ẽ auferẽdus ⁊ phibendus ei cibus oĩno a principio: nã forsitan caderet virtus eius. Nec etiã est debilitãdus ante statũ ipsius: sed est potius prudẽter in quãtitate reficiẽdus sufficiẽti ſm exigentiã sui itineris. 375.

SI aũt videas difficultatẽ ⁊ malitiã signoꝝ ⁊ periculoꝝ ⁊ dolores fortes ⁊ violẽtos cũ mala dispõne ⁊ casu virtutis ⁊ rõe diminuta ⁊ pmixta ita ꝙ virtus nequeat morbi malitiã tollerare, pnostica mortẽ eius futurã ante statum: qm̃ quidẽ ex malitia accidentiũ ex morbo colico contingentium pronosticabis. 376.

EX morbis ẽt ẽ diu durãs ⁊ longi tpis q cronic⁹ seu tpalis appellaꝛ. Qui qdẽ minime corpus celeriter cõsumit ⁊ dissoluit: sȝ aut necat ipȝ cũ ptisi ⁊ ethica egressu sanguis aut macie: aut patiẽs ẽt lõgo tpe curabiꝛ: ⁊ morb⁹ p paulatinã dissolutõeȝ ⁊ digõnẽ ꝯsumeꝛ .377.

COgnosces aũt ipsum ex leuitate ⁊ facilitate accidentium eius: ⁊ frigiditate cuiuslibet ex his morbis.

NOn cibes ipsum patientem modico cibo: quoniam caderent virtutes eius. 378.

INter aũt morbos sunt alij medij quoꝝ .s. tpa nõ sunt absolute breuia nec longa: tũc cibus eoꝝ in subtilitate medietur nũꝗ sit multus neq; paruus. 379.

SCito ꝙ crisis est velox ⁊ subita mutatio que suo tempore ex difficultate seu malitia accidentiũ ⁊ pugna existente inter virtutem ⁊ morbũ generaꝛ vt celeriter ad vitã vel mortẽ perueniatur. 380.

SEx sũt spẽs mutationum in morbis ꝯtingentiũ. Nam aut nequaȝ tardantur: aut citaꝛ in eis: vnde interdum conuertitur in tẽporibus breuibus corpus ad bonum ⁊ vitam. 381.

SI fuerit laudabile qd̃ precedit eam: pronosticabit sic super ipsam scilicet super crisim securam ⁊ laudabilem. 382.

EST aũt alia mutatio velox ad predicta que quidẽ significat mortem. In hac quidẽ veloci malitia est angustus processus medici: nam hec crisis est necans ⁊ perniciosa. 383.

TErtia ex predictis mutatõibus ⁊ mutatio tarda inducens ad dispositionẽ sanitatis ⁊ curans morbũ: nõ tñ cuȝ crisi: sed potius p dissolutionem paulatinã in ea contingentem. 384.

QUarta autem species predictaruȝ mutationũ est mutatio parua ducens patientẽ ad interitũ: nec fit cum euacuatione: sed potius cum ethica dissoluente corpus patienis. 385.

QUinta autem ex predictis est inter eas media cum inducit mortẽ ⁊ malitiam vltimatam. 386.

SExta vero perducit ad vitam in medio temporum. 387.

HE aũt crises sibi inuicem dicuntur contrarie ꝯposite. 388.

C Risis quidem laudabilis accidit in statu cum perfecta digestio/ne ⁊ virtutis fortitudine. Contraria vero ei puta illaudabilis fit in augmento. 389.

T Ria oportet scire in crisi. 390.

S Cientiam videlꝫ de pnosticatione eius. Et de diebus creticis. Et scientiã ẽt ei⁹ qḋ significat̃ p signa nobis significãtia in quã crisis spẽm terminet̃ cũ pficiet crisis cuiuslibet morbi. 391.

O Mnis autem crisis pronosticatur ex violentia accidentium que dicimus. 392.

E T sunt permixtio sensus ⁊ intellectus: ⁊ dolor aurium: ⁊ capi/tis. 393.

E T fluxus lachrymе: angustia parua: famis seu casus appetitus: motus laboriosus: ⁊ vigiliarum instantia: ⁊ dolor in pectore vel collo: ⁊ illaudabilis excitatio a somno cum motu ⁊ rubedine ocu/lorum. 394.

E T frendere dentibus: ⁊ limatio eorũdem in somno: ⁊ eorundem percussio: ⁊ fortis fricatio nasi patientis. 395.

E T interdũ insinuabit aliquis conuendo cũ labijs suis. Videbit qꝫ interdũ suggere ea. 396.

E T velocitas quidem anhelitus ⁊ desideriũ trahẽdi aerẽ frigiduꝫ cum angustia. Et velocitas pulsus ⁊ frequentia. Et tussis cũ in/fusione ⁊ sonitu ⁊ gargarismatis. 397.

E T pulsatio cordis continua: ⁊ sincopis: ⁊ conatur patiẽs a lecto suo surgere ⁊ recedere. 398.

E T dolor gutturis ⁊ meri cum angustia: que si perseuerauerit cõ/tinget ei syncopis magna ⁊ fortis. 399.

E T pulsatio in lateribus ⁊ dorso cum torsionibus violentis ⁊ for/tibus ⁊ continuo dolore stomachi cum querimonia stomachi vel epatis: aut dolor ventris aut circa pecten: aut etiam in renibus ⁊ vesi/ca: aut dolor fortis circa virgã vel in virga: aut in matrice aut in oibus iuncturis: aut quibusdã aut ex eis intus vel exterius. 400.

C Um ergo videbitur augumentum horum accidentiũ in die cre/tica: erit proculdubio bonũ ⁊ laudabile. ⁊ potissiue si prius dige/stio apparuerit. Sin autem: erit quoddã cõtrarium manifestuꝫ. 401.

C Ausa quidem crisis si sit eorum relatio vera est quoniam luna va/riat actionem in morbis. 402.

T Am quidem peragrat ⁊ abscindit celeriter circuluꝫ suum. est qui/dem causa celeris motus ⁊ mutationis. fortificatur quidem inter/dum in hoc: ⁊ interdum debilitatur. hoc autem notum est in arte astro/nomorum. 403.

N Equaꝙ̃ est operatio vel actio sue actionis sensibilis in eius aug/mento: sicut quidem est ad sensum. visibilis est eius figura ex eo quod in ea existit de claritate vel lumine solis. 404.

C Jus aũt quarta relucet in q̃rto. Et eius medietas in septia. 405.

ET morbus quidē minime contingit nisi ex dispositione qua debilitatur opus nāe. Qui si cum auxilio ꝓducat curabitur quidē patiens ⁊ vita prolongabitur. Sed si cum detrimento: morietur quidē ⁊ vita perdetur ⁊ separabitur. 406.

CRises contingūt interdū in quaternis. Et interdū in septenis. Et ille quidē bone sunt ⁊ laudabiles quibus coniunguntur digestio ⁊ pronosticatio attestantes super ipsas. 407.

IN aliis quidem ab istis nequaquam circuitus ⁊ periodi reperiūtur ratione turbationis ⁊ dubitationis cōtingentis in eisdē. 408.

IN nō habētibus vero digestionē ⁊ ꝓnosticationē contingit quidem dubium in accidentibus. Nec contingit crisis in his diebus nisi cum contingit cōsequēter aliquod sinistrum. 409.

CUm videris morbū sanguineū aut austerū ⁊ violentū valde cū illaudabili ⁊ impetuoso motu cuius signa patula sint in capite ⁊ manifesta que vsq; ad oēs sensus extendant cū rubore ⁊ pruritu nasi: erit ꝓculdubio crisis eius ꝑ fluxū sanguinis nariū. 410.

SI vero accidētia ipsius deorsū ⁊ in parte inferiori appareant cū dolore ꝯtinuo vmbilici ⁊ ꝓcesserit retentio menstruoꝝ: continget quidem crisis per fluxum menstruoꝝ. 411.

SEd si pars suprema corporis incolumis fuerit ⁊ a dolore in humeris cum dolore tū hypocūdrioꝝ ⁊ patiens querulosus sit de epate ⁊ dolor vsq; ad anū extendat: nequaq̄ q̄dē cōmittet error si ꝓnosticet crisis illa futura per fluxū sanguinis hemoroidaꝝ. 412.

SI autem morbus ex colera rubea sit in statu: acciderítq; apostema capiti: ⁊ dolor capitis ⁊ angustia augeant: nequaq̄ quidē est desperandū: quoniā ꝯtinget crisis eius ꝑ fluxū sanguinis nariū. 413

VErum si eius accidentia sint in stomacho ⁊ cum hoc prius ꝯquestus fuerit patiens de epate cum angustia ⁊ syncopi valida: erit quidem crisis eius per vomitum. 414.

SI vero caput eius fuerit sine dolore ⁊ cū angustia ventris ⁊ eminentia vmbilici ⁊ precedente ventris constipatione: ꝓnosticanda quidem erit futura crisis per fluxum ventris. 415.

QUod si venter eiꝰ pacē hūerit ⁊ digestionē laudabilem preter ꝙ morbus eius violentus sit austerus cum aliquantulo tamen labore ⁊ vigiliis circunscriptis accidentibus sudoris: morbo quidem sic molli ⁊ lento existēte cū doloribus pectinis: erit sermo meus veridicus scilꝫ ꝙ crisis huius patiētis ꝯtinget per vrinam. 416.

VErum si cum pace ⁊ quiete predicta retineat vrina preter ꝙ morbus sit in vltimo acuminis cū apertione tū poroꝝ sine forti dolore ⁊ vigiliis ⁊ siccitate: erit quidē crisis eius forsitan cū sudore. 417.

SI autem dolor membri vel iuncturaꝝ in acutis: continget ꝓculdubio crisis earum per apostemata. 418.

VEre laudabili regimine ex signis super mortem euasionem seu quietem ⁊ pacem significantibus. 419.

Ex his quidem sunt horror luminis ⁊ lucis ⁊ fluxus lachryme cũ rubore motu forti ⁊ vertigine. 420.

Et paruitas oculi in vno latere. Et apertio oris absq; oscitatione. 421.

Et cũ quis iacet ⁊ dormit resupinꝰ manibus ⁊ pedibus suis protensis ⁊ relaxatis. 422.

Ex his etiaȝ est si videatur patiens descendere in lecto suo ⁊ manus ⁊ pedes suos detergere. 423.

Necnõ mala ⁊ illaudabilis imaginatio qua videatur fila a pãnis suis euellere. 424.

Ex his etiam est vltimata grauitas: aut eius manifesta suspensio. 425.

Et etiam frendere dentibus preter solituȝ: ⁊ apponere manus super caput ⁊ puluinar. 426.

Aut etiam si imaginet̃ ꝙ vespillonẽ nigri coloris capiat ⁊ velit eũ interficere. 427.

Nam hoc contingente in morbo acuto: mors quidem appropinquabit. 428.

Ex his etiam est si tacitus efficiatur verbosus: ⁊ mitis pacificus iurgiosus. 429.

Aut si conqueratur de cecitate ⁊ surditate vel casus virtutis ratione violentie morbi. 430.

Vel etiam si videatur patienti dum dormit in statu ꝙ cadat nix super caput eius. 431.

Et anima quidem inquieta domina magne frigiditatis: est res mala ⁊ illaudabilis. 432.

Ex his sunt vigilia nocturna ⁊ somnus diurnus: aut omnimoda priuatio somni. 433.

Nec non si dispositio egri in somno ⁊ post somnum deterioretur ⁊ cum dolore efficiatur. 434.

Si etiam medicus ordinate ⁊ recte operetur preter ꝙ operationis intentum erit malum. 435.

Ex his aũt sunt facies mortuoꝝ faciebꝰ cõsimiles cũ planitie seu extẽsione tẽpoꝝ ex morbo ꝯtingẽte ⁊ ꝯstrictõe aurium ⁊ ipsarum frigiditate ⁊ eaꝝ inuersatione ⁊ oculoruȝ profunditate. 436.

Etiam rubor vel nigredo oculorum aut eoruȝ eminentia vel p̃ncipium fuscedinis ipsorum. 437.

Aut etiam si quieuerint vel si fuerint infrigidati aut palpebrarum tortura. 438.

Aut si fuerit nasus acutus cum obliqua fronte ex latere labij contracto vel marcido. 439.

Rigiditas quidem extremorum patientis cum vlcere ⁊ nigredine lingue laboriosa ⁊ similia cruciantia: sunt quidem illaudabilia cum febre vrente. 440.

Ex his etiam viridis rubor vnguium et viror in corpore cum vestigio nigredinis. 441.

Ex his etiam est ictericia si ante septimã diem apparet cum macie ipocundriorum. 442.

Et si frigiditas sit in manifesto et superficie corporis et talis fuerit et sit interius. Et psertim adhuc sit et remãserit sup mẽbra pncipalia. 443.

Et tumor quidẽ vultus cũ tumore extremitatũ ante duo septenaria est quidẽ terribilis. nã huius patiẽtis materia velox ẽ et cita: vñ nõ vr qp ad terminũ duorum septenariorũ valeat peruenire. 444

Aut si quiescat et cesset febris absqz crisi: aut si eius fortificatio palaz augeatur in diebus paribus. 445.

Ex his quidem est fex nigra vel viridis fetida pinguis rubea et sicut aq butirosa et alba. He nãqz male sũt et illaudabiles. 446.

Necnon etiam si appareat diuersorũ colorũ: hoc nãqz mortez aut crisim futurã significat. 447.

Et si cum casu appetitus egestio sit colerica cum qua egrediatur frustum sanguinis congelatum primo et consequenter frustum carnis. 448.

Et etiam si post egressum colere appareat sanguis absqz punctione et stimulatione. 449.

Et si post extenuationem et emacerationem corporis appareat et egrediatur fex nigra. 450.

Et constipabit venter in febre vrente: et vexabit cerebrũ. 451.

Si etiam egrediatur ventositas cum sono inuerecundo preter solitum erit malum. 452.

Et vrina quidẽ nigra tenuis et pauca significat patientis interitum. Est qz timẽdum vtplurimũ et periculosum cũ accidit pmixtio rationis et intellectus cũ tenuitate vrine. 453.

Ex his etiam sunt vomitus et fluxus cũ nigredine. Et fetor cũ ex putrefactione cõtingens. 454.

Frequens etiam tussis cum modico sputo est signum malum et illaudabile. 455.

Sputum etiam diuersorum colorum in pleuresi cum tussi laboriosa et difficili significat mortis ppinquitatem. 456.

Et sudor solius capitis ad quem seu ad cuius euacuationez non subsequit quies est malus. 457.

Si facies eorum appareant quales fuerint tpe sanitatis: eorum quidem cura et certa euasio erit manifesta. 458.

Ex his etiam est vniformitas et equalitas caloris circũscripta macie hypocundriorum. 459.

Ictericia post septimã diem mãifesta et perfecta ratiocinatio absqz malitia et vigor motus et sensuum omniũ ꝯcomitante facilitate et lenitate sui corporis: et solitus decubitus et somni aductus in nocte vtplurimum sine somno diurno cum vigore patienti post somnum. Dis

etiam somnus tollens dolorem ⁊ perturbationem seu permixtionem rationis ⁊ mitigans egritudinem est laudabilis. 460.

CErebrū quidez patit ex quibusdā mēbris cōpatientibus secum in passione. Unde si tunc euaserit a permixtione continua: euadet quidem patiens laudabiliter ab hoc morbo. 461.

ET si cum apostemate capitis assit sternutatio ex signis erit super sanitatem significatibus. 462.

OMnis fluxus sanguinis etiam ab aure in morbis capitis est curatiuus corporis. 463.

ANhelitus manifestus nō frequens aut tardus est laudabilis: nec est verendus si non fuerit intercisus separatus aut orthomiosus cogens erigere patientem. 464.

ET similiter est laudabile cum pulsus est virtuosus fortis sine angustia. Nec est anhelitus vrens nec inflammatiuus. 465.

EX his etiam sunt bonitas appetitus ⁊ digestionis cum equalitate ⁊ laudabili substantia fecuz ⁊ colore memino in citrinitate circumscripta nigredine earum vstiua ⁊ viriditate. 466.

AUt exitus etiam humoris cum lumbricis in die cretica. hoc quidem est signum vite. hoc enim contingente aufertur morbus cuz fuerit ex illo humore. 467.

EGrediente colera rubea aufertur surditas tolliturqz inde nocumentum in morbo cerebri: 468.

SAnguis etiam hemoroydarum curat morbum splenis. hoc etiam est laudabile in melācolia. 469.

ET fluxus quidez aque ⁊ humoris flegmatici est cura morbi in hydropisi. 470.

EGressus quoqz colere citrine in obtalmia festinat curā ei⁹. 471.

EX his quidem signis est: vt videas vrinam similem in colore pomo citrino cum hypostasi alba in fundo residente. 472.

ET si etiā videas sudorez infirmi equalē in febre cōtinua. 473.

ET tumorem exterius apparentem in squinantia: hoc enim bonū ⁊ laudabile est. 474.

TUmor quidez testiculoꝝ in tussi cronica est cura corpis. 475.

ET similiter apostema pedis in morbis pulmonis: necnon apostema generatū in iunctura cruris ⁊ in inguinibus. 476.

ET pustule narium aut labiorum in tertiana est signum salutis pronosticum. 477.

ET varices quidem innate sunt cura allopicie: necnon eius quod est in ventre ⁊ splene. 478.

ET oxiremia quidem in lienteria intestini contingit ex retentione cibi. 479.

ET febre ꝯtingente in spasmo vel epilepsia fit eoꝝ cura. 480.

SI patiēti singultū ꝯtingat sternutatio est cura eidē. 481.

DEcet quidem vt cum volueris iudicare patientem ꝙ vtaris proportione. 482.

NAm ex signis sunt: quorum virtus vera est ꝛ certa. Et ex eis sunt que per alia falsificantur. 483.

IUsta autem significatio sumitur inter membra ex eis que apparent in capite. 484.

SI ergo videas aliquā significationē iuste significantez in corpore ꝛ aliam sibi cōtrariaz sic significantem. 485.

COntingit etiam ꝙ apparēs super contrarium corporis non sint nisi testimonia debilia. 486.

OMne signum non habens contrarium significat ratione super curam ꝛ euasionem. 487.

ET omne signum pronosticationis predictis contrarium significat mortem ꝛ perditionem. 488.

CUm autē apparebunt tibi signa cōtraria ꝛ debilia: sequitur q̄dez ad hoc dubiuz. Unde sta tunc ꝛ proroga iudiciū. 489:

CUm ergo erunt equata in dispositionibus suis sta. Sed iudica a predominā́te cū erit ꝯtingētia in equalitate sua supple. 490.

¶ Incipit secunda pars canticorum. Et est practica. j.

POstq̄ ordinaui in parte theorice medicine q̄d seriatim audiuistis: ꝛ hoc secunduz quod in mea mente preordinauerā: incipiam quidem nunc in practica ipsius. Jam autez retuli in principio huius libri illud ꝑpter quod est necessarium illud cuius relationez faciā in hoc capitulo. ¶ Operationis autez practice sunt duo modi. Quorum vnus manualis exercetur. Alter vero medicinis ꝛ connenienti regimine in cibis. Est autem non modicum quod per illud regimen exercetur. Hoc autez regimen in duas partes diuiditur. Quaruz vna conseruatiua sanitatis dicitur. Et altera egritudinis curatiua. Et hoc per vitam meam in perfectione medicine continetur.

ET cōseruatiua quidē sanitatis dicit̄ ꝫm veritatē de habēte eā ꝑfecte ꝛ absolute: necnō etiā de eo cuius sanitas est imꝑfecta. Et huius quidē sunt ꝫm opinionē due species. ¶ Una est in eo cuiꝰ debilitas ꝑmixta est ꝑ totā suaz substātiā in oibus partibꝰ suis: sicut in sene cōua

lescéte:⁊ puulo in qbꝰ.s.debilitas estꝑ totū mixta:⁊ in eo in quo appȝ aliqd signū ꝓcedés metū ꝙ appeat in eo lapsus in aliqué morbū. 2.

Alia est in eo in quo appȝ morbus in aliqua ex partibus soluȝ sui corporis. Puta in cute eius aut carne vel ossibꝰ eius Et sicut etiá est in hñte stomachū debilé frigidū egrū nāliter. Necnō ēt in hñte lesioné ab vtero ⁊ matrice:sicut in hñte sextū digitū aut tumoré gibbū. 3.

Et in eo in quo apparet in aliqua etate ⁊ in aliquo ex téporibꝰ anni ⁊ non in aliijs:sicut humidus in cōplexione est debilis in pueritia:⁊ postquá actus fuerit est sanus ⁊ fortis. Et siccus per cōplexioné destruetur viribus in autūno preter ꝙ in vere debilis efficiať. 4.

Conseruatio quidé sanitatis est quoddá genus generale duas cōprehédens species ex operationibus medicine. Ex quibꝰ est vna: vt cū intendeť ad conseruationé cōplexionis alicuius ꝙ ordineť ⁊ cibus ⁊ dieta similis. Sȝ cū intédeť trāslatio corpis eius a sua cōplexiōe fiat hmōi eo ꝙ cōtrarieť cōplexion/ antedicte. Uerū regimé sani simpliciter ⁊ absolute é ꝙ attédat ad ꝯseruádū ipsiꝰ laudabilé dispōneȝ. 5.

Et moretur seu faciat residentiam suam in aliqua ex ciuitatibus quarti climatis que.s.perfectum aerem habeant ⁊ vaporem:⁊ habeant speculam versus heremum ⁊ siluaȝ:⁊ inspiciát etiam versus partem orientalem quia ipsa est subtilior. 6.

Tempore vero estiuo declinet ad montes. Sit qȝ habitationis locus aptus a parte septētrionali. 7.

In noctibus quoqȝ habitet ⁊ quiescat in supioribus locis ⁊ sedibus. In die vero descēdat ad inferiores. 8.

Caueat etiam ⁊ vitet pannos laneos:⁊ de bombace:⁊ condescendat ad subtiles lineos. 9.

Utatur etiaȝ aromaticis frigidis:sicut ex oleo rosaceo. 10.

Protegatqȝ oculos suos a puluere fumo vapore turbido ⁊ corrupto ⁊ a radio solis hora meridiei ⁊ feruoris:necnō ab occursu fortis caliditatis:nec etiá attente inspiciat figuras exiles ⁊ subtiliter intricatas:nec litteram minutam ⁊ subtilem. 11.

Debeat autem adminus quilibet comedere semel inter diem ⁊ noctem. Ad plus bis. Medium autem inter hoc est si comedať ter in duobus diebus. 12.

Prolongetur etiam tempore refectionis:vt fiat cibi bona digestio: fiant etiam parue bucelle vt bene digeranť. 13.

Nam omne aliud quod contundere non poteris:erit apud te digestionis difficilis. 14.

Attendatur etiam vt omne preter naturam ⁊ illaudabile curetur cum contrario eius conuenientis secundum complexioné ⁊ malitiam ipsius. 15.

Sunt autem quamplures complexiones inequales cum malitia cibi rectificabiles. 16.

Vtatur ergo eis homo secunduȝ vsum ⁊ consuetudinē suam. Nec sunt appetitus nec delectatio cibi omittēdi. 17.

Omnis namq̧ consuetudo subito ⁊ sine gradatione ablata: nocet ⁊ offendit illum cuius est. 18.

Est autem humidum ⁊ lubricuȝ stiptico imponenduȝ. Estq̧ sapor dulcis acetoso miscendus. Et siccuȝ cum humido rectificandum. Et frigidum cum calido. Et ecōtrario. Quod si timeat defedatio oleaginosi vel eius qđ est male digestionis rōne pinguedinis addat sal eis aut aliquid acutū. nā hec iuuāt ad subtiliāduȝ. 19.

Post exercitium quoq̧ est refectio facienda: ⁊ ipsum postq̄ exiuerit sex ab eo. 20.

Est autem querendus locus tranqllus ⁊ frigidus ⁊ a vento euētatus ad laudabilem refrigerationē faciendam. Necnon etiam tempus ⁊ hora frigida: vnde decet hominem esse attentum in hoc regimine. 21.

Tempore quidem estiuo est cibi quātitas minuenda. Estq̧ tunc ad subtilitate nutriētia declinandū. Unde vitande sunt tūc carnes grosse. Et vtendū est oleribus ⁊ lactis speciebus. 22.

Et piscibus recētibus: hedo ⁊ agno mediocris etatis: ⁊ pullis gallinaceis ⁊ gallinis: carnib⁹ quoq̧ colūbaꝝ ⁊ coturnicū. 23.

Sunt etiam ex conferentibus tunc ex coriandro ⁊ agresta composita ⁊ satabeg ⁊ ceribat. 24.

Siqs ergo velit a morbis euadere diuidat regimē suū in tria: quoꝝ vnū tribuat aie: ⁊ aliđ cibo: ⁊ aliud potui vel aque. 25.

Et parum quidem aque frigide satiat ⁊ sitim sedat: ad hoc tamē non sufficeret multum tepide. 26.

Non est autem aque potus frigide nimium frequentandus: eo ꝙ neruis obsit. 27.

Non est etiam offerendus potus aque niuis nisi pingui sanguineo multe carnis. 28.

Est etiam vitandus potus aque in mensa nisi ratione adherentie ⁊ tardi descensus bucelle. 29.

Non est etiā sumēda aqua cum cibo nec ingressu a balneo. 30.

Nec etiam post forte exercitium ⁊ coitum: hoc enim est malum ⁊ illaudabile. 31.

Si tamē quis ex modica tollerādi potētia sitiȝ vrgeat: sumat ex ea paruȝ tantū. s. qđ declinatio ⁊ impulsio cibi ad inferius stomachi cōpleat: quatenus ibidē digerat. Sumat tamē ex aquis illa que sitiȝ sedet ⁊ satiet: aut ex vino qđ ⁊ quātū ꝯgruat ⁊ sufficiat. 32.

Et si sumpta aqua ad satietatem aut vino sufficiēti accidat sitis: vitent potus eoꝝ quoniā talis sitis est mēdosa. 33.

Non est curandum de assumptione multi vini: debetq̧ sufficere modicum cum est in vsu: nec est continuandus omni die potus

vini:nec est bibēdus in ieiunio:nec etiam post sumptionem cibi subti
lis vel acuti. Estqꝫ oi tpe vite nisi semel in mēse ebrietas euitāda. 34.

Et bibat vinū aromaticū adiuncta sibi acetositate mali granati
aut succo citonioꝝ ⁊ cucumeris:Ille cui accidit ex potu vini do/
lor capitis supcalefactio ⁊ ebrietas:bibatqꝫ ipm cū aqua mixtū. 35.

Et dandū est in potu ei qui querulosus est ratione ventositatū in
corpore suo existentiū vinū purū ⁊ citrinū.nam fortius ex eis cō/
gruit eis.amplius expedit etiam vt cum salsis coniungatur. 36.

Tempore autem estiuo sumendū est vinū album ⁊ aquosum: eo ꝙ
sit subtilitati ⁊ simplicitati ꝓpinquius:cui addant acetosa:⁊ su/
per comedantur stiptica. 37.

Non ꝓlongetur somnus:quoniaꝫ hoc obest anime. Nec ēt vigilie
quoniā inde debilitantur sensus. 38.

Prolongatio veri somni congruit eis cuius cibus est indigestus:
necnon super maliciā cibi non recipientis digestionem. 39.

Sic nec est somnus ꝓlongādus in ieiuno ⁊ tpe famis. Nam replet
caput fumo ⁊ vaporibus a fecibus ⁊ supfluitatibꝰ eleuatis. 40.

Est quoqꝫ immediate post cibum vel comestionem dormiendum
accumbendo donec ad locum digestionis peruenerit cibus as/
sumptus. 41.

Non est exercitandū exercitio magno ⁊ forti:nec est tñ quiescēdū ꝙ
omittat omne exercitiū:imo quidem est hoc vitandū. 42.

Sunt ergo taliter membra exercitāda ⁊ per exrcitium adiuuanda
ne colligat q̄d timet colligi in eis ex malis humoribus. 43.

Eundo vel clamando si volueris donec appareat velox ⁊ cita ex/
piratio. 44.

Macer autem ⁊ extenuatus non debet exercitari ne ipsius dissolu/
tio amplius augeatur. 45.

Nec nō debet exercitari pinguis ⁊ multe adipis axungie:⁊ tamen
accingendus si habuerit ventrē magnum. 46.

Tempore vero estiuo est minuendū exercitium:cum tūc dissoluat
⁊ subtilietur homo per sudorem. 47.

Iam quidē retuli in capitulis theorice regimen eius:cuius corpus
indiget euacuatione superflui:aut retētione ꝯtrarij addens huic
quod mihi placuit. 48.

Congruit quidem vsus omniuꝫ ⁊ quorum premissi relationem fm
qualitatem dictam in tempore estiuo super calefacto iuueni ⁊ ci/
uitatibus meridionalibus. 49.

Et tempore quidem hyemali est vtendum ꝯtrarijs eis que retu/
limus:vt obuietur ⁊ resistatur frigiditati ipsiꝰ. 50.

Vere quoqꝫ ⁊ autumno incedendū est inter estateꝫ ⁊ hyemē. 51.

Congruitqꝫ regimen exiccatiuū in vere. Et humectatiuū in autū
no. Unde fugienda est exiccatio in eodem. 52.

EST autem vtendũ regimine cõuenienti tempore estiuo: ⁊ in fine veris: ⁊ in principio autumni. 53.

VErũ in principio veris ⁊ in fine autũni debet regimen cõformari regimini hyemis. Unde vtendũ est tũc cibis calefaciẽtib⁹. 54.

REgimen aũt eius cuius relatio dicta est congruit habitantibus ⁊ residentiam facientibus in ciuitatib⁹ ⁊ castris. Uez mercatores sunt regendi regimine iter agentium. 55.

ET quidem vitanda nauigatio per mare in hyeme. Et volens nauigare dz assumere ⁊ colligere aquam multam ⁊ multa vasa mũda. Cui preparanda ⁊ offerẽda sunt cibaria humida. Uenter ⁊ natura eius est cũ medicinis mollificãda. Unde si timeat vomitus colere euacuetur per secessũz. Quibus pactis ingrediat nauiz. Et imponat secuz succos acetosos ⁊ cum eis stipticos. 56.

ET ad vitandũ defedãtia ⁊ sordes ꝓparet sibi mũdas vestes. 57.

CUm autez in aliquo ex iter agentibus multiplicabunt pediculi: quos nõ possit interficere: lana cõtrita ⁊ mersa in oleo: in quo argentum viuum fuerit extinctũ appendatur vestibus eius donec videãtur cadere pediculi ab eo. 58.

ITer autẽ agens ꝑ siccũ regat cum regimine frigoris. 59.

ESt ergo cauendũ ne obuiet ei frigus: qm̃ perdetur ratione algoris ⁊ congelationis. 60.

ET reficiatur vsqz ad saturitatem ne moriatur fame. 61.

ET si fuerit infrigidatus ingrediat balneũ. Et vngat cũ habentibus corpora pinguia ⁊ carnosa. 62.

ET si caligẽt oculi eius: visusqz ipsius disgreget ex gelu: ponatur super faciem eius peplum nigrum. 63.

ET eius extrema protegantur a frigore: ⁊ oleo fomententur. vnde inuoluantur pedes eius multis coopertorijs postquam subtelares calcientur. 64.

UNde si cessante dolore extremoꝝ nõ recuperẽt sensuz scito ea dissoluta ⁊ mortificata a frigore. Pro tãto tunc iugiter sunt fricãda ⁊ calefactẽda cũ oleo de synapi calefacto ⁊ ꝯsequẽter fasciãda. 65.

ET si inde pedes fuerit nigri aut liuidi: scarificentur. Et si fuerit in eis putredo mundetur. Et si aliquid dissolutum fuerit abscindatur illud ab eis. 66.

QUi vero inde lassitudinẽ incurrerit curetur cum oleo. Et seruet regimen ⁊ dietã subtilez. Fricenturqz ⁊ extendant ipsius mẽbra in balneo. Et requiescat ꝯsequẽter aliquibus diebus. 67.

ITer agens tempore estiuo ⁊ calido sic est regendus vt. s. prohibeat ei ne aggrediatur iter suum hora estus ⁊ feruoris in meridie. Est qz primo minuendus ne supercalefaciat ex labore itineris. Pro tanto extrahatur sanguis ab eo in magna quantitate ⁊ sic efficietur securus ab apostemate. s. per flebotomiam. 68.

VErum si colera in eo dominetur educatur ab eodez:⁊ sic sitis malitia alleuiabitur aut tolletur. Estq; ante aggressum itineris succis conuenientibus extinguẽda: alias verenda est:ne calor ipsius periculo exponatur. 69.

ET fiat vt comedat aliquantulum ex herbis frigidis ⁊ simul saturetur aqua. Et quiescat cum poterit. Nec irascat fortiter aliquatenus. Et moretur in locis vmbrosis. Et vitet seu dimittat clamorẽ ⁊ sermonẽ:necnõ etiã belluz ⁊ iurgiũ. Nec moretur in loco nimis calido. Et sumat in potu sirupũ ex succo vue acerbe cũ succo portulace ⁊ aq̃. 70.

ET si sitiat in meridie teneat in ore suo pillulã vnã ad quãtitatez lupini factaz ex trociscis camphore. Et si timeat ne facies alteret a sole ⁊ nigrescat eius cutis:dissoluat seu liquefaciat rector eiꝰ oleũ cuz cera simul iuncta:⁊ presertim in mulieribus. 71.

CUstodiatur taliter infans in vtero:ne contingat corpori eius aliquod nocumentum. 72.

ET eligatur nutrix que cibabit ⁊ potabit eum vt sit boni nutrimẽti apud eum. 73.

TAlis est etiam apponẽda intentio sup stomachũ pregnãtis ne cõtingat corruptio in desiderijs seu appetitibus. 74.

REctificetur etiaz sanguis eius. Et ipsius supfluitates educantur: ne infantes supfluitatibus offendat. Vex si sanguis excitaret in eis:minime tñ minuant. Sed vice predicte euacuationis infrigidetur sanguis seu eius feruor extinguatur. 75.

SI etiam flegma in ea excitetur:minime tñ euacuat secessiuis:vtat nihilominus tunc cõiter subtiliantibus. 76.

CUm aũt instabit tp̃s partus vtendũ est partũ facilez efficientibꝰ. Unde fricent in balneo ex omni parte cuz oleo ilia ipsius ⁊ qd̃ cõiungitur ventri eius:vt sic nerui eius ⁊ musculi mollificent:ne partus eius laboriosus efficiatur. 77.

VNde vtat oleo in cibis eiꝰ. Et sorbeat brodiũ seu ius pingue. 78.

ET ptegat a clamore:saltu:timore:pugna:⁊ pcussione. Et in agone ⁊ violẽtia eius offerat ei decoctio dactiloꝝ ⁊ fenugreci. 79.

EXpedit etiaz vt in partu habeatur obstetrix discreta:que circunscripta omni pusillanimitate trahat fortiter pedes eius ⁊ imprimat ventrem eius:caute tamen ⁊ discrete:postquam subito eam surgere fecerit. 80.

ET si fluat ex ea sanguis multꝰ offerant in potu trocisci ex karabe. Si vero rõe alicuius ipedimẽti nõ egrediat ab ea sanguis in cõueniẽti quãtitate sumat in potu trociscos de myrrha. 81.

ET vtatur fumigijs dissolutis ex myrrha kytran sauina sulfure ⁊ colloquintida factis si secundina non egrediatur. 82.

ESt ergo nutrix eligenda: sit mediocris etatis ⁊ carnosa: non tñ laxe carnis per complexionẽ suaz:appropinquans qualitati ⁊ tẽperiei:alti ⁊ erecti corporis ⁊ magnarũ mãmillarũ:habens caput mun

dum ꝛ sanum:ꝛ oculos imunes ab omni nocumento intrinseco:ꝛ ꝙ sit
sana breuiter in membris ꝛ iuncturis suis. 83.

ET habeant multum lac cuius color sit albus:nec sit nimis subti-
le nec nimis grossum:ꝛ sit sapor eius dulcis sine horrore aliquo:
sitqꝫ coniunctū in partibus ꝛ nō fluidum. 84.

COngruit autem vt dulcibus pinguibus ꝛ piscibus recentibꝰ cuꝫ
oleo nutriatur. 85.

CIngatur ergo ꝛ liniat̄ stipticis cū fasciabit̄:donec manifeste indu
retur cutis eius ꝛ calefiat .Et ab humiditatibus eius mundetur.
Et mediocri ligatura fascietur. 86.

NEc est etiam ei longo tempore prohibendum quoniam superca-
lefieret inde. 87.

SUntqꝫ tollenda ꝛ vitanda omnia ipsuꝫ ad iraꝫ excitātia:ꝛ ipsius
somnum impedientia.Si enim velit qs somnū ꝓuocare ponatur
stratus eius capax ꝛ latus satis in loco opaco.Et imponat̄ papauer in
cibis suis:si ex ablatione somni seu vigiliaruꝫ instantia contingeret ei
aliquod nocumentum. 88.

UTilius tn̄ eēt multū magisqꝫ necessariū ne alicui īfantiū daret̄ ali
qd ad comedēdū excepto lacte solo donec hūerit dētes suos. 89.

ET cū surget a somno ꝛ excitabit̄ nec exercitet̄ ad vidēdū lucē:ta-
liter ēt ꝙ inspiciat astra in celo:videat ēt in die colores varios ꝛ
diuersos:quatenus in hoc exercitetur. 90.

ET loquat̄ semꝑ alte qcūqꝫ aut quecūqꝫ hēbit accessuꝫ ad ipm̄ cuꝫ
voluerit quis ipm̄ instruere ꝛ assuescere ad loquendum. 91.

ET ponat̄ mel ī ore eius leniēdo ꝛ fricādo ex eo palatū gingiuas
ꝛ linguā eius.Et addat̄ cū eo aliquātulū turis ꝛ liquiritie. 92.

ET ꝓuocet̄ ei sternutatio quatenꝰ ipsius nasi oppillatōes apiant̄
ꝛ mundent̄.hoc eniꝫ rectificat ꝛ clarificat vocē suā oēs ēt sensus
eius:ꝛ cū hoc dilatat pectus:ꝛ anhelitū bonum facit. 93.

ET vitet flebotomiā ꝛ farmaciā donec ad etatē adolescētie perue
nerit.Nec resistatur apostemati variole seu exiture eideꝫ contin-
genti cum attractione. 94.

LIcet ꝯualescētes ab egritudine sani existant:eoꝝ tū corpora non
sunt fortia sed debilia:sicut sunt debiles imunes a morbo quoruꝫ
virtutibus accidit fatigatio ꝛ sanguinis priuatio in eoꝝ corporibꝰ. 95.

SI aūt macies ꝛ extenuatio corpoꝝ suoꝝ fuerit lōgi tpis ꝛ cronica
reducant̄ paulatiꝫ ad ꝯsuetudinē ꝓpriā:nec fiat hoc subito ꝛ festi
nanter.Si ꝟo emacerati fuerint ꝛ extenuati in tpe breui reducant̄ cele-
riter ad solita:est nihilominus gradatim regimē subtiliādū donec eua
sio corporis ipsorum sit manifesta. 96.

DEtur ergo ei parū ex cibo q tn̄ laudabilis sit ꝟtutis ꝛ chimi. 97.

ET sit in quiete ꝛ trāqllitate eo ꝙ eoꝝ mēbra tenera sunt ꝛ mollia.
Rectificēturqꝫ eoꝝ aīe bono ꝯsortio ꝛ laudabili sede.Et ministrē
tur ei aromata ꝛ oēs flores laudabilis odoris.Et gaudeāt ꝛ letent̄ ipꝫ.

Ex hylarantibus rectificenť. Et vitet meditationē ꝛ tristitiā. Et ingrediatur tinas in balneo: nec tñ ibi diu sedeat. Et vngātur ibi mēbra eoꝝ oleis cōuenientibus: non tamen cum forti fricatione. nam hec efficiūt in eis colorem innaturalem. 98.

VIres ꝛ virtutes senum retrocedunt omni die ꝛ etiam minuuntur. 99.

VNde detur eis fortis cibus in parua quātitate sumptus: que scilꝫ non aggrauet membrum. 100.

ET si ea euacuanť nequaꝗ̄ colera educať: sed potius dimittatur: cum sit in eoꝝ corporibus medicina. 101.

NEc ꝓhibeať eis totaliter flebotomia si iam vsi fuerit ea: imo minuať ēt in hoc casu sexagenarius si corpulentus fuerit ꝛ carnosus bis in anno: nec abducať in hoc duobus āni tpībus. Prohibeať tñ ei oīo flebotomia ex cephalica: ꝛ sic erit eiꝰ regimē bñ ordinatū. 102.

CUm ēt puenerit ad septuagesimū annū minuať semel in āno: nec secundeť in eo ēt in corpulētis. Nec etiā ex tunc de mediana minuendus ꝛ si fuit corpus eius quasi plenū: vnde cum ꝓcesserit in etate amplius. 5. ānis minuať bis de basilica in duobus annis. 103.

POst hāc aūt etatē est eis oīo flebotomia ꝓhibēda. Nā obest multū senioribus ꝛ decrepitis. Nec ēt sunt eoꝝ apata mitiganda. Nec est etiaꝫ attractio in apostematibus eoꝝ fortificanda. 104

SUnt nihilominꝰ mūdificādi cū fricatōe ꝛ sudore: dēturqꝫ eis pingues. s. ficus p interualla. Et mūdificenť ēt cū cibis mollificātibꝰ. Destructio aūt eoꝝ cū medicinis ē oīo ꝓhibenda. 105.

QUi ergo patitur in aliquo tempore determinato: curetnr prius ꝗ̄ incurrat morbum. 106.

ET curetur cum contrario eius de quo conqueritur. Et commuta tempus pro tempore. 107.

SI ergo aliquis patiatur in aliquo ex membris suis: attendatur ꝛ recipiatur cura eius ex his que colligam in curis morboꝝ: donec liberetur ꝛ mundetur ab illo morbo. 108.

ET si appareat in alicuius corpore signū significās sup morbū futurū: ꝓhibeať attente aduētus eius: qm̄ occulta est cā in corpore eius. Jam aūt retuli quid significet accidens apparens in corpore: ꝛ de qua egritudine timendū sit ex eo. Unde attēte curādū est de eo faciēdo cessare cās eius ex his que retulimus in capitulo suo. 109.

POstꝗ̄ seruaui contenta ergo sub genere conseruationis sanitatis: nunc incipiam loqui de cura ipsius morbi. Et hoc qnidē est vnū ex generibus practice. Hoc aūt fit obuiando ei cum suo contrario. Ut si fuerit morbi ex caliditate curetur cum frigiditate. Et ecōuerso. Et si fuerit ex humiditate cureť cū siccitate. Et econuerso. 1.

CUretur ergo cerebri repletio cū euacuatōe. Et sic fiat de membris aliȷs. Et in patiente obturationeꝫ ex oppilatione fiat apertio do-

nec eius malitia fuerit rectificata. Et lenitas corporis nociua exaspe-
retur. Et similiter asperitas leniatur. 2.
HJc quidem faciam mentionem medicinarum humores educen-
tium per secessum. 3.
VNde referā illā sup quā dn̄atur aliqua ꝯpositio ⁊ habentē potē-
tiā educēdi aliquē humorē ⁊ hn̄tē viz apitiuā aut mollificatiuā
⁊ hn̄tem potentiā vrendi vel putrefaciēdi claudēdi ⁊ oppilatiuā opa-
tionis ⁊ attractatiuā ⁊ exiccatiuā sanatiuā carnis gn̄atiuā aut sigilla-
tiuā ⁊ his similes in virtutibus secūdis ⁊ tertijs. 4.
EDucit autem fortiter coleram rubeam scamonea cuius dosis est
attractio vnius darhan vsqꝫ ad vnum kirat. habet etiam poten-
tiam super alios humores. Cuius quidem rectificatio fit cum citonijs
ne ledat stomachum ⁊ epar. 5.
DEtur aūt ex aloe solidum vnū. Et si fuerit necesse duplicet pon-
dus illud in speciebus ꝯuenientibus. Et si detur multum ex eo:
rectificet cum bdellio gūmi ⁊ dragaganto. 6.
ET ex mirabolanis citrinis offeratur in potu vnc̄. I. Et tantūdē
offeratur de violis. Sic etiā fiat de medullis cassiefi. ⁊ tamarin-
dis. Et non amplius. 7.
DEnt ad hoc dauic. 2. ex pulpa collogntide mūde ⁊ rectificate cū
bdellio. Et silr fiat cū cucumere amaro qd̄ est ei silr i hac opatiōe
rectificato cū pondere sui ex ꝯueniēti ad hoc. 8.
DEtur āt vnc̄. 5. ex sale nitro ⁊ sale: nā expellūt fl's. Sꝫ dent ex tur
bit darhan. 2. Et cū dabit in potu ponat inde coctōe sequali. 9.
ET detur adminus ex agarico darhan. I. aqua ex granis. 10.
HE quidem medicine educunt aquam citrinā scilicet pondus. 2.
dauic laureole: ⁊ pōdus vnius dauic euforbij n̄ō antiqui: tantū-
dem ex titimallo rectificato sicut rectificaui ipsū aloem: ⁊ etiā potus
darhan. I. ex centaurea. 11.
DEt ergo i potu ex sene polipodio epithio mirabol. idis ⁊ ēt ex fu
mo terre ⁊ buglossa ſm quātitatē quā ex ea educē intenderis: vn̄
si equalr ⁊ tēperate eā velis educere da. 3. v. ⁊ ex lazulo darhan. v. ipe
tn̄ est signanter piculosus ⁊ verendus. 12.
RAdix aūt veridica eēt vt si posset fieri ministret semp vnica ⁊ sim-
plex medicia in oi morbo: donec ei⁹ opatio pāderet. Fuit nihilo-
minus necessaria ea ꝯpositio pp illud qd̄ nunc dicam. 13.
SJlicꝫ pp morboꝝ ꝯpositionē adinuicē: ⁊ pp medicinaꝝ adequa-
tionē: ⁊ dulcorationē mali saporis ⁊ amari. ipsaꝝ. Et adiuuāt eaꝝ
transitum si fuerit difficilis ⁊ tardus. Et rectificāt difficilē glutinatōē
ipsarum ⁊ ventris solutionem. 14.
CUm ergo fueris attētus in ꝯpositōe solutiuaꝝ pone debitū ordi-
nē ⁊ numeꝝ eaꝝ in ꝯpositiōe. Accipe ergo cū pprijs dosibus ⁊ de-
terminato numero medicinas solutiuas sicut volueris rectificatas ⁊

diuide ꝯsequenter certis portionibus doses eaꝝ: ꝛ deł in potu ex ea fm numerū ꝯponentiū ipsaꝫ ꝛ sic cū fiat sic ꝯponenł qꝺ totū ꝯpositū ꝑpo pineł: ꝛ sic ꝯposite seruenł necessitati tpe oportuno. 15.

HUiusmodi sunt mirta sumac berberis . ꝛ ex frigi. mirabol. acatia coralli ꝛ emblici lutū armenicū vł terra ꝛ rumex seu arł. 16.

ET cuppe gladium sanguis galliamus. ꝛ balaustia cum spodio mixta: ꝛ auellana indica ꝛ coriandrum siccum ꝛ folium cū plātagine: hec enim stiptica sunt actione sua. 17.

ET galle lapatium ribeos berberis sunt frigida ꝛ constrictiua. 18.

SCito ꝙ calefaciētes medicine scđꝫ ꝙ retulerūt ꝛ expertū est: sunt cōdisi: tus: piper: cardamomū: ꝛ piper longum. 19.

ET cartamū menta squinātuꝫ ꝛ cinamomum ꝛ passe montane. i. staphisagria ꝛ capparis. 20.

ET centonica vrtica ꝛ melissa storax ꝛ ambra. 21.

ET ligni aloes acorus mellilotum cuscute ꝛ zinziber. 22.

ET gentiana: basilicon: peonia: lacca: ꝛ reubarbarum. 23.

ET folium laudanum ꝛ bacce lauri ꝛ ameos. 24.

ET anetum ꝛ cataputia ꝛ aleāna tus ꝛ mirrha. 25.

PRassium sarrapinum acorus ꝛ anisum. 26.

ET carui ciminum ꝛ semen apij campestris. 27.

ET spica capil. ve. saturela ꝛ darsaan. 28.

ET cassia lignea galanga celidonia ꝛ assaruꝫ pix isopus ꝛ alchitran piretruꝫ ꝛ balsamꝰ. 29.

ET maiorana ꝛ papauer ru. celicerta calamus aro. ꝛ camomilla. 30.

ET nigella assafetida terbentina ꝛ sulfur amoniacuꝫ synapis nestalleum cubebe costuꝫ. 31.

OMne aūt frigidū ꝛ calidū erit siccū vel molle seu hūidū. Et ex stipticitate qdē siccitas cognosceł. Ex lenitate ꝟo hūiditas. 32.

EST aūt apud medicos nota graduū diuersitas. Nā imutatio ꝛ alteratio solo intellectu ꝛ rōne ꝑcepta ē in ꝑrio gradu. 33.

OMne aūt cuius imutatio sensu ꝑcipił sine violētia hꝫ manifestaꝫ significationē qꝺ sit in gradu secundo. 34.

OMne aūt qꝺ sui violēti vstione aut stupefactōe seu narcoticatiōe corrūpit qꝺ imutat exiuit a tēpie vsqꝫ ad. 4. gradū. 35.

SCito ꝙ in oi maturatōe ē viſcoſitas cū dolore mediocri ⁊ tēperato ⁊ ꝓportionali cū calore mēbri in quo maturatio intēdit:cuiuſmodi ſunt adipes pix ⁊ gūmi pini ⁊ oleuꝫ cum cera ſimul mixta ⁊ oleū cum calida bene mixtū ⁊ agitatū ⁊ frumentū in oleo coctuꝫ. 36.

OMnis medicina mollificatiua ē fortioris caloris ꝙ̄ ſit mēbruꝫ in quo mollificatio intendit:nō tñ ē tante virtutis ⁊ potentie: ꝙ ſui diſſolutiōe ⁊ ſubtiliatiōe manifeſtet in corpore nocumentū:cuiuſmodi ſunt galbanū bdeliū amoniacū ſtorax ⁊ medulla tibie ceruine. 37.

INdurantes quidem medicine ſunt ſicut ſolatrum lentigo vallorꝫ ⁊ ſimiles his. 38.

OMnis medicina oppilatiua cum caliditate ⁊ ſiccitate expoliata manifeſta:non mordificans membrum cui coniungitur:⁊ cuꝫ hoc terreſtris eſt:aut viſcoſa. 39.

EST aūt notū ꝙ oīs medicina apitiua inciſiua ē ⁊ ſubtiliatiua:cuius ſapor ē ſalſus vł amar⁹:cuiuſmodi ſunt cepe marine ⁊ radix liliȷ̈ ⁊ radix puinche ſal nitrū capparis ⁊ faba lupina. 40.

ET ſtipticum quideꝫ poteſt eē apitiuuꝫ: nullo modo aperiet exterius applicatum:nihilominus in potu aſſumptuꝫ oppilatonem aperiet in membris exiſtentem. 41.

MEdicina quidem mundificatiua ⁊ abſterſiua eſt minoris ſubtilitatis ꝙ̄ ſit precedens ſicut fabe.Fortius tamen eis eſt dulce ſicut mel ⁊ dulces amigdale. 42.

IN oi qdē rarificatōe ⁊ reſolutōe exiſtit calor tēpatus:ſicut eſt oleū cataputie ⁊ camomille ⁊ oleuꝫ radicū feniculi. 43.

OMnis quidem medicina orificiorum venarum aperitiua ⁊ mundificatiua eſt habens caloreꝫ mixtū cuꝫ groſſitie: cuiuſmodi ſunt allea cepe ⁊ fella. 44.

QUicquid confert ad obturanduꝫ ⁊ ꝯſtringenduꝫ meatus dꝫ eſſe ſtipticum ⁊ mordicatione priuatum. 45.

OMnis medicina vſtiua eſt magni ⁊ fortis caloris ⁊ inultiate groſſitiei. 46.

OMnis medicina putrefactiua eſt perfecte caliditatis ⁊ ſubtilis ſubſtantie. 47.

MEdicine aūt carnis diminutiue ſunt debiliores ꝑdictis.Sꝫ ſigillatiue vlcerꝫ abſterſiue ſunt ⁊ deſiccatiue. 48.

MEdicina que a tota ſpē attrahit humorē ſeu humiditatē aliquaꝫ eſt bezaar ⁊ medicine laxatiue ſeu eductiue. 49.

OMnis aūt actio medicīe attrahētis rōne q̈litatis note fit a calore ipſius nāli ⁊ ſubtilitatis ſubſtātie: cuiuſmodi ſunt amoniacum: bdeliū:aut a putrefaciēte ſicut in egeſtionibus ⁊ ſtercoribus. 50.

BEzaar aut ꝯfert cū ſupat:aut rōne q̈litatis ꝯuertētis ⁊ imutātis: aut ex ſui nā ſiue ex ꝓpria:aut eo ēt qꝺ ꝯfert educēdo ꝑ modum qualitatis necātis a veneno.Uſus aūt harꝫ hoc ē tpe ſanitatis: ideoqꝫ qui vtit frequēter eis incurrit inde nocumentum. 51.

HEc medicina calida est ⁊ aperitiua ⁊ mollificatiua. Ex ea etiā est que stupefaciēdo cōfert sicut opiū ⁊ cetere narcotice. 52.

POst relationē quidez p̄dictoꝛuz reperietur relatio tertiaꝝ virtutū sup his q̄ cōtingunt ⁊ generant. ex q̄bus est cōminutio lapidis in renibus. q̄ q̄dez fit ex omni eo q̄ꝺ dissoluit incidit subtiliat ⁊ mollificat: dumtn̄ caloꝛem nō habeat manifestuz: cuiusmodi sunt radix aspagi: ⁊ radix arūdinis: ⁊ vitrū vstum: ⁊ passe montane. i. stafisagrie. 53.

ET similes istis habentes. s. aliq̄ caliditatē ⁊ humiditatem: faciūt egredi quod est in pectoꝛe per screatum. 54.

QVe etiam sunt temperate caliditatis generāt lac. 55.

ET omnis medicina iuuans screatum pꝛouocat dum auctam habuit caliditatem: pꝛeter q̄ fortius exiccet. 56.

ET he quod omnes pꝛouocant vrinam: acute tamen sunt in hoc certioꝛes ⁊ magis conuenientes. 57.

POstq̄ ergo retulit vires ⁊ virtutes cōpositionum medicinaꝝ: incipiam nunc referre modos medicaminū ⁊ antidotoꝝ. Referam ergo oēs modos eaꝝ q̄bus vtunt medici tā in interi⁹ assumptis q̄ in exterius applicatis. Et sunt velut decoctiones pillule sirupus loclinimenta cerata ablutiōes fomentationes fricatiōes stuffe vel pirria balnea trocisci electuaria suppositoꝛia licinia clisteria stille seu stillicilia iniectiones magdaleones dentifricia sternutatoꝛia acciatoꝛia siringa emplastra ⁊ vnguēta pulueres oculoꝝ ⁊ sinapisma: sunt caputpurgis colliria nastallia cum colatura opiate ⁊ sinegia per traiectoꝛiuz ⁊ sine: fricatoꝛia saccellationes infusiones trazee cōfectiones. 58.

OMnis moꝛbus quem sumus relaturi existit vniuersaliter in toto coꝛpoꝛe: aut specialiter in aliquo ex membꝛis eius. Qui si fuerit sine mā erit q̄dem cū cōpositioni sue suo cōtrario eius cura. 59.

DIscernitur aūt moꝛbus repleti coꝛpoꝛis a moꝛbo pꝛedicto sumēdo experientiā ab eo per inuestigationē artificialem si. s. nō assit cū eo aliq̄ꝺ ex signis super repletionē coꝛpoꝛis significantibus. 60

SI autez cōtingat nocumentū ex operatiōe in cura moꝛbi: erit q̄dē medicamē simile. s. moꝛbo in cōpositōe. Et recipiet iuuamentū ex eo: ꝯtrariat cause efficienti coꝛruptionē ⁊ moꝛbū seu egritudinez. 61.

POtest etiam sumi significatio super moꝛbum excessu tactus ⁊ debilitate operationis. 62.

ET etiaz ex eo q̄ꝺ apparet ex illaudabilib⁹ scōm species ⁊ modos suos. Et ēt ex eo q̄ꝺ videtur de superfluitatibus exeūtibus. 63.

SI ergo patientis vrine fuerint sine hypostasi ⁊ residentijs: ⁊ pulsus inequalis: nequaquā ex repletione patietur: sed moꝛbus eius reponetur potius sub genere moꝛbi inanientis ⁊ cōsumptiui. 64.

ET si doloꝛ sit in aliquo loco specialiter significabit super passionem illius loci. 65.

SVmitur etiam significatio super ipsum ex etate ⁊ ꝯpositōe coꝛpoꝛis ⁊ ipsius coloꝛe ⁊. iiij. anni tēpoꝛibus ⁊ eoꝝ cōstōnibus ⁊ ipsius

propria habitatiōe ⁊ ciuitatibus eius ⁊ ex eo qđ p̄cessit de regimine ꝓ/prio. ex his.n. fit iuuamētū sup cognitōez ⁊ p̄cognitōez morbi. 66.

SI ergo corpus patiat̃ de caliditate ledetur q̄dem ab omni calido. Et tactu calidū reperiet̃. Eritq; eius vrina rubea. Et pulsus in/quietus cum siti ⁊ labore seu angustia ⁊ vigiliarū instantia: cū motu in/ordinato: ⁊ habitudine extenuata: ⁊ colore citrio. Et habitatio meridio/nalis ciuitatis: ⁊ etate iuuenili: ⁊ discursu eorū que calorē efficiūt. Pro tanto curet̃ cū infrigidātibus febrē vrentez ⁊ oē qđ laborē infert curā/tibus. Et sit cibus eius s̄m quātitatē virtutis ⁊ quātitatē eius qđ appa/rebit ex appetitu ipsius. 67.

SI vero ex mala cōpositiōe frigida patiat̃ constat ꝙ infrigidantia oberunt ei. Et oīa calida ꝓderunt eidem. Eius etiam frigiditas ꝑcipiet̃ sensu tactus. Et color eius signanter albus reperietur. Pulsus tardus. Nec patiet̃ sitim: nec vigiliarū instātiā. Qđ si pateret̃ nō tamē inde molestaret̃. Et si cū dolore albo assit lassitas ⁊ mollities corporis: etas senectutis: ⁊ locus quem inhabitat fuerit septētrionalis: ⁊ tēpus āni hyems: ⁊ vsus fuerit in preterito infrigidātibus: erit quidē signifi/catio certa sup isto. Pro tanto si mediceт ⁊ curetur i aliquo curetur cū calefacientibus. Et breuiter intendatur in cura eius secundum curam qua curatur spasmus. 68.

HIc quidem duo morbi nō priuant̃ altero ex duobus. Unde si fue/rit morbus siccus videbis patiētem siccum. Et si fuerit humidus videbis patientem laxum ⁊ spongiosum. 69.

HUmidū ergo exiccet̃ subtiliter: siue fuerit cū caliditate: siue cū frigiditate. Et siccum cū sibi cōtrario rectificetur. Et in omnibus sunt prius auferēde cause efficiētes si fiat recta curatio. 70.

CUm ergo erit morbus ex repletiōe: nequaꝙ̃ curabitur nisi ꝑ eua/cuationem. 71.

IN oī euātōe sunt. x. obseruāda: que si nō possint seruari: regulet̃ tū̄ quātitas ⁊ mensuret̃ s̄m exigentiā eorū. Quorū primū est laudabi/lis dispositio accidentiū. Et scđm vt sint de repletione. Et tertiū etas a iuuentute vsq; ad senectutē. Et quartū cōsuetudo euacuādi. Et q̄ntū ꝯsistentia virtutis. Et sextū tempus veris vel autūni. Et septimū ꝙ loc⁹ quē inhabitat equalis sit in oībus ⁊ tꝑatus. Octauū similiter tp̄s p̄sens. Et nonū ꝙ patientis cōpositio sit calida ⁊ humida. Et decimū vt cor/pus bone habitudinis sit ⁊ bene carnosum. 72.

CUm ratiōe eius qđ generatū est in aliquo ex mēbris corporis vo/lueris ipsum trahere abinde: trahe ipsū per euocationē ab ipso mēbro: aut ꝑ attractionē ipsius solū ad alia mēbra ꝯtraria: siue eis eq̄ pollentia. Et interdū fiet eius attractio ad mēbrū: habens colligātiā cum mēbro patiente. Et sic fiat attractio cum ventosis positis sup mā/millas in cōstrictione menstruorū matricis. 73.

IAm quidem premisimus signa repletionis ⁊ medicinas eductī/uas. 74.

Galienus quidem aperiebat venam ⁊ sanguinem minuebat cum erat chimus auctus ⁊ magnificatus. 75.

Fiat igitur minutio sanguis in corpore apparentibus signis ⁊ potissime cum apostemate: seruatis conditionibus istis. Non autem in alijs humorib⁹. 76.

Fiat ergo flebotomia in his q̄ intellexit in hoc tractatu ⁊ in morbis illis etiam in qbus ipse fecit eam. 77.

Inchoetur ergo a flebotomia in omni flegmone habito testimonio certo super ipso. 78.

Fiat ergo siue sit in capite interius vel exterius necnō ēt in tali facto in iuncturis. fiat etiā in apostemate facto sub auribus ⁊ obtalmia oculorum ⁊ in apostematibus lingue mery gingiuaꝝ ⁊ squinantie: ⁊ in apostematibus intestinoꝝ ⁊ cruriuꝫ ⁊ splenis testiculoꝝ renuꝫ ⁊ vesice: necnon in apostemate matricis ⁊ vmbilici ⁊ iussarri ⁊ alijs speciebus rubedinis. 79.

Fiat etiam in vlceribus capitis ⁊ oculoꝝ ⁊ rubigine aurium scabiosa. 80.

Est etiā facienda in volatilibus vlceribus pulmonis ⁊ oris ⁊ rasuris ⁊ excoriatiōibus. 81.

Et fiat in passione intestinorum: cum tamen constabit de notitia ipsorum: ⁊ cum erit in eis carnis augmentum innaturale 82.

Est etiā faciēda in variola vbicūq; fiat ⁊ scabie humida: postquā fuerit notū ⁊ manifestū sicut in variola oris ⁊ oculorū: ⁊ siue ī variola in hypocūdrijs generata. 83.

Est ergo faciēda in repletōe venarū ⁊ egressu sanguinis ab eis: sicut in fluxu sanguinis narium: ⁊ in manāte a dētibus ⁊ gingiuis: ⁊ etiā in egrediēte ab auribus ⁊ ab ore matricis ⁊ in hemoroidibus ani ⁊ mēstruorū ⁊ in sanie rubicūda. 84.

Fiat etiā in dolore capitis vertigie ⁊ fetore oris: necnō in dolore dētiū ⁊ casu capillorū seu allopicia. 85.

Est etiam in membri dissolutōe ⁊ spmatis egressu vel expulsione ⁊ dolore artuū ⁊ reumate. 86.

Competit etiā in epīia ⁊ in zebel vngue ⁊ moro: necnō etiā in casu ⁊ ablatiōe appetitus. 87.

Et etiā, vena est incidenda in passiōibus ani ⁊ sedis ancharū sciatica ⁊ dolore stomachi. 88.

Sic etiam in dolore epatis pungitiuo ⁊ in oppilatōib⁹ ei⁹. 89.

Intendatur ergo cum regimine ⁊ cura horum morborum sicut in cura ⁊ regione sinochi cum eductione colere rubee: post flebotomiaꝫ ⁊ vsum ciborum infrigidātium ⁊ fuga calefaciētium: ⁊ ꝙ sangui-

nem auget ꝛ magnificat: ꝛ qđ eis affertur declinet ad stipticitatem: ꝛ propinentur eis acetosa. 90.

Sumantur autem signa super hanc passionem significantia ex capitulo sanguinis dominium significantium. Et in summa declinare ad infrigidationem ꝛ exiccationem est actus medici expediti ꝛ ingeniosi. 91.

Morbi q ex colera rubea generant sunt sicut vlcera in lubricitate intestinorum contingentia ꝛ pmixtio rōnis suffocatio matricis tertiana sciatica ꝛ fluxus sanguinis per secessum. 92.

De tertiana iam fecimus mentionem in his que precesserunt. Et in summa: febris est calor extraneus per totum corpus dispersus nocens operationibus suis. 93.

Et tussis ꝛ dolor capitis, ꝛ apostema qđ scđm latū ꝛ longuꝫ in corpore dispergitur. 94

Et fortis ꝛ acutus dolor aurium: ꝛ multitudo scabiei palpebrarum. 95.

Et vlcera ꝛ apostemata in iuncturis ꝛ dolor pungitiuus ꝛ mordicatiuus in eisdem: ꝛ fissura digitorum ꝛ panaricum vnguium: ꝛ macule apparentes in corpore lentibus similes: ꝛ morbus cum citrinitate dentiū ꝛ vesice dolor fortis. 96.

Et amor heremos ꝛ fluxus sanguinis ꝛ apostema existēs in extremitate oculi ꝛ citrinitas cutis variola. 97.

Et macule subtiles ꝛ nigre ꝛ oppilationes epatis ꝛ apostema matricis ꝛ pleuresis ꝛ casus ꝛ ablatio appetitus. 98.

Et vertigo ꝛ fissura labiorum ꝛ dolor vue ꝛ fortis fluxus ventris 99.

Et vlcus qđ dilatatur ꝛ dubaillet ꝛ tumor existens in ano. 100.

Et pruritus ꝛ variola aut formica: ꝛ erisipila ꝛ pulmonis vlcera. 101.

In cura quidem horum est sicut in cura febris tertiane procedendum. Educatur ergo colera absq flebotomia. Et attendatur ad infrigidationem ipsorum sicut in morbis sanguineis. Uerum morbi colerici specialiter humectentur. Nam predicti ambo morbi vniuocant ꝛ conueniunt in caliditate: necnon etiā in omni eo ꝙ per eam inferetur patientibus nocumentū. Sumant autē signa super hos morbos significantia signoꝝ dominiuꝫ colere significantium. 102.

Omnis quidem morbus ex humore flegmatico generatus est sicut apostema tumidum ꝛ laxuꝫ paralisis ꝛ relaxatio dolor capitis de frigida ꝛ epilepsia. 103.

Et sicut scabies magna ꝛ grossa ipsius constipatio ꝛ retentio ꝛ tumores colli. i. glandule: ꝛ squame capitis ꝛ obliuio ꝛ dolor auriū

de frigida ⁊ borat ⁊ macula alba seu morphea ⁊ apostolica tussis sicca ⁊ tortura oris. 104.

Et sicut elefantis pedum casus appetitus ⁊ pediculi ⁊ tumor ani ⁊ ancharum ⁊ aqua oculorum ⁊ ipsorum dilatatio ⁊ fetor ascellarum. 105.

Ex passionib⁹ vētris sicut lubricitas intestinoꝝ ⁊ vermes. 106.

Vermes etiaȝ ex humore flegmatico generant ⁊ difficultas part⁹ ⁊ secundine ⁊ retentio in eodem. 107.

Et dolor renum ⁊ febris quotidiana ⁊ frigiditas splenis ⁊ epatis ⁊ egressus seu eminentia vmbilici ⁊ passio cum egestione saniei. 108.

Et dolor artuum ⁊ nigredo corporis ⁊ viror cutis ⁊ superficiei aut ipsius fuscedo ⁊ morbus hydropicus sicut vterina carnosa ⁊ tympanites. 109.

Procedēduȝ est in cura huius speciei sicut ꝓcedit in cura ꝯplexionis frigide ⁊ humide. Super cuius cōplexione vtendū est signis positis in capitulo de signis dominitū humoris flegmatici significantibus. Estq; vtendū in euacuatiōe hoꝝ morboꝝ eo qḋ retulim⁹ in cura ꝑ quā euacuat flegmaticus humor. Estq; ꝯsequēter vtēdū in his corporibus his que corpus calefaciunt ⁊ exiccant ⁊ cibo calido ⁊ subtili. Et in summa curent calefaciētibus intus ⁊ exterius sicut fit in palisi cum pillulis fetidis ⁊ similibus eductiuis: 110.

Omnis morbus ex colera nigra generatus in corpore est sicut verruca ⁊ febris quartana hemoroyde epilepsia polipus ⁊ spasmus 110.

Et dolor ventris ⁊ cancer ⁊ morphea ⁊ dolor capitis ⁊ vigiliaruȝ instantia. 112.

Et apā durum ⁊ lepra ⁊ qḋ ex cibo in corporibus corrumpit ⁊ tussis sicca ⁊ splenis duricies ⁊ vētositas. 113.

Et melancolica passio in capite ⁊ retentio vrine in ea. 114.

Et passio colica allopicia ⁊ morsus cani rabidi. 115.

Et ficus ⁊ lac coagulatum in corpore ⁊ algor epatis. 116.

Et caninus appetitus ⁊ rimulatio seu ruptura in anchis facta: ⁊ lapis factus in renibus ⁊ vesica: ⁊ tumor anchaꝝ dolorosus ⁊ tumor in duobus lateribus seu hypocūdrijs factus: necnō etiā tumor in capite aurib⁹ palpebris ⁊ pedib⁹ generatus. 117.

Procedat in hac specie morborū ꝺm ꝙ ꝓcedit in cura ⁊ regimine lepre. Accipiant q; signa super ipsaȝ ex capitulo signorum dominium melācolie significātiuȝ. Euacuent ergo cū epithimo vel polipodio ⁊ cum alijs que retuli. Si autem vtatur quis calefacientibus ⁊ hu-

mectantibus prosperabunt ipsius opera in eisdem. 118.

Ostq̄ iam perfeci primum regimen curationis: incipiā nunc in operatione manuali. Ex qua faciam primuz regimen in venis magnis ꝛ paruis. Et secundum faciam in carne. Et tertium in osse. 1.

EX genere venaꝝ sunt quedā quas aperim⁹ ꝛ quedā q̄s ligam⁹ ꝛ in pte scindim⁹ ꝛ sequestram⁹. 2.

EST autē mediana aperiēda in omni morbo capitis ꝛ pectoris sicut in apostemate ipsius. 3.

ET cephalica superior aperienda est in forti dolore capitis ꝛ fluxu sanguinis narium. 4.

ET inferior in medicatione nocumentorum pectori ꝛ pulmoni cō tingentium. 5.

ET que dicuntur almerina ab arabis in malitia morboꝝ splenis ꝛ epatis. 6.

ET in absentia basilice debet funis brachij aperiri. 7.

VEne quoqꝫ tympanorum sunt in continuo dolorum ipsorum aperiende. 8.

ET existēs post aures i emigranea ꝛ antiquo vlcere capitis. 9.

SEd que sunt in ambabus oculoruz extremitatibus in morbis eorum aperiantur. 10.

ET minuat existens in supremo capitis in vlceribus ꝛ apostematibus seu pustulis in superficie ꝛ cute eius generatis. Vene autē colli sunt in lepra aperiende. 11.

ET vena frontis est aperiēda in passionibus oculi: ꝛ in ꝯtinuo dolore capitis: ꝛ tinea. Aperiat etiā in parte posteriori existēs in cō tinuo dolore capitis: ꝛ existēs inter nares meat⁹ nasi rōe pustule seu variole faciei: existens sub lingua in squinantia. 12.

ET aperiatur vena cauille in morbis intestinoruz sub vmbilico existentiuz. Ex saphena existens in tibijs in morbo cruriū. 13.

ET minuatur sciatica in sciatica: ꝛ vena pedis in accidentibus eius. 14.

VEne quoqꝫ pulsatiles sunt in dolore capitis incidende ꝛ sequestrande: ꝛ in dolore oculi cum etiā timuerit ex violentia morbi ex fluxu ꝛ descensu aque ad locum. 15.

CUm etiā generabit apostema: ex apertiōe. n. ipsius preter q̄ fluat sanguis ex ipsius supficie incidemus ꝛ sequestrabimus eam vel cauterizabimus ipsaz: aut siq̄s maluerit minuat aut oīno abscindat ꝛ sistat fluxus sanguinis ab ea cū ligatura vel cauterio: deinde curet cuz medicinis quibus vulnera curant: donec sanitati fuerit restitut⁹. 16.

EX operibus autē in carne faciēda sunt scarificatio incisio ꝛ cauterizatio. Sunt ex scarificationibus quedā quib⁹ fluit sanguis a

ſupficie cũ ventoſis.ꝛ hoc corporib⁹ patiẽtib⁹ vlcera ꝛ varíolas. 17.

Ponimus autem ventoſas ſine ſcarificatione in eo in quo intendimus ſolum euulſionem ꝛ diuerſionem materie. 18.

Et interdum coniungimus eas vacuas:ꝛ interdum cum toto vrẽte ad conſumendum illius loci ventoſitates ꝛ ad rectificandum membrorum malitiam cum caliditate. 19.

Quod ſcinditur eſt ſicut claui ꝛ altezar. 20.

Et omne quod ſuperfluit ꝛ putrefit in extremitatibus ſicut barbeia naſi:ꝛ digitus ſuperfluus aut inſeparabilis coniunctus:ꝛ coniunctio palpebrarum. 21.

Et vuca eminens:ꝛ preputium claudens cánalem virge. 22.

Et caro in vlcere innaturaliter aucta ꝛ putrefacta:ꝛ vlcus ex contuſione putrefactum. 23.

Et etiam abſcindendum qꝺ innaturaliter augetur in lingua. Et quod cadet in auribus. 24.

Et etiam caro incidenda ſuper vitiũ in mẽbro fixum ꝛ ꝓfundatuz:ſpinam aut feſtucã vt inde predicta extrahant.mãme etiã homínuz abſcindãt ꝛ varices in tybijs apparẽtes. 25.

Et boaiſſar ꝛ nouaiſſar. 26.

Et ꝙ fuerit iam denigratum ex pinguedine aut putrefactum ex carne. 27.

Et etiam omne illud de quo elongatur vulua. Et omne quod augetur ſuper gingiuas. 28.

Abſcindatur etiam caro vene madan. Et omne quod nobis aures claudit ꝛ obturat. 29.

Et omne qꝺ exiſtit ſuper viſuz ꝛ velat ipſuz. Et qꝺ denigrat in nobis ex preputio. Et qꝺ claudit anum: ꝛ tuſſea:ꝛ ſatera:ꝛ tuffra:ꝛ nõ habens ſexum manifeſtuz:ꝛ ruptura vmbilici. 30.

Et vulnus qꝺ cõtingit ex omni eo qꝺ ſcindit vniuerſaliter: cura cũ ſutura. Et omne mẽbrũ vulneratũ cõſolidãdo. 31.

Omne corpus cauterizatur ad ſiſtendum emoroſagiaz ſanguinis a vena pulſatili aut apertione vene magne fatigante medicum in ſiſtendo fluxum ſanguinis ab ea. 32.

Fit etiaz in corporibus humidis ad exiccandũ ea ꝛ in carnibus laxis ad indurandũ eas ꝛ ad calefaciendũ corpa infrigidata: nec nõ ad tollẽdũ humiditates egrediẽtes a natura. 33.

Utimur quacunq; perforatione ad extrahendum humiditatem nociuam ſicut ſaniem quam ſic extrahimus ab apoſtemate:ꝛ ſanguinem alicubi corruptum:ꝛ aquam ab oculo vel grandinem:ꝛ aquaz a capite:ꝛ nodum. 34.

Et ſicut in hydrope ꝛ ernia aquoſa ꝛ carnoſa. 35.

Quicquid fit per operationē in osse est sicut in fractura aut dislo/catiōe ipsius. Curabim⁹ aūt quācūqȝ fracturā cū ꝯsolidatiōe ip sius ꝛ reductiōe ipsius fracture in osse donec inde ad ꝑpriū sitū reducatur ꝛ ablatiōe cuiuscūqȝ pūgētis ꝛ mordicātis ipsuȝ:ꝛ ligatura manu facte que laborē neqȝ molestiam inferat.s.nō minus forti aut dbili. Inchoet aūt fasciatio i medio ipsi⁹ ꝛ fortificet strictura sup ampli⁹ ꝛ ligetur:ꝛ supaddant puluilli ꝛ desup astelle ꝯiunctiȝ. 36.

Subtiliabim⁹ quoqȝ dietā eius a pricipio ꝛ in fine ingrossabim⁹ eaȝ quatenus bene restauret. 37.

Est aūt cauēdū a principio ne apostema calidū generet diuertēdo ꝛ attrahēdo ad locū fracture qđ infunditur ex sanguine toto posse:ꝛ ꝓhibēdo fluxū ei⁹ cū oi frigido ꝯpetēti ꝛ ꝓhibēdo donec curatus fuerit motū patiēti. Cura eiȝ ei⁹ sine lōga qete nō pficit. 38.

Cura aūt dislocatiōis est cū eo qđ trahit ipsuȝ os dislocatū donec ipsuȝ ad locū ꝑpriū redire faciat. 39.

Postquā aūt reductū fuerit sic ligetur stricte ꝛ stet sic quāto tpe dicem⁹. Et vescat stipticis medicinis. Et comedat patiēs cibos acetosos:donec fuerit securus ab apostemate:nec timeat de collectiōe sanguis. Continuet autē cura ista ad minus per mensem vnum ꝛ inter duȝ amplius per.x.dies. Jam ego pfeci curā omniū morboꝝ. Et ex nūc abscindam sermonem meum ex quo iam perfeci librum istum. 40.

Incipit tabula Tractat⁹ Noni Almansoris: nonagintaquinqȝ cōtinens capitula.

Finis Tabule Tractatus Noni Almansoris.

¶ Incipit Tractat⁹ Non⁹ Almāsoꝛ.

¶ De cephalica ⁊ emigranea. Cap. I.

Uando rubedo ⁊ tensio ⁊ grauedo in facie
⁊ oculis cuȝ istis affuerint ⁊ tactus calidus
sentitur ⁊ pulsus fuerit magn⁹ ex cephalica
minutio facienda est in parte in qua est do/
loꝛ vel in qua doloꝛ magis ĩfestat. ¶ Deinde
aqua roſ. ⁊ oleū roſ. ⁊ acetū sumanſ ⁊ simul
mixta agitentur donec inspissentur: ⁊ super
niuem infrigidata super caput fundantur.
¶ Eger vero a carne abstineat ⁊ vino: ⁊ co/
medat adessiam citrinaȝ ⁊ tapsil ⁊ olera fri/
gida ac fructus frigidos. ¶ Uenter autem
soluaſ ex mirabolanis citrinis ⁊ prunis ac
tamarindis ⁊ zuccaro albissimo. ꝙ si ista nō sufficiūt semina maluaui/
sci in aceto posita agitētur quousqȝ ad spissitudinē pueniāt ex quibus
emplastrū capiti supponaſ. ex psilio quoqȝ ⁊ aceto empłm fieri vtile ē.
¶ Si auteȝ cuȝ istis fuerit in pulsu velocitas ⁊ in tactu sentitur calidi/
tas: sed neqȝ in facie neqȝ in oculis fuerit rubedo neqȝ tensio: in prin/
cipio soluatur venter: deinde fiāt ea que diximus. Naribus aūt inijcia
tur oleum violatū: aut oleum cucurbite dulcis: aut nenufaris oleū: aut
oleum de floribus salicis: quoꝝ quodlibet sup niueȝ infrigidatū capiti
supfundatur ⁊ nutriatur vt prediximus. Eger quoqȝ odoꝛet campho/
ram ⁊ aquaȝ roſ. ⁊ salices ⁊ violas ⁊ his similia. ¶ Qđ si egritudo mul
tuȝ inualescat: sumaſ opij ⁊ camphoꝛe vniuscuiusqȝ quantū ponderāt
duo grana oꝛdei: que dissoluta in oleo de salicibus mittanſ in nares ⁊
aures. ¶ Qđ si cū soda non fuerit aliquid eoꝛum que diximus de rube
dine in facie: fueritqȝ egritudo antiqua: in principio venter cum pillu/
lis cochijs soluatur: quas ego feci. ¶ Pillule cochie. ℞. pulueris pigre
ʒ. x. coloquintide. ʒ. iij. ⁊ tertiā: scamonee. ʒ. ij. ⁊. ß: turbit sticados anā. ʒ.
v. fiant pillule ex istis: ⁊ sunt doses. x. ¶ Postꝙ̄ vero venter solutus fue
rit infundatur caput ex oleo sambacino ⁊ oleo de ben: ⁊ mittatur in au
res. ¶ Eger quoqȝ odoꝛet algariā ⁊ insuffleſ muscus in naribus. ¶ Qđ
si egritudo multuȝ infestauerit: sumaſ euforbij ⁊ castoꝛei amboꝝ anā. se/
xta pars. ʒ. vnius ⁊ dissoluta in pauco oleo sambacino mittātur in na/
res ⁊ aures. ¶ In cephalea vero calida emplastruȝ hoc fronti ⁊ timpo
ribus est imponendū. Emplastrum in cephalea calida. ℞. seminis la/
ctucaꝝ siefmemithe sandalum rubeum ⁊ albuȝ faufel rosas opiuȝ: fiat
ex eis emplastrum postquam aceto ⁊ aqua rosata consperſa fuerint: ⁊
fronti imponaſ super qđ mittatur pannus aceto ⁊ aqua roſ. infusus.
Qui cū tepefactus fuerit iteruȝ infundaſ ⁊ desup ponaſ. ¶ Linimētū
vero cephalee frigide. ℞. castoꝛeū euforbiū piper sinapim stoꝛacē rutaȝ
marubiū: que siccata ⁊ puluerizata ⁊ etiaȝ triconizata misceanſ ⁊ coñ/

spergantur vino veteri ex quibus fiant trocisci ⁊ desiccent̄. Cūqꝫ neces-se fuerit ex vno in vino veteri: aut oleo costino vel camomellino disso-luto: frons multotiens liniat̄. Hoc enīꝫ linimentū omni antique cepha-lee confert nō soluꝫ suppositū: sed etiā auri iniectū que sequit̄ illud tp̄s postq̄ȝ in aliquo de predictis oleis resolutuꝫ fuerit. Egro vero vinū ve-tus ⁊ forte dandū est. ¶ Cuꝫ aūt cephalea p̱ hebdomodā vnam pseuera-uerit eger in balneū mittēdus est atqꝫ super caput ipsius aqua in qua camomillia ⁊ sansucus ⁊ sticados arabicꝰ ⁊ nemen cocta fuerint simul aut sigillatim infundēda est. ¶ Qꝺ si cephalea quotidie ante comestio-neꝫ inuadat ⁊ post comestionem recedat succurrendū est infirmo ante horam qua venire ꝯsueuit dando eis bucellas panis in succo granati: aut vue acerbe: aut horum similium infusas. ¶ Si autē cephalea ꝯtin-gat ꝓpter multaꝫ in sole morā sufficiēter ex oleo ros. ⁊ aceto infrigida-tis curari poterit: que tñ si ex hoc nō quieuerit: ex aliȷ̄s infrigidātibꝰ curāda erit. ¶ Si āt soda adhuc pseuerauerit ⁊ fortior fiat neqꝫ vllo mō remoueat̄ ⁊ timeatur ne eger visuꝫ amittat ⁊ aqua ad oculos descēdat: timporuꝫ arterie sunt incidende ⁊ extrahende. Hoc tamen qꝺ nunc lo-quimur est preter nostrā intentionem in hoc libro.

¶ De scothomia Cap. 2.

CUm aliquis illud qꝺ ante eū est circulariter moueri viderit: ⁊ ocu-li tenebrescunt ⁊ cadere voluerit: ⁊ facies ⁊ oculi rubuerint in ea-deꝫ hora: vene quoqꝫ que sunt post aures grosse appuerint: ex ipsius ve-nis faciēda est flebotomia. Et vētose in collo ⁊ tibiȷ̄s sunt ponēde. Qꝺ si predicte vene nō apparuerint ⁊ facies fuerit rubea: sanguis ex basi-lica erit minuēdus: ⁊ ventose in tibiȷ̄s erunt ponēde.

¶ In hac preterea scothomie specie ⁊ in ea quā ante diximus caput ex oleo ro. ⁊ aceto est infundēdū. ¶ Eger quoqꝫ calida cibaria vitare dꝫ. Venter vero ex apozimate mirabol. citrinoꝝ qꝺ in. c. de cephalea dixi-mus soluendus est. ¶ Cuꝫ aūt neqꝫ in facie rubedo neqꝫ febris cū scho-tomia fuerit: attēdendū est an sit stomachi subuersio ⁊ nausea: que si af-fuerint prius vomere cogēdus est: deinde de pillulis cochiȷ̄s dosiꝫ vnā sumat: ⁊ a frigidis abstineat cibis. ¶ Si aūt neqꝫ anime subuersio neqꝫ nausea fuerint neqꝫ caliditatis signa appuerint: vēter ex pillulis cochiȷ̄s multotiēs soluatur. Cibaria quoqꝫ frigida omnino vitet. Et gargaris-mus fiat quo flegma deponat̄. ¶ In naribus quoqꝫ post illud ponatur aliquid de his q̄ nominauimus quo caput calefiat.

¶ De frenesi. Cap. 3.

QUando aliquē febris ꝯclusa inuaserit cum forti capitis ⁊ oculoꝝ grauedine: ⁊ in facie atqꝫ in oculis vehemēs fuerit rubedo ⁊ ca-pitis dolor ⁊ horror luminis affuerint ⁊ in pulsu velocitas ⁊ frequētie supfluitas inueniant̄: signa frenesis certissima indicabunt̄. Qꝺ si lin-gua nigra aut citrina fiat: ⁊ pmisceat̄ intellectus: ⁊ multū fuerit aliena-tus: ⁊ vigilauerit multuꝫ: iam frenesis perfecta erit. ¶ Egro igit̄ anteq̄ȝ predicta compleant̄ accītia est subueniēdū ex sanguinis detractione ⁊

ventris solutõe cũ succo fructuũ. Nutrimẽtũ vero eius sit aqua ordei semel aut bis in die sumpta ꝭ cõsuetudinẽ quã in tpe sanitatis hũit. Caput aũt oxirodino infundẽdũ erit. ¶ Qđ si multe affuerit vigilie su matur violarꝫ siccarꝫ corticũ papaueris albi ordei excorticati seminis la ctucarum radicum mandragore omniũ aã. ℳ.i. Que omnia in cucu ma plena aqua tãdiu coquant donec aq̃ rubea fiat. Deinde aq̃ illa dũ est tepida ab alto sup caput fundat ⁊ fit caput sup ciminsle in q̃ aq̃ col ligat: q̃ in cucuma posita iterꝫ sup caput fundat. ¶ Hoc aũt oĩ die mul totiens fieri conuenit. ¶ Caput preterea ex oleo violato muliebri lacti ammixto inungendũ erit: qđ etiã in coto positũ est supponendũ. ¶ Cũ aũt eger in principio huius egritudinis in viriũ fortitudine pmanere inuẽtus fuerit: flebotomãdus erit nisi sup infirmũ timueris. ¶ Postq̃ vero eius egritudo minui cepit nequaq̃ flebotomet. Qđ si eius iã disso luta est virtus: ex alio preseruet regimine donec euadat.

¶ De apoplexia. Cap. 4.

Cum aliquis quasi dormiẽs iacet: ⁊ sine somno stertit: ⁊ cũ pungi tur nõ sentit: ⁊ tunc iã patit apoplexiã. ¶ Est autẽ huius egritu dinis quãtitas: ꝭm q̃ fortiter aut debiliter stertit. Si tamen spuma ab ore exierit: non est ei medicandum. Cum autem parum stertit egritudo est leuior. ¶ Hec quidem passio aut cito interficit: aut in paralisim trã sit. ¶ Cum ergo ista visa fuerit: attendendum erit an patientis facies multum rubere: aut denigrari: aut viridis fieri videatur: quemadmo dum contingit cum sanguis in aliquo membro ex coartatione retine tur. Tunc enim sanguis illico ex duabus guidegi extrahendus est: aut ex duabus cephalicis. ¶ Quod si ita nõ fuerit immo cum aerem attra hit: audit in pectore oregmõ: ex hoc clisteri erit clisterizãdus. ¶ Quod ℞. colloquintide bothormarien centauree mioris arthanithe elebori albi omnium aã. ℳ.i. Coquantur omnia in .iij. libris aque donec ad vnã redeãt. Deinde colent. Et ex media libra hui⁹ apozimatis fiat ene ma: qđ si cito exierit fiat iterũ donec hũorꝫ multitudo simul cũ eo exeat. ¶ Naribus quoq; cõdisi ⁊ eleborus albus suauiter insufflent. ¶ Et est ingeniãdũ vt anacardinũ cũ idromelle p os ad stomachũ multotiẽs descẽdere cogat quaq; die semel: ex quo vnius aurei põdus in potusũ mẽdũ est. Cuius descriptio est in capitulo de paralisi. ¶ Sartago pte rea ferrea calefaciẽda est ⁊ capiti multotiẽs adeo vicinãda: vt patiẽtis capilli adurant. ¶ Quod si hoc mõ nõ sanat: in medicãdo plus labora bimus: caput nãq; rademus ⁊ ex sinapi trito ⁊ castoreo ⁊ fortissimo ace to liniemus. ¶ In prima aũt huius passionis specie post flebotomiam stringemus fortiter adiutoria ligãdo supius parꝫ sub ꝯiunctiõe ipsorꝫ cum spatulis ⁊ stringem⁹ tibias silr. ¶ Capiti quoq; supfundendũ est oleum roseũ ⁊ acetum vini: ⁊ flebotomia facienda prius in pedibus: ⁊ postea in nasi extremitate.

¶ De graui dormitatione. Cap. 5.

Cum aliquis quasi dormiens iacet: ⁊ tamen sentit ⁊ mouetur sed

oculos secundum plurimum habet clausos: quos tamen dum vocatur cum clamore: aperit: licet iterum statim claudat: iam patitur subet qui cum clisteribus acutis que pauloāte nominauimus: curandus est. In os quoqꝫ ipsius mittemus idromel ⁊ laborabimus vt descendat. Ipsum eniꝫ nutrimentū existit ei⁹. ¶ Caput ꝑterea vsqꝫ ad diatritū primum oxirodino infundemus. Post tertiū vero diem sternutatōēꝫ ꝓuocabimus ex his que noiauimus: ⁊ radem⁹ caput: ⁊ liniemus ex sinapi: ⁊ castoreo: ⁊ aceto.

¶ De stupidis q̄ semp habēt oculos aptos. Caplm̄. 6.

Cum aliquis quasi dormiēs iacet: ⁊ non mouet: ⁊ lꝫ oculi sint apti palpebras tn̄ nō mouet: cōgelatus est siue rigidus. ¶ Curandus vero est ex medicinis subet: hoc tn̄ addito vt oleum sambacinū sup caput fundat in omni libra cuius sit vncia eufor biȷ̄. ¶ Ipsum quoqꝫ caput ex castoreo ⁊ euforbio ⁊ oleo sambacino liniatur.

¶ De paralisi. Caplm̄. 7.

Cum aliquis se mouere nō valet: aut vnū vel plura ex mēbris mouere non pōt: atqꝫ eoꝝ sensum amisit: ipsum paralisim illius mēbri: aut mēbroꝝ incurrisse ꝓnunciamus. Cuius curā incipiemus pillulas fetidas quas ego cōposui dādoqꝫ. ℞. pulueris pigre. ʒ. x. collogntide interioris. ʒ. v. euforbiȷ̄. ʒ. ij. ⁊. ß. castorei piperis asse serapini opoponaci seitaragi indi sinapis oium. 7. aā. ʒ. i. centauree minoris elacteriȷ̄. amboꝝ aā. ʒ. v. gūme in succo ruthe dissoluant: ⁊ alia ex eis ꝯficiant ⁊ fiant pillule ⁊ fiant ex eis decē potiōes. Quaꝝ vnā postq̄ eger sumpserit: per tres dies quiescat. Et nutriatur tūc cum aqua ciceris ⁊ oleo ⁊ sinapi. Et deinde bibat aliaꝫ. ¶ Quod postquaꝫ ter fecerit: p aliquot dies quiescat. Et nutriat carne frustatim incisa ⁊ in sartagine frixa: ⁊ mutagenat: in quibus sint specie calide vt piper ⁊ his similia. In potu vero sumat idromel. ¶ Membra quoqꝫ eius ex oleo costino inūgant. qđ. ℞. costi vnc̄. i. piperis piretri eufor biȷ̄: oium trium aā. tertiam vnc̄. ß. castorei vnc̄. ß. dissoluant oia in. ß. lib. olei de cheiri: aut de narcisco: ⁊ vtere eo. ¶ Diebus vero q̄bus q̄escit: quaqꝫ die dande sunt due. ʒ. de anacardino: qđ. ℞. ꝫinziberis: piretri: nigelle: costi: melanopiperis: macro piperis: oggi: oiuꝫ aā. ʒ. xx. mirhe ruthe sicce asse aristologie baccaꝝ lauri castorei seitaragi indi sinapis gentiane oiuꝫ aā. ʒ. v. mellis anacardi. ʒ. v. vngant ex oleo nucuꝫ: ⁊ cū melle cocto ꝯficiant. Hoc eniꝫ medicamē valde ꝯfert paralisi apoplexie torture ⁊ tremori albaras morsibus scorpionis: ⁊ oibus passionibus frigidis: ⁊ spasmo humido. Cū aūt sumit: illico ꝓuocat sudorē: ⁊ infert febrē. ¶ Quod si sumptū non affert sanitatē: eger ab omni medicamine per decē dies abstineat excepta dieta: deinde ad ipsi⁹ curā redeūduꝫ est. ¶ Quod si paralisis ex ꝑcussione: aut casu euenerit: ⁊ acciderit subito: taliter ꝑmanebit. Nūquā eniꝫ sanabit. ¶ Qđ si nō repente ex predictis sed paulatim ⁊ molliter inuaserit: loco percussionis emplastruꝫ hoc apponendum erit: qđ. ℞. farinam fenugreci: semen ben: semen maalep: semen resin: bdelliū: amo

niacū: adipē anatis: cerā: oleū de lilio: ex his fiat ēplastrū ꝛ supponat.

¶ De stupore ꝛ tremore. Caplm. 8.

Cum aliquis sentit aliqđ suoꝝ mēbroꝝ sicut ē dispositio pedis cū fit stupidus: dicimus in illo membro stuporem esse: quapropter eius cura non est differenda. Quando eniȝ prolongat tempus huius egritudinis perducit ad paralisim. Curat autem hec passio ex aliqua parte medicinaꝝ paralisis ꝛ cū dieta ꝛ vnctiōe ex oleo costio. Qđ si iueterauerit passio: eger ex pillulis fetidis purgādus erit: ꝛ ꝯplexio equāda cū anacardino ꝛ dieta. ¶ Tremor autē ex eisdem curatur ex qb' sanatur stupor. Sed si ex supflui vini potu euenerit: eger ab ipso erit abstinendus. Silr si aquā que ex niue dissoluit bibēdo hāc incurrerit passionem ab ipsa abstineat: ꝛ balneū calidissimū ingrediat: in quo tādiu morā faciat donec sudet: a quo cū egressus fuerit in sole assidue moret.

¶ De tortura oris. Caplm. 9.

Cum hominis os ꝯtorquet ꝛ vnū de oculis suis claudere non vȝ ꝛ si p̄cipit ei vt sufflet: flatus ab vna tantū parte exire videtur: ipsum tunc contorsionem pati dicimus. Cuius curam incipiemus cuȝ solutione ventris ex pillulis fetidis. Nutrimentum vero eius atqȝ ipsius potum ordinabimus: vt in capitulo de paralisi diximus. ¶ Egrū preterea quotidie in mane anteq̄ comedat sinapim cum sirupo acetoso gargarizare faciemus ꝛ mittemus eum in domum obscuram: ꝛ precipiemus vt vnam nucem muscatam in parte oris que torta est teneat. ¶ Naribus quoqȝ tunc insufflabimus condisi vt sternutatio ꝓuocet. ¶ Spondiles quoqȝ colli eius ꝛ faciem eius ꝛ frontē ex oleo costino inungere ꝯuenit. Est quotidie de anacardino vnius aurei pōdus sumenduȝ. Et si passio hoc modo soluta nō fuerit: ad ventris solutionē ꝛ egri p̄seruationē redeundū est. ¶ De tortura vero que non repente sed paulatim accidit nō loquimur: ipsa nanqȝ non contingit nisi in frenesi pernitiosa morte iaȝ iminente ꝛ est ex siccitate.

¶ De spasmo. Caplm. 10.

Cum aliqđ mēbruȝ alicuius cōtrahitur ꝛ ad suaȝ redit originem aut pleraqȝ ex mēbris sic disponunt: ipsa spasmata esse ꝓnūciabimus. ¶ Spasmus aūt subito aut paulatim inuadit. Sed spasmo subito euenienti eadeȝ preparāda est cura quam paralisi cōferre diximus. In eo tamen fricatiōe manuū ꝛ inunctōe ex oleo costino plus vtimur. ¶ Spasmus vero qui non repente sed suauiter accidit post febreȝ: aut post multam ventris solutionem: aut multū vomituȝ: aut sanguinis fluxuȝ malus est ꝛ vix curabilis. Quicquid tamē accidit ei mederi incipiemus. Egro nanqȝ ordei aquam ꝛ iura vnctuosa ꝛ mollia administrabimus: ꝛ in aquaȝ dulcem tepidam ipsum mittemus: ꝛ inungemus ex oleo viol'. tepido: ꝛ oleo de seminibus cucurbite: ꝛ precipue neruorū radices in qbus spasmus existit. In tina quoqȝ diu moretur ꝛ ex oleo viol'. inungatur. De vino bibat patiens parum: qđ tamen multuȝ habeat aque admixtum: ꝛ cibis nutriatur humidis.

¶ De epilepsia. Capitulum. II.

CUm aliquis cadit in terram ⁊ torquet ⁊ cõmouetur ⁊ intellectuȝ amittit: dicimus ipsum epilepticum fore. Quia si spuma exit per os aut se cõmingit aut sperma egredit aut egestio: passio tunc est grauior ⁊ vehementior. Si autem eger ante accessionem sentit quasi aliqđ ex aliquo suorum membroꝝ eleuari ⁊ ascendendo caput petere: ⁊ deinde sincopizat ⁊ cadit: tũc oportet in hora qua sentit illud anteꝗ̃ illud accidat: mẽbrum qđ prediximus a quo ꝓcedit fortiter ligare: prohibebit naꝗ̃ hoc accessionem venire. In tẽpore vero quietis corpus multotiens erit euacuandum cum pillulis cochijs. ¶ Et locus a quo exoritur passio ex sinapi ⁊ pipere ⁊ euforbio ac melle an̄acardi erit epithimãdus: ⁊ epithima dimittẽdũ erit donec loc⁹ vesicet ⁊ vesice rũpant: ⁊ aq̃ que in eis est collecta effluat. Ipse quoqȝ non cito sunt ꝯsolidãde quinimo ꝺimitende vt qđ in eis colligit emanet deinde cõsolident. Hoc.n. oĩo hui⁹ egritudis certa salus existit. ¶ Ad vltimũ ẽt vẽtose cũ parua scarificatõe supponere vtile ẽ. ¶ Eger vero si an̄ accessionẽ nauseã aut tristitiã aut cordis tremorẽ sentit: ⁊ deinde egritudinis accessio seqt: cogẽdus ẽ multotiẽs vomere ex aliquo vomitu. Deinde pigrã in potu se peaccipere ꝯuẽit. Stomacho quoqȝ emplastrũ ex spica ⁊ ros ⁊ mastice ⁊ cortice thuris cum vino odorifico ponenduȝ est. Nutrimentum vero eius totum taliter statuenduȝ est vt paucaꝝ sit supfluitatuȝ: sicut caro frixa in sartagine: ⁊ caro cocta in gazol ⁊ cibus qui fit de aue quadam que hȝ in palato dentes ⁊ vocat taguid ⁊ caro de volatilibus ⁊ edina. ¶ Quia si cuȝ epilepsia sensuum affuerit debilitas nec aliqua de predictis significationibus inueniat: egro pillule cochie multotiens sunt tribuende. Et eius conseruatio subtilianda ⁊ cibaria que diximus dãda. ¶ Gargarismus quoqȝ fieri dȝ. Et sternutatio ex his que diximus prouocanda: ac naribus peonie puluis subtilissimus qui sit similis alcohol insufflandus. Siquis autẽ cum epilepsia in facie ⁊ oculis rubedinem habuerit: ⁊ venaꝝ grossitiem: flebotomãdus erit a saphena. Sanguis aũt ex carnositate tibiaꝝ cum ventosis erit extrahendus. Capiti preterea oleum ro. ⁊ acetum superfundat. Et abstineat a vino ⁊ a cepis ⁊ alleis ac sinapi ⁊ porris ⁊ apio ⁊ fabis. Et cauebit postremo ab oĩbus fumũ caput ascendentẽ ⁊ repletionẽ generãtibus.

¶ Electuarium qđ omni speciei epilepsie remedium affert. ℞. piretri siselcos sticados oium an̄. ʒ. x. agarici. ʒ. v. cordumeni recentis ⁊ acuti asse optime aristologie rotunde omnium an̄. ʒ. I. 5. deinde extrahatur succus ex squilla mixtus cum pari quantitate mellis: coquatur ⁊ conficiatur ex eo species ⁊ fiat electuarium ex quo patiens quotidie sumat ⁊ caueat sibi a cibis grossis.

¶ Electuarium hoc omnibus epilepsie speciebus excepta vna sanguinea quam Gal. nominauit ⁊ nos etiam iam fecimus mentionem: opitulatur: cui dixit conferre flebotomiam ex saphena prius ⁊ postea ex basilica: deinde cuius regimen sit ex his que sanguinem in corpore mi

nuunt ⁊ ipm infrigidant. ¶ A carne preterea ⁊ vino abstineat ⁊ bibat rob acetosoꝝ fructuũ: capiti quoqꝫ supponãt ea que ipm infrigidant.

¶ De incubo. Cap. 12.

CUm quis in somno quasi rem grauẽ aliquid super se cadere senserit: incubum pati denunciandus est. ¶ In ipsius itaqꝫ cura nõ est tardandum. ipse eniꝫ epilepsie preambulus est: ipsam quoqꝫ p̃cedit. ¶ Eger ergo si in colore rubeꝰ fuerit ⁊ venas hñerit plenas ex saphẽa erit minuendus: ⁊ ventose in carnositate tibiaꝝ ponende sunt. ¶ Eger preterea a potu vini: ⁊ rerũ dulcium comestione abstinẽdus erit: ⁊ precipue ab omni re que multum generat sanguineꝫ. ¶ Quod si huic cõtrariuꝫ acciderit: venter ex pillulis cochijs multotiens erit soluẽdus: ⁊ eius regimen subtiliandum: exercitio quoqꝫ vtendum erit: ⁊ membra inferiora erunt fricanda.

¶ De melancolia. Caplm. 13.

CUm alicui cogitatiões male sine cã manifesta acciderint: ⁊ timor ⁊ tristitia in eo preualuerint: melancolie principiũ in eo erit. Cuꝫ aũt res ad hoc deuenerit: vt etiaꝫ ea que cogitare cepit ore promat: verbaqꝫ sua atqꝫ actus pmisceat: iam melancolia pfecta est. ¶ Cui ergo he male cogitationes ⁊ tristitia ⁊ tribulatio accidunt anteq̃ preualere incipiant: succurrendũ est. Quia si p̃ualuerint: cura erit difficilis. Quod si cum melancolia fuerit dolor ventris ⁊ inflatio: ⁊ malus color: ⁊ digestionis corruptio: ⁊ vomitus acetosus: ⁊ excreationũ multitudo: icipiẽda est cura cuꝫ flebotomia ex basilica: aut saluatella sinistre manus. Et si sanguis visus fuerit niger dimittat egredi in quãtitate multa. Subtilis autem ⁊ rubeus si fuerit: illico restringendus erit. ¶ Eger vero ex rebus lenientibus est nutriẽdus: vt sunt alesfidabegi que fiunt ex carne edina ⁊ arietina: ⁊ mittendus est in balneum in quo non diu moretur. ¶ Post hec autem decoctione de ephitimo quam ego composui vtat: ⁊ hec est decoctio de epithimo. ℞. mirabolanoꝝ indorum. ʒ. x. polipodij. ʒ. ß. sene: ʒ. viij. turbith. ʒ. iiij. sticados. ʒ. x. passulaꝝ enucleatarum ʒ. x. epithimi cretensis. ʒ. x. Oia excepto epithimo in tribus libris aque coquenda sunt donec ad vnam libram ⁊ mediam redeant. Cumqꝫ hoc factum fuerit: addatur epithimum ⁊ illico ab igne remoueantur ⁊ dimittantur donec infrigidari ceperint. Cũqꝫ infrigidata fuerint: manibus fricata colentur. Deinde sumantur agarici due tertie vnc. vnius aloes. ʒ. i. salis indi. ʒ. ß. elebori nigri quarta vnius. ʒ. conficiant cum melle aut cum iuleb ⁊ fiant ex eis pillule que per tres horas ante decoctionis acceptionem sumẽde erunt. Postea sumat decoctionẽ. Deinde tribus diebus quiescat. In his aũt diebus quibus quiescit: nutriatur ex his que prediximus: ⁊ in potu sumat vinum subtile ⁊ claruꝫ ⁊ bene odoriferum. Post hec quoqꝫ iteruꝫ soluẽdus est vt prius. Hoc vero ita vt prediximus tertio iterãdum est. Quarta quoqꝫ potio ei danda est. ¶ Eger vero ab omnibus que coleram generant nigram: abstinendus est: vt sunt carnes siluestres oẽs: ⁊ caro vaccina: ⁊ porcina: ⁊ magnarum

caprarum ⁊ fabe: ⁊ caro salita: ⁊ caseus vetꝰ ⁊ ꝓprie lentes: ⁊ oĩa olera nisi humefaciẽtia. Uitet ꝑterea vinum grossum ⁊ laborẽ ⁊ vigilias: ne-
qꝫ patiatur famẽ neqꝫ sitiꝫ. Uino vero subtili in potu vtatur. Et ꝑcipiẽ-
dum ei vt dormiat: ⁊ studendũ in splenis curatione: ex his que in sequẽ-
tibꝰ in ca. de splenis curatõe q̄ augmẽtaꝛ dicturi sumꝰ. Os quoqꝫ stoma-
chi cõfortandũ est: ⁊ proprie ex medicinis quaꝝ mentionẽ in sequenti-
bus facturi sumus cũ egritudines stomachi nominabimꝰ. ¶ Si aũt cũ melancolia ea que nominauimꝰ nõ fuerint: acciderítqꝫ post frenesim: aut longam morã sub sole: aut ꝑcussioneꝫ in capite: in principio ex ce-
phalica flebotomia est facienda: ⁊ capiti studiuꝫ adhibendũ: ⁊ reliquo regimine qđ diximus proprie. ¶ Aqua preterea tepida ab alto loco su-
per caput fundenda est: deinde oleuꝫ roseuꝫ cũ aceto vini capiti infun-
datur: ⁊ lac muliebre desuper mulgeaꝛ. ¶ Naribus ẽt oleuꝫ de semine cucurbite dulcis: ⁊ lac muliebre iniȷ́ciaꝛ. ¶ In balneũ quoqꝫ sepe mit-
tendus est: ⁊ multuꝫ ex aqua tepida capiti est supfundendũ. Eger etiaꝫ omnia odorifera que frigida sunt odoret. ¶ Si auteꝫ cum melancolia nihil fuerit eoruꝫ que diximus: in principio matrix vena dextri brachiȷ́ aperienda erit ⁊ sanguis erit ꝯsiderãdus: ⁊ vt prediximus faciẽdum: ⁊ regendũ vt diximus. ¶ Et postq̄ hoc regimen infirmo adhibueris: per aliquot dies quiescere dimittẽdus est: deinde vt prius in cura eius inci-
piendum: donec sanitatis fiat restitutio. ¶ Studium vero totuꝫ quod erga melãcolicos est obseruandũ: est vt impinguenꝛ ⁊ carnosi fiant. Ex quo enim pingues ⁊ carnosi fuerint: illico sani erunt. ¶ Cibi aũt q̄ illis congruunt sunt caro arietina ⁊ edina ⁊ gallinacea ⁊ panis de simila. Opirus aũt panis nullo modo est eis congruus. Uinum quoqꝫ subti-
le ⁊ clarum eis ꝯueniẽs est. Uinum vero grossum nõ est eis bonuꝫ neqꝫ nigrum. ¶ Lac aũt recenter ab vberibus extractũ dum adhuc calet eis confert: ⁊ pisces recentes ⁊ sisami de zucharo facti ⁊ oleum amigdali-
num. ¶ Preterea audire cantilenas ⁊ gaudere ⁊ habere añ se res deli-
ciosas ⁊ dormire plurimũ cõfert eis. Econtrario vero cogitare: ⁊ solus morari: ⁊ vigilare maxime nocet eis.

¶ Pillule que coleram nigram expellunt ex quibus daꝛ his qui deco-
ctionem sumere nequeunt. ℞. epithimi cretensis. ʒ. xx. pollipodiȷ́ agari-
ci amboꝝ. añ. ʒ. x. ellebori nigri salis indi amborum añ. ʒ. v. sticados. ʒ. viȷ́. pulueris hyerepigre. ʒ. xv. bibat ex eis. ʒ. iiȷ́. ¶ In diebus vero quibꝰ quiescit eger debet sumere ex electuario qđ vocaꝛ letificans: quod. ℞. mellisse: corticũ citri: gariofiloꝝ: gallie muscate: masticis: croci oriẽtalis: cinamomi: nucis muscate: cardamomi: neheremisch: been albi ⁊ rubei: zedoarie: doronici: seminis ozimi maioris: seminis ozimi gariofilati: om-
nium añ. partes equales: musci quãtum est decima partis vnius. Dein-
de sumanꝛ chebuli. xx. ⁊ embl. xx. ⁊ terantur: ⁊ in tribus libris aque co-
quantur donec ad vnam redeant: ⁊ colentur. In colatura vero mittaꝛ mellis lib. i. Deinde bulliant donec aq̃ cõsumpta sit. Post ex hoc melle conficianꝛ ꝑdicte species qđ tamẽ in pondere sit tripluꝫ ad species: de

quo cū necesse fuerit ad magnitudinē auellane sumēduz est. hoc enim medicamen letitiam ꝛ coloris pulchritudinem ꝛ digestionis bonitatez operatur ꝛ retardat canos.

¶ De catarro. Capi. 14.

Cum caput alicuiꝰ in egressiōe balnei discoopertū fuerit: aut post exercitiuz: aut post aliud: fueritqꝫ aer frigidus ꝛ vētus septētrionalis ꝛ acciderit inde naribꝰ ꝛ palato pruritus ꝛ ꝯmotio ꝛ sternutatio: pānus tunc calefaciēdus erit: ꝛ capiti superponendus: in quo tandiu moretur donec eger calorem in capitis ꝓfunditatē penetrasse sentiat. Deinde nigellam odorare incipiat: ꝛ prouocetur sternutatio: ꝛ caueat ne supinus iaceat: ꝛ comedat parum. A vino quoqꝫ omnino abstineat. Quod si passio ex appositione panni calidi alleuiata non fuerit nec minuitur per ipsum fiat flebotomia ex cephalica: ꝛ soluatur natura ex rebus que non exasperant sicut hec decoctio quam in potu sumere debet qui tussim patitur ꝛ in pectore asperitatē hꝫ: ꝛ indiget vētris solutiōe que. ℞. iuiubas. xx. sebestē. xxx. passularū enucleatāꝝ. ʒ. x. violarum siccarū. ʒ. iiij. radicis liquiritie fricate. ʒ. v. ficus citrinas. x. coquantur in tribus libris aque donec redeant ad. i. ꝛ colentur ꝛ in colatura dissoluanẜ cassiefi. ʒ. vij. tereniabin. ʒ. x. ¶ Qđ si neqꝫ flebotomia profuerit neqꝫ vētris solutio ꝛ materia ad pectus descenderit: ꝛ cōmoueātur tussis ꝛ febris: illico fiat flebotomia: ꝛ patiens a carne abstineat ꝛ vino: ꝛ in potu sumat aquam ordei ꝛ muraba violatū: quādiu calor fixus pseuerauerit: ꝛ tussis fuerit sicca ꝛ aspera. ¶ Sed postquā calor quieuerit ꝛ tussis mollificata fuerit: ꝛ screare īceperit: hec decoctio quaqꝫ die cum muraba violato danda erit: donec pectus mūdificetur ꝛ tussis sedetur: ꝛ vox clara reddatur: que. ℞. ficus citrinas. v. iuiubas. x. sebestē. xx. passularum albarū ꝛ enucleatarū. ʒ. x. liquiritie excorticate. ʒ. ʃ. coquantur vsqꝫ ad dissolutionem ꝛ colentur: ꝛ dentur ex hoc omni die vnc. iij. in potu cum muraba violato. ʒ. ʃ. ¶ Si vero tussis inueterauerit ac diu permanserit: tunc ostendemus qualiter curanda sit: cum de tussis cura tractabimus. ¶ Quod si cursus in naribus diu perseuerauerit: ꝛ non fuerit calor: fluxus erit restringendus suffumigando nares per traiectorium. ¶ Et si quod per nares effluit subtile: ꝛ acutum ac citrinum fuerit: suffumigatio fiat ex sulfure infuso prius in aceto ꝛ postea siccato: aut ex fabis: aut ordeo excorticatis: ꝛ in aceto prius infusis ꝛ post siccatis: aut ex zucharo albo ꝛ sandalo albo. ¶ Quod si neqꝫ calor neqꝫ rubedo in facie fuerint: suffumigatio fiat ex costo aut thure. Hec naqꝫ suffumigatio fluxuz restringit.

De obtalmia. Cap. 15.

Cum ea que in oculis alba sunt in rubedinem mutata fuerint: fluxerintqꝫ lachryme: ꝛ in angulis oculorum lachrymalibus lippitudo collecta fuerit: dicemus tunc egrum pati obtalmiam: ꝛ quanto plus sinthomatuz vehementia aut ipsoꝝ affuerit minoratio: tanto erit

obtalmie fortitudo aut eius debilitas. ¶ Deterior autem obtalmia est: cum alba oculorum videntur inflata ⁊ adeo eleuata vt oculorū cooperiant nigredinē ⁊ palpebre inuersentur. ¶ In principio vero curationis obtalmie: cephalica est flebotomanda: ex manu vel brachio partis contrarie in qua est oculus infirmus nisi leuis fuerit obtalmia. ¶ Et quanto fortior fuerit obtalmia: tanto plus est minuendum ex sanguine. Deinde venter ex mirabolanis citrinis: ⁊ tereniabin: ⁊ succo fructuum soluendus est. ¶ Et eger a carne ⁊ vino ⁊ a rebus dulcibus abstinere debet ⁊ cibum minuere. Quod si ista non suffecerint: sief album in lacte puellam lactentis fricandum ⁊ in oculo distillandū. Et si lippitudinis multitudo in oculo collecta fuerit: radius coto inuoluatur ⁊ madefiat in aqua: ⁊ cum eo oculus ab illa lippa mundetur. Deinde puluis albus aspergatur: ⁊ superponendo oculis aliquid suauiter sustentes: ⁊ ligetur: ⁊ eger in domum tenebrosam mittatur: ⁊ ingeniādū est quantum possibile est vt somnus prouocetur. Caueat tamen ne sup oculum infirmum dormiat ⁊ ne caput depressum sit sed superius eleuatum: neq; vestimentorum capitia sint stricta: neq; in faciem se diu proijciat. ¶ Si autem oculus leuior fiat: ⁊ dolor sedetur ac lachryme minuātur: flebotomia iam facta ⁊ ventre soluto balneū multotiens ⁊ frequēter ingrediatur. Ex hoc enim passionis reliquie dissoluentur. ¶ Quod si in oculo humorositas ⁊ grauedo remanserit: puluis citrinus erit immittendus. ¶ Ex his autem que habenti obtalmiam multum conferūt est: vt frons ⁊ palpebre ex hoc liniantur epithimate: quod. ℞. sief memithe rosarum aloes licij sandali rubei faufel croci orientalis omniū ana partes equales: fiant ex his pillule. Cūq; necesse fuerit resoluatur vna ex eis in succo coriandri aut in succo endiuie aut cū aqua rosata: ⁊ liniatur cum eo si deus voluerit.

¶ Sief album. ℞. ceruse ablute. ʒ. x. sarcocolle grosse. ʒ. iij. dragaganti ʒ. i. opij. ʒ. s. fiant ex his forme lenti similes.

¶ Puluis citrinus. ℞. sarcocolle. ʒ. x. aloes. ʒ. ij. croci. ʒ. ij. mirre. ʒ. i. licij. ʒ. ij. ex eis optime tritis immittatur puluis cum opus fuerit.

¶ Puluis albus. ℞. sarcocollam albā ⁊ pinguem que mittatur in lac mulieris quod melius erit cū alicuius iuuēcule fuerit: ⁊ dimittatur i vmbra donec siccetur: ⁊ teratur optime: ⁊ omnibus. ʒ. x. ipsius addantur de sief memithe. ʒ. ij. que iterum optime trita reponantur: ⁊ cum opus fuerit in oculum mittantur

¶ De vlceribus oculorum. Capi. 16.

Cum in oculo fortis dolor ⁊ punctio nociua ac pulsus sentiūtur: ⁊ lachrymarū fluit multitudo: cum palpebre eleuantur ⁊ oculi aperiuntur: loca que sunt in albis ipsorum inueniuntur rubea: ⁊ si totū fuerit rubeū: ⁊ vnus locus magis rubere inuenitur: aut in nigredine locus aliquis albus appet: pustula iam in oculo exorta ē. ¶ Ad hāc vero curādū passionē necessarius est medicus in curis oculorum valde instructus. Nos tamē

curationis ipsius summas ⁊ aggregationes dicemus. ¶ Dicimus ita-
q3 ꝙ vlcera que in coniunctiua nascuntur hoc est in albis oculoru3: nō
adeo sunt timenda vt ea que in cornea hoc est in oculi nigredine fiunt.
Deterius vero vlcerum est illud quod in nigredine sub pupilla existit.
Eminentia namq3 ad istud est velocior. ¶ Horum autem vlcerum curā
cum flebotomia incipere debemus: ⁊ sanguinis extrahere multitudinē
secundum ꝙ possibile fuerit. Consequenter autem venter soluendus: ⁊
eger sibi cauere debet a carne ⁊ vino dulci: ⁊ esse contentus herbis frigi-
dis: ⁊ in potu sola aqua vti. ¶ In oculo vero i initio sief albu3 cu3 lacte
mulieris ē mittēdum: ⁊ si pulsus iam alleuiari ⁊ sedari videntur: sperā-
dum est ꝙ egritudo soluetur sine saniei collectione. ¶ Quod si pulsus
post sanguinis extractionem ⁊ ventris solutiōem ac sief albi immissio-
nem quiescere non videtur: parua fiducia in hoc quod diximus est ha-
benda. Et itaq3 tunc sief de olibano mittendu3 in oculum: ⁊ pila aliqua
oculo superponenda ⁊ cum ligatura stringenda. Ante vero ꝙ hoc eue-
niat: oculus suauiter est ligādus: ⁊ sine superpositione pile. Et non ces-
ses in oculum de sief de thure sepe distillare donec sanies in pupilla vi-
deatur. Ex quo eni3 hoc visum fuerit: sief de plumbo vti necesse erit vs-
q3quo profunditas fiat plana: ⁊ tota caro generetur. ¶ Ea tamē que di-
ximus: tunc sunt facienda: cum pustula non est magna. Quoniam cu3
magna fuerit: fueritq3 iuxta pupillam: aut inferius ea: erit tunc necesse
vt cum eliescir medicetur: ne oculus emineat. Ad pile quoq3 superposi-
tionem: ⁊ ligaturam erit redeundum. ¶ Eger preterea semper supinus
iacere debet: ⁊ a forti motu abstinere. Cum autem caro in loco vlcerum
perfecte generata fuerit vel vlcus apostematis carne repletus fuerit re-
manebit ibi in oculo albedo. ¶ Quod si vlcus fuerit profundum: albe-
do erit grossa. ⁊ si in superficie tantum cornee fuerit erit subtilis. ¶ Vl-
cus quoq3 si a pupilla fuerit remotum: ⁊ steterit separatim per se: vesti-
gium illud qđ remanet nihil mali faciet. Si aūt iuxta pupillā fuerit
qñq3 post vlceris curatiōe3 vestigiū remanens prohibebit visionem.
Quapropter tunc est vtendū medcinis quibus vestigiu3 quod dixim⁹
abstergi ⁊ deleri possit.

¶ Sief de thure. ℞. armoniaci sarcocolle amborum añ. ʒ. v. thuris. ʒ. x.
croci. ʒ. ij. conficiantur ex mucillagine fenugreci: ⁊ fiant ex eis sief.

¶ Sief de plumbo. ℞. plumbi adusti: antimonij: thutie abluthe: calce-
cumenō: gūmiarabici: dragagāti: oiu3 añ. ʒ. viij. opij. ʒ. ß. terantur ⁊ cū
panno sericino qui sit subtilissimus cribellentur ⁊ conspergantur ex
pluuiali: ⁊ fiant ex eis sief.

¶ Sief ex quo caro in vlceribus oculorum generatur ⁊ vuee egressio
prohibetur ⁊ vestigium subtiliatur. ℞. climie abluthe thutie ablute ce-
ruse antimonij thuris omnium añ. ʒ. ij. mirre. ʒ. i. sarcocolle grosse. ʒ. i. ⁊
ß. sanguinis draconis aloes opij omnium añ. ʒ. i. fiant ex eis sief.

¶ Eliescir quo est vtēdū cū timet ne ex vlcere vuee sequat egressio. ℞. an-
timonij ematitis amborum añ. ʒ. x. achatie. ʒ. iij. aloes. ʒ. i. terantur ⁊

fiant ex eis sief ⁊ administrentur apud nècessitatem.

¶ De his q̄ in oculis cadūt siue sit pilus siue palea siue aliđ. Ca.17.

SUmatur resina idest gummia pini: ⁊ per oculuʒ trahatur ⁊ extrahit illud quod in oculo cecidit.

¶ De albedine que fit in oculo. Capi. 18.

ALbedo que in oculo contingit: est vestigium post vlceruʒ curationem remanens quando consolidantur. Que cum in oculis puerorum fit: leuior est ad curandum q̄ꝫ cuʒ accidit annosis: ad sanandum fortasse impossibilis existit: nisi subtilissima fuerit. Hec autem passio ex his medicaminibus curanda est: postq̄ꝫ eger balneum egressus fuerit aut faciem super vaporem aque calide vsquequo rubea sit tenuerit. Si tamen ex hoc medicamine in venis oculi rubedo ⁊ dolor prouenerint per aliquot dies: ab eo quiescendum est; donec oculus quiescat: ⁊ post ad id redeundum.

¶ Medicamen valde vtile ad albedinem remouendam ⁊ cito eradicandam. ego quoqꝫ non vidi quod eo melius aut equale esset ad albedinem delendam. ℞. masacume spume maris stercoris magni lacerti baurach zuchari higeri omniuʒ ana partes equales. Deinde sumantur acori celidonie seni amborum aā. ʒ. x. coquantur in libra vna aque donec ad quartam redeat: ⁊ colentur: ⁊ ex hac aqua imbibātur species quas prediximus: ita q̄ cōficiant ex ea: ⁊ siccent in vmbra: deinde interim terantur ⁊ cōspergantur vt prius ⁊ siccent. Qđ postquam quater factum fuerit: siccent ⁊ terant: ⁊ in oculo mittant. Hoc eniʒ medicamē nulli vt prediximus compar existit in remotione albedinis. Remouet enim hoc medicamen grossam albedinem etiam ex oculis animaliuʒ.

De scabie ⁊ sebel. Cap. 19.

CUm palpebra inuersatur ⁊ interius appareat rubea ⁊ aspera: scabies adest. Et cum super alba oculorum ac super nigredine videtur similitudo pāniculi ex venis rubeis ⁊ grossis texti: adest passio que vocatur sebel. He vero due passiones graues sunt ⁊ cronice ⁊ vix curabiles. Patiēs tamen duʒ sanus est: flebotomia ex brachio ⁊ fronte ⁊ vētris solutiōe vti debet: ⁊ in comestione vitet dactilos ⁊ sisamos de melle ⁊ vitet ebrietatem. Et quando non est plenus: sepe ingredi balneum est ei vtile: ⁊ frequēter imittere oculo sief rubeum similiter confert.

¶ Sief rubeum. ℞. emathitis colcotar combusti amboruʒ aā. ʒ. iij. eris vsti. ʒ. ij. mirre croci amborum aā. ʒ. i. piperis longi. ʒ. ß. conspergantur ex vino veteri: ⁊ fiant ex eis sief. ¶ His preterea egritudinibus viride confert sief cuius descriptio in capitulo de vngula continetur. Quođ si passiones iste vetuste fiant: scabies fricatione indigebit: ⁊ sebel collectione. Non tñ mensure huius libri congruit vt de eis tractemus.

¶ De lachrimalibus cum pruriunt. Cap. 20.

ENdiuia tenera sumatur ⁊ conteratur ⁊ fiant ex ea magdaleones parui: ⁊ ex oleo violato inungātur: ⁊ oculis superponāt: ⁊ in hora dormiendi ligentur: rosatuʒ tamen melius est: ⁊ citius ꝯfert. ¶ Et si

hoc non sufficerit: lentes absq corticibus & sumach: & rose rubee: & granati carnositas sumantur: & contrita ex careno conspergantur & more eplastri superponatur. ¶ Quod si non sufficerit ex cephalica prius flebotometur patiens. Deinde ex vena frontis: & ex venis que sunt in angulis lachrymalibus. Uenter quoq frequenter soluatur: & balneu multotiens ingrediatur.

¶ De vngula. Capi. 21.

Cum aliquid panniculo simile ex angulo qui est a parte naris oriri videtur: & albuz oculi cooperire & peruenit vsq ad nigredine: generatur passio que vngula dicitur. Cuius nocumentum tunc solum est peius: cum peruenit ad nigredinis partez que est iuxta pupilla. Hec igitur passio dum subtilis est cum sief viridi & sief de calcantho est medicanda. Si autem vetusta fiat & grossa cum ferro est expolianda.

¶ Sief viride quod confert sebel & scabiei & vngule & albedini. ℞. ziniar. ʒ. iij. colcotar vsti. ʒ. vi. arsenici rubei baurach spume maris o ium ana. ʒ. i. salis armoniaci. ʒ. ʒ. armoniaci. ʒ. ij. armoniacum in succo rute dissoluantur & species ex eo conspergantur & fiant ex eis sief: est enim mirabile.

¶ Sief de calcantho qd confert vngule. ℞. eris vsti calcanthi amborum ana. ʒ. v. ziniar. ʒ. ij. salis armoniaci baurach arsenici sulimati omnium ana. ʒ. i. terantur & per hebdomadaz vna dimittantur deinde fiat ex eis sief & fricetur vngula cum eis.

¶ De macula rubea ex percussione vel alia re. Ca. 22.

Cum in oculo ex percussione aut ex re alia punctum rubeum fieri cotingit: sanguis qui ibi est dissoluendus est. Postq estuatio quieuerit sumantur igitur arsenici rubei olibani mirre armoniaci omniuz partes equales & fiant ex eis sief. Qui in succo coriandri fricentur & in oculum distillentur tamdiu quamdiu tamen dolor perseuerat: albugo oui sumenda est & oleo roseo miscenda: & cotum ex eis inuolutum: oculo est superponendum.

¶ De lachrymis. Capi. 23.

Quz lachrimales oculoz anguli semp humidi vident: patiens quotidie ieiunus balneu ingrediat & in oculuz alcohol istud mittat.

¶ Istud aut alcohol. ℞. thutie. ʒ. x. coralli rubei mirabolani citrini fricati aloes oiuz ana. ʒ. ij. piperis. ʒ. ʒ. fiat ex his puluis q assidue mittat.

¶ De debilitate visus. Capi. 24.

Si cum debilitate visus humiditatis signa apparuerint manifesta que in tempore famis & exercitij parumper dissolui videant: pillule cochie multotiens erunt assidue tribuende. Nutrimentum quoqz patientis desiccatiuu esse debet: & eger sepe vomere cogendus est: pulueres etiam desiccatiui oculis sunt immittendi. Quod si cum predicta egritudine affuerit siccitas & corporis obfuscatio nutrimentuz erit augmentandum: & vinum in potu tribuendu: ac super caput ipsius aqua tepida fundenda: & incuruatio super eam facienda. Balneuz preterea

ingrediatur: in quo tamen non multum sudet. ⁋ Naribus quoqz oleũ de amigdalis dulcibus atqz auribus est immittẽdũ. ⁋ Oculis vero lac mulieris adolescẽtis quaqz die est inijciendũ. Qđ etiaz freqnter fieri cõuenit. Hec quoqz debilitatis visus species fortior fit in tempore famis: & dum venter vacuus fuerit.

¶ Confectio alcohol quod valde acuit visum qui causa humoris debilitatur. ℞. thutie ablute & siccate. ʒ. xx. deinde extrahatur succus sansuci viridis & per noctem vnam residere dimittatur & coletur: ex quo tutia conspersa dimittatur quousqz siccetur: postea terantur. Deinde sumantur zinziberis piperis nigri macropiperis celidonie omnium aã. ʒ. ij. salis armoniaci. ʒ. i. cum thutie. ʒ. xx. post hec omnia terantur & ex succo teneri feniculi conspergantur: & siccata iterum terantur: & reponantur: & cum necesse fuerit oculis immittatur. Ad hoc preterea valde confert sief de fellibus.

¶ De tumore palpebrarum. Capi. 25.

Epithimetur ex epithimate quod in capitulo de obtalmia nominauimus.

¶ De conuersis pilis qui nascuntur in palpebris magis interius q̃ debent & pungunt oculum. Capi. 26.

Si pilus fuerit vnus aut duo: alijs palpebrarum pilis cum mastice aut oleo sceni sunt annectendi: aut radicitus euellantur: & loca a quibus euulsi sunt cum ferro acuto vt acus adurantur. Si autem multi fuerint necesse est vt caro palpebre incidatur. Loqui tamẽ de hoc nostri libri mensuram pretergreditur.

¶ De aqua descendente in oculum. Capi. 27.

Quandoqz alicui videt quod ante se habeat cimices aut alia parua corpora subtilia & radiosa. Quod aliquando cã stomachi aliquãdo ex ꝓprio nocumẽto ipsi⁹ oculi ꝯtingit. Ideoqz differẽtiã inter hec duo considerãda est: neqz pro paruo est habendum cũ hoc accidẽs euenerit. Ex eo nãqz qđ causa stomachi accidit: non est multum timendum q̄ oculo nocumentũ inferat. Ex eo vero qđ ex proprio vicio oculi contingit valde timendũ est: hec aũt passio dum recens est vt in principio: cum medicinis curabilis est. Sed cum iam ad perfectionez deuenerit sanari nõ põt nisi cum incisione: & fortasse etiaz incisio prodesse nõ poterit. Quapropter differentia inter hec duo predicta diligenter est inuestiganda que est prout dicemus. ⁋ Quando imaginationes que videntur vtriqz apparent oculo estimandũ est contingere hoc ex vitio stomachi: & ecõuerso. ⁋ Et cũ imaginatõẽs in hora fastidij & in hora male digestiõis plures solito vident: in hora aũt famis & laboris pauciores appent: estimãdũ est ẽt hoc ex stõacho eẽ. ⁋ Et si ex quo iste imaginatões acciderũt duo preterierũt mẽses aut plures: & in pupilla nõ fuerit visa ꝯturbatio: estimandũ est ẽt hoc esse ex stomacho. ⁋ Quãdo aũt iste estimatões tibi aggregate fuerint: pillas chochias in potu tribue: & si pas-

sio omnino remouet:iam estimationes predicte certificate fuerūt. ⁋ Si autem vni tantum oculo apparuerint:ꝛ vno modo in omnibus horis permanserint:estimandum est vitium aque adesse:precipue cum in pupilla nō fuerit obfuscatio. ⁋ Obfuscatio nanqꝫ si fuerit in pupilla dubitatio iam tunc erit sublata. ⁋ Cum autem passio hec in oculo propria fuerit prohibenduꝫ est infirmo ne cuꝫ ventosis minuat sanguinē:neqꝫ ex brachio:neqꝫ comedat pisces:nec omnia q̄ humectare possunt. Uenter vero frequenter soluendus est ex pillulis cochijs:ꝛ eger ex calefactiuis ꝛ desiccatiuis nutriendus est. Jdromel preterea in potu ei tribuendum:ꝛ in oculis sief de fellibus mittendum.

⁋ Sief de fellibus qđ proficit aque a principio ꝛ dilatationi pupille:ꝛ eis qui post occasum solis nō vident:ꝛ tenebrositati visus que est ex humore. ℞. fellis gruis fellis sabot fellis hyrcini fellis accipitris fellis aqle fellis perdicis omnium siccoꝝ vnū aut plura. Sumat quoqꝫ p omnibus. ʒ. x. istoꝝ siccoꝝ euforbij colloquintide serapini omniū añ. ʒ. i. trita aggregentur ex succo feni. teneri ꝛ mittantur in oculo.

⁋ De nictolopis. i. qui post solis occasuꝫ nō vident. Cap. 28.

Ad hoc vtile existit epar caprinum scindere ꝛ ponere super vnam sectioneꝫ piper longū:ꝛ cooperire ipsam ex alia sectione pipere longo in medio existente. deinde ponere ipm in furno:ꝛ dimittere ibi donec assetur ꝛ nō desiccetur. quo pfecto piper longū qđ in medio erat sumatur;ꝛ bene teratur cuꝫ pauco musco:deinde ex liquore qui ex epate assato expressus fuerit conspergatur ꝛ siccetur:ꝛ in oculuꝫ mittatur. Aut fel caprinum cum melle mixtum in cucuma sup ignem misceatur: deinde radius eo illinitis imittatur oculo. Qđ autē ad hoc magis valet:est vt sief de fellibus in oculo mittatur. Si auteꝫ hoc non suffecerit venter soluatur ꝛ sanguis ex duabus cephalicis ꝛ ex fronte minuatur: ꝛ regimen subtilietur.

⁋ De dilatatione pupille. Cap. 29.

Cum pupilla hoc est foramen qđ est in nigredine oculi adeo dilatari videtur:vt vndiqꝫ pertingat ad albedinem fueritqꝫ post vehementem cephalice dolorem parua:habenda est fiducia in eius cura. Sed si dilatatio parua fuerit:tunc assidua solutionem ventris ex cochijs multotiens:ꝛ sief de fellibus in oculo mittenduꝫ. Qđ si pupillam post percussionem dilatari contingat:non est inde timendum: quia remouebitur. Fiat itaqꝫ emplastrum ex farina fabarum ꝛ camonilla ꝛ euisco cū vino ꝛ aqua.

⁋ De fistulis que in angulis lachrymalibus fiunt. Cap. 30.

Cum angulus lachrymalis resudat:ꝛ cū premitur sanies ꝛ virus ab eo egreditur:fistulam pati intelligitur:que cuꝫ cauterio curatur. De hoc tamē loqui plus est:q̄ꝫ huic nostro attinet libro. Nos tamē iam ei adiungimus medicamen:qđ si adhibitum fuerit:ipsaꝫ p multos menses adeo tardare facit: vt eger sanus videat. ⁋ Medicamen auteꝫ illud. ℞. aloes thuris sarcocolle sanguinis draconis balaustie antimo

nū aluminis:omnium partes equales ziniar quanzum eſt quinta pars
vnius fiant ex eis ſief. Cunqꝫ neceſſe fuerit:fiſtula in tantum prematur:
vt quicquid ſaniei in ea cōtinetur egrediatur. Deinde infirmus ſuper
latus in quo non eſt fiſtula iaceat: de predicto ſief aliquid diſſoluat in
aqua de que in angulo lachrymali tres gutte aut quattuor inquimati-
zentur:magno exiſtente interſtitio inter proiectionem vnius gutte ⁊ al-
terius. Quo facto eger p tres ſic iaceat horas. ¶ In mane quoqꝫ ſequē-
ti die ſimiliter fiſtula bene prematur:⁊ fiat eadem cura. Qđ per hebdo-
madam vnam fieri conuenit:⁊ etiam tandiu donec nihil a fiſtula egre-
diatur comprimitur. Ex hac nāqꝫ cura:locus multis menſibus ſiccus
permanebit. ¶ De curis oculorum quantū huic loco neceſſarium eſſe
putauimus:iam ſatis dictum eſt credimus. Alia vero quia ſunt de cu-
ris que per ferrum exercentur dimittamus:quia multis indigent me-
dicaminibus. Sunt tamen quedaꝫ ex eis qui in locis in quibus de de-
coratione tractauimus ⁊ ſanitatis cuſtodia continētur.

¶ De dolore qui fit in aure. Cap. 31.

SI cum dolore qui fit in aure fuerit in facie inflāmatio ⁊ pulſatio:
ſanguis ex cephalica erit minuendus:⁊ oleum roſeum aut oleuꝫ
de floribus ſalicis tepidum cum pauco aceto immittēdum:lac quoqꝫ ita
calidum vt ex mamilla egreditur multotiens diſtillandū erit. Venter
preterea ex mirabolanis citrinis ⁊ ſcamen ⁊ aloe vehemēter ſoluatur.
Qđ hoc modo fiet. mirabolanorum citrinorum ʒ.xx. ſumantur ⁊ pul-
uerizati in duabus libris aque coquātur donec ad duas vnius lib. ter-
tias redeāt ⁊ colentur. Poſt hec ſumatur aloes.ʒ.i.ſcamen ſexta pars
ʒ.i.aggregentur cum rob de citoniis;⁊ fiant ex eis pillule; que p duas
horas ante decoctionem ſumantur: deinde bibatur decoctio; ¶ Qđ ſi
dolor non quieuerit:parum opij in oleo roſeo reſoluti in aurem mitta-
tur. Et ſi pulſatio redierit ⁊ tribus diebus perſeuerauerit:oleuꝫ ſiſami
num in quo anatis aut galline adeps fuerit reſolutus in aurem ſepe
mittatur. Ibi namqꝫ eſt puſtula que maturatione indiget. ¶ Cum aūt
dolor quieuerit putredo iam tunc collecta erit. Ideoqꝫ pus ſubito ex
inſperato de aure egredietur. ¶ Cum auteꝫ dolor in aure fit poſt faſti-
dioſam ſatietatem:aut poſt ventos frigidos; oleum in quo ruta aut ce
pe cocte fuerint in aure diſtilletur. Aut oleum de lilio ſumatur:⁊ cuiqꝫ
vnc. ex eo commiſceatur euforbij recentis.ʒ.i.⁊ caſtorei.ʒ.i. ¶ Sed ſi hꝰ
non ſuffecerit:venter ex pill. cochijs ſoluat. Patiēs quoqꝫ balneuꝫ in-
grediatur in quo etiam ſudet. Vinuꝫ quoqꝫ vetus ⁊ forte ei tribuatur.
¶ Si auteꝫ cum dolore auris fuerint ſonitus ⁊ tinnitus atqꝫ vētoſitas:
panicum ſiue milium in ſartagine torrefactum calidum: multotiens
ſuperponatur. Et auris quoqꝫ ſuper vaporem aque in qua ſunt cocta
mentaſtrum ⁊ ſticados arabicus ⁊ ſanſucus teneatur:de caſtoreo prete
rea ⁊ euforbio in oleo ſambacino diſſolutis:quorꝫ vnumquodqꝫ quat-
tuor grana ordei ponderet:in aureꝫ mittatur.

¶ De vlcere qđ fit in aure. Cap. 32.

Cum pus ab aure egreditur: idromel tepiduz multotiens in vna vice in aure est distillandum. Deinde hoc medicamen optime faciens ad hoc est imittendum: qd. ℞. sarcocollam aloem ꝛ sanguinē draconis thus squamam ferri ziniar. Ex eo in aceto dissoluatur: ꝛ in aurē mittatur: ꝛ liciniū melle illinitū in predictis intingatur: ꝛ sic imittatur: patiens itaqz ex hoc medicamine ꝛ idromelle medicetur donec sanus sit.

¶ De sonitu ꝛ tinnitu. Cap. 33.

Fortasse quandoqz cōtingunt ex subtilitate sensus auditus ꝛ eius claritate. Cuius signuz est qd in tempore famis augetur: ꝛ in hora ebrietatis ꝛ satietatis minuitur. ¶ Qd propria non indiget cura nisi superfluitatem obtineat. Tunc enim de opio dissoluto in oleo imittendum est in aure quantum duo ordei grana pōderant. ¶ Si autem hec cum grauedine capitis ꝛ auditus debilitate affuerint: oleum de semine rafani ꝛ oleum de amigdalis amaris ꝛ oleum roseum in quo castoreū fuit resolutuz: sunt imittenda. Auris quoqz super vaporē aque in qua sansucus sticados arabicū absinthiū mentastrum origanuz cocta sint ponenda sunt. Et venter multotiēs ex pillulis cochijs est soluendus: ꝛ cibaria minuenda ꝛ vinum dimittendum.

¶ De grauedine auditus. Cap. 34.

Cum in auditu contingit grauitas considerandū est an sit ibi sordicies que vocatur cera que fit in aure: que si inueterauerit mundetur: aut cum medicinis sm qd diximus: aut cum cura manus. ¶ Si autem sordes nō affuerint ꝛ euenerit hoc post satietatem fastidiosam que eam precessit: aut egritudinem acutam: auris ponenda est sup vaporem aque in qua ea que prediximus cocta fuerunt traiectorio interposito vsquequo vapor ascendit. Qd hoc modo fieri conuenit. Res iste in cucuma habente os acutum coquantur. deinde traiectoriuz ori cucume superponatur: ꝛ ne vapor egredi possit: pānus obuoluatur: ꝛ auris super os traiectorij ponatur. ¶ Istud preterea fiet in aurez mittatur. Qd. ℞. colloquintide. ʒ. i. baurach tertiam. ʒ. i. castorei aristologie rotunde succi absinthij: omnium aā. ʒ. ß. costi quartam. ʒ. i. euforbij sextā ʒ. i. fellis vaccini quantum sufficit ad predicta cōficienda. Fiant ex eis fiet. Cūqz necesse fuerit: vnum in oleo de amigdalis amaris resolutum auri imittatur. Hoc enim valde vtile existit dolori flegmatico ꝛ ventositati ac sonitui ꝛ tinnitui: qui ex grosso vento fuerit ꝛ surditati que est ex grossis humoribus. ¶ Si autem debilitas auditus contingit post ieiuniuz aut vigilias: fueritqz facies extenuata: ꝛ oculi concaui: eger balneum sepe ingrediatur ꝛ largiori cibo ac potu vtatur: ꝛ in somno fiat profundior: super caput quoqz aquam tepidam cum oleo fundat donec sanetur. Qd si post frenesim contingat: ex medicinis primis curetur.

¶ De vermibus auris ꝛ paruis animalibus ipsaz ingredientibus. Cap. 35.

Cum in aure fuerit titillatio ꝛ pruritus ꝛ dolor: deīde acciderint vermes ab aure: immittantur auri succus mētastri. Aut de folijs

persicorum. Aut oleum de nucleis ipsorum. Aut aloes in aqua dissoluatur et immittatur. Hec enim vermes auris et parua animalia ingredientia ipsam quando erunt in aure et in vlceribus nascuntur interficiunt.

¶ De eo quod in aure figitur ab exteriobus ingressum. Cap. 36.

Cum aliquid figitur in aure: oleum tepidum est immittendum: et patiens balneum ingrediens ibi moram faciat donec corpus eius mollificetur. Deinde naribus insuffletur condisi: et teneatur anhelitus donec sternutatio sequatur. Forsitan enim sic egredietur. ¶ Si autem fuerit difficile et non exierit erit necesse vt cum ferro auri immisso extrahatur. ¶ Quod etiam in naribus est faciendum siquid eas ingressum fuerit quod extrahi non possit. ¶ Quod si aqua intrauerit capite ad partem auris illius inclinato saliat eger: et si non exierit prouocetur sternutatio vt diximus: deinde tepidum multotiens imittatur. Neque hoc pro paruo est habendum: et precipue si res malam habens qualitatem ingressa fuerit: ex ea namque grauis sequetur dolor.

¶ De sanguine ex naribus fluente. Cap. 37.

Ex his que sanguinis ex naribus fluxum retinent: est succus albedarugi cum camphora fuerit in eo dissoluta naribus immissus. ¶ Confert enim ei qui hanc passionem incurrere solitus est ante eam iniectus. Aut in hora egestionis. Aut sumatur gipsum cinis carte de panno galle sanguinis draconis caho zegi et pulverizata naribus insuffletur. Aut licinium in eis intinctum mittatur in nares. Aut alumen iameni puluerizatum: vt alcohol cum amilo eiusdem quantitatis naribus insuffletur. ¶ Quod si adhuc vehementer manauerit: superiores adiutoriorum partes apud ascellas cum instita: et coxe apud inguina ligentur: et testiculi similiter sunt ligandi. ¶ Si vero passio inualuerit: flebotometur cephalica eiusdem partis de qua fluit sanguis. ¶ Si autem nec hoc modo strictus fuerit: magne ventose cum igne superponantur ventri ab ea parte de qua fluit sanguis.

¶ Medicamen quod vehementer valet ad sanguinem constringendum. Sumatur calx alba et leuis qua vtuntur aurifices et sepe naribus insuffletur sine interpollatione: et licinium albumine oui illinitum ea inuoluatur et naribus imittatur.

¶ De vlceribus narium. Cap. 38.

Cum in naribus fuerint escare cera et oleum ac adeps gallinaceus eis imittantur: et aquam calidam naribus in mane multotiens per aliquot dies odoret. ¶ Cumque pustule egredi ceperint: licinium aceto forti infusum in quo sal positum sit naribus imittatur: ac super eas similiter ponatur. Siccabuntur enim ex hoc et non prolongabitur eorum mora. ¶ Quod si vlcera ibi affuerint: ex vnguento de cerusa curentur.

¶ De hemoroydibus que nascuntur in naribus. Cap. 39.

Cum intus in naribus caro superflua mollis et quasi dissoluta rubea aut alba exorta fuerit: et nares ingrossari ceperint: ac ex carne predicta repleri: cephalica prius erit flebotomanda. Deinde licinium

ex vnguento viridi qd in capitulo de corrodentibus carnem nominauimus: liniendum et naribus erit imittendum. ¶ Si vero istud nõ suffecerit: medicamen acutum qd ibi descripsimus apponatur: donec ex toto mundificetur. ¶ Hec preterea passio quandoque cum ferro curatur radicitus omnino incidendo. ¶ Medici tamen quandoque in hoc errant: nam ex eorum cura eger maximũ incurrit nocumentũ. In hoc namque loco cancer plerunque exoritur. Uerum cancer quando in hoc nascitur loco: neque acutas tollerat medicinas neque incisionem que fit cum ferro. Immo indiget vt suauiter tractetur: et medicaminibus lenientibus: et flebotomia et ventris solutione curetur. ¶ Cognoscitur autem an illud accidens sit cancer quia est durus pertingẽs quandoque vsque ad palatum. Sed cum nares sicce sint et dure: nec sit in eis humiditas aliqua: summopere cauendum est ne hec egritudo aut ei similis ferro aut acuto medicamine tangatur. Si autem quod in naribus exoritur caro mollis est fluxerintque ex eis humores: et cum nares stringuntur inueniuntur molles: et cũ tãguntur tactus nõ sentitur solidus: nõ est timendũ quin ex medicaminibus acutis et ferro mederi possint.

¶ De amissione odoratus. Cap. 40.

CUm sensus quo odoranda precipiuntur amissus fuerit; neque in naribus caro superflua creuerit: et aer ita leuiter vt prius attrahitur: et oculi ac sensus naturaliter existunt: naribus erit insufflandus puluis adeo subtilis vt alcohol: qui fiat ex condisi et arthanita et sale armoniaco. ¶ Egro quoque precipiatur vt nares vapori ex aceto calido procedenti multotiens apponat. ¶ Si autem hoc non suffecerit: quod nominabimus naribus insuffletur. Cuius descriptio hec est. ℞. nigelle fellis gruis colloquintide elebori albi omnium ana partes equales. Puluerizentur et ponantur in vrine cameli arabici quãtitate tanta que ea cooperire possit: et ponãtur ad solem donec siccentur. Deinde fiant ex eis sief. Cumque necesse fuerit: vnum ex eis lentis habens magnitudinẽ in oleo sansucino intinctum naribus imittatur. Optimum enim ad hoc existit. ¶ Si autem ex hoc quod naribus imittitur fortis sequatur dolor: oleum de semine cucurbite eis imittatur: et aqua calida super caput fundatur: et sorbeat calida ea que humectant vt ptisana: et quod fit de aqua furfuris: et de farina et similia. Et hoc quidem est medicamen ad emissionem odoratus probatissimum: quod sic conficitur. Nigella puluerizetur: donec fiat vt puluis: et misceatur cum oleo veteri. Deinde ager implens os suum aqua reclinet caput retro quanto plus poterit: et tunc ex predicto medicamine aliquante gutte naribus distillentur. ¶ Egro quoque precipiatur vt quantum ei possibile est aerem extrinsecum interius attrahere nitatur. Quod in tribus diebus tribus vicibus fieri conuenit. Si autem mordicatio superuenerit: fiat hoc quod nominauimus.

¶ De dolore dentium. Cap. 41.

SI gingiua cum dolore dentium fuerit sanguinolenta: et apostemosa et rubea: fueritque apostematio cum pulsatione; extrahatur san

guis cum ventosis flebotomia ex cephalica prius facta. ¶ Deinde hora aliqua diu acetum ꝛ oleum roseum teneat: quod postq̄ eiecerit: idem iterum faciat. ¶ Post hoc oleum roseum in ore teneat: ꝛ si ex hoc non euaserit fueritq; pulsatio vehemens ꝛ cum inflammatione: camphora ꝛ piretrum terantur: ꝛ in radicibus dentium ponantur. Cumq; dissoluta fuerint iterum mittatur. Cotum quoq; oleo roseo illinitum desup ponatur. ¶ Quod si dolor aliquando augmentatur ꝛ vehemētior fiat: opij sexta pars.℈.i. in oleo roseo dissoluatur. Ex quo cotum illinitum radici dolentis dentis adhibeatur. ¶ Si autem nec dum sedet: locus scalpellandus est: ꝛ sanguisuge superponende sunt. ¶ Gingiua vero si non fuerit sanguinolenta neq; apostemosa neq; dolor est cum pulsatione: neq; in facie fuerit inflāmatio aut dolor acciderit post fastidiuz ꝛ satietatem ꝛ post cenam comeditq; ex cibo frigido multum: venter egri ꝛ pillulis cochijs soluendus erit: ꝛ dolentiuz dentium radices ex hoc medicamine fricande: quod sic fit. ¶ Sumat piretrū sinapis sceitaragi indi baurac piper zinziber: ꝛ ex eis puluerizatis dentium fricētur radices. Cotum quoq; eis illinitum super dentium radices ponatur: postq̄ eger os ex aceto in quo piretrum ꝛ mentastrum atq; origanum cocta fuerit colluerit. ¶ A foris preterea panicum siue milium in sartagine torrefactum super maxillam est ponēdum. ¶ Aut ex piperis puluere melli cōmixto dens ꝛ eius radix fricent. ¶ Et si hoc nō suffecerit: in dentiuz radicibus hec tyriaca ponatur que. ℞. castorei asse piperis zinziberis storacis opij omnium partes equales. Conficiatur ꝛ administretur. ¶ Eger preterea per aliquātulum temporis a comestione abstineat maneatq; famelicus: ingrediatur balneuz: ꝛ vtatur motu. ¶ Si autem nec sic quiescat: ferrum ignitum radici dentis multotiens apponat: aut eradicet. Si vero dēs corrosus fuerit: repleatur ex medicaminibus que nominabimus: ꝛ que sunt corrosiua: aut extrahatur.

¶ De extrahētibus dētes ꝛ ꝯfringētibus. Cap. 42.

Medicamen quod in dente corroso ponitur: ipsius sedat dolorem: ac ipsum confringit. Sumātur kebikegi ꝛ piper ꝛ trita ex alcatrano: conspergantur ꝛ impleātur ex eo. ¶ Medicamen quod dentes debiles ac dolentes qui sunt extrahendi eradicat. ¶ Cortices radicuz mori: ꝛ radicum capparis: ꝛ piretrum: ꝛ lac titimalli: atq; lac anabule: ꝛ arsenicum rubeum: ꝛ radix colloquintide: sumantur ꝛ trita: ex tanto aceto quod eis sufficiat conspergantur. Acetuz quoq; per hebdomadam vnam semel in die vt prius addatur. Post hoc dentes in circuitu scalpellentur ꝛ ex predictis decies in die epithimētur: donec ad mouēdum sint faciles: ꝛ sic extrahātur. ¶ Aut fiat epithima ex fece aceti acutissimi per multos dies: ꝛ postea extrahantur. ¶ Aut rane fluuiales in oleo coquantur donec dissoluantur. ¶ Cūq; necesse fuerit: dentium radices scalpellentur: ꝛ ex oleo multotiens inungantur: donec facile moueri possint: postea cū instrumento extrahendi dentes euellantur.

¶ De dentiū ꝯgelatione ꝛ stupore. Cap. 43.

Portulaca ꝛ amigdale amare masticentur: aut his similia. Aut fiat fricatio cum sale ꝛ masticetur cera.

¶ De dētibus q̄ dolent cū a re frigida tangunt. Cap. 44.

Oleum calefactum in panno desuper est ponendū. ¶ Aut vitellus oui assatus calidus multotiens masticetur. ¶ Aut calidum panez multotiens mordeat. ¶ Aut fiat fricatio ex balsamo. ¶ Aut ex oleo de lilio silvestri.

¶ Bcola. Cap. 45.

Si pustule fuerint rubee sumant antere amili spodij lētiū excorticataꝝ semis portulace coriādri sicci semis sene de mecha oiuz aā. ptes eq̄les cāphore paꝝ: ex his pulverizatis fiat fricatio ꝛ cū aceto mixta ꝛ oleo roseo ꝛ aqua rosata in ore teneat ꝛ sanguis minutio cū vētosis fiat. ¶ Albe vero si fuerint pustule: cum sale ꝛ melle fricētur: ꝛ sirupus acetosus in ore teneatur: aut almuri.

¶ De gingivis sanguinolentis. Cap. 46.

Cum ex gingivis sanguis subtilis assidue manauerit: vtriusq; arsenici scilicet rubei ꝛ citrini calcis gallarum aluminis omnium partes sumantur equales: ex quibus pulverizatis ꝛ cum aceto mixtis parui formētur trocisci. Cūq; necesse fuerit ex eis pulverizatis sumatur quantum est sexta pars.ʒ.i. ꝛ fricētur gingiue ex eo optime: ꝛ permaneat sic parum. Deinde teneat oleum roseum in ore. Est enim hoc mirabile ad hanc egritudinem curandam ꝛ putredinem: ꝛ herpetem estiomenum qui est in ore.

¶ De casu vuule. Cap. 47.

Cum eger senserit aliquid radici lingue sue insistere: aut gutturi: ꝛ cum iubetur aperire os ꝛ extrahere linguā: videtur vuula eius iam esse fluxa ꝛ elongata: ramech ꝛ sal armoniacus sumantur: ꝛ bene pulverizata cum instrumento insufflandi super vuulam insufflentur: ꝛ ex eis in summitate predicti instrumēti aliquid ponat ꝛ radici vuule cum eo dirigatur: ꝛ ipsa cum instrumento paruz exterius extrahatur. Aut granatum acetosum cum pulpa sua teratur: ꝛ fiat ex eo gargarismus. ¶ Quod si diu permāserit taliter ꝛ elongata fuerit: eiusq; pars superior subtiliata ꝛ caput eius rotundum fuerit: tunc radicitus erit incidenda. Cauendum tamen est ne anteq̄ ita vt diximus sit disposita incidatur. Ex hoc enim sequitur quandoq; sanguinis fluxus qui constringi non potest.

¶ De sanguisugis que ingrediunt guttur. Cap. 48.

Cum aliquis in gutture suo titillationem senserit: ꝛ sanguis subtilis inde manauerit: extimandum est tunc sanguisugam in ore esse: ꝛ precipue si aquam loci quo sanguisuge fuerint biberit. ¶ Os igit egri est aperiendū: ꝛ lingua extrahenda ꝛ inferius premenda ꝛ guttur in sole est inspiciendūz: ꝛ si sanguisuga in loco propinquo pendere visa fuerit: cum forficibus quibus sagitte educuntur extrahenda erit. Quod hoc modo fiet: caput a quo pēdet est stringendū ꝛ sic extrahat.

¶ Quod si non fuerit manifesta eger multotiens gargarizet sinapim cum aceto: qz de loco in quo est mouebitur. ¶ Aut fiat gargarismus ex aceto & assa: aut ex aceto & sale.

¶ Nigella preterea & sinapis trita insufflentur gutturi: fiat etiam gargarismus ex succo cepe. ¶ Si autem post eius casum remanserit egro sanguinis resudatio: fiat gargarismus ex apozimate in quo cortices granati: & balaustie: & sumach cocta fuerint: & gutturi insuffletur puluis de balaustijs & thure & sanguine draconis & amido. ¶ Si autē sanguisuga stomacho annexa fuerit: medicamina quibus vermes expelluntur sumantur in potu. ¶ Ex his etiam que sanguisugam exire faciunt: est vt eger balneum ingrediatur & moretur in eo donec magnam patiatur sitim: & tunc aquam in niue infrigidatam frigidissimam scilicet in ore aliquandiu teneat. Cumqz ceperit tepefieri eam expellat: & aliam sumat. Sanguisuga enim quandoqz venit ad os frigiditatem querendo.

¶ De his que guttur ingrediunt siue sint spine siue os. Cap. 49.

Cum illud quod guttur ingredit & infigitur in eo aut meri: fuerit bolus magnus aut eius simile: de his que nō habent frusta scissa contenta in eis aut acuta confert plerumqz percutere egrum in collo. Posterius multotiens & aquam sepe traijcere. Fortasse enim descendet inferius. Eger quoqz balneum ingrediatur & oleuz multotiēs traijciat: quod postqз factuz fuerit magnos deglutiat bolos. ¶ Quod si nō descenderit: instrumentum quo huic simile inferius duci consueuit: in os mittatur. Est autem instrumentum illud de plumbo: quod cuz sit reti simile: est longum gibbositatez in se habens.

¶ De grauedine lingue. Capl. 50.

Cum lingua absqz alijs membris grauedinem passa fuerit: & eger neqz febrem neqz acutaz incurrerit egritudinem sal armoniacuz & piper & zinziber & sinapis alba ac piretrum & stafisagria & baurach atqz origanum & sal indum & nigella & sansucus siccus sumant & in aqua coquantur & fiat ex eis gargarismus. Caueat tamē patiens ne ex eo aliquid traijciat aut eger ieiunus multis diebus gargarizet almuri nabati aut fiat gargarismus ex aceto & piretro. ¶ Postquā vero gargarizare cessauerit sumantur salis armoniaci piretri piperis sinapis omnium partes equales: & ex eis bene puluerizatis lingua diuti⁹ fricet. ¶ Qđ si cum lingue grauedine auditus ac reliquorum sensuum grauitas fortis affuerit: fiat egri curatio ꝫm doctrinaz qua paralisis curatur. ¶ Si autem loquela in acutis febribus aggrauata fuerit & videris ipsam cū grauitate in loquela extenuatam & abbreuiatam & spasmatam: aqua calida ab alto super spondiles colli & auris principia fundatur & cū oleo fricentur. Eger quoqz oleum tepiduz in ore tenere debet. Et si diu est ex quo loquela minui non cessauerit vel etiam semper considerandum est an ligamentum quo inferius lingua connectitur maius sit qз debeat. Qđ si ita fuerit ex eo parū est incidēdū & zegi puluerizatū imittēdū.

¶De lingua q̄ adeo tumescit vt os egrediat. Capi. 51.

Cum contingit linguam adeo inflari vt pre magnitudine os egrediatur: fricanda est ex cepis aut ex citri acetositate: aut cū ribes: aut ex granato acetoso donec saliua multa ab ea profluat. Hoc namq; modo detumescet & ad primam redibit mensuram. Si autem non sufficit fiat fricatio ex sale & aceto. ¶ Et si necdum sufficit fiat minutio ex vtrisq; cephalicis prius & postea ex venis que sunt sub lingua.

¶De glandula q̄ sub lingua nodat & vocat ranula. Capi. 52.

Cum sub lingua glandula nociua fuerit: in principio ex sale armoniaco & gallis fricanda est. Si autem vetusta fiat: ex medicamine gingiue sanguinolente fricanda est quod est medicamen acutū. Eger autem acetum & salem in ore teneat.

¶De apostematibus accidentibus in lingua. Capi. 53.

Ista eisdem sunt curanda: ex quibus cola quas supra nominauimus & sinantia sanantur.

¶De sinantia. Capi. 54.

Cum in glutiendo sentitur angustia adest passio que sinantia vocatur. Cuius grauitas vel leuitas sm̄ angustie quantitatē deprehendi potest. ¶ Cumq; cum traijciendi angustia fuerit in facie & oculis rubedo & repletio: in principio curationis cephalica flebotometur & gargarismus ex succo granati muzi cū carnositate sua fiat: aut ex rob mori de seni. Et post hoc fiat gargarismus cum aqua rosata in qua sumach fuerit infusum. Quod postq̄ per tres dies sic factum fuerit & venter ex succo fructuū sicut prunoꝝ tamarindi cassie fistule & tereniabin solutus fuerit: fiat gargarismus ex apozimate ficuum citrinarū & passularum: aut ex medulla cassie fistule cū idromelle. ¶ Quod si passio inueterauerit: ex gargarismis & insufflatione fortium medicaminum que dicturi sumus curanda erit. ¶ Si autem in facie non fuerit rubedo fluxeritq; ab ore saliue multitudo & eger fuerit humectatus: in principio soluatur venter ex cochijs & fiat enema ex clisteri acuto qd̄ in capitulo de apoplexia nominauimus. ¶ Cū tamē passio inceperit fiat gargarismus ex sirupo acetoso: aut cū idromelle & pipere & oximelle & de inde ex almuri nabati. Fiat etiam gargarismus ex idromelle & sinapi. ¶ De his preterea que male sinante conferunt: est vt ex venis que sunt sub lingua fiat minutio: & vt ventose absq; scarificatione in collo ponantur & epithimetur collum ex melle anacardino donec vesice in eo generentur & fiat gargarismus cū sinapi & gutturi fiat insufflatio ex hoc medicamine qd̄ sic fit. Sinapis sal armoniacū piretrum nitrum assa piper mentastrū: sumat & ex eis cum idromelle fiat gargarismus.

¶De tussi. Cap. 55.

Cum tussis acciderit: fueritq; aspera & sicca: & cum rubedine & calore: egro muroba violatū & ptisana tribuēda erūt: fabas quoq; excorticatas & spinachia cum oleo de amigdalis dulcibus in comestiōe accipiat. In ore vero semꝑ tenere debet pillulas bichichias. Atque aūt

quā bibit sirupus violatus est admiscendus.
¶ Confectio pillularū bichichiarū. ℞. succi liquiritie zuchari albi ambo͡rum aā. ʒ. x. amidi dragaganti amigdalarū dulcium excorticatarū oīum aā. ʒ. v. ex eis cum mucillagine seminis citonii conspersis informent pillule. ¶ Quod si cum tussi multum affuerit sputum qd' cū expuendo expelli non potest: nocumentum infert: sed neq3 febris neq3 vehemens vētris solutio ipsam comitantur: ex his trociscis dandum erit infirmo: qui. ℞. seminis feniculi seminis apii succi liqritie capillieneris amigdalarum omnium partes equales: ex his cum mucillagine seminis lini cōspersis informent trocisci. ex quibus. ʒ. iij. tribuatur. ¶ Decoctionem autem qua in hac egritudine vtendum est: in capitulo de catarro iā descripsimus: cui tamē. ʒ. v. capillieneris sunt addende. ¶ Qd' si tussis antiqua & nociua fuerit adeo vt egrū in nocte dormire nō pmittat: pillule storacine sunt dande: que. ℞. mirre storacis opii omnium partes equales: informent ex eis pillule ad lupinorum similitudinem: ex quibus vna aut due patienti tribuant. In potu vero sumat sirupū de papauere: & comedat semen albi papaueris cum zucharo. ¶ Qui hāc preterea patitur egritudinem vitet in comestione acetosa salsa pontica acria atq3 amara.
¶ Suffumigium ad antiquam tussim & sputum fetidum: qd'. ℞. aristologie mirre storacis galbani omnium partes equales: arsenici rubei ad pondus omnium. omnia puluerizata ex butyro vaccino conspergantur: ex quibus magdaleones ad pile parue similitudinem informent: & cum necesse fuerit in ieiunio ex vno eorū per traiectorium suffumiget.

¶ De asmate. Cap. 66.

Cum aliquis assidue patitur tussim: & aerem attrahit quēadmodū fit post cursum: aut post vehementem motum: & cum iacet supin' est ei deterius: sed cum sedet est ei melius: decoctio ei danda est: que. ℞. ficuum citrinarum. ʒ. x. dactillorum maiorem humiditatem habentium seminis apii seminis feniculi capillieneris liquiritie isopi prassii omnium ana. ʒ. v. coquantur in tribus libris aque dulcis donec redeant ad vnam & colentur. De hac vero decoctione tribus diebus egro in potu tribuatur cum pondere duorum aureorum huius confectionis: que ℞. succi liquiritie isopi capillieneris omnium ana. ʒ. x. cordumeni piperis amigdalarum amararum aristologie rotūde seminis vrtice omniū ana. ʒ. v. mellis dispumati qd' sufficit. ¶ Hec enim confectio superfluitates que sunt in pectore mirabiliter expellit: & est optima. Danda est itaq3 per hebdomadam vnam continuo.
¶ Deinde eger postq̄ comederit sinapim & mel: vomere cogēdus est: & venter ex his pillulis soluendus q̄ recipiūt agarici ordei grana. xviij. colloquintide inferioris grana ordei. vi. elacterii grana. iiij. succi liquiritie. ʒ. v. fiant ex eis pillule: & sufficiūt ad dosim vnam. Post hoc quoq3 iterum redeat ad bibendum confectionem & decoctionē sumendū: & postremo ad vomitū & ventris solutionem vt prius. Hoc faciendum

est donec eger sanitati restituatur. Interim tñ a cibis grossis ⁊ stipticis ⁊ acetosis abstineat.

¶ De pleuresi. Cap. 57.

CUm aliquis sub costis suis dolorem sentit pungitiuuz: ⁊ proprie quádo siccam patitur tussim: ⁊ febrit: expedit vt si dolor sup partem costarum ⁊ furculam tendit fiat minutio ex basilica eius partis in qua est dolor: nisi totum corpus multo sanguine repletum fuerit: tunc enim ex latere contrario sanguinis detractio facienda est. ¶ Egritudo quoqꝫ si iam per aliquot dies a sui principio infestauerit egrum: flebotomia similiter a parte dolente facienda est. ¶ Quod si dolor inferiꝰ ad partem costarū posteriorum tendit: venter ex decoctiõe quam in caplo de reumatismo descripsimus est soluendus. Melius tamen est vt flebotomia fiat: deinde aqua ordei cum zucharo assidue tribuat. ¶ Et si videris tussim eius vehementis siccitatis: da ei in diluculo omni die iulep: deinde da ei in potu aquaz ordei. ¶ Et si eger fuerit debilis nutriatur cum pane ⁊ ex zucharo. ¶ Si autez fortis fuerit: aqua ordei vsqꝫ ad diem quartum sufficiet. ¶ Cūqꝫ screare ceperit: decoctionem quam in capitulo de reumatismo nominauimꝰ quotidie sumat antequā aquam ordei bibat donec sanetur. ¶ Si autem febris ⁊ acuitas perseuerent: ⁊ eger in excreatiõe difficultatē patiatur: detur decoctio quam in capitulo de asmate nominauimus: qḋ similiter est faciendum cum saniei fit excreatio. ¶ Qḋ si in principio passiõis qḋ excreatur nigerrimum: aut valde citrinū apparet: ⁊ sic permanserit ⁊ febris non quieuerit neqꝫ calor vsqꝫ ad diem septimum timorosum est. ¶ Et si cum hoc toto aeris attractio non alleuietur: ⁊ in pectore fuerit oregmō aut in maxillis rubedo: ⁊ in oculis stupor: morti est propinquus. ¶ Si aūt exterius in latere apparuerit rubedo aut apostematio: ⁊ cuz premitur locus dolet: ponatur desuper ventosa aut emplastrū ex sinapi ⁊ ficubus: ⁊ dimittatur ibi donec locus vlceretur. ¶ De his vero que ex errore stolidorum ad augmentū nocumenti accidūt: hanc egritudinem patientibus est: qꝫ cū dolor in principio sentitur sub costis estimant grossam fore ventositatem: ideoqꝫ electuariū diamuscū aut ei similia egro tribuūt: eūqꝫ oino interficiunt. Hec passio vocatur birsen: cuius cā est apostema qḋ oritur interius in costis hypocūdriorum.

¶ De peripleumonia. Cap. 58.

CUm homini supuenerit febris ⁊ in anhelitu tantuz patitur constrictionē vt se prefocari putet: ⁊ in maxillis ita vehemens fit rubedo vt tincte videantur: ⁊ anterior pectoris pars dolet ⁊ tussis adest: ⁊ qḋ cum excreatione emittitur existit spumosuz: ⁊ in pectore sentitur grauitas sine punctiõe ⁊ sine calore: cui omnia hec accidūt acutum in pulmone patitur apostema: ⁊ vocatur hec passio peripleumonia. In principio igitur curatiõis eius basilica minuenda est: deinde eger ex eis quibus medicatur pleuresis curandus est.

¶ De sanguinis protectione cum sputo sine vomitu ⁊ sine rascatione pos. Cap. 59.

Cum sanguis cum rascatione aut paruo sonitu qui fit sine tussi egredtur: non est egro inde timendum. Poterit enim sanari gargarizando ea que in capitulo de sinantia nominauimus: ⁊ regimen subtiliando. ¶ Cum vomitu quoq; si exierit sanguis nõ magnũ affert timorem. Curatur nãq; hoc flebotomando egrum ⁊ si comederit stiptica sicut sumach ⁊ succus vue acerbe. In potu preterea sumat ex boliarmeni gũmi arabici balaustie sanguinis draconis thuris omniũ ptibus equalibus dẽtur ex eo. ʒ. iij. cum rob simplici de citonijs. ¶ Quibusdã autem solet accidere sanguinis exitus cum interpolatione: ex quo nullum sentiunt nocumentum imo remedium: ideoq; sic est dimittendũ. ¶ Quod si cum tussi superueniat sanguinis egressio: est timorosuz. Est tamen incipiendum in curatione egri cum flebotomia ex basilica. Deinde ex trociscis istis in potu tribuenduz: que. ℞. thuris sanguinis draconis: amboꝝ añ. ʒ. iij. ⁊ tertiam. charabe. ʒ. v. emathitis terre sigillate: amboꝝ añ. ʒ. x. aluminis. ʒ. ij. ⁊ ℥. balaustie. ʒ. iij. opij. ʒ. ij. rauetseni. ʒ. ij. ex his omnibus fiant trocisci. x. de quibus quotidie vnus in potu sumat cum succo ozimi maioris aut portulace. ¶ Et si egritudo vehemẽs fuerit: alius circa noctem dandus est. ¶ Adiutorioꝝ quoq; ac coxaruz partes superiores sunt ligande ⁊ extremitates fricãde. ¶ Pectus etiã precipue si in eo fuerit locus dolens ex trociscis predictis cum aceto ⁊ aqua epithimetur.

¶ Eius preterea cibaria succum vue acerbe ⁊ sumach ⁊ eis similia admixta habeant: ⁊ patiẽs supinus iacens: de terra sigillata aliquid post aliquid paulatim comedat.

¶ De ptisi. Cap. 60.

Cum aliquis carnium diminutionem pati videtur post tussiz cronica passione ⁊ sputo sanguinis aut saniei ꝓcedente lac asininuz in potu tribuatur. Qḋ si inueniri non poterit: caprinuz cum pauco zucharo dandum est. Cum quo etiam panez sepe comedat: ipsumq; quãto plus potest: loco aque in potu sumat. Uinum tamen subtile ⁊ temperatum aliquãdo est tribuendum. ¶ Nutrimentum autem egri sit ex carnibus auium ⁊ edina. ¶ Eger preterea ante comestionez ⁊ post balneũ ingrediatur qḋ non sit calidum sed tepidum: ⁊ in semicupio moraz faciat. ¶ Summopere vero cauendum est ne venter soluatur. Cui tamen si solutus fuerit: ex huius pulueris bibitione succurrenduz est: que. ℞. gummi arabici spodij boliarmeni seminis mirtini: omnium añ. ʒ. i. fiat ex eis puluis de quo in die. ʒ. iij. cum sirupo de papauere albo aut rob mirtino dentur: huius quoq; pulueris bibitio omnibus ventris cõstrictione indigentibus qui tussim patiuntur remedium affert. Cui plerũq; adduntur xilocaracte de siria ⁊ bdellium de mecca. ¶ Quod si lac egro febrem generauerit auferendum est ei lac: ⁊ ptisana quousq; febris recedit danda. Deinde lac ei denuo tribuendum. Et si febris iterũ

redierit remoto lacte ptisana est danda. Post cuius recessionē vt pri ad lac est redeundum. Hoc autem semper est faciendum cum necessitas vrget ⁊ venter summoopere custodiēdus ne soluatur.

¶ De tremore cordis. Capi. 61.

SI cum cordis tremore fuerit pulsus velocitas ⁊ febris: eger ex basilica est minuendus: ⁊ trocisci camphorati cum succo maloꝝ acetosorū in potu sunt tribuendi que. ℞. spodij seminis cucumeris citrulli endiuie lactuce portulace rosarum sandali albi omniū partes equales: ⁊ pro vnoquoqꝫ pondere aurei vnius ex eis sumaꝛ camphore triū granorum ordei pondus: ex quibus cum succo macianorum confectis fiant trocisci: de quibus in potu quotidie vnius aurei pondus quaqꝫ die tribuatur qđ per duas hebdomadas fieri conuenit. ¶ Si autē hec non suffecerint lac de quo butyrum sit extractū ab bibēdū deꝛ. Ipse vero nutriaꝛ ex pullis cum aceto ⁊ succo vue acerbe ⁊ ex acetoso. Sirupum preterea acetosum de zucharo factum bibat.

¶ Si autem cum cordis tremore non fuerit febris: trocisci muscati in potu sumantur: qui. ℞. masticis spice xiloaloes cinamomi gariofilorū gallie muscate nucis muscate cubebe cardamomi maioris ⁊ ibelohe corticis citri omniū aā. pōdus vnius aurei: musci sexta. ʒ. i. ex his omnibus cum vino redolente conspersis fiant trocisci. Hi autem trocisci conferunt sincopi ⁊ tremori cordis.

¶ Electuarium diamuscū preciosum qđ ad sincopim ⁊ tristitiā ⁊ cordis tremorem ⁊ tediū faciens. ℞. masticis cinamomi seminis ozimi maioris seminis ozimi gariofilati seminis melisse seminis sisimbrij seminis sansuci macropiperis: omnium partes equales: ex quibus omnibꝰ puluerizatis. ʒ. x. sumantur margaritarū minutarum coralli rubei charabe sete crude been albi ⁊ rubei folij: omniū aā. ʒ. x. musci tubapirici corconij puri. ʒ. ʒ. conficiaꝛ cū melle ꝺ muraba chebuloꝝ. Hoc eiꝫ electuariū ad frigiditatē stomachi ⁊ digestiue egritudinē optimū existit.

¶ De passione colerica. Cap. 62.

CUm paruus dolor punctio ⁊ tristitia alicui supuenerit affuerintqꝫ cum ea vel post ipsam vomitus ⁊ ventris solutio: aqua calida multotiēs continue in potu tribuatur. Et si adhuc pseuerauerint vomitus ⁊ ventris fluxus: aqua calida iterum detur. sedabitur enim passio. ¶ Cum autem egritudo quieuerit eger balneum ingrediaꝛ: in quo per vnius hore spaciū moretur. Egressus autem de balneo leui alatur nutrimento deinde dormiat. ¶ Sed licet vomitus ⁊ ventris fluxus vehemētes fuerint ⁊ sinthomata terrefacientia superuenerint non tamē est timendum: immo cum medicaminibus que ego nominabo succurrēdū.

¶ In principio itaqꝫ trocisci de olibano cum aqua ⁊ niue ⁊ rob granatorum dentur semel qui item etiam sunt dandi si vomitus non cessauerit. Duoqꝫ adiutoria ⁊ coxe in supremis partibus ligentur ⁊ aqua in niue infrigidata super crura ⁊ pedes fundaꝛ ⁊ in ipsā etiam mittantur. ¶ Venter quoqꝫ ex sandalis roꝛ camphora gallia aqua rosata cōsper-

sis epithimet ꝛ pãnus aqua rosata in niue infrigidata infusus desuper ponat: qui postq̃ tepefactus fuerit est remouendus: ꝛ alius vt pri⁹ desuper mittendus. ¶ Ad potandũ aũt paulatim tribuat vinũ vetus tẽperatũ cum rob granatoꝝ: ꝛ quãdo vomuerit iteruz tribuat. ¶ Panez quoq; in succo granatoꝝ infusum cogendus est sumere cũ vino ꝛ comedere. Quez si vomuerit: iterũ dandus est donec quiescat. ¶ Quod si sincopis superuenerit muscus cum vino dare cõueniẽs est: vim inferẽdo. Et succus carnis edine ꝛ pulline cum pauco citonioꝝ succo in vino mixt⁹ in potu est tribuendus. Pulli preterea sunt assandi ꝛ ante nares ipsius discerpendi. Thus etiaz dandũ est vt ipsum masticet ꝛ paulatim traijciat. Et postremo bolum corascenũ cum camphora conditũ tribuatur. ¶ Quicquid aũt de huius passionis cura nunc vsq; dixim⁹ donec vomitus sedet ꝛ stomachus cibũ recipiat fieri cõuenit. Postq̃ vero stomachus ipsius recipere cibũ poterit: nutriendus est eger: ꝛ parum vini veteris bene redolentis in potu sumat ꝛ dormire incipiat.

¶ Trocisci de olibano ad vomitum dicti. ℞. boli corasceni thuris amboꝝ añ. ℨ. x. cucube cardamomi amboꝝ añ. ℨ. ij. ꝛ. ʒ. camphore gallie gariofilo. omnium añ. sextam. ℨ. i. fiant trocisci pondere aurei vnius. Hi enim vomitui multum conferunt.

¶ Rob de granatis: succus granatorum acetosoꝝ sumat: ꝛ per noctem vnam aut amplius dimittat: donec quod grossuz est in fundo resideat. Deinde coquat ꝛ dispumet donec iulep similitudinem habeat: in quo ab igne deposito adhuc tamen calido mente viridis stipites mittantur ꝛ in ipso manere dimittant quousq; infrigidet. Cumq; infrigidatum fuerit extrahant. Ad cuius similitudinem sirupus de citonijs ꝛ sirupus de malis maciantis fieri conuenit. ¶ Si aũt vomitus hora aliqua nimis inualuerit ꝛ superfluerit: magna ventosa stomacho supponat.

¶ De his q̃ cõfortant stomachũ ꝛ ciboꝝ pficiũt digõnẽ. Capi. 63.

Cum stomachi debilitas cũ pauca siti: ꝛ tarda cibi a stomacho descensione: ꝛ acido ructu fuerit: fuerintq; omnia accidentia hec parua neq; fuerint vetusta: stomachus cũ trociscis de rosis erit curandus. De quibus eger quotidie in mane pondus aurei vnius ꝛ. ʒ. cum vnc. i. decoctionis de seminibus sumat.

¶ Decoctio autem de seminib⁹ hec est. sumat ciminũ nabati ꝛ ameos ꝛ bulliant in niua donec aqua fiat rubea: de qua preterea cũ trociscis de rosis vt predictum est in potu tribuatur.

¶ Trocisci vero de rosis sunt: qui. ℞. pulueris rosarum rubearum. ℨ. iij. xiloaloes spice masticis xilocassie squinanti cinamomi absinthij omnium añ. ℨ. i. conspergantur ex vino veteri ꝛ informent trocisci. ¶ Nutriatur vero ex his que cito digerunt ꝛ paucoꝝ sint humoꝝ ac paucarum superfluitatum: que etiaz ex redolentibus ꝛ seminibus sint condita sicut sunt calagie ꝛ mutagenat. ¶ Ipse quoq; ante comestionẽ multo vtatur exercitio ꝛ aquam minus solito bibat ꝛ post comestionez multũ dormiat. ¶ De vino quoq; veteri ꝛ puro paruz bibat: totamq; nutrica-

tionem minuat. ¶ Quod si hec accidētia vetusta fuerint electuarium diacimini: electuariū diaolibani: amboꝝ añ vnius aurei pondus cū vnc. vna veteris vini puri in potu sumat. Regimen autem eius sit vt ꝑdiximus.

¶ Electuarium diaciminū. ℞. cimini carmeni. ʒ. c. zinziberis. ʒ. xx. piperis. ʒ. x. folioꝝ rute baurach panis amborum añ. ʒ. x. Hec omnia cum melle dispumato conficiant et detur de hoc electuario si vēter strict⁹ fuerit. Quod si solutus fuerit venter electuarium diaolibanū est dandū. Cuius descriptio in capitulo de vētris solutione cōtinet. Si autem nō suffecerit squama ferri cum vino tribuatur.

¶ Scoria autē ferri hec est. ℞. seminis apij seminis feniculi anisi cimini ameos amudē origani cheisim carui seminis coriandri melanopiperis macropiperis cinamomi thuris spice gariofilorum nucis muscate ciperi zinziberis omnium añ pondus aurei vnius scorie aureos. x. omnibus sexcuplum vini addat et coquatur donec ad medietatem redeat et coletur: deinde eger de hoc sirupo postq̄ colabit pondus. ʒ. xxx. quotidie bibat et nutricationē allevietquod per tres hebdomadas faciēs caueat sibi ab acetosis et a fructibus recentibus et ab aqua frigida: vinū vero mensurate bibat.

¶ Emplastrum stomachū confortans et calefaciens. ℞. storacem spicā squinantum absinthium calamum aromaticum masticem. Ex his cum vino veteri et succo citoniorum conspersis emplastrum super stomachū ponatur.

¶ Ad hoc preterea confert: vt stomachus fricando inungat ex oleo qđ fit de spica nardi et cipero et vt lana carminata in predicto oleo calefacto inuoluta sup stomachū ponat et cū panno liget. Eger quoq; vinum vetus bibat: aut miuam: aut idromel.

¶ Miua aūt hoc modo fiat: succus citonioꝝ muroꝝ sumat et per diem et noctē vt residere possit dimittat et colet. Deinde eius qđ clarum est partes due sumantur: zuchari pars vna: vini veteris vna et incipiat coqui suauiter et dispumari donec in iulep similitudinē transeat: postea pro vnaquaq; libra ex toto sumant zinziberis spice cinamomi gariofi. omnium añ. ʒ. i. masticis. ʒ. ij. omnia hec puluerizata in panno ligent et intus dum calidū est mittant et cum infrigidari ceperit pannus extrahatur et exprimat deinde sirupus recōdat. ¶ Quod si digestiue debilitas fuerit cum multa siti et paucorum ciborum appetitu et fetido ructu sirupus acetosus de citonijs bibatur.

¶ Sirupus acetosus de citonijs. ℞. succi citonioꝝ acetosoꝝ partē vnā zuchari albi partem vnā aceti clari quartā partē vnius coquant omnia simul donec inspissent. Est autē sirupus iste stomachi confortatiu⁹ et ad suas peragendas actiones iuuatiuus et vehemētiā inflāmationis et incēsionis q̄ in eo est sedat. ¶ Egri vero nutricatio sit res in qua simul congregant acetositas et stipticitas vt est caro cum succo vue acerbe cocta et cū malis macianis similiter cocta et cū ribes et frigida ex albulez

⁊ amoſoſi ⁊ illis ſimilia ex cibis.
¶ De iſto p̄terea det̄ puluere pluries vt transglutiat:qui.℞.roſarū rubearum.ʒ.x.spodij.ʒ.iij.ſeminis coriandri.ʒ.ʒ.doſis eius.ʒ.ij.cum ſucco granati muzi ⁊ cum ſirupo acetoſo de citonijs.¶ Si autem cuȝ hoc quod diximus fuerit in corpore extenuatio ⁊ inflammatio: egro lac ⁊ aqua ordei danda ſunt.¶ Ipſe quoqȝ ex herbis humectantibus eſt nutriendus vt ſunt lactuce malue cucurbite citrulli carnes edorū ⁊ agnorum lactantium ⁊ piſces recentes.
¶ Balneū p̄terea anteq̄ȝ comedat ⁊ poſtq̄ȝ comederit ⁊ tinaȝ quotidie ingrediat̄ ⁊ vinū clarū valde tēperatū bibat:⁊ aſſidue vtat̄ gete:⁊ motū ⁊ exercitiū vitet: ſitqȝ totū eius regimē vt eius qui corpis groſſitiem adipiſci deſiderat. Et ſi cū hac diſpoſitōe inflāmatio fuerit ⁊ incēſio vehemētiſſima:ſtomachus ex reb⁹ frigidis erit liniēdus ⁊ aqua ordei dāda. Sitqȝ eius regimen vt ethicam habentis.

¶ De dolore ⁊ apoſtemate ſtomachi. Capi. 64.

SI cum dolore ſtomachi adſunt tribulatio ⁊ nauſea:egro aqua tepida in potu eſt tribuēda:⁊ vt vomat p̄cipiēdū: Et ſi hoc nō ſuffecerit vēter ex hiera pigra ſoluat̄:q̄.℞.pulueris roſaꝝ rubeaꝝ ſpice maſticis xilobalſami carpobalſami cinamomi xilocaſſie aſſari omniū añ.ʒ.ʒ.aloes ſcotrenſis duplum omnium quod bene tritū cū alijs miſceat̄ medicinis tritis:⁊ cum panno ſericino ſubtiliſſimo cribellatis: quarū trituratio cum aloe ſecundo iteret̄. Cuius doſis ſit a pondere duorum aureorum vſqȝ ad.ʒ.ij.¶ Egro quoqȝ quotidie det̄ panis in vino ⁊ ſucco mali granati infuſus:⁊ in ſirupo acetoſo de citonijs.¶ Quod ſi cuȝ dolore fuerint ructuum multitudo ⁊ extenſio atqȝ ſingultus: egro electuarium diacimnum:⁊ de calamento ⁊ alie confectiones que ventoſitatem diſſoluere conſueuerunt que in capitulo de colica nominabim⁹ danda erunt.¶ Cibaria vero eius ſint calagie ⁊ mutagenat cuȝ ſeminibus:vini veteris puri parum bibat ⁊ vtatur motu ⁊ ingrediatur balneum. Stomachus quoqȝ ex oleo de neriden vt diximus in panno inuoluto vaporetur.
¶ Si autem cuȝ dolore ſtomachi fuerit febris ⁊ apoſtema manifeſtum ⁊ cum tangitur ſentitur calidus:eger prius ex baſilica flebotomet̄ ⁊ loco dolenti duo ſuperponant̄ ſandali ⁊ roſe ⁊ camphora cum aqua roſata ⁊ ſucco citoniorum.¶ Nutrimentum vero eius non ſit niſi ſola ordei aqua: ⁊ cuſtodiatur a carne ⁊ vino ⁊ confectionib⁹ que de melle fiūt ⁊ bibat ſuccum granatorum muzoꝝ ⁊ rob de fructibus frigidis.¶ Cūqȝ caloris vehementia ſedata fuerit:egro caſſia fiſtula in ſucco endiuie diſſoluta ⁊ bullita ac diſpumata ad bibenduȝ detur.¶ Cum auteȝ egritudinis dies elongati fuerint:⁊ calor omnino quieuerit ſi remanſerit apoſtema cum duritie: ex hoc emplaſtro epithimetur locus quod.℞.violarum ſiccarum.ʒ.x.roſarum rubearum.ʒ.ʒ.ſpice odorifere maſticis amborum ana.ʒ.iij.ciperi ſquinanti calami aromatici omnium ana.ʒ.ij.farine fenugreci.ʒ.xx.florum camomille ſeminis maluauiſci

albi farine ordei omnium ana. ℥. x. conspergantur omnia ex mucillagine seminis lini. Deinde locus ex oleo de neriden tepefacto inunctus emplastretur ex predictis per quattuor horas anteq̄ comedat. Et postq̄ cibus fuerit digestus: & stomachus fuerit euacuatus: ex oleo de neriden cum lana vt diximus vaporetur.

¶ Cōfectio olei nardini simplicis. ℞. olei de ben lib. i. spice vnc. s. masticis costi ciperi squinanti calami aromatici omnium anā. octauam vncie vnius. omnia hec puluerizata in predicto oleo posita ad solem p hebdomadam vnam vasis ore clauso dimittatur: deinde colentur & exprimātur feces: & scophe que in manibus remanserint emplastris admisceantur. optime enim erunt. ¶ Cum autem apostema in stomacho inueterauerit: trocisci de spica erunt dandi: qui. ℞. florum squinanti xilocassie rauetseni calami aromatici spice omnium anā. ℥. iij. croci mirre anisi costi piperis omniū anā. ℥. i. bdellij varij. ℥. iij. masticis. ℥. ij. armoniaci. ℥. i. informentur trocisci: quorum vnusquisq̄ vnū ponderet aureum: ex quibus vnus quotidie cum vino cocto detur.

¶ Emplastrum quoq̄ istud fiat: quod. ℞. bdellij mollis. ℥. x. armoniaci ℥. v. seminis ben seminis apij amborum anā. ℥. x. spice masticis nigri: amborū anā. ℥. v. cere. ℥. iij. olei de neriden. ℥. xv. gūme in vino dissoluantur: deinde omnia coniungantur & fiat ex eis emplastrum. ¶ Ad dolorem tamen stomachi & epatis curandum medicus valde eruditus est necessarius: qui ipsorū diligenter attendat dispositiones. Nos tamen aggregatōes & summas ad hoc conferentes iam diximus: & inquantū potuimus in hoc abbreuiauimus sermonem.

¶ De singultu. Cap. 65.

Cum singultus post grossi cibi comestionem: aut vini valde temperati bibitionem superuenerit: aqua calida in qua ciminum & mēta & mentastrum & parum thuris bullierint: multotiens in potu erit sumenda: & egro vt dormiat est precipiendum: & venter vaporandus: & ieiunandū est ei. ¶ Cum autem per multos dies a comestione abstinuerit iubendus est balneum sepe ingredi. Deinde paucis cibis desiccantibus tamen est alendus sicut sunt calagie & mutagenat cū seminibus & vini puri parum in potu tribuēdum. ¶ Et si hec non suffecerint: trocisci isti dandi sunt qui dicuntur trocisci de thure: &. ℞. thuris. ℥. s. enule ℥. iij. mentastri foliorum rute sicce amborum anā. ℥. ij. seminis nemen. ℥. iij. & . s. informent ex his trocisci pondere vnius aurei: ex quibus vnus in die cum apozimate cimini tribuatur. ¶ Quod si singultus post febrem acciderit: fueritq̄ cum eo tribulatio: aut nausea: aut sitis: aut in ore siccitas: aqua calida egro multotiens danda erit: non tamen repente sed paulatim. ¶ Et si sedatus non fuerit: aqua ordei cum oleo de amigdalis dulcibus detur. Spondiles quoq̄ colli & dorsi ex oleo tepido inungantur & fricentur: & mucillago psilij cum iulep & succo granati in potu tribuat. ¶ Singultui preterea & sternutationi confert retinere anhelitum.

¶ De canino appetitu. Cap. 66.

CUm aliquis famem assidue patitur: & cibus post comestionē adeo grauat eum: vt aut vomere aut per inferiorem regionem ipsum eijcere cogatur: rizi dandum est ei: qd dum coquitur ex liquore qui fluit ab agno qui i furno assatur impinguatur & cauda & ei similia: necnō ex oi cibo qui vnctuosus est. Et vinum vetus purum dandū est: de quo quā tum poterit bibat. Deinde precipiendum ei est vt euomat: & hoc regimine conseruandus est donec sanetur. ¶ Qd si neq cibus eū grauat neq ipsum euomit neq per secessum expellit: carnes vaccine sunt dande & frumentum coctum vt puls & rizi cum lacte: & aquam frigidam in potu sumat: & in aere frigido moretur. ¶ Hac autem egritudine laborans nil acetosum & stipticum neq acutum comedat: sed dulcibus & vnctuosis solum vtatur.

¶ De colore epatis. Cap. 67.

CUm quis male fuerit coloratus & cum hoc malam habuerit formam: habueritq dolorem in dextro latere apud costas posteriores: & fuerit eius malus color citrinus: & fuerit cum hoc in ore siccitas: & sitis vehemens: aqua ordei & succi herbarū vt endiuie & solatri & cuscute cum sirupo acetoso ex zucharo albo facto in potu tribuantur.

¶ Emplastrum quoq ex duobus sandalis & rosis & camphora & aqua rosata: cum panno lineo loco supponatur. Qd hoc modo fiat: pannus in predictis inuolutus superponatur: cūq tepere ceperit remoueat: & alius loco eius apponatur.

¶ In potu preterea sumat granatorum succum & robub qui infrigidare consueuerunt. ¶ Hic quoq a vino & a confectionibus que de melle fiūt sibi caueat & a cibis calefacientibus: & sumat trociscos de berberis: qui ℞. succi berberis. ʒ. x. seminis endiuie citrulli seminis portulace semis omnium añ. ʒ. iij. rosarum. ʒ. ij. rauetseni. ʒ. I. spice. ʒ. S. Informent trocisci pondere aurei vnius: ex quibus dentur vnus cum sirupo acetoso de zucharo aut cum succo granati. ¶ Venter quoq si necesse fuerit cum succo fructuū soluat: vt sunt pruna & tamarindi: & zucharo albo. ¶ Qd si malus color qui est cum dolore capitis fuerit albus medius videlicet inter eum qui est cum fluxibilitate & cum qui est cum tumore: fuerintq cum eo ventris solutio & palpebrarum atq extremitatum tumor: trocisci de rauetseni cum sirupo acetoso de melle in potu dandi sunt: qui. ℞. masticis succi eupatorij succi absinthij seminis feniculi: anisi omnium ana. ʒ. ij. rauet. ʒ. x. informentur trocisci pōdere aurei vnius: ex quibus vnus in potu omni die tribuatur.

¶ Sumantur preterea spica mastix ciperum squinantū calamus aromaticus crocus mirra: deinde mirra & mastix in vino dissoluta cum alijs misceantur: & ex eis emplastrum epati superponatur. ¶ Eger vero a cibis grossis & frigidis abstineat. ¶ Si aūt hec non suffecerint: trocisci de lacca cum apozimate de radicibus sunt dandi. Trocisci autem de lacca sunt qui. ℞. lacce rauetseni amborū añ. ʒ. iij. spice seminis apij

ameos masticis squinanti seminis iuniperi amigdalaꝝ amararuz costi amari rubee succi eupatoriȷ́ assari aristologie rotunde gentiane omniũ ana.ʒ.i.⁊.s. Informenť ex his trocisci pondere vnius aurei.

¶ Apozima d̄ radicibꝰ. ℞.corticis radicum apiȷ́ feniculi amborũ añ.ʒ.x.seminis apiȷ́ seminis feniculi floris squinanti ameos omniuz añ.ʒ.s. rosarum rubearum spice odorifere amborum añ.ʒ.iiȷ́.coquanť in lib.i.aque donec ad tertiam redeat:⁊ detur in potu cũ predictis trociscis.

¶ Si autem apostemata in epate fiant:eorum cura erit vt apostematum que in stomacho generantur.

¶ De icteritia. Cap. 68.

SI cuz icteritia fuerit febris: succus endiuie ⁊ solatri ⁊ aqua ordei egro in potu tribuať. Ipse quoqꝫ ex cucurbita ⁊ crisolocanna ⁊ citrullis ⁊ his similibus herbis frigiditati attinẽtibus nutriendus est. ⁊ sirupum acetosum ex fortissimo aceto in potu sumat. ¶ Epati preterea emplastrũ ex duobꝰ sandalis est superponenduz:⁊ venter ex succo prunoruz ⁊ zucharo soluendus. Que si non suffecerint:trocisci de cãphora cum succo granatoꝝ dandi sunt.

¶ Trocisci de camphora. ℞.zuchari spodiȷ́ rosarum rubearum oium añ.ʒ.iiȷ́.seminis endiuie seminis citrulloruz cucurbite lactuce portulace seminum ex omnibus sandali rubei omniũ añ.ʒ.i. Informenť ex his trocisci pondere.ʒ.iȷ́.ex quibus quotidie vnus cũ sexta.ʒ.vnius de cãphora detur. ¶ Si autem eger venas habuerit plenas fueritqꝫ diu ex quo minutus non fuit flebotometur. ¶ Q̄d̄ si icteritia fuerit sine febre: venter ex his pillulis soluatur:que. ℞.aloes.ʒ.i.scamonee quarta.ʒ.i. agarici partes duas.ʒ.vnius:succi eupatoriȷ́ tertia.ʒ.i.ex his cuz succo endiuie confectis:fiant pillule:sufficient ad dosim vnam. Deinde dentur trocisci de lacca cum apozimate de radicibus. ¶ Si autez icteritia in oculis remãserit:eger fortissimũ acetũ paulatim olfaciat ⁊ balneuz ingrediatur. ¶ Eius quoqꝫ oculis qui icteritiã cuz febre patitur:aqua rosata imittenda est. ¶ Icteritie preterea valde confert: vt eger ꝑ tres hebdomadas serum bibat.

¶ De idropisi. Cap. 69.

CUm venter post epatis dolorem ⁊ febres augmẽtari ceperit:⁊ q̄d̄ est ab vmbilico vsqꝫ ad femur exterius prominuerit:⁊ cutis q̄ ibi est subtiliari ⁊ albere visa fuerit:⁊ cum venter mouetur auditur sonitus quasi aque in vase nõ pleno mote. Et si cum his vrina fuerit rubea parua habẽda est fiducia:⁊ ꝓprie si virtutis nõ affuerit fortitudo. His tamen si virtus fuerit fortis:⁊ venter vehementer siccus pillule de rauet que recipiunt mezerion sunt dande.

¶ Pillule aũt de rauet sunt que. ℞.rauet seni succi eupatoriȷ́ seminis endiuie:omnium añ.ʒ.iiȷ́.agarici.ʒ.v.mezerion.ʒ.x.fiant ex his pillule quaruz dosis sit.ʒ.iȷ́.s.ex quibus quaqꝫ hebdomoda dosis vna sumať.

¶ Q̄d̄ si virtus debilis fuerit:trocisci de mezerion sunt dandi:qui. ℞. seminis endiuie.ʒ.x.mezerion.ʒ.i.⁊ duas tertias:agarici succi eupato-

vij:similiter tantundem rosarũ seminis citrullorum amborum aã.ʒ.ij.ʒ.5.ex his omnibus fiant trocisci.x.de quibus vnus in die cum sirupo acetoso de zucharo dandus est.¶ Si autem venter fuerit solutus:dentur trocisci de berberis cum sirupo acetoso.¶ Eger quoqꝫ nutriatur ex cibregi ⁊ bibat sirupum acetosum de citonijs. Et si ventris solutio vehemens fuerit:citontorum rob solum dandum est.¶ Si autem cum hac passione non fuerit vrina rubea neqꝫ calor:pillule iste dande sunt que.℞.mezerion serapini amborum aã.ʒ.5.salis indi fimi columbini amborum aã.sextã ʒ.i. Pillule enim iste aquã vehemẽter expellũt:⁊ descendere faciũt.Trocisci preterea de lacca cum apozimate de radicibus dandi sunt.

¶ Emplastrum asciti conueniẽs.℞.farine ordei ciperi stercoris ouini veteris baurach boliarmeni omnium partes equales.Ex his omnibus tritis fiat epithima super ventrem.Huius nãqꝫ proprietas est:aque magnam partẽ exiccare.¶ Qđ si in palpebris ⁊ extremitatibus fuerit apostema molle:⁊ testiculi apostemantur facieſqꝫ ac totum corpus mollicie quadam teneatur:erit tũc hydropis species que hiposarcha nominatur.Egro itaqꝫ hac laboranti:trocisci de lacca cum apozimate de radicibus sunt tribuendi:⁊ venter quaqꝫ hebdomada ex pillulis de reubarbaro est soluendus:⁊ patiens in arena calida sepeliendus.Et preterea est precipiendum vt exercitio vtatur:⁊ famem ac sitim sepe patiat.¶ Si vero venter inflatus ac tensus fuerit: ⁊ cum percutitur sonitum reddit vt tympanum:idropisis species adesse significabitur: que tympanites dicitur.Quam qui patitur a comestione olerum abstinere debꝫ atqꝫ eorum omnium que ventositatis sunt generatiua. Venter quoqꝫ omni die ex panico est vaporandus:⁊ ventose super ventrem ponende: medicamina tumorem dissoluentia danda sunt:vt diaciminũ electuarium de baccis lauri qđ in capitulo de iliaca nominabimus. Eger preterea exercitio vti assuescat:⁊ famen pati:⁊ ex collirijs que ventositatem dissoluunt:quorum faciemus mentionem sibi subijciat. Venter quoqꝫ cũ mandili donec incipiat rubere:fricet: ⁊ ex oleo rutaceo clisterizet.

¶ De dolore splenis. Cap. 70.

SI cum dolore splenis fuerit calor ⁊ vrine rubedo ⁊ febris: eger ex his trociscis sumat. Trocisci de agno casto.℞.seminis agni casti tamarisci seminis amborum ana.ʒ.x.seminis endiuie seminis portulace:amborum ana. ʒ. v.ex his fiant trocisci:de quibus quotidie detur vnus cum sirupo acetoso de zucharo:cuius pondus sit.ʒ.iij.¶ Eger vero si repletus fuerit ex saluatella que est in sinistra manu flebotometur.Splen quoqꝫ ex frusto filtri aceto calido infusi embrocetur ⁊ obseruetur a rebus dulcibus ⁊ cibis grossis.¶ Qđ si cum predicta egritudine non fuerit calor:egro trocisci de capparis dandi sunt:qui.℞.corticis radicum capparis seminis agni casti amborum ana.ʒ.x. scolopendrie.ʒ.vij. aristologie longe foliorum rute seminis nasturtij acori nigelle oium aã.ʒ.iij.armoniaci.ʒ.iij.armoniacum in aceto dissoluatur:ex quo cetera conficiant:⁊ informẽtur ex eis trocisci ponderantes.ʒ.ij.ex

quibus vnus cum sirupo acetoso de melle: ꝛ apozimate de radicibus in potu sumatur. ¶ Si autem splen tensus fuerit: ꝛ cum premitur auditur sub eo rugitus: ex predictis trociscis cũ apozimate de radicibus est dandum: ꝛ vinum vetus bibendum: ꝛ potus aque minoretur quantum plus possibile fuerit.

¶ Emplastrum ad duriciez ꝛ ventositatez que est sub splene. ℞. folioꝝ rute. ʒ. x. baurach mẽtastri sicci amboꝝ añ. ʒ. iij. armoniaci. ʒ. viij. armoniacum in veteri vino dissoluatur ex quo cetera conficiantur: ꝛ fiat ex eis emplastrum qđ loco superponatur.

¶ De colica: Cap. 71.

SI cum dolore ventris fuerit ipsius constrictio ꝛ nausea: sed neqꝫ calor affuerit: ea egro danda sunt que ventrem sine vomendi desiderio soluant: vt est electuariũ de gallia: qđ. ℞. masticis gariofil. zinziberis melanopipis macropipis cinamomi nucis muscate gallie oiuz añ. ʒ. x. scamonee. ʒ. x. postea exprimantur citonia acetosa ꝛ recentia: ꝛ succus eorum cum eiusdez quantitatis melle misceatur ꝛ coquatur vsqꝫ ad spissitudinem paulatim: ꝛ conficiatur ex eo medicamen: qđ tamen eiusdem sit quantitatis cuius species sunt: cuius dosis sit a duabus. ʒ. vsqꝫ ad. ij. ꝛ. ʒ.

¶ Quod si nausee vehementia non fuerit: neqꝫ eger medicinas vomuerit: pillule iliatice sunt dãde: que. ℞. colloquintide: serapini: amboꝝ añ. ʒ. x. scamonee. ʒ. iij. ꝛ tertiam. Informentur pillule: de quibus vnius aurei pondus est dandum. Velociter enim passionez dissoluũt iliacaz ¶ Si aũt passio iliaca difficilis fuerit neqꝫ medicamina ventris solutiua ei cõtulerint: hoc suppone collirium: qđ. ℞. salis panis. ʒ. x. colloquintide interioris scamonee amborum añ. ʒ. ij. ꝛ. ʒ. fiant ex eis colliria longa ꝛ supponatur. ¶ Et si non contulerit: ex enemate leui clisteri ʒetur: quod. ℞. ficus citrinas quinqꝫ furfuris quantum manu vna capi potest maluauisci. M. i. hec in panno ligata: ꝛ ficle folia. x. in duabus libris aque coquantur donec ad vnam redeant: deinde coletur ꝛ ponatur super eam baurach pondus aurei vnius: olei sisamini vnc. i. ꝛ fiat clistere ex eo. Siquis autẽ fortius ꝛ acutius facere voluerit: pondus aurei vnius de collirio quod prius diximus admisceat.

¶ Clistere vehemẽter soluẽs quo tunc vtẽdũ est cũ medicamina nõ cõferunt: neqꝫ venter soluitur. ℞. colloquintide interioris. ʒ. x. cẽtauree. ʒ. v. buchormarie arthanita amboꝝ añ. ʒ. ij. mẽtastri rute origani oiuz añ. M. i. omnia in tribus libris aque dõec ad duas tertias libre vnius redeant coquantur ꝛ colentur: deinde dissoluãtur in ea alkitran mellis: amboꝝ añ. ʒ. iij. castorei serapini oppoponacis colliriȷ̃ qđ p̃diximus oium añ. ʒ. ij. misceantur omnia: ꝛ dum tepidum est: fiat ex eo enema. ꝛ si squibale non exierint: iteretur clistere donec exire videntur. Hoc nãqꝫ clistere administrari dꝫ cũ res fortissima est ꝛ pessima: ꝛ in colica mala: ꝛ ẽ illa in qua sit nausea valde vehemẽs ꝛ infer⁹ nihil egredit.

¶ Huic preterea egritudini quandoqꝫ fetida superuenit eructuatio: ꝛ

plerūqȝ sterc⁹ p os egreditur: qđ cuȝ hoc accidit: sepe portendit mortē.
¶ Quod si cum ventris dolore non fuerit ipsius strictura: sed inflatio ꝛ rugitus ac tensio in ventre existunt: confectio de baccis lauri danda est. ℞. foliorum rute siccoꝝ. ʒ. x. ameos cimini nigelle keisin origani carui alexandrini: seminis amigdalaꝝ amaraꝝ melanopiperis macropiperis mentastri dauci acori bacharꝝ lauri castorei: oium aā. ʒ. ij. serapini. ʒ. iiij. oppoponacis. ʒ. ij. conficiantur cum melle eiusdem ponderis cuius dosis sit vt auellana vna: aut nabacca multis vicibus cum vncia vna vini calefacti: aut cum apozimate de radicibus. Huic enim cōfectionum remouenda ventositate ꝛ dissoluenda nihil equiparatur.
¶ Hoc preterea suppositorium subijciatur: qđ est ventositatis dissolutiuū. ℞. cimini folioꝝ rute viridis amboꝝ aā. ℳ. i. bucormarié arthanite amboꝝ aā. ʒ. ij. baurach. ʒ. i. conficiantur ex melle: ꝛ supponaẜ cuȝ spongia vel lana. Hoc enim dissoluit ventositatem ꝛ inferius expellit. Uenter quoqȝ assidue ex pāno calido vaporandus est: ꝛ eger in tinam mittendus. ¶ Si autem hec non suffecerint: ventosa cum igne imponēda est: ꝛ locus donec rubere incipiat fricandus. Post hec vnctio fieri conuenit ex oleo rutaceo: ꝛ ex alijs oleis calidis: ꝛ ex eis clisterizandus est eger postq̄ eis admixta fuerit: castorei euforbij āboꝝ aā. ʒ. ß. ¶ Hanc vero solitus pati egritudinē: dum sanus est caueat ne vinum aqua mixtum bibat: nec etiaȝ sumat vinuȝ nisi puꝝ ꝛ forte: neqȝ aquam multaȝ bibat ꝛ abstineat ab herbis ꝛ lacte: ꝛ omnibus inflatiuis.
¶ Filonium faciens ilios cum maximo coartantur dolore: ꝛ timetur ne sincopis egro superueniat: ventositatem carminat: somnuȝ ꝓuocat. ℞. piperis ameos folioꝝ rute mentastri castorei bacharuȝ lauri cimini omniuȝ aā. vnč. i. opij mandragore iusquiami seminis omniū aā. vnč. ß. conficiantur cum melle eiusdē quātitatis: detur ex eo pondus vnius aurei. Huic quoqȝ electuario addiẜ plerunqȝ scamonee vnč. tertia ꝛ fit tunc medicamen ventris solutiuū. ¶ Si autem cum dolore etiam febris affuerit: cassia fistula in succo endiuie bullito ꝛ dispumato dissoluta egro est danda: ꝛ sirupus violatus in potu est tribuēdus ꝛ nutriēdus est ex tasea cum oleo de amigdalis dulcibus condita: ꝛ ex leni clisteri clisterizandus. ¶ Cum autem locus doloris in ventre apparuerit grossus: ꝛ apostema habens: eger in principio flebotometur: deinde cassiafistula cuȝ succo herbarum sepe danda: ꝛ sit cibus eius cuius hic dolor ex consuetudine accidere solet: tasea vnctuosa cum zucharo ꝛ oleo sisamino: ꝛ abstineat a rebus stipticis ꝛ acetosis ꝛ cibis grossis ꝛ ventrem stringentibus. ¶ Qui autem cum hoc dolore ventositatē pati solitus est: cibetur cum kalagie ꝛ mutagenat conditis cum seminibus: ꝛ abstineat ab oleribus ꝛ lacte: ꝛ ab omnibus que inflant. Et bibat vinum forte ꝛ non viciatum. Aut idromel cum speciebus que pro cōdimento ponuntur: vt piper quas dicemus.
¶ Idromellis confectio. ℞. mellis mundi lib. i. aque lib. vi. misceātur ꝛ coquantur diu ꝛ spumentur bene donec fiat ad similitudineȝ iulep.

Cumq; hoc factum fuerit in vnaquaq; libra ex eo mittantur.ʒ.ij.piperis pulverizati in panno ligati donec appropinquet finis decoctionis eius:⁊ cum infrigidantur extrahatur pãnus ⁊ exprimatur:⁊ cũ necesse fuerit propinetur.

¶ Confert etiã cui hec passio ex ventositate ⁊ grossa superfluitate accidere solet:oleum de cherua recenti cum apozimate de seminibus sumptum. ¶ Apozima autẽ de seminibus est hoc.℞.ameos cimini cheisim carui origani nigelle oĩum ana pugillum vnum. Istis admisceantur aque lib.iij.⁊ coquantur donec redeant ad libram vnam ⁊ mediaz. De hoc itaq; apozimate sumant vnc.ij.quibus.ʒ.iij.olei de cherua addantur:⁊ multis diebus bibant. ¶ Sed si cui dolor iste cum calore supervenerit pruna.xx.⁊ ficus citrine.v.⁊ passaꝝ enucleatarum.ʒ.v.sumant ⁊ coquantur ⁊ colentur:deinde cassiafistula in eo dissoluta coletur:cui oleum amigdalinuz admisceat ⁊ sumatur:⁊ ex apozimate qđ in capitulo de reumatismo diximꝰ in potu tribuatur. ¶ Venter vero si multũ fuerit siccus:predicto apozimati addantur pollipodij turbith:amboꝝ aã.ʒ.ij.⁊ coquantur cuz eo:⁊ detur donec venter soluatur. ¶ Cum aũt solutus fuerit remoueatur pollipodium ⁊ turbith.

¶ Electuarium qđ ventrem soluens inflationẽ resoluit:⁊ grauedinez. ℞.turbith albi fricati ⁊ pulverizati.ʒ.xx.zinzibis.ʒ.x. zuchari.ʒ.xxx. huius pulveris.ʒ.iij.ad bibendum dentur.

¶ Pillule de quibus cum quis ventrem soluere voluerit vnam sumere debet:que appetitum excitant ⁊ inflationez reprimunt ⁊ grauedinẽ ⁊ cibum digerunt.℞.masticis zinziberis cinamomi gariofiloꝝ neheremisk melanopiperis macropiperis scamonee violaꝝ zuchari oĩum aã.ʒ.i.fiant ex eis pillule ad magnitudinez ciceris:⁊ sumatur vna:mouet enim semel aut bis.

¶ De fluxu ventris. Cap. 72.

Cum cibus in stomacho more solito non moraᵗ:imo citius egreditur non mutatus nisi parum fuerit:cum hoc mordicatio ⁊ dolor in ventre ⁊ sitis:cum quo etiaz plerũq; adest ventris fluxus in quo ante comestionez invenitur purulentum:detur egro rob de succo vue acerbe aut de succo ribes:aut de succo granatorum cum spodij rosarũ amborum aã.ʒ.i.

¶ Trocisci quoq; de spodio constrictiui itidem tribuantur.

¶ Nutriatur vero ex adesia citrina:⁊ pullis cuz aceto coctis:⁊ assatis: ⁊ in succo vue acerbe positis.

¶ In potu autem sumat sumach cum aqua rosata:⁊ deinde nutriatur ex cibo:cui admiscetur sumach:qui vocatur sumachia. ¶ Totũq; eius regimen ad hoc perducatur vt infrigidare possit ⁊ ꝯstringere. Quod si non fuerit cuz eo mordicatio in ventre:neq; qđ egreditur pus habet admixtum:sed est viscosum: ⁊ adest inflãmationis paucitas: ⁊ pauca sitis:⁊ ructus acidus:egro sicla ⁊ sinapis ⁊ pisces saluti tribuant. Deinde cogatur ea vomere sumendo salẽ ⁊ mel ⁊ anetum coctum. ¶ Que

si non suffecerint:medicamen quod expellit flegma tribuatur. Quod ℞.aloes.ʒ.i.collogntide interioris.ʒ.iiij. salis indi.ʒ.iiij.turbith.ʒ.i. Ex his fiant pillule:⁊ sufficiunt ad dosim vnam.
¶ Uomitu preterea sepe vtatur:⁊ cibaria quibus vtitur in almuri pso intingantur ⁊ comedat sulcita que sale condiuntur:⁊ que acrimoniaȝ habent:que appetitum prouocare consueuerunt. ¶ Si auteȝ cum hoc quod diximus nihil egreditur qđ sit superfluū:neqȝ qđ expellit aliqđ purulentum vel flegmaticum habet admixtum:egro vinum purum ⁊ forte tribuendum est:⁊ diaolibanum dandum:qđ.℞.olibani.ʒ.x.piperis ameos spice keisiȝ anisi nigelle : oium añ.ʒ.ij. balaustie.ʒ.x.mellis dispumati qđ sufficit ad ꝯficiendū:detur ex hoc in potu:q: stomachum calefacit ⁊ vehemēter desiccat. ¶ Apozima quoqȝ de senibus qđ in capitulo colice passionis noiauimus def ⁊ assuescat in potu sumere vinū puruȝ. ¶ Si vero cibus nō egredit sed res subtilis ⁊ alba ⁊ aquosa:cū qua sunt ea que epatis significant debilitateȝ: egro tribuat id qđ fit de scoria ⁊ diaolibanū:⁊ trocisci calefaciētes epar quos noiauimus:⁊ electuarium diacalamentū:qđ.℞.folioꝝ rute folioꝝ calamenti siccorum: ameos carui leuistici ziȝiberis cinamomi macropiperis:oium partes equales:ꝯficiant cuȝ melle cocto:⁊ dent alia medicamina que noiauimus in capitulo epatis:ex his que ipsuȝ calefaciūt ⁊ ꝯfortāt. ¶ Si aūt cum p̄dicta egritudine nō fuerit significatio debilitatis epatis:imo qđ egredit cum fluxu subtile est ⁊ album ⁊ fiat in stomacho grauitas:puluis de granatis ad transglutienduȝ dandus est:qui.℞.ossium granatoꝝ aceto soꝝ assatoꝝ tritoꝝ vt alcohol.ʒ.c.carui se.coriandri: amboꝝū aceto acerrimo infusorum : ⁊ postea assatorum añ.ʒ.xx.xilocaracte sumach balaustie: omnium ana.ʒ.x.puluerizentur optime ⁊ cōmisceantur:⁊ detur ex eis puluis ad transglutiendum. ¶ Electuarium quoqȝ qđ dr̄ cāzi def:qđ.℞.arilloꝝ passaꝝ tritoꝝ vt alcohol lib.i.mirtillorum siccoꝝ puluerizatoꝝ vt alcohol lib. ʒ.xilocaracte nabati balaustie se. tamarisci ameos oium añ ʒ.x.ꝯficiant cū melle de cāna mellis aut cū melle apuȝ optime dispumato:⁊ ex electuario sumat. ¶ Si aūt qđ egreditur citrinū fuerit:⁊ anuȝ mordicat:⁊ eger sitim patiat ⁊ febrem:trocisci cōstrictiui de spodio:⁊ aqua sauic ordei dent. ¶ Trocisci constrictiui de spodio.℞.rosaꝝ rubeaꝝ spodij:amboꝝ añ.ʒ.x.seminis acetose sumach balaustie gūmi arabici:oium añ.ʒ.v.Informent trocisci pondere.ʒ.ij.quoꝝ vnus cum vnč.de rob citonioꝝ simplici sumatur:aqua vero sauich ordei quā diximus ita fit.ordeū fractū in aqua ipsuȝ cooperiente bulliat donec aqua inspissef:deinde colef ⁊ bibant ex ea vnč.iiij. cuȝ tribus.ʒ.spodij:⁊ gūmi arabici eadē quātitate. ¶ Quod si ex fluxu ventris euenerit excoriatio puluis de bolo ad transglutiendum detur: qui.℞.psilij.ʒ.xx.seminis plātagīs.ʒ.x.gūmi arabici boli armeni:amborum añ.ʒ.iij.psilium assetur ⁊ gūmi : ⁊ bolum puluerizetur ⁊ cōmisceatur:⁊ sumantur in potu ex eo in mane.ʒ.iij.cum rob de citonijs ⁊ circa noctem tantūdem. ¶ Cibus vero eius sit pulmentum factuȝ cum

granis granatorum & passis cum aqua & aceto & cibus factus cum suc-
co vue acerbe & sumachia & tafea admiscetur succus sumach & his si-
milia cibaria.

¶ Trocisci de balaustijs qui continue conferunt diarie dandi sunt: cũ fluxus fuerit superfluus: siue habeat sanguinem admixtum siue non. ℞. gallarum siliquarum nabati seminis tamarisci olibani balaustie: oium partes equales: opij gũmi arabici ambor aã. partem mediam. Informentur trocisci pondere. ʒ. ij. ex quibus vnus cum vino sumatur: si neq calor affuerit neq febris. Sed si febris affuerit: cũ rob de citonijs acetosis sumat: qui tũc dandi sunt cu ventris fluxus superfluus fuerit.

¶ Trocisci ad tenasmon: qui dandi sunt cũ caloris absentia fuerit: & ventositas erit nociua & sonit⁹. ℞. seminis iusquiami albi: seminis aneti: seminis feniculi oium. ʒ. ʒ. ameos. ʒ. ij. & ʒ. opij. ʒ. iij. seminis apij. ʒ. x. fiant trocisci de quibus pondus vnius aurei in potu sumat.

¶ Cõfectio de storace q̃ ãtiquo vẽtris fluxui cõferẽs ac tenasmoni: cu neq febris neq calor affuerit: sed erit ventositas nociua: danda est. ℞. castorei opij assari storacis liqde myrre seminis iusquiami nigri thuris oium partes equales: mellis qd sufficit ad specier ↄfectionẽ: cuius dosis sit. ʒ. ij. vsq ad tres.

¶ Si aũt postq̃ tenasmon decẽ trãsierit dies non visa fuerint medicamina ↄferre: & eger supra pectinẽ sentit dolorez: redeũdũ est ad clistere.

¶ Clistere constrictiuũ. ℞. panici excorticati lentium excorticatar rosarum siccar balaustie cupular glandiũ oium aã. ℳ. i. oia in. iij. lib. aque coquantur donec ad librã. i. & ʒ. redeant & colentur: deinde sumãtur ceruse cineris papiri babilonici: aut cineris papiri ambor aã. ʒ. i. boli armeni. ʒ. ʒ. vitellus oui vnius assati durus: olei rosei. vnc. ʒ. Ex his oibus in predicto apozimate fricando dissolutis clisterizetur eger semel aut bis. ¶ Qd si teneasmon fuerit longi temporis in quo nõ egredit sanguis: sz rasura alba mucillagini silis: medicamen putredis qd in capitulo de cura gingiuar putridar noiauimus dãdum est. Ex quo in apozimate cor qd nominauimus fricato dissoluto clistere semel aut bis fiat. ¶ Et si ex ventris fluxu in ventre vehemens mordicatio secuta fuerit: clistere fiat ex oleo roseo tepido. ¶ Si autem nullo modo mordicat: clistere fiat ex illo medicamine: multotiens addatur donec sanet.

¶ Epithima de quo vẽter cum fluxus superfluit & virtus est debilitata liniendus est. ℞. gallie acatie ciperi mirre gallarum cipressi thuris omnium partes equales. Ex his oibus vino veteri aut succo citonior conspersis liniatur venter. Huic quoq quandoq addit panis biscoctus de suria. ¶ Si autem cum hac egritudine fuerit calor: epithima fieri conuenit ex duobus sandalis & rosis & boloarmeno & kaufel & gall & pane biscocto cũ succo macianor & citonior & mirtino:

¶ Qd si eger vehementer patiatur tenasmon: & sepe vadat ad sellam: & tamen nihil egrediatur: collirium istud subijciat. Est eni mirabile ad sedandũ tenasmõ qd. ℞. thuris litij croci gũmi arabici: omniu aã. ʒ. i.

opij.ʒ.ij.infomenť collirla ⁊ supponātur.

¶ De difficultate mingendi. Cap. 73.

Cum vrina minuiť aut ex toto retinetur neqȝ in femore apparet tumor neqȝ grauitas neqȝ dolor in renibus sentiť: succurrendū est ex medicaminibus vrine ꝓuocatiuis que noīabimus. ☞ Quoꝝ vnū est hoc qđ. ℞. seminis apij nitri rubee tinctorū olixatri seminis iunipi se. assari ameos semis feniculi spice amigdalarū amaraꝝ seminis melo nis oium ana. ʒ. x. cantaridarū quarū capita ⁊ ale abscisa fuerūt. ʒ. I. ar moniaci. ʒ. iij. armoniacū in vino dissoluať: ⁊ alie species ex eo cōficiantur: ex quibus fiāt forme auellanis similes de quibus sumanť ab vna ʒ. ad. iij. ʒ. hoc enim medicamē valde cōfert corpori cum dissolutionem patitur ⁊ laxitatē: ⁊ iposarche ⁊ ad expellēda oīa accidētia: cā quorūȝ corpus desiccari opȝ. ☞ Qđ si cōtingat mingēdi difficultas ex casu aut percussione in femore: aut in ano aut in eorum circuitu: eger ex basilica minuatur. Deinde aqua calida loco sepe superfundať: ⁊ vsqȝ ad spaciū medij diei ex oleis fricet. Egro quoqȝ pcipiať vt vrinam expellere nitatur. ¶ Si autem mingendi difficultas cōtingat vesica existēte plena ⁊ extensa: ⁊ sit hoc post sanguinis aut saniei mictum: medicamina q̄ trumbos sanguinis: aut pus quod in vesica generatur soluere consueuerunt ⁊ liquare: danda sunt. ☞ Medicamen quod trumbos sanguinis aut saniei que in vesica fit dissoluit. Recipe cordumeni mirre rubee de qua tingitur seminis iuniperi armoniaci, asse: omnium partes equales. armoniacum dissoluať: ⁊ informentur pillule ex alijs speciebus ex eo cōfectis: de quibus quater in die sumať cum apozimate d̄ seminibus qđ nominauimus. ☞ Sirupus etiam acetosus ex forti aceto factus multotiens detur. ☞ Per siringam preterea imittatur in vesicā aqua in qua dissolutus fuit sal aut aqua cineris: ⁊ ista est cōfectio aq̄ q̄ fit de cinere. ℞. cinerē de ilice cinerem de vitibus calı. calcem: his omnibus admisceatur tantum aque vt ex ea cooperiri possint: ⁊ dimittantur sic per tres dies: deinde coletur ⁊ per siringam in vesicam inijciatur. ☞ Herba quoqȝ croci hortulani ⁊ esula cocta superponanť. ☞ Tinā preterea assidue ingrediať: in qua sit aqua in qua cocta sint camomilla sticados arabicus sansucus sisimbrium: aut in qua extremitates cauliū ⁊ esula ⁊ fimus columbinus cocte fuerunt. Eger in decoctiōe earū sedeat: ⁊ ex herbis istis sic coctis fiat emplastrū super femur ⁊ partes ei circūadiacentes. Et duȝ in tina moratur sumat in potu que vrine ꝓuocatiua existūt. Et si hec omnia nō profuerint: ad instrumentum cū quo vrina ꝓuocatur est recurrendū.

¶ Si a ūt mingēdi difficltas post lapidis signa affuerit: eger supin⁹ iaceat ⁊ pedes eius diuersis modis ⁊ fortiter quatiēdi sunt. Et si vrina nō egressa fuerit oportebit vt cū instrumēto cureť per quod membro imissum fit ipulsio. Cauendū tamen est ne virge imittatur: cuȝ est ibi aposte ma. Ad difficultatē quoqȝ val de confert sepe ingredi tinam: ⁊ vngere loca ex oleis ⁊ medicamina vrinā ꝓuocātia in potu sumere ⁊ abstine-

re a nutrientibus acetosis ⁊ ponticis ⁊ grossis:

¶ De lapide. Cap. 74

Cum eger virgam sepe fricat ⁊ manu tractat: ipsa quoqȝ quãdoqȝ erigitur ⁊ arescit: ⁊ vrina difficulter ⁊ cum dolore egredit: in qua egritudine fortasse etiã longaonẽ qñqȝ exijt: lapis in vesica esse significatur. Si aũt eger sentit cum difficultate mingendi vehementẽ dolorem in renibus: ⁊ in emunctorijs: ⁊ nauseã ⁊ ventris constrictionem: in renibus lapis esse monstratur.

¶ Lapidi vero qui est in vesica cõfectio ista vtilis existit: ⁊ est optima ad frangendum lapidem cum vetustus fuerit. Ego quoqȝ iam fregi cũ eo magnum lapidem in spatio minore quadraginta dierum. Cui⁹ cõfectio. ℞. carpobalsami seminis rafani dauci olixatri seminis corticis radicũ opoponacis corticis radicũ capparis amigdalaruȝ amararum dãnococtie squinãti ciperi spice ide cassielignee saculofundurion harmel gentiane aristologie rotunde assari cordumeni armoniaci serapini bdelij piperis acori: oium ptes equales: gũme sufficienti balsamo dissolute malaxent: ⁊ ex eis alie species conficiant: ex quibus informent pillule: ⁊ sumatur ex eis in die. i. ʒ. cum apozimate de seminibus. Qñqȝ etiam sexta pars. ʒ. vnius de cinere scorpionuȝ simul cum eis datur.

¶ Cinis vero de scorpionibus hoc modo fit. Scorpiones sumant ⁊ in ollã nouam positi os habentem oppilatuȝ super lacertulum in furno mittant: in quo non sit vehemens calor: ⁊ sint ibi sex horarum spatio: deinde extracti pulueriзent ⁊ reponant. ¶ Eger vero nutriat ex aqua ciceris ⁊ caligie ⁊ mutagenat. Et abstineat a lacte ⁊ caseo ⁊ ab alijs cibis grossis. ¶ Ingrediat tinam in qua sit aqua in qua cocta sint folia cauliũ ⁊ esula ⁊ berengesit ⁊ mentastrum ⁊ fimus columbinus ⁊ medulla seminis croci hortulani. ¶ Femur etiã inungatur ex oleo de scorpionibus: ⁊ distilletur ex eo in virgam.

¶ Oleũ de scorpiõibus. ℞. aristologie rotũde gẽtiane ciperi corticis radicum caparum: omniũ ana vnc. 1. Hec omnia in libra vna olei de amigdalis amaris posita ad solem per hebdomadaȝ vnam dimittantur ⁊ colent ⁊ exprimãtur: ⁊ pro vnaquaqȝ libra ex eo adiungant ei scorpiones decem: ⁊ totũ in vase cuius os oppilatũ sit missuȝ ad solem per duas septimanas moret: deinde colet ⁊ reponat. Est enim optimũ ⁊ mirabile: de quo quotitie in virga guttatim fundendus est postquaȝ eger vrina egredit. ¶ Qd̄ si lapis magnus fuerit: non inuenit aliud remedium: nisi vt cũ incisione extrahat. De hoc tñ loqui nostri libri hui⁹ modum excedit. ¶ Cũ aũt in renibus fuerit lapis: eger frequenter tinam ingrediatur ⁊ renes ⁊ ilia ex oleis inungant: ⁊ ex eis que locũ calefaciunt desuper cũ pãno ponant: vt sunt ea que nominauimus. In potu quoqȝ sumant ea que lapidẽ frangũt. ¶ Si aũt lapis ceciderit in virgã ⁊ obstaculum fecerit: aqua calida ab alto distillando ei superfundat donec rubere videatur: deinde oleũ tepidum guttatim supiaceat ⁊ fricetur: ⁊ si necesse fuerit; ad exteriora fugatur. Ex hoc enim mouebit la-

pis ⁊ exibit. Sed si magnus fuerit ⁊ difficilis: necesse est vt virga inferius incidatur ⁊ extrahatur.

¶ De nascentijs renū ⁊ vesice. Cap. 75.

APostema qȏ fit in renibus ⁊ in vesica comitat̃ febris ꝑmixta que non est vehementis caloris cū qua est horripilatio ⁊ rigor: ⁊ frequens mictus: ⁊ dolor in inferioribus dorsi ⁊ grauitas: ⁊ cum impellit̃ videt̃ egro ꝙ aliquid ibi suspensum sit. Cum hec itaq; signa visa fuerint: eger ex basilica flebotomet̃ eius partis in qua dolorē sentit: ⁊ grauedinem. Loco quoq; emplastra infrigidantia superponantur. Et si egritudo sic dissoluta fuerit bonū erit. ¶ Si āt febris ⁊ dolor ⁊ grauitas perseuerauerint: ⁊ vrina minutim ⁊ frequenter egreditur: significatur pus ibi colligi. Est igit̃ tunc super dorsum empl̄m ex camomilla semine lini furfure oleo sisamino cōspersis ponendū: ⁊ egro vt in tina sedeat precipiendū. ¶ Si autem eger minxerit pus: semina que nominabimus in capitulo de ardore vrine sunt danda donec pus minuatur: deinde detur trocisci quos in capitulo de mictu sanguinis ⁊ saniei nominauimus. ¶ Apostema vero qȏ in vesica fit deberet comitari febris cōclusa ⁊ difficultas mingendi ⁊ dissuria ⁊ femoris ⁊ virge dolor: ⁊ tunc eger ex basilica flebotomādus est: ⁊ fiat egritudinis cura quēadmodū prediximus. ¶ Est autem quandoq; renum apostema qȏ non peruenit ad saniem: imo transit in duritiē cū grauitas in renibus sine febre perseuerat. Est ergo clisterizandus ex mucilagine fenugreci ⁊ seminis lini ⁊ apozimate camomille ⁊ caulīū ⁊ meliloti ⁊ maluauisci ac furfuris ⁊ vomat frequēter. ¶ Renib⁹ quoq; supponat̃ empl̄m ex eis q̄ noiauim⁹. Et si vrina minui videt̃: cū illo vrinā ꝓuocantia dent̃. Hoc quoq; pro paruo nō est habendum: q2 ex eo peruenitur ad idropisim.

¶ De ardore qui fit in mictu. Cap. 76.

CUm eger dum mingit sentit ardorem ⁊ punctionē in virga: a salsis ⁊ acetosis ⁊ acutis abstinendus est ⁊ nutriendus est ex tafeis leuibus ⁊ cibrebegi ⁊ eorum similibus. ¶ Hoc quoq; medicamen ei dādum est: quod recipit seminis melonis excorticati. ʒ. xxx. seminis citrulli seminis cucurbite seminis portulace semis albi papaueris: oiū aā. ʒ. iij. seminis iusquiami albi. ʒ. ij. zuchari albissimi ad pondus oīū: de puluere horum quotidie in potu. ʒ. iij. in mane: ⁊ alie. iij. ʒ. circa noctem cum vnc̄. 1. sirupi violati aut iulep sumātur. Hec quoq; egritudo non est paruipendenda: q2 cum sit mansiua ⁊ perseuerans: prouenīunt ex ea in vesica ⁊ in instrumentis vrinalibus vlcera.

¶ De mictu sanguinis ⁊ puris. Cap. 77.

CUm aliq̄s ꝑ casum aut ꝑcussionē sanguinē minxerit: ex basilica flebotomet̃: ⁊ trocisci q̄ dicunt̃ trocisci d̄ charabe i potu tribuat̃.

¶ Trocisci de charabe. Recipe charabe gūmi tremule arboris: amborum aā. ʒ. ʒ. balaustie hypoquistidos: amborum aā. ʒ. ij. ⁊. ʒ. olibani. ʒ. ij. seminis apij opij: amborū aā. ʒ. 1. informentur trocisci pōdere aurei vnius. Ex quibus vnus omni die cum apozimate sumach tribuatur.

¶ Ad comedendum vero tribuat caro cocta cum sumach ꝛ caro cocta cuz succo vue acerbe. Abstineat a cibis acutis ꝛ salsis. Loco vero pcussionis superponatur emplastruz ex bolo armeno ꝛ achatie ꝛ aloe ꝛ licio confectis cũ aceto ꝛ aqua. ¶ Si aũt sanguinis mictus euenerit post comestionem ciborũ acutoꝝ aut potũ vini acuti: flebotomet eger ꝛ trociscos de charabe in potu sumat ꝛ eodem quod prediximus gubernetur regimine.

¶ Pus vero si minxit eger trocisci isti dandi sunt: qui. ℞. seminis melonis citrulli cucurbite omniũ absqꝫ corticibꝰ añ. ʒ. xx. boliarmeni gũmi arabici thuris pinguis sanguinis draconis omnium añ. ʒ. x. opij. ʒ. iij. seminis apij. ʒ. ij. informent trocisci põdere. ʒ. ij. ex quibus omni die vnus cum sirupi de papauere vnc. i. in potu tribuatur. ¶ Uirge quoqꝫ ex isto collirio immittat.

¶ Colliriũ de cerusa. ℞. ceruse sarcocolle olibani gummi arabici opij sanguinis draconis diuz partes equales: fiant ex eis collíria ꝛ p siringã fiat prius iniectio idromellis ꝛ mingat eger ꝛ post egressionẽ fiat iniectio istius collirij dissoluti in lacte asine.

¶ De his qui nõ possunt retinere vrinam. Cap. 78.

Cum eger multum vrine emittit ꝛ in emissione ardorez non sentit aut mingit in somno neqꝫ patit sitim neqꝫ corporis extenuatiõez incurrit: ea que vrinam constringunt danda sunt.

¶ Medicamẽ retinens vrinã. ℞. glandiũ. ʒ. i. olibani. ʒ. xxx. seminis coriandri sicci gũmi arabici boli armeni omniũ ana. ʒ. x. fiat ex eis puluis de quo in mane. ʒ. iij. ꝛ circa noctẽ totidẽ ad trãsglutiendũ dent. ¶ Qꝺ si cum hac egritudine sitis fuerit validissima clamosa ꝛ aqua que bibit cito egredit: aqua ordei cũ psilio detur ꝛ nutriat cum succo vue acerbe ꝛ sumach ꝛ similibus horum nutrientium: ꝛ cum cibo qui fit de simila ordei ꝛ masal: ꝛ raib acetosuz da ei in potu: ꝛ prohibeatur laborare ꝛ cũ muliere concumbere.

¶ Isti quoqꝫ trocisci in potu sumant qui. ℞. spodij. ʒ. x. lactuce semis portulace seminis amborum ana. ʒ. xv. coriandri sicci rosarum rubeaꝝ boli armeni omnium ana. ʒ. ß. balaustie. ʒ. ij. camphore. ʒ. ß. sumantur in potu cum succo granati acetosi.

¶ Herbe etiam frigide terant: ꝛ super renes ponant. Et caueat sibi a cibis calidis ꝛ vino: ꝛ ab omnibus que vrinam prouocant. Illud aũt qꝺ ex magno stolidoꝝ errore prouenit est: qꝛ dát in hac passione egro medicinas calidas vnde illico deducũt ipsum ad ptisim.

¶ De lũbricis ꝛ vermibꝰ qui nascunt in ano ꝛ in vẽtre. Ca. 79.

Qui hoc nocumento solitus est ledi a cibis grossis ꝛ vnctuosis sibi cauere debet: ꝛ quotidie anteq̃ comedat sumat bucellas aliquas cum sinapi. Hoc eniz ipsos generari prohibet. Si vero eos generari cõtingat: non conuenit aliud nisi vt expellantur. ¶ Medicamen ascarides expellens burungi excorticati cum valde famelicus est eger. ʒ. vij. sumantur.

¶ Medicamen magnos expellens lumbricos. R. burungi excorticati
turbit ſeminis nigelle omnium partes equales lupinorum naſturtij ca
canabil omniuȝ ana partē mediaȝ ſumant ex eo in potu. ʒ. vi. ¶ Prius
tamen bibat eger lac mox ut mulctū fuerit per tres dies: ⁊ deīde qua/
qȝ die quarta dietet ſe ⁊ de predicto medicamine in lacte adhuc calido
ut mulctum eſt diſſoluto ⁊ aceto dum valde famelicus eſt: bibat. Uer/
mes vero minuti qui in ano fiunt pro quibus generatur pruritus in
eo: ⁊ ideo cum fricatur anus expelluntur cum cotuȝ ex oleo abluto in/
uolutum immittitur: aut inuolutum oleo de criſomilis aut ſucco men
taſtri. Aut inuoluatur ex parua quantitate aloes ⁊ felle vaccino ⁊
ſupponatur.

¶ De hemoroydibus ⁊ fiſtulis ⁊ ragadijs que ī ano fiūt. Ca. So.

Dum ſanguis recens ſine dolore per inferiorem fluit regioneȝ in/
terpolate tamen non eſt conſtringendus niſi patiens ex eo debi/
litetur. A multis enim paſſionibus exinde liberatur. ¶ Si autem debi
litetur indiget conſtrictione: trociſci de charabe cuȝ ſucco ſumach dē/
tur. In comeſtione quoqȝ ſumat ſumachiam: ⁊ cibum qui cū ſucco vue
acerbe fit ⁊ ſimilia his de illis que nutrientia ſunt. ¶ Si vero multum
debilitetur nutriatur cum ſucco carnis cui plerumqȝ admiſcent ſuc/
cus citoniorum ⁊ vinū. Uinū quoqȝ bibat ſtipticū ⁊ ſuper epar ponat em
plaſtrum de ſpica quod in capitulo de epate nominauimus.

¶ Et ſi iſta non ſuffecerint cōfectio de ſcoria ferri detur: que recipit mira
bolanorum nigr. belliricorū emblicoruȝ omnium ana. ʒ. ſ. ſpice ſquinanti
ciperi ȝinȝiberis piperis ameos olibani omnium ana. ʒ. ij. ſcorie infuſe
in aceto per hebdomadam vnam: ⁊ poſtea torrefacte. ʒ. xv. conficiantur
omnia cum melle diſpumato quod fuit coctum cum apoȝimate embli
corum ſicut in capitulo de melancolia nominauimus de quo quotidie
ad nucis magnitudinem ſumatur. Hoc namqȝ hemoroydaruȝ ſangui/
nem ⁊ menſtruorum conſtringit: fluxui quoqȝ ventris longi temporis
remedium affert.

¶ Si autē in ano orit aliquid prominēs extra ex quo magnꝰ prouene/
rit dolor nec fluit ab eo aliquid: ſuccus cepe cū pauca lana: aut fel vac/
cinuȝ ſupponatur. ¶ Suppoſitoriū quoqȝ longū de ciclamine ſubijcia
tur: qđ patiens per totaȝ teneat noctē: ⁊ ſi cōtingat egredi remittat do/
nec ſcindat ⁊ egrediat ſanguis. ¶ Cum aūt dolor vehemētiſſimus fue/
rit ⁊ apoſtema magnū in ano flebotometur eger: ⁊ emplaſtrū hoc ſup/
ponat. Sedat eiȝ hemoroydarum dolorē cū adeſt apoſtema cū eis: qđ. R.
mellilotū camomillā que tādiu in aqua coquant donec diſſoluant: de/
inde ſumant ex aqua decoctionis earum quantū manu vna teneri poteſt:
vitellus oui aſſati vnus croci. ʒ. i. opij. ʒ. ij. ſeminis lini triti fenugreci
maluauiſci omniū aā. manipulū. i. Conficiant oīa ex rob in quo bdelij
ʒ. iij. diſſolute fuerunt ⁊ folia ſuperpoſita poſtq̄ eorum ſuperficies ex
oleo ſiſamino in quo adeps gallinaceus fuit reſolutus aut anatis mū
cta fuerit more emplaſtri ſuperponat dum adhuc tepida ſunt. ¶ Ali/

confectio dolorem ⁊ apostema sedans. Cepe album optime coctū teratur ⁊ cum butiro vaccino misceatur vt mollefiat ⁊ tepefactum ano in quo est apostema supponatur. hoc eniz dolorē vehemētē sedat.

¶ Cum vero in ano ragadias habuerit patiens que eum ledunt cum ipsius venter siccus est: pillulis de bdelio sepe vtatur: que. ℞. de mirabolanis nigris chebulis amboꝝ añ. ʒ. x. serapini. ʒ. iij. nasturtij albi. ʒ. ij. bdelij mollis ⁊ pinguis. ʒ. xv. dissoluatur bdelium in succo porrorum ⁊ ex eo conficiantur alia ⁊ informentur ex eis pillule ⁊ sumantur ex eis frequenter ab vna. ʒ. ad. iiij. Locus vero si adustionem patiatur ex vnguē to de cerusa inungatur.

¶ Si autez non sentitur in eo adustio vngatur ex vnguento qđ fit ex adipe qui in gibbo camelli inuenitur ⁊ bdellio qđ sic fit videlicet vnguentuz de sene. ℞. cere citrine olei sisamini adipis anatis medulle cruris vaccini adipis qui est in gibbo camelli bdelij omniū partes equales: bdelium prius in mucilagine seminis lini dissoluatur: deinde omnia misceantur: hoc enim optimuz existit. ¶ Si aūt eger ragadias in ano habuerit profundas a quibus fetens virus fluxerit: medicamen acutū qđ in capitulo de vlceribus descripsimus: eis superponatur: quod eger per duos patiatur dies. ¶ Et si in eis aliqđ remaneat quod resudet: medicamē iterū apponatur: quod eo vsqꝫ fiat donec locus siccetur ⁊ non resudet si fuerit ꝓfundum. ¶ Quod si ea que ibi sunt eminentia extra ⁊ pendentia fuerint: iterum vt arescant ⁊ nigrescant butirum tepidum multotiens superponatur donec nigredo ab eo remoueatur. ¶ Si autem resudatio reuersa fuerit: medicamen acutum iterum ibi apponatur. Et si non resudauerit: ex vnguento de cerusa curetur. ¶ Est etiaz quando eminentes hemoroydes extra curantur cauterizādo cū ferro. Loq tamē de hoc plus est q̄ huius nostri libri modus requirat.

¶ Fistule vero generantur in ano velociter quoniam figura eius facit illud esse necessariū que aut penetrātes sunt: aut nō penetrantes vtrinqꝫ. ¶ Cuz autē ꝑforate sunt vtrinqꝫ stercus egreditur ex eis ⁊ ventositas. ¶ Si autez nō egreditur neqꝫ stercus neqꝫ vētositas nō est penetrans ab vtraqꝫ p̄te. Loqui vero de eiꝰ cura ꝑfecte plus est q̄ hic noster liber expectat. Sz quia fere homines omnes semp maximū incurrūt errorem in cura huius egritudinis vnde maximū sequitur nocumētuz: nos excitabimus eos ad hoc qđ huic egritudini cōgruū erit ⁊ ostendemꝰ qualiter a predicto errore se custodiāt: ⁊ dicemus q̄ fistula vtrinqꝫ ꝑforata cū ab ano remota fuerit: nullo modo ferro est tangēda. Ex incisione eiz ferri cōtingit stercus inuolūtarie egredi. ¶ Est etiā aliud quare fistula ab vtraqꝫ p̄te ꝑforata ferro tangi nō debet. Quia toto tēpore vite eger sic ꝑmanere poterit: nō magnū faciēs nocumētū nec ꝓueniet ex ea aliquid nisi resudatio ⁊ fluxus. ¶ Si aūt illud qđ ab ea fluxerit fuerit acutū ⁊ mordicatiuū ⁊ fetidū habuerit odorē: cuiꝰ etiā quātitas quotidie augeatur erit fistula putrida ⁊ cuz herpete estiomeno cui ex medicamine

acuto ex eo quod complet omnia succurrendum est anteq̃ dilatetur ⁊ magnificetur.
¶ Cũ autẽ nõ resudauerit nisi pax neq; eius quãtitas quotidie augef neq; malus odor ibi augmẽtatus fuerit: nõ est in ea aliqd qđ sit timẽdũ nisi resudatio ⁊ fluxus. Que medicari põt donec siccef ⁊ detumescat: ⁊ nõ resudet per longũ tẽpus. ⁋ Si aũt resudatio redierit: medicamẽ p̃dictũ adhibeaf: ⁊ hoc modo poterit blãdiri per totũ tempus vite egri ⁊ nõ nocebit. ⁋ Modus adhibẽdi medicamẽ huic egritudini: ex collirio qđ in capitulo de fistula oculi nominauimus sumaf ⁊ optime teraf ⁊ fistula premaf donec quicqd in ea cõtinef egrediaf: ⁋ Et si radius eã ingredi poterit inuoluaf coto: deinde ex p̃dicto medicamine postquã mollificatũ fuerit inũctus in fistulã mittaf. ⁋ Si vero minime ingredi in ea radius poterit dissoluaf medicamẽ in aqua ⁊ subleuef coxa egri supposito puluinari ⁊ eo supino iacẽte p̃dictũ medicamẽ distillãdo super fistulã fundaf ⁊ fiat hoc in mane ⁊ circa noctẽ p tres dies ⁊ sedeat in aqua de curcuma ⁊ lauetur ex ea.

¶ De exitu matricis ⁊ ani. Capi. 81.

Cum anus extra egredif apostemate carẽs: ⁊ ita disponif q̃ si impellaf ingredif: ceruse balaustie gallar aluminis antimonij omniũ ptes sumanf equales: ⁊ redigant in puluerẽ: ⁊ sup anũ ex oleo roseo calefacto inũctũ puluerizenf ⁊ anus intromittaf ⁊ stringaf. qđ tamẽ fieri ꝯuenit: postq̃ eger a sella reuersus fuerit ne eũ cito surgere ad sellã sit necesse. ⁋ Sumanf etiã galle balaustie cupule glãdiũ folia mirti ⁊ coquanf in aqua donec rubea fiat ⁊ sedeãt in ea ⁊ lauef ex ea. ⁋ Qđ si anũ qui apostemosus est ingredi minime põt eger: aquã calidam frequenter ingrediaf ⁊ in ea sedeat ⁊ vngat anũ ex cera ⁊ oleo camomillino aut anetino donec ingrediaf. Cumq; intromissus fuerit: ex his que nominauimus curetur. ⁋ Uulua preterea si egressa fuerit: similiter erit medicanda. Est tamen necesse vt fortiter ligetur ⁊ vt egra semper supina iaceat ⁊ coxe superius eleuentur.

¶ De constrictione menstruorum. Cap. 82.

Pro supfluis mẽstruis cõstringẽdis trocisci de charabe per hebdomadã vnã sunt dãdi. Qui si nõ cõtulerint cõfectio de scoria def: ⁊ fiat minutio ex basilica. ⁋ Uentose quoq; ad mãmillas apponantur ⁊ in comestione stipticis vtatur cibis ⁊ hoc medicamen egra sibi subijciat: quod. ℞. olibani balaustie gallarũ antimonij achatie aluminis: omnium partes equales. Puluis horum optime tritorum cum pauca lana subijciatur: femur vero ⁊ dorsum ex epithimatibus que in capitulo de fluxu vẽtris nominauimus epithimentur ⁊ sedeat in aqua đ curcuma. Quod si ista non contulerint: ex alio pessario acuto fiat immissio ⁊ maneat in vulua.

¶ De prouocatione menstruorum. Capi. 83.

Cum ex retentione menstruorum magna sequitur passio trocisci de mirra dentur.

¶ Trocisci de mirra. ℞. mirre. ʒ. iij. lupinorum optime tritorum. ʒ. v. foliorum rute mentastri pulegij cimini rubee de qua tingitur asse serapini opoponaci: omnium ana. ʒ. ij. informentur trocisci ponderátes. ʒ. ij. ex quibus detur vnus in die cũ aqua in qua semen iuniperi coctuʒ fuerit. Hoc nãqʒ medicamen adeo vehemẽs existit in ꝓuocãdis mẽstruis: vt etiã fetum excutiat siqua eo sepe vtatur. ¶ Uẽtose quoqʒ sub curuatura poplitis sunt ponende: ⁊ flebotomia ex saphena facienda est. Postremo quoqʒ ventose femori sunt superponẽde.

¶ De fixuris que fiunt in matrice vel vulua Cap. 84.

Hec curande sunt ex medicatione ragadiarum ani: pessariũ quoqʒ ex adipe anatis ⁊ isopo ceroto ⁊ medulla cruris ceruini mixtis cuʒ cera dissoluta in oleo de lilio aut narciscino subijciatur: si neqʒ febris neqʒ acuitas affuerit. ¶ Qꝺ si illud fuerit cum calore ⁊ acuitate: oleuʒ roseum adhibeatur. Ex vnguento quoqʒ de cerusa similiter fiat pessarium. ¶ Si autem calor fuerit vehementior sumatur succus portulace aut lactuce aut mucilago psilij: ⁊ fiat tabula de plumbo similis marmori in quo teruntur colores habens in circuitu labium paruuʒ ⁊ ponatur in ea aliquis de predictis succis: ⁊ cuʒ pistello plumbeo adeo super ipsam moueatur donec de plumbo multum predicto liquori misceatur ⁊ inspissetur succus: ex quo fiat pessarium: postꝙ̃ oleum roseum ei admixtum fuerit: ⁊ supponatur. Hoc enim medicamen cancro vulnerato qui est in matrice optimũ existit: ⁊ alijs ei similibus.

¶ De plagis ⁊ cancro q̃ fiunt in matrice vel vulua. Cap. 85.

Si cum apostematibus istis adest calor ⁊ febris flebotomia ex basilica fiat: ⁊ patiens ex aqua ordei nutriatur: ⁊ liniãtur renes ⁊ femur ⁊ ilia: ⁊ sume ex epithimate apostematis calidi: ⁊ infrigidet locus quãtũ possibile est. ¶ Si vero postꝙ̃ febris ⁊ acuitas quieuerint: ⁊ ex apostemate aliquid remanserit: ex iniectionibus liquidis curetur: ⁊ mulier in huiusmodi liquidis sedeat donec mollescat ⁊ maturetur.

¶ Pessarium mollificans dura apostemata matricis: ⁊ conferens doloribus in ea factis ⁊ paulatim eos qescere faciens. Recipe adipis anatis medulle cruris ceruini vel vaccini bdelij mollis croci vitelli oui assati fecis olei de seminibus lini fecis olei de lilio: omnium ana partes equales dissoluantur in vino aut rob ⁊ fiat ex his pessarium. Est enim optimum ad sedandum dolorem ⁊ mollificandam duritiem matricis. ¶ Patiens preterea sedeat in aqua in qua cocta sint fenugrecum ⁊ semen lini ⁊ cãmomilla ⁊ mellilotum ⁊ caulium extremitates singulatiʒ aut omnia simul.

¶ De nascentijs que fiunt in matrice vel vulua. Cap. 86.

Cum a vulua fluxerit sanies spissa: aut virus tenue: si ex ꝓpinquo manat loco neqʒ fuerit ibi profunditas fetida neqʒ putrida: sumenda sunt aloes ⁊ mirra ⁊ sanguis draconis ⁊ sarcocolla atqʒ olibanum ⁊ loco superponenda donec consolidetur.

¶ Si autem ex loco manauerit remoto: ex pessario qꝺ nominauimus in

capitulo de sanguine ⁊ sanie fiat proclixma.

¶ Si autem qđ fluxerit est fetidum: odorem habens maluz: ex pessario secundo acuto fiat iniectio: postq̃ locus mundificatus fuerit: ex aqua ⁊ melle iniectis per instrumentum ante eam.

¶ Si vero cum hoc qđ fluit affuerint punctio ⁊ dolor ⁊ apostema durꝫ qđ tactu discernitur: summopere cauendum est ne ex aliquo acuto medicamine tangatur: sed fiat iniectio ex confricatione plumbi quaz diximus: aut ex vnguento de cerusa: ⁊ flebotometur ex basilica. Et custodiatur ab omnibus que coleram gignunt nigrã: ⁊ seminibus ⁊ speciebus que pro condimento admiscentur cibis.

¶ De prefocatione matricis. Cap. 57.

Cum menstrua per longum temporis spaciuz retenta fuerint aut mulier a cõmixtione viri diu abstinuerit: licet valde affectauerit ⁊ euenerit grauitas ⁊ dolor in inferiori pte suminis ⁊ senserit quasi aliquid sursum trahi a parte suminis: fortasse post ista superueniet ei sincopis: ⁊ quasi mortua cadet. perpẽdi quoqꝫ vix poterit ꝙ ipsa attrahat aerem: vel habeat pulsum ⁊ forsitan prefocabitur ⁊ morietur: ⁊ fortasse sanabitur: laboriose tamen. ¶ Hec itaqꝫ passio illico vt euenerit curãda est: cuius curatio est vt pedes fortiter fricentur ⁊ ligentur ⁊ ventosa magna sumini superponatur. ¶ Obstetrici quoqꝫ precipiatur vt digitum oleo bene redolente inungat: ⁊ in circuitu oris vulue duz est intus bene cõmoueat. ¶ Naribus preterea condisi insuffletur: ⁊ circa aures ipsius voces clamando proferantur: ⁊ nihil qđ bene redoleat olfaciat: imo bene redolentia ⁊ algalia remoueantur. ¶ Et pecten ⁊ eius superiora ex eis epithimentur: ⁊ naribus malum reddentia odorem applicentur: vt stercus ⁊ castoreum ⁊ sulphur. ¶ Cum autez sanitati restituta fuerit: ex hac medicatione curetur: ne egritudo redeat. ¶ Qđ si egritudo h̃ post menstruorum euenerit restrictionez: ea dentur que menstrua prouocãt. Et in pedibus fiat minutio ⁊ ventose in eis opponantur. ¶ Si autem post longã viri dissuetudinez ꝯtingat: exquo ẽt sepius accidit: incipiat viri consuetudinẽ habere: aut obstetrix iteret illud sepe qđ p̃diximus in omni pauco tempore: aut medicamina que minuũt sperma dentur que prediximus. Et dentur trocisci de mirra quos in capitulo de menstruis prouocandis nominauimus.

¶ De mola. Cap. 58.

Mulieribus plerunqꝫ accidit passio ex qua pregnantium dispositionis similitudinẽ incurrunt. Venter namqꝫ crescit: ⁊ discolorate fiunt ⁊ retinentur menstrua. Motus tamẽ qui est in hac egritudine: non est vt motus infantis: imo quãdoqꝫ de suo mouetur loco cum duriter tangitur. Ad vltimum vero cum angustia ⁊ dolore frustuz carnis informe ac si pareret emittunt. Plerũqꝫ vero solũmodo ventositas ⁊ humorum multitudo emittitur: ⁊ deinde minuitur venter: ⁊ remouent accidentia. ¶ Postq̃ ergo tempus preterierit in quo scitur pueruz debere moueri si adesset trocisci de mirra dandi sunt ⁊ apozima de semi-

nibus ⁊ oleum de cheisim adhibendum: peſſarium ex ruta ⁊ mentaſtro
⁊ alia peſſaria predicta in capitulo de alleuiatione partus ſunt immittē-
da. Doſes quoqꝫ de pillulis fetidis frequenter tribuende ſunt: cuꝫ hoc
enim cito euadent.

¶ De ruptura inguinis. Cap. 89.

CUm aliquis in mirach ventris habuerit eminentiā que cuꝫ ſupi-
nus iacuerit: ⁊ locus digitis cuꝫ preſſus fuerit remouetur: ⁊ cum
ſederit redibit: paſſio adeſt que ruptura dicitur. ¶ Qui hoc itaqꝫ patit
ſibi cauere debet: ne poſt comeſtionē moueatur: neqꝫ comedat fabas: ⁊
hoc precipue: neqꝫ faſeolos: neqꝫ lentes: neqꝫ olera: neqꝫ aliquem cibuꝫ
inflatiuum. ¶ Studere etiam debet vt eius venter ſemper mollis ſit:
hoc namqꝫ regimine poſſibile eſt ipſum euadere dolorem. ¶ Loco pre-
terea aliquod ſuperponendum eſt obſtaculum ⁊ ſtringendum ⁊ ꝓpter ſe
cum ſe mouere voluerit. ¶ Groſſus quoqꝫ ſi fuerit ⁊ vētrē habuerit gra
uēꝫ: nō dꝫ vti motu niſi vēter prius ſub vmblico ampla cingat faſcia.
¶ Emplaſtrum ad rupturam. Recipe gallarum cipreſſi partes. ij. mir-
re ciperi ſanſuci gallaruꝫ achatie olibani gummi arabici omnium ana
partem vnam: gumme prius in vino reſoluantur ⁊ aggregentur cum
eis reliqua ⁊ ſuper rupturaꝫ egro ſupino iacente ponatur ⁊ ſtringatur
locus ⁊ non ſoluatur vſqꝫ ad ſex aut ſeptem dies. Poſtea egro ſupino
iacente ſoluatur ⁊ illico refecto de eo emplaſtro ſuperponatur. Ex hoc
eniꝫ prohibetur ampliari. ¶ In ruptura autem teſticulorū pellis aug-
mentatur qđ fit: aut propter ventoſitatem: aut propter aquam que ibi
congregatur: aut qꝛ inteſtina deſcendunt ad locū illuꝫ. ¶ Si vero pro-
pter deſcenſum inteſtinorum contingat: erit grauis ⁊ doloroſus: ⁊ ſen-
tiet dolorem cum tangentur. Taliter itaqꝫ patiens ſicut prediximus
regendus eſt ⁊ emplaſtrum predictum ſuperponendum ⁊ locus cuꝫ li-
gatura aſſidue eſt aſtringendus. Ruptura enim cum nō ſtringitur: di-
latatur ⁊ augmentatur ſemper. ¶ Si autem cauſa a qua fiat: locus ap
paret lucidus ⁊ terſus ⁊ tenſus: huic itaqꝫ confert epithimari ex epi-
thimate qđ in capitulo de idropiſi nominauimus. Aqua quoqꝫ in hac
egritudine plerunqꝫ petit inferiora ⁊ fluit inde: vnde eger per aliquod
tempus ſanus efficitur: ſꝫ preterea redit egritudo. Poſtquā ergo aqua
fluxerit curandus eſt eger ex cauterio ⁊ medicamine. Ex hoc eniꝫ pror
ſus curabitur: nec egritudo redibit. De hoc tamen loqui plus eſt ꝙ̄ hic
noſter exigat liber. ¶ Cum autē hec egritudo ventoſitatis cauſa cōtin-
git locus fricandus eſt: ⁊ ex oleo ſambacino in quo caſtoreum ⁊ eufor-
bium diſſoluta fuerunt inungendus: ⁊ ex eodem intus in virgam gut-
tatim diſtillandum.

¶ De podagra ⁊ ſciatica. Cap. 90.

CUm in iuncturis fuerit dolor ⁊ apoſtema: ⁊ locus cum tangitur
fuerit tactu calidus ⁊ color rubeus: eger ſi dolet in dextro pe-
de ex dextra manu: ⁊ ſi in ſiniſtro ex ſiniſtra eſt flebotomandus: ⁊ locus
ex hoc medicamine liniendus. ¶ Epithima. ℞. roſarum rubearuꝫ ſan-

dali saufel. sief memite boliarmeni opij omniũ partes equales. Ex istis in aceto & aqua dissolutis fiat epithima. ¶ Psiliuz quoqz aceto infusuz in carta missum superponatur & cum tepuerit mutetur: & loco eius aliud superponatur: ¶ Venter preterea ex apozimate mirabolanorum & hermodactilis soluatur. ¶ Apozima mirabolanoruz cum hermodactilis. ℞. mirabolanorum citrino ℥. ʒ. xv. pulueris turbit fricati polipodij amborum añ. ʒ. iij. sene seminis fumiterre amborum añ. ʒ. iij. hermodactili albi seminis endiuie seminis apij rosarum omnium añ. ʒ. ij. coquantur in tribus libris aque donec ad vnam redeant: deinde manibus fricentur & colentur & bibatur cuz zuchari tabarzet. ʒ. x. ¶ Siqs apozima fastidierit: pillulas istas sumat: que non valentes incedere surgere faciunt: & pedibus ambulare.

¶ Pillule que non valentes incedere surgere faciũt: recipiũt aloes. ʒ. i. scamonee quartam. ʒ. vnius rosarum rubearum tritaruz sextam. ʒ. i. hermodactilorum alboruz. ʒ. s. informentur ex eis pillule que erunt dosis vna. ¶ Eger vero nutriatur ex cibis frigidis & stipticis & abstineat a vino & confectionibus que ex melle fiunt & carne.

¶ Cum autem apostematis calor quieuerit & eius inflãmatio: ex his q̃ calidorum apostematum reliquias resoluunt curetur. Quorum vnuz recipit ceram in oleo de lilio resolutam: cui admisceatur mucilago fenugreci & seminis lini: deinde terantur simul donec vniantur & fiat ex eis epithima. ¶ In tempore autem sue incolumitatis: & proprie circa tẽpus in quo egritudo eum inuadere consueuit: & q̃ maxime in vere assuescat flebotomia vti & ventris solutione: ex his que coleram expellunt rubeam: & a potu vini abstineat: & a comestione eorum que ex melle cõficiuntur & a carne: sint eius cibaria acetosa & stiptica & his similia ex his que infrigidant. ¶ Membra autem que hanc ꝯsueuerunt incurrere passionez: minus solito laborẽ pati assuescant: & precipue cum tp̃s inuasionis timetur & cum corpus fuerit plenuz & vene plene: & fuit diu ex quo neqz minutus neqz solutus fuerit.

¶ Cum autem cum dolore iuncturarum neqz calor neqz rubor in colore affuerit: fueritqz eger frigide cõplexionis & locus tactu sentitur frigidus: in principio curationis eius pillule maiores de hermodactilis dande sunt.

¶ Pillule maiores de hermodactilis. ℞. hermodactilorum satirion: meizahara: omnium añ. ʒ. v. hierepigre. ʒ. x. colloquintide centauree minoris amboruz añ. ʒ. v. euforbij. ʒ. ij. turbit. ʒ. x. seitaragi indi zinziberis sinapis piperis castorei omnium añ. ʒ. i. Informentur ex eis pillule ex quibus a duabus. ʒ. & . s. ad tres sumantur. He naqz pillule valde conferũt: quia non valentes surgere incedere faciunt.

¶ Epithima ad podagram frigidã. ℞. storacis liquide castorei euforbij mirre aloes achatie omniũ partes equales. Ex his omnibus vino veteri admixtis fiat epithima. Cumqz iste dolor quieuerit succurratur patienti ex distillatõe multe aque calide ab alto: & inũctio fiat ex oleo de li-

lio: et emplastrum ex bdellio molli et storace ac fenugreco et semine lini et armoniaco superponatur: quod hoc modo conficiatur: armoniacū bdellium in vino veteri resoluantur et alia omnia eis admisceantur: ex quibus fiat emplastrum et superponatur. hec namq egritudinis species est que in lapidis duritiem transit: et reddit membra et iuncturas fungis similia. ¶ Quapropter hanc habens passionem a fastidio et ab aqua frigida et a cibis grossis et a frequenti ebrietate custodiatur: eiq precipiendū vt dum sanus est motu vtatur: et a coitu abstineat: et precipue cū satur fuerit neq balneum ingrediatur neq exercitetur post comestionem. ¶ Vinum preterea vetus et purum bibat: eis quoq dum sanus est vtatur que vrinam prouocare consueuerunt.

¶ Dolor vero qui sciaticus vocatur est qui ab ancha per coxam totam vsq ad genu in longitudine protenditur. ¶ Quandoq etiam in longitudine ad virge similitudinem extensus per crus vsq ad pedes descendit: et tunc si in complexione fuerit caloris dominium et vrine tinctura ex basilica manus eiusq partis prius minutio facienda est: deinde ex sciatica.

¶ Si autem egri complexio frigida fuerit: et color fuscus sepe prouocandus est vomitus ex apozimate rafani cum sirupo acetoso. Coxa quoq ac pes et crus ex oleo in quo castoreum euforbium et storax sint resoluta inungantur assidue. ¶ Quod si dolor in coxa mansiuus fiat: eger ex almuri nabati et baurach clisterizetur: et ex enemate acuto quod in capitulo de apoplexia nominauimus. ¶ Collirium quoq ex ciclamine et colloquintida factum supponatur. Que eo vsq fieri conuenit donec eger excoriationem incurrat. Ex ea enim dum accidit: plerunq consequitur sanitas. ¶ Si autem passio inueterauerit sinapis sumatur et cum fimo columbino eiusdem quantitatis teratur: ex apozimate ficuū conficiantur ex quibus coxe emplastrum superponatur: quod tandiu dimittatur donec in loco vesice aque fiant: et findantur: et effluat aqua que in eis est: et vaporetur locus cum aqua calida: deinde eger per aliquot dies quiescere dimittatur. et si nondum sanitati restitutus fuerit ad hanc eandem curam redeundum. ¶ Quod si egritudo valde mansiua fiat et longi temporis et timetur ne vertebrum prosiliat aut egressum fuerit: locus ex instrumēto quod rote assimilatur cauterizandus est: et incendatur cum coctura caput anche apud caput coxe. Huius tamen rei sermocinatio istius nostri operis metas transcēdit. ¶ Taliter preterea patiētes in tempore sospitatis vomere consueuerunt: et soluere ventrē: et regimen subtiliare: et a cibis grossis et frequenti ebrietate abstinere.

¶ De gibbositate. Cap. 91.

Cum gibbositas fieri incipit: pillule maiores hermodactilorum dande sunt et oleū de cheiri cum apozimate de seminibus sepe sumendū. Locus quoq ex oleo sambacino in quo storax liquida et castoreum et euforbium resoluta sint frequēter inungendus: et a cibis frigidis et grossis abstinendū. ¶ Aqua etiā calida in qua cocta sint mēta-

strum ⁊ sansucus ⁊ sticados arabicus: ab alto sup locū distillanda est: deinde frequens fricatio ⁊ inunctio ex oleis calidis facienda est.

¶ Quod si is qui hanc patitur egritudinem puer fuerit: balneū solū modo ⁊ inunctiones ex his que prediximus sufficiunt. ¶ Si autē cū gibbositas incipit affuerit febris a predicto regimine omnino abstinē dum: sed apozima ex berberis factum cum cassiafistula in potu tribuē dum: flebotomia quoq₃ ex basilica facienda est; ⁊ emplastra vehementia loco superponenda.

¶ De varicibus. Cap. 92.

CUm vene grosse ⁊ plene ⁊ diuerso modo curuate ⁊ virides in crure apparuerint: egritudo que vitis vocat adesse significatur. hec aūt egritudo frequētius accidit his qui multū pedibus laborare ↄsueuerunt ⁊ qui cibaria coleram nigrā generātia frequēter sumunt.

¶ In principio itaq₃ curationis huius passionis basilicam minuere conuenit: ⁊ ventrē ex his que coleram educūt nigram soluere: quorū mentionem fecimus in capitulo de melancolia. Hec aūt sepe facienda sunt: ⁊ ab omnibus a quibus melancoliam patientes custodiūtur: in hac egritudine abstinenda sunt. ¶ Postq̄ vero hoc regimen diu adhibitum fuerit: ex venis quas in crure apparuisse diximus: minutio fiat: a quib: sanguis tamdiu fluere dimittat donec quicquid in eis est euacuetur: dein de huiusmodi patiens coleram nigrā expellentibus vtatur: ⁊ minuatur ex basilica: ⁊ caueat sibi ab omnibus que coleram generant nigram.

¶ De elephantia. Cap. 93.

HEc passio postq̄ mansiua fit: incurabilis. est. Cum autem incipit: si ei subueniat: ⁊ vt deb₃ medicata fuerit: aut sanatur: aut manet sic nihil addens. Cū ergo pedis grossities augeri videtur: ⁊ color obfuscari: vene quoq₃ que vites vocant apparere ceperint: eger assidue cogendus est vomere: ⁊ custodiēdus a deambulatione nimia ⁊ statiōe. Et vēter vomitu precedēte ex pillulis maioribus de hermodactilis soluendus: deinde ad vomitū redeūdū post illud. Hoc quoq₃ multotiēs fieri oportet. ¶ Eger preterea a cibis grossis est abstinendus ⁊ tibia a calcaneo incipiendo sursum vsq₃ ad genu stringenda: ante tamē constrictionem epithimanda est ex aloe ⁊ myrra ⁊ achatia ⁊ ipoquistidos ⁊ alumine cum aceto forti dissolutis. ¶ Ex basilica quoq₃ manus contrarie partis minutio facienda est. Neq₃ erectus stet nisi pes prius stricte ligatus fuerit: neq₃ epithima illo modo dimittat. Vomitu quoq₃ frequenter vtatur. Quod si paruū intercessit spacium a precedenti vomitu: ⁊ appetit quiescere: vapora ipsum cum seminibus caulium sticados arabico cinere de vitibus ⁊ lupinis ⁊ nitro ⁊ stercore caprino. ⁊ farina fenugreci: ⁊ liniatur etiam ex aqua cineris per spaciū vnius diei: aut duorum. Ipsa enim huius egritudinis maximam resoluit partem aut leuiorem reddit.

¶ De vulneribus lumborū. Cap. 94

Cum aliquis longo tempoꝛe ſupinus ſuper doꝛſum iacet: loca renum plerumqꝫ rubent ⁊ mala ibi fiunt vlcera. Cuꝫ ergo loca iſta rubere cum augmento viſa fuerint: milium ſiue panicū aut folia ſalicis ſubeoſternenda ſunt: ⁊ ipſe in die multotiens eſt ſoluendus: loca quoqꝫ que rubent aqua roſata ſuper niuem infrigidata roꝛanda ſunt: ⁊ flabellanda ſunt ipſa. Quod ſi caloꝛ perſeuerauerit: imponatur epithima de alhubꝛati quod in capitulo de apoſtematibꝰ nominauimus. Et ſi veſice ⁊ vlcera ibi exoꝛta fuerint: ex vnguento de ceruſa curenẜ.

¶ De doloꝛibus exterioꝝ mēbꝛoꝝ. Cap. 95.

Cum doloꝛ in manu aut pede fit: eger interrogandus eſt ſi ex percuſſione hoc ei accidit. Aut ſi aliquid ſuper ipſum membꝛuꝫ cecidit. Aut ſi ſuper ipſuꝫ diu iacuit. Aut ſi contingit ex cauſa extrinſeca. ¶ Si autem ab exterioꝛi cauſa non contigerit: locus dolens conſiderādus eſt: an ſit magis rubeus ꝙ̄ reliquuꝫ coꝛpus: aut nō. ¶ Si eniꝫ toto coꝛpoꝛe rubicūdioꝛ fuerit: ex calidi apoſtematis medicamine curādus erit. ¶ Et ſi membꝛum neqꝫ fuerit calidum neqꝫ rubeum: ſed iam quotidie obfuſcatur: ⁊ ſiccatur: aqua calida ab alto eſt ſuper ipſuꝫ diſtillāda: ⁊ ex oleo ⁊ cera reſoluta inungendum: ⁊ dimittendum ſic donec doloꝛ ſedetur. ¶ Quod ſi locus quaſi groſſioꝛ videatur: ⁊ tactu etiaꝫ frigidus ſentiaẜ: frequenter erit infrigandus: ⁊ aqua calida in qua ſanſucus ⁊ camomilla: ⁊ ſticados arabicus cocta fuerint: ab alto vt diximꝰ ſuper ipſuꝫ erit diſtillanda: ⁊ ex oleo de cheiri citrino inungendus. Regimen quoqꝫ eius ſubtilianduꝫ erit. Ipſe vero multo vtatur exercitio: ⁊ in balneo ſudet. Si autem iſta non ſuffecerint venter ex his ſoluatur que humiditatem educunt. ¶ Membꝛum preterea ſi tactu ſentiẜ frigidum fricetur pꝛius: ⁊ deinde inungatur ex oleo coſtino ⁊ ſambacino ⁊ oleo de been tepidis ⁊ ex his ſimilibus. Quod ſi iſta non ſuffecerint ex vnguentis que in capitulo de paraliſi nominauimus inungendum erit donec ſanetur. ¶ Finis Noni Libꝛi Almanſoꝛis.

Oſſa dentiuꝫ ſunt triginta duo. Quoꝝ quattuoꝛ pꝛimi vocanẜ duales.
Et poſt iſtos ſunt quattuoꝛ aliȷ̈ qui dicuntur quadrupli.
Deinde ſunt quattuoꝛ canini. Et poſt iſtos ſunt ſexdeciꝫ moꝛales.
Et quattuoꝛ vltimi vocanẜ arabice neguegid vel neheguedib.
Latine vero dentes ſenſus vel ſapientie.

A Os parietale. i.
B Os coꝛonale. i.
C Os petroſum. i.
D Oſſa paris. iiiȷ̈.
Oſſa naſi. iȷ̈.
Os colatoꝛiȷ̈. iȷ̈.
Oſſa mandibule ſupioꝛis. xiȷ̈.
Et inferioꝛis. iȷ̈.
E Spōdiles vere ⁊ mēdoſe. xxx.
F Os furcule. i.
G Os ſpatule. i.
H Os adiutoꝛiȷ̈. i.
I Os focile maius ſiue arundo maioꝛ. i.
K Oſſa raſcete. viiȷ̈. vno eis addito.
L Oſſa pectinis. iiiȷ̈.
M Oſſa digitoꝝ. xv.

N Os focile minus siue arundo minor.i.
O Coste vere & mēdose.xxiiij.
Q Os scie vel anche.i.
R Os coxe.i.
S Oculus genu siue spatula genu siue rotula genu.i.
T Minor canna.i.
U Os cahab arabice:in greco dicitur astralagus:& est ad modum nucis baliste.i.
X Os naviculare ab vtraq3 pte cōcauū ad modū nauis.i.
y Ossa rascete.iiij.
z Ossa digitor.xiiij.
& Ossa pectinis.v.
9 Os calcanei.i.
& Maior canna.i.
2 Tria sunt ossa caude que sunt de numero.xxx.spondiliū.
a Os occipiciale vel laude.i.
b Os parietale.i.
c Os petrosum.i.
d Os baxilare.i.
e Os furcule.i.
f Os spatule.i.
g Os adiutorij.i.
h Os focile maius.i.
i Ossa rascete.viij
k Ossa pectinis.iiij.
l Ossa digitor.xv.
m Os focile minus.i.
n Ossa thoracis.vij. & os epiglotale.i.
nn Os cordis.i.
o Os anche.i.
p Os coxe.i.
q Rotula genu.i.
r Minor canna.i.
s Os cahab.i.
t Os naviculare.i.
v Ossa rascete.iiij.
x Ossa digitor.xiiij.
y Ossa pectinis.v.
z Os calcanei.i.
A Maior canna.i.
B Os pectinis seu femoris. Os ilij dictum arabice hahatafar:et pixis sub osse anche comprehēduntur.

Totalis numer⁹ ossiū abq3 ossib⁹ sisaminis & osse laude sb lingua.268.

Summula Jacobi de partibus p alphabetū super plurimis remedijs ex ipsius Mesue libris excerptis.

Um nunc tempestatis hominum gaudent intellectus sub breui quadam oratione:tum ea quorū3 noticia seu declaratiōe|a plerisq3 confusa indistincta & inordinata fuere inuē/ta:quod id abhoremus.Hinc est q ad faci/lius breuius & subtilissime sciendum medi/dicinar cōpositar pprietates ac iuuamentar in anthidotario Joā.Mesue:&apud nōnul/los Joā.Crisostom⁹ appellatus:contētar vi/del3 cui morbo mēbro & qb⁹egritudinib⁹cōue nlant:pñs opusculū sub mō reptorij editū a viro solēni medicie artis famatissimo magrō Jac.de ptib⁹ tornatēsis eccl'ie thesorarioue canōico:ad studētium nouelloum practicanti um

cõmoditatẽue instructionẽ actum est. Ad eius enucleationẽ notare debes q̄ p̄cedendi modus in p̄nti opusculo est: q̄d s̄m litteras alphabeti lucidissime progreditur. Unde si scire desideras apostematum curas aut remedia aut aurium dolores vel appoplexie curas ꝛc̄. reperies in littera. A. Si vero de capitis doloribus cutis: aut colice ꝛ sic de similibus curis vsq3 ad finem alphabeti. Quod opus non inutilie viris haud clarissimis videbitur minime.

¶ Sequitur primo de littera. A.

Apostemati gutturis ꝛ vulue ꝛ ad oīa genera suffocationū. confert cõfectio de moris. i. dyamoron per modum gargarisini ad intra: confectio de succis nucum vel dyanucum: grece dyacaridon vocatur: est ad hoc sublime medicamen.

Apostemata dura stomachi ꝛ matricis molliunt isopus humida ꝛ isopi descriptione Galieni cerotum: maxime epatis ꝛ splenis ꝛ neruoꝝ duricies. Isopi cerotu3 descriptione Filiagrij. Isopi cerotum descriptione Pauli. Emplastru3 dyaquilonis cõmunis: ẽplastru3 oribasii: emplastrum de alleis: emplastrum relatum ad auristarium ꝛ oleum masticinum.

Apostemata splenis ꝛ lapidositatem eius resoluūt vnguentum arthanite paruum oleum de been: ꝛ oleum philosophoꝝ.

Apostemata calida in quibus est inflammatio sedat cerotum sandalinum: ꝛ oleum violatum.

Apostemata dissoluunt ꝛ maturant cerotu3 andromachi: ꝛ emplastrū de fermento.

Apostemata ca. resoluunt ꝛ maturant emplastrum dyaquilonis parui oleum violarum.

Apostemata viscerum resoluit emplastrum de alleis.

Aurium doloribus conferunt oleum amigdalaꝝ ama. oleum de grisomillis oleum persicorum: ꝛ oleum de been.

Aurium tinnitui v3 oleum amigdalaꝝ amaraꝝ oleum de been.

Aurium dolori ventoso confert oleum nardinum.

Artetice frigide confert oleum auellanaꝝ oleum vulpinum oleum de lapide agatis oleu3 philosophoꝝ.

Artetice ꝛ podagre calidis confert oleum de ranis.

Articulorum passiones diuturnas dissoluit cerotum alexandri secunda descriptione.

Articulorum dol. confert oleum de nucleis cerasorum oleum de granis citrangulorum.

Animam dilatant ꝛ confortant electuarium de gemmis ꝛ confectio alkermes.

Anhelitus difficultati con. confectio de musco loch de pino loch de squilla ꝛ loch de lasmarth ꝛ loch alfescera.

Anhelitum confortat aromaticu3 nardinum.

Anhelitus ꝓuocationi cõfert confectio philonij prima inuẽtione.
Anhelitus cõstrictiõi vz dyasulphur.
Anhelos cõfert oleũ philosophorũ.
Appetitũ mortuũ incitãt aromaticũ ros. prime descriptiõis ꝛ Galieni cõfectio de citonijs cõfectio alkelẽgi tro. de gallia magna.
Appetitũ ꝓstratrũ cõfortãt electuariũ de fructibus cõditũ de citro scõz acetũ squilliticũ tro. de absinthio.
Appetitũ augent calidũ stomachi cõfortatiuũ ꝛ cõfectio secũda. mirabolani cõditi cõfortant ꝛ ꝓuocant.
Appetit⁹ casui valẽt sirup⁹ de absinthio ꝛ albaris ꝯditũ de buglossa.
Asmati confert athanasia magna: ꝛ loch de pino: loch ad asma: sirup⁹ de isopo: sirupus de prasio: sirupus de calamento: pillule de agarico ꝛ oleum philosophoruz.
Alchiti cõferunt trocisci de lacca.
Aquã citrinã purgãt pillule de mezereõ: vnguẽtũ arthanita magnum.
Asperitati vz oleum amigdalarum amararuz ꝛ amigdalarum dulciũ ꝛ oleum de crisomillis.
Ani egritudinibus cõfert oleum de se. lini.
Ardori vrine cõfert oleũ quattuor se. frigidorũ maiorum.

De littera. C.

Canos retardãt electuariũ de aromatibus: ꝛ ꝯfectio albaris.
Canicie ꝓhibent oleũ costinũ ꝛ de alkana.
Colorem efficiunt bonum electuarium de aromatibus: confectio de citonijs: confectio anacardina: confectio secunda albaris: syrupus de fumoterre minor: ꝛ oleum de croco.
Colorem clarificat trifera Galieni.
Coloratã reddũt faciẽ cõfectio de mãna ꝛ oleũ costinũ.
Coitũ excitãt electuariũ ꝺ aromatib⁹ secacul ꝯditis ꝛ ꝯfectio ꝺ zizibẽ.
Coitũ multiplicãt cõfectio testiculorũ vulpis: trifera sarra. magna: trifera muscata: electuarium aleschof.
Coeũdi desideriũ faciũt ꝛ augmentant cõfectio secũda testiculorũ vulpis: aromaticũ nardinũ: trifera Ga. cõfectio alia albaris.
Cerebri egritudinibus cõferũt electuariuz de gẽmis: cõfectio de musco thyriaca dyatesseron.
Cerebrũ cõfortãt aromaticuz ros. maius aromaticũ dyambra tro. gallie elefangine ꝛ pillule stomatice.
Cerebrũ purgãt cõfectio alphescera ꝛ pillule elephangine.
Cerebrũ oppilatũ sanat oximel squilliticũ compositũ.
Cerebri egritudines melancolicas soluit infusio alia hyere.
Cordis egritudinibus prosunt electuarium de gemmis ꝛ confectio de xiloaloes.
Cordis tremori cõferũt electuariũ de gẽmis aromaticũ muscatuz cõfectio de acetos ꝛ sirupus de pomis.

Cordis pulsū curāt cōfectio alkermes: cōfectio de xiloaloes: cōfectio de musco: poma cōdita: sirupus acetosus de prunis: ⁊ ɔditū de citro. aliud cōditū de buglos. rob de agresta tro. de ligno aloes.
Cor cōfortant cōfectio electuarij de citro: aromaticū ros. maius ⁊ minꝰ: aromaticū muscatū: aromaticū gariofilatū: dyambra: pira cōdita: poma ɔdita: persica: citra cōdita: zucharū ros. sirupꝰ de pomis: cōditum de citro: rob de ribes: rob de citonijs: rob de piris: tro. gallie muscate: tro. sebellie: tro. galie elephangine: trocisci diarodon: tro. de gallia magna: tro. ramich: sufuf de ligno aloes: emplastrū stomachū cōfortans: oleum maluinum.
Cordis debilitati cōferūt electuariū de pomis. cōditum de buglos. tro. de ligno aloes.
Cordis inflāmationē reprimunt alxirocostum sirupus acetosus d̄ succo fructuum.
Cor calidū cōfortant sirupus de succo acetose.
Cordis ebullitionē mitigāt rob de ribes: rob d̄ berberis: rob d̄ sumach: rob de moris de sceni: rob de granatis.
Cōualescētibus mire subuenit aromaticū ros. maius.
Corpus releuat dyacalamentum descriptione Gal. ⁊ ipsum in sanitate conseruat ne in egritudines incidat. trifera sarrace. magna. pillule lucis maiores ⁊ minores.
Corporis totius odorem facit bonum trifera sarra. magna.
Corporis colorem faciunt bonum trifera sarra. magna. acetum squillsticum. tro. gallie muscate.
Corpus totū purgat hiera hermetis hieralogodion Ruffi. hiera ex inuētione nostra. confectio electuarij alharif.
Corpus preseruat a putrefactione: ⁊ conseruat ipsuz in sanitate sua acetum squilliticum.
Colice dolori ɔfe. dyaciminū ɔfectio Philonij inuentione prima. musaenea. oleuz de carthamo. oleū de lilio. oleum de piperibus.
Cutis asperitatē curat ⁊ eam mundificat vnguentū alfezericum.
Cutis coloris feditatē curant trifera muscata. dyacurcuma maior ⁊ minor. dyamoruslon. oleum de been. oleum de nucleis cerasoꝝ. oleuz de granis citranguloꝝ. ⁊ eam abstergit oleum almezereon.
Cutis egritudines purgat confectio alia hamech.
Contra morbos adustos cutis valet sirupus de fumoterre maior.
Cutem mundificant oleum sambacinū. oleuz de serpentibus. oleuz de ouis. oleum de frumēto. oleuz de iunipero. oleum de fraxino.
Capitis egritudies frigidas purgat hierapigra Galieni hyera hermetis hieralogodion Ruffi: pillule aggregatiue.
Capitis ventositates grossas desuper dominantes purgat hyera ex inuentione nostra.
Capitis egritudinibus frigidis con. e. aqua mellis.
Capitis dolori confe. oximel squilliticū cōpositū infusio de hiera. tro.

de citro.oleum anetinum.laurinum.nardinum.oleum de sansucco.
olenm de cucumere asinino.
Caput mundificát infusio de hiera:pillule stomatice:pillule aggrega-
tiue maiores:pillule alie stomatice.
Colicá humoré causanté purgat hiera hermetis:electuarium indú ma
ius ⁊ minus:cófectio de dactilis:electuariú alescof:dyacitoniten:aq
mellis:pillule aggregatiue maiores:⁊ pillule fetide maiores.
Colerá nigraꝫ purgát hieralogodion Ruffi:cófectio hamech:decoctio
epithimi.
Colerá citriná purgat cófectio de psilio: cófectio de mána:pillule con-
tra febres colericas.
Colerá sine molestia purgat cófectio electuarij rosati: dyacitoniten:
pillule de turbith:pillule de colloquintida.
Colere iflámationé extinguút zucha. viol.sirupꝰ acetosus laxatiuus.
Colerá grossam ⁊ difficilé incidit ⁊ abstergit sirupus acetosus cum ra-
dicibus.
Colere rubee incensionem sedat sirupus acetosus de succo fructuum.
Coleram faciliter educunt sirupus acetosus laxatiuus:aqua fructuú:
aqua casei:infusio de succis herbarum:confectio fumiterre ⁊ deco-
ctio mirabolanorum.
Colere aduste cófert sirupus de fumoterre minor.
Coleram nigram ex adustis humoribus expellunt sirupus de epithi-
mo.acetú squilliticú.⁊ decoctio capilli veneris.
Coleram diuidit ⁊ abstergit secaniabin de radicibus:⁊ eius acuitatem
sedant trocis.ramich.
Colere vtriusqꝫ superfluitates educunt pillule stomatice.
Colerá adustá purgát pille ð lapide lazuli.pillule ð lapide armenico.
Cancrum purgant hieralogodion:⁊ confectiones hamech.
Cancrú curát vnguétú dyasinicon ðscriptóe arabica:emplastrú arabú:
vnguétú alphezericon:oleum de iunipero:oleum de fraxino.
Cancrú abscindút sirupꝰ de epithimo.decoctio ð epithimo.pille inde.
Colere furorem reprimit aqua fructuum.
Caceriam purgat confectio alkelengi.
Catarrum subtilem qui a capite ad pectus ⁊ pulmonem defluit cómo
uendo tussim ⁊ insomnietatem inducendo curant dyacodion.⁊ si-
rupus de papauere.⁊ aliquádo catarrus est cá suffocationis ꝓpter
sui acumé:túc valet dianucú:⁊ pillule contra catarrum.
Corize confe.sirupus conferens catarris.sirupus de papauere. pillu-
le ad omnes morbos catarri.
Cibum facit digerere conditum de citro aliud.
Combustioni confert vnguentum ceruse.vnguentum sericinum.
Carnem additam putridam delet vnguentum alphezericon.
Carnes robustas reddit oleum de sticho.

Colicam passionē sedat emplastrū diafinicon descriptione Alexandri.
Colon dolori confert oleum de kerua.
Capillos confortat oleum costinum.
Digerere faciunt cibum confectio dyarodon descriptione cōmuni aromaticum nardinum.
Digestionē cōfortant aromaticū rosatū electuariū de pomis hieralogodion Ruffi pillule stomatice pillule dyarodon.
Digestionem confortant seu procurant aromaticū rosatuz maius dyaciminum diambra diatritonpipereon kebuli conditi conditū de citro de gallia magna de citonijs trocis. sufuf de ligno aloes pillule elephangine pillule de turbith.
Digestionis malitiei valent conditum de buglos. trocis. de ros. et trocis. ad fetorem oris.
Digestionē faciūt bonam acetū squilliticū sufuf aromaticū.
Debilibus mire subuenit aromaticum rosatum maius.
Duriciē omnē soluūt dialacca maior et minor. Duricies oēs et siccitates mēbrorum leniunt oleum amigdalarum dulcium et oleum sisaminū.
Duricies omnes mollificant isopi cerotum emplastrū diaquilon commune et magnum emplastruz de alleis.
Dentiuum dolori conf. muza enea et oleum philosophorum.
Dentes confirmat acetum squilliticum.
Dissinterie conferūt trocis. de absinthio et oleum rosatum.
Dorsi dolorē purgant pillule aggregatiue maiores pillule de serapino et de oppoponaco.
Dorsi doloribus confe. oleum de piperibus: oleum vulpinum: oleum philosophorum.
Dolores calidos sedat vnguentum papaueris.
Dolores frigidos sedant oleum de lilio et oleum masticinum et oleum sinapinum.
Dolores aufert cerotum andromachi.
Doloribus interioribus omnibus confe. emplastrum relatum ad aristarchum.
Dolores mitigant et resoluūt oleū rosatū et camo. aneti. et de mellisloto.
Dolores in quibus est calor extingūt oleū rosatū et de papauere.
Demoniacis confert oleum de lapide agathis.

De littera. E.

Epatis egritudinibus factis ex flegmate grosso et vētositate confe. electuariū de aromatibus electuarium de gemmis confectio de xiloaloes et diacurcuma magna.
Epatis malitiā corrigit cōfectio de galanga et trocis. diamus.
Epatis doloribus et eius pūcture cōfe. confectio diarodon descriptiōe cōi et athanasia magna sirupus de absin. decoctio de eupa. tro. et pillule de reubar. pillule alkekēgi. isopi cerotū descriptione Galieni descriptione

Philagrij ꝛ descriptõe Pauli.oleũ de euforbio in causa frigida.
Epatis debilitatẽ corrigit cõfectio diarodon descriptiõe cõi aromaticũ muscatũ dialacca maior ꝛ minor cõfectio alkakẽgi sirupus de absin.conditũ de citro aliud:tro.de ligno aloes.
Epar confortãt aromaticũ nardinũ electuariũ de granis mirti confectio de citonijs sirupus de fumoterre maior ꝛ cõditũ de citro cõditũ de citonijs tro.gallie elefangine tro.de gallia magna ramich pillule aggregatiue minores oleum costinum.
Epatis inflãmationez extinguunt cõfectio de acetosa ꝛ alxicosti.triphera persica.sirupus acetosus de pomis descriptione nostra. sirupus acetosus de tereniabin.sirupus de portulaca.tro.de cãphora de spodio cuz semine acetose.de berberis.tro.de sandalis.vnguentuz roscerotum sanda.emplastrum de fermento.
Epar mundificant pillule stomatice ꝛ aggregatiue.
Epatis cacetie valet thiriaca dyatesseron.
Epaticã hydropisiz sanat thiriaca dyatesserõ ꝛ ipsius oppilatiõi valet ẽt athanasia dyacodiõ sirup⁹ de eupatorio secaniabin ꝺ keisnij.tro. de ros.ꝛ eupatorio.tro.ꝺ lacca.pille alkekẽgi ꝛ de rauedsceni.
Epatis egritudies fridas purgat hierapigra ꝯfectio electuarij alharis.
Epatis grossitiei confert emplastrum Oribasij aliud.
Epatis calefactiõi cõfe.ꝯfectio ꝺ psilio. ꝛ ipsi⁹ duriciei valẽt isopi cerotũ descriptiõe Galieni.ꝛ aliud emplastrũ dyaglon cõe emplastrũ andromachi emplastrũ relatuz ad aristarchũ ꝛ emplastrũ de mellíloto.
Epatis egritudies purgat ꝯfectõ alkekẽgi.pille ꝺ turbith pille sebellie
Epatis debilitati ex causa frigida valet emplastrum de gallia emplastrum de fermento.
Epatis debilitati ex causa calida valet aliud emplastrum de gallia ꝛ emplastrum dyasinicon.
Epatis oppilationes aperiunt sirupus acetosus cum radicibus sirupus de fumoterre minor secaniabin de radicibus decoctio de eupatorio tro.de reubarba.ꝛ tro.de absinthio.
Epatis frigiditati confert sirupus de thimo secaniabin de cala.ꝛ mellicratum conditum.
Epar calefac.emplastrum stoma.ꝛ cor confortãs.
Epar oppilatum ab hu.adustis aperit confec.fumit erre.
Epatis apostemationi confe.tro.de reubarbaro.tro.de eupatorio emplastrum relatum.
Epilepsie ꝯfe.cõfectio ꝺ musco.thiriaca.dyatesserõ.ꝯfectio alfescera.sirupus ꝺ sticados.acetũ squilliticũ.oximel squilliticũ ꝯpositũ.vnguẽtuz de bdellio.oleũ de cucumere asinino.oleũ de piperibus.oleuz de lapide agathis.oleum philosophorum.
Ethicis ꝛ consumptis confe.confectio testiculoruz vulpis.loch sanuz. tro.de camphora. oleum amig.dulcium.
Eructuationi acetose valet confectio de galãga diaciminũ oximel squil

liticum simplex.
Eructuationi fumose conf. confectio de acetosis.
Egritudinibus frigidis membrorum nutritionis malam digestionem facientibus valet dyacalamentum descriptiõe Galieni cõmuni etiã facit penetrare cibum ad epar.
Egritudinib' oĩbus frigidis ꝯueniũt oleũ nardinũ. ⁊ oleũ benedictuꝫ.
Egritudines ex calida materia ⁊ colerica purgat electuariũ ros.
Egritudinibus melancolicis confert decoctõ epithimi.
Ebrietatem remouent confectio de acetosis. sirupus acetositatis citri. sirupus acetosus de prunis.
Emoroydas sanant trifera sarra. magna. trifera muscata. trifera Ga. trifera minor ⁊ confectio alkelengi.
Emoroydarum dolores sedant oleum de grisomillis oleum de nucleis persicorum.
Emoroydaruꝫ fluxum stringunt confectio electuarij ex inuentione nostra. pillule de bdellio maiores ⁊ minores.
Emoroydas soluunt pillule aggregatiue maiores ⁊ earũ vlceribus valent. pillule de bdellio maiores ⁊ minores.
Emoroydaꝝ tumores soluũt oleũ de grisomillis ⁊ de nucleis.
Emigraneam purgat hiera hermetis.
Emigranee dolori cõfe. tro. de citro. oleũ laurinũ. oleũ nardinũ. oleum de cucumere asinino. oleum de euforbio.
Emigranee cõfe. oximel squilliticum compositum infusio de hiera ⁊ emplastrum sinapis.
Emigraneam difficilem purgant pillule alhandal.
Epilepsiam purgat hiera hermetis.
Elephantiam purgat confectio aliqua hamech.
Excoriationi confert vnguentuꝫ sericinum.

De littera. F.

Fastidiũ ⁊ abhominationẽ tollit cõfectio de aromatibus.
Frigidis natura valet diambra.
Flegma viscosum attenuat ⁊ subtiliat oleum de kerua.
Febricitantibus calid. confert confectio de acetosis ⁊ sirupus cucurbite. ⁊ acutis fe. cerotum viol.
Febriũ ardorẽ ⁊ inflationẽ extinguũt cõfectio de prunis. ⁊ iulep. viol.
Febribus colericis confert rauedsceni. i. reubarbarum.
Febribus antiquis ⁊ periodicis ⁊ quartane cõfe. cõfectio de assa. diasulfur. confectio de dactilis. sirupus de eupatorio. secaniabin de radicibus. secaniabin de calamẽto. infusio de hyera. tro. diarodon. tro. de ros. ⁊ eupatorio. tro. de absinthio. tro. de aniso ⁊ de lacca.
Febres acutas purgant alxistotem ⁊ trifera persicca ⁊ pillule que confe. ad fe. colericas.
Febres compositas purgant confectio de dactilis. sirupus acetosus de.

succis herbarum ꝛ decoctio eupatorij.
Febres difficiles ꝛ venientes ad so daz purgat confectio de psilio.
Febriū inflāmationibus cōfe. iulep viol. sirupus de prunis. sirupus de granatis. sirupus acetositatis citri. sirupus acetosus. sirupus ḋ portulaca. tro. de cāphora. tro. de berberis. ꝛ tro. sandalorum.
Febribus colericis confert sirupus de succo acetose ꝛ de agresta.
Febri pestilētiali ꝯueniūt sirupꝰ de succo acetose. ꝛ sirupꝰ de acetositate citri.
Febribus oppilationū colericis ꝛ flegmaticis: quaꝝ est difficilis eradicatio cōfe. sirupus de bisantijs.
Febriū intentionē sedat sirupus acetosus cum succo fructuum.
Febribus colericis multi accidētis ꝛ ꝓprie que accidunt iuuenibus in estate cōfe. sirupus acetosus ḋ pomis descriptione nostra. tro. ḋ rof. tro. de spodio ꝛ alij tro. de spodio cum se. acetose.
Febribꝰ sincopizanti bꝰ calid. cōfe. sirupus acetosus de tereniabin.
Febribus cōpositis valet sirupus diacodion. tro. de rof. ꝛ eupatorio.
Febribus quartanis ꝛ earum rigoribus valet sirupus de thimo.
Febribus flegmaticis cōfe. decoctio de sticados ꝛ tro. diarodon.
Febribus in quibus forma corrumpit conf. tro. diarodon.
Febribus colericis antiquis cōfe. tro. de eupatorio.
Febriū rigoribꝰ valēt tro. de eupatorio. oleū anetinuz. oleum de enula.
Febres antiq̄s purgant pillule aggregatiue maio. ꝛ mino. pillule ḋ reubarbaro. pillule alkekengi alie ad illud.
Febres quaternas soluunt pillule inde.
Forme corruptioni ꝛ defedationi cōfert trifera minor. cōfectio rauedsceni cōfectio alkelengi. sirupus diacodion. sirupꝰ de eupatorio. mellicratū de buglossa. tro. de rof. tro. de reubarbaro.
Faciei feditatē remouet diacurcuma maior ꝛ minor ꝛ diamurosion.
Flegma purgāt hieralogodiō ruffi ꝛ secaniabi sublime ipꝫ educēte. decoctio alhasce. decoctio mirabolanoꝝ. pille ḋ euforbio. pille ḋ turbith.
Flegmatis vtriusq; superfluitates purgāt pillule stomatice. pillule de sarcocolla. pillule de serapino.
Flegma grossum ꝛ difficile incidunt ꝛ abstergunt sirupus acetosus cū radicibus ꝛ secaniabin de keisim.
Flegma salsum curat sirupus de fumo terre maior.
Flegmaticis confert decoctio alhasce.
Flegmaticas egritudines purgant pillule de sarcocolla ꝛ pillule de colloquintida.
Fistulas purgat hieralogodion Ruffi ꝛ ipsas curat vnguentum diasenicum descriptione arabica. emplastrum. arabum. vnguentum de lino. vnguentum alphezericon ꝛ oleum de ouis. ꝛ ipsis conf. sirupus de epithimo.
Fistulas antiquas que indigent mundificatiōe abstergit ꝛ mundificat a carne mortua ꝛ putrefactione vnguentum egyptiacum magnum.

Fluxum colericū sistunt tro. ramich. oleū rof. si pp medicinaꝫ accidat.

¶ De littera. G.

Gaudium generat confectio de xiloaloes.
Gingiue laxe ⁊ putride confert acetum squilliticum.
Genuum dolores purgant pillule aggregate maiores ⁊ pillule de opoponaco.
Genuuꝫ doloribus confert emplastrū andromachi.
Gutturis asperitatem leniunt oleum amigdalarum dulcium ⁊ oleum de granis sisami.

¶ De littera. H.

Humiditates grossas ⁊ viscosas subtiliat ⁊ resoluit diacala. descriptione Galieni.
Humorum lubricitatem remouet confectio de seminibus.
Humores crudos purgat confectio de dactilis.
Humores adustos purgat confectio alia hamech ⁊ acetū squilliticum.
Humorum grossitiem purgat ⁊ subtiliat vt facilius educi possit acetū squilliticuꝫ.
Humores grossos ⁊ viscosos purgant pillule aggregate maiores pillule fetide maiores ⁊ minores ⁊ infusio alia hiere.
Humores grossos descendentes ad neruos purgāt pillule de euforbio ⁊ ipsos resoluit emplastrum de alleis.
Herpeti cōferūt tro. de arsenico.
Herisipile cōferūt vnguētuꝫ rof. vnguentū viol. ⁊ vnguētū ceruse.

¶ De littera. I.

Idropisi ꝯfe. diacurcuma magna ⁊ mior. ⁊ diamoruꝫiō. dialacca maior ⁊ minor. diacoston diasulphur. sirup⁹ ꝺ eupatorio. tro. ꝺ ligno aloes tro. de rof. de reubar. emplastruꝫ andromachi. emplastruꝫ de alleis. emplastrum relatum ad aristarcum. oleum almezereon.
Idropisim quando est in initio purgat confectio de eupatorio ⁊ pillule de reubarbaro.
Idropisim purgāt ꝯfectio de alkelengi. pillule de alkē. pillule rauedsceni. pillule sebestie. pillule almezereō. vnguētū arthanita magnū.
Ictericis confert confectio rauedsceni. trifera persica. confectio de psilio. tro. de rof. ⁊ eupatorio. tro. de reubarba. tro. de camphora. oleuꝫ de cartamo.
Icteritiam citrinā purgant ꝯfectio electuariȷ̄ rof. ꝯfectio de eupatorio. ⁊ eidē confe. sirupus de fumoterre minor. ⁊ ꝯfectio fumittere.
Icteritiam spleneticam soluunt pillule inde.
Intellectum acuit illis qui scire desiderant ꝯfectio anacardina.
Iūcturaꝝ egritudines frigidas purgat hierapigra. hiera hermetis. electuariuꝫ induꝫ maius ⁊ minus. cōfectio alkelengi. pillule alandhal.

pillule hermodactiloꝝ.pillule de oppoponaco:
Juncturaꝝ egritudines calidas purgat ꝯfectio electuarij succi rof.
Juncturaꝝ dolorē purgant electuariū alesto f.pillule stomatice.pillule aggregate maiores.pillule fetide maiores ꝛ minores.pillule ꝺ serapino. ꝛ pillule colloquintide.
Juncturarum frigiditatibus conse.cerotū andromachi.
Juncturas laxas confortat oleum de stincho.
Juncturaꝝ egritudinibus ꝯfe.aqua mellis sermo in secaniabin.oleum masticinum.oleum de storace.ꝛ oleum de euforbio.
Juncturaruꝫ egritudinibus ꝛ doloribus confe.acetum squilliticū. iso pi cerotū descriptione Galieni.emplastrū andromachi. oleuꝫ de ben. oleuꝫ lauri.oleum de keyri.oleuꝫ de cucumere asinino .oleū de granis citranguloꝝ.oleum de piperibus.
Jūcturaꝝ nodositates leniūt cerotū diapēte ꝛ emplastrū filij zacharie.
Juncturarum durities lenit oleum de se.lini.
In iuuentute cōseruant ꝯfectio electuarij alharif.ꝯfectio alia alharif. kebuli conditi.acetum squilliticum.
Impetiginē purgāt ꝯfectōes hamech ꝛ ēt sirupus de fumoterre maior. vnguētū alsesericū oleū de serpētib⁹ oleū de ouis oleū de frumento.
Ipocundrioꝝ doloribus confe.sirupus de eupatorio.
Ipocūdrioꝝ ventositatib⁹ ꝯfe.mellicratū ꝑditum ꝛ decoctio alhasce.
Inflāmationes extingūt rob de prunis:rob de fructibus:tro. aneti vnguentum rof.vnguentū viol.ꝛ oleum mandragore.
Impinguat corpus sufuf bonū ꝛ.impinguat oleū amigdalarū dulciuꝫ oleū de nuce indica oleū de granis sisami oleū ꝺ granis papaueris.
Intestinoꝝ lubricitati valet sufuf de granis mirti.
Igni persico valet vnguentum rof.
Inflationes omnes maturat emplastrum diaquilon magnum.
Ileon dolori confe.oleum de kerua ꝛ oleum asse.

¶ De littera. L.

Laterū dolori confe.ꝯfectio Philonij prima inuentiōe. loch de squilla. loch de alsescera. sirupus de isopo. oleum rute.
Laterum dolorem purgat electuarium alestof.
Lateris tumori confert emplastrū andromachi.ꝛ eorum tentioni ꝯfert emplastrum relatum ad aristarchum.
Lapidem frangunt diasulfur pillule aggre.maiores oleuꝫ de piperib⁹ ꝛ oleum de scorpionibus.
Lapidem non permittunt generari in vijs vrine aqua mell' ꝛ sirupus de radicibus.
Lepram purgant hieralogodion Ruffi ꝛ ꝯfectōes hamech decoctio epithimi pillule inde pillule fetide maiores ꝛ minores.
Lepram curant sirupus de fumo terre. ꝛ eis qui parati sunt ad eam sirupus epithimi.

Lepre confert oleum de iuniperо vnguentum alfezericon.
Lentiginibus cutis confert vnguentū aliud a ragit oleū de been oleū de nucleis cerasoꝝ ⁊ de granis citrangulorum.
Lingue impedimentum soluit oleum de grisomillis.
Lacertos calefaciunt oleum de storace ⁊ oleum costinum.
Letificat diambra.

¶ De littera. M.

Matricem frigidam calefaciunt electuariū de gemmis. oleum rute. ⁊ oleum de piperibus. oleum liliȷ.
Matricis prefocatōi ↄfe. aromaticū muscatū: ⁊ oleū d lapide agathis.
Matricis egritudinibus ↄueniūt dyambra ⁊ oleum nardinum.
Matricis ventositates remouēt trifera Galie. ⁊ musa enea.
Matricis dol. sedant confectio Philoniȷ inuentōe prima. musea enea. isopi cerotū descriptōe Philagriȷ ⁊ Pauli. emplastrū de granis lauri. ⁊ oleum lauri. oleū rute ⁊ de croco ⁊ philosophoꝝ oleum.
Matricis egritudines frigidas purgat hierapigra Galieni.
Matricis dol. purgant hiere hermetis ⁊ pillule de serapino experte.
Matricis egritudinibus frigidis confe. oleum de enula.
Matricis duritiei confe. isopi cerotum Democriti.
Melencolicis egritudinibus ⁊ eis qui tristantur sine causa confe. confectio de musco.
Melancolie solutionem educit secaniabin.
Melācolicas egritudines purgant pillule inde. pillule lucis maiores ⁊ minores. pillule de lapide lazuli. pillule sebellie.
Membra nutritionis omnia ↄfortāt aromaticū rof. maius. dyambra. acetum squilliticū. trocis. gallie elephangine. ⁊ oleum de citoniȷs.
Membra nutritiua calefaciūt aromaticū gariofi. dyābra ⁊ dyaciminū:
Membrorum lassitudinē tollit trifera sarra. magna.
Membroꝝ frigidas humiditates ⁊ putrefactōes in eis generatas educunt hierapigra Galie. confec. electuariȷ indi maior ⁊ minor.
Membrum cauterizat excoriat ⁊ vesicari facit vnguentum de alharlel.
Membra nutritionis purgat confectio alkelengi ⁊ dyacitoniten: ⁊ ipsam confortant cerotum Alexandri: ⁊ emplastrū dyasinicon. descriptione Alexandri.
Membroꝝ nutritionis doloribus confe. tro. de spodio.
Membroꝝ duritiem ⁊ eoꝝ nodositatē curant isopi cerotū descriptōe alexandri: ⁊ cerotum alexandri.
Membra neruosa confortant oleum de sticho. oleum camo. ⁊ oleū melliloti. costinum. ⁊ de alkanna.
Menstrua prouocant dyacalamentum descriptione Galie. pillule de serapino experte.
Menstruorum fluxum pillule de bdellio maiores ⁊ minores. ⁊ ad eorū exuberationem valet trifera minor.

Malo mortuo tibiarum confe. vnguentum alfezericum: oleum de iuniꝑero: ⁊ oleum de fraxino.
Mollificationi ⁊ lubricitati ꝓpter indigestionẽ factis confert cõfectio electuarij ex inuentiõe nostra ⁊ eam purgant pillule de serapino ⁊ de euforbio: ⁊ eidez confert vnguentũ ad illud ⁊ oleum de piperibus.
Morsibus venenosis confe. confectio de assa ⁊ dyasulphur.
Memoriam ⁊ sensum temperat confectio anacardina.
Maculis cutis confe. vnguentum de alhariel.
Medicinã nõ valẽtibꝰ sumere ẽ ꝓpinãdũ vnguẽtũ arthanite magnũ.
Maniã ⁊ melãcoliã purgãt hieralogodiõ ruffi. ⁊ ꝯfectio scd̃a hamech.
Morbos ex adustione ꝓhibent fieri trifera persica: pillule inde: pillule fetide maiores ⁊ minores.
Morpheã difficilis eradicationis purgant pillule colloquintide. ⁊ ei conferunt vnguentũ de alhariel oleum de been.
Materias calidas videlicet ⁊ frigidas subtiles grossas ⁊ viscosas seu adurentes digerit sirupus acetosus simplex ⁊ facit alias medicinas in partes remotas penetrare.
Materias lõgi temporis diuidit ⁊ eas maturat secaniabin: vt patet in sermone facto de eo.
Mãs grossas ⁊ putridas incidit ⁊ abstergit secaniabin de calamento.
Materierũ cursum ne fluant ad aliquem locum prohibent oleum camomille ⁊ melliloti.
Materias difficilis eradicatõis subtiliat oximel squilliticũ simplex.
Materias calefacit subtiliat ⁊ resoluit oleum de enula.
Mirach inflãmationez soluunt pillule aggregatiue maiores.

¶ De littera. N.

Nauseam sedant aromaticũ rosatum: aromaticum gariofilatum: ⁊ sirupus de menta.
Neruorum educit superfluitates grossorum humorum ⁊ viscosoꝝ hiera hermetis.
Neruis confe. confectio de alphescera ⁊ bautie condite.
Neruoꝝ egritudinibꝰ frigidis ꝯfe. sirupus de sticados. aqua mellis. vnguentũ de bdellio. oleũ nardinũ. oleũ de croco. oleũ d̃ piperibꝰ. oleũ de euforbio. ⁊ coꝝ frigiditati ⁊ dolori ꝯfe. decoctio de sticados. cerotum andromachi. ⁊ oleũ de storace. oleũ de been. ⁊ oleum de enula.
Neruorum debilitati confe. tro. gallie elephangine.
Neruoꝝ egritudines purgant pillẽ alhandal: ⁊ pillẽ de oppoponaco.
Neruoꝝ doloribus vaelt isopi cerotũ Galieni. oleum amigdalarũ amararum. oleum auellanaꝝ. oleum de nuce indica. oleum lauri. oleum camomille. oleum sambuci. oleum de keyri. oleuz de melliloto. oleũ masticis ⁊ de euforbio eos liniendo.
Neruorum contractioni ⁊ eorum frigidis passionibus conferunt cerotum aliud Alexandri: oleum nucum.

Neruorum duricies leniunt oleũ amigdalaꝝ amararum: oleum de se-
mine lini: ⁊ oleum de croco.
Neruorum tumoribus ⁊ eorũ puncture confert oleum nucum. ⁊ ipsis
lesis a frigiditate valet oleum lauri.
Neruos confortat oleũ camomille: oleum sambacinũ: oleum de melli-
loto: oleum maluinum: ⁊ oleum de croco.
Neruis quibus accidit laxitas confert oleum citoniorum.
Neruos calefaciunt oleum costinum oleum de sansuco.
Naturam stringunt sirupus de piris sirupus de citonijs sirupus ace-
tosus de citonijs.
Nodositates que sunt in membris ⁊ iuncturis mollificat ysopi cerotũ.
Narium fetori valet oleum de cucumere asinino ⁊ earum oppilatiões
aperit oleum philosophoꝝ.

De littera. O.

Oris odorem faciunt bonum electuarium de aromatibus: electuariũ
de gemmis. confectio de xiloaloes. confectio electuarij de citro. aro
maticum muscatũ. aromatcũ nardinum. trifera sarra. magna. citra
condita. sirupus de corticibus citri mellicratum conditum. ⁊ melli-
cratum de citro. tro. gallie muscate. susuf de ligno aloes: susuf aro-
matic. ⁊ pillule dyarodon.
Oris fetorem amputat electuariũ de persicis. persica condita. sirupus
de persicis. tro. ad fetorem oris. tro. de ligno aloes.
Odorem facit bonum oleum costinum.
Oleũ philosophoꝝ valet eis qui sumpserũt p os opium aut cartamũ.
Oppilationes aperiunt diaciminum. confectio de seminibus. sirupus
acetosus de succis herbarũ cum aromatibus. sirupus de fumoterre
maior. secaniabin de radicibus. tro. ð aniso. pillule aggregate mino
res. oleum amigdalaꝝ amaraꝝ. oleum persicoꝝ. oleum de been. oleũ
costinum. oleum de piperibus.
Oculorum dolores ⁊ eorum supfluitates purgant confectio electuarij
ros. pillule lucis maiores ⁊ minores. ⁊ in oculis in quibus descẽdit
aqua valet oleum philosophoꝝ.
Obliuionẽ purgat confectio hamech.
Obliuioni confert emplm̃ sinapis oleum sinapis ⁊ philosophoꝝ.
Ossib⁹ denudatis ꝯfe. vnguẽtũ dyafinicon emplm̃ arabũ descriptõe ara
bica: ⁊ eorum sigillationem faciunt facilẽ.
Ossiũ doloribus ex frigida causa cõfert emplastrum sinapis.
Ossa corpori infixa quãuis ꝓfunda sint extrahit emplm̃ de fermento.

De littera. P.

Paralisi prosunt confectio de musco tiriaca dyatesseron: confectio al-
phescera: sirupus de sticadõ. vnguentũ de bdellio cerotũ Alexandri.
aliud oleũ de piperib⁹. oleũ de lapide agathis. oleum philosophoꝝ.

Paralisim purgant hiera hermetis hieralogodiō Ruffi: pillule d̄ serapino: pillule de eufoꝛbio ꝛ de oppoponaco.
Pulmoni iuuāt his in q̄bus materia grossa difficilis eradicatōis exuberat in mēbris anhelitus reddens eū facilem ad screandū loch de squilla empl'm filij zacharie ꝛ oleum philosophoꝝ.
Pulmonis egritudinibus confert confectio de musco.
Pulmonem confoꝛtat sirupus de granis mirti.
Pulmonem mundificat sirupus de ligritia: ꝛ oleum de cartamo.
Pulmoni frigido cōfert sirupus de thimo.
Pulmonis canne confert acetum squilliticum.
Pulmonis asperitatem leniunt oleum amigdalarum dulcium oleum viol'. ꝛ de nuce indica.
Ptisicis confert confectio testiculoꝛum vulpis sirupus papaueris tro cisci de camphoꝛa.
Pectus mundificat athanasia magna: loch bonum: aqua mellis: sirupus de liquiri. tro. aneti.
Pectoꝛis doloꝛibus conferūt loch de papauere: loch de squilla: loch alphescera: sirupus de isopo: susuf ad tussim antiquam: oleu3 de keiri: ꝛ oleum de liliso.
Pectoꝛis aspitati cōfe. loch ad caliditatem. loch aliud nostru3. iulep viol'. iulep iulubaꝝ. sirupus cucurbite. sirupus d̄ pꝛunis papaueris. sirupus de granatis. oleū de granis papaueris. oleum violaꝝ.
Pectori s saniem expellit loch sanum.
Pectoꝛis pulmonis vehemēti siccitati cōfe. loch de amigd̄.
Pulmonis inflationi confe. iulep ros.
Pectoꝛis egritudinib⁹ frigidis confe. sirupus de pꝛassio ꝛ sirupus de thimo. ꝛ ipsi cōfert sirupus de kesmes.
Pectoꝛis oppilatōibus ꝛ humoꝛibus grossis confe. oximel squilliticū compositum: ꝛ oleum de cartamo.
Pectus mūdificant ab hūoꝛib⁹ grossis ꝛ putridis pillule de agarico.
Potui veneni cōfert dyasulfur
Pestilentie estatis ꝛ autūni confert trifera persica.
Passiōes oēs q̄ fiūt a colera ꝛ flegmate salso purgat ꝯfectio hamech.
Pleuresi ꝯfe. loch de papauere iulep viol'. iulep iulubaꝝ sirupus cucurbite sirup⁹ de pꝛunis sirup⁹ de granatis sirupus de cānis sirup⁹ conferens catarris sirupus de iulubis sirupus viol'. oleu3 viol'.
Pannum delet ꝛ vestigia nigra oleum de cucumere asinino.
Pꝛegnantium relaxationem abscindit sirupus acetosus de succis ꝛ aquis fructuum.
Podagram ex flegmate purgant pillule aggregate maioꝛes.
Podagram frigidam purgant pillule de hermodactilis maioꝛes ꝛ ei confe. empl'm sinapis oleum vulpinum ꝛ philosophoꝝ.
Podagram doꝛsi ꝛ genuum purgant pillule fetide maioꝛes ꝛ minoꝛes ꝛ pillule de serapino.

Podagram calidam purgant pillule hermodactilorum minores et ei cōfert oleum de ranis et oleum ro.
Pruritum purgant pillule aggregatiue minores.
Pulsationi confert cerotum vltimum.
Plagas curat et consolidat vnguentum aureum.

De littera. R.

Renes calefaciūt electuariū de aromatibus trifera Gal. secacul cōditū cōfectio de zinzi. oleū d lilio oleū rute. et ipsos cōfortat aromaticū ros.
Renum dol. confe. dyacurcuma maior et minor dyamoruſion confectio philonij prima inuentōe. empl'm de granis lauri. oleum lauri. oleum de keyri. oleum rute. oleum de aſſe. oleum de piperib⁹. oleū vulpinū oleum philosophorum et nardinum.
Renum lapidem frangunt dyalacca maior et minor. et oleum de nucleis cerasorum. oleum de granis citrangulorum. oleum de scorpionibus.
Renū egritudines frigidas purgat hiera pigra Gal. hiera hermetis. electuarium indi maius et minus.
Renum oppilationes aperit sirupus acetosus cū radicibus et eos mūdificat electuarium alescof.
Renum vlceribus confe. tro. alkekengi et eorum duriciei confert isopi cerotum Democriti.
Ructus acidos curant electuarium de aromatibus et dyatritonpipereon descriptione Gal.
Rigori febrium confert dyacalamentum descriptione Gal.
Raucedini confert iulep iuiubinum.

De littera. S.

Stomachi egritudinibus factis ex flegmate viscoso pſunt electuariū de aromatibus. electuarium de gēmis. confectio de xiloaloes. oximel squilliticum simplex. et oleum nardinum.
Stomachi inflationē remouent et morbos ex ea factos curant electuarium de aromatibus et alxicostum. tro. de spo. cum se. acetose. vnguētum ros. et cerotum sandalinum.
Stomachum debilem cōfortant digestionēq bonā faciūt electuariū de aromatib⁹. cōfectio de xiloaloes. cōfectio alkalēgi. electuariū d citro. aromaticū rosatū. aromaticū gariof. aromaticū nardinū. electuariū d granis mirti. cōfectio de citonijs. electuariū de persicis. electuariū de sorbis. trifera Gal. electuarium ex inuentiōe nostra. hieralogodion Ruffi. kebuli cōditi. emblici cōditi. citonia cōdita. pira. pſica. citra oīa condita. zuchar rosatū. sirupus de piris. sirupus d citonijs. sirupus de corticibus citri. sirupus de granis mirti. sirupus de albela. sirupus acetosus de citonijs. sirupus acetosus de pomis. sirupus de absinthio. sirupus de fumoterre maior. mellicratū de citro. mellicratū de buglossa. mellicratū de citonijs. rob de piris. rob de citonijs. rob

de pomis.rob de granatis.rob de fructibus.rob de agresta.decoctio alhasce.tro.de gallia sebellie.tro.de ros.troci.de gallia magna.tro. ramich.tro.de absinthio.sufuf de ligno aloes.sufuf.dyarodō.sufuf aromaticū.pillule elephangine.pillule aggregatiue minores.pillule stomatice.pillule dyarodon.cerotū Alexandri.empl'm stomaticū. empl'm dyasinicon;emplastrꝫ de gallia.empl'm de fermento.oleum de sticho.oleum de citonijs.oleum maluinuz.oleum mirtilloꝝ.oleū masticinum.oleum costinum.oleum de sansuco.

Stomachi ventositates grossas expellunt cōfectio electuarij de citro. confectio de galanga.dyaciminū.trifera muscata.dyacurcuma maior ꝛ minor.dyamurison.confectio philonij inuentione prima.seca cul cōditū.ꝛ ꝯfectio de zinzibere.Et ipsius malicie digestiōis ꝓsunt confectio de galanga tyriaca dyatessaron.

Stomachi dolori ꝛ eius pūcture a caliditate ꝛ acuitate humoꝝ ꝓsunt ꝯfectio dyarodon descriptōe Gal.acetū squilliticū. infusio de hyera tro.dyarodon.pillule elefangine.

Stomachi humiditatē ꝛ molliciem ꝛ ipsius defectum ꝛ in quo est putrefactio corrumpunt ꝛ corrigunt aromaticum rosatum maius.aromaticum gariofilatū.cōfectio de cinamomo.trifera sarracenica magna.dyacurcuma maior ꝛ minor.dyamorusiō.ꝯfectio electuarij indi maior ꝛ minor.emblici conditi.tro.dyarodon.

Stomachum calefaciunt dyaciminuz dyatritompipereon descriptiōe Gal.cerotum stomaticum.

Stomachi duriciei ꝯfe.isopi cerotuz descriptiōe Philagrij ꝛ Pauli ꝛ dyaquilon cōe empl'm relatum ad aristarchum ꝛ de melliloto.

Stomachi ardorē mitigant electuariū de persicis.ꝯfectio de acetosa, cōfectio de prunis.trifera ꝑsica.iulep rosatū.sirupus de ꝑsicis.sirupus de portulaca.tro.de camphora.tro.de sandalis.sufuf dyarodō.

Stomachi indigestionem ꝛ dolorem tollit trifera sarracenica magna. ꝛ si fuerit abundantia magna flegmatis crudi vz dyanisum.sufuf dyarodon.ꝛ empl'm relatuz ad aristarcum.

Stomachi doloribus a frigiditate confe.confectio anacardina.confectio Philonij inuentione prima.musa enea.athanasia magna.pillule elephangine.isopi cerotū descriptione Philagrij ꝛ Pauli.oleū de kerua.oleuz de carthamo.

Stomachi egritudines purgat hyerapigra Gal.hyera hermetis.pill'e elephangine.ꝯfectio electuarij alharif.cōfectio inda maior ꝛ minor pillule aggregatiue.pill'e fetide maiores ꝛ minores.pillule sebellie.

Stomachi inflāmationi confert sirupus de succo acetose.sirupus de agresta.sirupus acetosus de succo fructuū.sirupus acetosus de pomis descriptione nostra.sirupus acetosus tereniabin.

Stomachum calidū confortant sirupus de succo acetose.sirupus acetosus de succis ꝛ aquis fructuū.rob de ribes.rob de berberis.ꝛ de sumach.ꝛ de moris.ꝛ de sceni.

Stomachum frigidum cõfortant sirupus de menta sirupus de thimo secaniabin de calamento mellicratum conditum.
Stomachi oppilatiões aperiunt sirupus de eupatorio secaniabin de radicibus tro. de absinthio.
Stomachi putrefactionem abstergunt acetum squilliticũ tro. de ros. ⁊ tro. ad fetorem oris.
Stomachum mundificant infusio de hiera pillule stomatice ⁊ pillule aggregate minores ⁊ de turbith.
Stomachi inflationem soluũt pillule aggregate maiores. ⁊ dolori colerico in eo facto confert oleum lauri.
Stomachi lubricitati confert sufuf de granis mirti.
Sincopi confert electuariũ d gẽmis. confectio de alkermes. confectio de xiloaloes. aromaticũ muscatũ. confectio de acetosa. poma cõdita sirupus d pomis. sirupus acetosus de prunis. tro. d ligno aloes. rob de citonijs ⁊ de piris.
Sperma multiplicant ꝯfectio testiculoꝝ vulpis: oleũ amigdalaꝝ dulciũ: oleũ de nuce indica: oleũ de granis sisami: oleũ de semine lini.
Sudoris multitudinem prohibet oleum de citonijs.
Sudoris odorem bonum facit aromaticum nardinum.
Sudorem prouocat oleum anetinum.
Senibus ⁊ frigidis natura ꝯueniunt dyambra sirupus de prassio sirupus calamenti ⁊ decoctio alhasce.
Singultui vehemẽti frigido vel acetoso vel ventoso: cui difficilis ẽ resolutio ꝯfe. dyacalamentũ descriptõe Gal. ꝯfectio Philonũ inuẽtõe pria. Si vero fuerit singultus suffocatiuꝰ a repletõe factus aut ventositate confe. dyaciminũ sirupus calami ⁊ mente.
Sitim sedant vel stringũt electuariũ de psicis ꝯfectio de acetosis alxicostuz trisera psica ⁊ psica condita zuccaꝝ viol. iulep ros. sirupus de persicis sirupus acetosus cum succo fructuũ sirupus de acetositate citri: sirupus acetosus de pomis sirupus acetosus de citonijs de prunis sirupus de cãnis sirupus de portulaca aqua mellis rob de ribes rob de agresta rob de berberis rob de sumach rob de moris de sceni rob de granatis tro. de camphora tro. de spodio se. acetose troci. de berberis tro. de sandalis ⁊ vnguentum ros.
Solutionẽ fortez sedant electuariũ de sorbis ⁊ conf. rob de ribes.
Solutõi colerice ꝯfe. sirupus agreste rob de sumach rob de moris de sceni rob de granatis. Antique vo ꝯfert sirupus de granis mirti.
Siti vehemẽti laboriose ⁊ estuose ꝯfe. sirupus de agresta sirupus acetosus de pomis sirupus acetosus de tereniabin.
Scrophulas resoluũt vnguẽtũ arthanita paruũ: empl'z dyaglon cõet empl'm oribasii: oleũ de been: oleũ de cucumere asinino.
Scorpionis morsui ꝯfe. tyriaca dyatesseron ⁊ oleum philosophorum.
Splenis egritudines eradicant diacurcuma magna oleum nardinuz ⁊ oleum de euforbio.

Splenis doloribus ꝛ eius oppillatõibus cõfert athanasia: sirup⁹ dyacodion: secaniabin de radicibus: secaniabin de keisim: acetuȝ squilliticum: tro. de eupatorio: isopi cerotum descriptione Galie. isopi cerotũ descriptõe Philagrij ꝛ Pauli: ꝛ oleũ lauri.
Splenis duritiẽ resoluunt dyasulfur: secaniabin de calamento: tro. de capparis: isopi cerotũ descriptõe Gal. ꝛ Philagrij ꝛ Pauli ꝛ Democriti: dyaquilon cõe: emplastrũ andromachi: empl̃m de melliloto: ꝛ oleum philosophorum.
Splenis oppilatiões aperiũt sirupus acetosus. de radicibus decoctio. ꝛ trocisci de eupatorio. trocisci de lacca. ꝛ ipsas purgant pillule de rauedscent. pillule sebellie. pill'e inde. cõfectio alkelengi.
Spleneticis cõfert sirupus de calamento. ꝛ splenis apostematibus cõferũt tro. de eupatorio.
Splenis grossitiei cõferũt empl̃m de fermento. empl'a oribasij. ꝛ ipsius ventositates resoluũt tro. de capparis.
Sanguinẽ mundificant ꝛ clarificant cõfectio anacardina. decoctio capilli veneris. aqua fructuum. ꝛ decoctio fumiterre. ꝛ purgant ipsuȝ pillule ad febres colericas.
Sanguinis sputo cõfe. athanasia magna: ꝛ tro. de terra sigillata.
Sanguinis furorem reprimunt ꝛ eius ebullitionem sedant aqua fructuum. alxicostum. tro. de camphora.
Sanguinis fluxum de naribus ꝛ aliorum restringunt ꝛ abscindunt. tro. ramich. ꝛ tro. de terra sigillata. ꝛ tro. de carabe.
Sanguinis egestioni conferunt tro. de terra sigillata. qui etiaȝ restringunt fluxum superfluum menstruorum.
Sanguinem dissoluit oleum philosophorum.
Sensum cogitationem ꝛ rationem subtiliant ꝛ vigorant confectio secunda alharif ꝛ kebuli conditi.
Sensuum instrumẽtũ mũdificant pillule elephangine. pillule stomatice. pillule aggregatiue. pillule lucis maiores ꝛ minores.
Superfluitates a toto corpore educit electuarium alestof.
Scabiei confert oleum nucum. ꝛ illã que fit ex salso flegmate ꝛ colera purgant confectio hamech. sirupus de fumoterre maior ꝛ minor. ꝛ sirupus de epithimo.
Scabiei sicce confert vnguentum alphescericum. vnguentum ceruse. vnguentum alphescericum aliud.
Sodam calidam purgat confectio electuarij rosati. ꝛ ei confe. cerotum vltimum.
Sodam antiquam purgant pillule alhandah. ꝛ frigide sode confe. oleum de euforbio.
Serpiginem curant sirupus de fumoterre maior. oleuȝ de oliuis. oleũ de iunipero. oleum de fraxino.
Spasmo cõfe. sirupus de sticados. pill'e de serapino. vnguẽtũ ꝺ bdellio vngnẽtũ ad illud. cerotũ dyapẽthe. oleũ de been. oleũ de se. lini. oleũ

de croco.oleū de piperibus.⁊ oleum de lapide agathis.
Somnum prouocant oleum anetinum.oleum de papauere:oleū mā-dragore.oleum ex ranis.
Surditati confe.oleum amigdalarum amararum.oleuȝ de been.oleū de cucumere asinino.
Spinas corpi īfixas q̄uis ī ꝓfundo sint extrahit emplastrū ƀ fermētoꝝ
Sciatice dol'.confe.emplastrum andromachi.emplastrū sinapis.oleū de piperibus.oleum philosophorum.
Sciaticā purgāt pillule aggregatiue maiores.pil'e de serapino expte.

De littera. T.

Tristitie ⁊ sollicitudini prosunt electuarium de gemmis confectio de alkesmes.
Torture oris prosunt confectio de musco.tyriaca.dyatesseron.sirupus de sticados.cerotum aliud Alexandri.oleum de piperibus.oleum philosophorum.
Torture educunt superfluitates grossoꝝ humoꝝ ⁊ viscosorum hiera hermetis ⁊ hieralogodion Rufi.
Tussi diuturne confe.dianisum athanasia magna.
Tussi antique ⁊ eis qui habent pectus saniosum confe.dyasulfur.loch de pino.sirupus de granis mirti. sirupus de liquiricia.sirupus de prassio.sirupus calamenti.loch sanuȝ ⁊ expertū.sirupus de prunis. sirupus de granatis.sirupus de iuiubis.sirupus de isopo.
Tussi calide cōfert loch de papauere.loch ad caliditatem.loch aliud nr̄m.iulep viol'.sirupus ꝯferens catarris.sirupus violaceus.
Tussim antiquam remouent ⁊ subtiliant humores grossos loch ad asma sufuf ad illud.
Tussi que nō sinit dormire patiētes ꝯfe.sirupus de papauere.
Tussi sicce confert sirupus acetosus de tereniabin.sirupus de papauere.⁊ eam leniunt loch bonum.⁊ loch de amigdalis.
Tussi humide confert aqua mellis.
Tussim antiquam purgant pillule de agarico.
Tussi catarrali ꝯfe.pillule que ad oēs morbos catarri.
Tremori confert sirupus de sticados.oleum de piperibus.oleuȝ de lapide agathis ⁊ philosophorum.
Tremorem purgat hiera hermetis.
Tumores profundos aufert cerotum andromachi.
Tumores a caliditate factos resoluit ⁊ maturat emplastrum dyaquilon paruum.
Tethano confert oleum de lapide agathis.

De littera. V.

Uertigini confert confectio de musco.confectio alfescera.sirupus acetositatis citri.sirupus acetosus de prunis.acetum squilliticum. oxi-

mel squillitícum simplex ⁊ compositum.
Vertiginem purgant hiera hermetis.hieralogodion Ruffi ⁊ ꝯfectio hamech.illā vero que fit a fumis colericis purgat ꝯfectio de psillio. confectio electuarij rof.
Virge erectionem facit confectio testiculorum vulpis.
Viscerum humiditatem desiccat aromaticum rosatum.
Viscera confortant aromaticū nardinum.confectio electuarij ex inuētione nostra.zucharum rosatuꝫ.dyacostuꝫ.sirupus de granis mirti. ⁊ mellicratum de citonijs.
Visceruꝫ lubricitati ⁊ eoꝝ solutioni ꝑpter maliciaꝫ digestionis confe. electuariuꝫ de granis mirti.dyalacca maior ⁊ minor.tro.ramich.
Viscerum dolorem ex ventositatibus factuꝫ sedant confectio de seminibus dyacoston ex inuentione prima.⁊ oleum lauri.⁊ eoꝝ putrefactionem remouet trifera sarra.magna.
Viscerum dolorem purgat hiera hermetis ⁊ eam mundificat electuarium alestof.
Viscerum mollificationi ꝯfert sirupus de absinthio zuchaꝝ rof.
Viscera frigida habentibus confert sirupus.calamenti.oleuꝫ rute.emplastrum relatum ad Aristarcuꝫ.
Viscera lauat ⁊ abstergit aqua mellis.
Viscerū duriciei ꝯfe.secaniabin de calamēto.empl'm de mellisoto.
Viscerum egritudinib⁹ conf. oximel squilliticum.
Visceruꝫ vētositates dissoluūt dyaciminū.dyanisuꝫ.decoctio alhasce. Et eoꝝ debilitati a causa frigida conf.empl'm de gallia primuꝫ.A cā vero calida empl'm de gallia aliud.
Viscerum inflāmationib⁹ conf.empl'm de frumento.
Vomitum sedant aromaticū rof.aromaticum gariofilatū.sirupus acetosus de citonijs ⁊ de prunis.sirupus de menta. mellicratum de citonijs.tro.ramich.empl'm dyafinicoꝝ.descriptione Alexandri.
Vomitum colericum ⁊ flegmaticum retinent confectio de citonijs.citonia condita.⁊ sirupus de calamento.
Vomitui ex flegmate ⁊ malitie digestionis confe.ꝯfectio alkalēgi.
Vomitui confe.sirupus de agresta ⁊ de albella.
Vomitum sanat vnguentum arthanite magnum.
Vomitum colericū sedant rob de ribes.rob de agresta ⁊ de berberis. rob de sumach.rob de moris.de sceni.⁊ rob de granis.
Ventositates a toto corpore expellit electuarium aloes.
Ventositates attenuāt ⁊ dissoluūt aromaticū gariofi. dyaciminū.oleū nardinūe.mpl'm relatū ad Arist.aromaticū nardinum. dyanisum. trifera sarra.magna.⁊ trifera muscata.alkalēgi.trifera Sal'.ꝯfectio electuarij ex inuentione nostra.confectio hieralogodion Ruffi.confectio electuarij indi maior ⁊ minor .sufuf aromaticum rof.emplastrum de alleis.oleum amigdalarum amararuꝫ.oleum nucū.oleum de kerua.oleum de enula.

Urinaz puocāt dyacalamentū dscriptōe Gal. diacurcuma maior ⁊ minor. dyamorusion. dyasulfur. secaniabin de radicibus. secaniabin de keysiz. tro. de lacca. pillule aggregatiue maiores. oleū philosophor.

Urine difficultati conse. confectio philonij inuentione prima. musa enea. oleum asek.

Ubi est dolor quando mingitur confectio alkelengi.

Uentris dolorē ex humiditate flegmatica multa cruda remouēt ⁊ eaz mundificāt diatritōpiperēō descriptiōe Ga. diaciminū. cōfectio anacardina. ⁊ ipsis conf. emplastrum de granis lauri.

Uentris fluxuz retinent confectio de citonijs. citonia condita. sirupus de albelach. sirupus de menta.

Uentris solutionem a fluxu colerico iuuant ⁊ stringunt elec. de fructibus. ⁊ sirupus acetosus de succis ⁊ aquis fructuuz. tro. de spodio cū se. acetose epatico fluxui conse. ⁊ emplastrum diafinicon̄.

Uentris fluxum assiduum cum significationibus frigiditatis etiaz qui fit propter exuberantiam catarri abscindit confectio electuarij ex inuentione nostra ⁊ emplastrum de gallia. ipsum vero significationibus caliditatis: ⁊ quando venter solnitur superflue ab operatione catartici stringit elec. confortatiuū sto. emplastruz de gallia. ij.

Uentris fluxui antiquo ⁊ disinterie conse. athanasia magna.

Uentris fluxum superabundantem ⁊ cronicuz flegmatis ⁊ thenasmon factum ex frigiditate conse. confectio de storace.

Uentris solutionē sedant mellicratum de citonijs. ⁊ miua citoniorum simplex. ⁊ rob de fructibus. tro. de berberis.

Uentrem leniunt tro. aneti ⁊ ipsum lubricant zucharum viol. ipsum mundificat a fecibus aqua mellis.

Ueneno resistunt sirupus de agresta ⁊ thiriaca diatesseron.

Uenenis frigidis valet oleum philosophorum.

Uesice doloribus conse. diacurcuma maior ⁊ minor. diamorusion. emplastrum ex granis lauri. oleum de keiri. oleum nardinuz. oleū ask. oleum de piperibus. ⁊ oleum philosophorum.

Uesice lapidem frangunt dialacca maior ⁊ minor. oleum de nucleis cerasorum. oleum de granis citrangulorum. oleuz de scorpionibus. ⁊ oleum philosophorum.

Uesice vlcerationi conse. oximel squilliticum simplex. ipsius vero vlcerationi valent tro. alkekengi.

Uesice duricici conse. isopi cerotum Democriti. ⁊ ipsius ardori oleum amigdalarum dulcium.

Uesicam calefaciunt oleum de lilio ⁊ de enula.

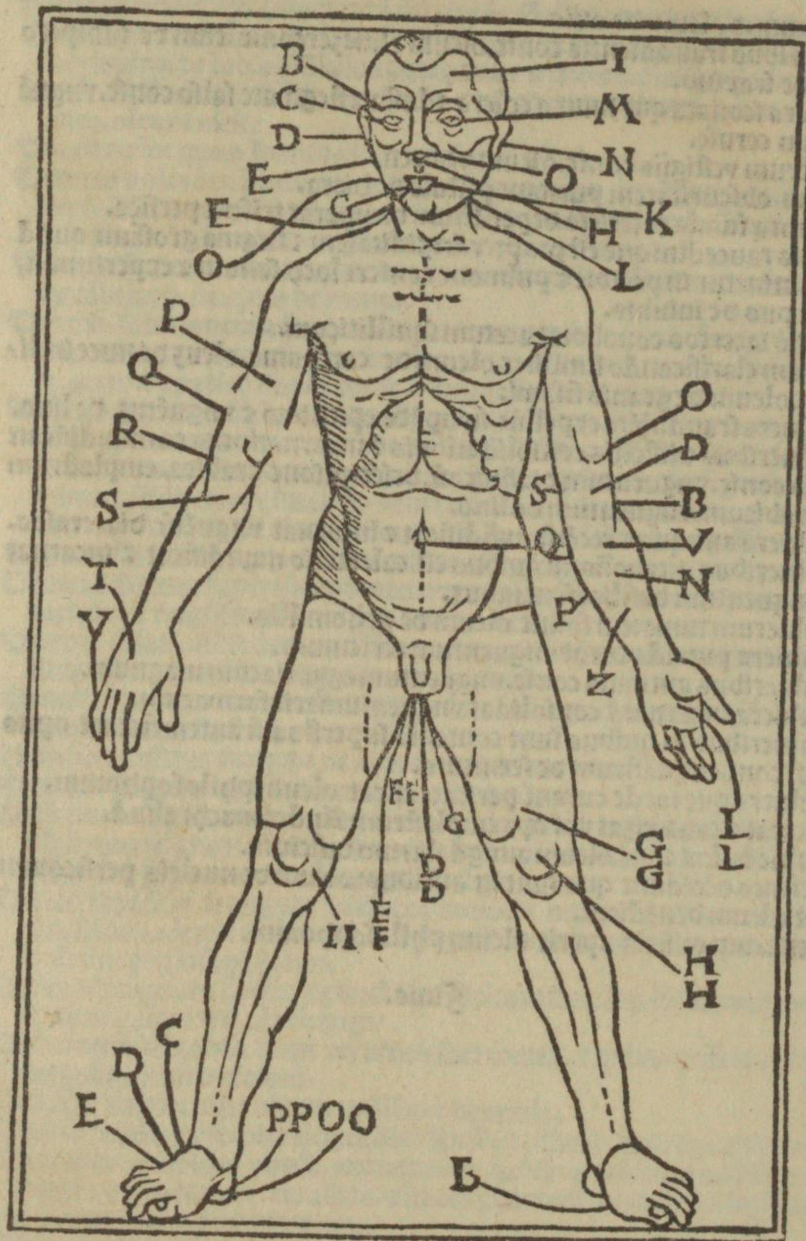
Ulcerib⁹ malis cōfe. hieralogodion Ruffi. ⁊ pillule aggrega. minores.

Ulceribus putridis conse. vnguentum nobile ⁊ relatum ad Nicodemum ⁊ vnguentum ceraseos ⁊ in eis generant carnem ea sigillādo ⁊ preseruant a putrefactione.

Ulcera curant vnguentum diafinicon̄ descri. arabica. emplastruz ara-

bicum. ⁊ oleum de ouis.
Ulceribus fraudulentis confe. oleum almezereon. oleum de iunipero ⁊ de fraxino.
Ulcera scoriata que fiunt a colera adusta ⁊ flegmate salso confe. vnguẽtum ceruse.
Ulcerum vestigijs confe. oleum de been.
Uisus obscuritatem purgant pillule de hiera.
Uisum a fumis colericis deperditum recuperat trifera persica.
Uocis raucedinis que est propter frigiditatem ⁊ flegma grossum quod continetur in pectore ⁊ pulmone confert loch sanum ⁊ expertum: sirupus de iuiubis.
Uocis lacertos corroborat acetum squilliticum.
Uocem clarificando similiter oleum de carthamo. oleũ de nuce indica. oleum de granis sisami.
Uulnera frauduléta expellũt sirupꝰ de epithimo ⁊ vnguẽtũ de lino.
Uulneribus difficilis consolidationis ⁊ incarnationis ea mundificando confe. vnguentum diafinicoñ. descriptione arabica. emplastrum arabicum. vnguentum de lino.
Uulnera antiqua ⁊ recẽtia mũdificat ⁊ incarnat vnguẽtũ diacerasos.
Uulneribus neruosis in quibus est calefactio mundificat ⁊ incarnat vnguentum basilicoñ magnũ.
Uulnerum tumorem soluit oleum de grisomillis.
Uulnera putrida curat vnguentum cericinum.
Uulneribus antiquis confe. vnguentum egyptiacum magnum.
Uulnera incarnat ⁊ consolidat vnguentum triafarmacum.
Uulneribus in quibus sunt contenta superflua. si autem siccare opus est conf. emplastrum de fermento.
Uulnera que tarde curant perfecte curat oleum philosophorum.
Ulcerat ⁊ cauterizat vbi opꝫ emplastrum Andromachi aliud.
Uulue dolori conf. oleum amigdalarum dulcium.
Uermes occidunt que sunt in auribus: oleum de nucleis persicorum ⁊ oleum benedictũ.
Uenarum orificia aperit oleum philosophorum.

Finis.

B
C
D
E
E
G
O
I
M
N
O
K
H
L
P
Q
R
S
T
V
O
D
B
S
V
Q
N
P
Z
U
FF
G
L
L
G
G
D
D
E
F
II
H
H
D
C
E
PPOO
L

Enarum que flebotomantur quedam sunt vene tantuz ꝛ quedā sunt arterie. Uene tātū que in capite sunt flebo tomāde meli⁹ est vt trāsuerse flebotoment: excepta q̄dez cuius flebotomia fiat in latitudine ꝛ nō in longitudine.

a ¶ Uena que est in puppi capitis valet stupori mentis ꝛ emigranee ac antiquo dolori capitis eius.

b ¶ Uena que est in medio frontis valet dolori capitis antiquo ꝛ pro/ prie illi qui est in posteriori parte eius. apostematibus oculoꝝ ꝛ pas/ sionibus que in facie accidūt vt in morphea. ꝛ valet etiā alienationi ꝛ frenē ꝛ contra nouam lepram.

c ¶ Uene timpoꝝ que flexuose incedūt valēt cōtra dolorē auriū ꝛ ni/ miā effusionē lachrymaꝝ ꝛ cōtra emigraneā. ꝛ s̄m Auic. nō debēt mi nui in quib⁹ requirit potētia generādi: q: per istas venas euacuat spi ritus qui a natura missi sunt ad fetum generandum.

d ¶ Uene due in angulis oculoꝝ valent ad visum ꝛ ad dolorem capi tis. ad egritudines oculoꝝ. s. ad lachrimam pānum ꝛ ad scabiez pal pebrarum. ꝛ etiam valēt optalmie antique. ꝛ istis venis non est flebo tomus profundandus propter tumorem fistularum.

e ¶ Uenā in cōcauitate auriū ex vtraq; pte valet cōtra tremorē capi/ tis ꝛ cōtra tinnitum auriū. etiaz valet contra nouellam surditatem.

f ¶ Tres vene retro aures quaꝝ locus est post illū vbi extremitas au ris inde puenit ad capillos sunt ex venis tātuz que in capite solēt fle botomari. ꝛ vna haruz triū est magis manifesta de qua ꝓprie fit flebo tomia. ꝛ valēt optalmie oculoꝝ ꝛ in principio aque ꝛ cū caput a sto/ macho recipit fumum. ꝛ propter hoc conferunt vlceribus aurium ꝛ colli ꝛ posterioribus partis capitis.

g ¶ Auic. xx. primi dicit ꝛ Galienus quidē negat q̄ due sunt vene que sunt post aures retro: flebotomant vt qui filios gignūt: ipsos nō con tinent. i. steriles fiunt post auctoritate Hypocratis.

h ¶ Uena in summitate nasi valet contra grauedinē capitis ꝛ nimiū fluxum oculorum si timor in eis existit.

i ¶ Uena iuxta nares purgat caput ꝛ iuuat auditum.

k ¶ Due vene in faucibus oris quelibet valet cōtra pustulas faciei ꝛ cōtra scabiez capitis ꝛ cōtra dolorē dentium ꝛ mandibularū: ꝛ etiam valent contra grauedinem capitis gutturis ꝛ oris.

l ¶ Due vene sub lingua valent ambe contra dolores dentium ꝛ gin giuaruz ꝛ contra reuma capitis ꝛ contra apostemata gutturis ꝛ cō/ tra squinantiam ꝛ contra omnia vicia oris.

m ¶ Uene interiores labiorum quattuor superiorum ꝛ inferioruz va/ lent apostematibus oris ꝛ gingiuarum ꝛ doloribus earum ꝛ reuma ti ꝛ vlceribus ꝛ fistulis que fiunt in eis.

n ¶ Uena sub mēto valet cōtra dolorē maxillaꝝ ꝛ cōtra pruritū ꝛ feto rez nariū ꝛ dolores faciei ꝛ cōtra dolores ꝛ pustulas faciei.

o ¶ Uene due que sunt in collo vocate guidegi. s. q̄n flebotomant valēt

in principio lepre. et forti squinantie. et coangustationi anhelitus. et asmati acuto. et raucedini vocis. et habenti apostemata in pulmone. et etiam valent egritudinibus splenis et laterum.

¶ Nota quod omnes vene capitis post comestionem sunt minuende excepta vena sub mento.

¶ Notandum est ulterius quod semper in istis venis. scilicet a capite usque ad collum quia sunt tanquam vene particulares sit opus quod flebotomentur semper prius cephalica vena brachij flebotometur antequam iste particulares flebotomentur:

o ¶ Vena autem fercule que est in inferiori torace. scilicet in fundo colli valet secundum Auic. in passionibus stomachi.

¶ Due sunt arterie retro aures que flebotomate secundum Aui. valent optalmie lachrymis pano noctilope et antiquis doloribus capitis. sed timor existit in arterijs et specialiter predictarum. sed cum pilis leporis et thure et albumine oui. scilicet cum emplastro Ga. est sanguis restringendus si nimis flueret et cum aloe.

¶ Item dicit Aui. quod arteria timporum quandoque flebotomatur: et quandoque extrahitur: et quandoque aduritur. et hoc fit propterea ut acuti reumatismi et subtiles constringantur qui ad oculos descendunt: et propter dilatationem superfluam foraminis uuee tunice.

p ¶ Vena sub utraque parte ascelle incisa facit hominem mori ridendo et talis vena balsetes appellatur.

q ¶ Vena que est supra cubitum a parte siluestri et proprie inuenitur in brachio sinistro que a quibusdam vocatur vena circularis. id est splenis. valet in cardiaca passione et asmati et contra ptisim et empima et emopthoicam passionem et valet dolori pectoris et pulmonis et dolori diafragmatis et difficultati anhelitus. et quando inciditur solet inflari. et valet etiam dissurie: et quia ignota est: ideo non utimur ea vel raro.

q ¶ Vena cephalica seu capitalis valet passionibus que in collo et capite sunt: et ideo valet dolori capitis et aurium et dolori oculorum et squinantie. Et nota quod nullius est timoris quia neruum musculum vel arteriam non habet sub ea.

r ¶ Vena basilica seu epatica valet passionibus que in toto corpore et ventre sunt: et ideo sit ochasio epati pulmoni cordi pleuresi spleni dolori spatularum et ad sanguinem de naribus restringendum. Et inter ceteras venas brachij est maioris timoris in flebotomia quia sub ea est arteria et neruus et musculus secundum Al:

s ¶ Basilica sinistra est flebotomanda in mala complexione cordis calida et in mala complexione calida stomachi: ut dicit Constantinus li. iij. sue practice. et ideo dicit Auic. iij. canonis fen. ij. circa principium capituli sexti: quod basilica sinistra incidenda est in amplitudine cordis.

s ¶ Mediana valet doloribus et passionibus equaliter superioribus et inferioribus: et ideo confert uniuersali repletioni corporis vel quando non potest inueniri basilica aut cephalica. Et sub ea est neruus solum.

t ¶ Vena que funis brachij dicitur que supra cephalicam existit et est ramus cephalice tendens super partem siluestrem et valet ad ea que valet cephalica.

v ¶ Vena cardiaca seu cordialis hoc est vena mediana inciditur pro passionibus spirituum et plenius in manu sinistra valor eius declaratur.

v ¶ Vena purpurea contra passiones interiorum minuitur.
x ¶ Vena aūt que dicit ascellaris posita est sub basilica.s.pars ⁊ est ramꝰ basilice ⁊ valet sicut basilica ⁊ cū fit ligatura brachij appet. ⁊ vocat ascellaris qꝛ venit ab ascella ⁊ valet passiōibꝰ pectoris ⁊ pulmōis.
y ¶ Vena in ambobꝰ lateribꝰ corpis dꝫ incidi ꝯtra pustulas antiq̄s ⁊ ꝯtra infirmitatē frigidā ⁊ licteriā ⁊ qn̄ homo nō pōt hr̄e digestionē.
z ¶ Vena iliaca ⁊ titillaris aperitur pro passionibus inferiorum.
& ¶ Notandū est sm̄ Auic.fen.iiij.primi sic dicentē. Et in venis que in corpore flebotomantur sunt due vene supra ventrē posite: quaꝝ vna super epar cōsistit:⁊ altera sup splenē est posita. Illa desuper epar valet idropisi:⁊ sinistra in egritudinibus splenis.
ꝯ ¶ Vena inter auricularē ⁊ anularē que dicit sicle siue saluatella valet dextra flebotomata in passionibus epatis:⁊ sinistra i passiōibus splenis.⁊ dꝫ poni manus in aqua calida ne sanguis cito restringat.
ꝶ ¶ Vena inter pollicem ⁊ indicem valet capiti ⁊ passionibus eius ⁊ valet passionibus oculorum.
aa ¶ Vena in vtraqꝫ manu supra minimū digitū valet ꝯtra icteritiā ⁊ contra omnia vitia splenis ⁊ contra frenesim ⁊ quācunqꝫ febrem.
bb ¶ Vena veniens ad pollicem incisa valet idropicis ⁊ inflatis ⁊ ēt contra ventositatem.
cc ¶ Vene aūt in circuitu ani sunt.s.hemorroide qn̄ incidunt per se temperate aut cum flebotomo:valent omnibus egritudinibus melancolie aduste ⁊ corrupte sicut mania melācolie lepre ⁊ iferioribus cutis:⁊ etiam quartane ⁊ passionibus splenis ⁊ idropisi.
dd ¶ Vena sub p̄putio vꝫ ꝯtra idropisiꝫ ⁊ ꝯtra oēs corporis tumores.
ee ¶ Due vene inferiores iuxta preputium valēt tumoribus testiculorum ⁊ dolori renum.
ff ¶ Vene que dicuntur salsores cauēde sunt tribus digitis supra geniculos:quas qui inciderit in tibia morietur subito.
gg ¶ Vena sub vtroqꝫ genu valet ꝯtra apostema ⁊ dolores renū ⁊ lumboꝝ coxarū ⁊ vesice ⁊ arteticas passiones mirabiliter curat.
hh ¶ Due vene de coxis ⁊ due de tibijs valent contra dolorem coxarū ⁊ tibiarum ⁊ crurium vtriusqꝫ pedis.
ii ¶ Vena aūt poplitis.s.curuature valet vt euacuet sanguis a partibus superioribus ad inferiora sicut ab epate renibus matrice vesica ⁊ tm̄ valet sicut ⁊ saphena ⁊ magis in prouocando menstrua in doloribus ani ⁊ hemorroydibus. Sꝫ dicit Aui.ꝙ ppinquior est matrici q̄ꝫ saphena ⁊ sciatica ⁊ valet ēt doloribus dorsi:vt dicit Auic.iij.cañ.
kk ¶ Vene aūt que saphene dicūt hn̄t esse sub cauilla aut supra ipsaꝫ.⁊ he apte domestica sicut sciatice a parte siluestri. ista aūt vena valet tm̄ sicut vena poplitis curuature eo mō quo dictū est supra.s.ꝙ p eā euacuat sanguis qui est i epate ⁊ in mēbris circūuicinis ⁊ vt sanguis a ptibus supioribꝰ ad inferiores trahat:q̄re valet in pleuresi epatis ⁊ capitis passionibꝰ maxime in repletis ad diuertendū mām ad oppo

Ista vena
Tcis mori
et ui subi
to

situm ⁊ passionib⁹ renũ ⁊ vesice ⁊ matricis menstrua ꝓuocat fortiter ⁊ orificia hemorroydarũ aperit ⁊ passionibus virge ⁊ testiculoꝝ.

ll ¶ Uena aũt sciatica est sub cauilla imediate apud calcaneũ a parte siluestri ⁊ valet dolori scie ⁊ articuloꝝ ⁊ renum ⁊ membroꝝ que sunt situata in parte siluestri melius ꝙ̃ saphena ⁊ saphena melius attrahit a membris positis versus partem domesticam. ⁊ quare hoc fit nescitur: sed experimento probatur.

mm ¶ Uena aũt que est iter duos articulos paruos est ramus sciatice ⁊ inuent ꝙ valet optalmie oculoꝝ pustulis cruriũ ⁊ passionibus renum ⁊ vesice: ⁊ credo ꝙ valet ad ea que sciatica.

nn ¶ Uena que declinat ad pollicem pedis est ramus saphene ⁊ operatur quantum ⁊ saphena ꝭm ꝙ dicit Auic.

oo ¶ Uena in vtroq₃ pede supra pedicam maiorē valet contra optalmiam ⁊ faciei pustulas ⁊ menstruoꝝ retentiones ⁊ contra cōceptōez ⁊ contra pustulas crurium.

pp ¶ Due vene exteriores sub talis in vtroq₃ pede valent ꝯtra dolores ancharũ ⁊ contra inflationes ⁊ apostemata testiculorum.

¶ Due ēt vene iteriores sub talis i vtroq₃ pede: valēt ꝯtra arenā ⁊ calculu₃. ⁊ valēt mulierib⁹ post partũ nō bñ purgatis. valēt ēt illis q̄ nō sunt bñ disposite ad ꝯcipiēdũ ⁊ ēt mulierib⁹ que ius suũ nō habēt.

¶ Nota ꝙ oēs vene cruriũ ac pedũ post comestionē sunt minuende. Item dicit Auic. ꝙ flebotomia harum venarum. s. crurium ⁊ pedu₃ plus debilitat virtutem ꝙ̃ flebotomia venarum manuum.

¶ Notandũ est in generali ꝙ quinq₃ sunt ꝓprie ꝯsiderāda in flebotomia. s. tp̄s: etas: cōplexio: humor: ⁊ virtus: ⁊ pre ceteris reb⁹ virtus: vt p₃ p Aui. qñ dicit ꝙ aliqñ possum⁹ facere flebotomiā vsq₃ ad sincopi₃ sicut in febribus sinochis: ⁊ in principio apoplexie: ⁊ in sqnantia: ⁊ in magnis apostematib⁹ pniciosis: ⁊ fortibus doloribus. hoc tñ facere debemus si virtus sit fortis. Alia aũt sex necessaria ad bonam euacuationē addit predictis Auic. fen. iiij. c. iij. ⁊ qualiter ⁊ quando.

¶ Longiorem vitam ⁊ sanitatem ministrat.

Sanguinem alienum eijcit.
Proprium sanguinem nutrit.
Tristitiam aufert.
Memoriam prebet.
Uesicam purgat.
Cerebrum temperat.
Stimulum libidinis fugat.
Auditum aperit.
Lachrymas stringit.
Stomachum purgat.
Digestionem inuitat.
Leniorem producit vocem.
Uisum acuit.
Uentrem coercet.
Somnum minuit.
Anxietatem tollit.
Ingenium acuit.
Medullas calefacit.

¶ Item flebotomia non tantum est vtilis: sed necessaria.

Liber pronosticorum Hypocratis dictus capsula eburnea.

Peruenit ad nos qꝫ cuꝫ Hypocrates morti appropinquaret precepit vt virtutes iste scripte ponerentur in capsa eburnea: ꝛ poneretur capsa cum eo in sepulchro suo ne aliquis eam detegeret. ¶ Cum ergo voluit cesar videre sepulchrum Hypo. peruenit ad ipsum: ꝛ aspexit ipsuꝫ. erat autem valde abiectum. precepit ergo ipsum renouari ꝛ fabricari ꝛ corpus eius si integrum inueniretur deferri sibi. cūqꝫ foderetur sepulchrum inuenta est in eo hec capsa eburnea: ꝛ in ea iste virtutes. delata est ergo cesari. qui in ea aspiciens misdos amico suo ꝛ fideli tradidit.

¶ Quando in facie infirmi fuerit apostema cui non inuenitur tactus ꝛ fuerit manꝰ sinistra posita sup pectus suū: scias qꝫ morieẗ vsqꝫ ad.23. dies: ꝛ pcipue qñ in egritudinis sue principio palpat sepe nares suas.

¶ Quando fuerit in vtrisqꝫ genibus apostema magnū cum vehemētia sitis: scias qꝫ morietur vsqꝫ ad octauum diem: ꝛ precipue qñ in egritudinis sue principio sudauerit sudore multo.

¶ Quando fuerit super venam que est super ceruicē que generat somnum pustula parua super ipsaꝫ sicut forma pulueris: scias qꝫ infirmus morietur. 52. die a die quo infirmatus est. ꝛ signuꝫ est qꝫ fit in principio sue egritudinis sitis vehemens.

¶ Quādo fuerit super linguam pustula sicut naurati ꝛ est naurea que dicitur musca canina aut sicut grana pentadactili: scias qꝫ morietur in die illo. ꝛ signum est qꝫ desiderat in principio sue egritudinis res calidas in suis naturis.

¶ Quando fuerit super aliquem digitoꝝ pustula nigra parua similis horobo ꝛ dolebit: scias qꝫ morieẗ in duobus diebus ab egritudine sua. ꝛ signum erit qꝫ fuit in generatione sua grauitas corporis.

¶ Quando fuerit in pollice manus sinistre pustula parua similis fabe fusci vel pallidi coloris que non dolet: scias qꝫ in sexto die morieẗ a principio egritudinis. ꝛ signum est qꝛ in principio egritudinis ascellauit ascellationibus multis valde.

¶ Quādo in digito medio sinistri pedis fuerit pustula cuius color est sicut tersionis aurificis scias qꝫ habens eam morieẗ. 12. die a principio egritudinis. ꝛ signum est qꝫ desiderat in principio egritudinis res habentes acrimoniā desiderio vehementi.

¶ Quādo fuerint vngues digitoꝝ fusci vel pallidi coloris ꝛ in fronte fuerit pustula sanguinea: scias qꝫ morietur in scḋa die a principio egritudinis. ꝛ signum illius est: qꝛ erit multe sternutatiōis in principio inceptioni sue egritudinis ꝛ multarum oscitationum.

¶ Quando fuerit in pollicibus duorum pedum pruritus vehemens ⁊ fuerit color ceruleis fuscus valde: scias ꝙ morietur .5. die egritudinis ante occasum solis. ⁊ signuz est ꝙ mingit in principio sue egritudinis vrinam multam exuberantem.

¶ Quando fuerint super palpebram infirmi tres pustule: quaruz vna sit nigra: ⁊ alia fusci coloris ⁊ pallidi: ⁊ alia subalbedini decliuis: scies ꝙ habens eam morietur .xxvij. die a principio egritudinis sue. ⁊ signū est ꝙ in principio erit sputi multi.

¶ Quando fuerit super palpebras vnius oculoꝝ pustula sicut auellana leuis fusci coloris: scias ꝙ moriet̄ secūda die sue egritudinis. signū q: in principio sue egritudinis dormit somnum multū ⁊ grauem.

¶ Quando fluit ex naribus infirmi sanguis trahens ad subalbedinez ⁊ ruffedinem ⁊ apparet in manu eius dextra pustula alba que non dolet: scias ꝙ moriet̄ tertia die a principio sue egritudinis. ⁊ signuz est ꝙ nō desiderat cibum omnino.

¶ Quando apparebit in coxa infirmi sinistra rubedo vehemens que nō dolet: scias ꝙ moriet̄ in scđa die sue egritudinis. ⁊ signum est ꝙ in principio inceptionis sue egritudinis habuit pruritum vehementez ⁊ desiderat comedere olera.

¶ Quando fuerit post aurem sinistram pustula nigra: scias ꝙ moriet̄ 28. die sue egritudinis. ⁊ signum est ꝙ desiderat potare aquam frigidā desiderio vehementi.

¶ Et si fuerit dura grauis alba similis grano frumenti: scias ꝙ morietur .20. die a principio sue egritudinis in illa hora in qua apparuit pustula. ⁊ signū est q: mingit in principio sue egritudinis vrinaz multam.

¶ Quādo fuerit post aurē dextrā pustula rubea ca. similis ꝯbustioni ignis: scias ꝙ moriet̄ .7. die a principio sue egritudinis: ⁊ signum est ꝙ vomit in principio egritudinis sue vomitū multum.

¶ Quando fuerit sub mento pustula rubea in magnitudine fabe egiptiace: scias ꝙ moret̄ .52. die ab inceptione sue egritudinis. ⁊ signuz est ꝙ spuit in sue egritudinis princpio sputum multum.

¶ Quando accidit dolor alicui in preputio ⁊ in pellicula que cooperit caput virge deinde apparet in cubito pustula fusci coloris: scias ꝙ morietur .5. die egritudinis. ⁊ signum est ꝙ desiderat vrinaz bibere in inceptione sue egritudinis.

¶ Quando fuerit sup̄ latus dextrum pustula nō dolens fusci coloris: scias ꝙ morietur .9. die egritudinis ante ortum solis. ⁊ signuz est ꝙ in egritudine sua facit multas oscitationes.

¶ Quando fuerit in titillico sinistro pustula fusci coloris in magnitudine citonij: scias ꝙ moriet̄ .15. die egritudinis. ⁊ signū est ꝙ accidit in inceptione egritudinis somnus multus ⁊ grauis.

¶ Quando fuerint super calcaneū pustule nigre multe: scias ꝙ morietur .22. die egritudinis. ⁊ signum est ꝙ desiderat in principio aerez frigidum ⁊ cibos frigidos desiderio vehementi.

¶ Quando fuerit supra pectus sinistrum pustula subalbida: scias ꝙ morietur.4.die egritudinis. ⁊ signum est ꝙ accidit in principio egritudinis pruritus vehemēs in oculis: ⁊ non sufficit scalpe oculos suos.
¶ Quādo fuerit in medio capitis pustula nigra sicut nux nigra lenis que nō dolet morief.4.die a pricipio egritudinis: ⁊ signū est ꝙ accidit ei in principio egritudinis desideriū melonū ⁊ exuberatio vrine.
¶ Quando sub ceruice fuerit pustula parua ⁊ in palpebra inferiori oculi sinistri pustula etiam alba: scias ꝙ morietur.11.die egritudinis sue: ⁊ signum est ꝙ accidit ei in inceptione egritudinis desideriuȝ dulcium vehemens.

¶ Descriptio ponderuȝ ⁊ mensuraꝝ ex breuiario Aiseir.i.vigilis.

Nquit.¶ Chist ordei ē vnc̄.xviij.¶ Chist vini ē lib.lxx.¶ Chist mellis est lib.cviij.¶ Cho⁹ vini ē lib.ix.¶ Cho⁹ mellis est lib.xxiij.⁊.5.¶ Corboni olei est vnc̄.ix.¶ Corboni vini vnc̄.x.¶ Corboni mellis vnc̄.xiij.⁊.3.¶ Desistruȝ magnum olei est vnc̄.3.¶ Desistruȝ magnuȝ vini est vnc̄.iiij.gormie.viij.¶ Desistrum mellis vnc̄.iiij.5.¶ Acsunef olei darkimet.xvi.¶ Acsunef vini vnc̄.ij.⁊ quarta.darkimet.1.¶ Acsunef mellis vnc̄.iij.⁊ quarta ⁊.viij.¶ Choatus olei darkimet.xij.¶ Choatus vini vnc̄.1.⁊ medietas darkimet ⁊ tertia.¶ Choatus mellis pō.vnc̄.ij.⁊ q̄rta.¶ Desitiron olei est darkimet.vi.¶ Desitiron vini est gormie.xx.¶ Desitiron mellis darkimet.vij.

¶ Descriptio mensuraꝝ ⁊ ponderū ex breuiario filij Seraplonis ingt.

Xceptum ē ab hoc ca.in hoc aggregato: qm̄ nō dixi oēm mensuram quam in ipso attuli nisi que cognita ē apud eos qui lingua vtūtur arabica in capitulis suis.¶ Uerꝫ quidam coegerunt me ad transferendum querentes me translationē eius vt iuuamentū fiat per illud in alijs ab isto libro.¶ Chist apud gentes que lingua greca loquūtur cognitum est: super mensuram vero nō conueniunt oēs: ⁊ istud est qm̄ quidam eoꝝ vtūtur alia ꝙ̄ vtanf alij.¶ Chist enim apud romanos capit lib.1.5.⁊ sextam: quare est vnc̄.xx.¶ Et chist italicū lib.1.5.¶ Et lib.est vnc̄.xij.¶ Et mina romana est vnc̄.xx.¶ Et mina italica ⁊ egyptiaca est vnc̄.xvi.¶ Et mina ē sextaria.xl.Et lib.ē sextaria.xx.¶ Sextarium est.3.vi.⁊ dauic duo aut aur.quattuor.¶ Et darkimet ē aur.1.¶ Et dorach italicum est iohei octo.Et iohei est acsat romana sex.¶ Et cotila.1.vnc̄.ix.¶ Destron magnū est vnc̄.iij.Et paruū est darkimet

ſex. ¶ Acſuneſim eſt darkimet.xviij. ¶ Choatos eſt vnč.1.ſ. ¶ Dormia & quarta.3.vſqꝫ ad duos dauic. ¶ Aumius & andanſkis eſt vnč.1.vnaqueqꝫ earū eſt aurei ſeptē. ¶ Adar vnč.1. ¶ Euib mellis lib.ij.ʒ. ¶ Euib olei mina.1.ʒ. ¶ Aldorac lib.iij. ¶ Chiſt mellis lib.ij.ʒ. ¶ Alhemē ſextaria.v.&.3.xxx.& antuly quattuor. ¶ Seminet mie.x.&.ʒ. ¶ Faba egyptiaca ſeminet quattuor. ¶ Obulus eſt dauic.1.ʒ.ſicut inuenit Alexandrinus antulij tres. ¶ Auellana.1.eſt darkimet.1. ¶ Nux eſt.14.ſeminet. ¶ Alſacratati parua eſt ſeminet ſeptem. ¶ Alſacratati magna eſt ſeminet.14. ¶ Faba greca ē duo ſeminet aut duo oboli. ¶ Alſacratati eſt ſextaria ſex & quarta. ¶ Cochliarium mellis eſt aur.quattuor. ¶ Cochliariū medicinarū eſt aur.1.&.3.1. ¶ Alſatil.1.eſt ſextaria duo. ¶ Darkimet eſt oboli ſex. ¶ Et omnis obolus eſt chirat tres. ¶ Et oīs chirat eſt quattuor grana ordei. ¶ Et oboli quattuor ſunt chirat.ix. ¶ Alcautꝰ eſt vnč.1.ʒ. ¶ Choati duo ſunt vnč.iij. ¶ Oboli octo ſunt chirat.24.

Finis.

¶ Impreſſum Papie p Jacob de burgofrāco: impenſis Bartholomei de morandis ciuis Bergomēſis. Anno Mccccccvj.die.xij. Januarij.

¶ Excellētissimo phõ: cõsumatissimo medico: magnificoq; viro. d. magistro Ambrosio varisio rosato Rustic⁹ placētin⁹ theorice medicie in Ticinensi gymnasio lector ordinarius. S. P. D.

Jde quid nos antiquitati: quātū nobis antiquitas debꝫ. Jlla scriptis suis ⁊ voluminibus effecit vt nobis nullus labor cõponendi reliqu⁹ esset: adeo que ipsius nature inuolucris tegerent diligētissime psecuta. Nos vero satis habemus si antiquorū dicta a mendositate ob librariorū incuriā: que plurima est: vendicemus: ⁊ huius seculi hominibus ea rõne qua possumus cõsulamus. Jn hanc igit curā incumbens cum nuperrime Lugduni vetustissimi medici Hypo. ⁊ sui fidissimi interpretis Gal. libellus esset impressus: qui a nostris hodie pue artis nūcupat: egi cū Bartholameo Morādo Bernardini Scoti viri in arte impressoria industrij diligenti ac fido pcuratori: qui illud idē cupiebat quo liber carior omnib⁹ ⁊ vtilior fieret: vt omnes medicine partes: que theorice ⁊ practice in nostro gymnasio quotānis ordinarie leguntur: noua impressiõe ⁊ breuissimo quodā cõpendio excuderet vt tota medica ars veluti encheridion haberet. Res itaq; ex snia successit: liber ipse iam oculos hoium ⁊ lucem expostulat: sed inuidos timet: nec audet vlterius pgredi nisi sit qui illū ab iniuria defendat. Jtur igit ad te qui illū anteaq̄ fieret vt digitos artusq; tuos nosti: qui oia que consumatissim⁹ quisq; medicus desiderare queat solus possides: qui medicinam ipsam etiā si penitus esset extincta tāquā alter Hypo. sis in lucem reuocaturus: vt te antiquissimū precipuūq; principē recognoscat. Jllū itaq; tibi a Rustico tuo sincera mente missum benigne suscipias ⁊ tuearis Rusticūq; tuum: qui te vt patrem colit ⁊ obseruat: qui sobolem tuam ⁊ colere ⁊ amare nūquā cessabit: vt hactenus semper amasti: ita ⁊ amare nūquā desistas. Uale.

Cum gratia ⁊ priuilegio.

